11926.

Lat. lett.

89

JOHN CARTER BROWN
LIBRARY
Elizabeth Goodale Kenyon
& Robert W. Kenyon
BOOK FUND

BIBL. St. IGNATIUS-COLLEGE - AMSTERDAM -
IV 3
b 1

CASPARIS BARLÆI

Med. Doct. ac Philoſophiæ in ill. Amſtel. Gymnaſio dum viveret Profeſſoris

EPISTOLARVM LIBER.

PARS PRIOR.

BIBL. St. IGNATIUS-COLLEGE - AMSTERDAM -

AMSTELODAMI,
Apud JOANNEM BLAEV.
M. DC. LXVII.

RPJCB

Nobiliſſimo, ampliſſimo, doctiſſimoque viro,

D. ARNOLDO HOOFT,

EQVITI,

Reipublicæ Amſtelodamenſis

EXSCABINO,

Maritimarum cauſarum Judici.

Nobiliſſime vir,

Epiſtolas haſce Soceri mei p. m., pridem ab affine, in Luſitaniâ res Batavicas nunc curante, in unum collectas, tandem, flagitantibus id amicis, in lucem edo. Eorum deſiderio, poſt Poëmatum & Orationum editionem, obſequendum autumavi, ut propius in

 Epi-

Epiſtolis obſervare liceat Barlæum. Hîc enim ingenium & animum, mores nævosque, hoc eſt, ſeipſum, quanquam interdum & alios, literarum lineamentis depingit. In eis, ut earum materiam ſtrictim percurram, habebunt lectores quod diſcant, Hiſtorici quod notent, Theologi quod animadvertant. De rebus ſacris, de veritate pacificâ, de Religionis libertate diſſerit auctor tam piè quam animoſè: de Philoſophorum arcanis ſagaciter & perſpicuâ ſubtilitate. Erga familiares officioſus eſt ſcriptor, in fautores gratus, cum gaudentibus gaudet, & dolentibus præbet ſolatium. Sic miſcet utile dulci, rerum argumentorumque varietate, monitis, jocis ſalibusque. Plura adderem, ſed non eget

dome-

domeſtico teſte. Ad ordinem quod attinet, in illis digerendis annorum ſum ſecutus ſeriem, ut hâc viâ, inter ſcriptoris ad amicos alloquia, hiſtoria ſui temporis facilius cernatur. Quaſdam quoque aliorum eis immiſcui, vel ob reſponſa quæ ſequuntur, vel quia ad ſuperiores reſpondent: inter quas & magni Richelii Cardinalium eminentiſſimi, & Grotii Batavorum eruditiſſimi leguntur. Quod autem epiſtolarum hunc librum tuo nomini inſcribo, vir nobiliſſime, fas arbitror. partim quia in literarum hoc opere paginæ plurimæ, ad parentem tuum, illuſtrem illum Muydenſem Satrapam, ac in Batavâ hiſtoriâ poëſique Principem, olim perſcriptæ, jure hæreditario tuæ ſunt: partim ob affectum quo

memoriam Soceri, ac ipſius ingenii monumenta, ſemper coluiſti. accedit quod ejus liberos propinquosque ſingulari humanitate, quæ amicitiæ erga inferiores optima eſt probatio, etiamnum devincias. quibus & ego annumerandus, quem majore benevolentiâ quam mereri mea potuit tenuitas complecteris. Accipe ergo hoc literarum munus in gratitudinis perenne pignus. Earum lectio, ubi legere dabitur, animum tuum, curis forenſibus defeſſum, oblectetur. Vale vir nobiliſſime & amiciſſime. Diu te fruatur Amſtelodamum, diu in te conſpiciat non ſolum tanti patris, ſed etiam avi integerrimi, in Reipublicæ graviſſimis cauſis probati Conſulis, vivam imaginem, ipſos non minus virtutibus

&

& dotibus animi, quam vultu & corporis externâ ſpecie referentem. Hornæ. CIↃ IↃ C LXVII. XII Feb. qui Socero abhinc annos LXXXIII fuit natalis.

Nob. tuæ

obſervantiſſimus

GERARDVS BRANDT.

LECTORI AMICO G. BRANDT S. P. D.

PRiusquam ad has legendum animum adjungas, benevole Lector, paucis te volo. Non ſolum literas Soceri hactenus non editas tibi exhibeo, verum & eas, ne mutilum ſit opus, quæ inter clarorum virorum epiſtolas abhinc ſeptennium alius curâ Amſtelodami prodierunt; nec non illas, quæ propter ſtylum oratorium olim orationibus fuerunt inſertæ. Denique præfationes nonnullæ ab auctore antehac elucubratæ, univerſo operi, utpote epiſtolis affines, adjunctæ ſunt. Hinc diſparitas in ſtylo. Nec ſemper argumenta ſunt hîc epiſtolaria; nec dictio. Nonnunquam aſſurgit ſcriptor, ac in cœlos vehitur: veruntamen perſpicuitatem unicè ſectatur. nubibus ſe involvi non ſinit, ac ſe videre non putat, niſi videatur. Crebrò quoque per terram ambulare & negligenter cum familiaribus confabulari videtur: at epiſtolis, teſte Politiano, negligentia ipſa eſt pro cultu. In quibusdam res geſtas narrantibus aliquis forſan apertiorem locutionem deſideret:

ret : verum illæ perpaucis ſunt obſcuræ, & ſolum hiſtoriæ patriæ ignaris. Rurſus & alius objiciat, aliquando eadem vel gemina occurrere locis pluribus. quod in paucis, & cum id res poſtulare videbatur, factum fateor : ſed hâc in ipsâ ſimilitudine quandam quoque diſparilitatem contuemur. Manet igitur hoc in opere varietas ipſa, faſtidii expultrix & lectionis irritatrix. Ad voces dictionesque Græcas in his literis ſæpe occurrentes quod attinet, eas in magnum commodum minus eruditorum, fervente prælo, vir quidam amicus Latinitate donavit. Hæc habebam quæ te ſcire vellem. Reliquum eſt, ut eis, quas publici juris feci, utaris, ac oculos literis paſcas. Vale mi Lector, & quod in his edendis præſtiti, æqui bonique conſule. Hornæ. Anno cIↃ IↃ CLXVII. XIV *Februarii.*

INDEX EPISTOLARVM.

A*Brahamo Dominici Leowartio*, in Friſiis paludibus Concionatori. p. 181. 233. 413.

Adolpho Vorſtio, Medicinæ Profeſſori. p. 477.

Adriano Blyenburgio, Naeldwici Domino, Prætori Dordrechtano. p. 201. 227. 276.

Adriano vander Myle, Domino in Bleskensgrave, Willemſtadii Gubernatori. p. 521. 635. 895.

Adriano Ploos ab Amſtel, Equiti; Domino in Thienhoven &c. p. 432. 447. 507. 580. 611. 661. 747.

Aiguiberio Gallo. p. 921.

Alberto van Schagen, Domino in Schagen. p. 476.

Antonio Oetgens van Waveren, Domino in Waveren &c. Reip. Amſtel. Conſuli. p. 415.

Armandus Ioh. Pleſſiacus, Cardinalis Richelius &c. G. Barlæo. p. 869.

Armando Ioh. Pleſſiaco, Cardinali Richelio. p. 870.

Arnoldo Buchellio, Iuriſconſulto apud Ultrajectinos. p. 166. 187. 194. 199. 212. 246. 267. 283. 297. 305. 321. 364. 393. 482. 532. 588. 645. 685. 709.

Arnoldo Vinnio, Iuriſprudentiæ in Academia Lugd. Bat. Profeſſori. p. 855.

Arturo Ionſtono, Medico Regio. p. 694.

Axelio Oxenſtiern, Regnorum Sueciæ Cancellario. p. 478.

B*Alduino Hamæo*, Medico Britanno. p. 179.

Bartoldo Nibuſio, in eccleſiâ Romanâ Theologo. p. 57. 62. 77. 116.

Bartoldus Nibuſius, C. Barlæo. p. 59. 67. 99.

Bernhardo, Saxoniæ &c. Duci, Exercituum Fœderatorum

torum Regum & Principum in Germaniâ ſummo præfecto. p. 763.
Bernhardo Pandelaert, Medicinæ Doctori. p. 949.

Conrado Goddæo, Concionatori in Vaeſſen. p. 899. 923.
Conrado Vorſtio, Theologiæ Profeſſori. p. 1.
Conſtantino Hugenio, Equiti; Zulichemii, Zeelhemii &c. Toparchæ; Principi Auriaco à conſiliis & ſecretis. p. 130. 138. 146. 149. 153. 160. 165. 167. 174. 186. 196. 214. 221. 229. 260. 263. 269. 280. 294. 295. 302. 303. 310. 313. 324. 388. 389. 394. 431. 436. 486. 488. 502. 515. 516. 537. 541. 549. 554. 561. 582. 586. 588. 596. 614. 638. 648. 669. 684. 689. 699. 713. 743. 750. 780. 814. 826. 830. 841. 857. 868. 884. 922. 931. 940. 944. 948. 951. 956. 1007.
Conſtantino Hugenio Filio. p. 934.
Conſulibus Reipublicæ Amſtelodamenſis. p. 985.
Cornelio van Beveren, Conſuli Dordrechtano. p. 481.
Cornelio Boyo, Advocato. p. 705. 741. 837.
Cornelio vander Myle, Equiti; Domino in Myle, Dubbeldam &c. p. 178. 230. 240. 258. 282. 314. 350. 353. 361. 366. 370. 379. 440. 499. 510. 513. 535. 536. 540. 547. 577. 584. 589. 602. 605. 608. 619. 625. 634. 637. 667. 674. 692. 693. 711. 712. 790. 828. 834. 840. 864. 888. 974. 980.
Cornelio Quacq. p. 204.
Cornelio van Veen, Advocato. p. 664.

Danieli Heinſio, Equiti; Politices & Hiſtoriarum in Academia Lugd. Bat. Profeſſori. p. 154.
Danieli Iohannis Snecano. p. 220.
Danieli Schonckio, Poelgeeſtæ minoris Domino. p. 815. 818. 1014.
Dominico Abrahami Feenſtra. J. U. D. p. 607.

Dominico Molino, Patricio & Senatori Veneto. p.237. 248. 256. 298.
Ducibus Saxoniæ Ducis Bernhardi Fratribus. p. 770.

EDuardo Herberto, Baroni Britanno. p. 609.
Ephoro Megapolenſium Ducum. p. 793.
Erycio Puteano, Eloquentiæ in Academiâ Lovanienſi Profeſſori. p. 438. 866.

FOppio ab Aitſema, Equiti, ill. Ord. Generalium apud Hanſeaticas urbes Delegato. p. 235. 334. 339.
Franciſco Leeuwio. p. 397.
Frederico Gunthero, Daniæ Regi à ſecretis. p. 505.
Frederico Riccio, Purmerendanæ urbis ac territorii Prætori. p. 919.
Frederico Spanhemio, Theologiæ in Academiâ Lugd. Bat. Profeſſori. p. 912. 924. 937.

GErardo Crommom, Curiæ Hollandiæ Senatori. p. 929.
Gerardo Nyendalio Ultrajectino. p. 767. 772. 773. 786. 856. 860.
Godefrido de Haeſtrecht. p. 118. 125. 127. 131. 133. 136. 139. 143. 147. 151. 155. 159. 169. 172. 175. 189. 205. 216. 217. 247. 255. 261. 266. 287. 346. 427. 449. 480. 595. 642. 680. 898. 902.
Georgio Doubletio, Curiæ ſupremæ Holl. Senatori. p. 315. 329. 332.
Guilielmo Borelio, Duinbekæ Domino, Reipublicæ Amſtelod. Syndico. p. 753. 789. 825.
Guilielmo Braſſero. p. 309. 850.
Guilielmo Adolpho Croſecq, Haſſiæ Comiti à conſiliis & ejuſdem in conventu Monaſterienſi Plenipotentiario. p. 943.
Guilielmo Grotio, Juriſconſulto. p. 177. 887.

Guilielmo Herberto, Pembrociæ Comiti, ſupremo Magnæ Britanniæ Regis Cubiculario. p. 162.
Guilielmo Staakmans, in Conventu Ord. Gener. Belg. è Friſiâ Delegato. p. 559. 653.

HEnningio Arniſæo, Archiatro Regio. p. 533. 623.
Henrico van Eden. p. 703.
Hermanno Conringio, Phyſicæ in Academiâ Juliâ Profeſſori. p. 404. 563.
Hugoni Grotio, quondam Syndico Roterodamenſi, & tandem ad Regem Chriſtianiſſimum Reginæ Regnique Suedici Legato. p. 242. 278. 308. 778.
Hugo Grotius C. Barlæo. p. 244. 279. 777. 780.

IAcobo Balde, S. I. Collegii Monachienſis Rectori. p. 910. 936.
Iacobo vander Burgh, Fœderati Belgii Ordd. res Leodii agenti. p. 484. 836. 876. 881. 891. 907.
Iacobo Catſio, Equiti; primò Reip. Dordracenæ, deinde Ordinum Hollandiæ Syndico. p. 491. 495. 497. 593. 599. 787. 839.
Iacobo Mæſtertio, Jurisprudentiæ in Academiâ Lugd. Bat. Profeſſori. p. 760.
Iacobo Petitio, Juriſconſulto Ultrajectino. p. 121. 123. 145. 171. 190. 202. 344. 349. 411. 504. 650. 877.
Iacobo vander Straten. p. 259. 299. 347. 354.
Iacobo Weſterbanio, Equiti; Domino in Brandtwijck &c. p. 905. 914.
Iacobo Zas, Curiæ Ultrajectinæ Senatori. p. 893.
Ioachimo Vicofortio, Equiti; Haſſiæ Lantgraviæ à conſiliis, &c. p. 498. 501. 566. 585. 591. 598. 601. 647. 720. 724. 727. 733. 738. 745. 758. 782. 822. 844. 847. 851. 853. 861. 866. 886. 909. 926. 927. 930. 938. 947. 990.
Iohannes Beverovicius Dordracenus C. Barlæo. p. 460.

Iohan-

Iohanni Beverovicio, Medico & Senatori Dordraceno. p. 467. 551. 651. 696. 788.
Iohanni Bodæo à Stapel, Medicinæ Doctori. p. 148. 285.
Iohanni Bodechero Benningio, Philoſophiæ in Academiâ Lugd. Bat. Profeſſori. p. 494.
Iohanni Bor, Medico Ultrajectino. p. 142. 157. 210. 640.
Iohanni Cabeliavio, J. U. D. p. 291. 322.
Iohanni Helmondo. p. 676. 687. 757.
Iohanni à Mattheneſſe. p. 236.
Iohanni Narſſio, Medicinæ Doctori. p. 129.
Iohanni Neoporto, urbi Ultrajectinæ à ſecretis. p. 573.
Iohanni Oxenſtiern, ad Britannos Legato. p. 512. 531.
Iohanni Pilio, Juris ſtudioſo. p. 493.
Iohanni Polyandro, Theologiæ in Academiâ Lugd. Bat. Profeſſori. p. 396.
Iohanni Iſacio Pontano, Daniæ Regis Hiſtoriographo, & Phyſices apud Herdervicenſes Profeſſori. p. 290. 401. 435. 742.
Iohanni ab OverRhyn à Schoterboſch. p. 211. 233.
Iohanni Godtſcalco à Schurman. p. 306.
Iohanni Scoto Scototarvatio, Equiti; Cancellariæ Scoticæ Directori. p. 863. 874. 928. 933.
Iohanni Uytenbogardo, Eccleſiaſtæ. p. 2. 317. 356. 357. 359. 368. 372. 375. 380. 383. 390. 392. 407. 748.
Iordano Rampers, Quæſtori Neomagenſi. p. 946.
Iuſtiniano, Venetorum Reipublicæ ad Batavos Legato. p. 784.
Iuſto Vigio, Conſiliario. p. 942.

Laurentio Broman, Syndico Gottenburgico. p. 945.
Laurentio Nyendalio, Juriſconſulto apud Ultrajectinos. p. 419.
Lectori. p. 999.
Leoni ab Aitſema, J. U. D. p. 251.

Ludovico à Kinſchot, Cameræ Rationum Holland. Auditori. p. 402.

MAtthiæ *Overbequio*. p. 198.
I. Mauritio, Naſſoviæ &c. Comiti, Braſiliæ Gubernatori. p. 784. 1020.
M. Oldiswortho, Pembrociæ Comiti à ſecretis. p. 164. 191. 241.

N. N. p. 446. 450. 457.
Nicolao de Baugy, Regis Chriſtianiſmi ad Batavos Legato. p. 548. 592.
Nicolao Cromhout, Curiæ Hollandiæ Præſidi. p. 553.
Nicolao Reigersbergio, Curiæ Rationum Conſiliario. p. 331.

ORdinibus Fœderatarum Belgii Provinciarum. p. 7. 971.
Oſtorpio, Scholæ Amſtelodamenſis Rectori. p. 363.

PAulo *Verulano*, Ooſtvornæ Domino. p. 904.
Petro Bor, Reip. Ultrajectinæ à ſecretis. p. 135.
Petro Cunæo, Jurisprudentiæ in Academiâ Lugd. Bat. Profeſſori. p. 398. 400. 416. 417. 419. 422. 423. 424. 427. 430. 439. 485. 570. 575. 581. 612. 625. 631. 641. 644. 655. 677. 691. 698. 707. 726. 959.
Petro Grutero, Ludimagiſtro Amſtelodamenſi. p. 207. 208.
Petro C. Hooft, Equiti; Muydenſi Satrapæ, Goylandiæ Prætori. p. 206. 311. 578. 627. 629. 654. 660. 666. 671. 672. 679. 716. 730. 735. 737. 754. 762. 765. 768. 775. 816. 819. 848. 900. 957. 960.
Petro Naeltwijk, Medicinæ apud Gottenburgenſes Doctori. p. 253.
Petro Schuylio, Quæſtori apud Sylvæducenſes. p. 682.
Prætori ac Conſulibus oppidi Brilenſium. p. 964.

Rei-

R*Einero Neuhuſio*, Gymnaſii Alkmar. Rectori. p.774. 880.
Remonſtrantibus. p. 6.
Rocho Honerdo, Supremæ Curiæ Senatori. p. 289. 293. 425. 508. 519. 556. 599. 659. 663. 708.

S*Cholarchis* Amſtelod. p. 362.
Simoni Epiſcopio, Theologiæ Profeſſori. p. 4. 271. 273. 325. 335. 406. 414. 950.
Sixtino Amamæ, Hebrææ linguæ in Academiâ Franekeranâ Profeſſori. p. 184.
Sylveſtro Dankelman, territorii Lingenſis Judici. p. 890. 916. 935.

T*Heodoro Graſwinckelio*, Equiti; Fiſc. Holl. Advocato. p. 913.
Theodoro Gravio. p. 158. 352.
Theodoro Schrevelio, Gymnaſiarchæ Scholæ Lugd. Bat. p. 409. 490. 604. 613. 633. 657. 704. 962.
Thomæ Ferens, Salſæ Gandavenſis Gubernatori. p. 917.
Tilemanno Stellæ, Baroni de Mourimont. p. 859. 873. 878.

V*Incentio Fabricii*, Hamburgenſi. p. 429.
Vopiſco Plempio, Medicinæ in Academiâ Lovanienſi Profeſſori. p. 621.

W*Inando Schuylio*, p. 571. 658.

C A

CASPARIS BARLÆI EPISTOLÆ.

I.
CONRADO VORSTIO S. P.

CLariſſime D. Doctor,

Memor officii mei & promiſſi exemplar hoc Bogermanni ἐλεγχομένυ [*confutati*] ad te transmitto, ut ejus lectione aliquam doloris iſtius, quem adverſariorum tibi infligit pertinax improbitas, partem ſoleris. Eſt enim argumento quoque tuus, quia de te, aut potius adverſus antagoniſtarum tuorum rabiem pro te. Quanquam in ea nos incidiſſe tempora doleam, in quibus etiam, quod verum eſt, dicere ſuſpectum eſt & noxium. Quod an hujus noſtri ſeculi proprium ſit, an vero veritatis & innocentiæ individuum concomitans, nondum decernere potui. Certe quicquid ſit, non eſt deſpondendus animus, præſertim iis, quos recti conſcientia erigit, quique ad hoc vocatos ſe norunt, ut imagini Filii Dei conformes reddantur. Sed quid ego hæc apud te Vir Clariſſ. qui nec me monitore opus habes, & illum hactenus animum geſſiſti, quem nec heroum offenſa, gravis alioqui, nec plebeiorum inſultus, nec fratrum odia à recto dimoverunt. quem ut tibi porro infractum præſtet Deus conſolationum, etiam atque etiam rogo. Hoc

tamen ſcito, minime mihi ſatisfactum fore, ſi pro hoc noſtro munuſculo gratiarum actionem transmiſeris. Duo ſiquidem mihi cum Simonide Poëta ſunt ſcrinia, unum Gratiarum actionum, alterum largitionum & donorum; quorum illud vacuum nobis ſemper & inane eſt. Quare verba mihi dari nolo, rem poſtulo, hoc eſt donum pro dono, & quidem, ut quam libere apud te agam videas, Anti-Sladum tuum. Tunc enim lucrum me feciſſe rebor, & χρύσεα χαλκείων [*aurum ære*] commutaſſe, ſi hoc potitus fuero. Vale vir clariſſ. cum uxore & liberis, & meliora à Domino ſpera. Prid. Cal. Sept. 1615. Raptim. Feſtinante & jamjam abitum ad te parante Molano.

2.

IOANNI UYTENBOGARTIO S. P.

C*Lariſſime Vir*,

Apographum iſtius, quod petieram, teſtimonii, ad te redit, una cum oratione mea, quam in vociferatores modernos, & nominis noſtri ſugillatores improbos conſcripſi. Non eſt, quod calumnias iſtas inultas ſinamus, cum nec cauſæ nos innocentia, nec vis dicendi ſcribendique deſtituat. Illud ſcio, omne adverſariis noſtris refugium in iſto ſycophantiarum genere repoſitum eſſe, nimirum, ut quibus hæreſes noſtras probare non poſſunt, eorum animos, peſſimorum ſcelerum ſuſpicione occupatos, in odium noſtrorum convertant. Equidem, tunc

optimam

optimam ſe Eccleſiæ operam navaſſe autumant, cum nos exoſos reddiderint. De modo ſolliciti non ſunt. Quin utiliſſimus ad hanc rem illis creditur mentiendi labor. Niſi verum dico, non deprecor hominis improbi notam. Sed quid nos? Harpocratem agemus? At hoc vel conſcios nos, vel diſſolutos arguet. Loquemur? hoc verò generoſi eſt, & non degeneris animi, cui ipſa vita charior exiſtimatio ſua eſſe debet, præcipue ſi Reipublicæ ac Eccleſiæ interſit integram illam eſſe, & ἀμώμητον. [*inculpatam.*] Certè, calumniarum iſtarum impatiens, calamum in manus ſumpſi, & quam natura negabat, indignatio juſta orationem fudit. In qua accuſationis iſtius vanitatem, & accuſatorum impudentiam abunde à me demonſtratam puto. Dicunt illi, quæ volunt. Audiant & ea, quæ non volunt. Iniquiſſimum ſemper judicavi, vel intempeſtive ſilendo, vel frigide rem agendo veritatis cauſam prodere. Commiſſi ſumus cum hominibus ferreæ ac perfrictæ frontis, qui aut victoria potiri volunt, aut emori; ἢ κρίνον, ajunt Græci, ἢ κολοκύντην, aut florem, aut cucurbitam, adverſus quos nil languida proficias manu, ſed dura bipenni & cuneo, poſt toties tentatos fruſtra mitioribus conſiliis illorum animos. Sæpè, quos nimia & inconſulta facilitas perdidiſſe videbatur, imperterritum in hoſtem pectus ſervavit. Illud ſane A. T. celare non poſſum, maximam me, & quotquot præterea ſunt Remonſtrantium, voluptatem cepiſſe ex lectione Hy-

peraſpiſtæ tui. In quo præterquam quod verum dicas, eo etiam jam modo loqui cœpiſti, qualem adverſariorum improbitas, & argumenti natura poſtulabat, hoc eſt verè παῤῥησιαςικῶ. [*loquendi libertate ſummâ.*] Deus Opt. Max. illum A. T. animum adaugeat, & præclaras, quas in tam fœcundum pectus contulit dotes, in Eccleſiæ ac Reip. bonum vertat. Si orationem noſtram legere dignaberis, videbis liquido, quo fine teſtimonii illius copiam mihi fieri voluerim. Neque vero eo utar, niſi ex conſilio & conſenſu tuo. Vale vir clariſſ. & publico bono æternum vive. Lugd. Batavorum ſub finem Decemb. 1615.

3.

SIMONI EPISCOPIO S. P.

C*Lariſſime D. Profeſſor, collega conjunctiſſime,* Simul ac Dordracum reliqui, mihi redditus ſum. Nam & illa, quæ me corripuerat febricula, evanuit, & ſimul nocturnum illud malum, quod toties vobis ridendi materiam præbuit, Ephialten vocant. Litteras tuas quod attinet, eæ humanitatis tuæ & affectus in me propenſiſſimi teſtes ſunt uberrimæ, ſed uti hunc exoſculor, ita illud tuum ὑπερβολικὸν [*plus quam nimium*] de meritis meis, & præſtitis vobis officiis judicium verecunde amolior. Opellam meam libens vobis commodavi, & dolet, quod diutius vobis adeſſe non licuerit, quanquam & ſine me illa geri poſſunt, & ſinguli ad iſtius geneři

neris opera ſufficiatis. Nulla mihi gratitudinis officia debetis, præter illud quod jam miſiſtis, nempe honeſtam de collatis à me in commune bonum conſiliis & operis teſtificationem. Aliud nec peto nec expecto. Calamum mercenarium non habeo, & ſunt inter vos, quibus anguſtior domi res eſt, quam mihi, quibus decedere quidpiam nolim ut ad res meas acceſſio aliqua fiat. Scribis de inſerta ſchedula, quam D. Codæo tradam. Sed illam in litteris non offendi, forte in menſa tua reliquiſti, aut exciderit neceſſe eſt. Eam mitte. Feſtinato opus eſt, nam rationes iſtæ propediem exhibendæ ſunt D. Curatoribus. De D. Bertio, quod ſcribis, fictum omne eſt. D. Curatores indies hic expectantur, quid acturi ignoratur. D. Voſſius collega meus vos omnes bono animo eſſe jubet, & concors vobis omnibus ac imperterritum pectus ad finem uſque eſſe optat. Vnum hoc, inquit, adverſariis terrori eſt & admirationi, quod concordes videant Remonſtrantes, nec impendentium aut quæ intentantur malorum metu affici. Ego hic veſtram cauſam, non minus quam ſi vobis adeſſem ago, ſed ignorare vos hæc ſatius eſt. Fratribus omnibus ſalutem meis verbis officioſe dicito, memor hoſpitis & hoſpitæ. Vale, & Atlantem porro age, qui axem illum quinquarticularem, humeris tuis fulcis, & jam aliquoties Hectoreo animo ignes injeciſti Græcorum Claſſibus, & iis,

Quæ nunc cuncta malis habitantur mœnia Grajis.

20 Febr. 1619.

 4. Piiſſi-

4.

Piiſſimis, Doctiſſimis, ac veræ Religionis aſſertoribus invictis, citatis ac proſcriptis REMONSTRANTIBUS, Fratribus meis in Domino obſervandis, S. P.

D*Ilecti in Domino Fratres*,

Quos corpore propediem, nunc animo & affectu ſolo ſequor, & afflictionis veſtræ partem non levem jam inde à veſtro diſceſſu, apud me tacitus ſuſtineo. Statueram die Sabbathi jam elapſo Hagæ-comitis vos inviſere, ſed inopina illa & præceps veſtrûm proſcriptio, & abitio me optatiſſimo iſtius conſilii fructu privavit. Nunc, quod unum poſſum, doloris mei nuncias litteras ad vos mitto, ſi modo juſti doloris materies ſit, Religionis & veritatis ergo exulare. Diſceſſiſtis è Belgii Confœderati finibus, ſed in animis multorum altius infixi hæretis, & qui laborum veſtrorum hactenus conſors fui, nunc exilii conſors eſſe deſidero. Nec vero meliora me fata manent, ſi non pejora. Expectatur hodie D. Curatorum adventus, ad capeſſendam Academiæ & Collegii Reformationem. Faxit Dominus, ut idem mihi ſit animus, qui vobis fuit. Arridet prima fronte ſpecioſa illa lucelli promiſſio, ſed non tanti emam pœnitere, aut dicendi ſcribendique libertatem vendam ſordido luto. Vt inopiæ veſtræ & domeſticis neceſſitatibus ſuccurratur, jam ſerio cogitatur, & propediem ſuam erga vos benevolentiam teſtabuntur

illi,

illi, qui vos pectoribus ſuis reconditos gerunt. Si tamen cauſæ communi conſultum vultis, de reditu cogitandum vobis erit. Aliorum concionatorum, qui in prima jam acie dimicant, oculi in vos conjecti. Res plena periculi eſt, fateor, ſed nullum periculum illi eſt, qui vitam æternam lucrum ſuum eſſe putat. Glorioſius in Patria, quam hoſtili ſolo morimur. Concionum libertate ad conſcientiarum libertatem graſſandum erit. Et bone Deus quantum hoc bonum! Noſti quo precio illa ſteterit majoribus ac parentibus noſtris. Interim litteris veſtris Eccleſias afflictas erigite, & de promovenda ſanctis mediis Chriſti cauſa ocyus cogitate. Vt ad conſtantiam & patientiam vos horter neceſſum non arbitror, abunde enim inſtructi eſtis iis ſolatiis, quibus Chriſtiano iſtâ arenâ opus eſt. Dominus Deus vos firmet, roboret ac ſtabiliat in omni opere bono, ad nominis ſui gloriam. Valete Chariſſimi Fratres, & tu imprimis cordis dimidium mei Theophile Rijckwaert. Tecum vivere amem, tecum obeam libens. Raptim è Muſeo 7 Iulii 1619.

5.

FIDES IMBELLIS,

ſive Epiſtola parænetica, ad Illuſtriſſimos & potentiſſimos Confœderatarum Provinciarum ORDINES.

PATRES PATRIÆ, (ita vos appello, quia, tales ut ſitis, officii veſtri religio, ſalus

publica & bonorum omnium vota efflagitant) qui antehac ſupplici voce vos affatus ſum, licet fruſtra, etiamnum Veſtras Celſitudines oratione hac incondîta, ſed juſtiſſimi doloris plenâ affabor. Non concidit uno ictu quercus; nec unà prece expugnantur heroum animi, tenaces ut plurimum propoſiti, & vere καρτερογνώμονες. [*ſententiarum ſuarum tenaciſſimi.*] Interim boni civis eſt, ea in commune conferre conſilia, quæ ad patriæ & publicæ ſocietatis pacem ſtabiliendam idonea fore arbitratur. Idque eo potiſſimum tempore, quo diſtrahendæ potius Reipub. quam coadunandæ, exacerbandis magis quam tranquillandis civium animis ſtudent ii, quibus perdita Republica opus eſt. Scelus eſt, cum proximus ardet Vcalegon, inſinuatis manibus vicini periculi magnitudinem adſpectare, & intra ſolum ocium ac ſupinam ſecuritatem conſiſtere. Nec ille à parricidii culpa longe abeſt, qui cùm publico prodeſſe poſſit, & patriæ laboranti, ſive opere, ſive conſilio ſuccurrere, ſecuram taciturnitatem vocis libertati anteponat. Dum enim altero injuſtitiæ genere vacat, patriam non oppugnando, in alterum incurrit, eam deſerendo. Non minus reſpublicas perdidit quorundam oſcitatio, quam hoſtium impetus, ſilentium, quam aperta vis; & ſicuti ſæpius male agendo, ita non ſemel nihil agendo imperiorum concidit fortuna. Et quanquam in ea inciderimus tempora, quæ deploratiſſima judicabat Tacitus, in quibus nec dicere licet, quod ſentias, nec ſentire,

tire, quod velis, nunquam tamen ea viro bono accidere poſſunt tempora, in quibus ea quæ Reipub. expediunt, & ſalutaria ſunt futura, dicere, vel metu vel gratia, non auſit. Tanta cupiditas honeſti, tantus amor patriæ, conjugis, liberorum, pectus ejus accendere debet, ut mori potius malit, poſtquam bene conſuluerit, quam improbe tacendo in præſenti Reipublicæ ruina & favillis diutius ſupereſſe. Civis veſter fui, ſed nunc in alienam tutelam receptus, civis tamen officium prætermittere non poſſum. Belga ſum & liberis parentibus natus. Partium, quæ Remp. veſtram exercent, ſectator non ſum. Salutis publicæ ſi quiſquam alius ſtudioſiſſimus. Nec prece nec precio adductus hæc ad vos ſcribo. Nullius gratiam demereri ſtudeo, nullius invidiam pertimeſco. Quæ omnia, ſi quod intendo impetrare nequibunt, fidei ſaltem nonnihil, & authoritatis apud æquos rerum æſtimatores huic noſtræ adhortationi impetrabunt. Si male conſuluero, tantum ſcripta hæc putate. Si bene, conſiliis ſaluberrimis obſequi ne ſit pudor. Deo, Patriæ, bonis omnibus gratiores eritis, ſi talibus monitis præceptiſque lætabimini.

Vidimus, Illuſtres Domini, mutatam aliquot retro annis Reipublicæ veſtræ faciem. Vidimus novis fluctibus jactari optimam Belgicæ partem, quis portum occupaverit fortiter, quo remigio nudatum ſit latus, ut malus celeri Africo ſaucius & antennæ gemant, nec ſine funibus carina noſtra durare poſſit imperioſius æquor, quamvis

& Anglorum Fœdera & Venetorum opes & præſidia propria jactetis. Abiit in partes Reſpublica veſtra, gliſcit animorum diſcordia, armatur in civem civis, & quo propius ſubditos veſtros vel affinitas, vel priſtina religionis communio, vel ſtudiorum ſocietas conjunxit, quo acerbioribus inter ſe odiis jam concurrunt. Dolent boni; condolent, qui vobis bene volunt; qui male, gaudent, & forte frigidam ſuffundunt. Cauſas & autores malorum ex alto arceſſere, res plena eſt invidiæ. Non deeſt utrique parti ſuus color & recti ſpecies. Peccatum utrinque non ſine ingenti Reipub. damno! Certatur hinc inde pro aris, religione & Sacris. Belli πρόφασις [*prætextus*] periculoſiſſima eſt. Religio, inquam, quæ ſæpiſſime non ſuo, ſed hominum vicio, peperit ſceleroſa atque impia facta. Vtique hæc ipſa ſtolidà Græcorum perſuaſione Iphigeniam mactavit, & ſapientiſſimum mortalium ſorbitio ſuſtulit. Hæc Chriſtianorum in Græcia Eccleſias peſſumdedit; & Ottomannicæ Domus ſucceſſus mirabiliter auxit. Hæc vix natam primis poſt Apoſtolorum tempora ſeculis Chriſtianam gentem in partes diſtraxit, & orbem univerſum ſub Conſtantini imperio ſecum commiſit. Hæc Patrum noſtrorum ætate maximorum bellorum paſſim in Germania, Gallia, Helvetia, & hoc noſtro Belgio cauſa una exſtitit. Nunc quoque, pacis veſtræ & ocii prodigi inteſtinis diſſidiis confligitis, & dum pro aris quiſque decertat, quam poteſt ſtrenue, prope abeſt, quin focos ipſos

ipſos ſubvertat, ſine quibus aris locus eſſe non poteſt. Contraremonſtrantes ſententiam ſuam in Reformatorum Eccleſiis diutius ſonuiſſe contendunt. Remonſtrantes primitivæ Eccleſiæ uſque ad tempora Auguſtini conſenſu gloriantur. Illi Prædeſtinationem abſolutam, & quæ inde fluit bonorum & malorum neceſſitatem urgent. Hi Prædeſtinationem conditionatam, &, quæ inde conſequitur, actionum humanarum contingentiam & libertatem tuentur. Illi pro laude gratiæ divinæ, hi pro juſtitiæ ſibi decertare videntur. Illi tutius arbitrantur nihil in recepta doctrina mutari. Hi ex re religionis fore putant, ſi profeciſſe ſe fateatur Eccleſia, & quædam dediſcere non erubeſcat. Illi Synodi patrocinium idque feliciter; hi Magiſtratus ſummi, ſed infeliciter, implorarunt. Illi duriuſculi & eosdem animos induti, quibus Pontificios ſedibus ſuis deturbarunt, rem præſentem magna contentione aggreſſi ſunt. Hi manſuetiores, & parti adverſæ indulgendo, adverſariorum iram ac zelum facilitate ſua irritarunt magis. Neutra pars, mutatis rerum ſucceſſibus, iis, quibus cœperat, principiis ſtetit. Remonſtrantes toleratione mutua rem componi poſſe dictitabant. Contraremonſtrantes circa quinque articulos pacis ſpem faciebant. Illi jam inclementius habiti ſuam ſibi Eccleſiam habere volunt. Hi veſtra authoritate armati, Synodi decreta non ad pacem, ſed apertam aliorum condemnationem direxerunt. Illi miſeriam ſuam in deſperationem vertere viſi ſunt.

ſunt. Hi fortunæ ſuæ ac felicitati vix pares, ex miſeria aliorum ſecuritatis ſuæ munimenta quæſiverunt. Bis pacis ſpem excuſſit Contraremonſtrantium fervor. Semel tunc, cum concordiæ mutuæ Decreto, quo verior, gravior, utilior, melior Reipub. nulla eſſe potuit ſententia, aſſentiri nollent. Secundo cum impetrata Synodo ea dogmata decidere in animum inducerent, de quibus in hanc vel in illam partem pronunciare in hunc uſque diem religioſe horruit Catholica Eccleſia. Bis pacis remedia neglexiſſe quibuſdam creduntur Remonſtrantes. Primo cum rerum potiti & Magiſtratuum ſuorum patrocinio muniti, Synodi Nationalis celebrationem aut non urſerint, aut ſegniter nimis. Ita enim ſtatuo, majorem æquitatem & animi moderationem ab exteris Theologis tum temporis expectari potuiſſe, integra adhuc Republica, quam poſtmodum mutata. Deinde, cum depulſi Magiſtratuum ſuorum præſidio, & Synodi voce damnati, cœtus ſuos ſibi habere, quam publicæ tempeſtati cedere maluerunt. Quanquam poſtremum hoc, non imprudentia, ſed certo animi propoſito & de induſtria facere aggreſſi ſint. Solum enim hoc proſcriptis ſupererat refugium, ut quam publice jam profiteri non poterant ſententiam, clam docerent. Et licet alii officii conſcientia ducti clandeſtinis cœtibus habendis invigilarent, non dubium tamen, quin fortaſſe quidam rei familiaris inopia & exilii impatientes, in hanc neceſſitatem protruſi ſint. Inter hæc dum

dum alius in alium turbati Reipub. ſtatus culpam derivat, vacillat ille, & in proximum adducitur diſcrimen. Enimvero cum in civium unitate imperantium omnis poſita ſit vis, accidit, ut illâ diſſolutâ ſceptrorum Majeſtas corruat, nec verenda ſubditis, nec metuenda hoſtibus. Quod uſque adeo majorum noſtrorum animo inſculptum fuit, ut hoc elogio gloriari ſoliti ſint: *Concordiâ res parvæ creſcunt, diſcordiâ res maximæ dilabuntur.*

Atque hæc quidem res uſque adeo ſollicitas tenuit V. V. C. C. ut non ſemel de componenda Rep. & Eccleſia conſilia iniverint. Placuit Synodo controverſiam dirimi. Iudicavit illa, & damnatâ alterius partis ſententiâ publicis functionibus tam profanis quam ſacris ſummovit, quotquot illi adſtipulati fuiſſent. Vtinam vero non ulterius proceſſiſſet Eccleſiaſticorum importuna flagitatio, & nimia veſtra in obſecundando facilitas. Ventum eſt ad proſcriptiones & exilia, & extra patriam inter hoſtium vultus atque ora verſari coacti ſunt, qui patriam hanc, uti vitæ, ita mortis ſuæ, domicilium delegerant. Hinc recruduit malum, & ſopita, uti videbatur, contentio, rurſum in nervum erupit. Templis ejecti cives veſtri, in agris, horreis, de die, de nocte, hic armati, alibi imbelles (more majorum) ad conciones confluxere, ut Synodo non lenitum malum, ſed exaſperatum videretur. Secutæ ædium direptiones plus quam barbaræ, civium expilationes, opprobria publica. Nec, qui

qui victi, victi videri volebant, ſed contemptis omnibus, quæ chariora habet mundus, libertatem conſcientiarum vel vitæ periculo redimere parabant. Inſederat animis ſuperiorum ætatum memoria, parentum ſub Albano Duce afflictio, & poſt tot malorum perpeſſiones parta in Gallia, Germania & hoc noſtro Belgio Euangelicæ doctrinæ libertas. Nec minus liberum ſibi fidei exercitium deberi ingeminabant, quam Lutheranis, Anabaptiſtis, &, quod magna ſpecie allegant, Iudæis ipſis.

Hæc rerum perturbatio rurſum ancipitem vobis curam præbuit cogitandi, quid facto opus eſſet, & quibus remediis tantis malis obviam iri poſſet. Enimvero aut prudens adhibenda fuit moderatio, aut conſtans rigor. Placuit vobis duriore remedio rem experiri, & Edicta Edictis accumulare, quibus uſurpata concionandi licentia præcideretur plane, indictis mulctis pecuniariis, & arbitraria correctione, quotquot conciones iſtas vel frequentarent, vel ſtudiis ſuis foverent. Poſtea novo decreto acrius in doctores animadverſum eſt, & ad perpetuos carceres damnati ſunt, quotquot ad Eccleſias ſuas redituri eſſent paſtores. Erecta proditionis præmia, & quingentis florenis cuivis ſceleſto eſſe licuit. Sed hac via nihil quoque profectum eſt, quin potius incrementa ſumſit indies publica calamitas. Pudet ſane referre, quam inclementer hic illic in innoxiam multitudinem ſævitum ſit. Nec ſtetit intra mulctas ac Edictorum ſeveritatem

poena,

pœna. Graſſatum fuit variis in locis in imbellem populum, militum furori laxatæ habenæ, & armatæ in Hiſpanos cohortes, in Batavos arma convertere juſſæ ſunt. Ad carceres & perditorum hominum ergaſtula relegati ſunt verbi divini Præcones, & inaudito hactenus ignominiæ genere notatus ordo ſanctiſſimus. Sclopetis icti & trucidati aliquot de plebe homines martyria ſua æquo animo pertulerunt. Exutæ quoque, quæ ad publicos cœtus in agros commeaverant matronæ, & ſparſis capillis in urbem redire viſæ ſunt. Virginibus vix pudicitiæ velamen relictum. Ereptæ per vim imbelli ſexui vittæ, togæ matronales aliaque inſignia, quæ ſpolia mox ſub haſta vendita, non tam victricis quam victæ patriæ ſpecimen præbuerunt. Conjecti ante in carcerem cives quam in crimine deprehenſi, & ibidem pejus habiti compertis latronibus. Prætores novi ira magis & animi perturbatione, quam placidâ judiciorum formâ reis ſuis inſtant. Nefas eſſe cœpit exuli ſuppeditare, unde victum & amictum paret; & pœna dignum cenſetur, ſi exauctoratus paſtor ægrum pia voce ſoletur, & moribundæ oviculæ animam divinis promiſſis erigat. In ſumma, diſplicent omnia, quæ moderata ſunt, placent contra, quæ aſpera, dura, immoderata. Sunt hæc, ſunt hæc, Potentiſſ. Ordines, Reipub. veſtræ vulnera, & in pulcherrimo patriæ noſtræ corpore vibices turpiſſimæ. Hoc malorum ſyrma ſecum traxit Synodus veſtra, quæ ſeculari nixa brachio,

non

non ſine ſupercilio & faſtu contemptim nimis habuit citatos ſuos, & magis horum oppreſſioni quam utriusque partis incolumitati ſtuduit. Hæc futura toties prædixit ille, qui Synodo Nationali motus hoſce minime compoſitos iri judicabat Barneveltius. Noverat rerum uſu edoctus ſenex, calida eſſe Theologorum noſtratium conſilia, præcipites deliberationes, iras plumbeas, nec placari hoc hominum genus poſſe, niſi extincto adverſario. Maxime autem adduci, ut eos officii ſui capiat oblivio, cum in hierarchiæ & vindictæ cupiditatem inciderint. Quare uti à tribunitiis comitiis ſibi metuebant uſque Romanorum Patres, ita ille ab Eccleſiaſticorum ſynedriis.

Hæc res facit, ut dum alii libellis famoſis V. V. C. C. improbe laceſſunt, ego in animum induxerim ſalutaribus conſiliis & præceptis vos munire, & viam monſtrare, qua ſedari hæc patriæ tempeſtas poſſit, & Rempub. ſi non omnino felicem, ſaltem tranquilliorem habituri ſitis. Ad tria attendendum vobis. Primum, quod hominum genus Rempubl. veſtram exerceat. Deinde, quæ motibus hiſce ſubſit cauſa, & quomodo hæc ſe tractari patiatur. Tertio, patriæ ipſius, temporum, aliarumque circumſtantiarum habenda ratio.

Duobus hominum generibus religionis cauſa diſtractis jura dicitis, Contraremonſtrantibus & Remonſtrantibus. Illis faciles, his difficiles vos præbetis. Sed fallax hominum eſt ſpecies, &

& mirum, quam imponat prudentiſſimis ſanctimoniæ ac zeli larva. Contraremonſtrantes magnis animis quod aggreſſi ſunt reformationis negocium promovent. Zelotæ ſunt. Sed quo major in his cernitur animi magnitudo & in rebus gerundis impetus, quo magis providendum vobis, ne quid ex inconſulto horum fervore detrimenti capiat Reſpub. Primum in precio habent Magiſtratus ſuos, quoad conſiliis ſuis ſuffragantur. Si diſſentiant, in promptu eſt prævaricandi prætextus. Adhæc proprium eſt huic genti, ita ſacra ſua curare, ut quæ ad tranquillitatis publicæ conſervationem faciant, non curent. In patriæ commoda curas non intendunt, & dum pro Eccleſiæ ſalute decertant, Reipub. mala ſuſque deque habent. Et quia regnum ſuum de hoc mundo non eſſe contendunt, imperia corruere, regna vaſtari, vacuas reddi poſſeſſiones malunt, quam alterius arbitrio ſtare, aut in regni ſui ſocietatem Cæſarem admittere. Tertio ubi rerum potiti ſunt & ſuperiores facti, conſortis impatientes ſunt, & Magiſtratus inobſequentes in ordinem cogere, diſſentientes à gubernaculis dejicere, ſolis ſibi, uti cœli, ita & terræ uſurpare poſſeſſionem, religionis jura interpretantur. Efferum fuit Noviodunenſis Doctoris ingenium, ad imperia potius quam ad obſequium natum, in adverſarios ferox & implacabile. Breviter, Pelidæ ſtomachus. Quæ vero ipſum ſecuta eſt turba cum doctrina Doctoris quoque ſui mores avidiſſime imbibit. Ex

quavis fere rebellione compendium captat, & Principes, qui Ieſuitarum hactenus mos fuiſſe creditur, bellis quoque implicare novit. Galliam contemplamini, cujus turbato ſtatu in ſuum bonum uti didicerunt. Si vel leviſſime illos offendat Rex, ad arma convolant, conciliabula ſacra convocant, de rebus regni deliberant, &, quam Chriſtianâ patientiâ debebant, aperto marte ulciſcuntur injuriam. Nec diſplicent transmarinæ appellationes; & exterorum ſubſidia adverſus proprium regem perfide ſubinde expoſcuntur. Comes Embdanus, vigente ſub Albano perſecutionum æſtu, profugis ipſis hoſpitium & aſylum perquam humaniter præbuit. Nunc numero potiores, & Curibus parvis ac paupere terra in curiam evecti, ipſum, cum libet, Comitem in cuſtodias compingunt, & libertatis donatorem ad obſequia compellunt. Accidit idem Aquisgrani celeberrimo Germaniæ oppido, in quo tenerrime habiti dignum aliquid ſua indole dederunt, exacto nempe Magiſtratu & Loyolitarum cœtibus. Antwerpia teſtis eſto, uti per gradus regnum ſibi ſtruxerint, & extorta armatis precibus libertate, totum Eccleſiæ Romanæ clerum urbe expulerint. Annales Belgicos evolvite, comperietis maximum ſemper homines hoſce negocium faceſſiviſſe Principi Auraico, cujus niſi obſtitiſſet prudens moderatio, par cum Catholicis fuiſſet Anabaptiſtarum & Lutheranorum in patria noſtra ſors. Didicit jam Cæſar, quid poſſit ſub religionis ſpecie imperandi

perandi libido. Non aliis authoribus principatum Bohemiæ, Moraviæ, Sileſiæ, Luſatiæ ſibi conferri paſſus eſt Palatinus. Vnus Calvini genio non ſufficit orbis. Et jam Saxoni quoque dictus fuerat dies. Nec in occulto eſt, quid rerum proxime in Valle-Tellina geſſerint, quam extruſis Pontificiis, pluribus in exilium conjectis, aliis capite plexis, ſolis ſibi ſedem deſtinaverant. In Ducatu Brandenburgico, ubi hactenus viguit Auguſtana Confeſſio, nunc Principem ſuum, aliam fidem amplexum, ad innovanda majorum ſacra ſollicitant. In Scotia non minus inclementer Principes ſuos habuerunt, Mariam primùm, mox & Iacobum. Illa poſtquam Reformatæ religioni regnum ſuum patefacere coacta fuiſſet, tantum ab ejus Doctoribus impetrare non potuit, ut intra privatos aulæ parietes Miſſam ſibi celebrare liceret. Hic non minus ab ipſis in ordinem redactus, tunc cum Scotiæ ſolùm imperaret, nunc duplici ſceptro auctus, multorum exilio petulantiam iſtam ultus eſt. Cuduntur hodie axiomata pernicioſiſſima*: Infidelem non poſſe eſſe juſtum poſſeſſorem bonorum terrenorum, ut hoc obtentu obedientiam detrectent ſubditi, quibus perſuaſum erit à non Calviniano ſe regi Principe. Et qui Theologicæ dementiæ apex eſt, placet ipſis Bethlenus Gabor Turcarum Vaſallus, hoc ſolum nomine, quod ſecum Cæſarem contemnat. Tentata quoque ab illis ipſis in Confœderato Bel-

* *Molinæus in Anatome ſua.*

gio Reip. mutatio ſub Comite Leiceſtrio, licet infeliciter, nunc demum conſummata eſt. Quæ non in alium finem à me adducuntur, quam ut oſtendam ſufflaminandos eſſe hos Theologos & frœno coërcendos. Nimia licentia deteriores fiunt. Nec boni ſunt, niſi cum capiſtrati mali eſſe non poſſunt. Sacra ſua ſibi habeant, ſed vos aciem intendite, ne illis ipſis ſacris in Reipub. perniciem abutantur. Nec ſtatim non ferendos credite, quotquot ipſorum judicio orthodoxi non ſunt. Gaudent ſoli vivere, ſoli dominari, & eam de ſuis placitis imbiberunt ſententiam, ut aut ſecum credere velint univerſum orbem, aut alium orbem quærere. Non patitur alterius fidei contribules imperioſus Iſraël. Leviſſimas ſæpe diſſenſiones magni æſtimant, & ſi quis vel digitis contra crepuerit, Eccleſiam affligi clamitant. Errorem quemvis hæreſin vocant, & magna temeritate in alios derivant ſchiſmatis culpam, cui ipſi affines ſunt. Eſt officium Principis, ſubditorum ſe moribus accommodare, cum his lenius, cum illis durius agere, his pluſculum indulgere, alios intra modeſtiæ carceres cogere. Etenim ita comparata ſunt Calviniſtarum ingenia, ut aut ſervire, aut imperare debeant. Si ſerviant, lenes ſunt, officioſi, humiles, obſequentiſſimi Dominorum ſuorum clientes. Verbo dicam, Chriſtiani ſunt. Sin altius provecti jugum Magiſtratus excuſſerint, Iovis inſtar totam Rempubl. ſuperciliorum ſuorum nutu concutiunt, rectoribus ſuis inſultant,

&,

&c, nî paſtorali pedo ſubigi ſe patiantur, inviſiſ-
imos reddunt. Itur ad populum, de Magiſtra-
us in rebus religionis negligentia, incuria, im-
ietate querelæ publicè inſtituuntur. Plebs, uti
erum novarum ſtudio tenetur, talium imperia
aſtidiens, dignos non putat, qui ſibi imperent,
jui tam religioſo ordini diſpliceant. Didice-
unt hoc ſuo & regnorum ſuorum maximo in-
ommodo Principes ſupra dicti. Vos horum
xemplo edocti, pietatis ſtudia cum prudentia
onjungite. Hæc uti virtutes omnes, ita reli-
gionis ſtudia moderetur. Graviſſime peccatur,
ibi hic ſapientiæ civilis oculus, vel cœco iſto-
um hominum amore, vel nimio in diſſentien-
es odio, occœcatur. Tunc autem prudentes eri-
is, ſi ita vobis placuerint Contraremonſtrantes,
t gratia quoque ipſorum vos carere poſſe vi-
eant, ſi metuendi potius ſitis ipſis, quam ipſi
obis. Nunquam pacatam habebitis Rempub.
iſi caute iſtos Aaronis filios tractaveritis. Nun-
uam coaleſcent patriæ vulnera, niſi carere ali-
uando poſſitis ipſorum conſiliis. Non ſta-
it inconcuſſa veſtra majeſtas, niſi dignita-
em veſtram pari autoritate, Rempub. veſtris
onſiliis, non concionatorum ſuaſionibus, pro-
ugnaveritis.

Nunc Remonſtrantium quoque examinanda
onditio, mores, ſtudia & inſtituta. Ex his enim,
uid in præſenti rerum diſcrimine vobis agen-
um ſit, perſpicere dabitur. Hoc primum in
onſiderationem veniat, non ſolum cum ejuſ-

dem gentis, nationis & linguæ hominibus vobis negocium eſſe, verùm cum civibus, propinquis, affinibus, conſanguineis. Cives qui vocat, hos filios, vos Patres vocat. Idem in Reipub. ſocietate cives, quod in domeſtica liberi. Atqui cives oportet æquo ac pari cum civibus jure vivere, neque hoſtiliter tractandi, qui in publicam tutelam recepti. Civibus adhæc libera eſſe debet, & non ſollicita ſua rei cujuſque cuſtodia. Vobis tam inviſi ſunt Remonſtrantes, ut impune liceat ſceleratiſſimis poſſeſſiones ipſorum invadere, & veluti in hoſtilem prædam graſſari. Civium præſidia charitate & benevolentia ſepta eſſe oportet, non armis. Et milites perire eſt melius, quam in ſua civitate ſine armorum præſidio non poſſe vivere. Nunc vero hoc nimia inclementia & rigore effectum, ut quas urbes civium antehac muniebat concordia, nunc militum muniat effera vis & ſuperba crudelitas. Nec audiendi illi, qui graviter inimicis iraſcendum putant, idque magni animi & virorum fortium eſſe cenſent. Nihil enim, ſi ſapientum oraculis locus eſt, laudabilius, nihil Rerumpubl. rectoribus dignius placabilitate atque clementia. In liberis vero populis & in juris æquabilitate exercenda etiam eſt facilitas. Nec cum civibus ſolum hic vobis res eſt, ſed cum optima civium veſtrorum parte, & delibato populi flore, cum iis, quos vel parentum memoria, vel propria merita vobis commendatiſſimos reddere poſſunt. Vapulant eorum nepotes,

tes, quibus Reip. præſentis libertatem debetis. Vapulant illi, quorum cura, vigiliis, opibus ac ſanguine parta hæc ſecuritas. Vapulant indies illi, quorum munificentia, fide ac affectu ad tuendam Rempubl. carere non poteſtis. Omnino qui Reipubl. præſunt, illud Platonis præceptum tenere debent, ut totum Reipub. corpus curent; ne, dum partem aliquam tuentur, reliquas, nedum optimam, deſerant. Hoc inſuper videndum vobis, quibus artibus factum ſit, ut invidiam publicam ſuſtineant Remonſtrantes. Duo illis intentata ſunt crimina, Proditio, & religionis innovatio. Vtrumque perſuaſum credulæ plebi. A proditionis culpa tam immunes ſunt, quam quiſquam veſtrûm. Fidenter lòquor. Nullum hactenus proditionis veſtigium apparuit, nullum prorſus. Nec in hujus ſceleris ſuſpicionem vocandi erant cives optimi, niſi invictis teſtimoniis. Hæc tamen animos imperitorum ita occupavit perverſa opinio, ut aliud judicare, ſcelus putet. Crimen innovatæ religionis, ad conflandam quoque ipſis invidiam, conquiſitum fuit. Non innovant religionem, qui Catholicis Eccleſiarum ſymbolis conſentiunt, qui de rebus obſcuris & arduis dubitant, qui contingentiâ potius duci res humanas, quàm inevitabili neceſſitate ſtatuunt. Hæc diſſenſio nullo non ſeculo Eccleſias exercuit. De his in Academia & porticu diſputatum fuit. De his inter Catholicos variantibus ſententiis diſſertatum, deciſum nunquam, niſi qua parte ad Ma-

nichæorum deliria & Pelagianorum placita itum. Norunt hæc inter vos, qui rerum Eccleſiaſticarum ſcientia inſtructi, controverſiarum de religione neceſſitatem diſparem eſſe didicerunt. Officii veſtri eſt, Ill. Ordd. non permittere, ut proditores audiant, quorum fide, auctoritate, conſiliis hactenus ſtetit veſtra Reſpub. Nec immutaſſe religionem credendi ſunt, qui in re dubia probabiliorem ſibi ſententiam amplexi ſunt. Multo minus cum iis, ut cum proditoribus ac perduellibus agendum, quales nec ſunt Remonſtrantes, nec eſſe volunt, nec vobis in Reipub. curam intentis eſſe poſſunt. Si quid perperam actum ab iis creditur, qui ante vos clavum tenuerunt, non ſtatim id proditio deputanda eſt. Animi propoſito in patriam quenquam eorum peccaſſe non liquet; nimia facilitate, moderatione, humanitate peccaſſe, prudentiores judicant. In civilibus diſſenſionibus, inquit Iureconſultus, non ſtatim hoſtes patriæ putandi ſunt qui ſententiis diſcrepant, & hac potius quam illa via ejus incolumitatem procurant. Et demus peccatum eſſe graviter, ſatis profecto unius ſanguine, & tot exulum miſeriâ culpam iſtam luimus. Cur in innoxiam, imbellem plebeculam uſque adeo ſævire libet? Solet hæc ductores ac doctores ſuos religioſa quadam pertinacia ſequi, & ad quam ſemel velut tempeſtate eſt delata ſententiam, ei mordicus adhæreſcere. Non eſt magni animi, victis inſultare. Et in civilibus bellis nihil miſerius ipſâ victoriâ. Nec ulla re con-

conciliare facilius benevolentiam multitudinis poſſunt ii, qui Remp. adminiſtrant, quam manſuetudine & placabilitate.

De duobus hominum generibus ſatis dictum. Veniendum ad alterum propoſitæ diſquiſitionis caput: & cum de religione omnis ſit controverſia, ſerio examinandum, num ob fidei controverſias inclementius tractandi ſint errantes: num, ex Chriſtianorum legibus, armis, carceribus, exiliis aliiſque pœnarum generibus coërceri debeant heterodoxi; num utiliter hoc fiat, num ipſius religionis ac Eccleſiæ bono: num expediat Reipub. ita agere: num Chriſtianos deceat: num Chriſti & Apoſtolorum exemplo comprobari poſſit: quis ſpiritus iſta dictitet: quando ita in Eccleſia agi cœptum, quibus probantibus, quibus improbantibus. Quæ ſingula dum confuſe & ſparſim tracto, veſtrum eſt, Ampliſſimi Domini, ad rationum momenta attendere, & firmata magnis rationibus documenta, ad Reip. præſentis gubernationem, conferre.

Ac primum illud ſpectate, non ſub dura Moſaicæ legis diſciplina, ſed ſub placido Chriſti Salvatoris regno nos vivere, cujus alia vox, genius, inſtituta, mores, ab iis, qui duriorem iſtum & ad idololatriam pronum populum exercebat. Hic conflandi in vomeres gladii, & lanceæ in falces, hoc eſt, pacata omnia & tranquilla eſſe debent. Non nocebitur in monte ſancto, qui Eccleſia Chriſtianorum eſt. Vltimum hic pecca-

torum ſupplicium eſt, pro ethnico & publicano haberi, hoc eſt, ab Eccleſiæ communione arceri. Omnis hic cautio eſt, Cavendum eſſe à fermento pſeudo Prophetarum. Poterat certe Filius Dei, Patris ſui cœleſtis potentiâ armatus, diſſentientes Phariſæos templis exigere; poterat cataphracta militum manu Solymam omnem & Iudæam ad fidei obſequium compellere; dignitatibus ac functionibus publicis exuere, quotquot Chriſtiani eſſe nollent. Sed diſplicuit Sapientiæ divinæ ſuperba illa in conſcientias dominatio; & quos doctrinâ non potuit, armis ſub ditionem ſuam redigere, imperioſum magis & militare, quam religioſum judicavit. Omnem in rebus ſacris ferociam ac animi impetum voce iſta compeſcuit: neſcitis cujus ſpiritus filii ſitis. Non venit filius hominis perdere, ſed ſalvare animas. Et, ſinite zizania creſcere uſque in diem meſſis. Nunc præcipiti & intempeſtiva judiciorum falce demetuntur zizania, aut calcantur pedibus, de quibus, an zizania ſint, anceps, quandiu hic vivitur, eſt dubitatio. Apoſtoli, Præceptoris ſui ſanctiſſimi veſtigiis inſiſtentes, non alia via, quam lenitate, fide, tolerantiâ, moderatione Eccleſiam Chriſtianam per univerſum orbem plantarunt, aluerunt, provexerunt, conſtabiliverunt. Et favit mirifice ipſorum ſucceſſibus divina gratia. Inermes, imbelles ac Magiſtratus ope deſtituti cum eſſent, Iudæorum inveteratam ſuperſtitionem, gentium idolomaniam, pſeudo Prophetarum conatus impro-

ɔrobos expugnarunt. Satis Paulo fuit dixiſſe : ıæreticum hominem poſt unam aut alteram adnonitionem devita, &c : Si quis imbecilla ſit fide, huic nulla cum animi dubitatione opitulanini. Tu qui es,qui alienum famulum damnas? Ɔomino ſuo ſtat & cadit. Placuit illa agendi atio primitivæ Eccleſiæ doctoribus, nec niſi ēro Gentilium Imperatorum tyrannidem imitai cœperunt Chriſtiani. Vſque ad Auguſtini temɔora, h. e. quadringentis poſt Chriſtum natum ınnis, nunquam implorata fuerunt Imperatoum adverſus heterodoxos præſidia. Primum ıuc illos impulit Donatiſtarum & Circuncellioıum pervicax & inſanabilis inſania, qui præter chiſma, quo non aliud exitiabilius, ſi proceſſiſēt, agitabant, vulnerabant orthodoxos, injecta n oculos calce exoculabant, alios occidentes, lios ad aliorum trucidationem metu mortis digentes. Adverſus hos cum de implorando Cæſaris præſidio agitaretur, non tamen in iniio placuit Auguſtino aliiſque mitioribus imɔloratio profanæ poteſtatis ad negotium Eccleiaſticum. Exiſtimabant utique non decere Epiſcopos aliis armis uti, quam verbo Dei, precious, &, ſi inſanabile foret malum, anathemate ıc ſeparatione ab Eccleſiæ communione. Hoc um erat extremum Eccleſiæ ſupplicium, & ſicıt apud Iureconſultos civilis mors exilium dicitur, ita apud Apoſtolos & horum ſucceſſores ɔœna capitis erat ab Eccleſiæ conſortio ſubmoiſſe. Adeo illorum animus abhorruit ab exilio-

rum,

rum, carcerum, confiſcationum & ſuppliciorum corporalium ſævitia, quæ nunc quibuſdam & nimium & ſola placent, præſertim ex eorum numero, qui reformationem religionis profitentur; quorum omne ſtudium eſſe debebat mederi potius errantibus, quam in eos ſævire, & Edictorum ſeveritatem interceſſione ſua mitigare. Enimvero non ante, quam Imperatorum potentiâ tuta fuit fides Chriſtianorum, ad dura iſta perſecutionum cauteria ſe recepit Eccleſia. Audita tum demum pernicioſiſſima Neſtorii Epiſcopi ad Theodoſium oratio: *O Cæſar, da mihi regnum ab hæreticis purgatum, & ego tibi cœlum daturus ſum; ſis mihi auxilio in expugnandis hæreticis, & ego tibi in Perſis hoſtibus tuis devincendis opem feram* *. In quem ſenſum & hoc tempore non ſemel pro concione in Batavia peroratum eſt. Hinc factum, ut Epiſcopi Cæſares veluti nare bubalos pertraxerint ad ſanguinariorum decretorum adverſus Anabaptiſtas promulgationem. Quamvis & eorum quoque exempla adduci poſſint, qui liberam religionem in ſuo regno eſſe paſſi ſunt, & aliis præterquam orthodoxis docendi copiam fecerunt. Gratianus ab exilio revocatus omnibus lege ſancivit, ut unaquæque religio licite ſacra ſua celebraret, ſolos vero ab Eccleſiis prohibuit Eunomianos, Photinianos & Manichæos. Valentinianus cum ita ſaperet, ſicuti Nicæni Patres, aliter ſentientibus non erat importunus †. Conſtantinopoli ipſe Theodoſius

* *Trip. hiſt. l. 12. c. 4.* † *Sozom. lib. 8. c. 1. & lib. 3. c. 36.*

ſius Arrianis & Macedonianis extra urbem oratoria facere permiſit, Novatianis vero intra urbem Eccleſias habere & collectas facere conceſſit. Notum quibus rationibus Themiſtius Philoſophus Valentem Imperatorem à Chriſtianorum perſecutionibus revocavit. Et quanquam Roma expuliſſet Novatianos Innocentius, tamen Conſtantinopoli talia non permiſerunt. Et quamvis Romani Epiſcopi apud Imperatores ſummo ſtudio in hoc incumberent, ut qui hæretici dicebantur, ex urbe Conſtantinopoli ejicerentur, tamen nunquam illud obtinere potuerunt, uſque dum Iuſtinianus, victus importunis flagitationibus, Agapeto Pontifici conceſſit ut dirutis ipſorum Eccleſiis urbe ejicerentur. Imperante Honorio, Anas Epiſcopus Conſtantinopolitanus non ſolum ſuæ fidei hominibus benevolus erat, ſed etiam hæreticis miraculum ſuæ ſapientiæ, inquit Sozomenus *, demonſtrabat, quos vexare quidem nolebat, cum vero eos terrere tentaſſet, denuo manſuetudinem oſtentabat. Certe, ſi veterum exempla imitari libet, cur non potius æquitatis, moderationis & clementiæ exempla placent, quam ſeveritatis, crudelitatis, violentiæ, quæ non in Chriſti, ſed Anti-Chriſti ac Tyrannorum caſtris militavit ſemper.

Eſt Regnum Chriſti cœleſte prorſus ac ſpirituale, ideoque ſpiritualibus ſolum armis, hoc eſt ratione ac argumentorum efficacia pugnandum, nec corporalis adhibenda vis, ubi de cauſæ æquitate & ſententiæ veritate præſumitur. Chriſtiano-

* *Lib.* II. *c.* 2.

ſtianorum hoſtes vicia ſunt, contra quæ virtutibus contrariis certandum, ut doctrina ignorantiam pellat, errorem diſcutiat veritas, injuriam vincat patientia, ſuperbiæ modeſtia reſiſtat, pigritiæ opponatur diligentia. Hic ſi cogas, fictos habebis Chriſtianos, purpuræ cultores plurimos, paucos Dei. Facile ea religio diſplicet, cujus profeſſio cum honoris noſtri, dignitatis, opum ac ſalutis jactura conjuncta eſt. Facile arridet illa, per quam in Cæſaris amicitiam adſcribimur, populo placemus, ac opimas ſpes alimus. Habet & Belgium hoc noſtrum quam plurimos, qui licet corde alieniores, profeſſionis tamen externæ officium his vel illis cœtibus commodant, ex illorum familia, quibus toties interminavit Chriſtus, Væ vobis. Vtique malus eſt pietatis cuſtos, metus. Vbi ſine damno fieri poteſt, ſtatim ad antiquum redeunt, tamdiu Eccleſiæ adhærentes, quoad ſimulaſſe prodeſt. Non apparet larvas eſſe, niſi ubi ſubtractum aquilis ſuum cadaver. Interim gaudent, quaſi de ampliatis Eccleſiæ pomæriis ejus ephori, & tunc ſe felices arbitrantur, ubi turmatim ad baſilicas ſuas confluere vident populum, & patriciæ gentis viros, quorum maxima pars commodis magis ſuis, quam judicii ac conſcientiæ innocentiâ religionem metitur. Belle ſane procedit Chriſti negocium, ubi numero potius, quam qualitati, multitudini quam ſanctitati ſtudetur, & ut numeroſam magis Eccleſiam habeamus opera datur, quam vere piam & ſanctam.

Ideo-

Ideoque qua levitate in has vel illas partes conceſſerunt, eadem, ubi non expedit, ad adverſas deſciſcunt. Exemplo ſit Anglia, quæ toties cum Principibus ſuis fidem mutavit. Iuraſſes eam ſub Eduardo ὀρθοδοξοτάτην, [*quam maxime Orthodoxam,*] quæ mortuo illo, cum non expediret amplius Calviniζειν, ſe finxit καθολικωτάτην. [*quam maxime Catholicam.*] Non deſunt exempla domeſtica in variis Belgii civitatibus, quæ hac rerum tempeſtate Dominis ſuis fidem ac conſcientiam ſuam inſigni inconſtantia gratificatæ ſunt.

Nec hoc prætermitti debet, in iſtiuſmodi negociis ſæpiſſime veritatis & innocentiæ doctores perſecutionibus infeſtari, dum mendaciorum, falſæ doctrinæ, ac ſeditionum ipſis crimen affingitur. Accidit hoc Chriſto, Apoſtolis, & Chriſtianorum, ſub Romanorum Imperatorum tyrannide, Eccleſiis. Obſcura eſt veritatis dignotio, & quamdiu in terris agimus, per ænigma & ſpeculum videmus. Incerta ſæpe ſunt & cœca hominum judicia, & tenebras pro luce, falſum pro vero, errorem pro ſcientia, ſuperſtitionem pro vero Dei cultu amplectimur. Vt ſatius ſit, hic aut ἐπέχειν, [*hærere,*] aut ſinere, ut ſuo quiſque ſenſu abundet, quam ut carceribus, exiliis, bonorum exactionibus, & id genus ſimilibus pœnis vexentur optimi ſæpe mortales, hoc ſolum nomine inviſi, quod de ſalute noſtra ſe impenſius ſollicitos eſſe profiteantur.

Cur non potius Iudæorum exemplum ſequimur,

mur, quorum hoc erat effatum: Elias corriget omnia difficilia? Cur non Iudæ Machabæi ſa-ctum placet, qui de ara ſolidi ſacrificii cum quid ſtatueret non haberet, ejus lapides in monte templi loco oportuno poſuit, donec adveniret vates aliquis, qui de iis oraculum referret. Vt nihil dicam de Gamalielis conſilio, præſtiterit meo judicio Romanorum legem de vindiciis ſequi, quæ erat hujuſmodi: ſi quis, qui hacte-nus ſe pro libero geſſiſſet, vocaretur in jus ab aliquo, qui eum ſervum eſſe aſſereret, interea dum cauſa pendebat, vindiciæ dabantur ſecun-dum libertatem, donec in judicio planum fa-ctum eſſet, utrum is liber an ſervus foret. Cum enim de ejus conditione dubitaretur, ſi forte li-beram eſſe contigiſſet, & interea temporis pen-dente lite ſerviliter habitus eſſet, facta foret ho-mini libero gravis injuria. At quanto id in re-bus religionis fieri æquius eſt, in quibus pecca-tur graviſſime, & ob quæſtiones non raro ſpi-noſas ac dubias, alii in alios non expectata ſupre-mi Iudicis voce latrocinamur, & carnificinam exercemus.

Iam illud quoque ad præſentem rem facit, quod cum dupliciter in Republ. peccetur, vel circa fidem, vel circa mores; illic ignorantia, errore, hæreſi, ſuperſtitione; hic manifeſta improbitate, latrociniis, perjuriis, adulteriis, blaſphemiis, cæ-dibus, tam præpoſtera videamus eſſe Principum ſtudia, ut Rempubl. perditiſſimam & ſcelera-tiſſimis moribus temeratam, quam aliqua ſu

parte

parte impuram, aut erroribus imbutam habere malint. Illic talpis ſunt cœciores, hic Lyncei. in illis averruncandis ſegnes ſunt, & turpiter negligentes, in his eradicandis zelotæ ſunt & toti flamma, quaſi gratior ſit Deo cœtus hominum præelectione improbus, quam vel ignorantia, vel humani judicii imbecillitate de Religione male edoctus, idque in rebus ſæpe arduis & denſa caligine obſeſſis. Maledictam eſſe clamant Rempubl. palliati iſti rabulæ, ſi diſſentientibus gratia fiat, & tum demum beatam autumant, ſi evocata ad calculos Scholaſticæ ſubtilitatis, ut Synodi placita Religione tota, compertis ſceleribus, ædium inquam direptoribus, calumniatoribus, ac maledicæ plebi peccandi commeatum ſilentio ſuo fecerint. Neque enim crimen eſſe putant, ad quod connivere vident criminum cenſores publicos. Fingunt non pati Reipubl. ſtatum, ut diſſentiens à collegis ſuis Paſtor conſentientem ſibi Eccleſiam doceat, cum in eadem Republ. comeſſatorum contubernia, fœneratorum menſas, ſcortatorum conciliabula, mercantium impoſturas, tantam denique ſcurrarum ubique proluviem æquo animo ferant. At certe quanto minus peccatum eſt error ſcelere, ignorantia improbitate, tanto tolerabiliores arbitror, quorum imbecilla eſt fides, quam obſirmata peccandi conſuetudine impietas. Horum ſiquidem crimen compertum eſt, illorum dubium; hic præelectione, illic inconſulto peccatur; hi improbitatis ſuæ contagio nocent ſemper, illi pro-

ſunt ſæpe, & quos ſeducere creduntur, ad meliorem frugem revocant. Illi mentem, voluntatem, cor, totumque hominem deteriorem reddunt; hi ſi forte hallucinentur, ſola mente deteriores ſunt, cætera probi & recti cuſtodes.

Quum vero plerique arbitrentur, ad ſocietatis humanæ pacem ac tranquillitatem facere, ſi heterodoxi Doctores exterminentur, minuenda quoque hæc opinio eſt, & multorum exemplis comprobandum, magis turbatas fuiſſe iſtoc rigore Reſpublicas, quam pacatas. Machabæorum temporibus graviſſimis bellis occaſionem dedit inſtituta in Iudæos Religionis ergo ab Antiocho Epiphane perſecutio, quæ non niſi ceſſante hac finita ſunt. Demetrius Epheſinus cum Paulum docentem non ferret, magnis tumultibus urbem univerſam involvit. Idem accidit Hieroſolymis Iudæorum in Paulum furore. Quas non turbas orbi dedit Arrianorum in Catholicos, & Catholicorum in Arrianos rabies & immanitas, facem accendentibus tot Conciliorum hinc inde anathematiſmis. Quiſque quem in partes ſuas pertraxerat Cæſarem, ad oppreſſionem alterius partis voce & ſtylo armabat. Nimia Romanorum Pontificum in Græcorum Eccleſia dominandi libido has peſſumdedit, & Chriſtiani orbis propugnacula Mahometanis aperuit. Superius ſeculum evolvite, & tot bellorum calamitatum, vaſtationum cauſam aliam non reperietis, quam ſanguinaria Cæſaris in hæreticos, ſic vocabant, edicta. Nec pacari ant

Ger

Germania, Gallia, Helvetia potuit, quam conceſ-
ſa conſcientiarum & Religionem profitendi li-
bertate. Vtique pacatiſſima videmus regna, ubi
hæc viget. quod nec ipſum Turcarum Impera-
torem latet, qui non ſuæ Religionis ſolum, ſed
& Iudæis & Chriſtianis omnibus docendi co-
piam facit, nec quid ſentiant rigide inquirit,
modo obedientiam ſibi & obſequii ſymbola
cenſus annuos præſtent.

Et verum quoque hic eſſe comperimus, ut
quales nos erga alios geſſerimus, tales erga nos
alios experiamur. Hippone Africæ civitas, cum
timore legum imperialium ad unitatem Catho-
licam compulſa eſſet, mox Vandali Arriana fide
per Gotthorum Epiſcopos imbuti, in ſuæ Reli-
gionis formulas Epiſcopos orthodoxos jurare
coëgerunt, aut Eccleſiis abire. Ea quoque tem-
peſtate, qua Innocentius Romæ Novatianos
aliaſque Sectas perſequi cœpit, & Eccleſias co-
rum diſſipare, Gotthi Italiam invaſerunt, Ro-
mam expugnarunt, omniaque fœdiſſime vaſta-
runt. Trahitur in exemplum crudelitas, & placet
poſterioribus priorum improbitas. Mahometus
Turcarum Imperator ab ipſis Chriſtianis perſe-
cutionum modos didiciſſe perhibetur. Et qua
ſævitia nuper Catholici Reformatos, eadem hi
variis in locis Catholicos exercuere. Exacti
jam ſunt Rhætia Calviniani Paſtores, qui paucis
retro annis Pontificios exegerant. Carent iidem
Eccleſiis ſuis Aquiſgrani, qui non ita pridem ſuas
Jeſuitis invidebant. Occupata in Bohemia ac

confœderatis regionibus Catholicorum templa,
nunc, ita vertente res humanas Deo, iiſdem red-
dita ſunt, ac nuperis Dominis erepta. Tunc
Loyolitis exulandum fuit, nunc ibidem Calvi-
nianis Doctoribus. Admirabilia Dei judicia
ſunt, & arcano providentiæ motu efferos nimis
& inſolentes Reformatarum, uti vocant, Eccle-
ſiarum ſpiritus retundit, ne Chriſtiani eſſe deſi-
nerent, dum Principum ſceptris inhiando peſſi-
mis artibus pomœria ſua dilatare ſtudent. Qui
Synodo Dordracenæ interfuerunt exterorum
Theologi, ad Remonſtrantium oppreſſionem
conſilia & operas contulerunt. At vix domum
reverſis inſtitit divina Nemeſis. Exulant Palati-
ni, necnon Synodi jam dictæ choragus & in ſa-
cra iſta fabula Davus, Abrahamus Scultetus.
Affliguntur Wetteravici, dolent Haſſi, tremunt
Helvetii, & qui irarum nimbos nupera ſua Ana-
tome in exules Remonſtrantes effudit Docto[r]
Charentonnenſis, nunc fuga vitæ ſuæ conſuler[e]
cogitur. Faxit Deus, ne quam à domeſticis ſui[s]
Contraremonſtrantibus, injuriam paſſi ſunt Re-
monſtrantes & patiuntur indies, eandem ipſi
aliquando pari menſura rependant publici pa-
triæ noſtræ hoſtes. Pythagoreorum vox eſt
Qui patitur quod fecit, ei jus contigit æquum. C[ui]
conſonum eſt Chriſti oraculum: Qua menſu[ra]
menſi fueritis, eadem metientur vobis *. Vtiq[ue]
juſtum eſt apud Deum, viciſſim reddere iis q[ui]
affligunt afflictionem: afflictis vero relaxatio-
nem †.

* *Matth.* 7. † 2 *Theſſ.* 1.

Et mirum tam faciles eſſe in perficiendis Ec-
leſiaſticorum votis Magiſtratus, quos pruden-
ia, judicii rectitudo ac erectior indoles populo
ecrevit. Vident utique, quibus cauſis ut pluri-
aum ad mutua odia & offenſas impulſi, inter ſe
ollidi ament, qui Religionis cauſam prætexunt.
Non ſolus Abel pietatis ſuæ pœnas invido fratri
edit. Nec Ioſepho ſoli contigit venundari,
uod Patri ſuo gratior eſſet. Tranſiit hujus fa-
ti imitatio ad Iudæorum proceres, qui optima
ocentes & ſuadentes Prophetas crudeliſſime
xceperunt. Tanta invidiæ ac ambitionis vis eſt.
lla dum virtutis ſplendorem non fert, ſublatos
aavult è medio ejus Sectatores, quam ut ea in-
olumi evileſcat prorſus & deſpectui ſit. Hæc
um alios luminibus ſuis officere videt, nullum
on lapidem movet, ut in ſuſpicionem addu-
endo optime de Repub. ac Eccleſia meritos,
ola multitudinis applauſus ac magnatum faven-
am captet. Ob hanc cauſam Chriſtum capita-
ter oderant Phariſæi, quod hypocriſin ipſo-
um & fictam ſanctimoniæ ſpeciem detegeret,
lque apud eos, apud quos bene audire exiſti-
aationis ipſorum intererat. Alii avaritia cor-
epti & è rebus ſacris quæſtum facientes hoſti-
ter eos perſequuntur, per quos impediri cre-
unt, ne conſueta ad res ſuas fiat acceſſio. Talis
it Demetrius iſte, argentarius Epheſinus, qui
otam Epheſum in Paulum concitavit, quod vi-
eret ipſum ſuis concionibus, non Dianæ ſolum
ultum, ſed & quæſtum quem inde faciebat

 uber-

uberrimum, imminutum ire. Sunt quos zelus Dei & Religionis ſtudium, ſed cum ignorantia conjunctum transverſos rapit, qui Chriſtianos perſequendo Chriſti ſe cauſam ſtrenue agere ſibi perſuadent, & dum Deo ſuo Maozim, hoc eſt, violentiæ & crudelitati litant, Deo ſe ſacrum facere autumant. Atque his utpote nequaquam peſſimis veniam oravit Chriſtus. Cæteri malitia peccant, licet zeli quoque nomine invidiam, malitiam, avaritiam aliaque vitiorum portenta tegant, nec populum ſolum hiſce præſtigiis faſcinent, ſed & judicum oculis tenebras offundant. Ad quæ ſi attenderent Rerumpub. rectores, parcius Theologorum inſtituto obſequerentur. O ſeculum! Chriſti ſtudio ſanguinarii erimus, qui ne aliorum ſanguis effundendus eſſet, ipſe ſuum effudit. Chriſti ſtudio zizania extirpabimus, qui ne bonæ fruges extirparentur, ad meſſem uſque juſſit relinqui zizania. Chriſti ſtudio alios perſequemur, qui juſſit ut ſi nobis feriatur mala dextera, obvertamus ſiniſtram. Chriſti ſtudio inferemus aliis malum, qui nobis ut pro malo bonum reddamus præcepit.

Illud quoque intelligendum erit, uti omnium peccatorum, ita ſuſceptæ in conſcientias dominationis initia periculoſiſſima eſſe. Placent ſibi Principes nonnulli, ſi à vivicomburiis, laqueis ac gladio abſtinentes, intra exilia, carceres & mulctas pecuniarias conſiſtant. Sed quotusquisque eſt, qui, poſtquam Chriſtianæ clementiæ fines

fines ſemel transgreſſus fuerit, non ſenſim peccando proficiat, & inviſam primo ſævitiam poſtremo amet. Rempublicam veſtram conſiderate. Profeciſtis pedetentim, & per gradus à priſtina Batavorum ac Belgarum manſuetudine ac humanitate, quibus virtutibus hactenus celebres fuiſtis, multum deſciviſtis. Itum eſt à mulctis ad proſcriptiones & exilia, ab his ad carceres perpetuos, ab his ad civium expilationes ac ædium direptiones, ab his ad inſontium aliquot animarum, quæ ad verbi divini auditum ſe rus contulerant, ſanguinarias lanienas, non quas feciſtis ipſi, ſed quas aut ab irata plebe, aut effero milite fieri impune permiſiſtis. Itis, quo vos ſubditorum veſtrorum ducit, uti creditur, pertinacia, & dum illi prævaricandi finem non faciunt, nec vos perſequendi. Illi perire malunt, quam ſpiritualis vitæ pabulo privari, vos perdere illos mavultis, quam ut ipſorum zelo zelus veſter, ipſorum conſtantia expugnata videatur veſtra majeſtas. Obverſatur animo illud Iunonium: *Mene incepto deſiſtere victam?*

Quare rectius feceritis Illuſtriſſimi Viri, ſi aliam viam ingreſſi nimios hoſce impetus ſiſtatis, ne ulciſcendi magis libidine, quam Religionis amore duci videamini. Efflagitat hoc multitudo, patitur conſcientia, ſuadet æquitas, fert humanitas. Præſtat in Religionis controverſiis partes admittere, quam pietatis titulo tyrannidem exercere. Multæ in domo Patris manſiones ſunt, nec ob ſolos Calviniſtas creata cœlo-

rum machina. Latius patet Eccleſiæ Catholicæ nomen, quam ut tam arctis ea limitibus circumſcribi debeat. Quod ſi ita eſt, inhumanum erit iis patriæ hujus portiunculam invidere, quos inter cæleſtis patriæ hæredes ac bonorum ſuorum conſortes adſcripſit ſupremum Numen: iis alimoniam negare, quos paſcit Creatoris benignitas: eos anathemate ferire, qui Chriſtianam fidem ex primitivæ Eccleſiæ ſenſu profitentur. Et quanquam optabilius foret unum eſſe omnium fidelium cor, unam animam, tamen cum hæc per humanam infirmitatem obtineri non poſſit Eccleſiæ felicitas, minore incommodo cœtuum variorum admittitur diſtinctio, quam ut ante tempus meſſis, cum incerta adhuc eſt zizaniorum diſcretio, cum αὐτόπιστα [*ex ſeipſis fide digna*] non ſunt Doctorum judicia, cum multorum injuria ac noxa judicii falcem ſtringatis. De aperte blaſphemis non loquor, nec de iis, qui ipſa probitatis ac recte vivendi præcepta everſum eunt. De iis loquor, qui Dei timentes ſunt: quorum vita innocens ac ſancta conſcientiæ integritatem arguit: nec alio fine ſententiæ ſuæ inhærere probabile eſt, quam quia ſic credere & Deo glorioſius, & nobis ſalutare magis exiſtimant. Noſtrum eſt, probare Spiritus an ex Deo ſint, nec Prophetiarum diverſitatem adſpernari. Quod ſi non alio remedio quam perſequendo ſervari poſſe creditur Eccleſiæ unitas, ſatius erit diſtinctos locis Eccleſiæ Catholicæ cœtus admittere, quam hujus vel illius oppreſ-

ſione

ſione ad fictam ac imaginariam illam unitatem adſpirare. Non alia ſtatim eſt Eccleſia, quæcunque alia aut plus, aut minus ſapit, modo Ieſum profiteatur eumque crucifixum. Tu quis es, ait Apoſtolus, qui fratrem tuum condemnas? Nullo non tempore fuit Eccleſia Dei, nec tamen omni tempore ab omnibus credita; quæ nunc ſingula credi jubentur, & tamen ea credita, quæ neceſſaria creditu fuere. Hæc pauciſſima ſunt. In reliquis aut doctioribus nobis eſſe licet ſine ſalutis compendio, aut indoctioribus ſine ſalutis diſpendio. Nec parum his rationibus momenti adferent clariſſimorum Eccleſiæ procerum judicia, & candidiores calculi. Ita Lactantius *: Diſtringant, inquit, aciem ingeniorum ſuorum. Si ratio eorum vera eſt, parati ſumus audire, ſi doceant: tacentibus certe nihil credimus, ſicut ne ſævientibus quidem cedimus. Et paulo poſt: Quid ergo ſæviunt? ut ſtultitiam ſuam dum minuere volunt, augeant? Longe diverſa ſunt carnificina & pietas, nec poteſt aut veritas cum vi, aut juſtitia cum crudelitate conjungi. Sentiunt nihil eſſe in rebus humanis Religione præſtantius, eamque ſumma vi oportere defendi: ſed ut in ipſa Religione, ſic in defenſionis genere falluntur. Defendenda enim Religio eſt, non occidendo, ſed monendo; non ſævitia, ſed patientia; non ſcelere, ſed fide. Illa enim malorum ſunt, hæc bonorum. Et neceſſe quidem eſt bonum in Religione verſari non malum. Nam ſi ſanguine, tor-

* *Lib. 5. c. 20.*

mentis, addam exilio, carceribus, mulctis Religionem defendere velint, jam non defendetur illa, ſed violabitur. Tantum abeſt, ut probandum ſit inſtitutum veſtrum, qui non tantum Patria expuliſtis viros extra controverſiam Chriſtianos, ſed & aqua, & igni iis interdixiſtis, & officia humanitatis iiſdem præſtari & vitæ præſidia ſuppeditari ſevere prohibuiſtis. Alieniſſimum hoc eſt ab indole Chriſtiana, alienum à Creatoris veſtri moribus, qui dum Solem ſuum oriri ſinit ſupra bonos & malos, nec hoſtibus quæ ad victum & amictum neceſſaria ſunt denegari cupit, ad hujus ſuæ φιλανθρωπίας [*ergà homines benevolentiæ*] imitationem vos invitat. Et quid inhumanius, quam Religionem ad ſalutem hominum datam, ad bonorum peſtem perniciemque conferre? Certe huic inſolentiæ adverſantur optimi antiquorum Canonum *, qui vetant, ne ſpirituales ullam ob rem, nedum ob fidem aut hæreſin, quemquam occidere, aut ei manus injicere audeant, neque per ſe, neque per alios: ac neque voluntatem, neque factum, neque conſilium ſuum ad id accommodent: quin etiam alios qui id fecerint, judicent atque puniant. Auguſtinus cum Manichæorum decertans hæreſi ac impiis dogmatibus, hunc in modum illos affatur: Illi ſæviant in vos, qui neſciunt cum quo labore verum inveniatur, & quam difficile caveantur errores. Illi ſæviant in vos, qui neſciunt

* *Quæſt. ult. cap. His à quibus de re jud. lib. 5. Quod de pœnit. diſt. 3, Periculoſe Auguſt. 14. q. 3, Plerique.*

neſciunt quantis ſuſpiriis & gemitibus fiat, ut ex quantulacunque parte poſſit intelligi Deus. Ego autem ſævire in vos omnino non poſſum, quos ſicut meipſum illo tempore, ita nunc debeo ſuſtinere, & tanta patientia vobiscum agere, quanta mecum egerunt proximi mei, quum in veſtro dogmate rabioſus & cœcus errarem. Hilarius hanc ſævitiæ in diſſentientes ſpeciem pathetice admodum deplorat adverſus Auxentium Arrianum, his verbis: Ac primum miſerari licet noſtræ ætatis laborem, & præſentium temporum ſtultas opiniones congemiſcere, quibus patrocinari Deo humana creduntur, & ad tuendam Chriſti Eccleſiam ambitione ſeculari laboratur. Oro vos Epiſcopi, qui hoc vos eſſe creditis, quibusnam ſuffragiis ad prædicandum Euangelium Apoſtoli uſi ſunt? quibus adjuti poteſtatibus Chriſtum prædicaverunt? gentesque vero omnes ex idolis ad Deum tranſtulerunt? Anne aliquam ſibi aſſumerent è palatio dignitatem, hymnum Deo in carcere inter catenas & poſt flagella cantantes? Edictisne regis Paulus, cum in theatro ſpectaculum ipſe eſſet, Chriſto Eccleſiam congregabat? Nerone, aut Veſpaſiano, aut Decio patrocinantibus tuebatur, quorum in nos odiis confeſſio divinæ prædicationis effloruit? Illi manu atque opere ſe alentes, intra cœnacula, ſecretaque coëuntes, vicos & caſtella, gentesque fere omnes, terra ac mari contra Senatus-conſulta & regum edicta peragrantes, claves (credo) regni cœlorum non habebant? aut

non

non manifeſta ſe tum Dei virtus contra odia humana porrexit? cum tanto magis Chriſtus prædicaretur, quanto magis prædicari inhiberetur? At nunc proh dolor divinam fidem ſuffragia terrena commendant: inopsque virtutis ſuæ Chriſtus, dum ambitio nomini ſuo conciliatur, arguitur: terret exiliis & carceribus Eccleſia, quæ exiliis & carceribus eſt credita. Pendet ad dignationem communicantium, quæ perſequacium eſt conſecrata terrore. Fugat ſacerdotes, quæ fugatis eſt ſacerdotibus propagata. Diligi ſe gloriatur à mundo, quæ Chriſti eſſe non potuit, niſi eam mundus odiſſet, &c. Eadem Damaſceno mens fuit, qui 3 ſentent. cap. 32. tradit Euangelium toto orbe fuiſſe prædicatum, ſed nullis telis, aut armis, aut bello ſuos adverſarios viciſſe, ſed à paucis nudis, pauperibus, indoctis, & flagellatis confuſos fuiſſe ſapientes mundi. Quomodo enim poſſet Eccleſia habere martyres, ſi ipſa martyres faceret?

His expoſitis, quid V.V.C.C. agere oporteat, intellectum puto. Nunc ſi ſpecialius Patriæ noſtræ faciem, ac ſubditorum indolem: ſi tempora quibus vivimus: ſi ea, quæ nos manent incommoda & pericula; ſi Confœderatorum Principum ſtudia, vota & conſilia; ſi controverſiarum argumentum: ſi exempla eorum, quos nimius in diſſentientes rigor perdidit; ſervavit manſuetudo, aliasque circunſtantias ponderare libeat, utique aliam regundæ reipublicæ viam ineatis oportet. Non ferunt Belgarum ingenia im-

immites Dominos, & duci lenitate gaudent, cogi nolunt. Enimvero inſita eſt animis ipſorum libertatis avitæ memoria, nec aliam ob cauſam Auſtriacos dedignati fuerunt, quam quod conſcientiis imperioſe præſcriberent, & uni Religioni, quam faſtidiebant noſtrates, mancipatos vellent. Quoties majores veſtri, quoties vos ipſi de Epiſcoporum tyrannide, civium carnificina, libertatis fœda oppreſſione, ac erepta publice docendi facultate conqueſti eſtis. Quoties docuiſtis, ac in Ordinum comitiis urſiſtis, non alia ratione, quam conſcientiarum libertate componi poſſe Reip. tempeſtatem? Quoties ipſi vel in urbibus intra cœnacula, vel extra urbes in compita, lucos, ac loca publica ad conciones confluxiſtis? Nunc vix in ocio poſitis eadem ſævitiæ exempla placere occœperunt, & damnata in hoſte inclementia adlubeſcit. Non ovum ovo magis ſimile, quam nupera veſtra Edicta Edictis Regis Hiſpaniarum, ſolo mortis ac vivicomburii ſupplicio excepto, niſi forte pejus quiddam morte æſtimari poſſint æterni, iique infames ac delibato ſcurrarum flori dicati carceres. Suſcepta ſemel vobis Synodici Decreti aſſertio eſt; ſed quas non illa turbas, quæ non mala dedit? Vultis catalogum. Sic contexo. Primum neci *Ioh. Barneveltii*, ad ſumma ſæpe diſcrimina delecti viri occaſionem dedit & juſti ſpeciem, qui ut innovatæ Religionis reus teneri poſſet, falſitatis & novitatis crimine notanda fuit primitivæ Eccleſiæ ſententia. Hinc in Remonſtrantes ad Synodum cita-

citatos tranſlata tempeſtas,qui ęterno exilio mulctati ſunt, quod ſordidi ſtipendii ſpe veritatem, quam hactenus profeſſi fuerant,ſilentio prodere detrectarent. Ab his in reliquos promiſcue Eccleſiæ Paſtores ſævitum, quibus aut exulandum fuit miſerrime, aut commiſſi ſibi à Domino talenti promittenda improba ſuffoſſio. Nec ſtetit intra Eccleſiaſticos rigor. Sed & Politicos, quotquot placuiſſent Remonſtrantium ſtudia, animadverſum. Æternæ cuſtodiæ mancipatur H. Grotius, & qui maris vobis libertatem, qui Reipub. veſtræ jus & antiquitatem, qui Pietatem denique veſtram ſcriptis ſuis conſtanter aſſeruit, in Tullianum compingitur. Iuſtitiæ ſeverus cultor Hogerbetius, par cum Ariſtide ab ingrata republica præmium reportat. Exulant alii autoritate & prudentia inſignes viri, de patria optime meriti. Reipublicæ clavo depulſi ſunt paſſim gubernatores ac rectores fideliſſimi, & junioribus ac rerum inexpertis, commiſſa in tam turbato mari navis Belgica. Civium veſtrorum optima pars alibi efferi militis truculentiæ, alibi harpyjarum furoribus, alibi famelicorum prætorum inſatiabili objiciuntur avaritiæ. Nempe his victimis litandum fuit Synodi Dordracenæ Patribus,nec niſi miſerorum ſanguine placari potuit ſacræ iſtius Dianæ rabies. Vt de Schismate jam nihil dicam,quo & patriæ vires & Eccleſiæ diſtracta unitas. Vtrique moderatione, placabilitate, & concordiæ ſtudiis occurri in tempore potuiſſet. Nunc extra medelæ ſpem

morbus eſt, nec remedia admittit, quin certiſſimam internecionem minatur, niſi urendi & ſecandi finem feceritis. Flagrant odiis mutuis civium animi, & Cadmæam victoriam affectant, quæ non minus victoribus quam victis luctuoſa erit. Patent adulatoribus aures eorum, qui rempublicam gubernant. Delatoribus & ſycophantis facta venia, nec tuta ab horum improbitate innocentia multorum. Hypocritarum & foro utentium tanta copia, quanta autumni tempore cicadarum. Et quia Religionem Synodicam profitendo quæſtum ſe facere vident, religioſiſſimum quisque ſe ſimulat, cum ſit peſſimus. Creditur mercenariis linguis, & venali teſtimonio ſuccumbit perſpecta multorum probitas. Amiſſa quoque multarum urbium priſtina ſecuritas exercitus veſtri copias labefactat, & neceſſaria fiunt præſidia, dum absque neceſſitate ut hoſtes metuitis, quos ſola manſuetudine vobis devinxiſſe oportuit. Et quam peſtilens illud in omni Rep. ſit malum, libellorum famoſorum licentia, probe noviſtis, quibus cauſam & fomenta ſubminiſtrat inſueta imperii facies, & Sejanorum ſubita felicitas. Vacillat publica authoritas, quam impune laceſſit ſubditorum maledicentia, nec tuta ſunt imperia, quæ metu magis, quam ſubditorum conſervantur benevolentia. Nec gratis profecto diſputatum fuit in Synodo, ſed magno ære redempti Canones. Precio empta patriæ infelicitas, & non niſi magna ærarii publici penuria ſatisfactum Eccleſiaſticorum libidini. *Tantæ*

molis

molis erat Calvini condere gentem. O conditionem miſeram Reipubl. veſtræ, in qua diligentia plena ſimultatum eſt, negligentia vituperationum, ubi ſeveritas periculoſa eſt, liberalitas invita, ſermo inſidioſus, aſſentatio pernicioſa, frons omnium hilaris, animus multorum iratus, iracundiæ occultæ, blanditiæ apertæ. O ſpeciem dignitatemque populi veſtri, in quo ea, quæ victis civitatibus accidunt, patiuntur cives, diſturbantur tecta, diripiuntur fortunæ, gubernatores dejiciuntur fortiſſimi, præficiuntur vix prætextati, & de patriæ patribus arbitria funeris petuntur; denique patriæ cauſa patria amittitur.

Quod ſi domeſticis malis affici vos non patiamini, & invidiam armis vos ſuperaſſe jam creditis, moveat quæſo vos exteri hoſtis metus. Effluxit induciarum tempus, & recrudeſcente recens bello & domi & foris bellandum erit. Prudenter veteres Romani tribunitios motus ſopiebant, quoties externus hoſtis finibus inſtaret. Idem vobis faciendum, niſi vinci vultis ab eo, quem ſola civium concordia viciſtis hactenus. Horum ſiquidem diſcordiæ ſunt, quæ hoſtibus magnarum rerum præbent occaſiones. Raro fortuna invidiam ſuam populo uni in alterius perniciem commodat, niſi prius ille turbatis domi rebus vitia ipſe ſua viresque regere neſciat. Quare tumultus domeſticos, dum tempus eſt, componite, malorum noſtrorum cauſas tollite, ne verum fiat, quod vaticinatus dicitur Geldorpius quidam, *Principium fuit ex irata plebe tumultus,*

tus, *Finis ab irata plebe tumultus erit.* Nihil Reipubl. periculoſius accidit, quam imperantum ſuperba ſecuritas, & iratæ plebis contemptus. Sæpe animus, qui dubiis rebus fuit infirmior, deſperatis confirmatus eſt multum. Vbi vires dominorum ſuorum frangi videt populus, ſuas colligere incipit, & injuriam illatam ſi ulciſci queat, perire amat. Præterea ita ratiocinatur: ſi propter plebem Rex eſt, non plebs propter Regem, plebis commoda Regis commodis anteponi debere, nec Regis illum aut Patris gubernatorisque nomen mereri, qui ex civium oppreſſione gloriam & voluptatem capit.

Et quid non largiendum ingeniis, in tam inextricabili quæſtionum ſublimium de Prædeſtinatione Labyrintho? præcipue cum de Ariadnes filo, quo veſtigia legere neceſſe eſt, controvertatur. Vtinam Cœleſtini Epiſcopi vobis placuiſſet modeſtia, qui nec Auguſtini contemnere audebat placita, nec eadem volebat adſtruere. Priſca Eccleſiæ lumina, Iuſtinus, Irenæus, Clemens Alexandrinus, Chryſoſtomus, Damaſcenus, Hieronymus, aliique complures, Græci pariter & Latini cum Remonſtrantibus crediderunt.

An hos ſuperſtites Eccleſiæ communione arceret Calvinus, vos Belgio? Nunquam jure Canonico in ita ſentientes animadverſum. Nunquam hæc controverſiarum puncta diſſipandis Eccleſiis, nedum excutiendis Magiſtratibus occaſionem prębuere. Scilicet plus ſapimus juvenes

Patribus, nepotes majoribus noſtris, & hoc tempore neceſſarium eſſe cœpit, quod nunquam fuit.

Nec ſilentio prætereundum, multa calide, multa inconſiderate & vindictæ potius ſtudio, quam conſulto geri à novitiis Magiſtratibus. Offenſarum ſuarum memor privatas injurias quisque ulciſcitur, & victoria potitus ferocior impotentiorque redditur. Quæ profecto excitare vos debebant, ut propius in Rempubl. aciem intenderetis, & vehementiam multorum ac implacabilem iram in gyrum rectæ rationis duceretis. Nihil enim recte, nihil prudenter fieri poteſt ab animo, quem ira occupavit. Prohibenda hæc eſt maxime in puniendo, cum proprium irati ſit, cupere ei, à quo læſus videatur, quam maximum dolorem inurere.

Eſt adhæc prudentiæ, non oſtendere, quibus rebus impar ſis, & cum ſæviendo compeſci non poſſit populi oppoſitus furor, concedendo eundem vincere. Cunctando non minus, quam aperto Marte reſtituitur res Romana, & peragit poteſtas tranquilla, quod nequit violenta. Nihil vel parum hactenus profeciſtis Edictorum numero ac ſeveritate, nec expugnata plebis conſtantia, (vos pertinaciam vocatis) ſed firmata magis. Et neſcio quo obnitendi ſtudio ea ſæpius committere amant, quæ ſæpe vindicantur. Politicorum monita ſunt : ſeveritatis aſſiduitate authoritatem amitti, & non minus turpia eſſe Principi multa ſupplicia, quam Medico funera.

Nec

Nec contemnenda quoque vicinorum Regum de hoc veſtro inſtituto judicia. Anglo quin placeat non eſt dubium, quanquam vos illi non uſque adeo. Vbi in diſcrimine erunt res veſtræ, ocioſum ſe ſpectatorem præbebit veſtræ calamitatis. Gallo quin ægre ſit non ignoratis, & inſigni Reip. veſtræ damno ſpreti Oratoris Boiſiſii culpam luitis. Helvetios tranſalpinos conſiderate, quos contemptus Legati Gallici peſſumdedit, & ſero ad pedes Ludovici duodecimi ſupplices provolvi coëgit. Præſtat Prometheos eſſe, quam Epimetheos. Vereor ne eadem vos propediem manſura ſit ſors. Non ea imperio veſtro parta ſecuritas; ut tanti Regis benevolentiam ſuperbe contemnere debeatis. Sententiam Eccleſiarum ſuarum in Synodo damnatam eſſe iniquiſſime ferunt Daniæ & Sueciæ Reges, & à Calviniſtarum ſupercilio ſibi metuunt. Nec Saxoniæ Duci ob eandem cauſam gratiores eſtis, ad cujus offenſam hoc acceſſit, quod vobis authoribus aut ſaltem fautoribus, (uti fertur) recuperandi Electoratus Saxoniæ ſpem concipere auſus fuerit Dux Weimarius. Quotquot Confeſſioni Auguſtanæ favent Principes, Synodi veſtræ Canonibus Anathema ſcribunt, & qua fide à Pareo aliisque Theologis oblata ipſis fuerit ſocietatis dextera jam didicerunt; nempe, ut in ſocietatem admiſſi, aut contra, quam ſentiunt, credant, aut muniis publicis, cum ſacris tum profanis, Remonſtrantium exemplo, decedant. Quod ſi in horum omnium amicitia, fœderibus,

auxiliis quidquam poſitum creditis, tempus eſt medicam manum laboranti patriæ admovere, & illorum Principum exempla imitari, qui conceſſa Religionum libertate, pacata habere malunt imperia, quam illa erepta cum inteſtina civium pertinacia perpetuo luctari. Cum vero imperantium unicus ſcopus eſſe debeat, ut opibus firma, copiis locuples, gloria ampla ſit Respublica, deliberandum vobis an huic fini accommodata ſit præſens imperii forma. Libertatis obtinendæ ſpe in loca hæc ex omnibus terrarum oris conceſſere populi, & Chriſtianæ moderationis fama inclaruiſtis hactenus. Rigida imperia qui ferre nequiverunt, hic ſedes ſuas locatum venerunt, Puritani, Bruniſtæ, Lutherani, Anabaptiſtarum cœtus varii, Iudæi ipſi. Quibus omnibus dum docendi copiam facitis, & ſolis Remonſtrantibus denegatis, faciliores vos erga exteros quam indigenas præbetis, & dum illos prudenti Religionum tolerantia huc allicitis, hos faſtidioſe contemnendo è Republica veſtra abigitis. Quæ res facit, ut felicitati veſtræ inhient vicini Principes, & veſtra culpa quisque frui ſtudeat. Invitant ad ſe, quos vos faſtiditis, Danus, Suecus & Holſatiæ Dux. Quin & proprii commodi ſpe humaniter tractant exules veſtros Archiduces, ut, qua illi hactenus male audiverunt, in vos derivent ſævitiæ infamiam.

Quæ cum ita ſint Illuſtriſſ. ac Potentiſſ. Ordines, revocate jam animos veſtros ab hac noſtra diſputatione ad univerſam Rempublicam, & ad reli-

reliquas veſtras, quibus patriam hanc feliciſſime tutati eſtis virtutes, fortitudinem, inquam, conſtantiam, fidem, authoritatem, clementiam quoque adjungite, quæ lenitate, manſuetudine, temperantia ſua ſervatum it eosipſos, qui ſe perdunt. Hanc ſi conſiliorum veſtrorum adhibueritis directricem, ſecuram magis & tutam habebitis Rempublicam, amore popularium, non metu firmatam. Hoc munimento tuti, munimento non egebitis. Firmiſſimum id imperium, quo obedientes gaudent. Scitote civium non ſervitutem vobis, ſed tutelam creditam eſſe, nec Rempubl. tam veſtram eſſe, quam vos Reipubl. Inſuſurrat vobis prudentiæ civilis magiſter Tacitus; novum imperium inchoantibus utilem eſſe Clementiæ famam. Pergite iiſdem artibus tueri Rempubl. quibus illa nuper ab Hiſpanorum tyrannide vindicata eſt. Quod ſi mutetis indolem, metus eſt ne fortuna quoque cum moribus mutetur. In nullos magis inſurgunt homines, quam in eos, quos imperium in ſe adfectare ſentiſcunt. Non ſolis viribus ac armorum præſidio credere æquum eſt, ſæpe acri potior prudentia dextra. Sint ante oculos illi Principes, quos nimia in ſubditos inclementia cervicibus publicis depulit. Temperatus timor eſt, qui cohibet, aſſiduus & acer in vindictam excitat. Et ut arbores quædam reciſæ magis pullulant, ita publica crudelitas auget inimicorum & malignantium numerum, non minuit. Remove terroris cauſas, ilicet qui timere deſiit, odiſſe

incipiet, & repertis authoribus tollet animos. Male illi & ſibi & publico conſulunt, qui ex magna fortuna & adverſariorum victoria licentiam tantam uſurpant, & non tam, quod liceat, quam quod libeat, agunt. Illa demum laudabilis victoria eſt, quæ cum paucorum exitio conjuncta eſt, tum ex qua victor majorem prudentiæ moderationisque laudem refert, quam fortitudinis aut felicitatis. Privatas ergo offenſas miſſas facite, quæ non raro rectores Rerumpubl. ſtimulant in publicum exitium. Abſit à conſiliis veſtris contumacia, nec dedecus fore credite, Edictorum ſeveritatem mitigaſſe; Moderanda ſententia eſt è Reipubl. tempeſtate, tanquam navigium aliquod. Non ſemper it uno gradu vir ſapiens, ſed una via; nec curſum eundem tenet, ſed portum. Arte & flexu ſubinde opus, & contracta ſæpius juvant vela, quæ expanſa periculum minantur. Adulatoribus quoque aures occludite, nec ab Eccleſiaſticis duci vos ſinite, uti nervis alienis mobile lignum. Hi in cauſa ſunt, ut non ſolum fiant, quæ vultis vos, ſed etiam ut ipſis morem gerere vel inviti cogamini. Accendit has diſſidiorum faces Religio, quæ nunquam felici ſucceſſu in Repub. hac veſtra coërcita fuit. In Repub. inquam veſtra, in qua omnes diſputare malunt quam vivere, & libertati aſſueti dura ſervitia pati neſciunt.

Quamobrem recte feceritis, ſi mitigata Edictorum acerbitate docendi libertatem Remonſtrantibus concedatis, nec imperium diutius in con-

conſcientias vobis affectetis. Connivere hic melius, quam intempeſtivis remediis delicta accendere. Majorum noſtrorum ad Regem Philippum, ad Margaretam Parmenſem vox fuit; Mentium Regem Deum eſſe; Belgarum ingenia non niſi facili frœno regi: Edictorum rigore vaſtari magis civitates, quam corrigi. Cur hæc vobis jam præcepta ſaluberrima diſplicent? Cur in eundem, in quem Auſtriaci, lapidem impingitis? Cæſaris effatum eſt, Potentia mediocritate exercita, omnia parta conſervat. Et remiſſius imperanti melius, inquit Seneca, paretur. Seditionibus, ſi quas metuitis, occurrere in tempore, prudentia, authoritate, potentia poteſtis, quin iis legibus libertatem concionandi circunſcribere, quibus Reipubl. veſtræ ſecuritati abunde proſpectum ſit.

Proſcriptionum, exactionum, incarcerationum (voces ad Reip. perniciem natæ) finem aliquando facite. Rectores vos, non Dominos, ſubditos, cives, non ſervos, cogitate. Magis civitates ad obſequium flectit parcitas animadverſionum. Et illud laudabile, ut, ſi pœna opus ſit, ea ad paucos, metus ad omnes redeat.

Iram maxime prohibete in puniendo; nam irati dum ad pœnam acceditis, nunquam mediocritatem illam tenebitis, quæ eſt inter nimium, & parum. Expendite Contraremonſtrantium efferos & ſolo vindictæ ſtudio flagrantes animos, & ab hierarchia ipſorum vobis ſedulo cavete. Turpe eſt eam his hominibus concedi à vobis

 autho-

authoritatem, ut omnium civium ſalus, vita, libertas, aræ, foci, bona, fortunæ, domicilia, ex ipſorum nutu, ac gratia pendere videantur.

Expendite, cum optima Reip. parte vos contendere, quam ſola facilitate placare poteſtis. Nec permittite, ut fictis proditionis criminibus graventur fideliſſimi cives, quorum perſpecta eſt in rebus magnis & honeſtis vita: aut ut ſceleratiſſimorum hominum quotidianis calumniis impune objiciantur devota ad neceſſariam Patriæ defenſionem pectora.

Revocate exules, & culpam hanc ſuam agnoſcant, quod de veſtra clementia hactenus deſperaverint. Si Synodi decretis per conſcientiam ſuffragari nequeunt, ſatis ſit publicis eos functionibus & ſtipendiis privari. Ne triſti divortio à conjugibus maritos, à liberis parentes, à complexu ſuorum diſtrahite vitæ, generis, ſanguinis, affinitatis, & ſtudiorum hactenus genere junctiſſimos. Fruantur illo quoque aëre, in quo nati primum, mox & educati ſunt. Doceant Eccleſias ſuas, quæ doctrinam ipſorum amplexæ ſunt, cum tota fere Religione, imo tota, ſi Chriſtianam ſpectes, diſſidentibus, docendi libertatem non inviti concedatis.

Sinite quæſo, ut aliquid ponderis apud vos habeant, tot civitatum, tam crebræ, tam ſeriæ ſupplicationes, illarum præcipue, quarum vel longa obſidione, vel everſione fracti fuere hoſtium impetus; quarum conſtantia, fide, animi magnitudine Patria noſtra, Deo vindice, ſarta tecta ſtetit.

Hoc

Hoc ſi feceritis, coaleſcent civium diſtracti animi; gaudebunt imperio veſtro ſubditi omnes; prudentiæ & clementiæ fama, ad quam omnia dirigenda principibus, clari eritis; belli adhæc ſubſidia auctius & libentius ſubminiſtrabuntur; cum ea non in civium oppreſſionem, ſed juſtam defenſionem conferri conſtabit: dolebunt felicitatem veſtram, quotquot ei invident, gratulabuntur Confœderati Principes; reviviſcet Religionis anima Charitas, & quas nunc civitates tuentur militum copiæ, ſolus civium tuebitur favor. Denique, quæ votorum veſtrorum ſumma eſſe debet, Amorem veſtri apud ſubditos, metum apud hoſtes relinquetis. Anno 1620, menſe Sextili.

6.

BARTOLDO NIHUSIO S. P.

C*lariſſime Doctiſſimeque Vir,*

Facit ea, quam de humanitate tua concepi, fiducia, ut litteris hiſce te affari in animum induxerim, non ut de ſtillicidiis (quod ajunt) aut fundis litem tibi moveam, ſed ut tecum de Chriſtianæ fidei capitibus placide & in timore Domini conferam. Innotuiſti mihi partim ex ampliſſimi præſtantiſſimique Viri D. Matthiæ Overbeecquii, ſummi eruditorum æſtimatoris commendatione, partim ex ſcriptis tuis cum publicis tum privatis. Ita de eruditione tua, & in Religionem Chriſtianam affectu ſtatuo, poſſe me à te doceri, ſi errare comperiar, nec gravem te

fore in erudiendo eo, quem à recto ſalutis tramite aberrare facile judicabis. Etenim Reformatam (quam vocant) Religionem jam inde à teneris amplexus ſum, & etiamnum amplector. Hac fide aut ſtabo, ſi vera ſit, aut cadam ſi falſa. Veram eſſe hactenus mihi perſuaſi firmiter. Quicquam me credere, quod damnationis me reum facere poſſit, equidem ignoro. Quicquam me non credere, quod ad ſalutem creditu neceſſarium ſit, itidem ignoro. Tu cum ſtatuas Reformatam Eccleſiam veram Dei Eccleſiam non eſſe, aut ejus partem, me iſtius Eccleſiæ membrum à fidei Chriſtianæ fundamento aberrare credas oportet.

Quare à te indicari velim: Primo articulum aut articulos aliquot, quorum merito damnatorum numero adſcribi debeam. Secundo, quidnam judicio divino ad ſalutem putes creditu neceſſarium eſſe, quod non credam ego cum Eccleſia Reformata. Cum fidem meam Eccleſiæ Reformatæ cancellis ac Confeſſionibus circumſcribo, controverſias iſtas de Prædeſtinatione ejusque annexis excipi volo. In his principiis nos convenire arbitror:

I. Solius Dei eſſe vitam æternam largiri.

II. Nulli eam largiri niſi Religionis veræ cultori.

III. Solius Dei eſſe præſcribere vel mediate, vel immediate, qua Religione ac fide coli ab homine velit.

Hic ſi operam tuam mihi de ſalute mea ſerio cogi-

cogitanti commodaveris, ſummo me beneficio affectum putabo. Faciet hæc res, ut aut propius accedam ad vos, aut ubi ſum & ſteti hactenus, majore animi fiducia perſiſtam. Brevitatem amo, ſimplicitatem, modeſtiam, candorem. Has virtutes uti à te expeto, ita ipſe quoad poſſum præſtare per Dei gratiam adnitar. Vale vir eruditiſſime, & fecialem hunc non contendendi, ſed diſcendi ſtudio à me ad te profectum humaniter excipe. Lugd. Bat. IV Non. Maji, An. 1624.

7.

Eccleſiæ, ut vocant, Reformatæ civi iſti anonymo, cujus literas, profecto humaniſſimas, Leydâ ad me curavit Ampliſſimus D. Overbequius, Salutem omniaque Chriſtiani amoris officia, BARTOLDUS NIHUSIUS.

C*Lariſſime Vir, amice in Chriſto exoptatiſſime*, tametſi de nomine hauddum cognite. Paucis ac dilucide tibi expediri cupis duo. Vnum eſt, annon conveniat inter nos de tribus hiſce: I. Solius Dei eſſe, vitam æternam largiri. II. Nulli eam largiri niſi Religionis veræ cultori. III. Solius Dei eſſe, præſcribere vel mediate, vel immediate, qua Religione ac fide coli ab homine velit. Alterum, quidnam in Religione tua eſſe putem, ob quod ſalvari nequeas; quidnam item abs te ignoretur eorum, quæ ad ſalutem creditu ſint neceſſaria.

Non

Non quidem Theologus ego, vir humaniſſime, ſed vix Neophytus Eccleſiæ noſtræ Catholicæ; & editum quoque eſt ſat librorum, ad quos remittere te queam: quia tamen meam tenuitatem tanti facis, ut audire illam geſtias, morem gerere oportet. Sane de tribus iſtis, quæ primo loco dixiſti, aſſentior. De duobus autem reliquis ita accipe.

Et de priore quidem prius. Cujus Religio nititur concluſionibus, quæ non ſunt infallibile verbum Dei, ſed fallibile verbum hominum, is ſicuti fidem ſalvificam non habet, ita ſalvari nequit. Talis autem tua Religio. Concluſionibus enim nititur, quæ exſtant in Confeſſionibus Eccleſiæ tuæ Reformatæ; quemadmodum ipſe ſcribis. Non ſunt autem concluſiones iſtæ infallibile verbum Dei, ſed fallibile verbum hominum; utpote neque conſcriptæ, neque adprobatæ à talibus, quales olim Prophetæ, Apoſtoli aut Euangeliſtæ, verum ab iis qui ſaltem ingenii ſui naturale ac fallibile judicium, in Scripturis explicandis indidemque argumentando, ſequuti: quum contra aſſenſus fidei ſalvificæ, absque omni mentis diſcurſu ſit. Ergo ſicuti proinde fidem ſalvificam non habes, ita ſalvari etiam nequis.

Iam de poſteriore. Qui infallibiliter certus eſſe vult, adhærere ſe ipſiſſimo Dei verbo per omnia, ille ſi falli hac in re ipſemet poteſt, ab ore alicujus pendeat neceſſum eſt, qui ſimul & infallibilis heic ſit, &, quoties requiritur, explicando ſeſe clarius, omne penitus dubium tollere

valeat. Neque enim Confeſſiones illæ veſtræ ad id ſufficiunt; quum fallibiles ſint. Imo neque Scripturæ ipſæ; quod in fide errantibus fluctuantibusque explicare ſe amplius, quam factum hactenus eſt, nequeant. Tu ſine dubio infallibiliter certus eſſe vis, adhærere te ipſiſſimo Dei verbo per omnia: nempe quia ſalvari aliter haud datur. Ergo quum falli ea in re ipſemet poſſis, ab ore alicujus pendeas neceſſum eſt, qui & infallibilis heic ſit, & explicare ſeſe clarius, quoties poſcitur, valeat. Ejusmodi autem os infallibile ignoras tu cum tua Eccleſia Reformata. Viden' ergo, quidnam te lateat eorum, quæ ad ſalutem creditu cumprimis neceſſaria?

Atque hæc ad tuas, ut voluiſti, ſermone brevi ac ſimplici. Plura alias, ubi, quænam ſint illæ, quas innuis, Confeſſiones, propius cognovero. Modeſtiam & candorem ſicuti merito exigis, ita deſiderari in me nunquam patiar. In te certe virtutes iſtas mirifice elucere, argumento tua eſt epiſtola. Quam proinde valde exoſculatus ſum. Sicuti & gratias nunc ago maximas de benevolentia in immerentem me; quam indiciis haud equidem obſcuris declaraſti. Faxit Numen cœleſte, ut videamus nos invicem, ſuperata mortali hac vita, in civitate illa ſupera, æternum triumphatura. Vale, vir clariſſime. Coloniæ, 20 Maji, 1624.

8. BAR-

8.

BARTOLDO NIHUSIO S. P.

QVod tam humaniter ad litteras meas reſponderis, gratias tibi maximas debeo, doctiſſime Nihuſi. Non fefellit me expectatio mea, quin tui in me, licet tibi ignotum, affectus teſtimonium luculentum præbuiſti tam benigna ac expedita reſponſione. Vtinam inter ſententiis opinionibusque diſcrepantes, animorum illa hoſtilis diſſenſio & perſonarum exulaſſent odia. Certe feliciori hactenus ſucceſſu proceſſiſſet Chriſti negotium, & faciliori ad veritatem via itum fuiſſet. Sed nos priorum naufragiis edocti ſcopulos iſtos vitemus, & charitatis ac manſuetudinis ſpiritu alii alios erudiamus. Hac æmulatione ſi ducamur, aderit cœptis noſtris ſupremum Numen, nec irreligioſe tractabitur veritas, ubi ejus cauſam amice diſceptabit Charitas. Sed ad rem.

Duo poſtulaveram: Prius erat, ut articulum mihi aut articulos indicares in Religione mea, (cujus ſummam Confeſſionibus Reformatarum Eccleſiarum contineri ſcripſeram) quorum nomine ſalvari non poſſem. Cum enim plurima Religionis Chriſtianæ dogmata tecum communia habeam, volebam unum aut alterum dogma ex Confeſſionibus noſtris excerpi, quod ſalutis ſpem mihi judicio tuo præcideret. Quid facis? latius quam petebam reſponſum tuum diffundis, & totam Religionem Reformatam argu-

mento

nento generaliore convellis. Scio Religionem omnem vel oppugnari poſſe univerſim, vel per partes, excutiendo ſingula aut præcipua ejus dogmata. Poſterius ut fieret petieram ego, prius facis.

Dices forte, ſi in univerſum mihi perſuaderi poſſit fidem Reformatorum ſalvificam eſſe non poſſe, ſupervacaneam eſſe anxiam & ſollicitam hujus vel illius dogmatis disquiſitionem. Agnoſco. Sed jam non ex meo, qui præivi, ſed tuo ſenſu ac præſcripto diſputabitur.

Verum ne imperioſe tibi præſcribere velle videar, aut probationis tuæ momenta contemnere, quam feliciter hoc ipſum, quod intendis, præſtes, examinandum. Sic diſputas:

Cujus Religio nititur concluſionibus, quæ non ſunt infallibile Dei verbum, ſed fallibile verbum hominum, is, ſicuti ſalvificam fidem non habet, ita ſalvari nequit.

Talis autem Religio tua. Ergo.

Hujus Syllogiſmi minorem ſic probas: quia nititur concluſionibus quæ exſtant in Confeſſionibus Eccleſiæ tuæ Reformatæ, quemadmodum ipſe ſcribis. Non ſunt autem illæ infallibile verbum Dei. At ego, mi Nihuſi, confidenter nego a me ſcriptum eſſe, Religionem meam niti Confeſſionibus Eccleſiæ Reformatæ. Quæſo literas meas excute, & verba iſta profer. Scripſi, fidem meam Confeſſionibus Eccleſiarum Reformatarum circumſcribi. Hoccine tibi eſt dicere fidem meam iis niti? Non ſunt Confeſſiones fidei fundamenta

damenta aut baſes, ſed explicationes illorum ſenſuum, quos ſub Scripturæ phraſibus & verbis concipiunt illi, ad quos eæ Confeſſiones pertinent. Fidei meæ fundamentum unicum cui illa innititur ſunt ſacræ litteræ. Vt autem tibi conſtet, quo ſenſu eas in rebus fidei interpreter, adeoque diſputandi tibi materiam ſufficerem, ad Confeſſiones noſtras te remiſi, & fidem meam iis explicari, & ſummatim comprehendi ſignificare volui. Dico ergo, fidem Reformatæ Religionis, hoc eſt, fidei meæ dogmata contineri Scripturis. Dico eandem contineri Confeſſionibus. Prout Scripturis continetur, & Dei verbis infallibilibus enunciatur, fidei meæ ſalvificæ fundamentum eſt unicum. Prout Confeſſionibus continetur non eſt fidei meæ fundamentum, ſed declaratio ſolummodo ſenſuum Scripturæ circa res fidei. Ne enim ſub verbis Scripturæ hæreticos, aut impios ſenſus fovere credantur Chriſtiani, aut iſtiusmodi ſenſus foventes diſſeminanteſque Eccleſiæ ſuæ ſocietate dignari, pia quadam neceſſitate ad Confeſſiones & ſymbola adiguntur. Non ergo fidei ſunt tibicines, ſed potius ſenſuum fidei concordiæque circa illos in hoc vel illo cœtu publici tubicines. Scripſi & hoc: Hac fide, nempe Reformatæ Religionis, aut ſtabo ſi vera ſit, aut cadam ſi falſa. Sed nec inde recte inferas, fidem meam ſalvificam niti Confeſſionibus. Hoc enim ad inſtitutum inter nos certamen reſtringi volo, in quo ſtabo victor, ſi Confeſſiones nihil habeant ob quod ſalvari ne-

nequeam, nihil ignorent, quod judicio divino, me ſcire neceſſe ſit, cadam vero victus, ſi probaveris eas iſtis nominibus peccare, adeoque falſas eſſe. Metaphora ſumta eſt à gladiatoribus, qui ut victores evadant ſtatum ſuum tueri dicuntur, nec ab eo ſe deturbari patiuntur. A Confeſſione hac vel illa deturbari poſſem, à Scriptura nunquam. Nolim equidem nos hic in diſputationem de Confeſſionum autoritate ac fide divagari, alienum hoc foret à propoſito. Verum aut aliter argumentationis tuæ nodum ſtringe, aut quod malim oſtende in Confeſſionibus Reformatorum dogma unum aut alterum, ob quod ſalvari nequeam, ὅπερ ἔδει δεῖξαι. [*quod debebat indicari.*] Confeſſionem elige quam velis, plurimæ enim ſunt, ſive eam, quæ à Belgicis Eccleſiis exhibita eſt Philippo II, Hiſpaniarum Regi, vigente hic perſecutionum æſtu, ſive eam quam amplexus eſt Palatinatus, Catecheſin Heydelbergenſem vocant, ſive eam, quæ tibi aliquando placuit, Auguſtanam Confeſſionem. Plurima in iis ſunt dogmata, quæ anathemate percuſſit Synodus Tridentina. Tu unum aut alterum ſelige ob quod ſalvari nequeam.

Poſterius quæſitum erat, Quidnam judicio divino ad ſalutem putes creditu neceſſarium eſſe, quod non credam ego cum Eccleſia Reformata.

Reſpondes, ſed quod pace tua, dixerim, non appoſite ad quæſitum. Probas & concludis ratione ex naturale dianœa petita neceſſarium

eſſe,ut ab ore alicujus judicis viſibilis pendeam, ſi certus eſſe velim me adhærere verbo Dei. Illum autem judicem viſibilem me ignorare,ideoque aliquid me ignorare ad ſalutem creditu neceſſarium.

Hujus tuæ argumentationis robur jam non expendam, quanquam ea aliqua ſui parte falſitate laboret.Illud inpræſentiarum urgeo,non ſatisfactum eſſe quæſito meo. Non attendiſti ad illa verba: Iudicio divino, in quibus emphaſin poſui. Cum enim Dei ſolius ſit præſcribere vel mediate, vel immediate, qua fide ac Religione coli velit, quod principium mihi largitus es, oſtendendum tibi fuerat, aliquod dogma me ignorare, quod Deus, Religionis & dogmatum fidei præſcriptor unicus, judicat eſſe ad ſalutem creditu neceſſarium. Hic figendus pes,hoc concludendum erat. Non alio fine principium illud tertium præſtruxi, niſi ut de dogmatum credendorum neceſſitate non ex rationibus (quas tamen non averſor) ſed ex judicio divino, & infallibili Dei autoritate diſputaretur. Etenim quandiu certus ſum nullum me dogma amplecti ob quod ſalvari nequeam,vel nullum me dogma ignorare, quod Deus Religionis præſcriptor & exactor exigit à me tanquam creditu ad ſalutem neceſſarium, cauſam non video, ob quam à recto ſalutis tramite aberrare judicari debeam. Quare, tale aliquod dogma mihi indicari velim. Vale ornatiſſime Nihuſi, & nos ac veritatem ante omnia ama. Ita te Deus hic inco-

lumem

lumem, alibi beatum velit. Lugd. Batav. 4 Non. Iun. 1624.

9.

Clarisſimo, eruditisſimoque Viro N. N. Salutem ex animo, & officia promtisſima, B. Nihusius.

CErtamen comitatis ac amoris, quod continuare ita promte occipis, profecto nec ego deſeram, poſtquam, te laceſſente, ſemel ingreſſus ſum. Sic tanto magis aſpirabit cœptis noſtris Deus. Sic neque fruſtrabitur voluptate inde ſperata Overbequius, Patronus meus venerandus. Pertendamus itaque in affectu iſto mutuo, nec facile alium induamus. De cætero, nondum te aſſequutum video, quid voluerim proxime; (quanquam neque id miror magnopere, quum verborum ſat parcus fuerim.) Nunc igitur ſenſa mentis uberius paulo clariusque explicare conabor. Nec moleſtum tibi erit, ſcio, ſermonem amicum attentione aliquantula dignari.

Duo poſtulaveras. Alterum erat, ut in Religione tua (cujus dogmata Confeſſionibus Eccleſiarum Reformatarum ſummatim contineri ais,) articulum unum aut plures indicarem, quorum nomine ſalvari te non poſſe cenſerem. Reſponſi loco hunc ſyllogiſmum dedi: Cujus Religio nititur concluſionibus, quæ non ſunt infallibile verbum Dei, ſed fallibile verbum hominum, ſicuti fidem ſalvificam non habet, ita ſalvari

 nequit.

nequit. Talis autem tua Religio. Concluſionibus enim nititur, quæ exſtant in Confeſſionibus Eccleſiæ tuæ Reformatæ; quemadmodum ipſe ſcribis. Non ſunt autem concluſiones iſtæ infallibile verbum Dei, ſed fallibile verbum hominum; utpote neque conſcriptæ, neque approbatæ à talibus, quales olim Prophetæ, Apoſtoli aut Euangeliſtæ, verum ab iis qui ſaltem ingenii ſui naturale ac fallibile judicium, in Scripturis explicandis indidemque argumentando, ſequuti: quum contra aſſenſus fidei ſalvificæ, absque omni mentis examine ac diſcurſu ſit. Ergo ſicuti proinde fidem ſalvificam non habes, ita ſalvari etiam nequis.

Heic duo objicis. Primo, non petiiſſe te argumentum ejusmodi generale contra totam tuam Religionem, ſed ſaltem aliquod ſpeciale contra unum vel alterum articulorum, in quibus hactenus diſſentiamus. Secundo, non ſcripſiſſe te, Religionem tuam niti Confeſſionibus Eccleſiarum Reformatarum; imo plane hoc ipſum abs te negari. Sic, inquam, tu. Quid jam ego?

Quod prius attinet, fateor, petiiſſe te, indica ri tibi & argumento aliquo pertentari articulum ſaltem unum alterumve ex iis, in quibus diſſen tiamus. At ego petitioni tuæ, plusquam ſatisfa ctum iri putabam, ſi cenſura unica ſimul omne illos abſolverem. Et ſane licebit jam tibi ipſ met, ad quemcunque lubebit, deſcendere, & quid pro parte tua poſſis, periclitari. Neque enim quisquam eorum eſt infallibile verbum Dei. Sa
n

ne contrarium nunquam oſtendes. Imo nec oſtendere quidem ſufficienter poteris, verbum Dei penes te eſſe articulos illos cæteros, de quorum veritate nulla inter nos controverſia. Hoc, inquam, non minus conſtanter aſſevero; tametſi nunc quidem ſufficiat, ſi de iſtis alteris à nobis diſputetur.

Ad poſterius. Religionem tuam niti Confeſſionibus Eccleſiarum Reformatarum, affirmaſti omnino, quum verbis hiſce utereris: Fidem meam Confeſſionibus Eccleſiarum Reformatarum circumſcribo. Ais jam quidem, Fidem tuam Scripturis, tanquam fundamento, inniti unice, non autem Confeſſionibus illis; has enim ſaltem eſſe explicationem Scripturarum quoad res fidei. Sed non recte me percepiſti. Sicuti enim per Religionem tuam non ego intellexi dogmata tua, ſed habitum actumque fidei ac Religionis tuæ; ſic, niti Confeſſionibus veſtris, idem mihi fuit quod, pro objecto habere ſenſum dogmatum, quæ explicite tradita ſunt in iſtis Confeſſionibus: neque enim harum literam objectum fidei tuæ eſſe volui, ſed ſenſum. Iam quæro, an non habitui actuique fidei tuæ pro objecto unico ſit, non quidem litera Confeſſionum illarum, ſed ſenſus dogmatum, iis comprehenſorum? Non poteris negare. Quum igitur nihil aliud dixerim, quam quod etiam tua ipſius ſententia verum eſt, non ego tibi adfinxi quidquam, ſed per errorem tu verba mea aliter, quam volui, interpretatus es. Imo liquet jam quoque, non

pugnare id cum eo quod contendis, Scripturas agnoſci abs te pro fundamento fidei tuæ unico, ſed revera unum & idem potius eſſe; (accipiendo nempe vocabula, fundamenti & fidei, prout dixi.) Neque enim tam litera Scripturarum, quam ſenſus, objectum fidei tibi erit, ni fallor; quum & litera absque ſenſu nihil quidquam proſit, & ſenſus, ignorata etiam litera, ſufficiat. Senſus autem Scripturarum ſecundum vos idem eſt cum ſenſu veſtrarum Confeſſionum. Nam ſi alius ſit, non eadem heic & illic, ſed diverſa fidei veſtræ dogmata fuerint, atque ita ſpongiam mereatur vox iſta tua: Dico, fidei meæ dogmata contineri Scripturis; dico, eadem contineri Confeſſionibus. Quæ quum ita ſint, argumentum meum verbis magis dilucidis efferri poterit, hoc pacto: Cujus fides pro objecto habet ſenſum concluſionum ſive dogmatum, non à Deo ſibi promulgatum; ſed ab hominibus, hac in re naturale ſaltem & ſic fallibile ingenii ſui dictamen ſequentibus, excogitatum; is ſicuti fide ſalvifica deſtituitur, ita ſalvari nequit. Talis autem tua fides. Pro objecto enim habet ſenſum concluſionum ſive dogmatum, quæ exſtant in Confeſſionibus Eccleſiæ tuæ Reformatæ, ut ipſe affirmas ſive quod idem eſt, ſenſum illum Scripturarum quem aliis verbis Confeſſiones iſtæ exprimunt Senſum autem iſtum à Deo tibi promulgatum dicere nequis, quum ſcribas, à Confeſſione hac vel illa deturbari te poſſe, (quod de ſenſu intelligas oportet, quia, ſalvo eo, literam deſerend

cauſ

cauſa nulla fuerit.) Imo ipſe ſcis, ab hominibus, hac in re naturale tantum & ſic fallibile ingenii ſui dictamen ſequentibus, eum excogitatum unice ſive indagatum, præſuppoſita ſaltem Scripturarum litera; quam tamen qui admittit, non profecto verum ſenſum compertum eoipſo habet; cujus rei teſtis locuples eſt ipſa experientia. Nec minus ſcis, contra naturam Fidei eſſe, ſi ſenſum credendorum ſubjiciat examini ſuo intellectus humanus, antequam ipſis aſſentiatur. Simpliciter enim apprehendenda illa ſunt, itidem ut ſine discurſu aut mentis agitatione apprehendimus prima principia naturalia. Alioquin fides ex auditu ſolo non amplius foret, ſed induſtriæ quoque humanæ accepta ferri deberet. Ergo ſicuti proinde fidem ſalvificam non habes, ita ſalvari etiam nequis. Per fidem, inquam, tuam ſalvari nequis. An vero ipſa te reum faciat æternæ damnationis, alia quæſtio eſt. Quod ſi invincibiliter ignoras, non eſſe eam veram fidem, de ſuo quidem ipſa tibi nihil oberit, ſed oberunt peccata alia, quæ condonari non poterunt, quamdiu degis illic ubi nulla peccatorum remiſſio. Alias ignorantiam vincibilem pœna dignam in ſe eſſe, non eſt, puto, quod moneam.

Poſtulatum tuum alterum erat: Quidnam judicio divino ad ſalutem creditu neceſſarium exiſtimem, quod non credas tu cum Eccleſiis Reformatis. Reſpondi his verbis: Qui infallibiliter certus eſſe vult, adhærere ſe ipſiſſimo Dei verbo per omnia, ille ſi falli hac in re ipſemet poteſt,

ab ore alicujus pendeat neceſſum eſt, qui ſimul & infallibilis heic ſit, &, quoties requiritur, explicando ſeſe clarius, omne penitus dubium tollere valeat. Neque enim Confeſſiones illæ veſtræ ad id ſufficiunt; quum fallibiles ſint. Imo neque Scripturæ ipſæ; quod in fide errantibus fluctuantibusque explicare ſe amplius, quam factum hactenus eſt, nequeant; explicatione autem luculentiore illas indigere, ipſimet fateamini: dum Confeſſiones veſtras eis addendas cenſetis, & eodem fine quoque Synodos nonnunquam cogitis. Tu ſine dubio infallibiliter certus eſſe vis, adhærere te ipſiſſimo Dei verbo per omnia: nempe quia ſalvari aliter haud datur. Ergo quum falli ea in re ipſemet poſſis, ab ore alicujus pendeas neceſſum eſt, qui & infallibilis heic ſit, & explicare ſeſe clarius, quoties poſcitur, valeat. Ejusmodi autem os infallibile ignoras tu cum tua Eccleſia Reformata. Viden' ergo, quidnam te lateat eorum quæ ad ſalutem creditu cumprimis neceſſaria? Hactenus ego.

Tu iterum duo objicis. Primo, non ſatisfactum ſic tuo quæſito; debuiſſe me oſtendere, quidnam abs te ignoretur eorum, quæ Deus, Religionis ac dogmatum fidei præſcriptor unicus, judicet ad ſalutem neceſſaria; id me autem non præſtitiſſe; ſine dubio quia non attenderim ad verba illa, *judicio divino*, in quibus emphaſin poſueris. Secundo, neceſſitatem judicis viſibilis ratione quadam naturali fruſtra à me probatam eſſe, tum quia id non petieris, tum quia illa partim etiam falſitate aliqua laboret, Reſpon-

Reſpondeo ad prius. Fateor, poſtulatum tuum ita habuiſſe quemadmodum dicis, neque me directe reſpondiſſe. Cæterum non inde id factum, quod voces iſtas, *judicio divino*, haud attenderim, (bene enim eas & vidi & notavi mecum;) ſed quia hactenus nondum inter nos convenit, unde judicium divinum petendum. Tu quidem, ni fallor, ad Scripturas à me remitti geſtiiſti. Verum Scripturas tibi eſſe, ſive verbum Dei Scriptum, inficior ego. Saltem literam habes, quæ in ſe nequaquam verbum Dei eſt, quantumvis etiam divinitus dictata, ac proinde ſummopere honoranda ſit, ſed reſpectu ſenſus demum: hunc vero an tu infallibiliter exploratum habeas, aut habere etiam poſſis, tam controverſum eſt quam quod maxime. Senſum itaque intellectui tuo naturali non arridentem rejiceres, & alium eſſe poſſe, fingeres pro arbitrio: nempe quia certa interpretationis regula deſtitueris; ſine qua omnino quidvis in dubium vocari facilime poteſt. Atque ergo Tertulliani conſilium heic ſequi placuit *: *Non ad Scripturas provocandum eſt: nec in his conſtituendum certamen in quibus nulla aut incerta victoria eſt, aut parum certa. Nam etſi non ita evaderet conlatio Scripturarum, ut utramque partem parem ſiſteret, ordo rerum deſiderabat illud prius proponi, quod nunc ſolum diſputandum eſt: Quibus competat fides ipſa; cujus ſint Scripturæ; à quo & per quos & quando & quibus ſit tradita diſciplina, qua fiunt Chriſtiani. Vbi enim apparuerit eſſe veritatem diſciplinæ & fidei*

* *Tertull. de Præſcript. cap.* 19. *Vide quoque cap.* 15. *&* 37.

Chriſtianæ, illic erit veritas Scripturarum & expoſitionum, & omnium traditionum Chriſtianarum.

Iam ad poſterius. Tametſi ratione naturali concluſerim, neceſſarium tibi creditu eſſe judicem aliquem viſibilem ſimul & infallibilem, non tamen id fruſtra erit, (puto,) ſi modo accurate eam rem tecum expendere velles. Et ergo ſine dubio hoc jam facies; maxime quum etiam ſcribas, *non averſari te ejuſmodi rationes*. Falſitatem vero, quam argumento meo ſubeſſe innuis, utinam ſilentio non præteriiſſes, ſed aperte monſtraſſes. Mihi ſane etiamnum nihil non in eo videtur veriſſimum. Infallibiliter enim certus eſſe vis, adhærere te ipſiſſimo verbo Dei ſalvifico per omnia. Atqui, quum homo ſis, fieri facilime poteſt, uti fallaris habendo aliquid pro verbo Dei ſalvifico, quod tale non eſt; niſi, inquam, ab ore aliquo infallibili pendeas, quo mediante *judicium divinum* perſpicue tibi innotuerit, ac viva voce explicari queat clarius, quotieſcunque orta fuerit dubitatio. Neque enim Scripturarum litera, quantumvis ejus autoritas agnoſcatur, illud præſtat, ut videmus in tot hæreticorum Sectis; & cauſa hæc eſt, quia ſicuti ſola illa verbum Dei non eſt, ita ſolam eam ſequentibus liberum ſemper eſt, eligere ſenſum, qui judicio proprio commendatus fuerit maxime. Neque vero infallibilem interpretem in Religione veſtra habetis. Aut, ſi quem haberetis, Eccleſia veſtra id foret. At ſicuti Confeſſiones tuas fallibiles eſſe admittis, imo in negotio de Prædeſtinatione eas etiam

aber-

aberraſſe affirmas, ita certe non plus autoritatis tribues Eccleſiæ iſti, earundem autrici ac propagatrici. Quum ergo neque Scripturarum litera infallibiliter te certum reddere valeat, neque etiam Eccleſia cujus te membrum profiteris; quis non vel manibus palpet, ſi fide ſalvifica imbui velis, *judicium divinum* requirendum tibi alibi è *judice* quopiam viſibili, vices Dei (utpote immediate vobis *judicium* ſuum non ediſſerentis) infallibiliter obeunte? In hanc ſententiam Tertullianus †: *Expetit ſenſus certum interpretationis gubernaculum. Nulla enim vox divina ita diſſoluta eſt & diffuſa, ut verba tantum defendantur, & ratio verborum non conſtituatur.* Et S. Auguſtinus *: *Si providentia Dei non præſidet rebus humanis, nihil eſt de Religione ſatagendum; ſin vero* præſidet, *non eſt deſperandum, ab eodem ipſo Deo autoritatem aliquam conſtitutam, qua velut gradu certo innitentes, attollamur in Deum.* Mirabor, ſi non evidens potius demonſtratio hæc tibi videbitur, quam falſitatis operculum aliquod ſophiſticum.

Epiſtolam, ad quam reſpondi hactenus, ita claudis: *Quamdiu certus ſum, nullum me dogma amplecti, ob quod ſalvari nequeam, vel nullum me dogma ignorare, quod Deus, Religionis præſcriptor & exactor, exigit à me tanquam creditu ad ſalutem neceſſarium, cauſam non video, ob quam à recto ſalutis tramite aberrare judicari debeam.* Claudam ergo & ipſe uno verbo. Ais quidem, de tua ſententia te certum eſſe: at quamdiu nobis certitudinis iſtius ratio-

† *Tertull. ibid. cap.* 9. * *S. Auguſtin. de utilit. credendi cap.* 16.

rationem aliquam, viro prudente dignam, aſſignare non potes, ſicuti hactenus profecto non potes, ignoſces mihi (ſpero) ſi non magis tibi, id aſſerenti, fidem habeam, quam eodem ſermone utenti Photiniano cupiam aut Anabaptiſtæ. Imo ipſe negaſti, te certum eſſe; nempe quum diceres: *A Confeſſione hac vel illa deturbari poſſem.* Subjungis mox quidem: *à Scriptura autem nunquam:* verum licet Scripturam haberes, (quod & ipſum tibi ante negavi,) tamen ab ea quoque dimoveri te poſſe, è verbis tuis evincitur. Si enim à ſenſu dogmatum fidei, quæ in Confeſſionibus ſubnotata ſunt, deturbari potes, à ſenſu Scripturæ hactenus credito, (utpote qui ſecundum te idem eſt cum ſenſu Confeſſionum,) & ſic à Scriptura ſive verbo Dei ſcripto deturbari itidem poteris. In ſumma, certitudo iſta tua non major eſt quam fidei mere humanæ. Imo, ut Kelliſonus * in Examine Reformationis Calvinianæ quidem ait, fides veſtra longe adhuc ignobilior ac miſerior eſt quavis etiam infima fide humana, aut opinione abjectiſſima. Duriuſculum hoc, fateor, ſed tamen, quoad rem ipſam, non forſan totum de nihilo.

Tu mi amice æternum diligende, ſalve plurimum, &, ſi me contra amas, omnia in meliorem partem accipe. Quod ſi vero dimitti prorſus nequeo, niſi deſignato Religionis tuæ capite uno atque altero, ob quod ſalvari te non poſſe arbitrer, age oſtende mihi, verbum Dei eſſe, *in Euchariſtia Chriſtum non niſi ſpiritualiter manducari ac bibi*,

* *Matthæus Kelliſonus, part.* 1. *exam.* 2. *cap.* 4. (*edit. Duac. anni* 1616.)

bibi, item, *quicunque manducet illic ſub ſpecie panis, eum quoque præcepto Chriſti obligatum eſſe ad bibendum ſub ſpecie vini.* Sic enim argumentor. Qui opiniones mere humanas pro verbo Dei in ſua Religione habet, is per eam ſalvari nequit. Tu tales opiniones pro verbo Dei habes; nempe è multis iſtas quas jam dixi: neque enim hæ quidquam niſi opiniones mere humanæ ſunt. Ergo ſalvari per tuam Religionem nequis. Iterum ſalve ac vale, Deoque ipſo adeo adjuvante, (ſic equidem precor,) heic & æternum feliciter age. Coloniæ, 22 Iunii, 1624.

10.

BARTOLDO NIHUSIO S. P.

C*Lariſſime Vir*, Si viſum tibi fuiſſet ad propoſitas à me quæſtiones jam inde ab initio directe reſpondere, breviore gyro ſtetiſſet diſputatio noſtra, nec tanto verborum apparatu opus fuiſſet, vel in ipſo limine. Nunc quia à propoſito deflectis, & vagis magis ictibus pugnas, quam cæſim ac punctim, cogeris latius ſermonem diffundere. Et quia male præis, cogor male ſequi, niſi à diverticulo, in quod digreſſus es in viam te revocari patiaris.

Certamen hoc ingreſſus es, me non laceſſente, (uti ſcribis) ſed amice invitante. Imo dixerim fere me à te laceſſitum eſſe. Lectis enim compluribus tuis litteris ad ampliſſimum D. Overbeecquium datis, in quibus de Iudice Controverſiarum diſſeris, obſervavi in iis manifeſta ſigna eruditionis

tionis tuæ, & ſingularis in diſputando accurationis, etiam animi flagrantis ſtudio conferendi de capitibus Religionis Chriſtianæ, quibus me fateor laceſſitum eſſe, ut in hanc tecum amicæ & modeſtæ collationis arenam, cum bono Deo, deſcenderem. Verum quicquid hujus rei ſit, ſive primus tu, ſive laceſſiverim ego (modo huic voci εὐδιαβλήτῳ [*quam facile calumniari quis poſſet*] abſit invidia) gratùlor mihi hoc nomine, quod comitatis & amoris hoc voces certamen, in quo ſi humanitatis ac benevolentiæ tibi officiis ceſſero, indignus habear, qui vel laceſſiverim primus, vel laceſſitus curas tuas ſtudiaque meis poſtulatis interpellaverim.

Illud non parum miror, quod directam ad poſtulata mea reſponſionem etiamnum detrectes.

Primum erat, ut indicares in Confeſſionibus Reformatorum articulum aut articulos, quorum merito damnari queam. Non indicaſti in priore tua, non indicaſti in hac altera tua reſponſione. Cauſam detrectatæ reſponſionis non video, cum tam liberalis hac in parte ſit Synodus Tridentina, & tam faciles ſcriptores Pontificii, dum fidem Reformatorum hæreticam, impiam, blaſphemam vocant. Cur autem rigidius hoc à te exigam, cauſa hæc eſt, quod propoſitum mihi ſit tecum, non de hujus aut illius articuli veritate diſputare, factum hoc à Doctoribus noſtris & veſtris abunde, ſed de articulorum credendorum neceſſitate & momentis. Etenim, mi Nihuſi, cum

cum ab Eccleſia veſtra ſeceſſionem facere coactæ ſint Eccleſiæ Reformatæ, & ſeceſſionem juſtam fecerint, cum à vobis ſalutis æternæ ſpes fidei noſtræ hominibus præcidatur, de veſtra quoque ſalute deſperent Reformati, aliique in aliorum condemnationem proniores ſimus, utiliſſimam ſemper judicavi illam controverſiam, quæ diſcrepantium opinionum neceſſitatem propius expenderet. Si enim de capitibus ad ſalutem abſolute creditu neceſſariis ſit diſſenſio, ſcio Eccleſiæ unitatem ſervari non poſſe; ſi vero de dogmatibus ad ſalutem non neceſſariis, ſervandam eſſe & ſervandam fuiſſe arbitror. Hic ſuſceptæ tecum diſputationis ſcopus eſt. Hunc ergo in finem quæſivi ſcire, Quis fidei meæ articulus, aut qui articuli ſint, qui me damnationis æternæ reum faciant, aut quod idem mihi eſt, à ſalute æterna excludant. Ad quam quæſtionem ut directe reſpondeas jam tertium peto. Si non libeat, non urgebo amplius, ſi commode non poſſis, gratulabor Reformatis in quorum Confeſſionibus nihil tale reperiri poſſit.

Nunc quid præter rem reſpondeas porro examinandum.

Argumentaris in hunc ſenſum: fidem meam niti Confeſſionibus, quæ ſunt fallibile verbum hominum, ideoque me ſalvari non poſſe tali fide. Reſpondi primum, & reſpondeo etiamnum te non indicare articulum in Confeſſionibus Reformatorum, cujus merito ſalvari nequeam, ideoque directam te reſponſionem detrectare. Inſtas,

putare

putare te pluſquam ſatisfactum iri petitioni meæ, ſi cenſura unica omnes illos articulos abſolveres, & una fidelia plures dealbares parietes. At ego, ut liberalior ſis, quam debebas, non peto. Satisfactum mihi putabo ſi articulum iſtiusmodi mihi indices, & ſyllogiſmo aſſertionem tuam munias. Et profecto, ſi unica cenſura omnes notare tibi facile eſt, illam uni aut alteri articulo applicare difficile non erit. Vis à me probari Confeſſionis noſtræ articulos eſſe verbum Dei infallibile. At hoc eſt diſputantium partes ordinemque invertere. Tu probationis partes, quæ tibi incumbunt, in me transferri vis. Præivi ego, & petii indicari articulum in religione mea, ob quem ſalvari nequeam. Tuarum ergo partium eſt iſtiusmodi articulum deſignare, & ratione aliqua affirmationem tuam adſtruere. Et cur vis à me probari articulos Confeſſionis eſſe verbum infallibile? non dixi ego eſſe infallibile verbum Dei, non dixi eſſe fidei meæ fundamentum cui illa nitatur. Imo, inquis, oſtendere non poteris ſufficienter verbum Dei penes te eſſe articulos illos cæteros, de quibus nulla inter nos controverſia. At probare nondum meum eſt, ad te hoc pertinet. Tuum eſt indicare articulum, ob quem ſalvari non poſſum. Hoc agis, ut à propoſitis quæſtionibus me abducas, & de tuis placitis porro inſtituatur diſputatio, nempe de viſibili & infallibili Controverſiarum judice, ejusque quæſtionis annexis. Fateor controverſiam hanc non eſſe de nihilo, ſed eam ut nunc
ingre-

ingrediar multæ rationes prohibent. Prohibet illa, quod ad quæſtiones meas non faciat, prohibet altera, quod ad eam immediata conſequentia nondum deductum me videam, prohibet tertia, quod inter Doctores Pontificios & noſtros nullæ magis exagitatæ ſint quæſtiones, quam hæ: unde cognoſci poſſit Scripturam eſſe verbum Dei, an ad controverſiarum deciſionem opus ſit viſibili & infallibili judice, an per Scripturam illæ decidi non poſſint, an non ab intellectu humano ſecundum Scripturas judicante, an à Magiſtratu ſupremo, an à Conciliis, an à Pontifice Romano, & quæ ſunt aliæ his affines.

Verum cum diffiteri non poſſis multa mihi tecum communia eſſe fidei dogmata, operæpretium nos facturos arbitror, ſi de controverſis aliquot dogmatibus ſpeciatim inquiratur, num ea tanti ſint momenti, ut à ſalutis æternæ ſpe vel te vel me excludere credi debeant, quicquid tandem ſit de eorum veritate aut falſitate. Neque enim dixeris omne verum præciſe ad ſalutem creditu eſſe neceſſarium, aut omne falſum & errores quosvis ἀπιςίας [*infidelitatis*] mortiferæ nomen mereri.

Alterum reſponſionis meæ ad propoſitum Syllogiſmum membrum hoc fuit: negari à me minorem illam: fidem meam niti Confeſſionibus, quod à me ſcriptum affirmaviſti. Quid tu? perſtas in incœpto, & affirmaviſſe me hoc ipſum vis iſtis verbis: fidem meam Eccleſiæ Re-

formatæ Confeſſionibus circumſcribo. Si dixi, quod mihi humana hallucinatione affingis, aut dixi diſertis verbis, aut æquipollentibus. Prius non dixeris. Verba clamant. Poſterius nego, neque enim ἰσοδυναμοῦντα [*æquipollentia*] ſunt: fidem niti Confeſſionibus, & fidem Confeſſionibus circumſcribi vel explicari. Ratio eſt, quia fides niti non poteſt niſi authoritate Dei infallibili, at fides recte explicari ac circumſcribi poteſt ſcripto quodam, quod ſit authoritatis fallibilis. Prior vox fundamentum dicit, poſterior minime, ſed exegeſin ſolum. Illuſtrabo rem exemplo: datur autographum teſtamenti alicujus: datur ejuſdem teſtamenti exegeſis aliqua aut interpretatio, eaque conſona autographo. Dico jam hæredem, qui teſtamentum adit, niti authoritate ſola autographi, non iſta exegeſi, recte tamen dici ſenſum & mentem teſtamenti iſta exegeſi circumſcribi & explicari. Cape exemplum in rebus fidei: fides tua vel te fatente nititur Scripturæ ſenſibus, aut etiam ſenſibus non ſcriptis à Pontifice Romano approbatis. At non negabis eoſdem ſenſus hic illic variis veſtrorum Doctorum ſcriptis qua publicis, qua privatis explicari, aliiſque verbis circumſcribi & proponi, quibus tamen, ſi nondum acceſſerit Pontificis approbatio, fidem tuam niti non dixeris. Horum ſiquidem authoritas fallibilis tibi eſt, illius infallibilis.

Quin ipſe diſcrimen hic inſigne intercedere obſervaſſe mihi videris, dum pro voce *Nitendi*, quæ

quæ fundamentum innuit, vocem *objecti* ſubſtituiſti, ut majori probabilitate ac ſpecie hanc voci *Circumſcribendi* ſynonymam faceres. Sed ne ſic quidem efficies, quod intendis. Neque enim ignoras diverſiſſimæ ſignificationis eſſe vocabula, *fundamenti* & objecti, cum nec omne fundamentum objectum ſit, nec omne objectum fundamenti nomen mereatur. Hæc ſynonyma facere eſt novam Grammaticam cudere.

Addis & aliud emplaſtrum, quo dicti tui ἀκυρολογίαν [*improprietatem*] lenire ſtudes: nempe per fidem te intelligere habitum fidei meæ, non autem fidei dogmata, ideoque me per errorem ſcribis aliter, quam ſentias, interpretatum eſſe tua verba. At ego in Syllogiſmo illo tuo quo dicis fidem meam niti Confeſſionibus, non gravabor tecum per fidem intelligere fidei habitum, eoque majori fiducia negavi à me ſcriptum eſſe habitum fidei niti Confeſſionibus. Imo dixi, & repeto, eam niti ſolis ſcripturis earumque ſenſibus. Verum tu per errorem manifeſtum, non meum, ſed tuum, in iſto tuo ſyllogiſmo aliter accepiſti fidem ac religionem, quam accepi ego in iis, quas primum ad te dedi litteris. Intellexi enim ego per fidem fidei dogmata, tu habitum. Ergo mea verba male interpretatus es, & quidem culpa tua. Multis enim indiciis iisque manifeſtis deprehendiſſe poteras me per fidem metonymice intelligere fidei dogmata. Primo enim ſcripſi fidem meam circumſcribi Confeſſionibus. An habitus fidei, qualitas ani-

mo inhærens, occulta & abſcondita Confeſſionibus circumſcribitur, aut circumſcribi poteſt? deinde ſcripſi fidem meam iis circumſcribi exceptis controverſiis iſtis de Prædeſtinatione ejusque annexis. An controverſias iſtas de Prædeſtinatione ex habitu fidei meæ tibi incognito excipere te volui, an ex cenſu & numero dogmatum controverſorum? poſterius liquet. De iis enim determinant Confeſſiones. Denique ſcripſiſſe me hoc vides, ut diſputandi tibi argumentum ſufficerem. At fidei meæ habitum non oppugnabis opinor, nec oppugnare diſputando poteris, ſed fidei meæ dogmata, eaque vel meis vel Confeſſionis alicujus receptæ verbis enunciata. Verum quicquid ſit, nec fides mea pro habitu ſumta, nec fides mea pro dogmatibus ſumta nititur Confeſſionibus, & vel hoc vel illo ſenſu aut diſertis aut æquipollentibus verbis me illud ipſum ſcripſiſſe evinces nunquam.

Quod cum animadverteres & vocem illam *nitendi* mihi (per errorem opinor) confidentius adſcriptam forte obſervares, longeque aliud ſignificare, quam vocem circumſcribendi, illam prudenter & caute miſſam facis, & expuncta voce nitendi, vocem objecti ſyllogiſmo tuo jam ingeris, quem ſic loquentem facis: Cujus fides pro objecto habet ſenſum concluſionum, ſive dogmatum non à Deo ſibi promulgatum, ſed ab hominibus hac in re naturale ſaltem & ſic fallibile ingenii ſui dictamen ſequentibus excogitatum,

tum, is ſicuti fide ſalvifica deſtituitur, ita ſalvari nequit. Talis autem tua fides. Pro objecto enim habet ſenſum concluſionum ſive dogmatum quæ exſtant in Confeſſionibus Eccleſiæ tuæ Reformatæ, uti ipſe affirmas. Ergo. Sed & hic fruſtra laboras, & in eundem lapidem impingis. Nego minorem; nempe fidei meæ objectum eſſe ſenſus concluſionum ſive dogmatum, quæ exſtant in Confeſſionibus. Dicis me hoc affirmare. Nego. Vbi? quibus verbis? an illis? fides mea circumſcribitur Confeſſionibus? at jam oſtendi me in iſtis verbis per fidem intelligere dogmata fidei. Tu per fidem dicis te intelligere habitum fidei. Sed fac & me per fidem habitum intelligere (parum enim hoc ad præſentem rem licet ineptiſſimum foret dicere, habitum circumſcribi Confeſſionibus, & dogmatum fidei objectum eſſe ſenſus dogmatum in Confeſſionibus,) nego hæc æquipollere, fides mea circumſcribitur Confeſſionibus, & fidei meæ objectum ſunt Confeſſiones. Ratio in promptu eſt. Quia ut aliquid ſit fidei ſalvificæ objectum duæ eſſentiales conditiones requiruntur: Prior eſt, ut verum ſit id, quod credis. Poſterior eſt, ut infallibiliter ſit verum. Vt autem dogma aliquod creditum circumſcribatur & explicetur Confeſſione aliqua, ſatis eſt, ut verum habeatur ab iis, qui in illam Confeſſionem pariter conſentiunt. Veritas & infallibilitas eſt in ſenſibus enunciatis Scripturæ & Dei verbis, & ſic fidei meæ objectum ſunt infallibile. In dogmatibus

 con-

contentis explicatisque Confeſſionibus ſcriptisque humanis veritas eſſe poteſt, infallibilitas nulla. Dico ergo iterum fidei meæ dogmata & ſenſus enunciari in ſcripturis à Deo; Dico eadem enunciari in Confeſſionibus ab homine. Prout ſcripturis continentur & à Deo enunciantur fidei meæ objectum ſunt. Prout in Confeſſionibus ab homine enunciantur & explicantur fidei meæ objectum non ſunt. Carent enim infallibilitate. Nihil eſt fidei ſalvificæ objectum, niſi quod creditur ut infallibile. At urges & dicis, eundem eſſe nobis ſenſum Scripturarum & Confeſſionum, & per conſequens ſi ille eſt objectum fidei, ergo etiam hic. Nego conſequentiam. Quia objectum fidei ſunt ſenſus crediti cum infallibilitate, at cum infallibilitate credi non poſſunt enunciati hominum verbis, ſed ſolius Dei. Idem verum ſi Deus dicat & homo dicat, non tamen ejusdem eſt authoritatis. Dicat Deus duo & tria eſſe quinque. Dic tu duas & tres unitates eſſe quinque. Vterque fidem animo meo ingenerare poterit. Vterque verum dicit. Sed quia Deus illum ſenſum enuncians fallere & falli non poteſt, credo hoc infallibiliter; quia tu eundem ſenſum enuncians fallere & falli potes, utpote ψιλὸς ἄνθρωπος, [*nudus homo*,] credam, ſed (ſi authoritatis ſolum ratio habeatur) fallibiliter & cum dubitatione. Dico ergo ſenſus eſſe poſſe eosdem quoad veritatem, nunquam quoad authoritatem. Quæro ex te, doctiſſime Nihuſi, an non ſtatuas fidei tuæ objectum illud Apoſtoli Petri;

Petri; *Tu es Chriſtus filius Dei viventis.* Non negabis. Quæro iterum, an non idem & quidem totidem verbis dixerit Diabolus? an non idem aliis etiam verbis idem enunciare valeat? nec hoc negabis. Viſne ergo objectum fidei eſſe verbum illud prout profectum à Diabolo patre mendaciorum, cum idem ille quoad verba & ſenſum dicat, quod Apoſtolus. Sic ergo Syllogismum tuum retorqueo: cujus fides pro objecto habet ſenſum dogmatis Diaboli confeſſione promulgatum, is ſicuti fallibile habet objectum, ita fide ſalvifica deſtituitur & ſalvari nequit. Talis autem tua fides. Pro objecto enim habet ſenſum dogmatis Confeſſione Diaboli enunciatum. Ergo. Major in tua majori continetur. Minor ex tuis dictis probatur, quia eundem ſenſum enunciat Diabolus, quem enunciat D. Petrus, vis autem ideo fidei meæ objectum eſſe Confeſſionum ſenſus, quia eoſdem ſenſus, quos Scriptura, enunciant.

Quid ſi idem generis humani hoſtis libellum conſcribat de fidei Chriſtianæ dogmatibus conſonum ſenſibus Concilii Tridentini, eumque edat in lucem non expectata Romani Pontificis approbatione, diceſne objectum fidei tuæ eſſe ſenſus illos fallibili authoritate Sathanæ enunciatos? ſi negas, negabo & ego pari jure objectum fidei eſſe ſenſus in Confeſſionibus enunciatos, quamvis iidem ſint cum Scripturæ ſenſibus. Si concedas, dicam objectum fidei tuæ eſſe fallibile, utpote à Diabolo enunciatum. Si di-

cas ſenſus illos à Deo profectos eſſe objectum fidei infallibile, à Diabolo vero prolatos eſſe objectum fidei tuæ fallibile, regeram fidem tuam fallibile habere objectum & infallibile. Si dicas hoc non eſſe abſurdum, jam ipſe ſolvis ſyllogiſmum tuum ſuperiorem, quo probare vis fidei meæ objectum eſſe fallibile, & per conſequens eam non eſſe ſalvificam. Si dicas ſenſus illos à Diabolo non eſſe profectos primo aut tantum, ſed etiam à Deo, dicam & ego ſenſus Confeſſionum primo à Deo in Scripturis eſſe enunciatos. Loquor de ſenſibus veris.

Ex quibus omnibus colligo, perperam te inferre ex meis verbis objectum fidei meæ eſſe ſenſus enunciatos Confeſſionum verbis, uti antea perperam ex iiſdem exſculpere ſtuduiſti hunc ſenſum, fidem meam iis niti.

Quare neceſſum erit denuo ad incudem revocari tuum ſyllogiſmum, ut evidenter probes à me ſcriptum eſſe fidem meam niti Confeſſionibus, quod affirmaſti nuper, vel fidei meæ objectum eſſe ſenſus in Confeſſionibus enunciatos, quod affirmas nunc. Malim tamen ut omiſſis ambagibus articulum indices, ob quem ſalvari nequeam.

Subjungis, aliam eſſe quæſtionem, an per fidem ſalvari nequeam, aliam vero, an fides reum me faciat æternæ damnationis. Credo apud vos diverſa hæc eſſe, qui ſtatum purgatorii medium ponitis inter ſtatum beatorum & damnatorum in æternum. Sed fruſtra hæc apud me. Per quam

quam enim fidem, (intelligo fidem totam, non hujus vel illius articuli ſolummodo) ſalvari non poſſum, per eandem damnabor. Non ſalvari hominem & damnari æternum in Scripturis idem ſunt. Si tamen loquaris de fide hujus vel illius articuli ſolummodo, fateor per fidem alicujus articuli me poſſe non ſalvari, nec tamen per fidem ejusdem articuli damnari. Ratio eſt, quia aliquis articulus erroneus credi poteſt, per quem non ſalvabor, nemo enim errore ſalvatur, aut error neminem ſalvat. Nec tamen per illum articulum damnabor, aut à ſalute excludar, quia non omnis error reum damnationis facit. Sed ſalvabor per alios articulos veros & neceſſarios ad ſalutem.

Quæ de ignorantia invincibili & vincibili addis, nempe illam per ſe non obeſſe ſaluti, hanc obeſſe, nulla neceſſitate adſcribuntur. Aut nulla in me eſt ignorantia veræ fidei, aut ſi qua eſt, vincibilis ſit oportet. Quid enim in me invincibilem facere poſſit ignorantiam non video.

Illam tamen laciniam, quam his tuis dictis intexis, præcidi cupio, *nullam* ſcilicet *eſſe remiſſionem peccatorum, ubi dego.* Profecto & hîc locorum fidelis & contritus animus eam à Deo expoſcere poteſt, cur non impetrare?

Alterum meum poſtulatum erat, ut articulum indicares judicio divino ad ſalutem creditu neceſſarium, quem non credam ego. Ad hoc non reſpondiſti directe in prima tua, nec etiam in altera hac tua reſponſione.

Syllogiſmum propoſuiſti, in hunc fere ſenſum; ignorare me judicem viſibilem & infallibilem, ſine quo certus eſſe non poſſum de verbo Dei ejusque vero ſenſu, quæ tamen certitudo cum ſit neceſſaria ad ſalutem, infers aliquod dogma neceſſarium ad ſalutem me latere.

Reſpondi & reſpondeo denuo, non reſponderi ad quæſitum. Indicandus fuerat articulus judicio divino neceſſarius ad ſalutem. Si enim Deus religionem tibi mihique præſcripſit, quod conceſſiſti, tu indica articulum aliquem, quem Deus exigat tanquam creditu neceſſarium ad ſalutem, quem credas tu, ego non. Quid hic tergiverſaris? da veniam verbo. Aut eam commode dare non potes, aut non libet. Si commode non poſſis, gratulabor fidei meæ, quæ omnia credat ad ſalutem judicio divino creditu neceſſaria; ſi non libet, acquieſcam. Fateris ipſe à te directe reſponſum non eſſe. At ſcis in diſputationibus, præcipue quæ nullius manifeſto incommodo & damno ſuſcipiuntur, directe reſpondendum eſſe, nec incedendum per ambages. Scripſeram te non attendiſſe ad illa verba, *judicio divino*. Regeris, te bene illa vidiſſe & notaſſe tecum, ſed illis verbis te non aptaſſe reſponſionem, quia inter nos non convenit, unde judicium divinum petendum ſit.

Ergo diſputationem juſtam de terminis poſtulati mei ſubterfugere vis, quia non convenit inter nos de iis, quæ neceſſaria ſequela ſecum trahet ipſa diſputatio. Plura ſunt quæ præſentem

em diſputationem exceperunt & porro exci-
pient ἀμφισβητούμενα. [*quæ in controverſiam ve-
niunt.*] Ab omni ergo diſputatione abſtinen-
dum foret. Adhæc ignoras quid tibi hac in par-
te ſim largiturus, quid non. Tu ad quæſtionem
ſi placet reſponde, & judicium divinum inter-
pretare ex tuo ſenſu. Ego poſtea videro, an pro
Deo ſubſtitueris hominem, pro judicio divino
humanum, an veram Dei vocem judiciumque
allegaveris.

Si neceſſitas cogat hac de re diſputare, fiat,
non ſubducam me,modo immediata conſequen-
tia eo perducar.

Scripſeram præterea argumentationem tuam
falſitate laborare. Reſpondeo in præſens, eam
non una falſitate laborare. Non indicavi,fateor,
quia alienum erat à quæſtione mea. Quid jam
tu? Repetis ſyllogiſmum tuum, etiam cum am-
plificatione & allegatione locorum Tertulliani
& Auguſtini. Non ignoras quæ à Reformatis
ad iſtam tuam argumentationem reſponderi ſo-
leant. Opponunt illi Auguſtino Auguſtinum,
qui lib. 2. Chriſt. doctrinæ ſic ait: Magnifice
& ſalubriter Spiritus Sanctus ita Scripturas
modificavit, ut locis apertioribus fami occur-
reret, obſcurioribus autem faſtidia detergeret:
nihil enim fere de illis obſcuritatibus eruit,
quod non planiſſime alibi dictum reperiatur.
Tertulliano opponerent Chryſoſtomum, qui
homil. 3. de Lazaro ait: Apoſtoli vero & Pro-
phetæ omnia contra fecerunt (loquitur de ob-
ſcuri-

ſcuritate Philoſophorum) manifeſta claraque quæ prodiderunt, expoſuerunt nobis, veluti communes orbis Doctores, ut per ſe quisque diſcere poſſit ea quæ dicuntur, è ſola lectione. Ego ſtudio ab iſtis abſtineo, ne à meis poſtulatis recedam. Non averſor argumentationem illam à naturali ratione & diſcurſu petitam, fateor quoque eam non eſſe fruſtra, & attentionem ac ſeriam reſponſionem mereri. Sed non patitur diſputationis rectæ methodus, ut relictis meis theſibus ad tuas deſcendam, nulla immediata conſequentia ad eas pertractus. Dabitur forte alias occaſio ſuper hac re diſputandi, nec difficilem me præbebo. Forte & hæc ipſa diſputatio conſequentiarum nexu aliquo eo nos perducet. Sed cum nexum illum nondum videam, pedem figo in meis poſtulatis.

Optas falſitatem argumentationis tuæ * à me indicari. Scio te optare, nempe ut egreſſus è meo circo, quem præfixi, in tuum transeam. Illud obiter in transcurſu noto, quod ſcribas, *Scripturarum litteram non eſſe ſolum verbum Dei*. Si litteram opponis ſenſui, quomodo litteram ſine ſenſu verbum Dei vocas? ſi eam opponis verbo non ſcripto, velim memineris horum verborum quæ ad Dominum Overbeecquium perſcripſiſti: Scripturæ ſunt unica fidei Catholicæ norma. Si unica, ergo verbum Dei non ſcriptum non eſt

* *Verba tua hæc ſunt: Intelligis autem inde, puto, etiamſi Scripturæ ſint norma religionis Catholicæ unica, ſi tamen fide non humana ſed divina, adeoque Catholica, imbutus eſſe deſideras, Interprete infallibili te niti oportere, &c. Scriptæ ſunt literæ Coloniæ 29 Ianuar. 1624.*

ſt norma fidei, quo tamen multa contineri di-
unt Catholici creditu neceſſaria, de quibus al-
um in Scripturis ſilentium. Si non eſt norma
idei, non eſt verbum Dei. Ergo ſola Scriptura
erbum Dei. At jam dicis Scripturæ literam
on eſſe ſolum Dei verbum.

Epiſtolæ meæ colophon erat: Quamdiu cer-
us ſum me nullum dogma amplecti, ob quod
alvari nequeam, vel nullum me dogma ignorare,
quod Deus religionis præſcriptor & exactor exi-
git à me tanquam creditu ad ſalutem neceſſa-
rium, cauſam non video, ob quam à recto ſalutis
tramite aberrare judicari debeam. Ad hæc repo-
nis, non magis mihi fidem habendam eſſe iſto
ſermone utenti, quam Photiniano aut Anabapti-
ſtæ idem dicenti, niſi certitudinis iſtius rationem
aſſignem viro prudente dignam.

At ſic habe, Vir clariſſime, certitudinis meæ
rationem, quæ tibi jam ſufficere debet, eſſe hanc,
quod rogatus toties ut mihi articulum, vel mor-
tiferum, quem credam, vel ſalutiferum, quem
non credam, indicare digneris, indicare toties
detrectes. Si cum Photiniano & Anabaptiſta
tibi negocium eſſet, & ad eadem poſtulata re-
ſponſionem detrectares, merito & illi dixerint,
nullam ſe videre cauſam cur à ſalutis recto tra-
mite aberrare à te judicari debeant, quare pari
mecum apud te certitudine ſalutis gloriari po-
terunt. Sed non ſola eſt hæc certitudinis meæ
ratio, ſed ſecundaria. Primaria, & qua totus
nitor, eſt verbum Dei ſcriptum idque infalli-
bile.

bile. Si dicas me ignorare quid ſit verbum Dei, multum dicis, ſed præter rem foret hac de re jam diſputare.

Dicis me certum non eſſe, quia ſcripſi; ab hac vel illa Confeſſione me deturbari poſſe. Nego conſequentiam. Quia certitudo fidei nititur ſcripturæ, non Confeſſioni, quæ etiamſi eosdem ſenſus explicet, quos enunciat ſcriptura, tamen certus ſum de illis ut in ſcriptura enunciatis, non autem ut in Confeſſionibus hominum verbis explicantur. Semper enim illud Prophetæ verum: omnis homo mendax. Deturbari poſſum ab hac vel illa Confeſſione, partim quia fallibiliter loquitur, partim quia male ſcripturam interpretari poteſt. Major tuæ illationis hæc eſt: qui à Confeſſione hac vel illa deturbari poteſt, non eſt certus de fide aut ſalute. At jam ſubſumam. Tu à Concilii Tridentini Confeſſione deturbari potes; neque enim negabis tibi accidere poſſe, quod tot Pontificiis accidit, qui amplexi fidem Pontificiam ad Reformatos tranſierunt. Ergo tu jam non es certus de fide & ſalute tua.

Dixi me à Scriptura nunquam poſſe deturbari. Tu ab hac ipſa me dimoveri poſſe ſic concludis: ſi à ſenſu dogmatum fidei, quæ in Confeſſionibus ſubnotata ſunt, deturbari potes, à ſenſu Scripturæ hactenus credito (utpote qui ſecundum te idem eſt cum ſenſu Confeſſionum) & ſic à Scriptura ſive verbo Dei deturbari poteris. Sed verum prius; Ergo. Nego connexum, ea

part

parte qua infert , *& ſic à Scriptura ſive verbo Dei deturbari poteris*. Priorem partem concedo , dimoveri me poſſe à ſenſu Scripturæ hactenus credito. Sed illud proba : illum qui à mala Scripturæ interpretatione & ſenſu hactenus male credito deturbatur , eum ab ipſa Scriptura deturbari. Hoc nego, niſi quis uſque adeo à Scripturæ ſenſu credito deturbetur, ut Gentilis fiat. Illud apud Chriſtianos extra controverſiam eſt , Scripturæ ſenſibus eſſe adhærendum , ergo à quocunque ſenſu ſe depelli patiatur , ſemper fatebitur, quoad Chriſtianismum profiteri vult, ſe Veteris & Novi Teſtamenti Scripturis adhærere. Ab his recedere non poteſt,quoad Chriſtum profitetur.

Nonne ipſe tu Nihuſi deturbatus es à ſenſu Scripturæ hactenus credito in Confeſſione Auguſtana? Non dixeris tamen te deturbatum jam eſſe à Scriptura & vero ejus ſenſu , quin potius dices te jam propius ad Scripturam acceſſiſſe , & verum ejus ſenſum ex Pontifice Romano didiciſſe. Quid ? an non ab hoc ipſo ſenſu Pontificis calculo approbato porro dimoveri potes ? Si dicas te poſſe , nec tum dices opinor te Scripturæ in totum valedixiſſe , ſi ad Chriſtianorum aliquam Eccleſiam te deflectere contingat. Si dicas te jam non poſſe deficere , cum autoritas Pontificis tibi ſit infallibilis,quæro cur tibi evenire non poſſit,quod Marco de Dominis Archiepiſcopo Spalatenſi ? Deturbatus hic eſt à ſenſu hactenus credito in Pontificia Eccleſia , & am-

plexus

plexus eſt ſenſum creditum in Eccleſia Reformata. Deturbatus eſt iterum à ſenſu Scripturæ hactenus credito in Eccleſia Reformata, & amplexus eſt ſenſum priſtinum. Nec tamen unquam dixit, aut dixerit etiam nunc ſe à Scriptura aut verbo Dei ſcripto deturbatum eſſe. Vbicunque ſtetit, Scripturam pro ſe ſtare profeſſus eſt. Quin etiam ab illo ſenſu, Pontificem eſſe infallibilis autoritatis unica fidei tuæ baſi dimoveri, per Dei gratiam, potes, ſicuti ab illo dimotus fuit jam dictus Archiepiſcopus, & dimoti ſunt alii complures, etiam nunquam ad Eccleſiam Romanam reverſi.

Tandem poſt exantlatum hunc laborem, ita te componere incipis, ac ſi ad poſtulatum meum primum directe eſſes reſponſurus. Si dimitti,
,, inquis, nequeo, niſi deſignato religionis tuæ
,, capite uno atque altero, ob quod ſalvari te
,, non poſſe arbitrer, age oſtende mihi verbum
,, Dei eſſe: In Euchariſtia Chriſtum non niſi ſpi-
,, ritualiter manducari ac bibi; item: Quicunque manducet illic ſub ſpecie panis, eum quoque pręcepto Chriſti obligatum eſſe ad bibendum ſub ſpecie vini. At non quæſivi ego, ut oſtenderes articulos in Confeſſionibus Reformatorum, qui tuo judicio verbum Dei non ſunt, ſed qui crediti à ſalute excludant. Cur ergo vis me probare hos articulos eſſe verbum Dei? Tibi adhuc incumbunt partes probandi, non mihi. Dixiſſe debebas rotunde, te illi articuli jam deſignati à ſalute excludunt. Videbaris hoc dicturus eſſe, cum

cum ais: Si dimitti nequeo, niſi deſignato religionis tuæ capite uno atque altero, ob quod ſalvari te non poſſe arbitrer, ſed ſubjungis immediate: Age oſtende mihi verbum Dei eſſe articulos, quos deſignas. Nihil determinas ejus quod promittere videris. Quare aut vis per illos articulos ſtare, quo minus ſalvari queam, aut aliud vis. Si aliud, non reſpondes ad quæſtionem. Si prius, jam fateor directe ad poſtulatum primum reſponderis, ſed probandum jam tibi erit, illum, qui iſtos articulos credit, non poſſe ſalvari. Cedo rationem tuæ aſſertionis, vel oſtende, ubi dicat Deus, illum non poſſe ſalvari, qui credit: in Euchariſtia Chriſtum non alio modo quam ſpiritualiter manducari ac bibi: item, quicunque manducet illic ſub ſpecie panis eum præcepto Chriſti obligatum eſſe ad bibendum ſub ſpecie vini. Subjungis Syllogiſmum, ut per conſequentiam videaris reſpondiſſe ad poſtulatum. Is ſic habet: qui opiniones mere humanas pro verbo Dei in ſua religione habet, is per eam ſalvari nequit. Tu tales opiniones pro verbo Dei habes, nempe è multis iſtas, quam jam dixi: neque enim hæ quidquam niſi opiniones mere humanæ ſunt. Ergo ſalvari per tuam religionem nequis. Reſpondeo tria. Primum, rurſus te de religione mea in genere concludere, concludendum erat, ergo articulos habes in Confeſſionibus quorum merito damnatorum numero adſcriberis, aut à ſalute excluderis. Tibi probandum eſt, articulos citatos à te excludere à ſalute,

hoc ergo concludendum fuerat iſto Syllogiſmo.

Alterum eſt, majorem à me negari. Qui enim opiniones mere humanas pro verbo Dei habet in ſua religione, is quidem per illas opiniones mere humanas ſalvari non poteſt, ſed non ſequitur propterea, illum non poſſe ſalvari per religionem in qua ſunt iſtiusmodi opiniones. Ratio eſt, quia poteſt religio aliqua credere ea omnia, quæ Deus exigit tanquam creditu ad ſalutem neceſſaria, & ſic ſalvifica eſſe, & juxta tamen erroribus aliquot imbuta eſſe. Rationes dabo, ſi exigas. Tu proba omnem illum, qui (per errorem) opiniones aliquot humanas in ſua religione pro verbo Dei habet, ſalvari non poſſe religione in qua ſunt iſti errores. Ego argumentationem tuam ſic retorqueo: qui opiniones mere humanas pro verbo Dei in ſua religione habet, is per eam ſalvari nequit. At Pontificii Doctores quam plurimi judicio aliorum Doctorum Pontificiorum opiniones mere humanas pro verbo Dei in ſua religione habent. Ergo per ſuam religionem, hoc eſt Pontificiam & tuam ſalvari nequeunt, & ſalvari nequis. Major tua eſt, Minorem probabo abunde, ſi eam negaveris. Tertium quod reſpondeo hoc eſt, minorem quoque à me negari poſſe, nempe articulos iſtos eſſe opiniones mere humanas, ideoque me opiniones mere humanas pro verbo Dei habere. Sed quia de veritate articulorum iſtorum diſputandum non eſt, ſed de neceſſitate ad ſalutem, hoc labore ſuperſedebo. Atque hæc quidem ad tuas, doctiſſime

Nihuſi.

Nihuſi. Longius diffluxit oratio mea, quia præivisti prolixior. Peccamus jam prolixitate uterque, ſed culpa tua. Dum enim à poſtulatis meis declinans aliò divertis, cogor deviantem ſequi. Si tamen à diverticulo in quod digreſſus es, in viam te revocari velis, age directe, rotunde & aperte reſponde ad hæc mea poſtulata, & quaſi de novo diſputationem auſpicaturus hæc duo retentis meis terminis conclude: 1. Ergo articulum aut articulos aliquot habent Confeſſiones veſtræ quorum merito damnaberis, aut à ſalute excluderis. 2. Ergo articulum aut articulos aliquot non habent Confeſſiones veſtræ, qui ad ſalutem judicio divino creditu ſunt neceſſarii. Hoc ſi feceris, preſſius porro diſputabitur, & magno me tibi beneficio obſtrictum putabo. Nunc ſermonis mei copiam libertatemque venia tua dignare. Vale Vir chariſſime, & nos ama. Deus Opt. Max. ſtudia tua proſperet ac ſecundet ad nominis ſui gloriam & animæ tuæ ſalutem. Lugd. Batav. 10 Kalend. Sextil. Anno 1624.

II.

N. N. BATAVO B. NIHUSIUS S.P.

C*Lariſſime Vir*,

Quas Auguſti die tertio accepi, vigeſimo tertio Iulii datas, in iis & prolixitatis accuſas me, & evagationis extra diſputationis orbitam. Peccamus jam (ais) prolixitate uterque, ſed culpa tua: dum enim à poſtulatis meis declinans, alio divertis, cogor deviantem ſequi. Si autem à

diverticulo, in quod digreſſus es, revocari te in viam velis, age directe, rotunde & aperte reſponde ad hæc mea poſtulata, ſive duo hæc retentis meis terminis conclude: 1. Ergo articulum, aut articulos aliquot, habent Confeſſiones veſtræ, quorum merito damnaberis aut à ſalute excluderis. 2. Ergo articulum aut articulos aliquot non habent Confeſſiones veſtræ, qui ad ſalutem judicio divino creditu ſunt neceſſarii.

Sane ubi prolixitate peccatum à me ſit, non video. Tametſi enim una forte alterave periodo exceſſerim brevitatem eam, qua uterque noſtrum ante uſus eſt, non tamen ob modicum illud prolixus confeſtim aut magno verborum apparatu uſus dici merebar. Fuerim vero prolixus, non tamen hoc ipſo contra legem ullam vel honeſtatis vel civilitatis, imo neque contra promiſſum ullum egerim. Expetiiſti tu quidem initio brevitatem, ſed hanc ego conſulto non promiſi; nempe quod neſcirem, quibus illa abs te limitibus circumdaretur, aliis magis aliis minus in arctum eos contrahentibus, prout variant ingenia mortalium. Quod ſi tu itaque heic peccaſti, cur inſontem me in reatus conſortium trahis? quanquam quid ita ſcrupuloſus es, ut peccaſſe te exiſtimes? ego te equidem ab omni culpa immunem plane pronuncio. Adeoque per me tibi liberum etiam eſto, ſive ſuccincte ſive pleniſſime animi tui ſenſa ſemper efferre. Imo omnia quoque minuta vocum excutias licebit; ea tamen conditione, ne contra mihi negatum ſit

præ-

præterire interdum, ſi quæ nimis anxie perſequi viſus fueris: cujusmodi nunc illud de laceſſendi verbo. Sane ad comitatis atque amoris certamen me laceſſitum abs te dixi; ſed quid heic mali? Nec vero ad diſputandum ego te, utpote mihi ignotum, laceſſivi ulla ratione aut provocavi, ſed tu ipſemet itidem vel ſponte tua, vel certe inſtinctu Domini Overbequii, ut ſcis, prior te ſiſtens, amice me invitaſti. Quod proinde neque indigne fero, ſed in optimam potius partem accipio.

Attamen ex arena in diverticula & latebras me ſtatim ſubduco, contra quam diſputatorem decebat. Id quidem exprobras tu mihi, & ingeminas creberrime; nempe quia directe & categorice tibi ad quæſita non reſponderim, ſed ad alia deflectere maluerim, adeoque duas concluſiones haſce ſubſtituere: 1. Ergo per fidem tuam ſalvari, meo judicio, nequis. 2. Ergo in Confeſſionibus tuis deeſt articulus ad ſalutem tibi, meo judicio, neceſſarius. At bona verba quæſo. Fateor lubens, non recta ad iſta tua me reſpondiſſe, ſed hæc mea contra protuliſſe vel diluenda vel expendenda: nego autem, in diverticula aut latebras digreſſum me, ceu è circo fugitivum. Quomodo enim deſeruerim certamen, quod ne acceptavi quidem, ex quo delatum abs te fuit, multo minus inivi? Nulla, inquam, hactenus facta eſt à me litis, iſtius intentatæ, conteſtatio, vir optime; quum nondum aggrediendum ſumſerim ſtatum quæſtionis abs te mihi propoſitæ utriusque, imo id facere ſciens detrecta-

verim potius; ſicuti etiamnum deinceps detrecto plane; non quidem quod haud libeat ſaltem, ſed quod non poſſim: liberet enim utique, ſi poſſem. Ideo autem, ne neſcias, concluſiones iſtas tuas aſſeverandas confirmandasque acceptare haud poſſum, quia prior falſa eſt, poſterior vera quidem, ſed cum importabili probandi onere conjuncta. Quod ipſum uti penitus intelligas, ſic habe.

Falſa, inquam, eſt prior hæc: ergo articulum aut articulos aliquot habent Confeſſiones veſtræ, quorum merito damnaberis aut à ſalute excluderis. Nam inutiles quidem ſunt omnes veſtri articuli ad ſalutem procurandam, (& ſic ſolummodo loqui conſueverunt noſtri, quum accurate rem tractant,) at vero damnationis æternæ reos vos nullus eorum efficit. Non illi certe, quorum veritas à nobis utrimque admittitur. Sed neque cæteri, de quibus controvertimus. Neque enim quia illic erras, ideo damnabere, ſed ſi damnabere, ob peccata id fiet, quæ ſciens volensque perpetraveris, nec vero expiaveris. At ais, non videre te, cur ego damnare te, & quidem ob errores in fide, nequeam, quum tam liberalis hac in parte ſit Synodus Tridentina, & tam faciles ſcriptores Pontificii, dum fidem Reformatorum hæreticam, impiam, blaſphemam vocant. Reſpondeo. Verum eſt, in Concilio Tridentino anathema dici omnibus errantibus contra ejus decreta; ſed cum hac ſemper limitatione, ſi errent cum pertinacia: reliquos n. nec

anathe-

anathemate ferit, nec in hæreticis, proprie ſic dictis, ſive formalibus, numerat. Pertinacia autem nobis eſt, quum quis Eccleſiam Romanam agnoſcit eſſe veram Dei Eccleſiam, & tamen ei credere abnuit. Iam quis dixerit, omnes Reformatos iſto pertinaciæ vitio laborare, quum ſine dubio plurimi eorum neſciant, Romanam noſtram ſolam eſſe veram Eccleſiam, & invincibiliter quidem neſciant, ac fieri queat, ut in horum numero tu quoque ſis? Negas quidem, verioris heic doctrinæ ignorantiam, ſi qua in te ſit, invincibilem eſſe poſſe: ſed videris terminum illum Scholaſticum non intelligere. Ignorantia enim invincibilis eſt, quum nulla tua culpa factum, quo minus compereris hucusque rectiora: indeque & alio cognomine inculpabilis appellatur. Iam quum iſtiusmodi ignorantiæ obnoxium fuiſſe me putem, antequam nempe rationes, de autoritate Eccleſiæ Romanæ dubitandi, mihi ex animo eſſent ſublatæ, quidni in te quoque locum eam habere poſſe credam, qui de induſtria & candore tantopere prædicaris mihi, ac proinde manus dare hactenus certe non refugeres, modo clare tibi heic innotuiſſent itidem omnia? Sic tametſi ſcriptores noſtri fidem Reformatorum hæreticam, impiam, & blaſphemam vocent, non tamen niſi in eodem ſenſu, quo Patres Tridentini, loquuntur. Propoſitiones enim, hæreticas, impias aut blaſphemas appellari ſolitas, pro veris habens, non damnatur ipſis idcirco, ſed ob animum demum hæreticum, impium,

blaſphemum, aut criminibus aliis infectum. Certe non ita horribile ſive crudele noſtrorum de vobis judicium eſt, ut ſuſpicari ſolenne iſtic eſt. Quod & è ſcriptis ipſorum facilime comperiſſes, modo in ea incidiſſes. Ni fidem habes, vel Aquinatem * conſule: cui neque contradicit quiſquam Doctorum cæterorum.

Sic affirmare quidem, ſed non item confirmare promptum eſt concluſionem hanc tuam poſteriorem: Ergo articulum aut articulos aliquot non habent Confeſſiones Reformatorum, qui ad ſalutem judicio divino creditu ſunt neceſſarii. Sane prodire cum tali ſyllogiſmo liceret: Pendendum eſſe à judice quopiam viſibili & infallibili, in Confeſſionibus veſtris non habetur. Et vero id articulus eſt ad ſalutem judicio divino vobis creditu neceſſarius. Ergo aliquis articulus, ad ſalutem judicio divino vobis creditu neceſſarius, in Confeſſionibus veſtris non habetur. At de minore qui certum te reddam, nondum video. Aut enim conceſſa adhibenda fuerint, aut talia, quæ denique è conceſſis evidenter colligi queant. Atqui neutrius generis quidquam ſuppetit. Poſſem quidem ſic argumentari: qui fateri cogitur, pendendum eſſe à judice quopiam viſibili ac infallibili, is fateri etiam cogetur, judicem illum non niſi à Deo ipſo nobis debere eſſe præpoſitum; nempe quum nulla

* *S. Th. 2. 2. q. 10. a. 1. item q. 11. a. 2. & ibi Malderus, Lorca, Koningus, alii. Item Becan. tract. ſcholaſt. de Fide, Spe & Carit. cap. 13. q. 1. cap. 14. q. 1. ac 2. & cap. 15. q. 2. §. 6. nec non Manual. lib. 5. cap. 13. §. 6.*

la creatura hominem reddere queat pro ſe infallibilem. Tu fateri cogeris, pendendum eſſe à judice quopiam viſibili ac infallibili : quod ſic oſtendo. Qui ab una parte ultro fatetur, infallibiliter ſeſe certum eſſe oportere de veritate capitum ſuæ religionis; & à parte altera fateri cogitur, ſe, ſibi ſoli relictum, falli poſſe, tum in apprehendendo ſenſum Scripturæ, tum univerſim in habendo aliquid pro verbo Dei quod tale non eſt, vel etiam pro verbo non divino quod revera divinum credituque neceſſarium eſt : is fateri etiam cogitur, pendendum eſſe à judice quopiam viſibili ac infallibili, ſive tali, cui teneatur credere nec unquam, circa ejus effata, fidem ſuſpendere ; alias enim perinde foret ac ſi pro fallibili eum haberet, jamque infallibilitatis ſuæ fulcro deſtitueretur. Tu ab una parte ultro fateris, oportere te infallibiliter certum eſſe de veritate capitum tuæ religionis, (videl. quia aliter ſalvari nequeas;) & à parte altera fateri cogeris, te, tibi ſoli relictum, falli poſſe, tum in apprehendendo ſenſum Scripturæ, tum univerſim in habendo aliquid pro verbo Dei quod tale non eſt, vel etiam pro verbo non divino, quod revera divinum credituque neceſſarium eſt; (quidni enim tibi accidere poſſit, quod accidere tot mortalibus, ipſemet concedes ?) Ergo fateri cogeris, pendendum eſſe à judice quopiam viſibili ac infallibili. Iamque concludo : Ergo fateri etiam cogeris, judicem illum non niſi à Deo ipſo nobis debere eſſe præpoſitum, quicunque tandem

ipſe ſit, (nam inveſtigatio ulterior alio ſpectat.) Et quoniam concluſionem hanc merito admittes, admittere ſine omni controverſia & minorem hanc teneberis, quam probandam ante ſuſcipiebamus, adeoque dicere: Ergo pendendum eſſe ab judice quopiam viſibili & infallibili, eſt articulus ad ſalutem judicio divino vobis creditu neceſſarius. Sic, inquam, ratiocinari ſane poſſem ex lege divina naturali. Sed ratiocinationes ejuſmodi tu non petis, verum directe monſtrari tibi vis legem divinam poſitivam, ſive ubinam Deus ipſe eloquatur, articulum illum creditu vobis eſſe neceſſarium. Quod mihi præſtitu impoſſibile prorſus eſt. Tu quidem contendis, eſſe poſſibile: ſed quomodo id probas? Si, inquis, Deus religionem tibi mihique præſcripſit quod conceſſiſti, indicare etiam poteris aliquem articulum, quem Deus exigat tanquam creditu neceſſarium ad ſalutem, quem tu credas, non ego. Reſpondeo. Conceſſiſſe me id quod tu ais, equidem haud memini. Imo potius contra ſentio. Nam, Deum tibi præſcripſiſſe religionem, idem eſt ac ſi dixiſſes, Deum tibi alicubi loquutum eſſe, ſive verbum ſuum patefeciſſe. Hoc autem, meo certe judicio, falſum eſt. Pictos codices biblicos videris, & ſonos inde legentium audieris: at hoc non ſufficit. Tum demum Deus alicui de capitibus religionis loquitur, quando ſimul & verum intimumque eorum ſenſum intellectui noſtro proponi facit, & inſuper intellectum eundem illuminat, hoc eſt, ita ad humilitatem diſponit, ut

vel æque vel magis etiam promte arcteque aſſentiatur iſti ſenſui, utut captum ſuum ſuperanti, quam ſenſui primorum principiorum naturalium. Iam vero Deus †, meo judicio, intellectum tuum ſic non illuminavit, ſive quod idem eſt, habitu fidei divinæ non donavit, quantumvis etiam veritates aliquas, à Deo autore profectas, juxta nobiſcum admittas. Quare neque loquutus, meo judicio, tecum eſt. Imo cum primis neque verum intimumque ſenſum dogmatum, religioni veſtræ propriorum, intellectui tuo proponi fecit ſive inſinuari. Non profecto per Scripturas, quum pictos quidem codices habeas forſan, ut dixi; Scripturas vero illic hactenus non item. Qui enim alium ſub iis ſenſum concipit *, quam à Deo ipſo intentus eſt, is verbum Dei non habet, ſed verbi divini ſignis pictis figmenta propria palliare ſaltem quærit. Tu alium illic ſub iis ſenſum concipis meo & Catholicorum judicio, quam à Deo ipſo intentus eſt, eumque pro indubitato verbo divino venditas. Noſtro itaque judicio Scripturas, ſive verbum Dei ſcriptum, ſic non habes, ſed verbi divini ſignis pictis figmenta propria palliare ſaltem quæris. Et per conſequens, Deus tibi per Scripturas, noſtro judicio, verum intimumque ſenſum dogmatum cumprimis religioni veſtræ propriorum, intellectui tuo proponi ſive inſinuari non fecit. Perinde itaque nunc eſt, ac ſi negem, Deum

† *Becan. de Fide, Spe, & Carit. cap.* 11. *q.* 3.
* *Vide Henoticon diſſecti Belgii, part.* 4. *cap.* 5. *edit.* 2.

Deum tibi religionis capita præſcripſiſſe; (nempe quum ſolam Scripturam pro verbo Dei agnoſcas.) Et ergo falſum eſt, concedere me, quod Deus religionem non minus tibi præſcripſerit quam mihi. Quicquid, inquam, à Deo tibi præſcriptum putas, de eo non aliunde tibi conſtat primario, quam quia naturali tuo intellectui placuit ſub ea ratione id eligere, ac ſi Deus tibi intus loquutus fuiſſet; quæ eſt miſeria vel certe imprudentia maxima. Atque ita immotum adhuc ſtat, quod dixi; nimirum impoſſibilem probatu mihi eſſe Syllogismi mei principalis Minorem.

Hæ, inquam, ſunt rationes, cur de duabus iſtis tuis Concluſionibus tecum, prout voluiſti, congredi integrum mihi neque fuerit neque etiam futurum unquam ſit. Nihilominus tu id ſtrenue flagitas, & flagitationem quidem iſtam undiquaque decoram ac juſtam eſſe, alta voce exclamas. Sed unde obſecro hoc mihi oſtendis? Nihil ſane ex te audio, niſi quod magnam ex diſputatione de aſſertionibus iſtis duabus utilitatem ſperes. At non ſufficit, cariſſime mi, affulgere tibi ſpem aliquam utilitatis, nulla interim habita ratione æquitatis. Alias & ego plurima mihi utilia poſtulare ab aliis poſſem, qui & mihi nihil debent, & ſuis rebus carere ſine detrimento ipſimet nequeunt. Faceſſat ô faceſſat utilitatis reſpectus, qui conjunctus cum neglectu æquitatis. Revera autem totum iniquum eſt quod à me fieri voluiſti; utpote vires meas excedens. Non,

in-

inquam aliam reddis cauſam, ita audacter me urgendi, quam utilitatem: prout ex tuo ipſius ſermone cognoſcere licet.

De quæſito enim tuo priore agens: Cur autem, inquis, rigidius heic abs te reſponſum exigam, cauſa hæc eſt, quod propoſitum mihi ſit tecum non de hujus vel illius articuli veritate diſputare, (factum hoc à noſtris & veſtris abunde,) ſed de articulorum credendorum neceſſitate & momentis: (heic temetipſum involvis, dum neceſſitatis eorum, quæ credenda ſunt, mentionem injicis, quæ non huc pertinet, ſed ad quæſitum tuum poſterius, ut ſcis.) Etenim, mi Nihuſi, cum ab Eccleſia veſtra ſeceſſionem facere coactæ ſint Eccleſiæ Reformatæ, & ſeceſſionem juſtam fecerint, quum à vobis ſalutis æternæ ſpes fidei noſtræ hominibus præcidatur, de veſtra quoque ſalute deſperent Reformati, aliique in aliorum condemnationem proniores ſimus; utiliſſimam ſemper judicavi illam controverſiam, quæ diſcrepantium opinionum neceſſitatem (apage hinc iterum cum tua neceſſitate, & uſque ad quæſitum poſterius eam reſerva,) propius expenderet. Si enim de capitibus ad ſalutem creditu abſolute neceſſariis ſit diſſenſio, (voluiſti dicere, ſi non diſſentimus à vobis in iis, quæ nos, tuo judicio, damnant,) ſcio, Eccleſiæ unitatem ſervari non poſſe. Si vero de dogmatibus ad ſalutem non neceſſariis, (voluiſti dicere, ſi vero nullus noſtrorum articulorum, tuo judicio, nos damnat,) ſervandam eſſe & ſer-

vandam fuiſſe arbitror. Hunc ergo in finem quæſivi ſcire: quis fidei meæ articulus, aut qui articuli ſint, qui me damnationis æternæ reos faciant, (jam recte ſiles de neceſſitate credendorum,) aut quod idem eſt, à ſalute æterna excludant. Ecce, utilitatem ſaltem tuam inculcas, & hanc ſatis eſſe cenſes ad cogendum me, quemadmodum dictum eſt. Verum id ego jam ante negavi. Nunc addo, quod ita mirabili inſuper ac perplexo argumento utilitatem oſtendas, uti neſciam equidem, an in formam ſyllogiſticam illud redigi poſſit. Interim tamen gratias habeo de ſermone iſto tuo: ſi diſſentimus à Pontificiis in iis, quæ tuo judicio non damnant, ſervandam eſſe Eccleſiæ unitatem, & ſervandam fuiſſe arbitror. Meo enim judicio, tua te dogmata, quibus à nobis diſſentis, tametſi etiam falſa ſint, non damnant tamen ex ſeſe, ut audiviſti. Secundum te igitur ſervanda fuit & ſervanda eſt Eccleſiæ unitas. Gratias, inquam, habeo. Neque nunc ſupereſt quidquam, niſi ut ſpem factam impleas. Adeſdum itaque actutum, amice, & ſerva nobiſcum unitatem: adeoque deſine dicere, ſive præſupponere tanquam principium ab noſtrûm utroque conceſſum, coactos fuiſſe Reformatos ſeceſſionem à noſtris facere, & ſeceſſionem juſtam feciſſe, & de ſalute noſtra merito deſperare: nihil enim horum apud me Euangelium eſt. Cæterum quum hactenus nihil minus effeceris, quam jure exigi à me poſſe reſponſum iſtud ad quæſitum tuum prius, an forſan alibi me invadis for-

fortius? Verba quidem tua itidem ſunt: cum diffiteri non poſſis, multa mihi tecum communia eſſe fidei dogmata, operæpretium nos facturos arbitror, ſi de controverſis aliquot dogmatibus ſpeciatim inquiratur, num ea tanti momenti ſint, ut à ſalutis æternæ ſpe vel te (expunge illud, vel te; loqueris enim de dogmatis non niſi tuis, quæ certe me non damnabunt,) vel me excludere credi debeant, quicquid ſit de eorum veritate aut falſitate. Neque enim dixeris, omne verum præciſe ad ſalutem creditu eſſe neceſſarium, (quorſum ſodes iterum in mentem tibi loco alieno veniebat neceſſitas credendorum?) aut omne falſum & errores quoſvis ἀπιςίας [*infidelitatem*] mortiferæ nomen mereri. Summa eſt: operæpretium ſive utilitas te in me exſtimulat, aliud nihil. Atqui abſit, uti utilitatis tuæ gratia affirmem id, quod falſum eſſe ſentio aperteque profiteor. Sed neque utilitatem tamen ſyllogiſmo aliquo manifeſtam facis, verum confuſa ſaltem oratione denuo uteris, perinde ac ſi rhetorem agere tempus fuiſſet. Hoc tamen videris velle. Si multa fidei dogmata communia habemus, & fieri poteſt, uti ea quæ Reformatis ſunt propria, quantumvis etiam falſa ſint, neminem tamen damnare comperiantur, ſi diſputando hoc inveſtigetur; utile ſane fuerit pro tollendo ex Eccleſia ſchiſmate, diſputationem ea de re inſtitui. Sed multa fidei dogmata communia habemus, & fieri poteſt, uti ea quæ Reformatis ſunt propria, quantumvis etiam falſa ſint, neminem tamen

damna

damnare comperiantur, ſi diſputando hoc inveſtigetur. Ergo utile fuerit pro tollendo Eccleſiæ ſchiſmate, diſputationem ea de re inſtitui. Reſpondeo, conceſſa majore, negari à nobis minorem, non quoad poſterius membrum, ſed quoad prius. Negamus, inquam, ullum nos habere dogma fidei vobiſcum commune. Conceditis quidem, itidem ut nos, trinitatem Perſonarum, divinitatem Chriſti, & ſimilia : inde autem non ſequitur, articulos fidei divinæ nobis eſſe communes; quum alioquin fide divina præditos vos eſſe neceſſum ſit; quod, noſtro judicio, falſum eſt, ut ſupra monui. Mera, inquam, opinione humana articulis veris aſtipulamini, perinde atque Iudæi, Turcæ, & id genus cæteri. Qui proinde æque proprie dicerentur habere nobiſcum fidem ex parte communem, ac ſi dicam, ex parte aſtronomum eſſe ruſticum illum, qui relatu aſtronomorum cognitam habeat Eclipſeos lunaris proxime imminentis horam. Vnde & hoc obiter colligo, articulos fidei tuæ, qui noſtro etiam judicio veri ſunt, prorſus nihil tibi profuturos ad conſequendam ſalutem æternam. Ecce ne utilitatem quidem recte probaſti iterum.

Quæſitum alterum cur itidem urgeas tantopere, peculiariter non explicas. Ergo ex verbis tuis de neceſſitate credendorum, quæ tibi antea intempeſtive excidebant, argumentum pro te aliquod ipſe formabo. Si quædam fidei dogmata communia habemus, & fieri poteſt, uti ea,

quæ

quæ Pontificiis ſunt propria, quantumvis etiam vera ſint, non tamen judicio divino ad ſalutem creditu neceſſaria comperiantur, ſi diſputando inquiramus; utile ſane fuerit pro tollendo Eccleſiæ ſchiſmate, diſputationem hac de re inſtitui. Sed quædam fidei dogmata communia habemus, & fieri poteſt, uti ea, quæ Pontificiis ſunt propria, quantumvis etiam vera ſint, non tamen judicio divino ad ſalutem creditu neceſſaria comperiantur, ſi diſputando inquiramus. Ergo utile fuerit pro tollendo Eccleſiæ ſchiſmate, diſputationem hac de re inſtitui. Reſpondeo, conceſſa, ut ſuperius, majore, negari, præter prius, etiam poſterius membrum minoris. Nunquam enim quiſquam diſputando evincet, nihil eorum, quæ nobis propria ſunt, judicio divino creditu eſſe neceſſarium. Quicquid contra objicietur, diſſolvere parati ſumus. Male ergo & heic utilitatem demonſtras. Ac licet eam demonſtraſſes, non tamen hoc ſufficeret, ut jam toties dixi.

Manifeſtum itaque eſt, non probatum eſſe abs te, quod ego tenear poſtulatis tuis ſatisfacere aut locum dare, ideoque merito adhuc me tibi illud denegare. At inquis exultabundus: Ergo gratulabor Reformatis, in quorum Confeſſionibus nihil reperiri poſſit, ob quod damnandi ſint, econtra autem omnia contineantur ad ſalutem judicio divino creditu neceſſaria. Gratulatio ſane duplex, at mirifica utraque. Quid enim refert, inquam, in Confeſſionibus veſtris

nihil eſſe,ob quod damnandi ſitis? Sane errores, in quacunque tandem religione ſit,non damnant quemquam, ſed peccata,quæ ſciens quis volensque commiſerit,nec pœnitentiam egerit. Secundum te quidem fidelis & contritus animus veniam peccatorum à Deo obtinere vobiſcum poteſt : ſecundum nos autem vera fide caretis, nec eſt vera contritio,quæ non naſcitur ex vera fide. Taceo cætera, quæ monere heic poſſem. Sic, ut ad alteram gratulationis tuæ partem veniam, quî ſodes ita tibi plaudis ipſe domi, quaſi in Confeſſionibus veſtris omnia contineantur ad ſalutem judicio divino creditu neceſſaria? Non profecto ego hoc tibi conceſſi, dum negavi, plura, judicio divino creditu neceſſaria, demonſtrari à me, prout poſtulaſti, poſſe. Sed nec aliunde certus es. Affirmas quidem, te certum eſſe; verum certitudinis rationes tales adducis, quæ te incertiſſimum potius eſſe produnt. Ita habe, inquis, certitudinis meæ rationem, quæ tibi nunc ſufficere debet, eſſe hanc, quod rogatus toties, ut mihi articulum ſalutiferum (voluiſti dicere, ad ſalutem judicio divino creditu neceſſarium, alias enim,quem ego ſalutiferum eſſe judicem,indicavi tibi,) quem non credam, indicare toties detrectes. Sed non ſola eſt hæc certitudinis meæ ratio, (ais) verum ſecundaria. Primaria, & qua totus nitor, eſt verbum Dei ſcriptum idque infallibile. Reſpondeo: Et ſecundaria & primaria certitudinis tuæ ratio nulla eſt. Iſta ſic habet : Nihuſius amico ſuo Batavo demon-

monſtrare evidenter nequit, quidnam eorum, quæ non continentur in Reformatorum Confeſſionibus, judicio divino creditu neceſſarium ſit, Ergo Batavus ille certus eſt, in Confeſſionibus Reformatorum contineri omnia judicio divino creditu neceſſaria. Viden'? ratio hæc ſufficere mihi certe non debet, quia non poteſt. Sed neque è Scripturis unquam erues, in Confeſſionibus Reformatorum contineri omnia judicio divino creditu neceſſaria. Nullibi, inquam, tale quid reperitur in Scripturis. Mere itaque humanum figmentum eſt, itidem ut Photiniani & Anabaptiſtæ fingunt, in ſuis Confeſſionibus contineri omnia judicio divino creditu neceſſaria.

Quare ut, ſummatim rem totam complectendo, finiam, conſtat, ni fallor, abunde, & juſtis de cauſis diſputationem de tuis poſtulatis me detrectare, & cauſas tibi contra eſſe nullas ita vehementer me porro urgendi. Tu nunc obſecro reſponde mihi ad hæc duo: 1. Ob quem vel quos articulos, quos ego credo hactenus, tu me damnes. 2. Quidnam eorum, quæ ego non credo, creditu neceſſarium à Deo judicari exiſtimes. Neque vero reſponde ſaltem, ſed ſimul argumento aliquo ſententiam utrobique tuam haud gravatim nobis confirma. Si commode non potes, imprudenter mihi quæſita tua propoſuiſti: memor enim eſſe debuiſſes, proponi tibi ſimilia poſſe. Si potes, tenêris utique; utpote qui in eorum cœtu es, qui à nobis diſceſſere, ſubditi à ſuis ſuperioribus, oves à Pa-

ſtoribus. Quod ſi vero id quod peto, liquido præſtiteris, ſpondeo, ad partes veſtras me conceſſurum. Sin minus, non modo manebo, illic ubi ſum, conſtantiſſime, ſed, quaſi neceſſitas quoque compellat, exprobrabo tibi cum exaggeratione tuum illud calidiuſculum, *coactos fuiſſe Reformatos ſeceſſionem à noſtris facere, & ſeceſſionem juſtam feciſſe, & de ſalute noſtra merito deſperare.*

Atque hæc hactenus. Reliqua, quibus mea reliqua impugnas, examinabo proxime ſeparatim. Nunc hoc ſaltem dico, nec inſcitia artis Logicæ, nec dolo ſophiſtico me, relictis tuis poſtulatis, confeſtim acceſſiſſe ad expedienda hæc duo: 1. In omnibus fidei tuæ articulis, meo judicio, nihil eſſe, quod tibi utile ſit ad ſalutem. 2. Ex iis, quæ hactenus non credis, meo judicio neceſſarium tibi eſſe judicem aliquem infallibilem. Neque enim venditavi hæc pro reſponſis directis ad poſtulata iſta tua, ſed ad id ſaltem, quod ſcire itidem velle non minus videbaris, an articulos tuos revera tibi eſſe proficuos cenſerem, & quoſnam contra ex articulis noſtris propriis haberem pro neceſſariis ad ſalutem. Vale Vir Clariſſime. Coloniæ, 25 Auguſti, 1624.

12.
BARTOLDO NIHUSIO.

QVem tu Britannum eſſe credis, Nihuſi doctiſſime, non magis Britannus eſt, quam Thrax

Thrax aut Scytha. Britanniam adivi nunquam, ſed redux è Gallia inter Cantium & Iccium promontorium eminus eam vidi, & ex montium albicantium ſplendore veterum Albiona eſſe didici. Quare, quod quintum diem menſis Februarii populari meo S. Bonifacio ſacrum dicis, ex eodem errore fluxit. licet Sanctorum memoriam non tam diei hujus vel illius, quam virtutum piâ recordatione venerari ſoleam. Male de Patria mea & rebus edoctus fuit, qui hæc ad te retulit. Nec tamen nullibi verum dixit, cum Philoſophiæ me ſtudioſum, & artis Medicæ Doctorem eſſe affirmavit. Logicam in Academiâ hac; Philoſophiam, litteraſque humaniores in Collegio Theologico Ill. Ordd. profeſſus fui. Poſtea communis, quæ patriam univerſam concuſſit, calamitas, etiam me triobolarem hominem involvit, & capitis diminutione mulctavit, non ob maleficium aliquod, ſed quod Remonſtrantium, quos vocant, ſententiæ patrocinium meum commodaverim. Ex illo tempore medicinam, veluti alteram naufragii tabulam, amplexus ſum, & inter ἰατρῶν παῖδας, [*Medicorum filios*,] nomen meum profeſſus fui, licet à praxi ipſa quam maxime abhorream, partim quod alienâ miſeriâ nimis afficiar; partim, quod artem illam magnâ ex parte στοχαστικὴν [*conjecturalem*,] eſſe comperiam. Quas in me congeris laudes, verecunde amolior. Magis tui erga me affectus, ac ſingularis tuæ eruditionis teſtes litteras exoſculor. Non diffundam in adu-

lationes ſermonem. Præclaras ingenii tui dotes agnoſco & veneror. Nec ob opinionum diverſitatem minus honeſte de te ſentio, aut minore te obſequio porrò colam. Abſit enim ut conſcientiæ alienæ iniquus æſtimator eſſe velim. Optaret utique D. Overbeecquius, tui meique amantiſſimus, ſe nobis præſentem adeſſe, quò collatis inter nos ſermonibus controverſiarum momenta penſiculatius expendi poſſint. In molem enim excreſcunt ſcripta, & dum etiam minutiſſima examinantur, faſtidium ſubit, primò ſcriptionis, inde lectionis. Orationem meam de Ente Rationis, quam petiiſti, ad te mitto. Sed cave quæſtionum Metaphyſicarum, quæ in hoc argumento tractari ſolent, anxiam deciſionem exſpectes. Philologica magis eſt oratio, quam Philoſophica, & delectare magis ſtudui, quam prodeſſe. Et volupe fuit tum temporis Λυκιανίζειν [*Luciani more loqui.*] Vale. Salutem tibi dicit D. Overbeecquius, & Kinderlingius. Lugd. Bat. 1625.

13.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT S. P.

Litteras tuas, & adjuncta aliorum carmina legi lubens. Priores memoriam mei, & ſingularem tuam in hoc ſcriptionis genere diligentiam teſtabantur, quam te non remittere in ipſis remiſſionibus lætor. Vegeta ingenia, quò plus receſſûs ſumunt, hoc vehementiores impetus edunt. Et ita te dignum eſt, cujus indoles,

inge-

ingeniumque excellens ad alta te vocant, & illud Homericum inſtillant, παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο. [*omnifariæ virtutis memento.*] Prorſus ad ſymboli tui ſenſum te componis, & *parta tenens, non parta ſequeris.* Cum hic eſſes, egregiâ ignorantiæ ſimulatione nos eluſiſti, & affectatâ ſermonis barbarie frontem mihi aliiſque ſæpe corrugaſti. Nunc alibi poſitus, ut admirabilior ſis, ita ſcribis, ut etiam doctiſſimos ſcribendo poſt te relinquas. Legerunt litteras tuas viri eruditi complures, qui mihi etiam jurato fidem non habuiſſent, iſtas à te profectas eſſe, niſi manus tuæ character ac inſcriptio aſſenſum extorſiſſent. Habes hanc tuam, mi Haeſtrechti, hypocriſin communem cum L. Iunio Bruto, primo Romanorum Conſule, qui ex induſtria factus ad imitationem ſtultitiæ, longè alius ingenio erat, quam cujus ſimulationem induerat. Habes communem cum Doctore Angelico, quem ob fictam rerum imperitiam & pertinax ſilentium, bovem condiſcipuli vocare ſolebant. Sed veniam hujus tui facti facile à me impetrabis, in quem, pro tuo in me jure, quidvis tibi licet. Tu tam præclaræ mentis igniculos conſtanti induſtriâ ſuſcitare perge. Ita futurum eſt, ut quæ in te ſunt non vulgaris doctrinæ ſemina, ad eximiam frugem propediem adoleſcant. Poëma illud in obitum Prætoris à Zuylen optimi textoris carmen eſt, qui corraſis hinc inde verſibus centonem iſtum contexuit. Sed hoc vulgari nolo: neque enim mei moris eſt ſartoriam aut texto-

riam artem depreciare. Rogas obnixè, ut ſæviente hic peſtilentiâ ad te veniam; ſed ne veniam, in cauſa ſunt tot compedes & numellæ quibus miſer conſtringor. Vis ſyllabum? prohibet uxor, cui imperii domeſtici partem dote jam pridem vendidi, prohibent liberi, qui Lapytharum inſtar, abſente me, in ſe mutuo ſæviunt, præcipuè cùm dentibus ſacrificandum eſt, & de partiundâ offâ controverſia incidit; prohibent ſtudia, & ſuſcepta Italiæ deſcriptio, prohibent & alia plura, quæ Elegia mea fuſius exequetur, quam propediem mittam. Iuvat enim gratâ ſtudiorum varietate nunc ſolutâ nunc adſtrictâ oratione te affari. De peſte quid ſcribam? Vtinam nihil haberem quod ſcriberem. *Luctus ubique pavorque & plurima mortis imago.* Augent calamitatem publicam clariſſimorum virorum obitus, Vorſtii primùm, nunc quoque Thomæ Erpenii. Vorſtio oratione publicâ parentavit Cunæus, ego carmine, cujus copiam tibi facio. Erpenio Voſſius juſta ſolvit. Orationem utriuſque, ubi prælum effugerit, tranſmittam. Sed à bove ad aſinum, ut eſt in proverbio. Mansfeldius an è naufragio evaſerit, an per Neptuni regna ad loca ſilentum abiverit, in incerto eſt. Ego evaſiſſe arbitror, & in Angliam appuliſſe. Καθολικώτεροι [*communiores*] eò perveniſſe aſſeverant, quo dives Tullus & Ancus. Ex fide dignis authoribus habeo in Galliâ conſcribi equites mille & quingentos, ut Bredanis unà cum Anglorum copiis ſuccurrant. Vale. 1624. Lugd. Bat.

14. IA-

14.

IACOBO PETITIO S. P.

Litteras tuas bilingues, Gallo-Belgicas puto, ſumma cum voluptate legi, amicorum candidiſſime. Niſi ex hominum te ſtirpe ſatum ſcirem, hirudinem te vocarem, cui biſulcam linguam dedit natura. Exſpecto, ut propediem, (libet jam jocari) litteras mittas, fronte Belgicas, ventre Latinas, caudâ Gallicas. Ita chimæram novam cudes, quæ capite leonem, mediâ ſui parte lupam, caudâ Gallum referet. Sed quam tu operoſe ſilentii tui culpam diluis, quantos fluctus in ſimpulo excitas, quam ſudas, ut me eidem culpæ affinem facias. quod cum vel maxime eviceris, gratulabor tamen mihi, qui iſtis querelis effecerim, ut tu antea piſce mutior, factus ſis Romuli nepotum diſertiſſimus. Si ita aliorum cauſas dixeris, uti hic propriam, optimus eris clientum tuorum patronus. Argumentis tam validis, tam denſis adverſus me diſputas, ut concluſionem tuam libens tibi largiar. Quid, quod Dialecticæ artis non immemor, Syllogiſmos cornutos formes, omnium ad conſtringendum adverſarium efficaciſſimos. Scis utique cum Logico tibi rem eſſe, quem proprio armorum genere confoſſum & proſtratum, veluti in pulvere victum, calcas. Supereſt, ut canas:

Ite triumphales circum mea tempora lauri,
Incidit in caſſos præda petita meos.

Etiam, quæ optima diſputandi methodus eſt,

retorſionibus uteris. Ego aliquem *Petitiſſare* ſcripſeram, tu illum *Barlæiſare* appoſitè regeris. Ego Græcum aliquod proverbium adduxeram; tu me Græciſſantem explodis, iſthoc tuo dicto: Qui Græci vocentur neſcio, Græcum non legitur in meo Codice. Cave iſtiuſmodi incondito ſermone poſthac utaris, ne iniquos erga te Græculos experiaris, genus hominum maledicum, & contemptus impatiens. Non mirum Codicem veſtrum Iuſtinianeum Græcè non loqui, cum vix Latinè loqui ſciat. quin & illud crede, libros, quos Pandectas vos vocatis, quaſi omnia continentes, minime πᾶσαν σοφίαν δέχεσθαι. [*omnem ſapientiam continere.*] Rurſus Græcè loquor, vel ob hoc ſolùm, ut tibi ægrè ſit. Narras in litteris tuis caſus & fata tuorum; nunc mortes, nunc nuptias, læta, triſtia, candida, nigra; rides, fles, in eâdem chartâ comicus & tragicus, nunc ſoccum nunc cothurnum indutus. In ſumma, nullibi non mirabilis es; & quod verè oratorum eſt, jam ſublimi, jam humili, jam medio dicendi charactere uſus, orationem rebus accommodas. Obitum certè ſororis tuæ ex animo doleo, quæ numeroſæ proli deſiderium ſui, marito familiæ curam reliquit. Sed quod Doctorem Borrium ſcribis afflatum calidiore aura, quæ vulnus alit venis, & cœcos ſuſcitat ignes, neſcio an dolere, an gaudere debeam. Subit jam enim illud Græcorum Epigramma: Πᾶσα γυνὴ χολός ἐστιν, ἔχει &c.

[*Omnis mulier bilioſa eſt, habet &c.*]

Ego

Ego viro optimo & mihi ob raras virtutes colendo, omnes deos & deas conjugales propitias precor. Vtinam parem ſuis nanciſcatur virtutibus. Non debebat, quâ eſt morum ſuavitate, eſſe γυναικοκρατούμενος. [*ſub muliebri imperio vivens.*] Meminiſti inſuper D. Iacchæi. Is calide Medicinæ profeſſionem ambit; ſed vereor ne in poſſeſſione repulſarum ſit. Noſti ſeculi hujus mores. Dignus & indignus ablativum regunt: & uti vos dicitis, plus valet favor in Iudice, quam lex in Codice. Sed ad tuas litteras revertar, ſatis Latinas, &, qua parte diſputas, nervoſas. Injuriam profecto & tibi & mihi feceris, niſi ſæpius ſcripſeris. Sola Breda, Mansfeldius, Bethlemus Gabor abunde materiem ſcribendi ſufficient. Pro carmine Rectoris veſtri, viri doctiſſimi, gratias tibi ago. non caret Epigramma acumine. Græcum, quin magis emphaticum ſit, non dubito. Nunc aliud tibi carmen mitto, quod nuper in obitum D. Vorſtii ſcripſi. Scazon eſt, ſive verſus claudicans poſtremo pede. Plus gravitatis habet quàm nuperum noſtrum Epigramma. Remiſſius jam per Dei gratiam ſævit lues iſta. Migrarunt ſuperiore hebdomade 280 animæ. Vale, vir doctiſſime. Lugd. Bat. 17 Decemb. 1624.

15.

EIDEM.

O*Rnatiſſime Vir,*

Quod litteras tuas priores bilingues vocaverim,

caverim, & trilingues me propediem expectare ſcripſerim; non ſcripſi ut te riderem, ſed ut rideres. Cum enim te feſtivo & minimè moroſo eſſe ingenio virum ſcirem, ſtudio captavi hoc feſtivæ dictionis argumentum, & luxuriatus hic nonnihil fui ſuavius; ut & mihi minus moleſta eſſet ſcriptio, & tibi minus ingrata litterarum mearum lectio. Putabam etiam licere mihi apud te liberius, jocari, nec veritus fui offenſiunculam ejus, quem inter amiciſſimos ſemper habui. Nec illud, quod de triplici charactere ſcripſi ab alio animo profectum puta. Familiare eſt litteris quævis inſpargere, læta, triſtia, extera, domeſtica, quæ ad nos, quæ ad alios ſpectant. Et fruſtra methodici ſunt, qui leges ſcribendis epiſtolis ferunt. Nihil hic peccaſti, nec te peccaviſſe innuere volui. Sed ne nihil ſcriberem, volui lepidè apud te nugari. Quod ſi nimis hac in parte familiaris tibi fuerim, ignoſce quæſo, & judicii culpam omnem crede, non animi. Non ſum ex eorum numero, qui amicum perdere malunt, quam ſententiam. Et tu tamen nigrum ſalem adſpergere videris, dum ita in Criticen inveheris, cujus ego ſum oſor maximus, ubi intra voculas, commata & puncta conſtiterit. Quare ſi iſto lapide me feris, innoxium feris, & ut cum Ariſtotele loquar, tu me lædis, ſed ego non lædor. Iterum repetam, jocari volui. Si bona intentio (jam cum Theologis loquor) factum juſtificat, à culpa omni liber ſum. Quidquid ſit, offendere amicum non debebam,

nec

nec volui amicus. Et noſti indolem meam. Odi ſupercilia, frontes caperatas, & moroſam illam quorundam in familiaribus litteris ſermonibusque gravitatem. Quod ſi ſeriam magis amas ſcriptionem, quam jocoſam; induam poſthac faſtum Theologicum, & eo orationis genere utar, quo ſacra ſua peragere ſolent Numæ ſacerdotes, aut in Comitiis declamant Electorum Legati. Sed aut ego vehementer fallor, aut minus ad palatum tuum erunt tam ſacra condimenta. Præſtat ἐρασμιάζειν. [*Eraſmiano more loqui.*] Bethlemum nominas & Mansfeldium, magna nomina: quorum ille imaginarium, hic verum militem conſcribit. Vterque ſpes noſtras lactant, & maximorum votorum reos Belgas faciunt. Breda Auſtriacum & Auriacum exercet, quo eventu, novit ille, qui res humanas nutu temperat. Is ut valetudinem tibi ſartam tectam præſtet, toto pectore rogo voveoque. 30 Decemb. 1624.

16.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT S. P.

TRanſmitto ad Te, Vir Nobiliſſime, effigiem ejus hominis, quem amicis tuis accenſere jampridem dignatus es, hoc eſt, Barlæi tui. Non delineavit eam indocta ac rudis dextera, ſed manus artificioſiſſimi pictoris noſtri Davidis Bailly. Sexies, & amplius, ſellam ſumma patientia preſſi, & vultum ad quietem & gravitatem compoſui. Non perfunctoriè imaginem hanc

hanc tractavit author, ſed cura & diligentia incredibili, qualem adhibuiſſe opinor Apellem, cum Venerem pingeret *ἀναδυομένην*. [*è mari emergentem.*] Ipſe judica. non ovum ovo, aut ficus ficui ſimilior. Aut malè calculum poſui, aut perplacebit tibi hoc vultus noſtri ectypon. Quotquot hic viderunt, ſtupent, & linguis favent: niſi tu quid, docte Virorum, diſſentias. Unum peto, ne optima pictoris cœpta perdat nequam ſculptoris manus. Suadet ſeriò pictor Bailly, ut exſculpi imaginem cures Delphis à Wilhelmo Iacobi chalcographo celebri & laudato. Forte minore pretio operam Criſpini Pas redimes; ſed, *Non curat altâ mente præditus Cato, Quot ſolvat aſſes*, &c. Libet alludere ad Baudii noſtri elegantias. Certe, non potuiſſes me majore tibi beneficio obſtrinxiſſe. Facies enim, ut per ora multorum volitet, quem publicâ ſede excuſſit temporum calamitas. Et quamvis ipſa virtus ſibi precium ſit, nec modeſtia mea externos applauſus ambiat, tamen oblatos ſponte honores minime faſtidit. Ego grati pectoris officia quavis occaſione rependam. Et, ſi quid mea carmina poſſunt,

Nulla dies unquam memori te ſubtrahet ævo.

Da veniam, ſi pluſculum mihi tribuere videar; tunc, cum bene de te mereri animum induco meum. Si redimiculis quibuſdam imaginem ornari velis, per me licet, ſed excreſcet valde precium. Vbi eam luſtraveris, redeat ad me, & ſiquid in eâ deſideres, adſcribe. Verſus quoque tuos

tuos ſubjungam, quos recenti adhuc memoriâ circumfero. Sed quæſo liceat iis ſubſcribere, G. de Haeſtrecht. nec hanc, quam ex nominis tui præſtantia ac ſplendore gloriolam capto, mihi invide. Mansfeldius in Zelandiam appulit cum duodecim millibus Anglorum, Scotorum, & Germanorum. è Gallia exſpectantur millia ſeptem peditum, equitum duo. Ego Bredæ noſtræ metuo. In nervum res eruptura propediem videtur. Audio ex omnibus Germaniæ partibus adventare Cæſarianos, Tillium, Colaldum, Spinellum, Anhaltinum, & quæ non nomina. Ego narrator rerum gerendarum eſſe malo, quam actor. Vale, Vir præſtantiſſime, & hoſpitem tuum Equitem Treslongium, alioſque nuperi convivii conſortes ſaluta. Lugd. Bat. 20 Februarii 1625.

17.

EIDEM.

PRæſtabo fidem, & quaſi per Styga juraſſem, *Dî cujus juraſſe timent, & fallere Numen*, promiſſis non deero. Scribam, vel ad loquacitatem uſque, ne denuo aut bilem tibi moveam, aut mihi neceſſitatem imponam eam placandi. Primum gratulor Tibi à febribus jam immuni, & ut valetudinem tuam tibi ſartam tectamque præſtet clementiſſimum Numen, votis omnibus contendo. Indignor Promethei furtum, & Iovis iram juſtiſſimam arbitror qui iſtum ignis Solaris κλέπτην [*furem*] Caucaſo alligavit, & vulture exeden-

exedendum horribili decreto ſancivit. Inde enim factum, ut mortalium generi febrium turmas immiſerit, & nuper tibi quoque. Dicat hoc pro me Flaccus:

Audax Iapeti genus,
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Poſt ignem ætherea domo
Subductum, macies, & nova febrium
Terris incubuit cohors.
Semotique prius tarda neceſſitas
Lethi corripuit gradum.

Deinde munus illud tuum grato animo exoſculor. Donaſti me mihi, Ectypon prototypo ſuo. At ego non æreum tibi Barlæum, ſed illum ipſum offero, qui humanitatem tuam cum ſumma animi magnitudine conjunctam colit ac veneratur. Nec offero ſolum, ſed eundem totum tibi mancipo, non antè emancipandum, quam corporis ergaſtulo animulam hanc emancipaverit vitæ neciſque arbiter. Dignus es, quem docti omnes ament, qui ſemipaganum Poëtam tantis honoribus condecoras. Sed tranſeo ad viliora. De perſpicillo perſcribe diſtinctius: ſunt enim non unius formæ, alia majora, alia minora, quæque contrahi ac extendi poſſunt per partes, vel uno ac continuo conſtant tubo. De Lepore noli ultra eſſe ſollicitus. Nec enim in gulæ gratiam tanto molimine ac apparatu mactari cupiam innoxium animal. Rex Bohemiæ ante octiduum Angliam petiit, claſſi, uti ajunt, nominis ſui patrocinium, auxiliumque commodaturus. Legatus

tus Regis Daniæ apud Ordines auxiliares copias exoratum venit. Tu priuſquam abitum pares, certiorem me fac, utrum poſthac litteras ad Dyckium mitti ſuadeas, an ad alium. Vale. 1625. Lugd. Bat.

18.

IOHANNI NARSIO S. P.

GRatulor te tandem poſt longos errores, & exilii tædia ſoſpitem in patriam reverſum, licet non infeliciter tibi ceſſerit iſta tua peregrinatio. Neque enim, quod Ulyſſi contigit, Circes aut Calypſus, contemptiſſimorum ſcortillorum gratiam exul meruiſti, ſed invictiſſimorum Sueciæ ac Poloniæ Regum, quos munificos quoque erga te expertus es. Ita fit, ut quos domi faſtidiunt ſui, eos ab omni partium ſtudio alieni exteri venerari ſoleant. Verſus tuos avidè perlegi, quibus hic illic ſtribliginis nonnihil affudit loci genius. Sunt enim, uti fateris ipſe, ſub Septentrione, & inimico Muſis axe nati. Iambi tui magis placent, Elegi minus. In illis plus laboraſſe videris, in his minus. Illi omni gravitate non carent, horum nimis humilis eſt dictio, & minus Poëtica. Non adſcriberem judicium meum, niſi ipſe expoſceres. & ſcio non ægrè te laturum hanc virgulam cenſoriam. Aliquot in locis proſodiæ rationem minus habuiſſe videris. Sed facilis eſt hic error iis, qui librorum omnium ope deſtituti verſus ſcribunt. Iam ante quoque libellum poëmatum tuorum

Sueco-Polonicorum vidi. Nihil in iis occurrit, quod noſtrates offendere poſſit. nec dubito, quin tutò eos in publicum exponere liceat. Vellem de his & aliis coram tecum loqui, & itineris tui varios caſus & diſcrimina ex te audire. Illud certè in magna felicitatis tuæ parte pono, quod Baculaureatum, quem Batavia & Gallia tibi invidit, Suecus aliquis tibi non rogatus, abſque ornamentis & ſcholarum inſignibus, contulerit. Ego ad nos properanti ædes meas in hoſpitium offerrem, ſed eas undique occuparunt convictores noſtri. Ubi veneris, prolixiore oratione te morabor. Nunc vale, & adverſus ſeculi hujus fraudes prudentia animum tuum muni. Lugd. Bat. 21 Febr. 1625.

19.

CONSTANTINO HUGENIO.

SErmonem Tuum, quo Elegiæ meæ rationes diſpungis, tradidit mihi Doctor Verburchius. Nunquam majore uſura ſortem expoſui. plus quam fenerator ſum, qui pro rancidis verſiculis graviſſimum tuum carmen lucratus ſum, &, quod omni auro charius habeo, in amicorum tuorum numerum tranſcribi merui. De me ita ſtatuas velim, eum me eſſe, qui ob eximias ingenii dotes, pene ad ſuperſtitionem te veneratus fui. Sed tacito hactenus animi aſſenſu, nunc apertâ litterarum confeſſione. Mitto jambos aliquot in Otiorum tuorum libros, quibus quanti te amem, ſignificatum volui. Si Poëmatis tuis

tuis eos præfixeris, aliquid forte à nominis tui ſplendore gratiæ, aliquid à tuorum carminum contactu laudis impetrabunt. Nos hîc in umbra vivimus otioſi, hinc luctantis ſecum Patriæ, illinc creſcentis tuæ virtutis ſpectatores. Tu, ſi beare nos velis, Virorum eruditiſſime, litterarum ſubinde alloquio de valetudine tua & communibus ſtudiis nos certiores fac. Vale. Lugd. Bat. 10 Mart. 1625.

20.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

TAndem apud nos belli inclinationem fecit Mavors, & poſt obſidionem longam Breda hoſti ceſſit. Mirum, quanta hanc calamitatem ſcruta ſit animorum & rerum perturbatio. Noſtrates, uti inſolitos fortunæ ſucceſſus minus æquis animis ferunt, ad omnem adverſæ fortis immodice ſtupent. Iam de Patriæ Rectoribus & militiæ Ducibus querelas audias, in quos negligentiæ, peculatus, & proditionis crimina magna orationis libertate congerunt. Præcipuè in odia plebis incurrunt Muyſius, prætor Dordracenus, & Marquettus equitum ductor. Ego, uti de arcanis Imperii judicium ferre non præſumo; ita nec vanas plebeculæ voces magni facio, nec maximorum virorum facta anxie ponderare ſoleo. Illud verum eſt, illorum jam virtutes prædicari, quos imperii faſtigio decuſſit ſuperiorum temporum iniquitas. Vtique exactiones novæ ac toties iterata diſplicent. Pla-

cet Patria, Religio, Senatus, quoad vocis ac linguæ præſidio defendi contenta ſunt. Vbi zonam ſollicitant, & loculorum opem implorant, friget amor Patriæ, nec tanta relligionis vis eſt, quæ liberalitatem perſuadeat. Mirantur omnes tam æquis conditionibus deditam Bredam. quod ipſum alii magnitudinem animi in Marchione interpretantur, qui didicerit adverſus vires hoſtium, non adverſus calamitates contendere; alii in adulationem novi Principis factum putant, & iſtâ moderatione in dubios belli exitus, aut in leges pacis, aut induciarum lenocinia quæri. Illud non parum miſeriam publicam auxit, quód paulò antè urbis iſtius deditione deceſſerit Princeps Auriacus, magnum ſeptum, μέγα ἕρκος, belli noſtri, ut Homerico epitheto utar. Quæ enim urbs dolo victa gloriam naſcenti Principi peperit maximam, eà penè amiſſa occidit Heros fortiſſimus. Ex morte ejus quidam lætiora ſibi tempora promittunt, quidam triſtiora. Iamque animos videntur ſumere Remonſtrantes, & audacius paſſim ſpe impunitatis concionari. Facilem, aut ſaltem non difficilem ſibi pollicentur Principem. Quid ego? ἐπέχω, [*cohibeo me*,] & ſolatia fortunæ meæ à ſola virtute, Dei Opt. Max. providentia, & majorum conſtantibus exemplis peto. Albim cum exercitu trajecit Danus. quæ res animos noſtrorum nonnihil erigit, licet non nobis, ſed ſibi ipſum belligerare credant prudentiores. In valle Tellina magni hoſtium ſuc-

ſucceſſus jam retardati evaneſcunt. Interea dum Hiſpanum bellis laceſſit Gallus, ecce bella civilia redintegrat Dux Soubiſius. Is milite vicina Burdegalenſium loca inſeſtat, & claſſe inſtructâ regiis navibus, quâ poteſt, inſidiatur. Ita Regis ſui magnas molitiones intempeſtivâ rebellione eludit. Sed audio adactum Regem, ut aut cum Hiſpano, aut cum Soubiſio paciſcatur, quò belli omnem vim in unum hoſtem convertat. Sed quid Anglia? claſſem molitur, cui ſe jungent naves bellicæ Batavorum viginti. His Gubernatoris titulo præerit Wilhelmus Naſſovius, Vicegubernatoris L. Realius. De Sina & urbe *Todos los Sanctos* incerti rumores feruntur. Sunt qui noſtros, ſunt qui Hiſpanos cum totâ claſſe periiſſe affirmant. Ita facile affectus, partiumque ſtudium cuique verum eſſe dictat, quod rebus ſuis expedire novit. Iam Europam mihi pererraſſe videor, & res novas prolixe ſatis enarraſſe. Finiam itaque, ne hiſtoriam potius & annales, quam epiſtolam ſcribere videar. Vale. Lugd. Bat. Iul. menſe. 1625.

21.

EIDEM.

DEnuò mihi curandas ad te litteras tradit Thibautius. quarum cùm formam aut plicaturam intueor, ab eo proficiſci arbitror, de cujus gente triumphavit olim Cæſar. Didicit opinor Bredæ parvo victitare, & tenui ſalino nudâque Cerere latrantem ſtomachum placare.

Majora virtutum documenta ipſi invidit Spinola. Sed & hæc quoque fortitudinis bellicæ laus eſt, gulæ inſaniam pro Patriæ ſalute perdomuiſſe. Ad te & me venio, qui litterarum tuarum conſpectu languentem animum erexi. Voluiſſem utique tecum ſpectare ſtupendas iſtas Marchionis operas, & coronas, quibus urbem ad Romanorum exemplum cinxit. Sed quas tu erudito oculo adſpexiſti, ego artis iſtius ignarus adſpexiſſem ſtupidus. Obſidionis iſtius & ſubſecutæ victoriæ fama orbem univerſum implevit, & Gallos, Anglos, Germanoſque non leviter perculit. Neque enim crediderant conſpirantibus in liberationem ejus quatuor Regibus, urbem illam expugnatum iri. Iamjam hac tranſit Laurentius Reael vir belli & Muſarum ſtudiis clarus. Is ad claſſem Anglicam cum Hollandorum navibus viginti propediem ſe conferet. Iter parant ſeptimeſtre aut octimeſtre. Mansfeldio iterum poteſtas facta ab Ordinibus militem conſcribendi. Sed eget æris Cappadocum Rex, Mancipiis locuples. Ex Anglis & Gallis conflatus jampridem exercitus penè totus diffluxit. Halberſtadienſis oppidulum in agro Colonienſi diripuit, ſpoliavitque. Cohortes Tillianæ & Anhaltinæ ad nos adventant. Quid Comiti de Hoorn Bommeliæ acciderit, non ignoras. Ego ſummi viri ingloriam mortem ex animo lugeo. Merito cum Ænea dixerit:

O terque quaterque beatos,
Queis ante ora Patrum Trojæ ſub mœnibus altis
Contigit oppetere. Vale

Vale vir integerrimè, & cordatiſſime. Lugd. Bat. 1625.

22.

PETRO BOR, *Secretario Ultrajectino.*

Ampliſſime Vir,

Quum domum cogitaret filius D. van Someren, nolui eum ſine meis ad te litteris ad ſuos redire. Etenim captanda nobis fuit occaſio hæc, ut initæ inter nos amicitiæ ac neceſſitudinis ſacrum fedus mutuæ ſcriptionis ſacramento firmetur. Volui ego præire, ut tuas elicerem, & reſpondendi tibi neceſſitatem imponerem. Fateor, vix tantum tibi otii ſupereſſe à Curiæ negotiis, ut his minus lucroſis ſtudiis vacare poſſis, tamen & amicorum habenda ratio, & poſt Reip. curas ad hæc ſtudia ſeceſſiſſe, non omnino infrugiferum erit. Faciet hæc exercitatio, ut cum neglectis aliquandiu Muſis in gratiam redeas, & quæ ſubinde in ſcriptoribus Latinis legis ipſe ad uſum tuum transferre queas. Qui ſolà ciborum contemplatione oculos paſcit, fruſtra eſt, niſi in ſuccum eos & ſanguinem convertat: ita, qui optimorum authorum floſculos ac elegantias legit ſolum, nec ſtylo accommodat. Inceſſit jampridem animum tuum Latini ſermonis amor. Sed crede, nullâ re magis illum addiſci, quam legendo & ſcribendo. Quos legere oporteat & quo ordine nuper præſcripſi. Iam alterum poſtulo, ut ſtyli quoque officio animi ſenſus apud abſentes deſignare

queas. Nec eſt, quod rem magni laboris à me peti putes, cum in hoc ſtudiorum genere te minus exercitatum ſciam. Ideo enim optem te ſcribere, ut ſine labore ea propediem poſſis, quæ jam moleſtiam fortè aliquam faceſſent. Illud quoque ſcies, te homini tui ſtudioſiſſimo & amantiſſimo ſcripturum, qui ſi quid nævorum aut ſtribliginis offendet in ſcriptione tuâ, eadem illud libertate & fide ſignificabit, quâ ad ſcribendum te impræſentiarum hortatur. Vale, vir ſpectatiſſime, & à me ſalve. Lugd. Bat. Cal. Aug. 1625.

23.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT S. P.

FEriæ Caniculares, Nobiliſſime Vir, quibus animum laxare ſolent umbratici Doctores, me Vltrajectum invitarunt, cum amicis & dentium & ſuaviſſimorum ſermonum commercia uti facerem. Te deſidero inter omnes primum, inter plures unum. nec tamen ita deſidero, quin aliquo modo te frui mihi videar, dum memoriâ humanitatis & ſingularis tuæ in me benevolentiæ animum ſuſtento. Vti enim in teſſeræ ludo, cum id quod volumus non cadit, arte ſortem corrigimus; ita dum te careo, ideas tuarum virtutum fingo, meditorque; ac, quod miſerorum eſt, imaginariâ cœna ſtomachum deludo. Imò hæc ipſa dum ſcribo, tecum mihi loqui videor, & priſtinæ felicitatis portiunculam aliquam delibare. Quam penè totam mihi aſſequi videor,

cum

cum litteras tuas video, quarum lectione non minus reviviſco, quam Solis radiis ſub Veris adventum iners tellus. Tu jam in otio poſitus quid agis? cœli ſpatia metiris an terræ? Quodcunque feceris, dignum tuâ indole feceris, & raris ingenii dotibus. Sed & amicitiæ non ita vaſta ſpacia eſſe ſcias, quin & ea quoque metiri poſſis, non radio, ſed mutuis crebriſque ſalutationum & litterarum officiis. Illa dum facis, admirabilis mihi es, hæc cum facies, amabilis fies. Illa te plus quam vulgariter doctum, hæc plus quam vulgariter amicum probabunt. Illis ſtudiis ſapis, his vives. Vitæ enim ſuaviſſimam partem tollit, qui amicitiæ officia, mutuaſque operas, tollit. Mitto apographum ejus Carminis, quod Thibautio ſcripſi, Tu namque putare eſſe aliquid nugaſque meas apinaſque ſolebas. D. Hogerbeetſius carceres priſtinos liberiore domicilio commutavit. Intra primum ab urbe lapidem deſignatæ illi ædes, extra quas, Canonicorum initiandorum ritu, pernoctare ipſi non licet. Tantum valuit Principis novi interceſſio. Is Hagæ eſt, miles in præſidiis locatus, Danus adhuc adventat, Gallus fluctuat, Italus victoriæ gloriâ elatior ſua repetere pergit. Oppidum S. Salvatoris in alio Orbe poſitum ad priſtinum dominum rediiſſe creditur. Nautis Duynkerkanis transfugis poteſtas facta eſt impune redeundi. Spinola moras trahit, an quia meſſem expectat? an quia ceris eget? an quia inducias molitur? tu divina, & Vale. Lugd. Bat. menſe Auguſto, 1625.

 24. CON-

24.

CONSTANTINO HUGENIO.

NObiliſſime Hugeni,

Heſterno die illuſtriſſimi Principis manibus publica Oratione parentavit Daniel Heinſius, & invicti Herois laudes magnifice exequutus eſt orator diſertiſſimus. Ego quanquam nec ſcripturiam valde, nec tam magno Principe digna à me dici poſſe confidam: in publico hoc tam auguſti funeris apparatu ἀσύμβολος [*inutilis*] eſſe nolui: & famæ periculum ſubire malui, quam profani ſilentii reus haberi. Nec, ut verum fatear, impetrare à me potui, ut tam luculentum & oportunum Poëtarum furoribus argumentum Muſis meis eripi ſinerem. Conatus itaque fui brevi hoc Poëmatio ſumma tantarum laudum faſtigia perſtringere; ne ſine Vate diſcederet is Princeps, cujus virtutum bellicæque fortitudinis vel umbram ſolum nulla vatum encomia exprimere valent. Mitto Carminis iſtius exemplaria aliquot. Optarem etiam Principi Auriaco illud exhiberi, cum faciles aditus & mollia fandi tempora eſſe noveris. Sed ab omni mendicitatis ſpecie hæc mea officia aliena eſſe volo, nec in turpem ſordidamque nundinationem has Muſas extrudo. Pro Poëmatum tuorum libro gratias tibi ago maximas. Eorum lectione ita afficior, ut enthuſiaſmo mihi corripi videar, cum in eruendis profundis eorum ſenſibus verſor. Non ſcripſiſti ea, mî Hugeni, aquæ

poto-

potoribus, nec iis qui in Belgico carmine nihil præter rhythmum ſectantur. Ex Characteribus tuis plenis reconditæ eruditionis, modò ſapientiæ, modò virtutis præcepta, modò feſtivæ oblectationis argumentum delibo. Quàm lepide Medicorum ordinem perſtringis? Quam graviter boni Concionatoris munia enarras. Sed cur nullum mali Concionatoris characterem exhibes? An quia nullum talem eſſe arbitraris? an quia à crabronum ictibus tibi times? Poſterius ſuſpicor. Provinciam quam nactus es ampliſſimam digniſſimamque tibi ex animo gratulor, & majora tibi & virtutum tuarum & laudum incrementa precor. Vale Vir præſtantiſſime. Lugd. Bat. 1625. Septemb.

25.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

NOn oblivione tui, aut negligentiâ mea rariores ad te dedi litteras, Nobiliſſime Haeſtrechti, ſed temporum iniquis occaſionibus præpeditus. Avocarunt utique me ab urbe amicorum meorum funera, quorum exequiis, quæ Brilæ celebratæ ſunt, me intereſſe oportuit. Quanquam & operæprecium fuerit aliquandiu ſiluiſſe, ut te expoſtulantem audirem. Exoſculor enim illas tui litigantis voces, & tunc te amiciſſimum mihi comperio, cum inimiciſſimum te eſſe ſimulas. Verum operam dabo poſthac, ne iraſcaris, aut ſilentii mei pertinaciam ultrà exprobres. Ita enim te litteris meis obtun-

obtundere in animum induxi, ut non ſilentii, ſed nimiæ loquacitatis me propediem ſis incuſaturus. Quæ de valetudine tua triſtia mihi narras, animum mihi penè expectorant. nec jam ipſe meus ſum, quoad tuus eſſe deſinis. Itane vegetum illud, maſculum & toroſum corpus lectulo affixit aliquoties febricula. Odiem funeſtum, quo te maligna illa calamitas, me verò calamitoſum iſtud nuncium perculit. Sed gratulor convaleſcenti, & quaſi eàdem te cum animâ viverem, eundem tecum ſpiritum traherem, idem corpus. circumgeſtarem, & ſalutis tuæ gaudiique, & morbi doloriſque conſortem me experior. Tanta amantium conſpiratio eſt, & arcana connexio, ut vitam penè ac mortem communem ſociamque habeant. Loquor candidè, nec ad apparatum hæc ſcribo. Aut incolumem te videre geſtio, aut jucundiſſimam mihi vitæ meæ partem ereptam arbitror. Non deſinam, quod unum poſſum, apud Deum ſoſpitatorem noſtrum precibus contendere, ut te tibi primum, mox mihi reſtituat iis viribus præditum, quibus *Aligeras diro fregiſti pulvere nubes.* Nunc per amicitiæ noſtræ ſacra fœdera & ſi quid tibi fuit. Dulce meum, precor, ut vel ad biduum ſaltem ad nos excurras, & tui compotes facias. Fortè in ſinum tuum effundam, quæ religio fuerit ſcribere. Scis, non benevolentia ſolùm & beneficentia, ſed & convictu conſtare amicitiam, qui amicitiæ velut flabellum eſt. Nec fruſtrà diſputat Ariſtoteles, utrum inter
abſentes

abſentes amicitia coli poſſit. Ego, niſi lectionum compedibus vinctus detinerer, jam ad te non irem ſolùm, non properarem, ſed volarem. Supereſt, ut res geſtas in faſciculum compingam. Dordraci, urbe inter Hollandicas primariâ, acerrimæ contentiones exortæ ſunt inter .... Iam ad Curiam edicto publico provocatum fuerat, cum ſive contendentium metu, ſive ne plebi in ſuperiores querulæ linguæ dicacis fibula laxaretur, Princeps Auriacus ſequeſter delectus eſt, qui re penſiculatius examinatâ *componere lites Inter Pelidem tentabit & inter Atriden.* Exequiis defuncti Principis Delphis interfui. Sed nec hæ reprehenſionis notam effugere potuerunt. Illud multos malè habuit, Dominum vander Myle in pompa funebri equum duxiſſe, ut Keneburgium alioſque taceam, quos Remonſtrantium ordini inſerunt publica judicia. Scribit ad me è Galliis frater, Soubiſium mari, Eſpernæum terrâ graſſari, illum contra, hunc pro Rege, bellumque illud incrudeſcere indies. Regem pacis novas conditiones obtuliſſe, quas ſi admittant, pacem fore; ſin minus, bella horrida bella: In valle Tellinâ obſidionem Rivæ ſolviſſe Marchionem Couvrenſem, invaleſcente circumcirca Hiſpano: Sabaudum Genuenſi territorio exactum ſuis jam finibus timere. Claſſi Anglicanæ deſtinati milites partim moræ tædio, partim peſtilentiæ metu catervatim aufugiunt. Procerum ibidem Conventum, quem Parlamentum vocant, ſolvit Rep. ſæviente ſuprà hominum

minum fidem lue iſtâ, dilapſis hac illac quæſtoribus rationes publicæ turbatæ ſunt. Vereor, ne magni illi conatus mole ſuâ & pondere ruant. Claſſis Duynkerkana adhuc in portu hæret, æſtus marini ventorumque tempeſtates captans. Rex Daniæ vallo ſe tuetur, & intra terminos inculpatæ tutelæ, ut Iuriſconſultorum formulâ utar, ſe continet. Interea Tillius Ducatum Brunſvicenſem expugnat, urbeculas occupat, & præſidiis munit. Noſtratibus nondum plenè perſuaſum eſt, Sinum illum *Todos los Santos* Hiſpano deditum. Exercet ille ſpes noſtras, & vel hoſti vel nobis ludibrium debebit. Vale, Vir præſtantiſſime, & valetudinem tuam cura diligenter. Si Iupiter eſſem, ambroſiâ te alerem, quo immortalis efficiaris. Lugd. Bat. 1625.

26.

IOHANNI BOR, *Medico.*

D*ilectiſſime Vir*,

Deſidero ex te intelligere, quî valeas, una cum mellitiſſima tuâ conjuge. Facit enim veteris amicitiæ & conſuetudinis ſuaviſſima recordatio, ut libenter tecum vel præſens vel abſens loquar. Ex quo tempore nuptiis tuis interfui, in quibus luculenta ſatis humanitatis tuæ & benevolentiæ erga me documenta dediſti, parùm aut nihil de te, aut rebus tuis intellexi. Illud tamen, ni fallor, jam nuper audivi, uxorculam tuam abortiviſſe, & tantos tuos labores abſque

abſque fructu periiſſe. Non eſt, quod doleas. Sæpe ſpes meſſis agricolam fallit, quam ſequenti anno cum fœnore reddit benefica Natura. Forte idem tibi accidet, & unius fœtus jacturam gemellis compenſabit Lucina mater. Theologi & Medici proliferum genus ſunt: illi ob ocium & dies feriatos, quibus abundant, hi ob artis Medicæ peritiam, quâ naturæ negligentiam caſtigare, & impedimentis omnibus occurrere didicerunt. Sed quando tandem fidem ſolves, & nos inviſos cum thori tui ſociâ? Reciproca amicorum officia eſſe oportet. De meo erga ſe affectu non ambigis. Si minus inſtructâ menſâ te excepero, faciam, ne leporibus & ſuaviſſimis careas ſermonibus. Feriæ Caniculares otia jam nobis faciunt amicis vacandi. Aut ne inviſas neceſſe eſt, aut in pœnam inviſam te. De Patriæ rebus quid ſcribam? Nota hæc arcana tibi magis, quam mihi. Fratrem enim habes, qui propius deos contingit. Vale pectus integerrimum, & uxori, parentibus, fratribusque ſalutem imperti. Lugd. Bat. 1625.

27.
GODEFRIDO HAESTRECHTIO.

N*Obiliſſime Haeſtrechti*,

Telam, quam tuo mandato orſus ſum, feliciter pertexam, & ne veteri officio deſim, res novas porrò enarrare pergam, licet non eâ gravitate, quâ res Romanas recitat ſcriptor Patavinus. Claſſis Anglicana, quæ hactenus Eu-
ropæi

ropæi Orbis judicia exercuit, centum & octoginta navibus è portu ſolvit. Sunt qui eam Luſitaniæ, ſunt qui Hiſpaniæ, non deſunt qui Flandricis Inſulis, quas *Azores* vocant, inſidiari credant. Verùm, uti jam fama eſt, humanorum judiciorum temeritatem divina providentia eluſit, disjectis hac illac diſſipatiſque ingenti tempeſtate navibus. *Dii meliora piis, erroremque hoſtibus illum.* Duynkerkana claſſis ejuſdem tempeſtatis præſidio exceſſit, evaſit, erupit. Dum enim noſtri longius à littore recedere coguntur, ne, flante Aquilone, in Flandriæ vada impingant, illa ſpacium elabendi nacta noſtros plorare juſſit. Nunc in piſcatores impune graſſatur, & vota mercantium verberat. Arſenius in Galliam legatus abiit, ut inito cum Anglis fœderi Francorum Regis ſuffragio robur authoritatemque addat. Nec friget in Italia Mars. Hiſpanus Veruæ urbis portas ac propugnacula expugnat per ignes ſuppoſitos cineri doloſo. Nempe, ſub terrâ etiam bellum gerunt terræ filii, nec cœlum ſolum, uti Titanes olim, ſed & Acheronta laceſſunt. Genuates Pinnam arcem Sabaudo eripuerunt: In Valle Tellinâ Galli novis copiis aucto exercitu, quæ paſſi ſunt à Papenheymio damna, quà poſſunt, reſarciunt. Rex Cimbrorum bellum trahit, edoctus cunctatione ſubinde perfici plus poſſe, quam impetu & furore. Edictum ab Ordinibus Generalibus emanavit, quo reverſi ex India Occidentali Argonautæ promiſſis ſtipendiis excidiſſe denunciantur.

tur. Ita Salvator malè ſervatus ſervatores ſuos perdidit. Illud conſtat, remigium illud Ulyſſis abominanda libidine, flagitiiſque turpiſſimis indelebilem notam genti noſtræ inuſſiſſe. *Nulla fides pietaſque viris qui caſtra ſequuntur.* Vale. Cal. Novemb. 1625. Lugd. Bat.

28.

IACOBO PETITIO S. P.

EXemplaria iſta vultus mei curaſti, ſed ſero admodum. Iam Panegyricum meum Henrico Principi dictum ad te tranſmitto. Tibi exemplar ſerva. reliqua amicis diſtribue, Goyeris, Helsdingio, & Borriis fratribus. Malim in his officiis tuâ, quam aliorum operâ uti: nec enim aliis ita familiariter uſus ſum, uti te. Etiam mihi viciſſim quod curatum velis manda. Prætorem veſtrum audio acrius in Remonſtrantes animadvertere, uti & nuper Rotterodamenſis concionem ſatis frequentem interpellavit. Collidimur magis magiſque, & frangemur tandem, niſi avertat clementiſſimus Deus. O ſi ſereno vultu nos adſpectet votis multorum expetita pax. Iam bella ſæviunt, & foris cum Hiſpano, domi inter nos committimur. *Quem das finem, Rex magne, laborum!* Scis quid Græciam perdiderit? Oratorum petulantia. Scis quid Romam faſtigio decuſſerit? ἔρις. [*diſcordia.*] Et quod, quæſo, malum nos perdet? οὐχ ὁρίζω. [*non determino.*] Tu ſenti quod velis. nobis quod ſentimus ſcribere non libet. Vale, vir amiciſſime,

ciſſime, & num verſiculi mei Canonico iſti placuerint fac ſciam. Ego, quâ ſum facilitate, illos ſcripſi tuo rogatu, in gratiam amici. Siletis uterque, & faſtiditis hominem vobis addictiſſimum. Nempe Aulæ viciniores eſtis, & mores Procerum imbibitis, qui humile vulgus vix nutu dignantur. Lugd. Bat. 20 Nov. 1625.

29.

CONSTANTINO HUGENIO.

NEc litterarum, nec amicitiæ officiis tibi cedam, doctiſſime Hugeni. Tu me verſibus tuis aliquoties alloqui dignatus es, & jam nuper ingenioſiſſimo Epigrammate, quod ob ἐναντιοφανεῖς ἀντιφάσεις mirifice placuit. Iam verſus repono, ſed, heu, claudicantes, quibus ſola carminum forma præjudicium creet. Vna cum iis Panegyricum meum mitto dictum Frederico Henrico Arauſiorum Principi. Nec enim, dum animum à rancidis Philoſophorum inſtitutionibus relaxo, quicquam magis, quam poëtarum ſeceſſus placent. Nec malè me de Republicâ mereri arbitror, cum Rectores ejus laudo. Scio non egere tantilli homuncionis præconio ſummos Principes, nec meo applauſu in tam auguſto Famæ theatro poſitis opus eſſe. Tamen volui, vel cum offenſæ metu, affectum meum erga Naſſovios teſtari, & nimis officioſus audire, dummodo civis bonus & φιλόπατρις [*amans patriæ*] habear. Nec honores prenſo, nec præmia aucupor. Vtraque

ſupra

ſupra ſortem meam ſunt. Scis Petronii dictum de bonæ mentis ſorore. Niſi fortè paucis ſerus accidat, *quos æquus amavit Iupiter.* Ego tua & paucorum familiaritate opes meas æſtimo, & à litterarum tuarum lectione lætior abeo, *Quam ſi me liquidus fortunæ, rivus inauret.* Vale, mi Hugeni, & quem amicum ſors tibi obtulit, conſtanti ratione ama. Lugd. Bat. 17 Cal. Decemb, 1625.

30.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

QVid cauſæ ſit, Vir Nobiliſſime, quod tantopere de litterarum mearum tarditate conqueraris, non video. Ex quo enim tempore Ultrajecto diſceſſiſti, binas ad te dedi, uti non niſi binas ad te recepi. Niſi fortè hydropicis ſimilis evadas, quibus *quo plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ.* Quas liticulas moves de *ab* & *de*, nec non de ſyllaba *chi*, infra Catonem ſunt. Nec in eo res Græcorum poſitas arbitramur. Vti enim tu in imagine mea libenter Barlæum recognoſcis, ita ego in iſtis nominis tui lineamentis te. Mitto iterum munuſculum chartaceum, Panegyricum meum. Aliæ enim merces non ſuppetunt, quas ad te extrudam. Sed ô miſeriam! Danum fama eſt ingenti prælio à Tillio fuſum, cæſis duobus Ducibus Wiſmariæ, capto aut cæſo Obertrautio, aliiſque exercitus regii præfectis. Concionatores noſtri, ob miſſas naves in ſuppetias Regi adverſus Rupellenſes, ex

umbone in Ordines debacchantur, etiam editis concionibus, & religionis ſuæ ſocios ab iis opprimi conqueruntur, à quibus præſidium & opem expectare debebant. Nondum appulit Britannorum Legatus Buckingamus. Commiſſæ navali prælio Duynkerkanorum, naves & noſtratium aliquot: ex his duæ deſideratæ, reliquæ infami fuga ſibi conſuluerunt. Et terreſtres & æquoreos Deos adverſos experimur. Dic placandi viam & rationem. Aſſi aliam eſſe putas, quam ſeriam peccatorum reſipiſcentium & precum ardorem? Ego, cum & Patriæ bene velim, mi Haeſtrechti, doleo adverſam ejus ſortem, & iratum nobis ſupremum Numen: cumque tibi bene velim, eundem Deum efflictim rogo, ut mentem tibi ſanam, & noſtri amantem in ſano corpore uſque conſervet. Vale. Lugd. Bat. 16 Novemb. 1625.

31.

IOHANNI BODÆO à STAPEL.

Mitto ad te, amicorum integerrime, Panegyricum hunc meum, quo ſummi Principis laudes adumbravi verius, quam expreſſi. Quod enim Fratri nuper præſtiti officium, etiam Huic me debere putavi. Aliæ merces in foro meo non proſtant. Vobis opes ſunt aureæ & argenteæ, nobis ſicca papyrus. Tantum inter Mercurium & Apollinem intereſt, quorum ille Amſtelodamenſium, hic Leydæ meæ tutelaris eſt Deus. Propitio ſatis utor Apolline, ſed minus

minus faventem habeo iſtum Atlantis nepotem. Nempe hic fraudum ac mendaciorum Deus eſt, ſine quibus infeliciter mercatura exercetur. At Apollo noſter *integer vitæ eſt ſceleriſque purus.* Illum vobis non invideo, modo hunc mihi indulgeant *Muſæ*, *noſter amor*. Vale. 24 Novemb. 1625.

32.

CONSTANTINO HUGENIO.

NEc de fide tua ac ſollicitudine dubitavi, Hugeni nobiliſſime, nec me à te negligi ſuſpicatus ſum. Verum obſervantior fui amicitiæ, qua me dignatur tua humanitas, quam ut eam voluerim iterata petitione ac Principis tui interpellatione obſoleſieri, ac veluti profanari. Verebar quoque, ne nimium familiariter te uti velle viderer, & jus ſcriptionis, quod mihi apud te eſſe pateris, utilitate quodam, & privati cujusdam commodi aucupio ac ſpe metiri. Iam cum reapſe experiar, majore me adfectu à te diligi, quam vel credideram unquam, vel ingenii mei mereri potuit tenuitas, gratiam me tibi maximam & habere & debere profiteor: & huic ſoli culpæ me affinem eſſe agnoſco, quod de tua erga me benevolentia minus confidenter præſumere auſus fuerim. Sed quam tu Barlæum tibi obſtringis, qui honeſta vocis tuæ ſuffragatione tantum Principem mihi conciliaſti, uſque adeo, ut etiam δωροδότης [*munificus*, *ſive munerum dator*] eſſe velit. Scilicet in Aula notus

eſſe cœpi umbraticus doctor, & ejus favore dignus haberi

ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.

Cui populi ſunt commiſſi, & qui talia curat.

Crede, mi Hugeni, tum me voti mei compotem factum, cum Principi tuo hoc qualiscunque officii genus non diſplicuiſſe ex litteris tuis intelligam. reliqua minus miror, licet, ut Homerico utar:

οὔτοι ἀπόβλητ' ἐστὶ, Θεῶν ἐρικύδεα δῶρα.

Nec enim contemnenda ſunt Deorum valdè glorioſa dona.

Quidquid ſit, tibi id omne debebo, qui tuæ commendationis acceſſione pretium litterariis noſtris mercibus non leve addidiſti. Hodoporicum tuum legi ſumma cum voluptate. Et legimus plures. Neque enim præſtantes iſtos ingenii tui fœtus, quaſi mihi commodus uni, ſolus exoſculari ſatis habui. Nos domi inter chartas librosque poſiti vix verſus ſcribimus:

Tu pervigil illo (hic riſimus divinæ Poëta iſtud diviſum L illo)
Tempore, quo placidis Thetiis irata Camœnis
Obſtrepit, & vatum turbant commenta procellæ,
Auriaci meditaris iter, plebejaque paſſim
Gaudia patricio cantas conjuncta favori.

Sparſus nuperrimè fuit rumor, Amſtelodami Hermaphroditum, hactenus maritum, peperiſſe. Ea res, quanquam per eburneam portam, *Qua falſa ad cœlum mittunt inſomnia manes*, erupiſſe credatur, viſa tamen mihi fuit idoneum Epigram-

grammatis argumentum. Mitto tibi apographum, ut rideas; ſed his legibus: primò, ne ſi quid comicum occurrat, frontem corruges. Nec enim ſemper ſerius eſt ipſe Πατὴρ ἀνδρῶντε Θεῶντε, Ζεὺς ὑψιβρεμέτης. [*Virum Pater atque Deorum Iupiter altifremus.* Deinde, ne in Catonis cujuſdam, aut ſuperciliosi hominis manus incidat. Vale, Hugeni clariſſime, & diu lætus interſis populo Βαταυῶν. [*Batavorum.*] Prid. Cal. Decemb. 1625. Lugd. Bat.

33.

GODEFRIDO HAESTRECHTIO.

POëtarum princeps Maro circa finem lib. 6. Æneid. duplicem affingit Inferno portam; corneam unam, eburneam alteram, illam veri, hanc ficti falſique nunciam. Per hanc illud quoque erupit, quod non ita pridem de Rupellenſium deditione ſcripſeram. Nondum enim in Regis ſui poteſtatem tranſierunt, ſed terrâ à Gallis, mari ab Hautenio, obſeſſi, belli fortunam magnis animis ſuſtinent. Dux de Rohan μέγα ἕρκος πολέμου [*magnum belli ſepimentum*,] militem paſſim conſcribit, ut obſeſſis ſuccurrat, qui jam ad eſuritionem penè adacti videntur. Ita & domeſticis motibus concutitur regnum potentiſſimum, & externo in Galliâ Ciſalpinâ bello parum aut nihil proficit. Claſſis Anglicana in Gaditano ſtat littoræ, ultimos veteris mundi fines, Herculiſque columnas expugnatura. Sed in primâ excenſione infeliciter à noſtris pugna-

tum fuit, deſideratis,ut ferunt,mille quingentis, tormentis ſex, & equis rhedariis trecentis. Ita facilius non admittitur, quam ejicitur hoſpes. Quo jam ſe receperit iſte Neptuni exercitus non dixerim. Buckingamus Hagæcomitis cum Ordinum delegatis, & Anglorum, Gallorum & Regis Daniæ Legatis de regni rebus conſilia habet. Eorum cum nihil in vulgus diſpalleſcat, ſacro ſilentio mecum iſta arcana venerare. Donec tenuis famæ aura ad nos perlabatur. Arſenius Pariſiis eſt, regi & regiis conſiliariis gratiſſimus. Agnoſce vultus Aulæ mutabiles, & perſonatam regiam. Gubernator Iſendici, cui nomen eſt Grenu, variarum fraudum in Patriæ bonum infelix fabricator, prope Grevelingam in Morinis, habitu indutus ruſtico, ab hoſtibus agnitus captivus ibidem detinetur. Nempe Arcem iſtam exploraturus iverat, ut ſi quà poſſet, Sinoniis artibus eam occuparet Martis axioma eſt: *Dolus an virtus quis in hoſte requirat*. Rex Daniæ inducias quatuordecim dierum cum Tillio pepigit,peſſimis,ut auguror,auſpiciis. Remonſtrantes ad Rotteram novis motibus urbem concutiunt, & modò ſub Iove frigido, modò ſub his vel illis mercatorum tectis magna frequentia concionantur. Recordor iſtius Horatiani:

O navis, referent in mare te novi
Fluctus.

Vale. 14 Decemb. 1625. Lugd. Bat.

34. CON-

34.

CONSTANTINO HUGENIO.

HOc ipſo die, ſummo mane, honorarium Principis Auriaci in manus Iunonis meæ devenit, quæ aureo illo imbre perfuſa frontem lætius exporrexit, & diem hunc inter auſpicatos habere cœpit. Ego, mi Hugeni, Iovem illum, non Dictæum, ſed Batavum colo veneror que, non ſolum ob inſignem munificentiam, qua me ſupra meriti mei ſortem inauravit, ſed quod in eorum me numero eſſe voluerit, quibus ſe quicquam debere putavit domus Naſſovica. Vbi occaſio feret ſummas Illuſtriſſimo Principi gratias meis verbis age; ſi, ut hoc fiat, neceſſum putaveris, & Aulæ officia moresque exigant. In his enim plane ἄγροικος [*imperitus, rudis,*] ſum, & pene ad pudorem ſtupidus. Sed quibus tandem officiis apud Te nomina mea expungam, qui tot humanitatis tuæ erga me teſtimoniis totum tibi obceraſti. Tu hederam ſuſpendiſti vino non vendibili. Tu litterarias noſtras merces Principi encomio tuo & ſuffragio comprobaſti, tantumque iis conciliaſti gratiæ ac precii, ut luculentum adeo iis ἀντίδωρον [*remunerationem*] decreverit. Forte in heroïcam mentem ſubiit illud Saluſtii: Armis quam munificentia vinci Principem, minus flagitioſum eſt. Ego, cum alia ratione non poſſim; hæc benevolentiæ tuæ erga me argumenta grata animi recordatione circumferam, & benè de Republica ac Princi-

 pe

pe tuo, & re litteraria merendo, operam dabo, ne beneficium iſtud perierit. Vale, vir Ampliſſime, & nos porro ama. Lugd. Bat. 24 Decemb. 1625.

35.
DANIELI HEINSIO.

Vir Clariſſime,

Epicedium hoc, quod in obitum viri præſtantiſſimi Iani Rutgerſii affinis tui conſcripſi, ad te transmitto, ut videas, quantum me & tibi & affini tuo debere putem. Certè utrumque ob rares eruditionis dotes ſummopere veneratus ſum, licet ſilendo magis quam loquendo. Vnum doleo, quod tanti viri amicitiam temporum mihi inviderit iniquitas. Nunc, quem vivum non potui, mortuum exoſculor, & quum alia ratione non poſſim, hoc qualicunque pietatis officio proſequor. Aliorum quorundam Poëtarum cenſuram deprecari forte neceſſe non habebo. Tuam tamen, poëtarum hujus ſeculi facile principis ſeriò deprecor. Farre libant, qui thura non habent. Et gratas quoque Iovi eſſe noſti victimas, quæ infra hecatomben ſunt. Si quid in carmine hoc noſtro mutari velis, ſi quid addi, libere ſignifica. Nulla religio mihi erit in hos abortivos Muſarum fœtus ſævire, ut ſi qua fieri poſſit in melius refingantur. Vale, vir clariſſime, & me tui amantiſſimum redama. Lugd. Bat. 24 Decemb. 1625.

36. GO-

36.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

P*Ræſtantiſſime Vir,*

Non parum dignitatis ac ſplendoris nomini meo acceſſiſſe arbitror, ex quo tempore rerum novarum tum quæ domi, tum quæ foris geruntur, ſcriptorem me eſſe voluiſti. Habent idem in mandatis Regum Principumque Legati. Quibus ſi honorificum creditur iſtud munus, nec mihi dedecori erit, aliqua officiorum parte ipſis comparari. Et quanquam Reip. noſtræ Ephoris minus familiariter utar, ut quid rex reginæ in aurem dixerit, quid Iuno fabulata ſit cum Iove enarrare queam, tamen ad Templariorum colloquia & ſermones interdum admittor, qui jejunum ſtomachum paſcunt horribilibus regnorum ſecretis: quæ tamen, quod in Veneris ſacris nefas erat, revelare licet. Ajunt Tilli, arcem S. Angeli in Hetruriæ finibus eis Tiberim novis propugnaculis à Pontifice muniri, quo conſilio non dixerim. Gubernator Mediolanenſis Veruam oppidum in Padi ripa poſitum arcta obſidione premit, & Sabaudo neceſſitatem impoſuit, ſe ſuaque tuendi. Brunſvicenſes prælio ſuperiores fuerunt, utinam bello eſſent. Danus occupatas à Tillio primo impetu urbeculas aliquot recuperavit. Comes Holſatiæ, qui Equitum Cæſarianorum agmen duxit, à ruſticorum colluvie trucidatus, ignobili morte periit, ὡς φασὶ: [*uti ajunt*] Nec enim Æneæ dextra

dextra cecidit, quod Turno & Mezentio glorioſum fuit. Bethlemum Gaborem fati jura expleviſſe fama eſt. Quod ſi verum eſt, doleo tam oportunum mendaciis noſtratium argumentum ereptum eſſe utramque enim paginam facere ſolebat in Amſtelodamenſium chartis, hoc eſt annalibus Volusî. Non tot ver ranas, aut æſtas cicadas genuit, quot ille Hungarorum & Tartarorum millia ſola fama armavit. Lacunas habebunt hebdomadales faſti, quos ille mendaciorum pater fictis ſuis copiis aliquot retrò annis complevit. De Anglica claſſe hoc unum ſcimus:

Anchora de prora jacitur, ſtant littore puppes.

Ad domeſtica venio. Milites noſtri & Argonautæ, aut ſi navis, Senatus populusque ſcurrarum è Sinu, quem *Todos los Santos* Hiſpani vocant, domum reverſi ſunt: verum in Frederici Toletani laudes immoderatius effuſi, ſuſpicionem proditionis apud Indicæ Societatis Præfectos concitarunt. Centurionum aliquot capti Hagæ-Comitis in vinculis habentur. Nodus in ſcirpo quæritur, & tantæ calamitatis author aliquis & fatalis Ionas. Ex militibus præſidiariis, qui Delphis hyberna ſua habuerunt, & turbas nuper non leves dedere, nonnulli miſſa ſorte inanes ſuſpenſi ad ventos, avibus pro terriculamento ſunt, metu, ut in ſeditionibus fieri ſolet, ad plures, pœna ad paucos redeunte. Vale. Lugd. Bat. 1625.

37. IO-

37.

IOHANNI BOR, *Medico.*

CRebrioribus ego tibi litteris obſtreperem, dilectiſſime Borri, niſi eſſent, qui domi mihi obſtreperent. Hinc proles numeroſa & garrula, hinc ſtudioſorum interpellantium frequentia. Nec minus tamen tui meminiſſe vacat, & ex redeuntibus Ultrajecto amicis de valetudine tua ſedulo percontor. Quod ſi nihil ab illis audiam ſiniſtri aut inauſpicati, acquieſco, & ſatis benè mecum agi arbitror, ſi vobis benè ſit. Calendæ ad vos Iani redierunt, quibus vota facere ſolent amici, & fauſta comprecari. Ego nec officio meo hâc in parte deeſſe volui, nec à Medicorum filiis aliena verba præfabor. Primum te ſoſpitem & incolumem eſſe volo: ne cum tuâ ipſe egueris operâ, alii eam fruſtra requirant. Deinde non optem, ut in tui gratiam multi ægrotent. nec enim patitur hoc Chriſtiana charitas. Sed ut, cum ægrotare multos fecerit gula, à te morborum ſuorum ſolatio petitum veniant. Tertio, ne unquam te fallant dies critici, nec ſpem tuam ægrique fruſtretur iners ac ignora potio. Denique, ut qua facilitate laborantibus opem fers, eadem illi viciſſim dextram tuam inaurent. Celeres enim ſolent eſſe pedes Medicum advocantium, tardi remunerantium. Iam Chriſtiani hominis vota audi: Fidem infractam, charitatem ſine hypocriſi, ſpem in adverſis erectam ſerva, & vitæ hujus reſtitutor,

æter-

æternam cogita. Vale. Lugd. Batav. Calend. Ian. 1626.

38.

THEODORO GRAVIO.

ETſi conſpectus tuis multo mihi foret jucundior, gratiores verò ſermones tui; tamen ingens illud utriusque deſiderium lepidiſſimis tuis ad me litteris non parum ſolatus es. Itane apud Blæſios vivitur, ut ipſæ ſordes, & ſputa & latrinæ Gallorum materiam tibi ſcribendi ſuppeditent; & facundiam tuam ac lepores in putidis Francorum habitaculis explicare neceſſum habeas? Qualem tu mihi aulam depingis, & non potius Trophonii aut Caci antrum, domum à ſupellectile omni, hoſpitem à nummis imparatum filias tali patre dignas, & neſcio qualem Grammatiſtam, *Perfectum* nomine, caput Anticyras relegandum. Oportunam tuis jocis gentem nactus es, cui ſi non abſimiles offendes Italos, habebis jocularium ſatis, quibus itineris tui faſtos infarcias. Non dubito, quin nullibi non Bataviam, & mundiciem illam Hollandicam requiras. Sed tranſiiſti Rubiconum. Iſta terrarum, hoſpitiorum, populorum, victus & amictus tædia tibi devoranda jam ſunt. Tu exterorum mores, vitia ac virtutes in tuum transfer commodum, & honeſtis exemplis animum firma. Hoſpitam illam Ulyſſis, & Sireneos cantus prætervehere. Numen illud ſummum ac tremendum antè oculos habe. Nec enim, ſi parentum aut ami-

amicorum te oculis ſubduxeris, illius ſubduci poteris. *Multa audi, dic pauca, tace abdita, parce minori: doctus majori cedere, ferre parem.* His præceptis munitus vel inter ipſos Getas tutus ambulabis. Reverſus verò ad tuos, audies, *multum terris jactatus & alto.* De rebus meis quid ſcribam? valemus per Dei gratiam omnes, ego, uxor, liberi. Horum cum diſcederes paria numerabas tria; ſed ubi ad nos redieris, ad ſeptenarium excreviſſe comperies. Nempe naturaliſſimum opus animantis eſt, perhibet Philoſophus, τεκνοποιεῖν. [*liberis dare operam.*] Nec ſacra conjugii aliter conſtant. Vale, mi Gravi, & ubicunque locorum fueris, honeſtam mei memoriam circumfer, valetudinem cura, & ab hominibus tibi cave. Lugd. Bat. menſe Martio, 1626.

39.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

ITane per ſceleſtam hyemem amicitia tua refrixit; & quæ interjectos amnes, etiam amoris tui impetum ſtitit? Bis te abſentem compellavi. ſemel per litteras, ſemel carmine, quod in Equi tui laudes fudi. Reſpondes ſolo ſilentio. quam vereor, ne quod Amyclas olim perdidit ſilentium, etiam amicitiæ noſtræ jura pervertat. Meminit Plinius animalium, quæ amphibia vocat, quod partim in aquis, partim in terris degant. Horum exemplo modò apud Brabantos, modò apud Batavos habitas, illos terrarum, hos aquarum verius incolas. ut Mercurio opus ſit,

qui

qui viarum tuarum, & itinerum veſtigia rimetur. Iam ſero admodum intellexi, te Vltrajectum rediiſſe, nec minus elinguis es, quam piſcis. Niſi amori noſtro divortium ſcripſeris, fac ſciam quid de tuo in me affectu porro ſtatuere debeam. Reapſe comperis, amicitiam inter diſpares minus ſtabilem eſſe. An maligna aliqua & hoſtilis aura afflavit genium tuum, ut jam negligenter habeas hominem tibi antehac clariſſimum, & intimæ admiſſionis? Omnino futurum ſpero, ut cum vere incaleſcas, & ſopitos priſtinæ neceſſitudinis igniculos novo calore exſuſcites. Ego præeo, tu niſi pari affectu reſponderis, fecialem mittam, qui bellum indicat, & capitalia odia denunciet, nullis hecatombis expianda. Mitto tibi Epithalamium, quod in Nuptias Hugenii luſi. Cogor amicorum votis obſequi, & invitiis ſubinde in Caballino monte obdormiſcere. Niſi his officiis ad meliorem mentem revocari te patiaris, feram patienter contemplum. Novi nihil ſcribam, ſed in adventum tuum reſervabo horribilia ſecreta, quæ non niſi coram tibi recludere animus eſt. Vale vir præſtantiſſime, & amicorum frigidiſſimè. Lugd. Bat. 10 Mart. 1626.

40.

CONSTANTINO HUGENIO.

D*ilectiſſime Hugeni*,

Nec litteras, nec verſus reſcribe, ne in novum diſcrimen valetudinem dubiam adhuc addu-

adducas. Facile enim, dum neuter adhuc ſtatus eſt, ex attentiore meditatione incaleſcent ſpiritus, hinc ſanguis, hinc habitus corporis. Tui magis, quam amici rationem habeas. Vbi firmior ac ſecura magis obtigerit valetudo, genio tuo obſequere, & loquacitatem meam ulciſcere. Mirabar, imo ſtupebam, te ad nuperos meos verſus tam cito, tam copioſe, tam ingenioſe reſpondere potuiſſe, idque ægro adhuc corpore. Vel tuo jam exemplo diſco, verum eſſe illud Ariſtotelis placitum: Animam non eſſe organicam, ſed ἀπαθῆ. [*aſſici neſciam.*] At contradictoria videor ſcribere, dum organicam eſſe nego, & tamen ex attentiori cura corpus affici dixi. Verum, cum intelligentem oporteat ſpeculari phantaſmata, fit, ut agente intellectu phantaſia ſuas quoque peragat partes. At hæc, cum corporea ſit facultas; fit, ut affectis ſpiritibus, proximo phantaſiæ inſtrumento, porro in corpus ſerpat noxa. Sed hæc Medicorum & Philoſophorum pulpam ſapiunt. Tu valetudinem tuam cura diligenter, ſi amas meam. D. Verburghio velim imperes, ut de valetudine tua me certiorem reddat, idque quam frequentiſſime. Iamjam ex litteris ejus ad parentes datis intelligo, nondum te eſſe ἀπύρετον, hoc eſt, ſine febre. Quare videbor intempeſtive Apollini egiſſe gratias, & claſſicum ante victoriam ceciniſſe. Fiduciam hanc mihi fecerat carmen tuum, quod à febricitante Poëta profectum vix mihi veriſimile videbatur. Quæ ad plenam valetu-

dinis tuæ ſecuritatem faciant, ſuppleat ſupremi Numinis benignitas, cui aut porro vive, aut beatus morere. Lugd. Bat. 21 Iun. 1626.

41.

WILHELMO HERBERTO,

Penbrociæ Comiti, Supremo Magnæ Britanniæ Regis Cubiculario.

QVantum illuſtri tuo nomini debeam, Comes generoſiſſime, ex Oldisworthi tui ad Nobiliſſimum virum Conſtantinum Hugenium litteris, iiſque plane euangelici tenoris, jamjam intellexi. Nec enim in tam excelſo dignitatis gradu poſitus. Regique maximo vicinior, aſpernatus es hominem exterum, & longe infra mediocritatem eruditorum poſitum. Et cum admiratio tuis, ſolummodo virtutibus debeatur, dignatus quoque & gratiæ tuæ ac benignitatis patrocinium ſtudiis meis carminibusque impartiri. Non ſperaveram unquam futurum, ut Poëmation illud meum regium limen contingeret, nec tam faciles mihi ac benignos rerum æſtimatores polliceri auſus fui; quibus ignobilis poëtæ tantillus labor probaretur, nedum ut tanti Regis munificentiam prolectaret. Satis fuerit huic generi ſcriptionis, ſi intra veniæ ſpem conſiſtat. Nec mihi tam ſum Suffenus, ut etiam plauſum mereri arbitrer iſtos ingenii mei fœtus, aut potius abortus; quos licet ſingularis meus erga Regem Patriæ meæ fœderatum affectus extuderit, minus æquus tamen Apollo re-

reſpexit. Quæ enim dicendis tanti Regis laudibus par oratio inveniri poteſt? Quis illa regiæ Majeſtatis decora digne expreſſerit poëta? Vti Solis intuitu caligat oculorum acies & hebeſcit; ita Regalis excellentiæ fulgor vatum mentem præſtringit; & in tantis conatibus utcunque cum induſtria pro virili quis contenderit, ſemper habebit materies, quod arti exprobret. Quamobrem quodcunque ad me redibit ἀντίδωρον [*remunerationis donum*] Regis, id omne gratiæ ac ſuperfluæ largitati, nec non benignæ Celſitudinis Tuæ interlocutioni imputabo. Et quanquam generoſior ſit Muſarum indoles, quam ut mercenariam operam vel ſummis Principibus locare credi debeant: tamen nec par eſt virtutis ſtudioſum honeſta ejus faſtidire præmia, nec à glorioſis deorum muneribus vir ſapiens abhorrebit. Vnum ſerio & obnixe precor, ut ſi quid de regiis virtutibus ingenii vel poëſeos culpa detriverim, judicii tui æquitate excuſes. Abunde, quod carminis elegantiæ deeſt, argumenti majeſtas dignitasque ſupplebit. Tibi vero, Illuſtriſſime Heros, gratias me maximas & habere & debere porro profiteor, quod nomen meum regio favori inſinuaveris, & quæ votorum meorum ſumma eſt, purpuræ contactu, ac propitio Sereniſſimi Regis Caroli vultu Muſas meas beaveris. Feci ego, quod in auguſtis olim Romanorum Imperatorum triumphis fieri ſolebat, ubi poſt Senatus, Equitumque applauſus, ſuum quoque χαῖρε [*ſalve*] acci-

L 2 nuit

nuit Quiritium vulgus. Vale, Comes generoſiſſime, & Muſarum alumnos tutela tua ac favore dignare. Lugd. Bat. 17 Cal. Iun. 1626.

42.

D. M. OLDISWORTHO, *Generoſiſſimo Penbrociæ Comiti à Secretis.*

SOlemni me tibi beneficio obſtrinxiſti, doctiſſime Oldisworthe, quod Regio nomini dicatum Poëmation Illuſtriſſimo Penbrociæ Comiti, cum commendationis tuæ acceſſione exhibere non fueris dedignatus. Quibus enim gradibus tu Generoſiſſimum Comitem, Comes Sereniſſimum Regem propius contingit; iiſdem ruſticis meis Muſis in ipſam regiam aditus patuit. Vtique parario opus fuit, ut merces iſtas in tam auguſtum forum extruderem. Vix dixerim, quam me litterarum tuarum ad Nob. Virum, Conſtantinum Hugenium, argumento exhilaraveris: non ſolum, quod ex iis non ſubobſcure colligam Britanniarum Numini placuiſſe hoc adfectus mei, aut potius ingenuæ temeritatis documentum: verum etiam quod tuo quoque calculo Poëtarum ordini accenſeri merear, &, quod quantivis eſt pretii, luculentas mihi rationes ſuppedites virtutes tuas in poſterum venerandi. Argumentum tractavi regium & illuſtre, ut tanto illuſtrior crederer vates. Solent quippe ſculptores, ut mercibus pretium concilient, regum principumque vultus in æs aurumve inducere. Idem mihi inſtitutum ex heroum laudibus

dibus famam mereri, & quam ab ingenio non poſſum, ab argumenti ſplendore benevolentiam aucupari. Nec ignoras, Muſarum hæc eſſe privilegia, quamvis nullo Imperatorum edicto ſancita: adire Principes, quos videris nunquam, ſalutare ignotos, laudare ſupra invidiam poſitos. Nec primum hoc à me factitatum, nec ſine veterum ac recentiorum poëtarum exemplo. Vtinam, quam aliis non gravate concedis te ſubinde compellandi licentiam, etiam mihi tua facilitate uſurpare liceat. Faxo propediem, ut Barlæum in eorum quoque cenſu habeas, qui procul ab omni ſimulatione & ambitioſo faſtu, amicitiam virtute, morum ſuavitate, & jucundo litterarum commercio æſtimare ac colere didicerunt. Vale, vir eximie, & me ama, qui te quam maxime. 13 Cal. Iun. 1626. Lugd. Bat.

43.

CONSTANTINO HUGENIO.

OMnis, quæ hinc ad Penbrociæ Comitem, hinc ad Oldiswortham dirigitur gratiarum actio, *A te principium, tibi deſinet*, Hugeni Nobiliſſime. Vnus enim tu horum omnium mihi favorem gratiamque conciliaſti; dum nec domi nec foris illaudatum me poſteris, & facundiam tuam explicas in laudes hominis nullo tibi merito obſtricti. Sunt profecto hæc non levia ſortis meæ ſolatia, quod ſterili hac amicorum tempeſtate hos qualescunque ingenii mei proventus tibi probaverim. Amant applauſum

Camœnæ & magnorum virorum ſuffragatione frontem lætius exporrigunt. Sed utinam aliâ ratione, quam litterarum officio & gratiarum actione gratitudinem meam teſtari poſſem. Verum nec erecta tua indoles requirit aliud redhoſtimentum, nec patitur fortunæ meæ tenuitas, ut paria tibi officia præſtem. Vnum hoc ſupereſt, ut meritorum tuorum memoriam religioſe conſervem, & diligentius aliquando excutiam vires patrimonii, quod Apollinis dono mihi obtigit. Vt ſi lege mutui mecum experiri aliquando in animum inducas, iſtis bonis nomen meum aliqua expungam. Mitto litteras ad Britannos. Num inſcriptiones conveniant tantis heroïbus velim advertas. Nec enim adſuevi terrarum Deos affari. Lætius in deprædicandâ Regis liberalitate exſpatiatus fuiſſem, niſi obſcurius hac de re ad te perſcripſiſſet Oldisworthus. Nec auſus fui explicatius loqui, ne vel inanes ſpes voviſſe, aut confidentius quidquam mihi promiſiſſe videri poſſem. Omnino decrevi operoſiore ſermone uti, quin etiam carmine affari Comitem Penbrociæ & adventantem Legatum, ubi de regiâ voluntate propius conſtiterit. Iam vale, & mecum aureos montes ſomnia. 2 Iul. 1626. Lugd. Bat.

44.

ARNOLDO BUCHELIO.

Litteras tuas, doctiſſime Bucheli, tradidit mihi cognatus tuas D. Vorſtius, quæ me cumu-

cumularunt ingenti lætitia. Gaudeo enim tibi emunctæ naris viro verſiculos iſtos placuiſſe, perfunctorie, ut verum dicam, exaratos, & prout forte occurrebant in Goltzio numiſmatum formæ. Certè tuo judicio pluſculum mihi tribuere auſim, eoque honeſta ambitione in hoc ſcribendi genere nonnihil incitor. Scis laudatam virtutem creſcere, & aliquod calcar ſubdere etiam mediocribus ingeniis applauſus doctorum. Tuum erga me affectum, quem litteris tuis luculenter teſtaris, unice exoſculor, & benevolentiam tuam officiaque, quæ mihi liberaliter ac prolixe offers, amplector. Non deſinam ultra tibi nugis meis obſtrepere, quarum quia aliquod apud te precium eſt, mitto Epicedium, quod ſcripſi in obitum Willebrordi Snellii Mathematici incomparabilis. Alluſi ad celebrátas Aſtrologis ſiderum imagines, iiſque ſuum cuique luctum affinxi. Vides cur Ποιηταὶ [*Poëtæ*] dicamur. Vale, vir humaniſſime, & quantum ſtudiis, mihi fave. Lugd. Bat. menſ. Aug. 1626.

45.

CONSTANTINO HUGENIO *Sponſo.*

NOn utar longa circuitione, Hugeni clariſſime, nec amorum ſolennia longa oratione interpellabo. Vnum petam, ut Poëmation hoc meum eo vultu excipias, quo jam Sponſam tuam adſpectas. Verſus iſtos intempeſtivos, &

veri accommodos mutaſſem facile, ſed nolui fœtum nova cura refingere. Periculoſa eſt omnis ſuperfœtatio in humano ſexu; nec minus in carmine. Tu interim amoribus tuis feliciter fruere, & more majorum de humano genere bene mereri incipe. Uxorem duxiſti, & in ordinem maritorum adſcriptus es, in quo nec Lentulos te, nec Celeres imitari oportet. Longa ſunt conjugii ſpatia, quæ moderata feſtinatione decurres citius, quam impetu. Raro diurnant athletæ fervidiores. Etiam hic intra auream mediocritatem ſtetiſſe virtutis erit. Nec tamen ea gravitate ad tribunal Veneris accede, qua Principum aulas conſcendis, & Naſſoviorum reſponſa expedis. Blandum eſt & imbelle animal uxorcula, quæ in viri comitate & lubentia ſolatium quærit. Faſtidiunt contemplationi deditos novæ nuptæ, & vivendi genus amant πρακτικόν. [*activum.*] In ſcena modo ſerium, modo jocularem vultum actores induunt. Alium quoque tu in thalamo, alium in aula. Hic ſapiendum; illic deſipiendum, niſi forte ſapientiæ partes eſſe putes συνουσιάζειν. [*coire.*] Hactenus ex nullius præſcripto & dormiviſti & vigilaſti. Iam vero ad alterius arbitrium moderanda erunt hæc naturæ officia. Quæ Muſis aliquando indulſiſti pervigiliæ, amori indulge; & qui noctes antehac inter ſomnum & Poëticos furores dividere ſolitus es, inter ſomnum & Cypridem eaſdem partire. In iſtius jam militiæ conſenſiſti leges, in qua militare ſacramentum eſt: Mos geren-

gerendus Thaïdi. In hac, ut pergam jocari, ita ſtationem tuam tuere, ne aut Sponſæ verecundiam expugnes vehementius, aut invadas timidius. Vale, 3 Non. Aug. 1626. Lugd. Bat.

46.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

SEptimanæ jam effluxerunt tres & amplius, ex quo in publicum non prodii. In cauſa fuit febris recidiva, quæ cum variolorum reliquiis idque gravius quam ante me invaſit. Citius, quam oportebat, me aëri expoſuiſſe credor, & in proprias leges peccaſſe ipſe Medicus. Adeò facile, cum valemus, recta conſilia ægrotis damus, ægri ea ipſi negligimus aut faſtidimus. Interea non ſemel tui memoria animum meum ſubiit, & pertinax tuum ſilentium impatientiſſime tuli. Cogitabam diſplicere fortè amicum ægrum, quem non niſi ſanum vegetumque hactenus amaſſes: nec placere quicquam, niſi quod Deus & natura integrum ac ſalubre velint. Sed tantus tui animum meum inceſſit ardor, ut & gravius in me peccandi veniam tibi faciam. Imò negligentiæ tuæ ac inertiæ præmia mitto verſus hoſce, quos æger adhuc, ſed lentè convaleſcens, ſcripſi. Videbis adſperſas eſſe à febricula languoris poëtici notas. Tu judica, nec ſublime illud dicendi genus, quod in Panegyricis uſurpari ſolet, hic deſidera. Alia irati Achillis, alia amantis Paridis oratio eſt. Nunc ad publica me converto. Poſt ſuperatam & ſolo æquatam veterum

terum Saliorum urbem, Hulſtam Flandriæ propugnaculum ſtratagemate tentaſſe videtur Princeps, ſed fruſtra, uti belli incerta ſæpe ſunt molimina & eventus dubii. Præmonitum fuiſſe ab exploratoribus, aut transfugis hoſtem non dubito. Murmurat plebes, & proditionis crimina ipſis Proceribus ſolitâ temeritate impingit. Nempe effectum vellet omne illud, quod Principum conſiliis præconcipitur. Fama eſt, nec vanis autoribus ad nos perlata ingenti prælio inter Danum & Tillium pugnatum fuiſſe. Illum in fugam actum, deſideratis quinque aut ſex peditum millibus,equitatu diſſipato. Etiam Suecorum & Polonorum exercitus inter ſe commiſſi mutuis cladibus attriti ſunt. In Britannia turbata adhuc omnia ac ſuſpenſa. Rex, Gallorum, ut ajunt, inſolentia irritatus, omnem Reginæ comitatum, qui ex Gallis conſtabat, in Galliam abire juſſit. Buckingamo patrocinatur regius favor. Cætera, publici odii victima eſt. Gallus bello Italico expeditus pacem otiumque armis præfert. Vtinam & nos aliquando ſalutaris illa dea reſpiciat. Sed altius Hiſpanorum animis inſedit Belgarum odium, quam ut Pacis conſilia audiant,aut admittant. Cauſa Præfectorum Maris, quos vulgo Admiralitates vocant, ſub judice adhuc eſt. Metuuntur calculi nigri. protrahitur ſententiæ dictio, amicis,uti opinor, intercurſantibus. Ni me fallit conjectura, dabitur venia corvis. Spinolæ modeſtiam laudo, qui otioſus noſtrorum laborum ſpectator, partis

ac-

acquieſcere videtur. Fortè annonæ, aut ærarii penuriâ. Vale, vir amiciſſime, & de priſtino tuo in nos affectu cave quidquam remittas. 10 Septemb. 1626. Lugd. Bat.

47.
IACOBO PETITIO.

IAm antè ex nauta reduce itineris tui labores & errores intellexeram. Habes hoc cum magnis Ducibus Ænea & Ulyſſe commune: *Multum terris jactatus & alto.* Non alium ego profectionis tuæ eventum augurabar. Serius enim à nobis diſceſſeras, quam ut ante occiduum ſolem trajicere poſſes. Per easdem quoque ambages, nos paulò ante ad nuptias tuas proficiſcentes, circumduxerant iſti remiges non uno digni ſuſpendio. Dolui maximè uxoris tuæ vicem, cui ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ [*uterum gerenti*] omnia mala duplicata accidunt. De obitu Pinackeri noſtri nihil inaudiveram, ſed certâ auditione habeo Molanum Brielæ è vivis exceſſiſſe, & funus publicis exequiis, connivente Magiſtratu, elatum. Hanecopii factum an prudentiæ an timori magis affine ſit, ambigo. Non debebat, me judice, Eccleſiam deſerere, nondum ab eâ deſertus. Tranſivit hàc Canonicus iſte ex Holſatia redux, *dives agri* (uti jactitat) *dives poſitis in fenore nummis.* ideoque me Cappadocum regem alloquio ſuo dignatus non fuit. Stochios, aliosque Lucullos adiit. Ego faſtidioſi hominis ſermonibus carere poſſum, & plorare eum jubeo.

Non

Non libenter pediculoſi itineris narrationibus aures commodo. Heſterno die percrebuerat rumor Principem adventare. Iuſſi ſunt ilicet cives omnes in armis adeſſe, epulumque paratum Principi vel ad luxum. Expectatum fuit in ſeram veſperam, faces paſſim per plateas accenſæ diem mentiebantur. Tandem nuntiatum, Principem, ubi Leyderdorpiam veniſſet, Hagam deflexiſſe. Tum ſe quisque domum recipere, alii Principem, alii Magiſtratum, à quo præmonitus non fuerat Princeps, nedum invitatus, culpare, quisque, prout in eum erat animo, muſſitare. Hoſtis jam totus eſt in perfodiendis Cliviæ agris, ut Moſam Rhenumque committat. Legatus iſte Gondamar, qui ſimulatis nuptiis ante annos aliquot Regem Iacobum à Germanico bello avocaviſſe creditur, Bruxellis Hiſpaniam repetens in itinere obiit. Tillius in agro Brunſvicenſi rerum potitur. Danus reliquias colligit *Danaum atque immitis Achillei*. Tranſiit hàc Profeſſor iſte è Gallia redux, cui, *Cæſaries calvum contegit empta caput*. Sed nec hujus alloquio frui licuit. Vale. 8 Kal. Novemb. 1626. Lugd. Bat.

48.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

NEſcio an præſagi & fatorum præſcii fuerint ſermones iſti, quos non ita pridem de Snellio mecum habuiſti: quippe quos poſtero die excepit viri clariſſimi mors. Præſtat librum iſtum

iſtum Thibautii apud te ſervari, quam ut in manus hominum artis iſtius imperitorum deveniat. Non malè evenit tibi tua divinatio. At doleo publicam Academiæ noſtræ jacturam, quæ tanto viro orbata fruſtra parem ſperabit. Minus enim parabiles hoc ſeculo ſunt Mathematici, & rarius hæc ſtudia penitus addiſcuntur, ut docere ea poſſint, qui didicerunt. Exceſſit è vivorum numero magnus ille numerorum arbiter & judex. Extincta ſunt lumina, quæ Batavi luminum oculorumque doctrinam illuſtraverunt: operiet jam illum tellus, quem toties converſis in ſe oculis detinuit ſtellifer æther. Sepulchri anguſtias corpuſculo ſuo metitur, *qui radio totum deſcripſit gentibus Orbem.* Ad Eratoſthenem ſuum abiit, nec reducet eum Tiphys. Quis Atlanti iſti ſuccedet Hercules? Annonæ magna jam apud Brabantos tuos eſt caritas. Non minor apud nos Mathematicorum. Craſtino die horâ ſecundâ pomeridianâ poſtremum illi humanitatis officium perſolvemus. Vellem te adeſſe, & ductorem aliquando tuum ſequi. Poſt funus oratione laudes ejus exequetur D. Iacchæus. Ei hæc provincia demandata à Senatu Academico. Hæc dum ſcribo, nuncium adfertur, hoſtem ingenti ſtratagemate Sluſam tentaſſe. Certum cæſi glorioſæ victoriæ ſpem morte redemerunt, reliqui fugati diſſipatique. Habemus jam quo malos noſtrorum ſucceſſus & fruſtra tentatam Hulſtam ſolemur. Vale. Lugd. Bat. 1626. 3 Novemb.

49. CON-

49.

CONSTANTINO HUGENIO.

IAmdudum ad te in caſtris hærentem ſcriptu-rivi, Hugeni Nobiliſſime, verum cum didiciſſem nihil Muſis cum Marte eſſe commune, & humaniores litteras claſſicorum ſtrepitus averſari, officium ſtyli in hoc tempus diſtuli. Gaudeo equidem te ſoſpitem & incolumem è Morbonia ad tuos reverſum, & vagos inſalubresque caſtrorum ſitus ſtabili magisque ſalubri loco commutaſſe. Habes & domi, ubi caſtra metari poſſis, ſed extra telorum jactum, in Polybii aut Vegetii campis. Vallos, propugnacula, aliaque exercitus munimenta formabit tibi apud Annalium ſcriptorem Druſus. Illa luſtrare & oculis uſurpare licebit etiam poſt indictum caſtris ſilentium & ſacra vigiliarum tempora. Minus te afficiet Varus cadens, legiones cæſæ, aquilæ raptæ, quam turbatæ Batavorum phalanges, captus Wismarienſis, & manu, voce, vulnere pugnam ſuſtentans Dominus de Potles. Si vinctum Rhenum, ſi pontes ſublicios viſere amas, etiam in Cæſaris Commentariis Rhenum ponte ſtratum in Menapiis & Trevirorum finibus comperies. Si Principum tentoria oberrare animus tibi eſt, tetendit illa apud Curtium Pellæus juvenis. Si claſſium placet conſpectus, quantas tibi depinget Trogi abbreviator? quantas Patavinus ſcriptor in Libybæo promontorio? Faciem hanc belli, domi, cum libet, vides, ipſe ſecurus quid Tyri-

Tyridatem terreat, & quid Rex gelidæ meditetur oræ. Ego caſtra nec amo, nec ſequor, niſi illa fortè, in quibus imbellis cum matrem puer ſemotis arbitris belli damna reſarcit. Aliorum bellorum narrator eſſe malo, quam ſpectator, nec in illa fabulâ Purgopolinices ſum aut Danus. Si quid hebdomadales chartulæ nobis impertiant, quod boni ſit commatis, avidus illud arripio, & benè cum patriâ agi puto, cum tantis hiſtoricis ſecuritatem ſuam probaverit. Sed hæc per jocum. Snellii noſtri Mathematici ſummi mortem jam antè intellexiſti. Ejus manibus hoc carmine parentavi. Præterea

Auſonias arces, & nomina clara triumphis
Accipe, nec noſtræ ſordeat artis opus.
Diſſimulet Domini quamvis hæc pagina nomen,
Debebit domino non minus illa ſuo.

Nomen meum, inquam, non adſcripſi, quia Italiam ipſe non vidi, & ex aliorum ſolummodo narrationibus ſapiendum mihi fuit, quorum ſi quis fortè fuerit, errorem & culpam præſtare nolui. Vale, Hugeni præſtantiſſime, & frater à me ſalutem. Me ut redames non petam, cum non amare candorem non poſſis. Menſe Novemb. 1626. Lugd. Bat.

50.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

HErbæ iſtius precium mihi numeravit vir iſte à ſecretis Brederodio. Eam epigrammate hoc vel potius ænigmate deſcribi poſſe arbitror.

bitror. Ego Sphynx, tu Oedipus logogryphum hunc explica. quod difficile tibi non erit, cui ingenium omnis elegantiæ capaciſſimum largita eſt benefica natura. Veniunt juxta ad te verſus in obitum Snellii ſcripti. Ad manum tum temporis erat Sphæra cœleſtis, in qua dum depictas viderem ſyderum imagines, ſubiit animum voluptas ea omnia breviter carmine complectendi, & ut quæque Manibus Snellii indoluerint poëticè explicandi. Crede, verſus extemporanei ſunt, nec ter ſcribenti effluxit clepſydra. Feſtinabat enim typographus, qui vacuas aliquot paginas ſordibus iſtis conſpergi volebat. Equi tui panegyricum ad te probè curatum non eſt quod dubitem. Si quid ſit, quod diſpliceat, præſertim circa colophonem, nullo negocio mutabimus. fœtus enim ſuos lambere & lambendo refingere, non urſorum modo, ſed & Poëtarum eſt. Hactenus feliciter pugnatum à ruſticis Auſtriacis. Iam omnis ſpes reſtituendæ per ipſos rei decollaſſe videtur. Habent quod indignentur Pappenheymio, qui ruſticitatem ipſis unà cum vita exuit. Danorum Rex in Albis ripâ copias colligit. Naves Morinorum & noſtratium bellicæ in Hiſpanico mari Martem ſpirant. Illic ſuper Phryxeo vellere, quod non è Colchide, ſed occiduo orbe petitum quotannis eunt Hiſpani, ſeriò pugnabitur. Vtinam Medeam habeamus, quæ Draconem aurei velleris cuſtodem ſopiat. Vale. menſe Novemb. 1626. Lugd. Bat.

51. GUI-

51.
GUILIELMO GROTIO.

VAcat adhuc in ædibus meis convictori locus: idem nempe ille, quem antehac occupavit cognatus tuus Brielius. Quare adoleſcentem, quisquis fuerit, libens recepturus ſum, & qua potero viam illi ad uberiorem doctrinam & probitatem præmonſtrabo. Ipſius erit ductorem ſequi, & ad modeſtiam omnem vitam moresque componere. Nec enim aut nocturnos graſſatores, aut bibaces ſpongias amo, quales ædibus meis exeſſe jubeo. Iisdem legibus, quibus aliis, & ipſi vivendum erit. Eum bonarum eſſe partium gratulor. Non parum enim ad familiæ quoque tranquillitatem hodie facit ἡ ὁμοδοξία. [*opiniorum conſenſus.*] & quoties inter pocula de rebus communibus ſermo incidit, iſtos ἀντιλέγοντας [*contradicentes*] vix fero. Sunt ejusdem notæ & reliqui mei convictores. idem omnes volunt & nolunt, qualem veram eſſe ſcis amicitiam. Vale, chariſſime Groti, & juvenem iſtum non niſi poſt ferias Paſchales adducito. Interim fac ſciam, an parentibus ſtet ſententia illum ad nos mittendi. Solent enim ſtatim à Paſchæ feſto plures hinc inde è triviis Leydam advolare. Lugd. Bat. menſe Febr. 1627.

52.

CORNELIO VANDER MYLE.

PArum forte obſervans dignitatis tuæ videbor, Nobiliſſime Myli, ſi petaces haſce Tibi chartas obtruſero. Verum cum benignitatis tuæ fiduciam mihi jampridem ingeneraverit perſpecta pluribus humanitas tua, nec ejuſcemodi litterarum miſſitatione moleſtus tibi eſſe ſoleam, omnino confido, aliquid ponderis apud te habituram commendationem meam, quâ maximi & mihi conjunctiſſimi viri cauſam apud te defero. Eſt is D. Matthias Overbequius, vir ſummis virtutibus ornatus, qui præterquam quod litteras humaniores & Philoſophiæ ſtudia non ſegniter tractet, earum quoque cultores liberalitate ſuâ fovet & erigit, partimque in Germaniâ, partim in hac noſtrâ Academiâ ſtudioſos duodecim ſuo ære ſuſtentat, raro & ſingulari exemplo. Litem huic viro apud Senatum Academicum movit Germanus quidam Bohemus, quem fodinis ſuis in Bohemiâ antè annos aliquot præfecit. Cumque Bohemus iſte laborum ſuorum fructus ab hoc repetat, hic à Bohemo viciſſim rationes accepti & expenſi exigat, longius quam par eſt negocium hoc à Senatu Academico, fortè iſtarum controverſiarum minus gnaro, protrahitur. Impetravit nuper Bohemus iſte litteras *συςαλικὰς* [*commendatitias*] à matre Principis Palatini, nec non à Palatino ipſo, & hoc agere videtur, ut cauſæ faciem Principum interceſſione

ne & authoritate invertat. Quamobrem petit obnixè noſter, ut vel opere vel conſilio ipſum juves, quo à Principe Auriaco litteris ad Senatum Academicum impetret, quibus cauſam ipſius eidem Senatui inſinuet & commendet, ne præjudicium aliquod illi creet aliorum Principum interlocutio. Ego ſeriò rogo & obſecro, ut virum hunc de re litterariâ & communibus ſtudiis egregie meritum favore tuo proſequi digneris, & voti iſtius compotem ipſum facias, vel per te, qui apud Principem gratiâ & autoritate vales, vel per alium, quem huic negotio idoneum judicabis. Hoc beneficio non me ſolum infimi ſubſellii hominem, ſed virum hunc Ampliſſimum, cui felicitatis ſuæ partem debent Muſæ, æternum obſtringes. Vale. Lugd. Bat. 18 Feb. 1627.

53.

BALDUINO HAMÆO, *Anglo.*

IAm de fide tua ac promiſſis dubitare incipiebam, Hamæe chariſſime, & ſilentium tuum ſequius interpretabar; cum oppido mihi litteras tuas tradidit Utenbogartius: quæ negligentiæ conceptam ſuſpitiunculam diſcuſſerunt, & fidem tuam mihi probavere. Memor es transmarini præceptoris, ex cujus ore pependiſti aliquando auditor, & humaniter me compellas, quem propriis tibi officiis devinxiſti. Ego uti egregias animi tui dotes, & minimè vulgarem eruditionem ſemper æſtimavi, ita mihi gratulor in Bri-

tanniâ obtigiſſe amicum, qui cum per litteras loqui poſthac licebit. Tuum erit in laudabili hoc cœpto perſeverare, nec tam grandis boni uſurâ privabis hominem tui amantiſſimum & ſtudioſiſſimum. Quæ de Regni veſtri ſtatu ſcribis, anxios nos reddunt & ſollicitos. cum præcipuum ſecuritatis noſtræ præſidium in veſtrâ poſitum ſit ſalute. Optarem domeſticas iſtas ſimultates ſopitas eſſe, quo junctis viribus communi hoſti obviam iri poſſet. Nunc, dum hic Britannorum, illic Gallorum, alibi Germanorum vires atteruntur, publicorum conſiliorum vis evaneſcit, & magnus ille Europæi orbis terror elabitur. quin commiſſis jam ſecum nuperi belli ſociis Gallo & Britanno in ſinu gaudet, & vicinorum Principum diſſenſiones, ad Philippi Macedonis exemplum, in lucro deputat. Quæ enim Erinnys vos cum Gallis commiſit? aut ut Homeri utar verſibus:

Τίς τ' ἄρ σφῶε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι?

Quisnam ipſos deorum liti commiſit ut pugnarent? Sane, *Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Atridæ.* Loquar explicatius: *Hoc Aſtur velit, & magno mercentur Iberi.* De Buckingamo hic alii aliter ſentiunt. Scis querulum eſſe in rectores ſuos vulgus, & calumnias pronis auribus excipi, quas poſtea dies deterit. Mihi Heros iſte nec beneficio nec injuria cognitus eſt. Quare malim ἐπέχειν, [*judicium ſuſpendere,*] quam temerario & præcipiti judicio flagellare nomina publica. Rex Daniæ novis conſcriptis copiis bellum redin-

redintegrat. Præfectus Morgan Anglorum aliquot cohortes hinc in Germaniam transfert. Nobis minari quoque videtur Spinola, & novam obſidionem moliri. Nec ſegnius Ordines noſtri & Auriacus de rerum ſummâ deliberant, ne quid Reſpublica capiat detrimenti. Venio ad privata. Victor ille noſter tandem victus ſuccubuit, & indignantem animam, nexosque artus reſolvit. Exercuerunt in hoc juvene omne lanienæ genus Medici & Chirurgi. Fuiſti αὐτόπτης [*oculatus teſtis*] aliquoties. Idem ejus malum hâc æſtate recruduit, eodem quo ante loco abſceſſum gigni vidimus, eadem ſymptomata afflixerunt miſerum, tandemque ſubſecuta ἀτροφία [*alimenti defectus*] hominem confecit. Aperto abdomine, deprehenſum fuit, muſculum ψόας, [*lumbos*,] cui ren dexter, incumbit, computruiſſe. Hinc collecta puris copia verſus inguina & partes inferiores prolapſa viam ſibi fecit. Viſcera omnia ſana erant, & extra noxam omnem. En vitæ humanæ ſcenam, & miſerrimam cataſtrophen. Ego te, mi Hamæe, valere jubeo, & ut de valetudine tua ac rerum veſtrarum ſtatu ſæpius perſcribas, obſecro. Lugd. Bat. 25 Mart. 1627.

54.

ABRAHAMO DOMINICI, *Friſio.*

D*Octiſſime vir,* Iam verum eſſe comperio Homeri illud ἄλλῳ ἄλλα ἔδωκε Θεός. [*alii alia tribuit Deus.*] cui conſonum eſt iſtud

 Pauli:

Pauli: (ſi ſacra licet conferre profanis) *diſtinctiones donorum ſunt, ſed idem Spiritus.* Ne longius abeam; intra Theologiæ fines conſiſtant. In ea alii diſputandi acumine, alii ſcripturarum intelligentia, alii in aſſerenda veritate, alii in expugnanda falſitate, alii apud populum dicendo, alii antiquæ Eccleſiæ & Patrum ſententias ſcrutando reliquos poſt ſe relinquunt. Pauciſſimos tamen hæc cura mordet, ut dogmatum momenta, & eorum, quæ agere oportet, neceſſitatem ſerio expendant. Hinc fit, ut & controverſiis inutilibus ſtrepant Scholæ, perſonent templa, & traditionum rituumque non neceſſariorum mole, quaſi ſub onere, gemant Eccleſiæ, & Iudaicæ ſervitutis imaginem circumferant. Verum his malis te ἀλεξίκακον [*Averruncum*] videntur fata deſtinaſſe, qui viam monſtrare aggrederis, qua commodiſſime neceſſaria à non neceſſariis diſcerni queant, quæque ea ſint, quæ auri argentique & pretioſorum lapidum precia adæquent; quæ lignorum, fœni & ſtipulæ. In quo argumento videris ἴδιον [*aliquid peculiare*] à ſummo illo omnis boni datore Deo conſecutus. Miratus fui, tam multa à te in hanc rem excogitari potuiſſe, ut vix quidquam aliis reliquiſſe videaris. Potuiſſent quædam latinius dicta fuiſſe. Sed dicam ingenuè, quod ſentio. Amant ſacra ſimplicitatem, & comptum illud dicendi genus faſtidiunt. Rhetorum floſculos & verborum phaletas ſectentur, quibus opus eſt ſuſpenſa hedera. Theologia, quæ fidem meretur, ob di-

centis

centis autoritatem, calamiſtratam orationem,& mellitos verborum globulos negligit. Vmbraticiis hæc Doctoribus relinquantur, qui levibus atque inanibus ſæpe ſchematibus corpus orationis Theologicæ enervant. Sed quam vellem, ut qui ſingulari felicitate τεκμήρια [*certa indicia*] iſta dignoſcendi neceſſaria à non neceſſariis conſignaſti, jam à theſi ad hypotheſin maxime neceſſariam deſcendas,& Articulos omnes tum fidei, tum morum in faſciculos colligas, quos tuis iſtis notis inſignitos neceſſarios judicabis. Hæc enim vela illa fuerit & genuina veritatis πρὸς εὐσέβειαν [*ſecundum pietatem*] ſynopſis. Et magno redimam, ſi in talem aliquam ſynopſin, & ſanorum verborum formulam conveniant Chriſtiani. Elegiæ iſtius editionem, me inſcio,nimis operoſe excuſas. Nihil hic peccatum, cum jam Poëmatum meorum rapſodiam prælo commiſerim. Sed riſi deliberationes veſtras ſuper duplici Chriſti dextra. Rectè tu dexteram adjectivè interpretaris, prout idem ſignificat quod propitius. Sic apud Poëtam: *Adſis mihi dexter Apollo*. Adhæc ſcis controverti apud doctos: num, quam ſiniſtram vocamus,ſit dextera dicenda. Addam aliquid ex Philoſophia noſtra: dextrum & ſiniſtrum nihil eſſe in rebus, ſed ſolummodo eſſe rationis entia. ut pro diverſa mentis comparatione nihil vetet idem dextrum & ſiniſtrum dicere. Idumæos à Iudæis diſtingui notiſſimum eſt, ſed promiſcuè ſæpe ſumi apud Poëtas non minus notum:

Claudite Idumæi vaſta Sacra funera petra,
Et tumulum armiferis cingite militibus.

Sed in his Batavorum res non vertuntur. Vale, & D. Pruyſſenium ſaluta. Lugd. Bat. 15 Apr. 1627.

55.

SIXTO AMAMÆ.

QVem tu non poſtremum decus Bataviæ appellas, clariſſime Amama, ut aliquid dicas ὑπερβολικώτερον, [*per exceſſum*] is ſe Bataviæ ſuæ non poſtremum dedecus & Academiæ hujus everriculum verius dixerit. Adeo quas in illo agnoſcis virtutes, aut non habet ipſe, aut ſi quas habet, quæ infra mediocritatem conſiſtunt, pro deſpectis habent Batavi. Megarenſes ſumus οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι. [*neque tertii, neque quarti.*] Quo magis mihi gratulandum cenſeo, quod benigniora multo veſtra judicia experior, judiciis noſtratium. Licet & contemni pro nihilo ducam, & ſupra modum laudari faſtidio ſit. Incidi miſer in infeſta & ſæva ſtudiis meis tempora, nec ingenii tenuitate ſuperare potui vitia illa magnis parviſque civitatibus communia, ignorantiam recti, & invidiam. Nec tamen adeo virtutum ſterile eſt ſeculum, ut non & bona exempla prodiderit, & vigentibus aliorum odiis amicos mihi alibi conciliet, etiam in Friſia veſtra, ubi Abrahamum Dominici & Staackmannum nominas, humanitatis, ita vocas, meæ præcones, & te ad mutua litterarum officia

officia demittis. quorum ego omnium amicitiam tanti facio, ut naufragii mei jacturam tot amicorum inopinato appulſu aliqua redemptam putem. Eſt hoc lenocinantis ſibi naturæ vitium, ut magnorum virorum honeſtas amet ſuffragationes, & ex aliorum commendatione famæ aucupium querat. Abrahamum Dominici ex Eirenico ſuo nuper noſſe cœpi. Staackmannum ex verſibus iſtis, quibus Profeſſorum veſtrorum trigam celebravit. In illo uti ſingulare pacis Chriſtianæ ſtudium, ita in hoc egregium litterarum amorem exoſculor. De te loquar parciſſime, qui hoc noſtro orbe facem Hebræis præfers, & eruditionis fama Curatores nuper noſtros tui potiundi cupiditate accendiſti. Sed ut ad litteras tuas revertar; Overbequius iſte vir eſt eruditorum omnium & elegantiarum cultor ſummus. qui in magna opum affluentia, grande vectigal putat parſimoniam. Eum ut amicum, non ut patronum veneror. Si ſubinde unctior ab illo redeam, mercedem laborum meorum refero. Mecœnates olim Roma habuit, Batavia noſtra deſiderat. Superos fortè imitatur, qui dona non niſi laboribus vendunt. Vt illi libros iſtos I. Druſii inſcribas, ſuadere non auſim, nec tamen diſſuadeo. Si feceris, interlocutione mea viduæ cauſam & neceſſitates, quam potero benignè, ipſi exponam, & quid commendationis meæ acceſſio poſſit experiar. Ad laudem ejus hæc faciunt: quod cum Philoſophiæ ſtudiis Theologiam quoque conjunxerit:

rit : præclara ingenia liberalitate ſua foverit & erexerit, quorum non pauci publicas profeſſiones in variis Germaniæ Academiis adepti ſunt. Adhæc in ipſa Batavorum Academia ſtudioſos duodecim & ultra raro exemplo ære ſuo ſublevat ac ſuſtentat. Hæc οἰκεῖα [*peculiaria*] ſunt. communia prætereo, quæ, prout viſum tibi, dedicationi hic illic inſperges. Aut ego malè calculum poſui, aut ſpem viduæ non fruſtrabitur. Hujus verò conſilii ipſum præmoneri minimè conſultum arbitror. Nec enim videri volet ambitionem precio redemiſſe. Prȩſtat facto ipſo vim inferri ipſius liberalitati, quam per ambages eam circumveniri. Sed fac ſciam ubi ad ipſum exemplar unum aut alterum transmiſſum fuerit. Vale vir præſtantiſſimè, & nos ama. Lugd. Bat. menſe Nov. 1627.

56.

CONSTANTINO HUGENIO.

N*Obiliſſime Hugeni*,

Bacchum olim antiquitas lætitiæ datorem dixit, coluitque, ego Te. Adeo beneficium beneficio, gaudium gaudio cumulas : ut jam de mutando foro cogitem , cum rationibus ſubductis non videam , qua me via tuo ære extricem. Cum Æſchine meipſum offero , penè dixiſſem vernam, imò mediaſtinum : niſi, quæ tua eſt humanitas , manumittendos eſſe putes poëtas, vel propter mediocre ingenium. Quod ſi nolis , age , vel pedes meos creta alba nota , Romanorum more ; vel Iudæorum ritu aurem mihi pertunde ,

tunde, ut me non mei amplius, ſed tui juris eſſe publice conſtet. Illuſtriſſimum Carletonum intra biduum aut triduum Scazonte compellabo, eique adventum in Batavis gratulabor, unaque pro perlato ad me regio munere gratias agam. Poſtea Penbrociæ Comes & Oldisworthis luculentiore vel carmine vel epiſtola compellandi erunt. Verum, quod regiam iſtam liberalitatem ſilentio premi cupis, gravatè obſequar. Citius ringar, quam ut inſignem Regis ſummi munificentiam, & ingentia tua erga me merita ingrato ſilentio involvam. Quid enim? vis me cogitaſſe, quid optandum fuerit, non quid impetratum ſit? vis me æſtimaſſe beneficium, non benefactorem? præterquam quod ſciri expediat, aliquod quoque precium eſſe ſtudiorum meorum apud exteros. Vale, mi Hugeni, & Patriæ, Principi, tuiſque charus vive. Lugd. Bat. Cal. Maji, 1627.

57.

ARNOLDO BUCHELIO.

CAre ſatis verſus meos redimis, Bucheli clariſſime, qui pro tralatitiis iſtis Elegis integros remittis libros, Augerios, Salvianos, Riolanos, Actuarios. Si fas eſſet Muſas ad mercatum ire, tecum eas mercari vellem, qui æſtimare illa ſtudia didiciſti, quibus neceſſitas humana absque incommodo carere poteſt. Illud tamen ingenuè eloquar, pudori meo à te vim inferri, dum litterariis iſtis munuſculis illum oppugnare non deſinis. Quanquam enim non

non is ſit rerum mearum ſtatus, ut δοτῆρας ἐάων [*largitores bonorum*] faſtidire debeam, tamen ſorte meâ majorem animum gero: nec is haberi velim, qui mercenarias domi Muſas alam, & in ſcribendo carmine liberalior eſſe amem queſtus ſpe. Statueram omnino non amplius carmine te affari, ne viderer poſthac utiliter fuiſſe officioſus. Verum cum ab amore & affectu in me tuo illa humanitatis tuæ officia profecta non dubitem, & egregium me vitæ meæ fructum referre credam, cum litterarum tuarum alloquio fruor: operæ pretium me facturum puto, ſi ſimili per otium arrhabone amicitiæ noſtræ fedus obſignem. Quid, quod à moroſis Philoſophorum controverſiis ad tranquillitatem carminis, tanquam ad portum faciliorem refugere amem. ut difficile mihi ſit, hunc furorem non furere. Mitto itaque Elegiam extemporaneam, de Aſcenſu Chriſti in cœlos, ut quem in Cruce pendentem legiſti, omni ſpecie ac decore exutum, & veluti piacularem victimam, jam triumphantem ac ſupra cœlos aſcendentem animo proſequaris. Scilicet, qua præivit caput noſtrum, fas eſt ſubſequi membra: nec perpetuas diremtiones eſſe ſinit amor conjugalis inter Sponſum Chriſtum, & Sponſam, quæ Eccleſia eſt. Hâc ſpe erigimur in malis, & faſtidimus præſens ſeculum, futuri conſcii. Hac ſpe in terris hoſpites cœlum incolimus, & alterius Reip. coloni, alterius cives ſumus. Symbolam tuam offers ad editionem Poëmatum meorum. Sed eam omnem

nem ſuis ſumptibus adornat typographus. Interea prolixam iſtam tuam humanitatem, animumque erga me propenſiſſimum venerabor & colam, quoad ſpiritus hos reget artus. Plura non addam, niſi ut tui obſervantiſſimum amare perſeveres. Lugd. Bat. 8 Maji, 1627.

58.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

REdiit ab expeditione maritimâ Realius, verum nec ſuo, nec hoſtium ſuorum ſanguine adſperſus. Circa littora Portugalliæ per menſes quinque oberravit, in omnes nocendi occaſiones intentus. Sed hoſtium aut timiditas, aut prudentia magnas rerum gerundarum ſpes eluſit. Illi ſe portubus ſuis continuerunt, rati inter vanum timorem, & inconſultam audaciam medium iter teneri poſſe, nec probari prælia, niſi quæ neceſſitas imperaverit. E Britannia appulit Carletonus, extra ordinem miſſus Legatus, nec non regius quidam Miniſter, qui periſcelidis aureæ inſignia in Principem Henricum collaturus venit. Par enim eſt, ut qui laborum, etiam fratris ſui honorum particeps fiat. Nec mihi in auſpicatus fuit iſtius Herois adventus. Ante pauculos dies ad me miſit, Sereniſſimi Regis nomine, aureum torquem, δῶρον verè βασιλικὸν. [*donum regium.*] Iactet vetuſtas laureatos aut hederaceos Poëtas, ego auratus eſſe malim. Nec tamen tanti apud me eſt particula iſta melioris metalli, quanti favor regius, cujus

cujus ego hoc monumentum, quâ par eſt veneratione, inter ſacra κειμήλια [*depoſita*] aſſervabo, non contrectandum, niſi cum honoris præfatione. Iam enim libet apud te frontem exporrigere, nec aliter atræ diffugiunt ſollicitudines. Hagæ Comitis de capite Remonſtrantium comitia habentur. De Dano, Sueco, Gallo nihil habeo, quod ſcribam. Si tibi otium, aut ſcribendi argumentum non ſuppetit, majuſculis litteris ſcribe vocem hanc emphaticam, *Valeo*. Ego longis hoc logis antepoſuero. Vale. 10 Maji 1627. Lugd. Bat.

59.

IACOBO PETITIO.

D*Ilectiſſime Petiti*,

Ex quo Ultrajecto diſceſſi, nihil de te vel fando audivi, ut cogar his litterulis & tuum & meum veternum excutere. Sed, quam ſtupui, cum audirem affinis tui filiolum, bene habitum illud βρέφος, [*infantem*] & naturæ luxuriantis germen deceſſiſſe. In illorum ordine eſt, de quibus Virgilius:

Quos dulcis vitæ exſortes, & ab ubere primo
Abſtulit atra dies, & funere merſit acerbo.

Puto nimia cura & importuna ſollicitudine enecatum infantem. Simiæ in tergum conjectæ & à matribus negligentius habitæ diurnant: at quæ amplexibus matris inhærent, petris facilè ſcopuliſque illiduntur. Placet mihi tua in amando prudens mediocritas. Inter ſordidam enim negli-

negligentiam, & profuſum amorem medium iter teneri poſſe arbitror. Sereniſſimus Britanniæ Rex ante pauculos dies me aureo torque inauravit, per Illuſtriſſimum Carletonum Legatum. Itaque damno illud Naſonis: *ſtudium quid inutile tractas?* Et licet eo fine verſus iſtos non ſcripſerim, ut utiles eſſent; tamen minimè expedit, ſapientem iſta beatitudinis adminicula averſari. Duo adminicula: nec enim ad Beatitudinis eſſentiam faciunt, ut cum Philoſopho loquar, ſed eam illuſtriorem, ſplendidioremque reddunt. Ubi ad nos veneris, attrectare tibi non licebit ſacrum illud depoſitum, niſi poſt ſolennem purificationem. Vale, vir ſuaviſſime, & multis mihi nominibus colende. Filiolæ tuæ valetudinem cura non nimis diligenter. Fruendum eſt liberis, ſed ita, ut carere poſſis. Lugd. Bat. 7 Cal. Iun. 1627.

60.

M. OLDISWORTHO, *Britanno.*

MUnus iſtud regale heſterno die tuâ curâ ad me transmiſſum, Oldisworthe ampliſſime, qua decuit veneratione exoſculatus ſum, tuumque in illo erga me affectum ſtudiumque ſingulare agnovi. Nunquam ſcripſi verſus utiliores, licet iis non quæſtum, ſed gloriolam mihi quæſiverim. Habet enim, neſcio quid, affine cum Philoſophorum εὐδαιμονία [*felicitate*] Poëſis. Illa propter ſe expetitur, ſibique precium eſt. Poëſis quoque in alios fines ſordidos

didos ac ignobiles, præterquam ſui amorem dirigi non amat. Illam divinum & τιμιωτάτον [*pretioſiſſimum*] bonum dixit Philoſophus: Sed hæc Θεῖόν τι [*divini quid*] habet, utpote profecta à ſpiritu, quem æthereis ſedibus derivant ejus myſtæ. Quin & in hoc conveniunt: quod quemadmodum virtutis actio adminicula proſperioris fortunæ, ac præcipuè honorem anxiè non petit; ita & hæc noſtræ contemplatio *Fortunæ ſecura nitet, nec faſcibus ullis erigitur, plauſuque cupit clareſcere vulgi.* Verum, uti illam blande veſtigat & ultrò ambit honor, etiam Poëſis Regum, Principumque applauſus & benigna ſuffragatione tacite fruitur. Nunc mihi longè à vero receſſiſſe putandus eſt Petronius, elegantiarum ſub Nerone Arbiter, homo Latini ſermonis potens, cetera nequam. Is in Satyrico ſuo, ſub perſona Eumolpi exagitat Poëtarum ſortem, qui in ſpem eſuritionis verſus ſcriptitent, & propter hoc ipſum malè veſtiti incedant, quod poëtæ ſint. Gratulatur adulatoribus, qui picto oſtro ebrii jacent: gratulatur mercatorum ſorti, qui dum ſe pelago credunt, ingens fœnus colligunt: gratulatur militibus, qui dum pugnas & caſtra petunt, auro donantur. Laudat conjugiorum pararios, qui præmiorum ſpe nuptas ſollicitant. At ſolus, inquit, amor ingenii neminem divitem facit. Hinc querelæ ejus de bonæ mentis ſorore, paupertate, de litterarum amatoribus infra pecuniam poſitis, quorum notam eſſe dicit, cultum non ſpecioſum. Seculi nempe
ſui

ſui vitium deplorat, ignarus futuri. Vivebat homo eruditus ſub flagitioſiſſimo Principe, qui cum ingenioſas ſectaretur libidines, coronas ad imperitos deferre ſolebat, tantoque mox litterarum odio exarſit, ut in hoc voto diem ſuum clauſerit: Vtinam neſcirem litteras. Alias vobis Britannis meus eſt, qui humaniorum artium ſtudiis, Muſarum patrocinio, & poëtarum egregio amore, Romanos poſthabetis, & ingratitudinem iſtius ſeculi laudatiſſimo exemplo flagellatis. Obverſabatur vobis Antoninus Severi Imperatoris filius, cujus erga Oppianum poëtam liberalitas veterum monumentis inclaruit. Obverſabantur Honorius, Theodoſiusque, qui honoris ſui præconem Claudianum ſummis honoribus decorarunt. Et fortè Venetis laudem magnificentiæ invidiſtis, apud quos quantivis precii fuit Sanazarius. Quæ à me non dicuntur, ut cum tantis viris comparari velim, ipſe humillimi ſpiritus poëta, ſed ut oſtendam, etiam mediocris Poëtæ habitam apud vos rationem, & in cenſum me venire illorum, quibus Reges annuere non abnuunt. Tibi verò, Oldisworthe humaniſſime, gratias ago, ſi poſſem, etiam referrem. Quanto excellentius eſt, Regis Sereniſſimi donum, tanto excellentius beneficium tuum: cujus magnitudinem dum ſeriò cogito, ad ſilentium redigor, non immemor beneficii, ſed oppreſſus. Torquem mittis, cujus cum plurimos annulos intueor, tot me tibi nominibus obſtrictum puto. Torquem mittis, cujus cum nullibi

N ſit

ſit principium, nullibi finis, pari me ſorte involutum video, qui juſtæ gratiarum actionis nec principium nec finem invenire poſſum. Torquem mittis, cujus cum ζυζυγίαν [*copulatam feriem*] adſpecto, Gratiarum Muſarumque in te indivulſam copulam contemplor. Mittis aureum, ut regiæ Majeſtatis ſplendor, & Camœnarum precium eluceſcat. Mittis ponderoſum, ac ſi ſentire magis beneficium me velis, quam eloqui. Quare in Torquatorum familiam adſcitus, hoc Regis dono, tua opera, quæram cum Statio: *Qua celebrem tua vota lyrâ?* & reſpondebo cum Marone: *grates perſolvere dignas Non opis eſt noſtræ.* Dicam cum eodem, ex veterum formula,

Dii tibi, ſi qua pios reſpectant numina, ſi quid
Vſquam juſtitiæ eſt, & mens ſibi conſcia recti,
Præmia digna ferant.

Vale, vir doctiſſime, & longum vale. Lugd. Bat. 20 Aug. 1627.

61.

ARNOLDO BUCHELIO.

LIbentiſſime legi tuas litteras, Bucheli doctiſſime, in quibus jucundiſſimum mihi fuit, quod de regiâ liberalitate mihi gratularis. Eſt utique amicorum, & ſecundis & adverſis rebus mutuo affici, nec niſi communia putare tum calamitates, tum commoda eorum, quibus benè volumus. Apud Tragicum eſt: καλὸν θέαμα δ᾽ ἐστὶν εὖ πράττων φίλος. [*pulchrum eſt ſpectaculum amicus felix.*] Iam ante per litteras te hujus

jus meæ felicitatis compotem feciſſem, ſed verebar, ne qua es prudentia inſolentis me lætitiæ apud animum tuum redargueres, & immoderatius hunc blandientis fortunæ riſum ferre exiſtimares. Continui itaque me, contentus iis amicis hoc ipſum ſignificaſſe, apud quos metum tacitæ reprehenſionis diſcuſſit præconcepta ſummæ familiaritatis opinio, & morum inter ætate pares ſimilitudo. Docet Philoſophus, aliud eſſe inter æquales, aliud inter inæquales amicos officiorum genus. Et penſiculatius res humanas expendat Neſtor, quam Atridæ juvenes, Cato ſenex, quam junior Scipio. Tu, ſi libet, me jam non inter laureatos, ſed torquatos poëtas numera, quos, uti olim triumviros, ſua quoque commendat paucitas. Illud minimè vulgare eſt: Regem Magnæ Britanniæ Poëmation illud meum à capite ad calcem perlegiſſe, adhibitus duobus interpretibus, viris doctiſſimis, qui difficiliora quædam explanarent. Habeo hoc ex fide dignis autoribus. Comiti Pembrociæ Regiæ Aulæ præfecto ſummo poëtarum Mecœnati alio poëmate gratias egi, uti & Oldisworthо ejusdem Comitis Secretario. Vides, mi Bucheli, non ſolum fecundo calici vim iſtam ineſſe, ut diſertos faciat. Baudii ſortem memoras, cui minus feliciter ſucceſſit poëticum hoc negotium. Memini Scaligerum abiturienti illi in Angliam cum ingenti Iamborum mole ad Iacobum Regem, dixiſſe: Baudi, tu abis in Angliam gravis ſpe, ſed redibis levis ære. Nec fe-

fellit Vatem augurium iſtud. Quid dicam? Etiam hic Pluti ſui lippitudinem deteſtetur Ariſtophanes. Vale, mi Bucheli, & valetudinem tuam ſeriò cura. Addidi litteris hiſce exemplar Epithalamii. Sed neſcio an dignum tuo ſerio & moribus. Veniam mihi da, ſi in hoc argumento minus ſim gravis. Sacra illa aliter non conſtant, nec neſas eſſe puto alludere ad conceſſas voluptates. Steti tamen longè citra feſcenninos. Vale, vir doctiſſime, & qui valeas, fac ſæpe ſciam. Lugd. Bat. 12 Iun. 1627.

62.

CONSTANTINO HUGENIO.

GRata mihi vehementer eſt memoria noſtri tua; quam etiam inter arma & lituos non deponis. Eam ut conſerves, non quo de tua conſtantia dubitem, ſed quia mos eſt ita rogandi, rogo. D. Voſſii, viri eruditiſſimi amicitiam Tibi non interceſſio mea, ſed præclaræ tuæ virtutes, & à ſummo ingenio profectæ lucubrationes facilè impetraverunt. Cui enim te minus notum eſſe putas, ejus jam ante judicio inter Patriæ noſtræ lumina habitus es. Nec enim latere poteſt laus tua excelſo & illuſtri loco poſita, & clariſſimis ingenii tui monumentis quaquaverſum diffuſa, quam & tunc illuſtriorem facis, cum humaniorum artium cultores ſingulari tua humanitate, ſermonibusque ſuaviſſimis erigis & ſolaris: in quorum numero & me, nullo meo merito provocatus, eſſe voluiſti. Librum viri

iſtius

iſtius de Hiſtoricis Latinis, prout juſſeras, apud Elzevirium compingi curaſſem, ſed prævenit autoris liberalitas, qui ſimulac à Te deſiderari illum intellexiſſet, exemplar tibi transmittere ultro voluit: partim, quod ad laudem quoque ſuam pertinere putaret à te judicari, partim ut hoc litterario munuſculo amicitiam tuam, quâ nihil ipſi eſt antiquius, aliqua appignoraret. Magnam nos hic ſpem concepimus potiundi Grollâ; ſed moras incuſant, qui belli rationes & incertos caſus ignorant. Ego de Principe noſtro ita ſtatuo, nihil eſſe, quod non exiſtimem laudis & gloriæ cauſa facturum. Tuam vicem doleo, qui mitiſſimi vir ingenii, & à cruentis iſtis ſpectaculis ac militum laniena, qui decem & minus denariis, teſte Tacito, venales habent animas, alieniſſimi, ea coram vides, & oculis uſurpas, quæ nobis vel auditu acerbiſſima ſunt. Niſi Batavus eſſem, exclamarem cum Virgilio:

Nulla ſalus bello, pacem te poſcimus omnes.

Nunc fortè dicere expediet: *Vna ſalus bello, pacem ſic poſcimus omnes.* Quod mihi amorem tui toties commendas, facis tu quidem amicorum more: ſed velim, ſic exiſtimes, me quum amori, quem inter nos mutuum eſſe gaudeo, plurimum tribuere, tum de ſummo ingenio & optimis ſtudiis tuis ita judicare, ut neminem tibi anteponam, comparem paucos. Vale, Hugeni, & da operam, ut valeas; hoc mihi gratius nihil facere potes, ὡς γράφεις [*ut ſcribit*] Cicero ad Cornificium. Lugd. Bat. 18 Iul. 1627.

 63. MAT-

63.

MATTHIÆ OVERBEQUIO.

PRimum tibi, ut debeo,gratulor, Overbequi chariſſime, lætorque, quod ſoſpes & incolumis poſt devorata maris terræque tædia ad urbem deſtinatam appuleris. Nec profecto fas erat, iratis illum Diis navigare, qui tot Dearum (Muſas intelligo) patronus audit & fautor. Anxium ſæpe me habuerunt ſubortæ tempeſtates, quæ ne te quoque mari vectum proſequerentur, ſerio timebam. Supereſt, ut jam rediturum propediem votis precibusque juvem. Si uxor eſſem, in hæc verba ſcriberem:

Nil mihi reſcribas, attamen ipſe veni.

Iam rerum noſtrarum hiſtoriam audi. Princeps noſter propè Arcem Schenckii, quæ in divergio Rheni eſt, undique è præſidiis evocato milite potentiſſimum coëgit exercitum, copiis conſtantem pedeſtribus ducentis & ſexaginta, equeſtribus quinquaginta. Curribus navibusque commeatum, aliaque caſtrorum impedimenta vehentibus fervent viæ & flumina. Incertis adhuc auguriis tenemur, quo hæc tendant. Niſi quod jam eò hic apparatus ſpectare videatur, ut Foſſam illam magnis ſumptibus ab Iſabella ad committendos Rhenum & Moſam duci cœptam, vi ſubruamus. quod ſi feliciter ſucceſſerit, tum de obſidenda Veſaliâ cogitari conſtans fama eſt. Embricam cum exercitu Princeps præteriviſſe dicitur, altiusque verſus Geldram

dram & Venlonium contendere, quæ loca, uti & cœptam foſſam, tuetur Comes Henricus Bergius, exercitu non adeò numeroſo, equitum turmis triginta, peditum ſeptuaginta. A claſſe Anglicana, quæ jam in littore ſtat, metuunt ſibi Flander & Gallus. Gliſcunt adhuc inter hunc & Britannum obortæ contentiones. Claſſis noſtra Indica ad Occidentem aliquot Hiſpanorum naves mercibus exuit, quarum quatuor jam pleno ſpoliis hoſtibus ventre appulerunt. Northeymium tandem in poteſtatem Cæſaris tranſiit. Danus exercitum milite pedeſtri ex Anglia, Scotia & Gallia evocato ſupplet. Ex re Batavorum foret, ſi bellum iſtud Albim & Viſurgim inter protrahi poſſet. Nos hic feriamur & ocio abundamus. Academia miſſa eſt. Domi tuæ omnia ſalva ſunt ad equos & gallinas usque. Domi noſtræ filiola mea Eliſabetha cum lento morbo conflictatur. Vxor ab exulcerata mamillâ malè habet. Hæc conjugii ſunt præmia, his voluptas tantilla doloribus emitur. Sed ſero ſapiunt Phryges. Vale, vir amiciſſime, & valetudinem tuam cura, ſi amas meam. Lugd. Bat. 19 Iul. 1627.

64.

ARNOLDO BUCHELIO.

AD priores tuas litteras jamdudum reſpondiſſem, reverende Bucheli, ſed frigoris inclementia, quæ flumina, etiam ſcribendi impetum retardavit. poſtea etiam ipſius inertiæ ſubiit

dulcedo quædam, & inviſam primo deſidiam amare cœpi. Nunc ſerò ad officium revertor, & cum glebâ ac tellure reſolvor. Illud pudet, quod ſenex juveni veternum excuſſeris, & humaniſſimis tuis litteris excitaveris ſopitum penè quem profectò ſoporem meum aut languorem ſuccidanea diligentia corrigam, nec patiar, ut à ſexagenario de ponte dejiciar, aut poſthac benevolentiæ ſtudiis poſterior ſim. Academia noſtra poſt longas ferias tandem ad ſolitas operas reverſa eſt. Mirum, quam amet dilucida illa intervalla, & frigoris incommoda in lucio deputet. Heinſii Ariſtarchus, ſive in Nonnî Euangelicam paraphraſin notæ jam carceres mordent. uti & Voſſii de Hiſtoricis Latinis libri. Melchior iſte Barlæus, cujus mentionem injicis, patruus meus fuit, poëta celeberrimus, qui præter illum de Diis Gentium, quem habes, etiam Brabantiados libros ſcripſit, de Raptu Ganymedis tres, aliaque, quorum exemplar unum apud me aſſervo. Fratrem habuit Caſparem, patrem meum, & hunc poëtam, ſed humilioris ſpiritus; & tres alios Iacobum, Iohannem, Balthaſarem, omnes humanioribus litteris inſtructos, natos patre Lamberto Barlæo, archivis Curiæ Antverpienſis præfecto, qui in magnâ felicitatis ſuæ parte ponere ſolebat, quod cum magno Eraſmo ſermones contuliſſet. Τοῦ τοῦ πατρὸς εὔχομαι εἶναι. [*hoc me glorior patre natum.*] Et ſi poëtices ſtudia ſpectes, uſurpare poſſum illud Virgilii: *Et me animo repetentem exem-*

exempla meorum, *Et pater Æneas*, *& avunculus excitet Hector.* Adlubeſcunt mihi luſus iſti Poëtarum fateor; ſed à gravioribus ſtudiis ſæpe avocant, & pruritu inceſſabili mentem lancinant, ut difficile ſit ab iis temperare, etiam cum maxime expediat. Nec enim amor Heliconis quenquam divitem fecit, & ut ad Petronii verſus alludam:

Iſta pruinoſis horret facundia pannis,
Atque inopi linguâ deſertas invocat artes.

Poëmata mea tandem, amicorum rogatu, prælo commiſi, quibus non parum gloriæ ac decoris fenerabit nominis tui dignitas ac reverentia. Pro Medicis iſtis opuſculis gratias tibi ago maximas, & ſiclum iſtum ob veteris ævi memoriam veneror. Elegiam in ἀντίδωρον [*remunerationem*] mitto, de Cruce Chriſti, hoc tempore ſcriptam, quo Paſſionis Dominicæ memoriam celebramus. Si Poëtarum floſculos in eâ deſideras, pietatis tamen profeſſione excuſabitur. Vale. Lugd. Bat. 20 Sept. 1627.

65.

ADRIANO BLYENBURGIO.

QVanquam ſine verſibus, & tua & ſponſæ vota expleri poſſunt, Blyenburgi præſtantiſſime, nec tempus illud hoc ſtudiorum genus valde requirat: tamen ne aut officio meo aut promiſſis defuiſſe viderer, ſcripſi, quod jam mitto, Poëmatum. Sub Proſopopejæ ſchemate dixi, quæ inpræſentiarum dicenda habui. Iam

Oceanum patrem, jam matrem Amphitriten, jam Vahalim loquentes facio & gratulantes. Hoc unum ſtudui, ut & tempori, & perſonis accommoda dicerem. Hinc illa in agri Dordraceni inundationem digreſſio, ſtatus vidui commendatio, & prætoriæ laudes. Si minus ſerius, aut Philoſophus tibi fuiſſe videor, cogita, conjugum officia luſus eſſe, nec hic de Stoïcorum ſeveris præceptis ſermones habendos. Tolle feſtivitatem, tolle jocos, & γλισχροστεμνίαν, [*cupidinis blandimentum,*] periit Epithalamium. Tu, quibus oculis ad blanditiem & amorem compoſitis Saræ tuæ jam annuis, verſiculos meos luſtra, ſed non niſi poſt perſolutum Veneri tributum. Alia enim jam te cura coquit, & verſat ſub pectore fixa. Vbi deſævierit prima tempeſtas, tranquilliore magiſque attento animo ad has poëtarum nænias accedes. Iam vale, & *novis ordire maritum Auſpiciis.* Lugd. Bat. 20 Septemb. 1627.

66.
IACOBO PETITIO.

HAc te tranſiviſſe, chariſſime Petiti, jam ante ex aurigarum parario intellexeram. nec ægrè fero, ſi ſocero feſtinanti morem geſſeris. Alias alienum eſt à moribus tuis amicorum fores prætervehi, absque diverticulo. Et benè quidem tibi ceſſit iſta feſtinatio, cum eadem nocte prole te auxerit Lucina, licet ſequioris ſexus. Candidatus es τεκνοποιηλίκης,

[*tec-*

[*tecnopoëtices. id eſt artis illius quæ in liberis procreandis verſatur ,*] lauream impetraturus , ubi tui ſimilem genueris. Dicam cum Iuvenali : *foribus ſuſpende coronas , Iam pater es.* Quin virum te eſſe memineris, & illorum ordini adſcriptum, qui de humano genere benè mereri in animum induxerunt. Quantum enim eſt , hominem dediſſe mundo , patriæ civem , Eccleſiæ Chriſtianum genuiſſe. Si vota exigis , faxit Deus , ut adultior illa cum forma pudicitiam , cum opibus pietatem conjungat , & parentibus ſuis in ſolatium pariter ac ſubſidium creſcat. Conſules vobis melioris commatis obtigiſſe gratulor , quanquam parum iſta ad reſtaurandum Ilium. morientibus lenta parari remedia video , fortè profutura nepotibus , aut qui naſcentur ab illis. Sed audi , quo te nuncio percellam. Nicolaus Haſius , cujus te memoriam prorſus non exuiſſe arbitror , poſt trium luſtrorum abſentiam , ex Italiâ huc ad nos rediit , vegetus & ſanus. Nobilis iſte Gedanenſis, cui hactenus operam dentium locavit,Pariſiis fatis conceſſit. Te aliosque amicos inviſere ſtatuit. Vale, & puerperæ uxori tuæ noſtro nomine ſolennia verba profare. Rectoratu Academico hoc anno fungetur D. Polyander. Antonius Victor in Teutonicæ domus ordinem adſcitus lentis paſſibus ad generum Cereris properare creditur. Cadaver dixeris non hominem. Vale. Lugd. Bat. menſe Octob. 1627.

67. COR-

67.

CORNELIO QUACQUIO, *Sponſo.*

D*Octor Quacqui*,

Vtique gratulor, tantum valuiſſe commendationem meam, ut voti tui ſponſæque compos factus fueris. Nec tamen illam à ſingulari meo in te affectu ſolummodo profectam puta, ſed à virtutum tuarum conſcientiâ quam maximè. Etenim & modeſtiæ diligentiæ & tuæ memoriam recentem adhuc circumfero. Nunc ſupereſt, ut propitios tibi Deos conjugales comprecer, &,ut tempori convenientia loquar, facilem ſponſam. Nuptiis tuis per occupationes privatas, & quotidianas lectiones intereſſe non poſſum. Animo tamen & votis tua gaudia proſequar, quæ ut læto quoque fine coronet copulæ conjugalis autor Deus ſeriò precor. Gratias tibi quam maximas ago, quod ad hoc ſolenne conjugii tui feſtum me ac uxorem perhumaniter voces. Nec enim gratitudinis ſolum in præceptorem & hoſpitem, verum etiam tuæ erga me benevolentiæ teſtimonium præbes luculentum. Quod ſi tamen honeſtam tui memoriam conſervare velis apud Deos minorum gentium, quibus edendi cupidine dentes jugiter pruriunt, fac ſpicilegium aliquod habeant bellariorum nuptialium. Scis enim iſtis victimis, non hecatombis, placari edacem turbam. Vale, vir ornatiſſime, & prudenter ama. Etiam in amore locum habet illud: Feſtina lentè. Lugd. Bat. 16 Octob. 1627.

68. GO-

68.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

COnſtantinus Imperator Adrianum Imperatorem herbam parietariam vocare ſolebat, quod paſſim in compitis & foris ejus ſpectaretur aut imago, aut inſcriptio. Idem mihi accidit, qui ſive exequiæ, ſive nuptiæ, ſive ſolennitates Academicæ celebrandæ ſunt, ubique herbæ parietariæ in morem aut epicedio aut epithalamio conſpicior. Nec tamen ea mihi ſcribendi libido, ut quieſcere non poſſim, verum amicorum precibus poſtulationibusque victus morem gerere cogor iis, quibus hoc qualecunque officium denegare perdifficile eſt. Hinc fit, ut qua ſemel inſanire cœpi inſania, liberari miſer nequeam. Et quia furorem hunc noſtrum non omnino adſpernaris, mitto ſubinde ad te libellos meos, quos iſtis furiis correpta mens extrudere ſolet. Loquendum mihi ſubinde eſt de amoribus, quem iſtarum voluptatum jamdudum cœpit ſatietas. quare ſi amantium genium moresque minus expreſſero, ſcias eo me animo has res tractare, quo ſenes puerorum crepundia ſolent, aut clypeos haſtasque emeriti milites. Propugnacula iſta, quæ ad Schaldin & in ipſo Schaldi exſtruit hoſtis, noſtros valdè angunt, præcipueToxandros. Rex Daniæ adverſo Marte pugnare pergit, qui nondum illi ἀλλοπρόσαλλος [*nunc huic nunc alteri favens*] fuit. Angli non tam lentis maxillis edunt, quam lentis operis bellum

in

in Inſulâ S. Martini promovent. Vale. Lugd. Bat. 1 Nov. 1627.

69.

PETRO C. HOOFT, *Sponſo.*

V*Ir Ampliſſime*,

Cum hac ante pauculos dies tranſiret vir Nobiliſſ. Laurentius Realius, petiit à me inſtanter, ut aliqua gratulatione Nuptias tuas proſequi vellem. Cui poſtulato non difficulter aſſenſi: partim, quod amicorum ejusmodi petitiones pro imperiis habeam, partim, quod ſperarem hac ratione futurum, ut in eorum quoque me cenſum reciperes, qui ſummas ingenii tui dotes æſtimare didicerunt. Dicam ingenuè, nec palpum obtrudam candori tuo. Affecit me ante multos annos Tragœdiæ tuæ & aliorum carminum lectio, in quibus & ſublime illud tuum dicendi genus, orationisque majeſtatem, & rerum juxta uberem copiam admiratus ſum. Ne itaque ægrè feras, ſi poëta poëtam compellem. Eſt enim uti ſtudiorum, ita & animorum inter poëtas communio quædam. Et iſta verſificandi prurigo jamdudum me inceſſit. Nuptiis tuis ex animo gratulor, & ut iis benedicat ſummum Numen ſerio precor. Me ſi amicorum tuorum numero vel poſtremum accenſere dignaberis, non leve me felicitatis meæ incrementum feciſſe arbitrabor. Vale. Lugd. Bat. 28 Nov. 1627.

70.

PETRO GRUTERO.

IAm dudum ad litteras tuas reſpondiſſem, mi Grutere, ſi deſiderio ac votis tuis ſatisfacere potuiſſem. Nec enim quidquam de Sparta iſta Dordrechtanâ reſciſcere licuit, utcunque inquiſiverim curioſius. ut neſciam, an Andromedam iſtam (ita tu ἀλληγορεῖς) [*allegorice loqueris*] elocaverint Reip. iſtius patres, an verò elocanda adhuc ſponſum expectet. Ego ſatur Andromedarum, illam tibi Perſeo ſuo occupandam relinquo. Nec enim cluniſpicum ambitu teneor, aut ad palatia veſtra adſpiro, ubi vivorum hominum poſticum corylorum extremitates lancinant. Ego tenui ſorte contentus ſceptra pædagogorum faſtidio, quæ ſi fortè arripere ſuadeat lucelli ſpes, planè ne arripiam, facit illud Bilbilicum Epigramma:

Quid mihi nunc tecum eſt ludi ſcelerate magiſter,
Inviſum pueris, virginibuſque caput.

Reliqua apud Epigrammatum ſcriptorem lege, lib. 9. Epigr. 68. Vale, vir humaniſſime, & Laconiſmum excuſa. Nec enim Aſiaticus ſum, ſed Belga. Lugd. Bat. menſe Decemb. 1627.

71.

EIDEM, STYLO GRUTERIANO.

OBlationes amicitiæ tuæ clariſſime Grutere, minimè faſtidioſo ſtomacho admitto, quin

potius

potius incredibili orexi ingurgito, devoraturus eos prorſus, & in intima hypochondria pectoris admiſſurus, ſi porro ſuaviſſimis litterarum tuarum cupediis frui liceat. Gratulor utique mihi, quod dum amicorum catalogos evolvis, ſpretis iis, quod otioſi nominis ſelectus offerre ſolet, me iis accenſeas, qui fruge magis, quam ſpecie in hunc cenſum conſcribi meruerunt. Alvearia tua multos fucos infeſtare non dubito, qui indigni dulciſſimo favoris tui melle paſci amant, & tuam benevolentiam harpagare perfructa fronte non verecundantur. Ego jam diu ante eruditionis tuæ medullam velut Epidaurii ſerpentis intuitu guſtavi, cum ſipario ablato litterarum tuarum Pandoram, quam doctrinæ Prometheiis Cunæo, Voſſio, Screvelio tanquam votiva anathemata conſecraviſti, rotatoriis amantium oculis contemplatus fui. Quod ſi veteranos illos tuos amicos fermento ſuo tradere ſtatuiſti, ut intumeſcant magis & diſtentis iliis ac rupto peritonæo herniam tuæ benevolentiæ patiantur, eſt quod illum diem niveo ſignem lapillo, in quo ad me novum amicitiæ tuæ myſtam, veluti expeditione ad peregrinum factâ, iveris; qui te, veluti umbra ſuum corpus, addito affectus ſui corollario, & omnium officiorum epimetro ſequetur. Doleo equidem te tamdiu in pulverulento volutabro verſari. nec dubito, quin quamcunque Muſarum coloniam albis alienis inſcriptus abſolveris, & in omnibus Apollinis municipalibus civitatibus adſcriptus ſis: ut mirum ſit, illos qui buccas

buccas follicare ſolent, pati te inter manes, & lemures, ac Strygas inſtar umbræ exorciſmo liberandæ oberarre. Quod litterarum miniſterio teſtaris famam tibi peperiſſe, Dordrechtanam ferulam electioni meæ commiſſam fuiſſe, verum eſt, & nihil hic falſi per dentales parietes famæ effugit. Ego ferulam ac virgam abs me relegavi, cauto & mihi arridenti ſpretu. nec enim calendaria iſta bifolia peccantis pueritiæ lubens inſpecto, nec tribus obire volo, quo ad hanc dictaturam ab aratro ordinarii mei laboris quadrijugo curru perveniam. quamobrem patior, ut mihi repudiatæ hujus Spartæ honos cantetur. Scire deſideras, velut exerta proboſcide, in quem confarreandæ Andromedæ fata tranſierint. Sed rictu hiante tibi veritatem pandam: Divam illam adhuc ſcopulo adhærere, & quæri adhuc Perſea, qui eam debellato ſiniſtræ commendationis monſtro auferat, & Thalaſſio, ac Hymen Hymenæe canat. Dos ejus, qua elocabilis rivalitatem in multis excitat, ad ſexcentorum florenorum precium accedit. Sed uberior ea fuerit, ſi dignum procum nanciſci poſſit, qui eam accenſa doctrinæ ſuæ ac famæ tæda domum ducat. Tu argumentorum tuorum ſeriem ad aucupandam illam Divem dirige, & evigila, ut porrigenti antias Rhamnuſidi dextrâ ac ſiniſtrâ manu adſis. debebis enim conſtrictos Amſtelodami modulos dilatare, nec ſecundariæ ſemper notæ eſſe magiſter. Quod ſi in contrahendis hiſce ſponſalibus balbutiem meæ interlocutio-

nis pati velis, ita me ad hanc Divam applicabo, ut pronuba favente ad jugales tædas adſcendas. Ut autem videas officii mei valorem ex fortunæ nequitiâ non pendere, hoc epiſtolio amicitiæ tuæ arrham delimare volui. Vale. Lugd. Bat. menſe Decemb. 1627.

72.

IOHANNI BOR.

D*Ilectiſſime Borri*,

Itane adhuc & Barlæi tui & Barlææ tuæ memor es? nec intercurrentes anni, aut locorum intervalla tuæ erga me benevolentiæ impetum vel frangunt vel ſiſtunt? Omnino tibi ſimilis eſſe pergis, & me officiorum mole obruere non deſinis; uſque adeò, ut obæratus tibi tuisque nomina mea expungere nequeam, & amicitiæ foro cedendum mihi jam ſit, vel de vadimonio cogitandum. Annuum tuum illud munuſculum filiolæ meæ transmiſſum jam gulæ vicinum valde eſt, nec illius ſolum, ſed & fratrum & ſororum, quorum jam dentes tuo beneficio ſtrenuè exercentur. Vti enim in Civitatibus ac Regnis, quæ ad Rempublicam ſpectant opes, publicæ ſunt, & juris multorum: ita & in deſpotico hoc regno communionem eſſe bonorum, præſertim quæ ad farinam ſpectant, perquam utile eſt. Ni faxis, etiam & hic pacem publicam turbaveris, & ſublatâ inter æquales æquali diſtributione, ſcinditur hoc etiam ſtudia in contraria vulgus. Qui itaque jam interitur

ipſis

ipſis panis & exeditur, tuus eſt. Vbi adoleverit illa, gratias tibi aget, verbis ſuis, jam meis agit. Sed heus tu. Audio iterum uxori tuæ intumeſcere uterum. Num mihi gloriolam hanc invides, quod liberorum multorum pater ſim? I bone, quo virtus tua te vocat. Ego Planetarum numerum adæquavi: per me licet ut tu Apoſtolorum numerum adæques. O patres proletarios! Quam benè uterque de Republica meremur. Niſi Superis aliter viſum, velim intra ſeptenarium conſiſtere. Eſt enim Criticus, uti noſti. Sed deſinam jocari: Vereor enim, ne cum liberorum cura gravitatem eam induas, quæ feſtivos hoſce meos ſermones ferre non poſſit. Vale, & parentes, fratresque ſaluta. Lugd. Bat. 18 Decemb. 1627.

73.

IOHANNI SCHOTERBOS.

VErſiculos hoſce, quibus abeuntem te in Britanniam proſequor, poëmatibus meis inſerere decreveram, te abſente, in tui ac virtutum tuarum & amicitiæ noſtræ memoriam. Verum, quia humaniſſimis tuis litteris me præveniſti, & non levibus antehac argumentis oſtendiſti, quam me ames; nolui diutius carere aliquo mei erga te affectus animique teſtimonio. Neſcio enim qua στοργῇ [*inſito amore*] erga convictores meos rapiar, eos, inquam, quos & ſingularis humanitas, & inſignis modeſtiæ laus, & minimè vulgaris eruditio reliquis ſecrevit. Facile itaque ab

animo meo impetravi, ut quod officium aliis quamplurimis præſtiti, tibi quoque præſtarem, & brevi carmine ad inſtitutum tibi in Britannos iter alluderem. Tu,ſi tanti eſſe putas,ejus lectione maris terrarumque tædia ſubinde leva. Vbi ſatietas te ceperit, per me licet tradas protervis in mare Gallicum portare ventis. Iacturam ſcripti prælum facilè reſarciet. Vbi poëmatum meorum opus prodierit, jam carceres mordet, faxo, ut & hoc noſtrum carmen denuò legas, & reliquis te quoque Activis permixtum agnoſcas. Iam valè,& ut pertinax hæc tempeſtas tandem tibi deſæviat, ac ſecundo vento naviges, ſerio illum precor, *qui fluctus tempeſtatesque ſonoras Imperio regit, & vinclis ac carcere frenat.* Lugd. Bat. 27 Decemb. 1627.

74.
ARNOLDO BUCHELIO.

R*Everendiſſime Bucheli,*

Capſulam hanc, quam vides, ex Angliâ ad me miſit Secretarius Comitis Penbrociæ, ſummi litterarum & litteratorum Mecœnatis. In ea ſignum ſive ectypum vides annuli antiqui: quem geſtare ait Dominum ſuum, & habere in deliciis. Addit in totâ Britanniâ tam litteratos oculos non reperiri,qui has litteras legant. Conſulti ſunt ſuper his characteribus Antiquarii omnes, ſed & illi ceu noctiæ ad hanc noctuam cœcutiunt. Itaque à me petit, ut doctorum hujus Academiæ judicia inquiram, ſi fortè OEdipum ſuum

ſuum hæc Sphynx invenire queat. Sed & noſtri doctores, quotquot ſunt litterarum, linguarum, & rei antiquariæ ſtudioſiſſimi ad ſacrum ignorantiæ aſylum ſe conferunt. Excuſſi ego omnium fere linguarum alphabeta, quæ in libro quodam, cui titulus, Bibliotheca Vaticana cum ſuis quæque characteribus notata occurrunt. In Ægyptiaco Alphabeto (ſcis Ægyptios characteribus quam maximè arcana ſua involviſſe) offendi has imagines, ȣ. *T.* ᴛ. quæ in hujus annuli adſcriptis vocibus ſpectantur. In Alphabeto Marcomannico offendi itidem has voces ȣ. ȝ. Sed reliquos harum vocum characteres reperire non poſſum. Vocem ΠΑΝΔΩΡΑ* nemo non legit, ſed in reliquis vocibus crucem nobis fixit autor, quisquis fuerit. Voces ignotæ ita ſe habent: ʙ ᴛ *T.* ♃. ȝ ȣ ⅌ 8′ ɦ ȝ. Pierius in Hieroglyphicis docet, noctuam inſidentem ramo laureo eſſe ſymbolum victoriæ. Quare, cum & te, reverende Bucheli, rerum antiquarum ſciam eſſe peritiſſimum, & cum Carmenta Euandri matre in gratiam rediiſſe, tuum tandem oraculum ſciſcitor. Tu tripodem Apollinis conſule, & Sibyllinum concute pectus. Si divinaveris, gratiam inibis maximam. Ego arbitror characteres iſtos ex arbitrio authoris formatos eſſe, & abbreviationis quasdam continere, ideoque non facile futurum, ut ſenſum eorum quisquam expediat. Rogo te, juva nos, quantum potes.

O 3 Poë-

* *Pandora virginis nomen, quam è cœlo miſſam fuiſſe cum pyxide cu omne malorum genus inerat Poetæ fabulantur.*

Poëmata mea propediem videbis. Scis Typographos hominum genus eſſe ex lentulorum familiâ, jam à chartis, jam à pecuniis imparatum. Capſula hæc cum ſignis cereis, ubi rem expenderis, ad me redeat. Vale, Vir doctiſſime, & quem novum annum ingredimur, feliciter decurre. Ita vovet reverentiæ tuæ obſervantiſſimus. Lugd. Bat. 28 Decemb. 1627.

75.
CONSTANTINO HUGENIO.

NOctuas Athenas mittere videbitur, Nobiliſſime Hugeni, qui litteratiſſimis Britannis hujus noctuæ characteres exponere ſataget. Ego me hujus Sphyngis moleſtiis Scepticorum formulis expediam, ȣ̓ καταλαμβάνω, ȣ̓χ ὁρίζω. [*non capio, non deſinio.*] Etiam mecum ad ſacrum hoc ignorantiæ aſylum confugiunt viri doctiſſimi, Heinſius, Voſſius, Scriverius, Codæus, Raphelengius, & vir Antiquitatis peritiſſimus Buchelius, quorum omnium oracula ſcitatum miſi. Excuſſi omnium ferè linguarum Alphabeta, quæ in libro quodam, cui titulus Bibliotheca Vaticana, cum ſuis quæque characteribus notata occurrunt. Cumque Ægyptios novis Hieroglyphicis ſacra ſua involviſſe nulli non notum ſit, potiſſimum ad characteres Alphabeti Ægyptiaci reſpexi, in quo offendi characteres hoſce ȣ. Ʊ. *T.* In Alphabeto Marcomannico haſce notas repperi, ȣ. 3. reliquos characteres reperire non potui. Adſcripta vox Pandoræ, nec

non

non noctuæ imago ſuſpicionem injicit à Græcis profectos iſtos characteres, ſed rurſus ſub barbaro ſeculo eſſe exaratos, arguere videtur poſtrema littera in Pandora: nec enim Græci unquam hoc modo *a* illud finale ſcripſerint. Eſt character iſte Teutonicus. Græcæ quoque videntur hæ litteræ *B. T.* ȣ. 3. Reliquæ verò implicitæ ſunt & connexæ, ex eo genere, quas Galli vulgò vocant *entrelaſſez*. Hæc littera ʃ Græcorum eſt Ξ, ſed claviculis diſtorta. Hæc nota ѱ, Græcorum eſt ψ, etiam claviculis aucta. Hæc ȣ Græcorum eſt *ει* per abbreviationem ſcriptum ϛ. Vetuſtum autem eſſe morem ita ſcribendi docet Apulejus lib. ſecundo de Aſino aureo, cujus verba adſcribam, cum aliquid lucis his tenebris affundant: *Senex quidam*, inquit, *de opertis adyti protulit quosdam libros litteris ignorabilibus prænotatos, partim figuris hujuscemodi animalium, concepti ſermonis compendioſa verba ſuggerentes: partim nodis, & in modum rotæ tortuoſis, capreolatimque condenſis, curioſitate prophanorum lectione munita.* Ex quo loco duo colligo: Primum, has litteras eſſe ignorabiles, & quisquis earum autor fuerit, crucem eum fixiſſe curioſius ſcrutantibus. Alterum, etiam veterum morem fuiſſe, nodis quibusdam, velut capreolis (ſunt capreoli claviculi intorti in vitibus, quibus, veluti manibus quibusdam, adminicula vicina complectuntur) litteras intorquere, adverſus curioſitatem prophanorum. Manifeſti ſunt capreoli & nodi in his characteribus,

£, 3, ꝺꝩ, *T*, ꞇ. Quare talia ſcribentium ſcopus alius non fuit, niſi lectorem curioſum celare ſenſum iſtis characteribus, & additamentis abditum. De ſymbolo iſto Noctuæ nihil attinet dicere. Notiſſima enim ſunt, Noctuam ſacram Palladi & laureo ramo inſidentem ſymbolum eſſe victoriæ, & Pandoræ hiſtoriam inſculptam fuiſſe baſi ſtatuæ Palladis, uti videre eſt in Hieroglyphicis Pierii, in titulis Noctuæ, & Pandoræ, & apud Geſnerum, Plinium, & Becanum: καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. [*& hæc quidem hactenus.*] Vale, Vir præſtantiſſime, & me amare perge. Vt hic annus felicibus auſpiciis tibi curratDeum ardentibus votis precor. Lugd. Bat. 30 Decemb. 1627.

76.
GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

IAm amoris tui in me aciem hebeſcere, & priſtinos iſtos igniculos magis magisque extingui comperio. Trimeſtre eſt & amplius ex quo nihil de te à te audivi, licet te litteris meis non ita pridem ad feſtivitatem compoſitis ad ſcribendum provocaverim. In quo propoſito ſi perſeveres, paria facere ſtatui, nec poſthac quicquam à me litterarum expecta. Subit animum meum illud Philoſophi: *Minus ſtabiles eſſe inter dignitate impares amicitias.* Legati noſtri, in Galliam & Angliam miſſi, heri Hagam reverſi ſunt, nec enim illos naves conſcendere patitur glaciei vis, quæ Moſæ oſtia obſedit. Videntur

adver-

adverſus auguriis eò contendere, cum iter ipſorum, velut diviſis muniis, cœlum, aër, aqua remorentur. Arſſenius à canibus fortè occurſantibus in terram dejectus malevolis occaſionem præbuit ſiniſtra ipſi ominandi. Nec ego bene nobis ominor à milite Cæſareano Embdanum agrum undique occupante. Res tua tunc agitur, &c. Ego licet vates & ariolus non ſim, illud tamen non levibus documentis colligo, res noſtras ad anguſtias redigi, & commiſſis inter ſe ſummis Regibus belli præſidia nobis domi quærenda eſſe, non aliunde expectanda. Torrentius ille ab Atheiſmo celebris, uti ille olim ab incendio Templi Epheſini, miſere excarnificatus, carceri adjudicatus eſt annos viginti. Vale, Vir amiciſſime, & tandem reſcribe. Lugd. Bat. 28 Ian. 1628.

77.

EIDEM.

NOn dubito, quin longiore ſilentio bilem tibi moverim, Haeſtrechti Nobiliſſime, ſed facit anni tempeſtas, ne ab ejus motu aut orgaſmo, ut Medico vocabulo utar, valetudini tuæ metuam. Languet enim jam bilis, nec, uti per æſtatem acrimoniam habet. Et licet hoſpiti tuo veteri in mandatis dederis, ut acriter me perſtringeret, & hoc negligentiæ meæ veternum excuteret, tamen parum iis moveor, cum eidem culpæ & tu affinis ſis.

Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?

 Hiſto-

Hiſtoriam,ſive potius Hiſtrioniam mundi,quando ita vis,jam ordiar. Ac primo quidem de Chinenſium ac Iapponenſium rebus nihil habeo, quod ſcribam. aut quo loco res ſint Mexicanorum aut Peruanorum. Nec enim ad nutum adeſt deorum nuntius Mercurius, qui in alio Orbe geſta referat. Dudum etiam eſt,quod de Lapponibus ac Scythis Tartariſque nihil inaudiverim, uti nec de Canibalis ac Antropophagis. A Turca ordiar : is bello Perſico implicitus minus ſe Ottomannicâ ſtirpe dignum gerit : jam enim erepta illi Babylon, aliæque Aſſyriæ urbes, etiam Paradiſus ipſe in ſacris litteris celebratus, quem ad Euphratem & Tigrum locant ſacri ſcriptores. Hæc in Aſiâ. In Europâ Bethlemus Gabor paci ſtudet, & victori Cæſari prudenter applaudit. Sileſia poſt diſſipatas Wismarienſis copias pacata eſt. Pragæ Cæſar comitia habuit, in quibus omnia ex nutu ejus transacta. Vti in Æſopica fabula, Leoni totam prædam adjudicarunt. In Conventu Electorum Mulhenſi in Cæſaris ſententiam pedibus itum. Nec enim jam tutum fuerit adverſus armatum contendere. Noſti potentiſſimum eſſe argumentandi genus in *Ferro*. Brandeburgicus ſe totamque Aulam excalvinizat. Britanni ex Inſula S. Martini turpiter pulſi, majoribus animis bellum redintegrare dicuntur. Buckingamus, quaſi re bene geſtâ, à Rege regioque comitatu honorifice exceptus fuit. Galli, pro gentis ſuæ indole, hac victoria elatiores nil niſi minas & bella ſpirant.

Parum

Parum abeſt, quin Rupellanos diris & execrationibus expugnent. Obſeſſi certis ſe conditionibus Regi dedere ſtuduerunt. Rex indignum ſua Majeſtate judicat, leges à ſubditis ſibi præſcribi. Dux de Rohan Biarniam vaſtat, & calamitatem Anglorum Gallorum calamitate ulciſcitur. Inter Duynkerkanos & Britannam claſſem acriter pugnatum. Ex hac naves ſeptem deſideratæ, quinque captæ, reliquæ vix fuga evaſere. Noſtri ſalutarem hanc jacturam interpretantur; futurum enim augurant, ut jam ſeriò de bello cogitent Britanni. Dorpius, Zelandiæ Thalaſſiarcha ſiniſtra Flandricas naves inſecutus, poſtquam Veram appuliſſet, parum abfuit, quin Stephani protomartyris fortunam expertus fuerit. Ordinibus tamen & Principi facti ſui rationes probavit. Nupera tempeſtas hic aggeres, alibi claſſes in Texelæ portu disjecit & attrivit. Munimenta hoſtium ad Schaldin exſtructa fluctibus magnam partem ſubruta cum Æolo & Neptuno in gratiam redire ſtudent. Realius in Daniam Legatus miſſus eſt. Admiralii Hollandici titulum illi ſervari non dubito. Legati noſtri in Galliam & Britanniam abituriunt.

--- Neſtor componere lites
Inter Peliden conatur & inter Atriden.

Vale, & bene rem gere. 1 Febr. 1628. Lugd. Batav.

78. DA-

78.

DANIELI IOHANNIS SNECANO.

V*Ir doctiſſime*,

Petis à me obnixè, ut conſilio meo inſtitutum tuum juvem. quâ in re ut difficilem me præbeam, nec ſtudiorum quæ inter nos eſt cognatio, nec malorum ſocietas, nec præconcepta de humanitate tua & eruditione opinio patiuntur. Utinam verò conſilium rebus tuis conveniens ſuggerere poſſem. Exigit à conſultoribus Ariſtoteles prudentiam, & benevolentiam. Illam, ut poſſint conſulere, hanc, ut velint. Sed ab illâ, uti me imparatum agnoſco, ita hanc offero liberaliter, ἄνευ δόλου. [*bona fide.*] Quæ te huc invitare queant multa ſunt: Hollandia, Academia, eruditorum commercium. Quæ deterrere; annonæ caritas, & quæ magis hic fervent, partium ſtudia. Medicinæ Doctores tot habet hæc urbs, quot Reſpublica Athenienſium habuit tyrannos. Inter hos verò tres quatuorve praxin feliciter exercent, reliqui ambitioſæ paupertati Doctoris titulum donant, ex quorum numero & me eſſe fateor. de quo minus verè illud Homericum pronunciaveris: πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς &c. [*multas autem fortes animas orco ante tempus demiſit.*] Ex Collegiis Hebrææ & Græcæ linguæ plus promittere tibi auſim; quamvis & hic ſint, quibus vix ad domandam famem ſufficit Hebræis eſſe & Græcis. Adeò in dominos ſuos ingratæ ſunt litteræ.

Pre-

Precium eruditionis & linguarum grande agnoſco, qui præceptoribus hoc reddat, novi nullum. Ubi ſemeſtre docueris, à ſingulis diſcipulis octo aut novem florenos referes. ſi undecim receperis, albæ gallinæ filium te puta. Tanta mercede hic eruditi vivunt, in hanc ſpem ad gloriam & famam graſſamur. Crede, non Romæ ſolum, ſed & hic *laudis horret facundia pannis*, ut de ſuo ſeculo pronunciavit Arbiter. Quid dicam? migrationem ad nos nec ſuadere auſim, nec diſſuadere, cum incertos fortunæ caſus præſtare in manu mea non ſit, & facile malam inierit gratiam, quiſquis minus feliciter conſuluerit. Sed in rebus humanis non fidendum nimis conſiliis, nec anxiè excutiendæ rationes omnes futuri. Aliquid rationi, aliquid fortunæ dandum; aut, ut magis Chriſtianè loquar, curæ divinæ, quæ uti nimiam rei familiaris curam damnat, ita ſecuritati noſtræ, quantum ſatis eſt, proſpicit. Me quod attinet, officia mea omnia tibi libens impartiar, nec per nos ſtabit, quo minus voti tui compos fias, aut utiliter ad nos tranſiviſſe credi poſſis. Vale, vir doctiſſime, & ſi res feret D. Amama, alioſque mei ſtudioſos ſaluta. Lugd. Bat. Cal. Febr. 1628.

79.

CONSTANTINO HUGENIO, *jam patri.*

HAbes, Nobiliſſime Hugeni, quod cœlo imputes, cui à nobiliore ſexu patrium nomen

men auſpicatur Lucina. Quanquam enim & ſua ſit ſequiori, ut vocant, ſexui majeſtas; nec fas ſit eam inter Naturæ errores & παρεκβάσεις [*hallucinationes*] haberi: tamen non levibus te rationibus ſubnixum putabo, ſi gaudii pluſculum ex filii natalibus conceperis. Quid enim? Virum gignere præſtat, quam feminam, niſi minus ſapienter Plato Diis gratias egiſſe putandus ſit, quod marem ſe, non feminam fecerint. Philippi Macedonum regis vox fuit, *æquo ſe animo mori, cum filium relinqueret.* Fuit eadem Antonini Pii. Crœſus, cum Cambyſes ſe cum patre Cyro conferret, amicis affirmantibus illum patre præſtantiorem, reſpondit: Nondum patri æquandum, qui nondum genuiſſet filium. Et cur creationis ordine feminam præcedit mas? niſi quia illa propter hunc, non hic propter illam. Cur, cum Virum nominat Scriptura, hominem nominat, cum feminam, feminam? nonne quia ille κατ' ἐξοχὴν [*per excellentiam*] uti rationis excellentiam, ita & hominis ſibi appellationem vindicat? Marem genuiſti. Magnas ergò ſpes ale. Forte qui in cunis jam vagit, Fabius erit, & lapſas res aut conſilio aut opere reſtituet. Marem genuiſti. Ambitioſa paupertate gaude. Fortè qui jam fari neſcit, & ut Homerico epitheto utar, νήπιος [*infans*] eſt, Gallicus erit Hercules, qui orationis lenocinio captivos ducet animos auditorum. Marem genuiſti. Frontem exporrige: fortè qui jam ab ubere pendet, *aut curam impendet populis, aut otia Muſis.* Filium genuiſti.

Plus

Plus te patrem eſſe puta. Amat ſimilitudinem ſui natura, & tunc conatus ſuos quam maxime probat, cum, quod in unoquoque genere perfectiſſimum eſt, conſecuta fuerit. Genuiſti filium, ſed ex te: hoc eſt, virtutis tuæ ſimulacrum, hæredem eruditionis tuæ, humanitatis ſurculum; in quem, ſi ex traduce eſt anima, patrem jam totum transfudiſti: ſi non eſt, patrem alterum cura, educatio, doctrina efformabunt. Filium tibi peperit uxor; jam parvulum, ut animi magnitudinem tui operis eſſe ſcias; jam tenerum, ut animi fortitudinem ab ætate & annis ſperes: jam nudum, ut fidei Chriſtianæ indumenta non niſi cœlitus arceſſas: jam ignarum vitæ, ut Chriſto ſoli vivere, jam ignarum mortis, ut eidem mori diſcat. Tolle pondus dilectum, cui Dei Patris amorem obſignavit publicum regenerationis lavacrum. Excipe ulnis puerum, in familiæ ſimul tuæ ſubſidium & ſolatium, quem in familiam ſuam jam adſcivit Eccleſia mater. Oſculum fige ridenti, quem flentem ad ſe vocat ille, cujus voce vocati ſunt parvuli, ſanguine redempti, ſuffragio beati. Ubi caput contrectaveris, oculis jam imperare incipe, ne vanitatem videant: auribus, ne ad Sirenum hujus ſeculi cantus attendant. A lingua exige taciturnitatem, à genis verecundiam, à fronte modeſtiam, à pectore candorem. Breviter, à parte tui totum te. Quot faſciis ligatur, quot involvitur involucris, tot humanæ vitæ calamitatibus naſcentem jam, involutum puta: quot

quot rurſus evolvitur, tot per prudentiam primum, mox per mortem evolvendum cogita. In cunis rotari cum adſpexeris, inconſtantiæ exemplum, fortunæ pilam & luſum, invidiæ & calamitatis trutinam adſpice. Cetera pituita ſunt & bilis. Ubi nativitatis tempus ſubit, cum Vere & Mundo hunc mundi dominum ac Microcoſmum natum eſſe ſubeat. Ubi locus, tantum ab Aulæ corruptiſſimis moribus eum alienum cupias, quantum aulæ vicinior eſt. Ubi nutrix, fac ut huic vitæ hujus incrementa, tibi ſanctioris debeat. Ubi puerpera, ubi mater: ne ſine, ut illa ipſum deperiiſſe, tu minus ſapienter amaſſe credi poſſis. Habes ſobolem, ſpem conjugii, & ut cum ſene Plautino loquar, trium literarum A. M. O. ἀποτέλεσμα, [*conſummationem,*] familiæ non alienum hoſpitem, parentium gaudium, domus tibicinem & fulcrum. Habes ubi cogitatio, ubi & vultus tuus conquieſcat, cum ab Aula & rebus gravibus domum redis. Si frontem tibi corrugaverit indignatio, illa vel ſolo riſu tibi eam explicabit, vel placido manuum contactu æquam reddet. Si ſupercilium dejecerit mœror, illa eriget. Neſcio enim, quod ſtultitiæ lenocinium datâ operâ prudens Natura tenellæ ætati adjunxit, ut aliquo voluptatis velut authoramento educantium intercurrentes moleſtias & μελαγχολικὰ πάθη [*triſtitiæ intervalla*] delinire queat. Præcipuè tunc, cum gravis ſenecta incommodis ſuis nos circumvenit, & ad pueritiam novam revocamur. Nonne cum puellis

lis luſit Lyſander? cum Achille Chiron? cum Theodoſio & Gratiano Auſonius? ut dilutis animi curis veluti juveneſcerent, & hoc vitæ oblectamento, veluti melle & ſaccharo edulcarent moroſæ ætatis πικρίαν. [*amaritudinem.*] Fingunt poëtæ, Auroram ſucco ſuo juventutem Tithono ſuo produxiſſe. Sed fingunt tantum. Qui enim citra fabulam hoc præſtare poſſunt, liberi ſunt. Fingunt Circen ſuâ virgâ in quas vellet formas vertiſſe homines. Fingunt idem de Medea & Venere. Sed ὁ μῦθος δηλοῖ [*fabula ſignificat*] tuum illum Conſtantinulum, qui te quoque refinget, & nunc, cum minime conſtans eſt, & tunc, cum verum erit dicere;

— *ſequiturque patrem non paſſibus æquis.*

Ab illo herbas pete quibus repubeſcas, illius mille precamina ſunt, quibus elapſa tibi tempora quodammodo reſtitues, ille nepenthes & ſoporiferum iſtud moly ſuppeditabit. Ex hoc fonte poculum Lethes, & tot malorum oblivionis hauries, quod fruſtrà apud Inferos requires, cum domi tibi ſuppetat. Verum non gaudii ſolum cauſas cum prole tibi dari crede, ſed & timoris ac ſpei. Timebis utique, ne minus ſollicitè hoc pignus curet nutrix. Timebis, cum à Glycerio oſtium crepuerit, & profuſior cachinnus vagientem turbaverit. Timebis, ne aut epilepſia diſtorqueat bene poſitum os: aut aphtæ gutturis anguſtias occupent, aut ventrem ex novi alimenti cruditatibus nata tormina lancinent. Denique, ne morte acerbâ in primo vitæ limine ante diem

extinguatur. Sperabis contrà, ut puer virum, vir ſenem ſapiat. Sperabis, ut cum tenello corpuſculo adoleſcat liber & magnus animus, ut in omni fortuna æquam ſervet mentem, & ſapientiæ documenta, ſi licebit, explicet in divitiis; ſin minus, in paupertate: ſi poterit, in patriâ; ſin minus, in exilio: ſi poterit, ſanus; ſin minus, æger. Sperabis denique ut Regem agnoſcat SS. Trinitatem, Leges, Fidem & Charitatem: votorum ſummam, Æternitatem. O ſi fas ſit de Iove ac Pandora loqui, poſtquam SS. Triada nominavi. Optarem, ut quas in Pandoram dotes contulit Iupiter, in hoc quoque cœli depoſitum conferat. Optarem, huic animulæ indi eruditionem cum humilitate, magnanimitatem ſine ambitione, gravitatem temperatam comitate, juſtitiam ſine rigore, ſine luxu liberalitatem, ſine hypocriſi ſanctimoniam. Corpori optarem formam, nec deſpectam omninò, ne qui illam animæ quoque pulchritudinem averſentur: nec præcellentem valdè, ne quem amare aliquando decentius erit, amari contingat. Scis quid Ioſepho, quid Hippolyto, quid Bellerophonti acciderit. Hæc ego, mi Hugeni. Iam Petrarcham audi. Si filium habes, ſolamen habes ambiguum, curam certam, ſollicitum gaudium. Si bonæ ſpei infans eſt, ſi blandulus, ſi feſtivus; ô ne iſtæ blanditiæ vertantur in lachrymas. Res eſt dulciſſima, fateor, infantuli adſpectus, & ut eſt apud Statium, *Siderei vultus, & verba ligatis Interrupte modis*, quæ dum audiun-

audiuntur, mulcent; ſed dum audiri amplius non poſſunt, cruciant. Cogita fieri poſſe, ut arundineo inſiſtas baculo, vel in caducum te inclinaveris parietem, quod dicere ſolitus fuit Adrianus Imperator, cum Ælium Verum puerum adoptaſſet. Et moneo, parcius uti gaudeas, ut ſi dolendum fuerit, parcius doleas: & fortè canendum tibi illud Maroneum:

Oſtendunt terris hunc tantum fata, nec ultra
Eſſe ſinunt.

Intempeſtive gaudet agricola, quandiu in flore eſt ager. Fructus expectandus eſt, & tempeſtatum, grandium, zizaniorum metu frenandum gaudium. Sed longius feror, quam inſtitueram, & dum grandia loqui concipio, & cum ingenio contendo, penè rupturam facio. Abrumpam itaque Socraticum ſermonem, & ne me Demeam eſſe putes, & cum Catone nunquam riſiſſe, moneo, ut uxorem dilectiſſimam, jam puerperam, oſculo ſubinde recrees. Nec enim alia præſentior Medicina ad leniendos partus dolores. Fidem mereor, nam Medicorum quoque filius εὔχομαι εἶναι. [*exopto eſſe.*] Vale, Hugeni chariſſime, & à Iuvenali præceptum accipe:

— *Foribus ſuſpende coronas*
Iam pater es. Lugd. Bat. Cal. Apr. 1628.

80.

ADRIANO BLYENBURGIO.

QVi brevi nuper Poëmate nuptiis tuis gratulatus fui, Blyenburgi chariſſime, jam

Poëmatum meorum mitto farraginem, ut ſi iſto ſalivam tibi movi, hâc ipſâ famem expleam. *En quo discordia civem Perduxit miſerum.* Qui Theologiam antehac & Philoſophiam, graves diſciplinas, profeſſus fui, nunc poëtaſter factus ſum, & dum aliis luculentæ fervent meſſes, velut inter arbuſta cicadæ cantillo. Incidi miſer in illa tempora, in quibus rerum potitur Ariſtophanicus Plutus, τυφλότατος [*cœciſſimus*] iſte, & ex eorum nutu omnia geruntur, qui ſacrâ ſtolâ ambulant. Sed deſinam iſtud ulcus refricare, ad cujus vel memoriam ſolam exhorreſco. Apud te confidentius hanc querimoniam depono, quem æquum rerum æſtimatorem eſſe novi, quique humanitatis tuæ & benevolentiæ aurulâ deſertum hominem ſubinde refocillaſti: nec occaſiones negligis iis me commendandi, quorum favore, ubi res ferent, erigi poſſum. Sed redeo ad Poëmata mea, in quorum lectione nolim te occupari prætorio rigore, aut eo vultu, quo ſeverus examinator vitas & crimina reorum diſcis. Æquum te iis & facilem præbe, qualis aut Iunoni tuæ arrides, aut Aſcanio. Inter heroïca nomen tuum reperies, ubi thalamos cantamus, & lecti fœdera. Feci hoc eo conſilio, ut ſi dentem in me acuat Zoilus, litem illi apud Prætorem intendam, per quem, ſive jure, ſive gratia, ab iniquis criminationibus abſolvar. Vale, vir magne, & patrocinio quoque tuo (nec enim lictorum ſecures imploro) novum inter poëtas hominem proſequere. Lugd. Bat. Cal. April. 1628.

81. CON-

81.

CONSTANTINO HUGENIO.

INgenioſè admodum, nec ſine ſale præfaris, mi Hugeni, & inſignem iſtam in me ἀγροικίαν [*ruſticitatem*] notas, qui Libellum tibi meum absque litteris miſerim. Non iſtud Rhetorum ſchema: *Sic ſane oportuit mi Barlæe.*
Quaſi dicas, minime oportuit. Parum aberat, quin cum Auguſto Cæſare reponeres: Neſciebam me tibi tam familiarem eſſe. Subriſi verò, cum non minori dexteritate facti mei culpam in te transfers, quaſi aut tardiuſculam tuam reſponſionem, aut intermiſſam aliquando, hoc vindictæ genere ulciſci voluerim. Quam verè ait Comicus: In amore hæc omnia inſunt vitia, iræ, metus, ſuſpicio. Nimis meticuloſus es, qui me tantillâ re offendi putas: aut minus tibi ſum rerum humanarum intelligens, qui neſciebam, & publicis te negotiis diſtrictiſſimum eſſe, & amicorum officia ad ſtateram argentariam non eſſe expendenda. Quare ulterius amicitiæ tibi jura laxabo. Per me licet, non reſcribas poſthac, niſi poſtquam ter te meis litteris interpellavero. Expectasne benigniorem legum interpretem? Non ſum is, apud quem tam ſollicitè & operosè culpam ſilentii diluere neceſſe habeas. Non tenentur Principes legibus, nec tu mecum comparatus. Inter dignitate impares hanc vult eſſe æqualitatem Philoſophus, ut major beneficiis minorem, minor obſequio, obſervantia, cultu

majorem ſibi devinciat. Illud feciſti tu non ſemel. Poſterius ut à me fiat, quavis occaſione annitar. Heros, heros, Tune iſtud tuum Epigramma in Manes Auriacos ſcriptum mendum vocas, & tenebras juxta lucem poſitas? Ad Philoſophum iterum te revoco, qui & illam εἰρωνείας [*ironia tropus Rhetoricus quaſi illuſionem dicas*] ſpeciem damnat, quâ quis virtutes, resque laudatiſſimas depreciat. Si tu maculam iſtud indigetas chartis meis adſperſam, ego Lemniſcum additum coronæ pactili. Si tu imprudentiæ me inſimulas, ego prudentiam interpretabor, ex tanti viri commendatione gloriolam aucupari poſſe. Scis, qualibus mercibus ſuſpendi ſoleat hedera. Tolle è libello meo titulos Regis, ac Principum, tolle celebria iſta nomina, Grotii, Hugenii, Realii, Hoofdii, perierunt impenſæ typographo. Si ſecus judicas, ἀμβλυωπὴς [*hebes oculis*] es, nec illapſum tibi phlegma in oculos, ſed in mentem. Eam tamen conſtantem in amore mei ſerva. Tibi illam incolumem in corpore incolumi diu præſtet vitæ mortisque ſupremus arbiter. Lugd. Bat. Idibus Maji, 1628.

82.

CORNELIO VANDER MYLE.

LVculentum poëticæ commentationis argumentum mihi ſuppeditaſti, Nobiliſſime Myli, dum libelli mei fata & caſus enarras. Nempe, in Lazaretto, hoc eſt, expiandarum mercium domo clauſus, captivusque detinetur, non

non antè liberandus, quam quadraginta purificationis dies expleti fuerint. Hoc opinor illud eſt, quod vocant, *par far la contumacia*. Quod dum ſcribo, ſubit illud Maronis lib. 6 Æneid. ubi de animabus ait in inferno, aut, uti Pontificiis placet, in purgatorio expurgandis:

--- *in gurgite vaſto*
Infectum eluitur ſcelus, aut exuritur igni.

Puto domum iſtam, non abſimilem eſſe Purgatorio Papiſtarum, ad quod tamen alludere nolui, ne offenderem diſſentientes. Scripſi verſiculos aliquot, ſive querelam jocoſam, qua facti iſtius indignitatem exaggero. Si dignam eam judicas, quæ à tanto viro legatur, abeat, quo præivit libellus, ſed melioribus fatis: ſin minus, apud te detine. Fortè hac occaſione tam illuſtris viri amicitiam mihi quoque recludes, ad quam aditus fuit jampridem Heynſio & Voſſio, aliisque. Friſo iſte *, de quo ſciſcitaris, Eccleſiaſten agit in Friſia, propè Snecam, in pago, cui nomen *'s Heeren-veen*. Partium eſt moderatarum, eoque nomine pergratus ſummis viris D. Sakama, & Bouvritio, Curiæ Friſiorum Conſiliariis, necnon Sebaſtiano Pruſenio ejuſdem Curiæ Graphiario, quorum omnium favorem gratiamque mihi conciliavit. Vir eſt ingenio acri, quique, ſi benè calculum poſui, hoc cum Bruto commune habet, ut quicquid petit, vehementer petat. Rei Theologicæ, quam poëticæ peritior eſt. Scripſit tractatus aliquot, de

* *Abrahamus Dominici.*

Fundamentis unitatis & pacis inter Chriſtianos, ſive de Notis, quibus, neceſſaria à non neceſſariis in religione dignoſci poſſint. Illud fateor, nihil me in hunc uſque diem legiſſe, ſuper iſtoc argumento plenius accuratiusque ſcriptum, licet ſtylo minus florido, & inconcinnâ dictione. Iam de editione cogitat. Sed ne pacis conſilia ſuggerendo (quæ ſeculi hujus jam ſunt ſcelera) malam gratiam ineat, monui, ne ederet, niſi Academiæ aut Theologorum Franekeranorum authoritate ac ſuffragatione probe munitus. Eam enim ſe impetraturum totus ſperat. Oſtendit enim mihi conſcriptam à ſe hiſtoriam captivitatis ſoceri tui p. m. Grotii & Hogerbetii, quorum ſortem, calamitatemque Verſibus mille & quingentis deplorat. Verum, dicam quod res eſt, nec in amici cauſa, quid deſiderem, diſſimulabo. Verſus inculti prorſus ſunt, & plus quam triviales. Horridi adhæc, ut nil niſi ſaxa & lapides hominem ſpuere putes. Pietatis tamen ergò, & Chriſtianæ erga tam inſignes animas miſerationis, veniam merentur. Coactus fui, licet non ſine faſtidio, omnes perlegere à capite ad calcem. Liberis ſuis ſe hoc depoſitum ſervare ait. Cætera, vir eſt optimus, pectoris aperti, & à ſimulatione quam maximè alieni, quique ob ſingulare illud pacis ac Chriſtianæ concordiæ ſtudium totus illi diſplicet, qui in fabulâ Synodicâ Davum egit, aliâ periphraſi non utar. Vale Vir Nobiliſſime, ac doctiſſime. Salveant à me uxor, liberisque, & inter hos quam

maxime

maxime filius Adrianus. E Muſæo noſtro, Lugd. Bat. 10 Calend. Iun. 1628.

83.
ABRAHAMO DOMINICI.

EX quo à me diſceſſiſti, Vir doctiſſime, percunctati ſunt propius de te, & rerum tuarum ſtatu viri magni. Apud quos & eruditionis tuæ humanitatiſque, & piæ moderationis in Religionis negotiis præco fui. Avent illi legere ea, quæ de neceſſariis ad ſalutem creditu, factu, &c. doctè & accuratè ſcripſiſti. Non gravaberis opinor lectionem eorum concedere viris tui amantiſſimis, & pacis tecum, concordiæque Eccleſiaſticæ ſtudioſiſſimis. Etiam hic locum habet illud Salvatoris: *Luceat lux veſtra coram hominibus.* Idem, ut facias, monet illa, quam Symbolo Apoſtolico profitemur, communio Sanctorum. Ego ſcripta illa tua mihi perplacuiſſe viris iſtis non ſemel dixi. Itaque ſalivam ipſis movi; Tu famem ſitimque porro exple: His officiis me illoſque tibi obſtringes. Vale. Lugd. Bat. 1628.

84.
IOHANNI SCHOTERBOS.

VEnit ad Te tandem, Vir Ornatiſſime, libellus meus, trans mare & fluctus Britannicos, ſed ſerius quam volebam. Nec enim aut commodam ad te curandi rationem invenire potui, & cum ea ſe offerret, ſparſus de reditu

tuo rumor, iterum remoram injecit. Verſiculos leges, quibus cum ex ſe parum precii debeatur, quidquid reliquum fuit derogavit & typorum & chartæ vilitas. Verum, ſi benè te novi, deque tuo in me adfectu non falſam concepi exiſtimationem, munuſculum hoc aliunde æſtimabis, quam ex rerum precio & dignitate. Solent amantes dilectarum à ſe virginum nævos & vitiligines benignius interpretari, & quæ per ſe minime probantur, ad commendationem rapere. Idem facito, & in carminum meorum lectione ſi quid offendes ſtribliginis, pro tuo in me amore excuſa. Utinam brevi te videam. Et videbo fortè. Nam quæ de nuptiis ſororis tuæ & D. Doubletii percrebuit fama, ſpem facit futurum, ut brevi redeas. Tunc de Brittonum moribus ac indole coram diſſerentem audiemus, de Academiarum inibi & Collegiorum ſplendore, ſitus amœnitate, & agrorum fertilitate. Hic deſiit eſſe D. Iaccheus, cui à multis ſucceſſor deſtinor, ſed obſtat cauſa, quæ Iphigeniam mactavit. Ego ut otium fallam, ſubinde verſiculos ſcriptito, & cicadarum more ætatis meæ ſereniſſimam æſtatem cantillando transigo. Non aliâ ſpe, niſi, quod & cicadis accidit, ut ad hyemem, hoc eſt frigidam ſenectam progreſſus fortè fameam. Hac enim mercede Poëtis eſſe datur. Vale. Lugd. Bat. 1628. 1 Iul.

85. FOP-

85.

FOPPIO AB AITSEMA.

Litteras tuas paternæ erga filium ſollicitudinis plenas, mihi tradidit idem ipſe, Nobiliſſime Aitſema. Tales, opinor, fuere, quibus Chironi Achillem commendavit Peleus, aut Cratippo Marcum filium Tullius. Niſi quod nec Cratippo, nec ſemiviro Chironi pignus illud tuum credideris. Annitar tamen, ut viam, me duce, inſiſtat ad Virtutis & Honoris templa, utque præceptis inſtitutiſque Philoſophiæ abundare diſcat: non ejus ſolum, quæ in contemplatione poſita eſt, ſed practicæ potiſſimum, ad quam Platonem reſpexiſſe arbitror, cum beatas fore Reſpublicas ait, in quibus aut Philoſophi imperarent, aut imperantes philoſopharentur. Nec, quæ altera cura erit, ea negligam, quibus ſtylus ac ſermo terſior eniteat. Elegi hoc vitæ inſtitutum, quod in juventute moribus ac litteris formanda occupatur. Quamobrem cauſæ nihil fuit, ut filium in convictum meum ac conſuetudinem recipere gravarer. Imò ne ſecus facerem, ſuaſerunt multa; nominis tui apud noſtrates celebritas; muneris, quod Patriæ bono ſuſtines dignitas; adoleſcentis indoles, quæ præclara quæque promittit; & denique Nobiliſſimi Mylii autoritas, cui in re tam honeſtâ non obſequi religio mihi fuerit. Gratularis tibi, quod filio hoſpitem non indignum nactus ſis. Ego viciſſim mihi, quod tanti patris filium. Nec enim

minus

minus glorioſus fuit Auſonio Gratiani diſcipuli convictus, quam huic ſub tali præceptore proficere. Quæ in laudem meam hic illic inſpargis, parcius à me agnoſcenda, qui non niſi mediocria ea novi; & ſi eſſent majora, à primo illo fonte bonorum manare ſcio. Sed de Hegenitio propius ſtatuas oportet. Nec enim ephoris duobus filio tuo opus, nec ut Aretalogum illum diutius apud me detineam patitur rei familiaris ratio. An in Angliam, an Galliam abire, an in Germaniam redire velit, pendet animi. Filius tuus valet, & ſe magis magiſque mihi probat. Eum ſubinde monitis tuis ad gloriæ ſtudia erige, qui in publicâ luce poſitus vitam illi vivis in exemplum. Ad quod ut ille reſpiciat, curſumque ſuum dirigat, Deum oro, & eundem ut Te, Ampliſſime, Nobiliſſime Domine, ex voto noſtro & publico diu incolumem ſervet. Vale. Lugd. Bat. ipſis Idibus Sextil. 1628.

86.

IOHANNI à MATHENES.

DUm Poëmatum meorum libellum amicis hic illic offero, occurrit etiam inter eos N. T. ad quam tam exile munuſculum iret. Omnibus enim iis hoc ipſum deberi putabam, à quorum nominibus ac titulis Libello huic meo gratiam laudemque quæſivi. Acceſſit & illud, quod Carminum lectione ſubinde refici Te intelligerem, & graviſſimas occupationes hoc ſtudio-

ſtudiorum genere diffindere. Occurrent fortè hic quædam, quæ placere poterunt, ſive ſuave Tibi fuerit Naſſoviorum laudes decurrere, ſive Epithalamiorum lectione debita amantium officia recognoſcere, ſive Sacrorum contemplatione animum ad cœleſtia erigere. Uni argumento non inſtiti, ſed delegi varium & multiplex, ut multos delectarem. A Te qua fas eſt veneratione precor, ut quo affectu humaniores litteras proſequor, hunc autoris N. T. addictiſſimi fetum excipias, qui ſi Tibi placuerit, operæ precium me ſcriptionis feciſſe arbitrabor. Vale, vir generoſiſſime, & me ama. Lugd. Bat. 14 Aug. 1628.

87.

DOMINICO MOLINO *Veneto.*

ITane, Illuſtriſſime Moline, ludicris iſtis verſibus, & incondito Epigrammate merui, ut litteris me tuis compellares? & umbraticum doctorem ſplendoris tui, dignitatiſque radiis illuſtrares? Felicibus aliquoties auſpiciis Muſas meas extruſi, & placuiſſe potui iis, quibus Respublica noſtra magnam felicitatis ſuæ partem debet. Sed cum noſtratium judicia ab affectu magis quam ratione profecta credi poſſint, honeſta exterorum de me teſtificatione magis erigor; & Tua inprimis, à quo æſtimari quantivis precii eſſe putant ii, qui ante me teſtimonio tuo & hic & alibi inclaruerunt. Vtinam vero laudibus tuis, vel publice de ſtudiis bene merendo,

vel

vel privatim de Te, reſpondere poſſem. quorum alterum cum per ingenii, alterum per fortunæ tenuitatem præſtare nequeam, fruar tacitus apud me officii & propenſiſſimæ meæ erga Te voluntatis conſcientia; & inter auſpicatos illum referam diem, qui cantatum Venetiarum Patrem, Reipublicæ auguſtiſſimæ Atlantem, Principis ſui Neſtorem, & litterarum grande illud columen, mihi conciliavit. Et quanquam probe mihi conſcius ſim, non eſſe me aut præconiis, aut præconibus tantis dignum; tamen ut è trivio homines ſibi & aliis creſcunt ab alloquio & comitate magnorum virorum, ſic & mihi fit, cum te, Magnifice Moline, mihi admoves propius, & eſſe aliquis videor ab æſtimatione veſtra. Sed ne, cum quali homine negotium tibi ſit, neſcias, audi ingenuam confeſſionem. Virtutem ex toto pectore, eruditionem pro ingenii modulo ſector. Fortunam matrem primum, mox novercam expertus fui. Dicam ex Marone:

Et nos aliquod nomenque decuſque
Geſſimus.

Philoſophiam, litteraſque humaniores in Academia hac profeſſus fui. Verum quæ Rempublicam noſtram ſuperioribus annis concuſſit tempeſtas, me publica ſede dejecit, non perduellionis reum, ſed quod mitiorem illam de Prædeſtinatione ſententiam ſcriptis aſſeruerim. Nec tamen aut animum deſpondi, aut diſſentientibus fidem meam gratificatus fui. at contra, ſorte

te minor, recti fiducia erectior, in huncuſque diem, per Dei gratiam, ſteti; gratus paucis, iiſque melioribus; ingratus iis, quibus placere nec ſtudui, nec etiamnum ſtudeo. Ecce breviter, & candide me aperui Tibi, nec enim æſtimatione mei par eſt falli Excellentiam Tuam. Hipparche olim, virgo nobilis, cum Cratetis cujusdam mendici amore flagraret, nuptiaſque ejus efflictim poſceret, ille in medio plurium coram virgine & baculum & peram (Cynicorum hæc inſignia erant) & gibbum in dorſo, & quicquid erat nævorum in corpore oſtendit. Hæc mea ſunt, inquit, ô virgo. Si talis placeo, ducam te. Hujus exemplo me Tibi revelavi. Si talis placeo, obſequio me Tibi, & virtutum tuarum grata veneratione probare pergam. Tu, Vir ſumme, ne deſpice infimæ ſortis hominem, & qui Sol es, in tuo iſto orbe, favoris tui ac benevolentiæ luce ſemotum à Te longius Batavum irradia. & quo famam nominis tui jamdudum, amorem quoque mei abire ſinas. Non peto, ut me litterarum tuarum venerando alloquio poſthac digneris, ſupra ſortem meam hæc ſunt. Et minor Te eſſe incipis, cum ad iſta humanitatis tuæ officia demitteris. Tantum abſenti annue, & beatum me putabo. Vale eruditorum Mecœnas, & Barlæum ama. E Muſæo noſtro Lugd. Batavor. 16 Calend. Sept. 1628.

88. COR-

88.

CORNELIO VANDER MYLE.

CHartas haſce ſuas ad me miſit Abrahamus Dominici, iiſque frui & A. T. & alios cupit. Nec tamen in manus Catharorum eas incidere expediverit. Uti enim non probantur Terræ Lemniæ, niſi Sigillatæ, nec pannis precium debetur, niſi ſtigmate publico notatis: ita nec illis quicquam arridet, niſi Synodico ſigillo probatum. Aliquid in hoc argumento ipſum præſtitiſſe mecum judicabis. Licet & ſit, quod deſiderem. Digitum in fontes intendit, viamque commonſtravit, ad ea, quæ in occulto adhuc ſunt. Satius fuerit hîc Theologos pedem figere, hîc cura omni incumbere, quam ſpinoſarum quæſtionum deciſiones anxiè ſectari. Quidvis in ſchiſmatis anſam aut πρόφασιν [*prætextum*] arripitur, dum quibus Chriſtiana unitas cancellis circumſcripta ſit, ignoratur. Nec tam ignoratur hoc ipſum, quam hominum malorum crudelitate & bonorum metu ad Eccleſiæ uſum non transfertur. Addidit litteras ad N. T. quibus ut inſcriberem voluit. Sed jam de Venetis loquamur. Egregiè me cum magnis iſtis viris commiſiſti, Molino inquam, & Balthaſare Bonifacio. Expecto, ut propediem plurium calamos experiar. Bonifacio reſpondi carmine, & Poëſeos laudem, quam nobis immodicis elogiis defert, Italis Poëtis, interque hos Urbano Pontifici deberi regero. Molino an ſatis pro dignitate

tate tanti viri reſponderim neſcio. Tu vir prudentiſſime judica, & ſi placuerint, quæ ſcripſi, ſigillo tuo obſera. Vale & uxori filioque Adriano ſalutem à me dicito, necnon & filiæ aut filiabus, de numero enim mihi non conſtat, qui apud nos Planetas adæquat. Lugd. Bat. 16 Cal. Septemb. 1628.

89.

M. OLDISWORTHO.

CUm poëmatum hunc libellum amicorum rogatu in publicum extruderem, Oldisworthe doctiſſime, omnino muneris mei eſſe putavi, ut Te quoque ejuſdem participem facerem, apud quem didici aliquid nugas meas apinaſque valere. Congeſſi velut in faſciculum verſus ſparſim editos, &, ut fieri ſolet, elaborata ſponte natis miſcui, ut quod ad Avitum ſcribit Martialis, mihi nunc dicere liceat:

Sunt bona, ſunt quædam mediocria, ſunt mala multa
Quæ legis hic, aliter non fit, Avite, liber.

Tale ſtudiorum meorum feci temperamentum, ut Philoſophiam cum Poëſi, ſeriam gravemque diſciplinam cum jucundiſſima hac vatum contemplatione conjunxerim. Ut hujus ſatietate captus ad illam, illius ad hanc gratiſſimis vicibus recurrerem. In cibis varietas nauſeantem ſtomachum delectat, nec minus animum ſtudiorum permutatio. Fortè occurrent quædam in his meis, quæ feſſam à publicis negotiis men-

tem recreabunt. Occurrent ſacra quædam, quorum piis meditationibus mentem implebis. Occurrent alia, ex quibus Bataviæ noſtræ viros ſummos, rerumque noſtrarum & belli Belgici fortunam propius cognoſces. Quod ſi hæc ſtudia aliquando tibi placuere, uti placuiſſe ſuo, omnino confido, non ingratum tibi fore levidenſe hoc munuſculum; quo teſtatum apud te cupio, memorem me etiamnum eſſe & ſemper fore tuæ erga me humanitatis & benevolentiæ, quam præclaro documento antehac probaſti. Exemplar horum libellorum alterum tibi habe; alterum, quod ex byſſo & verſiculis frontiſpicio inſcriptis cognoſces, Illuſtriſſimo Comiti Penbrociæ velim à me dones, officiaque mea omnia Celſitudini ejus ſubmiſſe & reverenter offeras. Vale, vir ampliſſime, & ſi me beare voles, fac vel tribus verbis ſciam qui valeas. Lugd. Bat. 3 Cal. Sept. 1628.

90.

HUGONI GROTIO.

Mitto ad te, Vir Ampliſſime, poëmatum meorum libellum, quem nec petere audeo ut legas, ne ſuffenus mihi videar; nec ut non legas, ne de judicii tui candore ac æquitate dubitare credar. Mitto tamen, ne officio meo defuiſſe videar, & communium ſtudiorum fructum aliquem poëtarum principi invidiſſe. Iam enim mos iſte invaluit, ut non minus eruditionis, quam ignorantiæ teſtes libri ad plures trans-

mit-

mittantur, ne ſine aliorum ſuffragio aut ſapere aut deſipere videamur. Me vero in eorum cenſu libens haberi patiar, qui verſus ſcribunt, non ut poëtæ in publicum prodeant, ſed ut huic ſtudio ſe impenſius deditos eſſe palam faciant, vel cum famæ & honoris periculo. Ex quo enim à gratioribus Philoſophiæ ſtudiis venia invito facta eſt, cantillare cœpi, & ad eos me ingenii luſus applicui, qui juveni olim placuerunt. Cathedrâ depulſus ſum, fateor; publicè loqui prohibitum; afflictior nonnihil familiæ ſtatus: ſed inter hæc omnia mala tantam Muſarum dulcedinem experior, ut neſciam, an gratiam referre debeam hujus meæ fortunæ autoribus, an verò de ipſorum in me rigore conqueri. Aliis volupe ſit nummos in ſeriem diſponere, aliis arbores in quincuncem digerere, alii agrorum & jugerum, alii boum oviumque cenſum ineant; mihi non omnem felicitatem inviderunt Dii, cui & pedes & verſus numerare conceſſum. Placent hæc ſtudia, mi Groti, *Nec iſthæc Otia divitiis Arabum liberrima mutem.* Non habent, quod hic nobis præſcribant οἱ ἀρχιερεῖς. [*ſummi Sacerdotes.*] Quod enim de Apodixi dixit Ariſtoteles, mihi de Poëſi liceat dicere: οὐ γὰρ πρὸς τὸν ἔξω λόγον ἡ ποίησις, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐν τῇ ψυχῇ. [*non enim ad ſermonem ore prolatum Poëſis, ſed ad eum qui in mente eſt.*] Sed redeo ad Poëmata mea, quæ ut eo affectu excipias, quo autorem antehac proſecutus es, etiam atque etiam rogo. Eo ſeculo jam vivitur, in quo mediocribus eſſe poëtis non li-

 cet.

cet. Nihil jam ſapit, niſi ſingulari curâ excoctum. Quæ publici ſaporis ſunt, nauſeam movent. Omnia quaſi ſeſamo & papavere ſparſa ſint oportet: qualia hæc mea eſſe ingenuè diffiteor. Sed veniam facile à te impetrabo, ſi expendas, eo me tempore pleraque ſcripſiſſe, quo minime defœcatus fuit animus, & domeſticis curis impedita Calliope non ſemel ſtetit & obmutuit. Scripſi jam nuper Hymnum in Chriſtum, ad Chriſtianiſſimum Regem. Poëma eſt prolixum ſatis, verſibus conſtans nongentis, & ultrà. Sed cum intempeſtivum videatur Regi armato, & bellis implicito, pacis autorem obtrudere, in aliud tempus editionem differam. Niſi Tu quid, doctiſſime virorum, diſſentias. Vale vir Ampliſſime & doctiſſime cum uxore & liberis, & recti conſcientiâ in melioris fortunæ ſpem animum nobiſcum erige. Lugd. Bat. 7 Sept. 1628.

91.

CASPARI BARLÆO
HVGO GROTIVS S. P. D.

EXpertus, Barlæe doctiſſime, Platoni aſſentio, qui, poſt magiſtrum ſuum Homerum, Deum eo cenſuit eſſe ingenio, ut miſcere gaudeat. Magnis jamdiu adverſis agitatus magna etiam ſenſi ſolatia, ex ſtudiis, ex uxoris fide, ex amicorum conſtantia. Inter hæc, ex animo loquor, inter efficaciſſima pono Poëmatum tuorum lectionem. Primum enim, quod me tam longus carcer docuit, vim habent mirificam adverſus calamita-

mitates erigendi animi ſacra dogmata, quorum tu præcipua verſibus ita expreſſiſti atque ornaſti, ut nulla eloquentia ea altius in animum poſſit infigere. Proximus huic affectui eſt patriæ amor, quem penitus imbibiſſe tanti mihi conſtat, & tamen ne nunc quidem eum excutere poſſum. Hunc tu mihi, acerbum alioqui ob eorum quæ perpeſſi ſumus memoriam, amœnitate carminum ſuavem plane feciſti, ſeu fœdera canis, ſeu triumphos, ſeu ſpem novæ præfecturæ. Accedunt jam tot artes & ſtudia, in hoc tantum mihi culta, ne cum cæteris iniquus eorum æſtimator eſſem, quæ omnia cum Poëſi maritaſſe non alterius quam tui fuit ingenii. Iam vero Voſſii laudes, pro eo quo eum diligo amore, quanto cum gaudio legiſſe me ſentis? Nam quæ ad me ornandum addidiſti, his non accenſeo, cum ruboris tantum materia ſit ſupra meritum prædicari. Eſt tamen & hic quod juvet, nullo imperio, nulla vi apud Lugdunenſes meos extingui potuiſſe mei memoriam. Pro his beneficiis quid reddam? quod nemo non poteſt, vota faventia: unum inſuper, quod mihi in hac eruditorum turba viventi facile eſt, ut omnibus innoteſcat pietas, fides, eruditio, ingenium Barlæi. Rumpantur ſi volent οἱ οὐ παρὰ σοῦ μόνον ἀλλὰ καὶ παρ᾽ ἑαυτῶν ἀεὶ ἐλεγχόμενοι. [*qui non à te tantum ſed etiam à ſeipſis ſemper redarguuntur.*] Vale Vir doctiſſime. 10 Nov. 1628. Lutetiæ.

92.

ARNOLDO BUCHELIO.

LIbrum meum recepi, Bucheli chariſſime, & unà litterulas tuas illo longè gratiores; neſcio enim qua animi propenſione in te ac tua feror. Alios ſenum conſortia deterrent, tua alliciunt. aliis ætas iſta horridior videtur, tua lenitate & morum ſuavitate perfuſa arridet quam maxime; ut dubitem, an intempeſtivè vegetæ adhuc menti ſenile corpus ſuperinduxerit natura, an potius ſenili corpori venerationem ab animi præſtantia conciliare ſtuduerit. Quidquid ſit, & occultis & manifeſtis me qualitatibus trahis. Manifeſtas voco, eruditionem ſingularem, candorem, humanitatem, quamque non levibus documentis expertus ſum benevolentiam: quam ut perpetuam mihi ſpondeam, facit illa ipſa tua meritò prædicanda ſenectus. quæ ut naturæ novas vices non expectat, moribus præſentibus porrò ſibi conſtabit. Quid rependam, mi Bucheli? animum obſidem accipe & poſſide, illum virtutum tuarum cultorem ſerium & ἀκίϐδηλον, [*ſincerum*,] qui quantum fortunæ flabro dejicitur, tantum mitibus tuis alloquiis, & ab amico pectore profectis votis erigitur. Mitto verſiculos, quos ſcripſi ad Venetos; cauſam ex ipſis diſces; juxta it Genethliaca Epiſtola ad Hugenium; quæ ſi lecta placuerint, mecum iis fruere, ſin minus, uti catapotia ſolent nauſeantes pueri, exſpue liberaliter. Eam enim de te amoris fiduciam

ciam concepi, ut & ſeria & ridicula tibi audeam propinare. quando voles, ad me redeant. Vale, vir reverende, & quod ſupereſt vitæ viæque feliciter decurre. Lugd. Bat. ipſis Idib. Septemb. 1628.

93.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

NOn ſum is, Haeſtrechti dilectiſſime, qui longiore ſilentio tuo offendar, cum & ipſe Harpocratem præter morem meum egerim, & mearum potius partium ſit, ſcribendi officio tuam porro gratiam demereri. Nec fas eſt amicos tam anxiè ad leges revocari. Qui ſcribendi & reſcribendi vices religioſe obſervant, timidè ac ſuſpicioſe amant, & dum amicitiam colere videntur, in eandem peccant. Vti regnorum, ita & amicitiæ laus eſt, libertas. Servile eſt ex normâ quâdam & regulâ vivere. Scribendum cum & genio adlubeſcit, & dignum aliquid litteris occurrit. Quare, uti veniam hâc in parte libens tibi do, ita & mihi eam concedi peto. Spinolam in Hiſpaniis morari non eſt quod doleant Batavi. A virtutibus ipſius damnum metuitur, & quas laudare in hoſte alias licet, nobis tamen amare ob partes non licet. Quid divinent Aſtrologi neſcio. ſunt hic, qui eum non reverſurum augurant. ajunt & hoc, non deeſſe illic, qui nominis ipſius magnitudini officere ſtudent. Bukingamus plebis odia tragico fine expiavit, & exemplo ſuo nos docuit,

 excel-

excelſam omnem fortunam in lubrico poſitam eſſe. Noſtri flent, velut ad novercæ tumulum ſolent liberi; nec tamen ratione magis eos duci video, quam præjudicio. Vbi conſtiterit, illum animi propoſito in publica commoda peccaſſe, meo quoque judicio cadet. Interea ἐπέχω. [*judicium ſuſpendo.*] Danus denuo è continente in inſulas repulſus adverſo Marte pugnare perſeverat. Solius Neptuni præſidio tenet, quæ tenet quem ſi iratum quoque experietur, cum Biante omnia ſua ſecum portabit. Straelſondani Legati Hagæ-Comitis pecunias ab Ordinibus efflagitant, & fortitudinis ſuæ præmium à nobis repoſcunt. Rupellani à fame, uti Saguntini olim & Peruſini, magis magiſque inclareſcunt. Extremum actum fabulæ exſpecto. Flandri ſpoliis noſtratium aucti gaudium accenſis ignibus teſtati ſunt. In Catvici littora propulſus prædonum unus, relictâ in vado navi evaſit, captis circiter ſexaginta ejus ſociis, quos ſive Harpyias, ſive Ulyſſis remigium, ſive Argonautas minorum gentium vocitaveris, nihil abs te dixeris. De iis, quorum in litteris obiter mentionem injicis, coram latius. Vale, vir ſumme, & in amore mei conſtanter perſevera. Lugd. Bat. 28 Sept. 1628.

94.

DOMINICO MOLINO.

AVidis oculis epiſtolam tuam legi, Ill. Moline, non ſolum quia magni affectus in me

teſtem;

teſtem; ſed magis, quia in ſumma fortuna raram moderationem, & erga infimi ſubſellii hominem inſignem facilitatem, comitatemque præferebat. Qui enim in faſtigio honorum poſitus es, nec tibi, ſed patriæ tuæ commodis vivis, tam humaniter, tam benignè, tam blandè me affaris; ut neſciam, an magis in te tantæ dignitatis cum comitate temperamentum mirari debeam, an ad hanc meam felicitatem obſtupeſcere. Litterarum tuarum inſcriptio, argumentum, ſubſcriptio, omnia amorem mei tuum, & ſingularem benevolentiam ſpirant. quæ cuncta, ne ſingula perſequar, hoc emphatico es complexus, cum amicum te vocas meum. Quibus verbis mirabili fœdere diverſiſſima ſocias, ſummum infimum, honoratum deſpecto, ſenatorem poëtæ, politicum cum ſcholaſtico Doctore. Si in æqualitate ſecundum Philoſophos conſiſtit amicitia, amicus eſſe non poſſum. poſſum eſſe cliens, poſſum eſſe obſequio tuo & cultui devota animula. Ut tamen aliquà amicus ſim, annitar, ut quanto es dignitate, prudentia & meritis ſuperior; tanto ego tui obſervantia ac veneratione præcellere ſtudeam. Sic enim diſparium amicitiam ad ἰσότητα [*æqualitatem*] revocat Ariſtoteles. Ego illam tuam, vir ſumme, erga litterarum ſtudioſos humanitatem, partem eſſe arbitror ejus philoſophiæ, quam in rerumpubl. rectoribus exigit Plato, cum beatas fore ait reſpublicas, in quibus aut philoſophi imperarent, aut qui imperant philoſopharentur. Nec enim

ad reip. bonum faciet cæli terræque ambitum veluti pollice ac filo metiri poſſe, aut de Antipodibus feliciter diſſerere, ſed res agendas noſſe, quarum ſcientiam primus in domos Reſpublicaſque deduxiſſe perhibetur ſapientiſſimus Socrates. Quàm vellem patriæ meæ, aliàs laudatiſſimæ, hanc quoque laudem deberi; in qua licet multi opibus honoribuſque emineant, paucos tamen novi, qui dignè æſtimare didicerunt doctrinæ, candoris, virtutiſque precium: paucos, qui prudentiæ eſſe putant, apud inferiores ſortis ſuæ magnitudinem ſubinde diſſimulare. A quorum moribus cum longiſſimè recedas Ill. Moline, Solem mundi oculum mihi imitari videris. Uti enim ille, non in illuſtria ſolummodò ac ſplendida terrarum loca radios mittit; ſed ſordidis etiam, cœnoſis, ſquallidiſque locis luminis ſui ac caloris uſuram impartitur; ita & tu non in aulis ſolum ac principum prætoriis clarus fulges, ſed & me pauperis tugurii dominum alloquio tuo recreas, & velut in vitam revocas. Nam (ut à ſimili pergam philoſophari,) accidit mihi à tuis litteris, quod herbis à pluvia. Uti enim hæ irrigatæ felicius ſurgunt, ſic mihi animus à talium ſermonum rore. Quamobrem poſthac non quærenda mihi apud te ingenii, ſed obſequii gloria. Utinam manare aliquid à me poſſit, non dicam utile (id non poteſt) ſed gratum acceptumque; non libenter ſolùm, ſed & avidè id facerem. Quod, quoad non poſſum, obteſtor, ut credas me tuum eſſe,

ſi

ſi non uſu, tamen mancipio, ſicut & fundum aliquem poſſis in peregrino loco nunquam à te viſum. Satyram illam, cui nomen Hieromaſtix, legi & relegi aliquoties. Nec enim Romam ita loquentem facilè eſt intelligere. Venuſtatem in carmine iſto mecum non deſideras, quia Satyra eſt. Eruditionem raram in authore, omneſque Satyrici ſcriptoris laudes, obſcuritatem, dicacitatem, & quæ Satyrorum propria eſt, laſciviam agnoſces. Dico ingenuè. Stupui cum legerem, nec legendo etiamnum ſaturari poſſum. Carmen eſt, quod lucernam olet, &, ut inquit ille, *demorſos ſapit ungues*. Veteris ævi mordaces idiotiſmos egregiè imitatus eſt poëta. Si Pythagoræus eſſem, jurarem in iſtud corpus migraſſe priſci cujuſdam Satyrici animam. Nihil à longo tempore vidi ex iſto veſtro orbem profectum, quod iſti Satyræ par ſit aut ſecundum. Non potui, quin Epigramma aliquod in illam funderem verius quam ſciberem. Vale vir digniſſime & Reip. auguſtiſſimæ bono diu ſalvus vive. 6 Non. Octobr. 1628.

95.

LEONI AB AITSEMA.

TAndem Germanos ſuos repetiit Aretalogus iſte, poſtquam Britannos & Gallos adeundi ſpem ambitioni donaſſet. Diſceſſurus à cognato tuo petiit centum Imperiales. Sed prudenter ille regeſſit, non eſſe ſibi à parentibus factam poteſtatem de pecuniis pro lubitu diſpo-

ponendi. Non arbitror in Germaniam rediturum fuiſſe, ſi iſthoc ære emungere adoleſcentem potuiſſet. Iam verò à Principe Lunenburgico (nihil enim niſi Principes, Barones, & grandia nomina crepabat) ſe ilicet domum revocatum ajebat: ſed opinor à bonæ mentis ſorore revocatum. Speraverat, uti cognati ſumptibus hanc hyemem apud nos combureret, qua ſpe dejectus deſperationem in indignationem & furorem vertit. En litteras, quas ad me miſit, poſteaquam ædibus meis exiviſſet. Non reſpondi, nec conſultum putavi funiculum contentionis cum iſto homine trahere, ne duo mali eſſemus. Quare intra ſilentii leges ſteti, ratus ſpretam calumniam exoleſcere. Quæ potui humanitatis officia ipſi præſtiti, ſalvâ, uti par eſt, boni patrisfamilias ὑπεροχῇ. [*prerogativâ.*] Chartas meas meditationeſque privatas & ἀνέκδοτα [*inedita*] ipſi legenda & deſcribenda dedi. Sed cum Homericum illud affectaret, αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων, [*ſemper præſtantiſſimum eſſe, ſemper eminere ſupra alios*] diſplicere mihi cæpit hominis in alienâ domo laſcivientis ſupercilium. Ex quo tempore diſceſſit, mores ſuos magis mihi probavit adoleſcens iſte, cujus ille ætate & ἀπειρίᾳ [*imperitiâ*] inſigniter abuſus fuit. De leviculis ſtudioſorum delictis conqueri non eſt mei moris. Præſcripſi illi ſtudiorum methodum & ſtyli exercitia. Lectiones Logicas audit. Nec enim inutile fuerit ſumma Philoſophiæ ipſum libare. Ad graviora viam ſtruit, ne cruda ſtudia

in

in forum protrudantur. Si quid forte committi ab ipſo videro, quod correctione veſtrâ egeat, faxo mature cognoſcas. Priora non ipſi, ſed conſultori peſſimo imputo. Donandum aliquid rerum imperitiæ, quâ ætas iſta laborare ſolet. Non ignoras illud Ariſtotelis: juvenes non eſſe idoneos auditores Ethicæ. Vale. Lugd. Bat. 20 Oct. 1628.

96.

PETRO NAALTWYCK,

Medicinæ Doctori apud Gottenburgenſes.

TAndem litteras Principis interceſſorias impetravimus, Naeltwici amiciſſime, & aulicorum moroſitatem importunitate expugnavimus. Eæ quin votis tuis ſint reſponſuræ non dubito. Iam antè libellum ſupplicem ad Auriacum tuo nomine conceperam, in quo ſtrictim petitionis tuæ argumentum ſummamque complexus fueram. Ea his capitibus conſtabat. 1. ut promiſſum tibi ſtipendium ſolveretur. 2. ne diploma regium tibi conceſſum pateretur eludi Rex, paucorum machinationibus. 3. ut propius animum advertere dignaretur ſua Majeſtas, ad ea, quæ jampridem inter te & Senatores ſuper creſcentis ac novæ urbis commodis incommodisque diſceptari cœpta ſunt. Ad hujus libelli ſupplicis tenorem puto conceptas eſſe litteras Principis, quæ ut tibi rebusque tuis benè cedant, ex animo precor. Conquereris de fortunæ injuriis, quam & nos novercantem experimur. Sollicitè illa cavet, ne mediocritatis limites trans-

transgrediar. A Philoſophia remedium petamus, quæ præter virtutem ac vitium nihil bonum vel malum putat. Quam vellem Stoïcorum hoc effatum altius animo meo inſediſſe. Æquam magis mentem ſervarem, nec iraſcerer fatis, quæ in hæc me tempora naſci voluerunt, in quibus de bonorum integritate triumphat improbitas. Multa antehac de patientia, & rerum humanarum contemptu diſſerui, cum ad populum loquerer. Sed hoc eſt verè Theologum ac Philoſophum eſſe, vita ac opere præſtare, quæ in otio ac umbra absque affectu & ſenſu diſſeruntur. Hæc cogitemus, & benè præparato pectore alteram ſortem ſperemus. Optimum miſeriarum condimentum eſt, nihil, quod homini accidere poſſit, intolerandum putare. Theatrum humanæ vitæ ingreſſi ſumus, in hac mundi ſcena actores ſumus, in qua ſi perſonam ſuſtinemus minus gratam, non eſt quod improperemus chorago, qui pro arbitrio, quas vult, cuique partes aſſignat. Reliqua, quæ litteris tuis operoſius exequeris, non attingam. Si Deo cordium inſpectori conſcientiam probaveris, non eſt quod hominum judicia magnifacias. Famæ periculum, fateor, incurriſti apud multos. Apud me verò illorum judicio nec ſtabis nec cades. De rebus noſtris quid ſcribam? Remonſtrantes liberius hic illic concionantur. Alibi tamen avidas prætorum manus effugere nondum datur. Claſſis Anglicana Rupellæ liberationem tentavit ſed fruſtrà. Vale vir chariſſime, & uxori à me ſalutem

tem dicas, etiam nobiliſſimo Dyckio, ubi opportunum erit. Lugd. Bat. 20 Oct. 1628.

97.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

QVam luculentam hactenus mendaciis materiam ſubminiſtraverunt Rupellani, quos jam deditos, jam liberatos accepimus. Cohibui ego calamum, nec in tam fecunda falſi meſſe ſpicilegium, quod ad te transmitterem, quæſivi. Tanta hîc quorundam hominum, qui hoc rerum novarum ſucco, veluti rore cicadæ, paſcuntur, impatientia eſt, ut Rupellanorum pertinaciæ alii iraſcantur ſeriò, alii Anglorum ſocordiam & negligentiam execrentur. Dolent hi non perire urbem, illi Regis conatus non eludi, ut habeant utrique, quod in compitis, tabernis, ac templorum periſtyliis narrent. Operæ precium eſt collidi regna, vaſtari terras, expugnari oppida, ſumma imis miſceri, ne deſit curioſæ garrulitati ſuum argumentum, aut famelicæ linguæ ſuum pabulum. Sed hæc nimis graviter à me dicta videbuntur. Non tamen fraudabo te iis, quæ heri ad me Haga perſcripta ſunt à Viro ſummo; cum à falſi ſuſpicione alieniſſima ſint. Ea in hac ſchedula deſcripta habes : nec enim Latinitate donare placuit, ne verborum ſtudio rebus quicquam derogaſſe videar. Tu quid de Marchione intellexeris, fac ſciam. Eum modò inter Inferos, modò inter Superos verſari noſtrates ajunt. Sed è gravi morbo, dyſenteria nempe, emerſiſſe pro-

probabilior fama aſſerit. Amſtelodami inter Calchantes & Agamemnonem peſſimè convenit; vereor ne in nervum illa res propediem erumpat. Multos habet illa urbs, quibus perdita republica opus eſt. Vale vir dilectiſſime, & me vel Laconico reſponſo dignare. Lugd. Batav. 12 Nov. 1628.

98.

DOMINICO MOLINO.

SOlent gratiora eſſe, Illuſtriſſime Moline, quæ foris advehuntur, & cum vileſcant quotidiano uſu domeſtica, novitate ſui animos detinet, quidquid exoticum eſt. Ex Occidente tranſmiſſi pſittaci, ex Oriente vaſcula porcellana, è Septentrione ferarum molles exuviæ, à Meridie aves Numidicæ in deliciis habentur. Ego Patavii, Tarviſii, Veronæ, Romæ natos verſiculos delicias meas puto, quarum cum me compotem facis, videor mihi procul extra Bataviam in alium Orbem delatus, & cum illis ipſis vatibus, Oſio, Tedeſcho, Bonifacio, Vayra loqui. quorum omnium indolem ſuus exprimit character. In Oſio placet fuſum dicendi genus & minime coacta oratio. In Tedeſcho carminis ipſius & ſtructuræ nitor. In Bonifacio ingenioſa & rebus accommodata inventio. In Vayra facilitas & perſpicuitas. In omnibus unanime illud ſtudium veneror, laudes tuas exequendi, quas oratione tunc fortè ſe aſſequi poſſe ſperabunt, cum bene de Republicâ tuâ & re litteraria mereri

reri deſines. De Urbani Pontificis, cujus plura antehac vidi, Elegiâ quid ſentiam, adſcriberem, ſed deterrent multa, authoris dignitas, judicii imbecillitas, & facti invidia. Scio, quam ſit res odioſa, hôc ſeculo cenſoriam virgulam ſtringere, & ædilitatem ſine populi ſuffragio ſibi arrogare. Et memini, me, quo tempore Theologiæ operam dedi, non ſemel in Theologorum ſcriptis legiſſe; Pontificem à nemine eſſe judicandum, nec falli ipſum poſſe, quoties è cathedrâ pronunciat. Niſi velis, è cathedrâ non ſcribi verſus, nec infallibilem eſſe Pontificem, quoties in Parnaſſo obdormiſcit. Fas mihi ſit, graviſſime Moline, jocularem orationem ſeriis inſpergere. Nec enim ſemper Homero ſerius eſt fulminum jaculator Iuppiter. Sæpe Iuno ineptiens & zelotypa, aut loripes Vulcanus, aut ſtolida mortalium ſtudia riſum movent magno nubium coactori. Verum, utar Poëtarum jure, quibus

Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas,

& quid ſtatuam de tanto Vate dicam paucis: Spirat Elegia iſta pietatem, utpote à celebri pietatis profeſſore profecta, nativo colore nitet, remoto fuco & affectatione, & uti jure imperioque ſupradictis poëtis ſuperior eſt author, ita & charactere, genioque poëtico. Ita ſtatuo, ſalvo doctiorum judicio. Nec enim ſuffragia mea pro prætoriis edictis haberi volo, aut Apollinis oraculis. Sed miror iſtos veſtros vates nuſquam diem, menſem, annum annotare ſcripti

carminis. Extra anni ſoliſque vias poſiti videntur. Neſcio ego, an jam recens nati ſint verſus, an ſuperiore ſeculo. Plane hoc in regularibus irregulare eſt. Si amanuenſis incuria neglecti ſunt faſti, ſententiam latam revoco. Vale, vir ſumme, & Italorum eruditis commentis me beare perge. Lugd. Bat. 17 Nov. 1628.

99.

CORNELIO VANDER MYLE.

Redeunt ad te, Nob. Myli, Italorum poëtarum chartæ, quæ, ut ingenuè dicam, parum penſi ac ſalis habent, exceptâ Urbani Pontificis Elegiâ. Oportuit tamen & illis hederam ſuſpendi, ne laudabiles gentis ſuæ conatus deſpici à nobis putet ſummus iſte vir. Non potui à me impetrare, ut à capite ad calcem ſingula perlegerem. quatuor aut quinque verſus delibati nauſeam movent delicatiori ſtomacho. Scio & N. T. idem mecum judicare. Filium tuum monebo, uti ad Academiam feſtinet lentè. Carminis ſubinde ipſi argumentum præſcribam. Videtur enim non invitâ Minervâ verſiculos pangere. Affecit & me publico nomine lætiſſimum illud nuncium de rapto aureo vellere & exutâ opibus Colchide. Habet & ſuum Iaſona ac Argonautas Batavia. Utinam in portu navigaret claſſis, aut in littore ſtaret. Apud Maronem legere eſt, — *portantur avari*

Pygmalionis opes pelago, dux femina facti.

Nobis jam canere liceat, — *portantur Iberi*

Regis

Regis opes pelago, & tantis dux Heynius auſis.

Vix imperare mihi poſſum, quin ſcribam carmen hujus argumenti. Vale, vir præſtantiſſime, & inter virtutum tuarum ſerios cultores me quoque habe. Lugd. Bat. 17 Nov. 1628.

100.

IACOBO VANDER STRATEN.

VEnit ad Te, dilectiſſime Stratene, maximi iſtius viri Elegia, in expeditionem Argonauticam Batavorum. Non caret genio, niſi qua parte obſcuritate quadam, quæ authori familiaris eſt, lectorem remoratur. Quæ ego in idem argumentum meditatus ſum, videbis per Dei gratiam, ubi heros iſte appulerit. Iam conſultum non arbitror, venales conchas proclamare, vado ſuo adhuc adhæreſcentes, ut noſtratium habet proverbium. Poëma iſtud meum ſub manu crevit, & annorum Neſtoris numerum longè excedit. Non potui circa tantas opes occupatus carminum eſſe parcus: valdè deſideria mortalium exercet Iaſon iſte. Non putem flagrantius à Iudæis Meſſiam expectari; adeò mortalia pectora agitat ſacra iſta fames. Mihi nec ſcritur, nec metitur. Neſcio tamen, qua inſaniâ & ipſe cum aliis inſaniam, & votis publicis privata jungam. Hymnus meus in Chriſtum Regi Galliarum dictus jam ſub prœlo eſt. Audio poſt deditam æquiſſimis conditionibus Rupellam ad pacis & obedientiæ officia, alias quoque Proteſtantium urbes à Rege invitari. Ego Chriſtia-

norum eſſe arbitror, Principum ſuorum imperiis parere, nec leges illis ferre, ſed accipere. Tales erant antè Conſtantinum Imperatorem. Poſt hunc armis & ſeculari robore muniti à Chriſti legibus receſſerunt, & oppreſſi opprimere, cæſi cædere, afflicti affligere alios cœperunt. Vale. 9 Decemb. 1628.

CI.

CONSTANTINO HUGENIO.

SI quid de verſibus iſtis tuis ſentiam, Laconicè mihi pronunciandum foret, Hugeni clariſſime, dicerem, placent. Iam cum Aſiaticum magis dicendi genus, quam Laconicum amemus, dicam, Elegiam illam tuam in Argonautas rerum ubertate & precio illis ipſis quæ celebras ſpoliis reſpondere, fortè & inventione. Prorſus enim, uti Argonauta noſter egregia felicitate, quæ in bellis multum valet, in vellus iſtud aureum incidit; etiam, Tu Hugeni, mirâ ingenii felicitate in eas incidiſti cogitationes, in quibus cum prudentiâ mixturam fecit erudita poëſis. Ego quæ de labris & calice ſcribis, primoribus labris guſtaſſe contentus non fui, ſed perlecta aliquoties altius animo recondidi, quò jam ante Te. De Gallici carminis genio rectius me judicabit Broſterhuyſius, qui illud ipſum, uti & alia à Te profecta, ære magis Corinthiaco æſtimat. Etiam, ubi Hiſpanizas, miror magis. Neſcio an majus miraculum ſit dari Chimæram capite Leonem, ventre capram, caudâ draconem, quam hominem *Cui*

Cui linguæ centum ſunt oraque centum.

Num Mithridati gloriam ſuam invides, & os illud multilingue? Hirudini natura biſulcam linguam dedit, tibi ars & exercitatio plus quam bis triſulcam. Carmen meum in Argonautam Heynium non videbis, niſi poſtquam dicere licebit,

Aut portum tenet, aut plenis ſubit oſtia velis.

Vereor enim illud, quo gaudes, proverbium de calice & labris. Nec par fuerit, prudenti me ſeculo ludibrium debere. Breve carmen ſcribere inſtitueram & urceum moliri, currente rotâ nunc amphora exit, præpoſtero, quàm apud Poëtam eſt, ordine. Ivimus ultrà trecentos, quanquam à numero commendari frigidum ſit ſchema. Omnes noctu ſub ſtragulis ſcripſi, ubi rebus

Nox abſtulit atra colorem.

Vide qualis quantuſque in occulto lateam, ad exemplum pii Æneæ,

Per noctem plurima volvens.

Vale. Lugd. Bat. 20 Dec. 1628.

102.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

PErgis tuo more, Haeſtrechti nobiliſſime, ultimæ ſortis hominem amicis tuis, & per hos terrarum Diis, commendare, ut è tenebris in lucem producas eum, quem, affectu magis quam judicio, amas. Niſi meæ mihi tenuitatis conſcius eſſem, eò fortè aſpirarem, quo tuus me favor deſtinat. Nunc conſultius arbitror, ut meo me pede metiar, & inter humiles myri-

cas reptem, quam ut cum Phaëthonte in ſublime evectus præceps ruam. Non deſinam tamen aliquatenus tibi obſequi. Quod enim ſuaſiſti ut ſcriberem Epitaphium manibus Sereniſſimæ Principis, ſcripſi; eoque lubentius, quia neſcio quo naturæ genio in Regum Principumque laudes ferar. Mirum, quantos ſpiritus ſumam, dum circa auguſta illa nomina & grandes animas occupor, & in humili fortuna poſitus videor mihi cum ſummis Principibus coram loqui familiarius, & ſorte mea major eſſe. Ita eſt. quorum vultum præſens ſuſtinere non poſſem, eos abſentes egregia ſecuritate & παῤῥησίᾳ [*loquendi libertate ac licentia*] aggredior. Accedit & hoc; quod religio mihi fuerit, hoc qualecunque pietatis officium denegare Principi à natalium & virtutum ſplendore clariſſimæ. Potuiſſem ſcripſiſſe Carmen operoſius & prolixius, ſed non amant longos logos Principes, nec in publica commoda peccandum. Utinam rerum majeſtati reſponderet oratio. Accidit hic nobis, quod noctuis accidere ſcribit Ariſtoteles; quarum ſicuti oculi ad fulgorem Solis caligant, ita & ingenii noſtri acies ad publica illa lumina & Soles hebeſcit. Puto tamen quædam commodè à me & perſonis convenienter dicta eſſe, niſi tu ſecus putas, cujus ego exactiſſimum & limatiſſimum judicium magni ſemper feci. Amabò, fac ſciam, num dignum putes tali Principe teſſum meum. Nihil amicitiæ noſtræ des velim, nihil amori. cenſuram ſeriam laudibus præfe-

ram.

ram. Nec dolebo ſi abortivum fœtum exponendum ſuaſeris. An ubique aulicum iſtud πρέπον [*decorum*] obſervaverim, dubito, cum non in aula educatus ſim, ſed pulverulenta Stoa. De Petri Heinii adventu nihil adhuc conſtat. Exercet noſtratium deſideria, ſi quisquam alius. Adeò iſta ſacra fames animis mortalium inſedit, ut jam de Superis cogitare ſupervacaneum putent. In Gallia res Proteſtantium retrò eunt. Advocatus Parlamenti, ut ajunt, acrem in illos invectivam habuit. Ad pacis ſtudia minus facilem ſe præbet Britannus, difficilem Gallus. Palatium legati noſtri in Anglia conflagravit funditus, uti & aliud extra urbem, utrumque Cæcilii. Oblata volunt incendia hæc à nautis ſtipendia militiæ efflagitantibus. Realius noſter Viennæ adhuc in libera habetur cuſtodia. Non ita pridem hoc ad me miſit ἐπικενοτάφιον [*inanis tumuli carmen*] ſuum:

Hic ſitus eſt, quem verſat adhuc ſors turbinis inſtar,
In dubio quonam præcipitare velit.

Hagæ deliberatur, Amſtelodami in partes itur, Lugduni verſus meditatur, & te quam maximè colit tui ſtudioſiſſimus C. Barlæus. Vale. 24 Dec. An. 1628.

103.

CONSTANTINO HUGENIO.

Reſpondet Athenæi Batavici everriculum, illum peritiſſimi Aulicorum ad Hieromaſticha Criſin ſibi probari, & addit; cum aulæ

ſtudiis mirabili fœdere in illo maritaſſe litterarum artiumque omnium multijugam ſcientiam, quod non alterius, quam illius eſſe cenſet. Hypercriticum autem qui agere audeat, qui ſuæ ſibi tenuitatis conſcius ad dictatorias illas voces horret. Qui fulmine icti ſunt, ad omne ὑπέροχον [*ſublime*] & διοπετὲς [*cælo delapſum*] pavent. Etiam, mutabo perſonam, me Hugeni doctiſſime, ad inferos depreſſum terrent tituli ambitionem profeſſi, & invidendæ iſtæ præpoſitiones. Amavi antehac vocabulum Subregentis, quod humilitatem ſapit & ſubmiſſionem. Nec tamen evaſi. Quid fiet mihi ſi Hypercriticus audiam? Relinquamus hos titulos rei litterariæ Duumviris Eraſmo & Scaligero, quorum ille Hyperaſpiſten, hic Criticum & Hypercriticum, ſubtilia, ſubtiliora, & ſubtiliſſima ſcripſit. Aut ſi recentiores in ſcenam producendi ſunt, cenſuram cum poteſtate conſulari exerceat autor Ariſtarchi ſacri, aliique, quibus in intima litterarum penetrare datum. In ſatyrarum lectione (loquor ex animo) multo me es exercitatior, quod ex illa tua accuratiſſima Criſi facilè colligo. Magis me amœniorum poëtarum lectio afficit, & ſtudia florida, & nativo colore nitens dictio. Hos qui ſaxa & lapides loquuntur, & per ſalebroſa & verrucoſa incedere amant, mirari magis ſoleo quam laudare. Præter Perſium nullum poëtarum magis odi. Non puto à Romanis illum intellectum. Et quid hoc eſt, ita ſcribere, ut non niſi

adhi-

adhibita mole commentariorum intelligi poſſis. Placeat Martiali & Fabio, ad palatum meum non eſt. Amo prolem facili partu editam. Quæ diu inter matrem & obſtetricem hæſit, nec niſi uncis & ſpeculis adhibitis in lucem protrahitur, horribilis exit, obtorto vel capite, vel pede, aut elumbis. Hieromaſtiga illam ob eruditionem authoris ſuſpicio, ſed viatico multo mihi opus fuit in ejus lectione. At deſinam, dum cenſuram declino, cenſorem agere, ne mihi Iuppiter ambas iratus inflet buccas, tibi naſus concepat ab ira. Criticum verè Hypercriticum ad Hieromaſtiga ſi legere voles, epiſtolam lege Sigismundi Baldoni, quam mitto, una cum aliis litteris Venetorum. Ne tamen videar tibi non obſecutus, aliquid nugabor. Cur illud: *Filius aut cœli* diſpliceat, non video. Si terræ filium dicimus terra genitum, aut obſcuro loco, cur non cœli filium dicere liceat cœlo aut illuſtri loco natum. Fulmen vocare *æthereum ſulphur* Perſicum eſt Satyr. 2.

— Ocyus ilex
Sulphure diſcutitur ſacro.

Nec ad palatum tuum eſt illud dolentis, *Impius heu.* At apud Perſium Satyr. 5 legiſſe me memini:

— eheu
Baro reguſtatum, &c.

In reliquis aſſentior. Vale. 28 Dec. 1628.

 104. GO-

104.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

VEnit ad te Hymnus meus in Chriſtum, cujus nuper mentionem feci, & eo quidem tempore, quo memoriam Salvatoris noſtri Ieſu Chriſti quaquaverſum ſolennibus ſacris celebrat Eccleſia. Invenies hic, quod fortè placere poterit, amplum attentæ devotionis argumentum. Non has mihi meditationes Apollo Pythius, non Muſarum chorus, non Iovis cerebro nata Pallas ſuggeſſit, ſed ille, qui in cælis Chriſtianæ ſalutis ſtupendum negotium moderatus fuit, Pater. Non hîc in Parnaſſo obdormivi, ſed per ſacroſancta Prophetarum & Apoſtolorum vireta exſpatiatus fui;

--- *nec labra prolui fonte Caballino*,

ſed illo, ex quo aquæ ſcaturientes in vitam æternum fluunt, & ex quo bibens non ſitit in æternum. Veſte indui poëticâ vitæ Chriſti periodum, & ad carminis leges adſtrinxi magnum Legislatorem. Quod ſicuti facilè non eſt, ita veniam mihi dare poſtulo, ſi minus rigidis cenſoribus ſatisfecero. Tuum ſane judicium non reformido, qui præjudicio amoris mei occœcatus, etiam quisquilias meas apinasque in precio habes. Si doctrinæ genium, hoc eſt veritatis à me aſſertæ capita ſpectes, nihil offendes, quod non vel ipſa Roma probet. Verè hîc ſum Catholicus, ea canens, quæ partes non ſapiunt. Caruit ſuturâ Chriſti tunica, utinam & Eccleſia nomen ejus

ejus profeſſa. Sed hæc optare magis licet, quam ſperare. Digredior, mi Haeſtrechti, in ſacrum ſermonem, dum ſacra mitto, ut à pio affectu profectum opus piis vocibus proſequar. Exemplar unum tibi inſcripſi. Quid ſi alterum, eat eâ viâ, qua tu ire ſoles. Vale vir ſumme & præſtantiſſime, & ſubinde me vel tribus lineis recrea. Vt annus hic, quem ingredimur, feliciter tibi exeat faxit ſeculorum & æternitatis Pater. Ipſo Regum feſto 1629.

105.

ARNOLDO BUCHELIO.

DVm amicos hîc illic circumſpicio, doctiſſime Bucheli, quibus ingenii mei luſus impartiri ſoleo, inter primos occurris tu, vir priſci ſeculi, in quo pietas, candor, ſimplicitas, eruditio, optimo federe coiere. Neſcio enim, quod eruditorum genus ſterile hoc virtutum ſeculum proferat, in quibus eruditionem aut vana æmulatio, aut pejor invidia, aut vitæ improbitas, aut impietas, veluti peſtilenti aura afflavit. Rectius tu à doctrina ipſa mores capis, & egregiarum virtutum catervam Chriſtianæ pietatis vinculo in te ſociaſti. Quare non alienum fuerit à ſtudiis tuis, ſi Hymnum hunc placido vultu exceperis, in quo pietatis ac religionis noſtræ magnum Doctorem pio Encomio proſequor: Qui enim Reges antehac & Principes hujus mundi cecini, hoc officium Regum Regi me debere putavi, ne ingratus eſſem in eum, à quo omnis poëta-

poëtarum vis, & hæc dicendi facultas, quantulacunque ea in nobis ſit, defluxit. Si regi Saulo μελαγχολικὸν πάθος [*melancholicum morbum*] diſcuſſit citharâ David, fortè & hic noſter cantus ſenectutis tibi triſtes & moroſas curas aliqua diſcutiet. Vbi Chriſtum creatorem leges, vitam quoque te illi & hunc ſpiritum debere cogita: ubi Redemptorem, ſubeat, & pro te ſolutum grande illud Redemptionis λύτρον. [*pretium.*] ubi in cœlos ſublatum, expende hic domum tibi & æternam manſionem parari. ubi Iudicem, animum hoc elogio erige. Nullum eſſe condemnationem iis qui in Chriſto ſunt. Quæ dum ſcribo ad terminum illum cui vicinior es per ætatem adſpiro, & ad metam illam præmaturis fortè votis contendo, in quâ ſtare per naturam videris. Climactericum annum evaſiſti, ſed climactericus omnis eſt, qui fatalis, qui ſummus, qui Dei irrevocabili decreto deſignatus. Quod currentis tibi vitæ penſum dum continuat divina bonitas, eandem rogo, obſecroque, ut corpuſculum à morbis, animum à ſuis quoque doloribus tibi immunem præſtet. Vale cum uxore & familiâ totâ, nec grave ſit Barlæi tui ſubinde meminiſſe. Ipſo Regum, ut vocant, feſto. 1629.

106.

CONSTANTINO HUGENIO,
Iuriſconſulto.

MItto ſacra, ut redimam profana; vereor enim, ne ſi diutius ſileam, uſucapionis erga me jure utaris, & actionem tibi arroges in rem directam. Nec enim jam, quod olim, allegare licet, ſola bona Italica uſucapi *l. unicâ. C. de uſucap. transform.* cum ex jure hodierno omnes res corporales uſucapiantur. niſi illud uſucapionis jus tibi evertat, quod rem detineas commercio exemtam, carmina & litteras, quæ ſacris & religioſis rebus annumeranda, meo quidem judicio exiſtimo. Adde & hoc, quod bona fide uſucapere non poſſis, cum non ignores rem eſſe alienam, *l.* 32. *§.*1. *D. de uſurp. & uſucap. l.*21. *C. de furt.* Quare cœptam (uti videtur) præſcriptionem interpello, non naturaliter, ſed civiliter, litem conteſtando, intrà ſtatuta tempora, ne ab agendo excludar, & poſt immemorialem uſucapionem repetundarum jure excidam. Miſeram iſtum chartarum faſciculum commodato, cujus proprium hoc eſſe ſcis, ut res reſtituatur, & quidem eadem ſpecie *Cuj. par. hîc. Vult.* 1. *Iuriſp.* 32. & quidem non deterior, *l.* 3. *§.* 1. *D. Commodati.* Vnde cum adverſus commodatarium mihi actio ſit, rem integram, nec deterioratam (hi floſculi ſunt veſtri) mihi reſtitui peto, aut re peremta æſtimationem præſtari volo. Nec video, quid regerere poſſis, cum à re commodata prohibitus non ſis,

ſis, nec damnum ex vitioſa re ſcienter commodata ſenſeris, quod ſciam. Niſi fortè aut aulæ curas pro impedimentis allegare voles, aut damnum interpreteris, quod chartas iſtas meas volvendo bonas horas perdideris. Sed hanc rem judicis arbitrio permittamus. Nunc ad ſacra illa revertor, quorum mentionem injeci. Habes, mi Hugeni, Hymnum meum in Chriſtum, non poëſeos, ſed ſinceri erga Chriſtianam religionem affectus ſpecimen. In eo Servatoris noſtri laudes pio encomio exequor, quanquam quî poſſim dignè, cum in myſteria illa introſpicientes Angeli ſtupeant. Ab æternitate ejus exorſus ad Creationis opus deſcendo, cum omnia per ipſum facta ſint, quæ facta ſunt. Hinc federis gratioſi cum homine lapſo initi ſequeſtrum & mediatorem intueor. Poſt hæc univerſæ legis & ceremoniarum colophona, & Prophetarum oraculis deſignatum. Tandem Deum in carne conſpicuum cano, vagientem, pauperem, fugientem, docentem, miraculis opibusque potentem, in cruce paſſum, à morte reducem, glorioſe cœlos repetentem, Eccleſiæ rectorem, &, in quo deſino, venturum vivorum & mortuorum judicem. Si non docta, ſi non poëtica, dixi pia. Dixi, ex devota ſacris mente. Dixi, ut cantu perſuadeam, quæ apud populum aliquando gravi oratione diſſerui. Dixi, non in gratiam partium harum vel illarum, ſed piorum & Chriſtianorum omnium. Caruit Chriſti tunica ſutura, & meum carmen diſſutæ, proh dolor,

lor, pacis vocibus. Vale Hugeni præſtantiſſime, & in Epiſtolam hanc Iuridico-Theologicam quadrare puta illud magni vatis:

---- *Humano capiti*, &c. aut
Delphinum ſilvis appingit, fluctibus aprum.

5 Id. Ian. 1629.

107.

SIMONI EPISCOPIO.

VEnit ad te Hymnus meus in Chriſtum, clariſſime Epiſcopi, non ut poëticæ artis documentum aliquod apud te deponam, ſed ut pietatis & Chriſtianæ Religionis ſincero ſtudio me hic & alibi probem. Dum enim domi, modo ad meam, modo ad tot præſtantiſſimorum virorum, & tuam quam maxime ſortem ingemiſco, ſolatia communis miſeriæ à Deo, à Chriſto, à virtutibus Chriſtianis, & vitæ æternæ meditationibus peto, quæ ut altius animo inſideant conor vinctis verbis proferre. Ita enim fit, ut quæ lecta aut audita ocyus prætervolant, diutius animo obverſentur, dum metro aptantur & carminis legibus. Non ignoras mecum, quam non æque facile ſit in ſacris ac profanis vatem eſſe, cum hic per ambages & Deorum miniſteria, & fabuloſum ſententiarum tormentum circumduci poſſit oratio; illic adſtrictus magis ſpiritus à rerum majeſtate & ſanctitate coërceatur, & religioſos ſenſus verborum ambitu intexere pertimeſcat. quod tamen faciendum ſubinde fuit, ut carmen ſcripſiſſe videar. Ubi parti-

particulam de ſolido die demere libebit, ad Hymni mei lectionem te confer. Invenies in eo ſummam eorum, quæ facunda antehac oratione ad populum & ſtudioſam Iuventutem diſſeruiſti. Ab æternitate Chriſti exorſus ad Creationis opus deſcendo, cum omnia per ipſum facta ſint, quæ facta ſunt. Hinc fœderis gratioſi cum homine lapſo initi ſequeſtrum & mediatorem intueor. Poſt hæc univerſæ legis & ceremoniarum colophona, & prophetarum oraculis toties deſignatum. Tandem Deum in carne conſpicuum cano, vagientem, pauperem, fugientem, docentem, miraculis operibuſque potentem, in cruce paſſum, à morte reducem, glorioſe cœlos repetentem, Eccleſiæ rectorem, &, in quo deſino, venturum vivorum & mortuorum judicem. Si non docta, ſi non poëtica, dixi pia. dixi ex devoto ſacris pectore. dixi ut cantu perſuadeam, quæ absque numeris & modulis aliquando docui. Dixi, non in gratiam partium harum vel illarum, ſed piorum & Chriſtianorum omnium. Inconveniens quippe videbatur controverſa me loqui, cum de illo loquor, qui pro nobis in cœlis loquitur. Quare non alienum fuerit à ſtudiis tuis & ſacra profeſſione, ſi Hymnum hunc placido vultu exceperis, in quo pio Encomio proſequor Religionis noſtræ magnum primumque Doctorem. Si Saulo μελαγχολικὸν πάθος diſcuſſit cithara David, forte & hic noſter cantus ſcelerati hujus ſeculi tædia tibi diſcutiet, & animum reficiet juſtiſſimis querimoniis

moniis gravem. Vale amicorum integerrime, nec minus amicum me puta, qui vigente perſecutionum æſtu minus loquutus ſui. Salveant à me D. Uytenbogartius & Grevinchovius, quos jam nominare audeo, & qui calamum pene effugerat, non animum, Ryckwartius. Argonauticum meum in P. Heynium propediem expecta.

108.

EIDEM.

GRatiſſimæ mihi fuerunt litteræ tuæ, Epiſcopi clariſſime, quibus ſopitos hactenus veteris amicitiæ igniculos ἀναζωπυρεῖς, [*exſuſcitas*] & compellandi tui deſiderium, ſupra quam credas exacuis. Quoties ego, citra Chriſtianiſmum ſtans, pertinacem in nos fortunæ luſum increpui; quoties intra eundem receptus ad providi Numinis arcana conſilia conticui: veriſſimum eſſe ratus, quod de inſtabili illa Dea argute pronunciavit Arbiter, providentiam divinam ſuas habere rationes. Utinam vero ea aliquando nobis Alcyonia faciat ter Opt. Maximus, ut notas audire & reddere voces liceat. ariolus non ſum, nec Calchas, qui noverim

Quæ ſint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

Sed videor mihi veluti per nebulam videre diluculum aliquod melioris ſeculi, & poſt Saturni occaſum mitiorum ſiderum exortus. Non ita pridem his verbis me ſolatus fuit vir ſummus, miſſis ad me Haga litteris: Veniet, mi Barlæe, quam non ſperaveris hora, quam non timueris inquam, quæ

ſua loquacitate damnum ſarciat. Prout aut Saturnus quidam, aut Iupiter, aut inferiora ſidera diei præſunt, arbitror magis alacrem reddi hanc manum, aut pigram. En ego te ſomniis detineo, quæ quid ſibi velint, &c. Et forte ſomnia mihi fingo, non amator, ſed tecum afflictior, ne amantium ſolum putes ſomnia ſibi fingere, & vel leviſſima in ſolatium arripere. Cauſam communem, uti benigne judicas, non deſerui animo, non affectu; nec uti debebam, vobiſcum juvi.

—— Si Pergama dextra
Defendi poſſent etiam hac defenſa fuiſſent.

Vis cauſam ſilentii? unam allegabo, ἀνάγκην, [*neceſſitatem*,] non fatalem illam, quam Græci εἱμαρμένην, aut μοῖραν vocant, ſed illam domeſticam, uxorem & liberos, qui compedes ne te quoque in iſto ſtadio remorarentur, tute velut tantorum malorum præſagus prudenter caviſti. ſed quam in prædicando meo Hymno es hyperbolicus & hypercriticus. Uti iis quibus illapſum eſt in oculos phlegma hallucinari contingit, ita & tibi accidiſſe arbitror, quem nimius mei amor inumbrat. Sane non niſi ruboris materia eſt, ſupra modum prædicari. Quod ſi Sacrorum meorum attenta lectione frontem corrugaſti, eandem novi argumenti jucunda lectione explica. Hujus, inquam, Argonautici, quod amicorum precibus & imperio juſſus ſcripſi. Hic magis Poëtam, hoc eſt, minus veracem ſubinde deprehendes. Epigrammate tantam argenti vim, tamque opima ſpolia com-

complecti non fuit meæ opis, latius diffudi cum ipſa claſſe & opibus ſermonem. *En quo diſcordia civem perduxit miſerum.* Ex Poëta aliquando factus Theologus, iterum ex Theologo Poëta factus antiquo ludo includor, ex quo emancipari non poſſum per amicorum aſſiduas flagitationes, & inſignem importunitatem. Nec tamen credas velim ſoli huic ſtudio me deditum. Eſt hic vir quidam egregius Matthias Overbequius, quem Crœſus aliquis aut Attalus hæredem ſcripſerit oportet; apud hunc hebdomadalibus diſputationibus Bellarminum & Gretſerum membratim imo articulatim reſecamus. Ego Orthodoxorum partes, alius quidam artium magiſter acutus ſatis diſputator, Catholicos vulgo ſic dictos defendit. Cum autem nuper diſputatio incidiſſet de neceſſariis ad ſalutem, & ego contenderem ea omnia, ea perſpicuitate, quæ ſufficeret, ex ſcripturis ſolis erui poſſe, alter negaret, dixi calore diſputationis abreptus, vel ex uno Euangeliſta, aut ſolis Epiſtolis Paulinis poſſe exſculpi totam Proteſtantium Confeſſionem. Quod cum auditoribus, qui ſex aut ſeptem adeſſe ſolent, mirum videretur, tentavi, num ex Euangelio Iohannis hoc poſſem, nec enim unquam ante exploraveram. Eo itaque ſemel perlecto, ad hæc Confeſſionis Euangelicæ capita hæc loca annotavi. Mitto ut legas, non quod tanti ſit iſta curioſitas, verum ut intelligas non prorſus me ſacrorum ſtudiorum amorem depoſuiſſe. Ad illud ſolummodo

adverte, mihi hic cum Lutheranis negocium eſſe. An apographum undequaque autographo reſpondeat neſcio, nec enim otium fuit conferendi; redeat ad me ubi commodum videbitur. Reperi ante pauculos dies inter ſcedas meas Epigramma hoc, quod rogatu fratris tui ſcripſi ante annos aliquot, tunc cum effigiem tuam juſſiſſet æri incidi:

Quem tu Leida prius, Synodus mox ipſa loquentem
Audiit, hoc vultu vivit Epiſcopius.
Vivit, & externis pandens ſua lumina Gallis,
Exoptat patriæ tempora blanda ſuæ.
Tempora dant pretium, rapiunt quoque tempora doctis,
Ludit & in magnis ſors maleſana viris.
Scilicet, ut Batavis pietas ſecurior eſſet,
Exul abit, pietas quo duce tuta ſtetit,
Sed neque jam doctas audis mala Patria voces,
Nec faſtiditi nominis oſſa feres.

Forte jam convenientius fuerit dicere, *Nec, niſi facta viro mitior, oſſa feres.* Vale & collegas tuos ſaluta. 5 Non. Feb. 1629.

109.

ADRIANO BLYENBURGIO.

A*Mpliſſime, præſtantiſſimeque vir,*

Poſtridie ejus diei, quo obvium te Leidæ habui, adii diverſorium tuum, uti promiſeram, ſed jam matutinus me præverteras, & Hagam diſceſſeras. Dolui ereptam tum mihi occaſionem optimam officioſius te ſalutandi, ſimulque agendi gratias pro munere tuo, quo

Muſas

Muſas meas ſolatus es. Cum primum accipiſſem, inceſſit me ingens pudor, videbarque jam venales verſus extruſiſſe, & lucelli ſpe poëta factus. Diſplicui itaque mihi, & diſplicuit, ut verum fatear, illa ipſa tua largitio; ultrò carmen iſtud tibi promiſeram, ultrò exolvi promiſſum. Et debebatur eruditioni tuæ ac humanitati illud officium. Nundinari, mercari, inſtituti mei non fuit. Solum affectum meum ſtudiaque tibi probare volui; aliter ſi ſtatuas, falleris, & candido huic pectori injuriam feceris: Verum cum & te non minus candidum, quam benignum eſſe credam, hæc omnia in meliorem partem interpretor; nec iſtud tuum honorarium Muſis meis debitum dicam, ſed gratuiti tui erga me amoris pignus & arrham. Ex eo tempore iiſdem ferè furiis correptus plura ſcripſi. Hymnum vides, quo Chriſti Servatoris noſtri laudes & encomia exequor, eum, ubi per otium licuerit, perlege. Offendes fortè, quod animum pietatis ſtudioſum afficiat, quod à mundi curis avocet, & cœleſtium meditatione recreet. Addo Argo Batavam, alterius argumenti poëmation, quo celebrem iſtam rapinam canto, & exutam auro argentoque Colchida. Ita ſeria ludicris miſceo, & deſultorius à ſacris ad profana rapior. Scis leve eſſe poëtis ingenium, nec uni argumento affixum, ubique quod carpant, aut laudent, inveniunt. Vale vir ampliſſime. Lugd. Bat. prid. Cal. Mart. 1629.

110.
HUGONI GROTIO.

VEnit ad te, Clariſſime Groti, Hymnus meus in Chriſtum, cujus in nuperis meis ad te literis mentionem feceram. Dum enim domi modo ad meam, modo ad tot præſtantiſſimorum virorum, & tuam quam maximè ſortem ingemiſco, ſolatia communis miſeriæ à Deo, à Chriſto, ac virtutibus Chriſtianis & vitæ æternæ meditationibus peto, quæ ut altius animo inſideant, conor vinctis verbis proferre; ita fit, ut quæ lecta vel audita prætervolant, diutius animo obverſentur, dum metro aptantur & carminis legibus. Non ignoras mecum, quam non æquè facilis ſit labor poëtis in ſacris ac profanis occupari; cum hic inter tot deorum & dearum nomina luxuriari poſſit vatis oratio, illic aſtrictus magis ſpiritus intra rerum majeſtatem ſanctitatemque coërceatur, & teneriorem ſenſum verborum ambitu intexere pertimeſcat. Quod tamen faciendum interdum nobis fuit, ut carmen ſcripſiſſe videremur. Illud cavi ſedulo, ne quid dicerem (nec ut dicerem neceſſe erat) quod corrugare queat Vaticani præſidem, aut partes ſaperet. ἀμφισβητήσιμα [*ambigua*] non erant hujus loci. Et neuter eſt Apollo, neque conveniens erat eum, qui Chriſto accinit, æternæ pacis datori, litigioſa ſectari, vel inter Chriſtianos diſſona loqui. Utinam ab A.T. impetrare poſſim, ut de via ac modo cogitet, quo

Lili-

Liligero Principi exhiberi poſſit libellus noſter: debebatur illi, qui de Chriſti nomine nomen Chriſtianiſſimi trahit. Exemplar illi inſcriptum ex lineis aureis cognoſces. Tuum ex præfixo Epigrammate. An gratiis an ingratiis eum exceptura ſit aula non moror. Satis fuerit inglorio ſcriptori regiis titulis ſuperbiviſſe. Vale vir ampliſſime, & qui nuper immoderatius laudaſti inconditam illam Poëmatum meorum farraginem, de hoc malè nato fœtu benigne judica. menſe Mart. 1629.

III.

CASPARI BARLÆO, H. GROTIVS.

LOngæ moræ intervenerunt, Barlæe clariſſime, inter id tempus, quo de Natali Dominico Carmen ad me deſtinaſti, & id, quo illud ipſum tuo judicio diu à me quæſitum tandem ad manus meas pervenit; ſed tamen id commode accidit, quod receptum ſit à me eo tempore, cujus honori conſecratum eſt, ita ut nunc demum à te ſcriptum & in ipſo articulo miſſum videri poſſit. Legi ego. Feci ut traderetur maximo Cardinali, cujus jam tanta etiam Romæ eſt autoritas, ut etiam fratrem fecerit Cardinalem. Legiſſe & eum relatum mihi eſt, & ſuſcepiſſe tradendum Chriſtianiſſimo Regi, quod nomen cum in Regibus Galliæ tralatitium ſit, huic Regi διὰ τὴν τῶν ἠθῶν ἀρθαρσίαν [*ob morum integritatem*] ſuo jure debetur. An futurum ſit, ut is honos habeatur optimo carmini, quem & ego optem,

& ipſum meretur, haud facile dixero. Illum certe fructum tuliſti, quod quicunque hic rerum talium guſtum habent aliquem, Rigaltius, Puteani, & ipſe Bignonus, de hoc opere ita ut par eſt judicant, argumenti magnitudinem & ingenio & arte impletam. Ego vero, qui, ut ſcis, illa ſtudia præ cæteris colui interdum, amavi ſemper, quo putas gaudio, quo affectu legi Claudiani ſpiritus & vibrantes ſententias, non illas per tormenta quæſitas, ſed ſub manum ſponte naſcentes, tranſlatas ad uſus meliores? Pro hoc dono quid tibi precer, niſi ut remunerator ſit ille, quem canis, & illum ſanctiſſimum Chriſtianis diem ſæpè videas, ſæpe celebres, eo rerum tuarum ſtatu, qui novam tibi perpetuo grates Deo canendi materiam ſuppeditet. Vale vir doctiſſime. 6 Dec. 1629.

112.

CONSTANTINO HUGENIO.

CHartas meas Venetas recepi, clariſſime Hugeni, & illis chariores lepidiſſimas tuas literas. In quibus à Codice & Digeſtis depulſus ad Novellas & Extravag. te recipis. Ergo jam tibi Iureconſultus videor, cui cum Flacco exclamandum verius:

— Diſpeream ſi,
Aut valeo ſtare aut novi civilia jura.

Quo fato ego Codicem & Digeſta & paragraphos citaverim, narravi Broſterhuyſio, cui placuit meum σχῆμα. [*habitus.*] Offendi forte cum mihi

mihi ſcribendum ad A. T. eſſet, in menſa, Theſes de Vſucapionibus & Commodato, in quibus cum obiter viderem quædam literarum mearum argumento ὁμαγγενῆ [*cognata*] & annotatos in margine juris veſtri textus, inde quædam tranſcripſi. Codicem & Digeſta non inſpexi, tantum abeſt ut rerum iſtarum mihi ſcientiam arrogem: quod moneo, ne fortè apud amicos laudibus meis, heu nullis, laciniam attexas indebitam. Nunc Argonauticum meum mitto, carmen non elaboratum, ſed præ gaudio fuſum. Non potui circa tantas opes occupatus carminum eſſe parcus. Ignoſce, ſi tum multa ſcribenti exareſcat vena, & ſubſidat, nimium tumultuanti, cothurnus. Vti epilepticorum paroxyſmi alii aliis acriores ſunt, etiam poëtarum non par ſemper eſt rabies, & languet tandem furor nimium inſanientibus. Lunaticis ſua ſunt ſidera, à quibus plus minusve afficiuntur, & vates ſuas amant tempeſtivitates, ac dilucida intervalla. Sed quam rectè de Hymno meo judicaſti. Flacceſco alicubi, nec ubique, licet grandia profeſſus, pro rerum majeſtate aſſurgo, præcipuè ubi de Chriſti æternitate ac divinis attributis ſermo eſt. Accidit hic mihi, quod Iſidoro Patri, qui cùm Vnitatem cogitaret, ſe à Trinitate; cum Trinitatem ab Vnitate circumfundi dicebat. Noctuæ ſumus, & cœcutimus ad tanti ſplendoris intuitum tenebriones; & ſenſi, quam non facile ſit tractare ſacra, quorum majeſtas poëtarum phaleras, & cincinnos, & fabuloſas narra-

tiones faſtidit. Et volui alicubi minus eſſe poëta,ut,qui placebant meditanti, ſenſus ſacros exprimerem apertius. In Argonautico ea potiſſimum attigi, quæ omnium ſermonibus circumferri ſolent,de Regis nimirum Hiſpaniarum potentia, opum vi, expeditionis in Indos ſcopo & commodis. Vltimum hoc officium patriæ & Heroï de patria benè merito præſtiti. Iam aliis lampada hanc trado, & fatiſcentem equum ſolvo, ne

Peccet ad extremum ridendus & ilia ducat.

Si verum erit,quod Platonici dicunt,poſt magni illius anni revolutionem iterum verſus ſcribam:

Alter erit tum Tiphys, & altera quæ vehet Argo
Delictos heroas, erunt etiam altera bella.
Atque iterum Heyniades dites mittetur ad Indos,
Et Batavam in Batavis iterum meditabimur Argo.

Vale vir ampliſſime cum Creuſa tua & Aſcanio. Martii Cal. 1629.

113.
CORNELIO VANDER MYLE.

FAſciculum chartarum Italicarum, quem Molini primum, mox tuo beneficio accepimus, explicui. Dicam ſententiam μάλα λακωνικῶς, [*admodum breviloquio,*] vidi, legi, probavi. Bonifacii epigrammata ob nativam facilitatem placent. Nec minus me affecit Boldoni epiſtola, ob eruditos ſales & acumina, quibus hæredi petas greges, quos atratos vocat, pungit. Clarius, opinor, locutus fuiſſet, ſi Loyolitas nominaſſet.

naſſet. Sed metuit ἑλκεσιπέπλους. [*longum ſyrma trahentes.*] Odam ad Caſſianum de victa Rupella magni facio, ob dictionis majeſtatem, ſed majoris Pindaricum illud carmen Baptiſtæ. At meminerit iſte vir, quisquis eſt, Horatianum iſtius:

Pindarum quisquis, &c.

Apographum Epiſtolæ magni Senatoris legi, videtur Romam miſſurus Hymnum meum. Non improbo conſilium, neque enim quicquam habet quod offendere poſſit Petri ſucceſſorem, licet ut illi impensè placere ſtudeam, cauſæ nihil habeam. Iam antè paucos dies ab eodem Senatore plenas officiorum & humanitatis literas acceperam, quibus pro miſſis mihi carminibus gratias agit. Vbi reſcribendi occaſionem, vel leviſſimam nactus fuero, officio non deero. Filium tuum, ubi commodum fuerit mitte. In hoc omni ſtudio incumbam, ut moribus familia tua dignis & honeſtiſſimis diſciplinis imbuatur. his tamen monitis ipſum præſtrue, ut cum pietate reverentiam præceptoribus debitam jungat, cum diligentia modeſtiam: ne ſit πολύφιλος, [*multorum amicus*,] aut nocturnus à cœna deambulator. Reliqua noſtrarum erunt partium. Vale. Maji 1. Anno 1629.

114.
ARNOLDO BVCHELIO.

SÆpius cogitanti mihi, Bucheli doctiſſime, quodnam maximè efficax eſſet adverſus fortunæ iniquitatem ſolatium, expertus didici, efficacius

cacius nullum eſſe, ſi providentiam divinam excipias, quam quod à ſtudiis & amicorum alloquiis petitur. Quoties enim per ſaluberrima philoſophiæ præcepta animum circumfero, fortunæ minus iraſcor, ut quæ eo me loco poſuerit,

Deſpicere unde queam cunctos, paſſimque videre
Errare atque viam palantis ducere vitæ.

Mox, ubi per amœniſſima Muſarum vireta oberro, bene mecum agi opinor, ut qui inter Deorum ac Dearum miniſteria, quibus poëtæ gaudemus, beatiſſimam vitam agam. Accedunt his amicorum vota, & tua præſertim, quibus non minus reficior, quam poſt negatos diu imbres irriguo humore recreatur tellus; aut poſt brumæ inclementiam verno aëre mortalium genus. Non exaggerabo conquiſitis ſermonibus humanitatem tuam. illud candide profiteor, ab alloquio tuo literisque animum mihi reddi, & veluti reviviſcere langueſcentem ſpiritum. Quantum enim illud eſt, emeruiſſe gratiam hominis nullo meo merito provocati; quantum illud, tua commendatione magnorum virorum amicitiam lucrari potuiſſe; quam illud omnium maximum, inter eos à te haberi, quos paterne diligis & ſollicite amas. Deſunt verba, quibus exprimam, quanti hæc faciam. Vtinam in ſeculum perennares, mi Bucheli, optarem longius vivere, ut te longius fruar, necnon literulis tuis, non ab effeta, ſed viridi ſenecta profectis. Videris mihi in epiſtolis tuis juveneſcere, & primæ

mæ ætatis robur recolligere, adeo nervoſa eſt & plena ſucci oratio, nec tamen turgida, ſed ſimplex absque fuco, docta ſine affectatione. Diebus canicularibus, ſi rerum humanarum arbiter ſiverit, vos inviſere decrevi, eſt Vltrajecti & civium bonorum & hominum jucundorum meique amantium major, quam hic copia. inter illos tamen, quî cum libentius ſim, præter te, neminem habeo. De ſtudiis meis ſi quæras, expecto ut luculentum egregiæ commentationis argumentum nobis ſuppeditet Princeps Auriacus. Si urbem, quam votis tenet, expugnaverit, non indictus abibit. Interea philoſophicum quid molior, refutationem nempe Sexti Empirici veteris philoſophi, qui Scepticorum ſententiam (erant illi à Dogmaticis & Academicis diſtincti) erudito ac peracuto libello propugnavit. Verum privatæ lectiones, ut quæ, πρὸς ἄλφιτον [*ad victum*] faciunt, & verſificandi inſania, non permittunt ut diu iſtis meditationibus inhæream. ubi aliquando prodierit, compotem te faciam hujus quoque mei laboris. videbis alium philoſophis, alium poëtis eſſe characterem. Vale Bucheli doctiſſime, & ut diu valeas, cura. Lugd. Bat. 16 Maji. 1629.

115.

IOHANNI BODÆO à STAPEL.

Miratus fui altum tuum & pertinax ſilentium. Iam apud animum meum ſtatuebam,

bam, te ab Hippocratis ſecta ad Harpocratem aut ſilentiarios Pythagoræos deflexiſſe. Tandem te vis magnetica commovit, non ut in Arcton aut Septentrionem, ſed ad Barlæum tuum reſpiceres. Ac primum quidem gratulor mihi, quod ex profundo iſto amoris noſtri veterno evigilaveris. Inde, quod egregiarum te rerum ſtudio, inter quas eſt ἑλκυστικὴ illa δύναμις [*vis attractiva*] teneri te videam. Quæ ego aliquando ad magneticam doctrinam & Electrica annotavi, ex Gilberto illo Anglo pleraque tranſcripta erant. Illud potiſſimum miratus fui, aquæ etiam & vitro viliori, uti & cryſtallo, laccæ, arſenico ineſſe vim illam attractricem; addam, adamanti, ſapphiro, carbunculo, amethyſto; quæ ipſa non feſtucas modo alliciunt, & paleas, ſed metalla omnia, (nota) ligna, folia, terras, aquam & oleum: ut falſum ſit, ſuccinum ſolas paleas & ramenta trahere. Interim hoc certum, magnetem ſolum ferrum allicere. Hoc quoque obſerva, electrum non trahere per flammam: magnetem trahere, non trahi à magnete ferrum candens; magnetem dare ferro majorem vim quam in ſe habet, excitando, ut opinor, vires ferri: non quavis ſui parte æquè potenter trahere, ſed fortiſſimè in polis; quæ diverſitas partium in electricis non obſervatur: contrarios polos contrarios allicere comperies, ſimiles ſimiles fugare. Magnetem quoque trahere comperimus per corpora denſiſſima, electrica verò vel tenuiſſimo corpore interpoſito non trahere. Sed longum foret

foret ſingula annotare, & tantarum *cauſas evolvere rerum.* Ipſum te Gilbertum præſtat legere, & propius expendere. Hunc faxo habeas poſt 14 dies, nec hunc ſolum, ſed una me. Vale. 24 Maji 1629.

116.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

IAmpridem ad te transvolaſſent literæ meæ, animi affectusque in te mei indices, Haeſtrechti Nobiliſſime. Sed quo eas mitterem neſciebam, cum incertis te ſedibus vagari, & jam Onſenortii, jam Bredæ, jam Bruxellis eſſe intellexiſſem. nec dubitabam, quin ſubitus & inopinatus amicorum tuorum caſus, quos jam arma undique circumſonant, te angeret; ſi modo in heroïcam tuam mentem cadere poteſt perturbatio. Didiciſti fortunæ mala conſilio ſuperare, nec iraſceris illi ea molienti, quæ per prudentiam evitare non potes. Noſtri urbem illam hactenus dolo, virtute, fato invictam, jam votis tenent, & de cujus expugnatione olim deſperavimus, eam intra paucos menſes deditam iri, non optare ſed ſperare audent. Nempe, quicquid ſibi imperat animus magnus, impetrat. Ego animi pendeo, & dum Principis noſtri molimina, ac magnanimitatem: ab altera parte urbis iſtius ingens momentum & robur perpendo, ſpemque metumque inter dubius nec deſperare de ſucceſſu, nec eundem mihi polliceri audeo. Non deſinam interim patriæ meæ,

meæ, uti par eſt, benè ominari. Vidi ego literas multorum, etiam Vander-Burchii, quibus ſcribitur obſeſſos pulveris nitrati inopia & pravitate laborare. Verum non arbitror tantum incuriam cadere poſſe in gubernatorem tam providum. Video te aliter ſtatuere. De rebus Ducis Cliviæ nolim te ſollicitum eſſe, nec quicquam ultra movere. Nec enim ferunt res amici tui, ut, ſi vel maxime ille velit, locum mutet, & in illos tractus bellis incurſionibusque hoſtilibus opportunos ſe cum imbelli turba conferat. Carmen illud ſcripſit non alio fine, niſi ut tibi morem gereret; & ſentit profectò ſe in Principum laudes neſcio quo gloriæ æſtro ultro rapi, ut illo fulgore circumfuſus, micet in tenebris. Sed quam vereor, ne illic ſint qui Principi inſuſurrent,

Hic niger eſt, hunc tu Romane caveto.

De ejus adventu ad nos aliquid inaudivi. Tu amicorum tuorum neceſſitatibus totus vaca, Barlæi ſi per ocium meminiſſe dignaberis, maximi beneficii loco putabit. Quid ſi dieculam unam alteramve Couckerkanis largiaris? quin tibi loqui deſiderent, & de amicorum ſtatu propius edoceri, nullus dubito. Hoc ſi illi impetraverint, mihi partem ſolidi diei non invidebis. Gallus & Britannus novo federe coierunt. Arma jam in Hugonottos & Roanium movere dicitur. In Germania de pace conſultant Cimber & Cæſar. Illius vox eſt,

Nulla ſalus bello, pacem te poſcimus omnes.

Vale vir chariſſime, & literas tuas fac videam ſæpe.

ſæpe. Hac re gratius mihi nihil accidere poteſt. 27 Maji, 1629.

117.
ROCHO HONERDO.

NOn ita pridem, Ampliſſime Honerde, raptas Occidentis opes, & magnifica Belgarum ſpolia carmine cecini. Iam tu funeſtum illud & celebre juxta mortis ſpolium, manes inquam Palatini Principis, juſto poëmate ploras. Ita tibi indignatio & mœror, mihi publici gaudii voces verſum fecere. Nec alienum hoc ab indole poëtarum, polypi inſtar ejus ſcopuli colores induere, cui ſemel adhæreſcere cœperunt. Nempe cum Medea inſaniunt, Niobe plorant, Democrito rident, in adverſis threnos & leſſos, in ſecundis Epinicia & Hymnos ſcribunt. Me verò ita affecit Palatinus tuus lachrymans, ut ad tot malorum recordationem ſenſerim mihi mota τὰ σπλάγχνα ἐλέους. [*viſcera miſericordiæ.*] adeò ad movendos affectus in eo conſpirant res & oratio. Neſcio, an carminis genium, an ſententiarum gravitatem & pondus, an rerum ubertatem magis mirari debeam. Non debebas (da veniam verbo) publico invidere maſculum hoc carmen, & Proſopopejam regis patheticam prorſus, qui Regis filiam jam antè in orcheſtram deduxiſti. Vtrobique tragicum argumentum ſortitus, grandia, triſtia, pari elocutione effers. Quam poëticè ordiris,

Nil moror arentes oculos, &c.

quam eodem genio pergis:

Teſtor communes tecum Germania caſus,

quam illic cothurnatus es:

Accipit Hercyniæ motum latus, accipit ipſe
Caſpiacis vicinus aquis, Iſtrumque bibentes.

Crede, hæc ad palatum meum ſunt. uti & reliqua omnia. Illud quantivis eſt in fine:

Si Nerea, &c.

Breviter, ad legem magni poëtarum prȩceptoris,

Nec primo medium medio non diſcrepat imum.

Gratias A. T. ago maximas, quod ad hæc tua ſacra me admiſeris, nec communium ſtudiorum egregio fructu me privaveris. Ne verò in me quoque candorem deſideres, mitto etiam lachrymas meas, quas non ad Bavari, ſed Bavaræ tumulum nuper effudi. Vbi ad nos redierit filius tuus, remitte. Nec enim aliud mihi exemplar ſuppetit. Vale vir ampliſſ. & doctiſſ. Lugd. Bat. 16 Iun. 1629.

118.

IOHANNI ISACIO PONTANO.

IAmdudum apud nos percrebuit fama hiſtoriæ tuæ Danicæ Pontane doctiſſime, quæ ſumma doctorum omnium expectatione jam carceres mordere fertur. Ab eruditione & induſtria tua nil niſi exactum ac elaboratum nobis promittimus. Ego aliorum judiciis, ubi illa prodierit, ſubſcribam, nec enim in iſto ſtudiorum genere quod vaſtæ ac diffuſæ eſt lectionis judicare audentius præſumam. Quod verſiculos meos

meos poſtulas, facis quidem hoc ex more ſeculi, verum tam celebri ſcriptori minorum gentium applauſibus minimè opus fuerit. Ne tamen videar ineundæ tecum amicitiæ occaſiones optimas neglexiſſe, aut utiliſſimos rei literariæ labores debito encomio fraudaſſe, mitto diſticha aliquot. In Hiſtoriam tuam, quæ ſi in fronte libri collocari minus decorum putabis, per me licet in finem rejicias, vel poſt ipſum τὸ τέλος. [*finis.*] Laudum tuarum ἀκρωτήρια [*faſtigia*] ſolummodo attigi, quas ſi penſiculatius tractare aggreſſus fuiſſem, non Epigramma, ſed Poëmation exiviſſet. Quod ſi hoc officio, quod humanitati, doctrinæ, ac probitati tuæ debui, conſecutus fuero, ut in eorum me cenſu habeas, qui te ob præclara literarum monumenta quam maximè amant, precium operæ me feciſſe arbitrabor, & amici talis acceſſionem in lucro deputabo. Pro munuſculis tuis chartaceis gratias ago maximas. Mitterem, quem nuper edidi Hymnum in Chriſtum, uti & Argo Batavam, niſi hæc jam miſſa ad te ſcirem, à doctiſſimo viro D. Stephano, communi noſtrum amico. Vale & collegas ſaluta. Cal. Iul. 1629.

119.

IOHANNI CABELIAVIO.

NOn eſt, quod tam impotenter efflagites, doctiſſime Cabeliavi, uti in amicitiam meam recipiaris, qui ſcripta tua jam pridem, ſummo inter Europæos Regi probaſti, & tam

auguſtis nominibus quotidie inclareſcis. Certè hoc ſplendore circumfuſus fruſtrà lumen gloriamque expectaveris ab umbratico doctore. Non eſt mihi invidendum nomen. Inter umbras volitamus, & doctorum virtutes venerabundi ſuſpicimus, cum longe citra eas ſtemus. Quare quæ in me immoderatius congeris præconia verecundè amolior. Nec minus tamen affectum tuum erga me propenſiſſimum exoſculor, quem adeò prolixè in tuis literis teſtaris. Amicitiam vero meam tanti dum facis, prior amicus eſſe incipis, & beneficium qui petis, majus præſtas. Vexat amantes *ἀμβλυωπία*, [*viſus informitas*,] & exaggerare vel leviſſima ſolent, quos affectus iſtiusmodi ſemel occupavit. Mihi candor, probitas & eruditio Cabeliavii non ita pridem nota: Singula illud mereantur, quod tam efflictim poſtulas. Munuſcula chartacea omni mihi auro chariora ſunt, alterum, quia tuum eſt, alterum quia ejus viri, quem ob ſingulares virtutes tacita animi veneratione ſemper colui. In Epiſtolis tuis placet facilitas, & minimè affectata dictio. Nec enim ad palatum meum eſt, quicquid magno niſu egeri ſolet, præcipuè ubi loquendum familiariter. Turgidum illud & ventoſum dicendi genus libens relinquo iis, qui hordeo paſci amant, aut fabis. Quæris de Farnabio. Vixit is Londini in Anglia, ubi honeſtis artibus ac diſciplinis nobilium procerumque liberos imbuit, magno rei familiaris compendio. Ni fallor, deſiit vivere & ſcribere. Carmen illud meum ad Dyc-

kium

kium ut deſcribam, à me impetrare non poſſum, non quod in tui gratiam nolim, ſed quia cramben bis coctam odi. Reperies illud in libris poëmatum meorum, quæ ſuperiore anno edidi. Petro Heynio ſat à me datum. Lætitiæ argumenta avidius arripi ſolent, quam triſtitiæ. præficæ officium alii præſtent. Mitto exemplar Argonautici mei. Quid ſi alterum in Sueciam abeat ad Oxenſternium. Non poſſunt non hujus argumenti plura placere iis, qui Hiſpano vapulanti favent. Lugd. Bat. 20 Auguſt. 1629.

120.

ROCHO HONERDO.

TRagœdiam tuam legi & relegi, Honerde ampliſſime. nec enim una lectione animum explere potui. Quid dicam? à Thamara tua tantum illa abit, quantum à femina Legislator. Stupui in ſterili argumento facundiam tuam, & in deſertis Arabum rerum copiam. Avia Pieridum peragras loca, nullius antè trita pede. Ideoque glorioſius ſcribis, quo ab aliorum veſtigiis minus adjutus per ardua ac prærupta graderis. An & hoc Phidiæ ſimulacrum premere vis? & præſtantiſſimi poëmatis fructu privare ſpem ſeculi? Quibus rationibus te hortabor, ut emancipes hunc induſtriæ tuæ & eruditionis teſtem? Si Theologos audire vis, cave ſub modio occultes accenſam Dei beneficio facem: ſi Politicos, utique ſcis, non tibi te ſolum, ſed & patriæ & amicis natum: ſi Poëtas:

Volet hæc (tua tragœdia) *ſub luce videri*
Iudicis, argutum quæ non formidat acumen.

Non addam, honores ſummos divinis vatibus à verſibus venire, cum hos ipſos per ætatem & prudentiam minus æſtimare didiceris. Illud ſcio nullum convenientius à Senatore argumentum tractari potuiſſe, & apprimè Legislatorem in orcheſtram produci, à legum judice ac interprete. Paucis ego verſiculis in Nomoclaſten tuum dixi, recens adhuc ab ejus lectione, & tragico ſpiritu turgidus. Gratiarum loco illos mitto. Neſcio an prudenter faciam, quod & Venerem meam ἀναδυομένην [*è mari emergentem*] unà mittam. Feſtivius alicubi loquitur, quam decet audire Curiam. Sed reſpondit pro iſtiusmodi Carminum genere Auſonius ad Paulinum. Et ſcio candidius judicaturos, quos aura illa mitior & blandior afflavit. Cogor amicorum, precibus & imperiis Erotica tractare, qui pharetratum iſtum puerum odi quam maximè. Vale vir ſumme & familiarius ſcribenti ignoſce. Lugd. Bat. 4 Sept. 1629.

121.

CONSTANTINO HUGENIO.

SEquor applauſu victorem Nobiliſſime Hugeni, & qua præit fortiter agendo Auriacus, ſubeo pone Encomiaſtes. Victoriam captæ Veſaliæ, ſummo rerum diſcrimine, nobis indulſit Deus Opt. Max. ſed plane ὡς ἀπὸ μηχανῆς. [*ut è machina.*] Errorem & negligentiam noſtrorum in arcendo ad Iſalam hoſte, correxit major hoſtium

hoſtium error. Diſcimus utrique, neminem celerius opprimi, quam qui nihil timet, & parvis momentis in bello magnos caſus intercedere. Epinicium hoc pari me credas celeritate ſcripſiſſe, qua Veſaliam cepimus. Nec patiebatur præceps gaudium, ut vel prolixius ſcriberem, vel elaboratius. Et quia vis, ne te privem eorum lectione, quæ ſcripturienti amico excidunt, audeo & hoc furentis animi opus judicio tuo ſubmittere. Habent tibicines ſuum ἐνδόσιμος, [*cantus exordium*,] quo præludere ſolent, & procœmium ſuum Rhetores. Forte & hæc majoris triumphi, quem votis proſequimur, præludia erunt. Ita faxit exercituum Deus. Exemplaria hæc iis diſtribue, quos judicabis à patria, à ſtudiis & me non plane averſos. Vale vir ſumme & Martios cantus Apollineis interſtingue. Si non vacat, militibus da. Inſervient chartæ infarciendis ſclopetorum tubis. Lugd. Bat. 3 Sept. 1629.

122.

EIDEM.

N*Obiliſſime Hugeni*,

Vndique dum querulæ rumpunt arbuſta cicadæ.

Etiam mihi interſtrependum fuit. Hylas eſt, quem canimus, & nulli non dictus Oreſtes. Quod ſi vel quam maxime ſilere voluiſſem, non potui tamen per amicorum juges & pene importunas ἐνστάσεις. [*contentiones.*] Qui enim an-

tehac ultro liberalis fui in deprædicandis heroum virtutibus, velut debito quodam me obſtrinxiſſe videor, idem in poſterum factitandi. Nec tamen illibenter feci id, quod feci, & publicis votis adjunxi non invitus benevoli in patriam animi teſtificationem. Iam ſeptimanæ ſunt tres & ultra, ex quo inter prælum & manus hæſit hic liber, maximè ob adverſam valetudinem. Decreveram hiſtorica narratione perſequi res geſtas obſidionis iſtius, & jam pertexueram magnam hiſtoriæ meæ partem. Verum cum intellexiſſem ſummos viros, vel proprio motu, vel ſuperiorum mandato manum huic operi admoviſſe, ego prudenter manum de tabulâ; veritus, ne idem mihi contingeret, quod Marſyæ apud Ovidium. Satius itaque putavi, ſi meo me pede metirer, & intra carminum officia ſtarem. Præmiſi Panegyricum, quem ex iis, quæ hic illic hiſtoriæ meæ inſperſeram, contexi. Sequitur carmen, in quo, præter alia prolixitas diſplicet. Niſi ſufflaminaſſem furorem meum, altera parte majus evaſiſſet. Vtinam ab A. T. impetrare poſſem, ut Principi Auriaco exemplar à me offerre velit. Nulli inſcribere præter morem videbatur, alteri præterquam Principi nefas. Ego in maximis tuis erga me meritis hoc reponam. Iam Muſas omnes, & Apollinem cum toto Helicone valere jubeo. Furori bellico finem ſi non imponet Sylvaducis, imponet ſaltem inſaniæ meæ. Pergat Princeps Martem laceſſere, ego Phœbo poſthac gravis non ero, & per

me

me licebit illi, vel in Patara, vel in Claro, vel in Tenedo maneat, unde poëtarum votis evocari ſolet. Vale Hugeni doctiſſime, &, quod feciſti hactenus, de ſtudiis meis benignè judica.

123.

ARNOLDO BUCHELIO.

IAmpridem deſiderium tuum explevиſſem, Reverende Bucheli, & ea, quæ in Sylvam Ducis luſi, transmiſiſſem, ſi per valetudinem primum, mox per typographorum lentas operas licuiſſet. Iam circa Calendas Octobris abſolveram poëma meum, verum afflictiore cum eſſem corporis ſtatu, deſcribendi laborem coactus fui ad hebdomadas aliquot differre. Quicquid ſit, non puto damnum eſſe in mora. Ex re fuit patriæ Sylvam Ducis citò vinci, non cani. In victoriæ celeritate momentum ingens agnoſcimus, in vatum ſuffragationibus applauſibusque nullum. Mirantur plures, cur tardius prodeam, qui argumenta publici gaudii antehac ſolebam occupare. Præter cauſas tarditatis, quas dixi, accedunt & aliæ, à ratione & prudentia profectæ. Videbam undique officinas repleri Triumphis, Epigrammatibus, Hymnis, hunc latine, illum Belgice vincta verba conari. Quare in tanta ſcribentium turba ſatius putavi, illi non miſceri, ut ſerus actor theatri applauſum ſolus referrem. Quid dico applauſum? fortè exſibilandus doctiſſimo hoc ſeculo, cui præter papavere & ſeſamo ſparſum, nihil pla-

cet. Nolui tamen meis partibus deeſſe. Et ſi omnibus non ſatisfecero, æquioribus tamen ſtudium meum, & in rempublicam affectum facilè probavero, nec minus tibi, cui placuiſſe reliquorum vel gratiæ vel invidiæ præfero. Vale. 12 Nov. 1629.

124.

DOMINICO MOLINO.

Eliciſſimus hic Reipubl. noſtræ illuxit annus, Illuſtriſſime Moline, qui poſt raptas Occidentis opes duas inſuper urbes validiſſimas imperio noſtro adjecit, quarum altera Rheno, altera Moſæ jura dabat. Illam laudabili ſtratagemate, hanc, cruento Marte & ſtupenda circumvallatione cepimus. Non dubito, quin his Federatorum ſucceſſibus applaudant gentes ſociæ Gallus, Anglus, Venetus, quorum omnium intereſt Auſtriacorum potentiam frangi, & magnum illum Aſiæ Africæque dominatorem intra mediocritatem ſtare. Nam quod de communi hominum ſorte pronunciavit Comicus, etiam de regibus verum eſſe arbitror. Prout res dant ſeſe, ita magni atque humiles ſumus. Si vetera expendere libeat, victricis Hiſpaniæ inſolentiam experta eſt Reſp. veſtra, experti ſumus & nos. Iam verò Regis victi fractique modeſtiám experimur. Dum turbato militiæ ſuæ in Belgio ſtatu per inducias nos tentat. Hæ an expediant nobis illi judicent,

Queis populi commiſſi & tanta negotia curæ.

In

In arcana imperium non penetramus poëtæ, & quibus conſiliis fulcienda ſint regna ignoramus, fortè eruditâ ignorantiâ, quæ ſicuti laudem nullam ita nec periculum nobis creabit. Pergo itaque more meo verſificator eſſe, & poëtarum jure de ſummo Duce ſententiam dicere, quem libertatis noſtræ vindicem & aſſertorem impreſentiarum agnoſcimus. Tu Ill. Moline, qua humanitate & benevolentia antehac commentationes meas legere dignatus es, etiam has lege, Sylvam carminum ſcripſi, circa Sylvam occupatus. Vale vir ſumme, & dum victoriæ noſtræ, etiam ejus præconi fave. 20 Dec. 1629.

125.

IACOBO VANDER STRATEN.

IN iis quæ de Induciarum ac belli ſtudiis diſſeris, facile me ſuffragantem habebis, Stratene doctiſſime. Nec enim mihi aut Mavors pater, aut mater Bellona. Alio mihi *luto ſinxit præcordia Titan.* Non *æs* mihi *circa pectus triplex*, nec animus in mutuas lanienas facilis. Pacem præfero vel Inducias. Sed an has ſemper expedire putas? (jam enim, ne nihil dicam aut idem tecum, libet tibi contradicere) Non arbitror. Politicorum voces ſunt : Expendendum cum quo, quo tempore, quibusque occaſionibus pacem ineas : an quia fractum ſe videt hoſtis, an quia magis nocendi oportunitatem captat. Frequentius conventionum pacisque ſimulatio credulis, quam arma nocuerint. An non per inducias

cias hoſti ſpatium datur recolligendi vires ſuas, quibus poſtea fortius te feriat? An non per inducias ignava nobis current tempora, nec pace læta, nec bellis illuſtria? Languebit diſciplina militaris, negligetur fida urbium tutela, ſubibit ſegnities Principibus, ducibusque, qui bellicis curis expediti, turpibus ſe dedere ſolent & luxu diffluere. Ita Satyricus:

Nunc periment longæ pacis mala, ſævior armis
Luxuria incubuit, victuque ulciſcitur orbem.

Quin & cautiores erimus ſub ſago, quam ſub togâ. Cogita quid de non ineunda cum Carthaginenſibus pace ſuaſerit Naſica. Bellis civilibus periit, & ubi pacem ſenſit, ſua mole corruit Roma, quam nec finitimus Marſus valuit perdere, nec infidelis Allobrox. Forte & idem nobis eveniet, & ubi externi hoſtis metus deceſſerit, privatis diſſidiis committemur. Illorum ſtudia noſti, qui ſacris præſident, quantis animorum motibus collidi ſoleant. Ubi ſacerrimæ vindictæ ſpatium datur ac tempus? Quid, quod utile ſemper judicarint belli proceres, ſucceſſus urgere, ac victoria benè uti poſſe. Illud inſuper conſiderandum, an non à Cæſare expectandum bellum, & per Germaniæ latus confodiendi ſimus. An non exulis Palatini habenda ratio, quem alia ratione in integrum reſtitui non poſſe prudentiores autumant, quam fractis Auſtriacorum viribus. Etiam conſulendum ſociis regibus, Gallo & Sueco, qui bellis Auſtriacorum impliciti nobiſcum vires potentiſſimæ domus

mus alterent felicius, quam ſine nobis. Atque his quidem, ſimilibusque rationibus ſubnixos puto, qui loricam præferunt togæ, Solem umbræ, negotium otio. Quæ quanquam probabiliter diſputari ſoleant, ego tamen, qua ſum animi facilitate, pacata tempora longè præferam turbatis, & togatum principem paludato. Scio utique bella & juſtè ſuſcipienda eſſe & finienda. Armis nos preſſit hactenus Hiſpanus, res ſuas ſe repetere venditans. Eo ab armis ceſſante, non video, quæ bello prætexi poſſit à nobis cauſa. Prudentiæ eſt victoriæ ſuæ modum ponere, & nimia bellaturiendi libidine ſæpè partis exciditur. Principis eſt fortunam reverenter habere, quæ in bellis procaciſſime ludit, & momento vultum mutat. Nec ſi prælio victus eſt Hiſpanus, aut binis urbibus exutus, bello victus eſt. Quin ſæpè fractis rebus violentior eſt in hoſte virtus, & fortitudinem acuit deſperatio. Accedit & hoc, ærarii inopia laborare Rempubl. & annuis exactionibus ſollicitari privatorum loculos. Continuis bellis vaſtari urbes, agros, prædia, omniumque malorum ſentinam in humanum genus effundi. Quibus argumentis pugnant, quibus Induciæ aut pacis nomen placet. At non noſtrum inter nos tantas &c. Ego ſpectator omnium eſſe malo, quam actor. Principum conſilia ſcrutari nec ſtudeo, nec anxie inquiro. Alia pietas, alia utilitas publica ac privata ſuaſerint. Hæc ad tuas reſpondere volui. Quæ in Sylvam Ducis utroque ſtylo ſcripſi mitto.

to. Lege per otium. Nec enim tam illuſtre argumentum ſilentio à me præteriri fas fuit. Vale. 21 Decemb. 1629.

126.

CONSTANTINO HUGENIO.

QVod Virgilio apud Auguſtum Cæſarem fuit Aſinius Pollio, Auſonio apud Theodoſium Imperatorem Paulinus, Martiali apud Domitianum Priſcus, id tu apud Auriacum mihi es, humaniſſime Hugeni. Illi nempe ſummis poëtis ſummorum Imperatorum gratiam impetravere, tu homini indigno Invictiſſimum Principem magis magisque conciliare pergis, & eodem facto non minus tuas, quam Principis laudatiſſimi virtutes illuſtras. Et neſcio, an majus ſit præmiis dignas judicare literas an præmia iiſdem conferre. Illud certum eſt, poſterius hoc priori deberi. Quamobrem quas gratias me agere neceſſe eſt, utrique agam, alteri ut autori, alteri ut datori. In hoc liberalitatem eximiam, in illo ſingularem ſtudiorum amorem exoſculor. Ferunt Poëtæ Mercurium animas ex inferis reducere. At citrà fabulam tu is es, qui me ad tartara jam pridem depreſſum ad Superos revocas. Et eorum favore irradias, per quos ſtat, ne quid deſiderent Muſarum cultores. Aureum ramum oſtendit Æneæ ad elyſios campos proficiſcenti Sibylla. Tu minimè fabuloſum mittis, quo ſenſim ad eam beatitudinem vado, quæ verum in terris conſpici facit. Sed quam illa ſunt divini com-

commatis, quæ litteris tuis inſpargis, cujus commoda faxo olim percipias: niſi quod illud temporis ἐπίῤῥημα [*adverbium*] ſpem tanti boni longiuſculè differat. Vtinam paulò explicatius locutus fuiſſes, quò gaudii cauſas altius in animum admittere potuiſſem. Iam famelicis iſtis ſum ſimilis, qui imaginaria cœna ſtomachum deludunt. Si Principi ſalutaris aliqua vocula excidit, ἐξαύδα, μὴ κεῦθε νόῳ, ἵνα ἴδωμεν ἄμφω. [*eloquere & nil mente tegas, ut uterque ſciamus.*] Si me ſcire non vis, pergam rogare uti occaſionibus invigiles, quibus promoveri res meas poſſe putabis, Principum gratiam occupare oportet, ne longiore mora torpeſcat. Vtinam affulgent aliquando dies iſtæ, quo de Principe noſtro dicere liceat, quod de Auguſto cecinit Tityrus:

— Deus nobis hæc otia fecit,
Namque erit ille mihi ſemper Deus, illius uſque
Melpomene noſtris implebit cantibus aures.
Ille meis dici modulis, ut cernis, & ipſum
Ludere quæ vellem calamo permiſit agreſti.

Vale Hugeni doctiſſime. 24 Dec. 1629.

127.

EIDEM.

Etiam te hiſce naturæ ſacris initiari oportet Nobiliſſime Hugeni, & cui omnis elegantiæ capacem animum illa dedit, ignorare nefas eſt, quæ orbi noſtro indulſit, πῦρ καὶ ὕδωρ,
ſ

ϐ γαῖα, ἠδ᾽ αἰθέρος ἤπιον ὕψος. [*Ignis, aqua & terra, & qui terram amplectitur aër.*] Me aliquando mirum in modum cepit rerum iſtarum cupido. mox obrepente ignavia, languente novitatis ſtudio neglexi ſupellectilem iſtam πολυποίκιλον [*multæ varietatis*] augere. Profectò non inſuave eſt, contemplari in arcula varias rerum ſpecies, & compendio tenere univerſum. Ita fit,ut microcoſmus homo aſpectet domi microcoſmum, & cui dominari in cetera datum, imperii ſui opes manu libret, &, quo velit, transferat. Illud præcipuum eſt, horum contemplatione animos rapi in admirationem omnipotentiæ,ſapientiæ ac bonitatis divinæ. Nihil enim vides, quod non, vel uſu neceſſarium, vel opere mirandum, vel varietate ſtupendum ſit. Nihil tam magnum, quod non ad erudiendos nos deſcendat, nihil tam parvum ac vile, quod non ad illuſtrandam gloriam ſummi numinis ſeſe erigat. Mitto paucula, quæ è capſula mea ſelegi, ut aliquo velut προκιθαρίσματι, [*prœludio,*] ad aliorum inveſtigationem incitarem igneum tuum & quidvis ſciendi cupidum pectus. Monui Broſterhuyſium, ut ſuam quoque ſymbolam conferre velit, ad illam, quam adornas naturæ officinam. Addidi nummulos aliquot veteres, omnes probos & genuinos, quibus Cæſarum heroïcas imagines exhiberi vides, ut horum intuitu in Barlæi tui abſentis vultum ſubinde reflectaris. Reperti ſunt nuper Voorburgi inter rudera. Vale vir ampliſſime, & quibus recrementis

mentis ſordibusque mihi carere perfacile eſt, fruere. Horum

Semper ego optarim pauperrimus eſſe bonorum.

Modo tui pergam amoris benevolentiæque compos eſſe. Vbi animus erit excutere Overbequii ſacra, vacabit tibi totus. Remitto nummum illum ex ſculpto fuſum. Extorſit αὐτοψία [*inſpectio*] confeſſionem viro iſti hactenus hiſce incredulo. Miratur tantos in hac arte progreſſus feciſſe induſtriam humanam. Iterum vale. 25 Decemb. 1629.

128.

ARNOLDO BUCHELIO.

VTi literarum tuarum conſpectu gaudebam, reverende Bucheli, ita faſciculi iſtius, quem tuis junxeras intuitu hærebam, velut attonitus. Neſciebam unde iſte ad me, cujus iſte eſſet character elegans, donec apertis literis viderem ſubſcriptum nomen Schuurmanni, ejus nempe, cui ſoror illa, rari exempli virgo, contigit. Ergo dum alii res ſuas opibus augent, dum maria ſcindunt, Athon perfodiunt, tu mihi amicos lucraris, quorum quantum ſic precium ex iſto Comici diſcere eſt,

Ὀυκ ἔστιν ὀυδὲν κτῆμα κάλλιον φίλου,
Φίλους ἔχων νόμιζε θησαυροὺς ἔχειν.
Verè eſt amicus optima poſſeſſio,
Habens amicos, crede, theſauros habet.

Hac occaſione verſiculos aliquot fudi in gratiam doctiſſimæ virginis, ut literarum aliquid viciſſim

ciſſim ab illa eliciam callidus fenerator. Et decentius eſt, iſtiusmodi officiis (uti & in amoribus) præveniri virgines, quam prævenire. Literas ad fratrem ejus una cum carmine apertas mitto, ut eas non niſi tuo calculo probatas, illi in manum tradas. Sed quam vos eſtis in exaggerandis encomiis meis hyperbolici. Cum amicis interdum literas tuas communicare ſoleo, iſtas non audeo, ob nimias laudes. Interim illud te neſcire nolo, placuiſſe ſupra modum Hagæ Comitis viris ſummis doctiſſimisque ea quæ in Sylvam Ducis ſcripſimus. Principis primum liberalitatem, ſi non μεγαλυκρέπεια [*magnificentiam*] expertus fui. Mox ultrò honorarium mihi miſit Curiæ Supremæ Senatus. Poſtremo ipſi Ordines Generales. Princeps ſpem mihi non levem fecit primi qui vacabit Vicariatus, cujus penes ipſum erit donatio. Sed uti jura, ita & iſtius generis commoda, vigilantibus ſcripta ſunt. Velim inquiras per occaſionem, ſine ſtrepitu (ne hiantes corvos excitemus) num qui Ultrajecti ſint, qui iſtiusmodi beneficiis gaudeant, licet ita eos animo comparatos ſciam, ut in gratiam meam, nemo vel momento, quam cogent fata, citius, ex hac ærumnarum valle ſit migraturus. Vale vir clariſſime, 26 Decemb. 1629.

129.

GODESCHALCO à SCHUURMANS.

Libens, quam mittis, amicitiæ teſſeram accipio Godeſchalce doctiſſime. Et ne meis deſim

ſim partibus, haſce initi inter nos fœderis, obſides literas remitto. Quanquam verear, ne talis non ſim futurus amicus, qualem tu me fingis. Quos enim in me congeris laudum ſuperlativos & invidendas voces, amolior verecundè, & tam longè ab iis abſum, quam ab ipſa ambitione. Si in carmine videor aſſurgere, vereor ego, ne turgidus magis ſim, quàm grandis. Scis in ampullas & ſeſquipedalia verba invehi artis poëticæ autorem judicioſiſſimum, & ab Arbitro perſtringi verborum tumorem & inanes ſonos. Nativam dictionem & ſua pulchritudine exſurgentem, uti in aliorum ſcriptis admiror, ita in meis deſidero. Si à me diſſentis, tuo aliorumque judiciis erigor nonnihil, cætera αὐτοκατάκριτος. [*meo judicio damnatus.*] De me ac ſorore tua quid ſentiam, quanquam parum ſit me dicere, illud dicam, non te minus tam erudita ſorore, quam illam tam erudito fratre dignam eſſe. Carmen habes ejus virtutibus dicatum, in quo eam ex abrupto, ἄνευ προοιμίου [*absque procemio*] alloquor, veluti factum à Cicerone, cum in Catilinam diceret. De ejus ingenio, eruditione, ſtudiisque ſtupenda antehac mihi retulit vir graviſſimus D. Buchelius. Et vidi aliquando in ſtudioſorum albis doctæ manus lineamenta. Etiam ejus in ſcriptis ſuis meminit diſertiſſimus Catſius. Memini & ego, me aliquando in Scholis legiſſe Latonam peperiſſe gemellos, Apollinem & Dianam. Simili partu arbitror beatam fuiſſe genitricem tuam, quæ te ac ſororem, doctiſſi-

mum par, luci dedit. Verſus tuos Gallicos legi, hoc uno nomine mihi gratos, quod non ſint Gallici. Admiſces Belgicam gravitatem, & Gallicismum caves, dum rerum majeſtatem verbis adæquas, quod ſcriptoribus Gallicis ferè impoſſibile eſt, ſi Bartaſium excipias. Nolim tamen hic multum judicio meo te ſtare, cum Gallicos lepores vix extremis labris guſtaverim. Vale vir præſtantiſſime, & ubi cenſum amicorum inire voles, affectu me inter primos, merito inter poſtremos loca. Sororem tuam, quam hactenus videre non licuit, plurima ſalute imparti. Lugd. Bat. 31 Dec. 1629.

130.

HUGONI GROTIO.

GAudeo, tandem poſt longas moras in manus tuas perveniſſe Hymnum meum, & eò transmiſſum, quò eum deſtinaveram. Ea quæ læva cecinit, *Tarpeio quæ ſedit culmine cornix*, parum moror. Felicius ille ad Auguſtum verſus ſcripſit, cujus hoc eſt:

Sæpè ſiniſtra cava prædixit ab ilice cornix.

Nota tibi eſt illa de Regibus regumque filiis querela, quam in epiſtolis ſuis toties iterat Vates Tejus arguto mixtus Ariſtophani. Illud operæ precium refero, quod Regum maximorum inſcriptionibus verſiculis meis lucis aliquid ac dignitatis fenerem. Illos imitor, qui ut melius vendant ſolent principum vultum vili metallo inſculpere. Expectas ea, quæ in Sylvam Ducis ſcripſi.

ſcripſi. Sed dudum eſt, quod exemplar miſerim ad fratrem, per quem poſt hac ſtatui ad te curare ea, quæ curanda habebo. Ad eundem miſi nuptias meas Peripateticas, in quibus univerſam Philoſophiam novo more de moribus loquentem audies, idque ſuis vocibus. Non es, Groti humaniſſime, ex triſtibus Diis, aut eorum numero, quibus utendum lactucis, aut mollibus malvis, ideoque audeo ad te hoſce ingenii mei luſus mittere, ut eorum lectione mordaces tibi curas aliqua deliniam. Suave etiam eſt emeritis militibus arma tractare, & reficit capulares crepundiorum conſpectus. Talia & has nuptias eſſe puta, quas non ſcripſi Curiis & Fabritiis, ſed iis quibus mollius eſt jecur. Non poſſum à me impetrare, ut ſemper, & ubique gravis ſim. Si non placuerit, ne lege, aut cum legeris, obliviſcere, aut non oblitis, ignoſce, ut Paulino ſcribit Burdegalenſis. Vale. 29 Dec. 1629.

131.
GUILIELMO BRASSERO.

TRaditæ mihi ſunt literæ tuæ, ampliſſime vir, ſed apertæ, cujus culpâ non facilè dixerim. Quæris, an mea opera ab Amſtelodamenſibus deſideretur. Ita paſſim audio, & conſtans hæc eſt fama inter eos, ad quos hæc res non pertinet. De me quicquam decretum eſſe ex fide dignis auctoribus nondum intelligere potui. Scis humanum genus avidum valde eſſe auricularum. Fovent rumorem, tum qui benè mihi vo-

lunt, tum qui malè. Illi, quia,neſcio quo præjudicio, meliore me fortuna dignum putant; Hi, quia ſerio cavent, ne non ſemper miſer ſim. Quid ego? bene ago & lætor, reliquam ſummo Numini commiſſa volo. Quid ſit futurum cras fugio quærere. Et uti magnas vanasque ſpes non alo, ita nec omnem abjicio prorſus. Nihil peto, nihil ambio, vero philoſophantium more.

Interea, quo fata trahent, retrahentque ſequemur.

Sum ſimilis fundo, qui cum nullum habent poſſeſſorem, primi erit occupantis. Amicitiam nuper contraxiſſe videmur mutuum ignoti. Vbi denuò nos caſusve Deusve junget, dexteram dabimus fidemque. Vale. 31 Dec. 1629.

132.

CONSTANTINO HUGENIO.

PEnè obſtupui, cum legerem verſiculos tuos, carminis mei interpretes. Qui nuper editi, autore Graphiario, mihi utcunque placuerant, lecta tua paraphraſi prorſus diſplicere cœperunt aliter ſues, aliter catuli olent. Ex pauculis illis filamentis tuis facilè conjicere potui, quale totum ὕφασμα [*contextus*] futurum fuiſſet, ſi pertexuiſſes. quod ut fiat, petere non auſim, tum quod ſciam gravioribus te & magis ſeriis diſtringi tum quod indignus ſim, cujus panno tam inſignis ſuperinducatur purpura. Vis, Hugeni humaniſſime, ut candidus impartiar, quæ per ociun mihi excidere ſolent. Ecce, iterum Andria ali quid apportat novi. Seria non mitto, ſed ludi

cr

cra & feſtiva, nuptialia volo dicere, à quibus abeſſe debet ambitiosè triſtis oratio. Non hic, ut elegantiſſimi Petronii verbis loquar, leges piratas cum catenis in littore ſtantes, non tyrannos edicta ſcribentes quibus imperent filiis, ut patrum ſuorum capita præcidant, non flebile Iphigeniæ fatum, ſed molles & feſtivas Philoſophi alluſiones, & allegoricos ſenſus. Rhetorum præceptum eſt, de rebus gravibus graviter dicere, de humilibus humiliter. Non cuivis pedi quivis quadrat calceus, nec cuivis argumento convenit circumductus & elaboratus ſermo. Cum hæc ſcribere cœpi, cœpi ridere, & ridendo progreſſus in riſus deſii. In nuptiis grandia loqui velle plusquam ridiculum fuerit. Piſcatores eam eſcam appendere ſolent hamo, quam ſcierint appetituros piſciculos. Plus laboris fuit deſcribere, quam ſcribere. Et licet non ſoleam meis ſubſcribere ſuperbum illud *ex tempore*, apud te tamen ἀκίϐδηλον [*ſincerum*] amicum profiteri audeo, extemporaneum hunc eſſe diſcurſum, nec mirum, cum oſſibus & nervis careat, niſi tu, Trebati, diſſentis. Vale. 11 Febr. 1630.

133.

PETRO C. HOOFT.

VErſus tuos, Vir clariſſime, quibus magno exercitus noſtri Imperatori geminam victoriam gratulares, perlegi aliquoties. Nec enim una lectione exhaurire potui, reconditos omnes ſenſus, aut acumina ejus aſſequi. Odiſti profa-

num vulgus, & ab his ſacris arceri vis corvos poëtas, & poëtrias picas. Omnia in te ſublimia eſſe video, mentem, ſtylum, arcem, in qua imperas, adde & nomen ipſum. Ex illa uti infrà te poſita deſuper vides, ita & humi repentes verſificatores deſpicis. Per nubes graderis, ſideribus proximus. Inter Latinos tonant Statius & Claudianus, inter Græcos Pindarus, inter Gallos recentioris ævi Bartaſius. Tu per Belgicorum vatum capita verticesque incedis, & humiles myricas deſpicis aëria cupreſſus. Aliquot retrò annis paradigmatis vice inſerviſti Belgii vatibus, qui quoties à Baviis & Mæviis ſecerni volunt, tuum cothurnum induere ſtudent, & grandiloquum illum ſermonem affectare. Sed video hiſce imitatoribus accidere, qod ranæ Æſopicæ, quæ cum turgidum bovem inflando imitari conaretur, rupturam fecit. Liceat de te canere, quod de Thebano vate cecinit Flaccus:

Hooftium quisquis ſtudet æmulari,
Belga, &c.

Vis, ut hallucinationes tuas & παραπτώματα [*lapſus*] indicem. Sed non ſum is, qui ſandalium Veneris reprehendere audeam. Nec ſum in amicorum ſcriptis adeò Lynceus, ut aut obſervare poſſim, ſi quid occurrat minus planum, aut etiam reprehenda obeliſco configere velim, ſi vel poſſim, quam maximè. Multa in iſto tuo carmine ſcripta acutè, graviter, appoſitè. Si fortè paranomaſia aliqua frontem corruget, judicii

dicii mei culpam interpretari malo, quam ſcriptoris. Vale vir clariſſime, & me ſæpius heroicis tuis ac lucernam redolentibus lucubrationibus bea. Lugd. Bat. 12 Mart. 1630.

134.

CONSTANTINO HUGENIO.

DIc mihi Conſtantine,

—pecus cujum? anne Ratalli?
An potius Groti? nuper mihi tradidit ἐδεὶς. [*nullus.*]

Addiderat literas eruditas ſatis, ut quæ arguerent ab optimo parente profectum eſſe hunc fœtum, quem ipſi exponere libuit, ut aliorum opera lucem videret. Ego, qui (prô pudor) linguam Gallicam non magis calleo, quam ſus poëticam, aliorum judicia percunctor, ut quid de opere hoc ſtatuere debeam, ſi non meis, aliorum ſaltem oculis cognoſcam. Legit paraphraſin hanc vir Cl. Rivetus, ut pote linguæ Druidum peritiſſimus, qui & illud ſibi negotii dari paſſus fuit, ut non invitus à ſtribligine vindicaverit patrium idioma, plane uti novum vultum induerit epiſtola. Iudicat idem vir, ſic edi poſſe. Sed priusquam hoc fiat, conſultum putavi tuam ſuper hac re ſententiam exquirere. Suſpicor non levibus indiciis autorem eſſe Doubletium noſtrum. Quid de opere tu judices, quem autorem deſignes, ſcire aveo. Legi πολεμικὸν [*bellicum*] poëma Hoofdii noſtri ἀεροβατȢντος καὶ τὸν ἥλιον ἰσορῶντος. [*gradientis per aëra & ſolem aſpicientis.*]

Multa Muydenſem levat aura cycnum,

Tendit, Hugeni, quoties in altos
Nubium tractus. Ego apis Batavæ
More, modoque.
Grata carpentis thyma; per laborem
Plurimum circa placidas amœni
Fluminis ripas operoſa parvus
Carmina fingo.
Tu canes majore poëta plectro
Principem, quandoque trahet feroces
Impares ferro domitoſque gleba
Nuper Iberos.

Ita enim libet ad Horatium παρῳδεῖν. [*imitatorium canere carmen.*] Vale. 15 Mart. 1630.

135.

CORNELIO VANDER MYLE.

HAbes libellum, nobiliſſime Myli, de quo nuper inter nos ſermo, Catecheſin puta Excalviniſatam. Ita enim loqui libet iis, qui Pontificem Calvino, Romam Genevæ præfe-runt. Vide qua ſolertia & dexteritate hoc agant illi, ut in partes ſuas pertrahant incautos, & tenebras offundant oculis imperitorum. Voculæ in margine notatæ Calviniſmum redolent, ideoque extra textum, relegantur. quæ verò textui verba inſerta vides Italico excuſa charactere, Romani ſaporis ſunt. Vellem filium tuum Adr. Mylium centurionem Sylvæducis inquirere, quæ iſtic Pontificia catecheſis manibus Catholicorum teri ſoleat. Tentarem, an non ſimili modo metamorphoſis induci poſſit ipſorum formulis.

lis. Fortè non inutilis eſſet hæc opera iſtic loci, ubi in civium animis altè radices egit Papatus. Debebat hæc res curæ eſſe Synodicis patribus. Sed vereor ne, qua ſunt indole, immodeſtius ac calidius hanc rem incœptent. Prudentia opus eſt & moderatione in hoc negotio, qualem in convertendis Iudæis ſe adhibuiſſe perhibet Apoſtolus. Abſtinendum ab iis, quæ infirmiores offendere queant, ea tamen cautione, ne quæ ſcitu ac creditu neceſſaria ſunt, ſilentio prætereamus. Pontificiæ Catecheſes facilè haberi poſſunt, ſed ex multis expediet eam eligi, quæ apud Sylvæducenſes maximè in uſu eſt. Vale vir nobiliſſime. 16 Mart. 1630.

136.

GREGORIO DOUBLETIO.

V*Ir ampliſſime,*

Venit ad te, fœtus hic expoſititius, non ut te patrem deſignem, verum quia inops conſilii, quo me vertam, neſcio. Expectaveram, ut Profeſſor iſte è Druidum gente, lineâ ſolum ſubducta indicaret, quæ correctionis egere arbitraretur. At ille humanitatis ſimul ſuæ & artis prodigus falcem audacius in alienam meſſem miſit, & cenſoria ſua virgula quaquaverſum inclementius graſſatus, aciem carminum ordinesque prorſus turbavit. Vir quidam magnus, cujus me judicio multum tribuere fas eſt, quique in Gallico carmine omne tulit punctum, ita de cenſore judicat, eum non benè de Gallica iſta paraphraſi

phraſi meritum eſſe. Ait, autorem bonam & laudabilem operam navaſſe, nec ubique inferiorem cenſore eſſe, in nonnullis curatura junceum reddi ſcriptum ac gracile, ut appareat ſæpè, oratoria manu poëtam vapulare. Affirmat idem, quibuſdam in locis Belgam Pharmaco Gallicano indiguiſſe, ſolloeciſmos item poëticos, quorum pleroſque circa metri cenſuram commiſſos ait, hic illic appoſitè reſtitutos. Verum ultra crepidam illum ſapere voluiſſe. Quare rogo te & obſecro per amicitiæ noſtræ jura, & ſi tibi quicquam eſt dulce meum, ut relegere hæc velis, & quid ſervandum nobis, quid removendum, aſteriſco indicare. Facile tibi fuerit diſcernere æra lupinis. Quæ ex cenſoris emendationibus retineri vis, integra relinque; quæ corrigendo depravavit, diſpunge. Eorum loco, prius ſcripta rata habebimus. Nolim ego autori, quisquis is ſit, (nec enim vis, ut credam, te eum eſſe) egregium laborem periiſſe. Legerunt hîc alii, Gallicæ linguæ periti, quibus adeò placuit, ut doleam non ſtatim prœlo commiſſos hoſce verſus. Difficile eſt pluribus convivis ſatisfacere, vario palato diverſa poſcentibus. Aliquid tribuendum puto oratoris iſtius ſacri judicio, at plus ejus viri, cujus modo judicium adſcripſi. Tu velut medius inter Damætam & Menalcum Palæmon, & hunc & illum vitula dignum crede. Experiar hîc candorem tuum, & ſi autorem deprehendero, faxo pari carminum officio, ne illum laboris ſui pœnitent. Vale. 17 Mart. 1630.

IOH.

137.
IOH. UYTENBOGARDO.

EGregie conſcientiarum libertatem vindicare pergis, Vir clariſſime, adverſus eos, qui numellas illi & compedes parant. Quanquam, dum hoc faciunt, libertatem plenis buccis crepent. Notat in Auguſto & Tiberio Tacitus; illos retentis priſcis magiſtratuum ſub libera Republica vocabulis, turpi ſervitio rempublicam ſibi mancipaſſe, cum viderent Romanos ſpeciem titulosque magis ſervitutis, quam rem ipſam exhorreſcere. Non alieni ab illorum indole mihi videntur illi, qui dum conſcientiarum carnificinam, exoſam ſuperioribus temporibus rem, vocabulo tenus à ſe amoliuntur, bona tamen libertatis ſubverſum eunt: & novis fere rebus aucti, priſcum Reipublicæ morem dediſcunt. Doleo vero cum tam ignobili adverſario tibi negotium eſſe, cui famæ quicquid habet apud ſuos, non virtus probitasque, ſed Synodicæ Legationes peperere, quique temporum magis fiducia, quam cauſa ſubnixus ſanguinariis ſuis conſiliis optimatum animos corrupit. Valde ipſum inclementer, nec immerito, tractas, dum quam ſit ἀλόγιστος & ἀσυλλόγιστος [*rationis expers & à recta ratiocinatione alienus*] iſto tuo ſcripto oſtendis. Non ficulnea ſolummodo folia, quibus ſe involvit larvatus diſputator, detrahis, ſed & pene excorias hominem, ac cornutis tuis argumentationibus proſtratum in pulvere conculcas.

cas. Recte urges, majores noſtros iſta conſcientiarum libertate, quam ille, immane quam liberalis, nobis indulget, minime contentos fuiſſe: cum non minus conſcientiam gravet, eam carceribus, exiliis, mulctis cogi, ut quod ſentit, ad gloriam Dei & ſalutem proximi, loqui non audeat, ac palam profiteri; quam eam cogi, ut ſe credere ſimulet, quod minime credit. Quare quæ in hypotheſi diſputas, huc referri poſſe arbitror: I. Solum Deum conſcientiæ vim immediatam adhibere poſſe, ut contra quam cuperet illa ſentiat & loquatur. II. Hominem conſcientiæ vim inferre indirecte, extorquendo actum aliquem, vel actus omiſſionem, contra animi ſententiam. III. Indirectam illam carnificinam duplicem eſſe reſpectu actus, aut omiſſionis per vim extortæ. Vel enim cogitur homo, contra quam ſentit, actum externum & imperatum (ut Philoſophico utar vocabulo) exercere, idque coactione proprie dicta & rigide ſumta; quomodo Antiochus cogebat Iudæos ſacrificare Baccho: vel cogitur agere aliquid aut omittere, coactione plus quam morali, contra conſcientiam, puta metu pœnæ, mortis, exilii, carceris, &c. quales actiones mixtas vocant Philoſophi. IV. Non ſolum reſpectu violentiæ adhibitæ duplicem eſſe illam carnificinam, ſed & reſpectu ejus, qui vim patitur. I. Cum illi imperatur metu grandis cujusdam mali, ut vel credere ſe ſimulet, vel agat, quod ſine ſcelere ac crimine ille nec agendum ſibi, nec credendum, nec ſimu-

ſimulandum, quaſi crederet, putat. II. Cum illi ſimilium aut eorundem malorum periculo imperatur, ne, quod ille ſibi profitendum ac agendum ex officio neceſſario arbitratur, profiteatur aut agat? V. Qui conſcientias torquent metu majoris aut minoris mali, faſciculis, æternis carceribus, exiliis, mulctis, exauctorationibus, omnes conſcientiarum eſſe tortores, gradibus diſtinctos ſolummodo, in quibus ipſis gradibus facillimus eſt ab imo ad ſummum progreſſus. VI. Stolide dici & imperite Pontificios proprie intendiſſe conſcientiarum coactionem, per adhibitam vim, ut qui voluerint eos, quos affligebant, aliter credere: cum rariſſime & non niſi miraculo iſte finis iſtiusmodi mediis obtineri poſſit. VII. Iſtam conſcientiarum libertatem, ut quisque ſuo apud ſe ſenſu abundet, nullo unquam tempore ſatisfeciſſe iis, qui ab aliorum Eccleſiis, vel merito vel immerito ſeceſſere. VIII. Non Orthodoxis, non Arianis, non Donatiſtis, &c. IX. Non Albigenſium ac Valdenſium ſeculo, quo furere cœpit Papatus. X. Non majorum ac proavorum noſtrorum ætate. XI. Non hodie in variis Germaniæ ſuperioris locis, Bohemia, Moravia, Palatinatu, &c. uti nec in Brabantia, Flandria, &c. XII. Tunc conſcientiam vere eſſe liberam, cum nulla externa vi ab officio ſuo dimovetur, ſive illud Fidei, Spei, Charitatis actus internos ac elicitos ſpectet, ſive cultum Dei externum, actusque religionis per externa membra exercitos. XIII. Qui cul-

cultum omnem Dei externum rem ajunt eſſe indifferentem, & arbitrii publici, in principia Theologiæ impingere, contradicentibus Scriptura, veteri Eccleſia, & Confeſſionibus Eccleſiarum Reformatarum. Hæc eorum, quæ fuſe, appoſite, & erudite diſputas, ſummam eſſe arbitror. An mentem tuam penitus perceperim neſcio. Diu enim eſt, quod iſta Theologorum ſacra non excuſſerim, ut plane mihi videar in alium orbem delatus, cum de hiſce rebus mihi verba facienda ſunt. Ignoſce, ſi ceſpitaverim. Veniam etiam mihi des cupio, quod pro munere tuo ſerius gratias agam. Scripſiſſem citius, ſed ignorabam ſub quo Hollandiæ meridiano ſtares. Amphibiis ſimilis es, qui ſæpe ſedes mutant, ac Hamaxobiis Scythisque, qui pro tempeſtatum ratione plauſtra modo Orienti, modo Occidenti obvertunt. Sed quid rependam? Seria, ſacra & te digna non poſſum. Mitto ludicra, ut eorum lectione frontem, quam tibi corrugant triſtes ac mordaces ſollicitudines exporrigas. Annon & Bis pueri ſenes? forte ob hoc, quod jocis gaudeant, & feſtivæ orationis tintinnabulis ſe recreari non inviti ferant. Autori Anti-cenſuræ reſpondebo, ubi opus illud ſtupendum & ære perennius perlegero totum. Vnus ex cenſoribus, rogatus an legiſſet Anti-cenſuram, indignabundus reſpondit, *Non, nolo legere, non vol à diabolo quicquam diſcere.* Vale vir doctiſſime & humaniſſime. E Muſæo noſtro. IV Non. Maji, 1630.

138. AR

138.

ARNOLDO BUCHELIO.

Litteras tuas ipſo Attico melle ſuaviores, nectare dulciores, non exoſculatus modo fui, Vir ampliſſime, verum quo amantes ſe mutuo ſolent, altè in animum recondidi. Video te meminiſſe iſtius rei, ſuper quam non ita pridem tibi aurem vellicaveram. Quid rependam profuſæ tuæ erga me humanitati! gratias majores maximis; adhæc verſiculos & carmina, parabilem domi meæ annonam. Hæ enim opes meæ ſunt, hic fundus, hic ager, hoc omne, quod præter bonam mentem poſſideo.

Non ebur, neque aureum
Meâ renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiæ
Premunt columnas ultimâ reciſas
Africâ, neque Attali
Ignotus hæres regiam occupavi.
Nec Laconicas mihi
Trahunt ſuperbæ purpuras clientæ.
At fides, & ingenî
Benigna vena eſt, & meis beatus
Pergo Muſis immori,
Laurosque Belgî & patriæ duces canto.

Vide, ut me diſertum faciant publica commoda, uſque adeò, ut jam moleſtus eſſe incipiam doctorum auribus. Coërceri me tandem oportebit publico edicto, ut taceam. Ad quodvis argumentum, quod ſe mihi offert, ſalit mihi ma-

milla & prurit iſta divinioris auræ particula, ut quieſcere nequeam, etiamſi velim quam maximè. Nempe hæc amabilis inſania me jam vexat, donec viſum erit ſuperis me ad ſeria magis applicari! Doctiſſimo viro D. Schuurmans exemplar trade. Eſt enim ἐκ τῶν ποιητῶν, [*ex Poëtis*,] ad quos ſolos hæc ſacra ſpectant. Vale. 3 Non. Maji, 1630.

139.
IOHANNI CABELIAVIO.

MVnus tuum ſale ac fumo conditum, ab Arctoo, uti opinor, orbe profectum, non exoſculatus ſolummodo fui, Cabeliavi humaniſſime, verum in ſanguinem jam & ſuccum converti, imo partem mei feci. Nec contentus fui illud ſolus edere, verum cum amicis tui ſtudioſis fruſtillatim, aut ſi mavis bracteatim illud concidimus, & ſalſuginem rore Liberi patris caſtigavimus. Quid rependam? aridulas, ut vides, chartas, verſiculis meis commaculatas, quæ, ne prorſus tibi inutiles ſint, mox thuris piperisque ſint cuculli. Carmen leges impetu effuſum, uti impetu Olindam cepimus. Lambere non vacavit mihi, ne gratia novitatis decederet. Et ſimilis ſum parturientibus matribus, quæ feſtinos amant partus. Vocavi aliquando poëſin ſcabiem cum perpetuo pruritu conjunctam. Utut enim ſilere in animum pertinaciter inducam; tamen ad quodvis argumentum publicum & illuſtre prurit mihi mens, & exilio, non aliter ac

ad

ad tympani ſtrepitum hinnit bellator quadrupes. Hæc amabilis inſania me jam vexat, hæc Corydonem tuum cepit dementia. Tempus erit, ut miſſis nucibus ſeria aliquando tractem, & quid Peripatus doceat, aut Stoa, gravi ſermone expediam. Cognoſces aliam Poëtarum, aliam philoſophorum eſſe orationem, nec dictione ſolum, ſed & genio, argumento, uſu diſſimillimos illos eſſe. Tu rectius quod à ſtudiis forenſibus ſupereſt otii, ſacris meditationibus impendis, & qua opera ſtylum, eadem animum ad pietatem acuis. Legi paraphraſin tuam. niſi viderem internatantem textum ſacrum, jurarem paraphraſin non eſſe. Et quanquam credam non inutilem hanc tuam operam fore, vellem tamen altius te aſſurgere, & novos edolare fœtus, quàm alienos refingere. Servitutis & hæc ſpecies eſt, aliorum veſtigiis inſiſtere, & eorundem ſenſibus velut ex præſcripto inhærere. In libertatis regno natus es, quam non corpori ſolum vindicare nos oportet, ſed animo potiſſimum, qui numellas iſtas & compedes odit quam maximè. Sed hæc apud amicum παῤῥησιαστικῶς. [*liberè.*] Camerariis, patri & filio, ſi tanti hoc nugamentum eſſe putas, exemplar tradi patiar. Vale vir doctiſſime & chariſſime. E Muſæo meo. Lugd. Bat. Ipſis Non. Maji 1630.

140.
CONSTANTINO HUGENIO.

IMperaveram jampridem mihi ſilentium, uti ex adjuncto Epigrammate vides, & Muſis omnibus totique Heliconi valedixeram. Verum uti in magno dolore, præſente patris periculo ſilentium rupit Cræſi filius, ita mihi ingens patriæ gaudium fibulam poëticam laxavit. Dum illa feliciter rem gerere pergit, ego minus feliciter perſevero canere. Illud in Sylvam-Ducis operoſius eſt. Quid ni? majoris etiam operæ fuit, illam viciſſe. Olindam impetu cepimus, impetu celebravimus. Anne & hoc eſt orationem rebus accommodare? Cum hac tranſiret antè pauculos dies Nobiliſſ. Mylius. Ecquid, inquit, jam ſilebis Barlæe, & indictum ſines Pernambucum? Affirmavi ego, & vilem eſſe annonam carminum meorum reſpondi. Omne rarum & minus parabile in precio eſſe, obvia & frequentiora vileſcere. Verum poſtero die, cum vix è ſomno cœpiſſem connivere, & oculis deterſiſſem nocturnum humorem, cœpi Olindam invadere, & carmen ſcribere deductum, uti Maro vocat, minus operoſum ac tenuis ſpiritus, ut Flaccus loqui amat. Languent animalia poſt immoderatam venerem, ob exhauſtum ſpirituum fontem. Nec minus crebro opere fatiſcit Apollinis vis, & œſtrum, quo vatum mentes incaleſcere ſolent. Quod de amica ſua ſcripſit Horatius, ego de Poëſi verius dixerim, vix illiga-

tu

cum me triformi Pegaſus expediet Chimæræ.
Si perrexerim in hoc ſtudio,

Tandem reſident cruribus aſperæ
Pelles, & album vertar in alitem
Supernè, naſcenturque leves
Per digitos humeroſque plumæ.

Vale mi Hugeni, & diu vive, mearum

Grande decus columenque rerum.
Ah te meæ ſi partem animæ rapit
Maturior vis, quid morer alterâ!
Neç charus æquè, nec ſuperſtes
Integer. ille dies utramque
Ducet ruinam. non ego perfidum
Dixi ſacramentum. ibimus, ibimus, &c.

Vide, ut Horatiana crepem, qui jam totus ſum in ejus lectione, & mordacem rumino Flaccum. 3 Non. Iun. 1630.

141.

SIMONI EPISCOPIO.

Vir clariſſime, & doctiſſime,

Vix verbis exprimam, quam bilem moverit Theologis noſtris Anti-cenſura veſtra. Omnes ringuntur, & parum abſunt à manifeſto furore. Nec mirum, ineſt enim iſti ſcripto vis quædam abalienandi mentes ſacras, quarum uti muneris eſt reprehendere alios & docere, ita reprehendi infamiam ſummam putant. Exulceratæ facultati cauſtica adhibuiſti, quæ alte reconditis malis mederi ſolent. Dropaces paſſim obſervo & ſinapismos. Valde illud veſtrum (ut

 alia

alia taceam) de non damnandis iis qui circa Trinitatis dogma errant, judicium exaggerant. Acceſſit jam libellus iſte de Eccleſiæ Concordia, quem ſuperiore anno Ultrajecti apud amicum offendi & legi. Hunc ajunt à te profectum, planeque Anti-cenſuræ σύμφωνα [*conſona*] loqui. Thyſius dixit amico cuidam meo ſe ad exemplum Bodecheri colligere loca ex Anti-cenſura, quæ locis ex libello iſto Polonico collectis à latere opponet, ut appareat eundem eſſe utriusque operis autorem, aut ſi diverſi ſunt, te cum illo συγκρητίζειν. [*colludere.*] Cum ſignificatum illi eſſet Præfationem Arrianismum ſapere, reſpondit Præfationem alterius eſſe, libellum tuum. Walæus in Zelandiam abiit cum exemplaribus aliquot, ut iſtic Ordinibus perſuadeat, quid monſtri aluerint hactenus, jam parturiant, Remonſtrantes. Quibus ſermonibus Rivetus Principem circumvenire conatus fuerit non arbitror te ignorare. Ego quanquam certus ſim libellum illum tuum non eſſe, verum adverſarios, cum recta non poſſint, hac via aggredi Remonſtrantes, impenſe & ſerio vos hortor, ut brevi Apologia calumniam iſtam diſcutiatis. Ne, cum vinci non poſſit rationibus cauſa optima, fraudibus eam mendaciisque opprimi ſinatis. Verum habeo, quod tibi ſubminiſtrem, forte non inutile ad præſentem rem. Heynſius magnus cauſæ veſtræ inſectator, quique modo Atheiſmum, modo cum mitius loqui vult, Socinianismum vobis impingit, tam fœde circa Tri-

Trinitatis dogma lapſus eſt, ut expediat plures hoc ſcire. Adeo qui in ſcriptis veſtris lyncei ſunt, in hujus hominis velut à Iove nutriti commentationibus talpæ ſunt. Velim te advertere, & attentius perlegere locum illum qui exſtat in ipſius Ariſtarcho ſacro, ſive Notis ad Nonni paraphraſin pag. 272. cap. 14. Vbi turpi rerum Theologicarum ignorantia, incidit in Sabellianismum, dum Deitatem, & id quod in divina Trinitate commune eſt, dicit re differre, modos vero exiſtentiæ ratione & cogitatione, cum quod in hominibus commune eſt Petro & Paulo ratione differat, Petrus vero & Paulus qua diverſi ſunt re. Et hoc ſenſu interpretatur Patres Cyrillum & Damaſcenum. Quid imperitius, quid craſſius, quid ἀθεόλογον [*contra Theologiam*] magis proferri poſſit. Sabellianismum profitetur, dum Trinitatis aſſertor audire vult. Addit etiam ibidem, divinam eſſentiam, voluntatem, bonitatem & ſimilia realiter differre, at hoc ipſum eſt inter hæreſes Vorſtii toties exagitatas. Adſcribam locum integrum:

Dicam igitur, quod ſubito in mentem nobis venit, inquit. Quanquam rarius antiquos ita loqui ſciam, πϱαγματικὸν [*reale*] id eſſe puto, quod vos ὑποστατικὸν [*ſubſiſtentiale*] vocatis. Quatenus non in imagine aut idea, ſed οὐσιωδῶς [*eſſentialiter*] à Patre filius eſt genitus, quemadmodum ſubſiſtit. Quod ſubtilius Cyrillus libro de Trinitate primo, & qui caput hoc deſcripſit, primo de Orthodoxa fide, Da-

maſcenus diſtinguunt. Qui id, quod commune eſt in hominibus, Petro puta & Paulo, mente & ratione, quod diverſum, rebus, hoc eſt, πϱάγμασι, diſtingui volunt. Contra in divina Trinitate, in qua quod commune eſt, eſſentia nimirum, bonitas, voluntas, aliaque id genus, quæ communione oſtendunt identitatem, re, non ratione, proprietates autem, ſive modos exiſtentiæ, qui differentiam conſtituunt, animo ac cogitatione diſtingui volunt. Quæ diſtinctio ab illis πϱάγμασι καὶ λόγῳ [*rebus & ratione*] fieri ibidem dicitur. Ecce eſſentiam à perſonis vult realiter diſtingui. Contra quam in Philoſophia homo à Petro & Paulo ratione differt. Deinde modos exiſtentiæ quibus diſtinguuntur perſonæ ait ratione ac cogitatione differre.

Tertio hunc ſenſum (imperite) affingit Patribus, dum vocabulis πϱάγμασι καὶ λόγῳ [*rebus & ratione*] utuntur.

Quarto eſſentiam, bonitatem, voluntatem dicit realiter diſtingui. Si hæc ſcripſiſſes tu, indignus habereris quem terra aleret, jam Sabellianus audires, jam Deum compoſitum faceres, & quid non? Utinam iſte locus cum brevi conſequentiarum exegeſi paxillo ſuſpenderetur, & vel ſolus patenti aliqua forma chartaque excuderetur, quod malim: vel ſaltem per occaſionem Apologiæ veſtræ, quam audio te adornare ad amoliendam de libelli iſtius editione criminationem, inſeratur. Quid ſi utrum-

qu

quc fiat. Sunt & alia σφάλματα [*errata*] in Ariſtarcho, quibus in Theologiam incurritur. Sed illud quam immane eſt. Non dubium quin per imperitiam peccaverit. At hoc ſciant facultatis Theologicæ προεστῶτες. [*præfecti.*] Sciant Synodici, ut conſtet eos dum culices percolant, camelos more ſuo deglutire. Deeſt omnis, qui obtendi poſſit, color.

Quod ſupereſt, pro munere iſto tuo & libro eruditiſſimo gratias ago maximas. Videor mihi, quoties in ejus lectione verſor, è ſuggeſtu, te docentem & diſputantem audire. Vbique cum eloquentia argumentorum pondera & momenta conſpirant, & modo me dicendi facilitas, modo oratio acuminis & ſolertiæ plena, modo utraque rapiunt. Habent ſuper quo ungues mordeant quadrumviri. De rebus ipſis & controverſiis apud te ſententiam dicere non auſim. Metuo ſibilum in deſuetam arenam admiſſus. Vale Vir doctiſſime & chariſſime. 8 Id. Iun. 1630.

142.

GREGORIO DOUBLETIO.

TAndem paraphraſis hæc Epiſtolæ Principis ad Principem maritum prodit εἰς φαός ἠελίοιο [*in ſolis lucem*] poſtquam multorum judicia, eaque rigida ſatis, experta fuit. Adeò etiam de Principibus vera dicere periculoſum eſt, & res plena ſcrupulorum, ut voculas pene ſingulas & apices verborum ad ſtateram

argentariam expendi neceſſe ſit, ne quid perperam dictum offendat terrarum Deos. Et fortè nimis anxii fuimus lectores ac cenſores, qui offenſam metuimus ex iis, ad quæ vix reſpexerint generoſiores iſtæ animæ. Nempe,

Non curat alta mente Princeps præditus,
Qua voce creſcat, quoque vatum carmine
Quave arte rhytmos finiat, vel inchoët
Poëta.

Valde hic probari audio à Gallicæ linguæ alumnis. Ego contentus ſum illud admirari, & aliorum judiciis fretus gratias me maximas debere fateor autori, in quem oblata occaſione aliquando ſimili beneficii genere reflectar. Non deſignabo illum, quia hoc à nobis fieri non vis. Verum ſicuti ignotus ille me in ſcenam Gallicam produxit, ita & ego aliquando mihi non ignotum ſcenæ donabo Latinæ. Quod metuis, ne meis in Olindam verſibus incentivum addam bellaturientibus, fruſtra eſt. Non ſolent in conſilia belli pacisque adhiberi poëtarum ſuffragia, quorum proprium eſt fluctus in ſimpulo excitare, & ex fumo dare lucem. Alexandrum Magnum aciem inſtruxiſſe ex Homeri verſibus legi, at iiſdem permotum fuiſſe, ut Dario pacem petenti abnueret, legi nusquam. Auguſtus Parthos ſigna referentes in fidem & ſocietatem Imperii accepit, quanquam claſſicum caneret Horatius oda ſecunda,

Nec ſinas Parthos equitare inultos,
Te Duce Cæſar.

Illud

Illud addam, Typographum me inconſulto ordinem Epiſtolarum immutaſſe. Fortè hoc conſilio quia præludere ad Principem videtur Epiſtola illa ad Witzium. Adde, quod Deos compellare nefas ſit absque mediatore. Vale. 10 Iun. 1630.

143.

NICOLAO REIGERSBERGIO.

QVoties tuum, quoties magni iſtius exulis, affinis tui, nomen animo meo recurſat, rationum abunde mihi ſuffici video, ne cognatum tuum negligentius habeam. Accedunt præclaræ ingenii dotes, morum adhæc modeſtia & probitas, quæ faciunt ut propius adoleſcentem complexus fuerim. Benè habebit, ſi initiis reſpondeant ſucceſſus, & præſentibus futura. Ea eſt Academiæ hujus facies, ea vitæ ſtudioſorum ratio, ut qui vita ſatis integra huc ſe conferunt, facilè ab aliorum conſortio peſſimisque exemplis labem trahant. Diceres non ad ſtudiorum mercatum eos miſſos, ſed ad Sybaritarum collegia aut Lapitharum convivia. Adeò hic & diuturnis compotationibus comburuntur dies, & nocturnis graſſationibus horrent compita. Vis cauſam? diſtentis nimium loculis ambulant, idque parentum indulgentia. Hinc peccandi fomenta capit juventus, cerea in vitium flecti. Quod moneo, ut cognatum ab iſtoc vitæ genere, in quod facilis lapſus, deterreas, non quod moneri ipſum ſit neceſſe, ſed ne aliquando ſit

ſit neceſſe. Studiorum methodum ipſi præſcripſi, qualem ſuadere videbantur progreſſus ejus. Tecum enim ſentio, nihil turpius eſſe, quam ab illiteratis tractari Iurisprudentiam, ac cruda ſtudia in forum propelli. Ideoque cum utriusque linguæ initiis mediocriter inſtructus ſit, pergo amœniore ipſum ſucco perfundere. Horatii elegantiora ipſi prælego, Odas, Satyras, Epiſtolas, ſingula cum delectu. Hiſtorias Romanas, uti privatim legeret, mandavi. Homeri quoque lectionem imperavi, ne Græca dediſceret. Styli exercitia, orationum nempe & epiſtolarum perpetua eſſe volo. His adjunxi Logicæ explicationem, ne dum ad ſcientias contendit, τρόπον τῆς ἐπιστήμης [*modum perveniendi ad ſcientias*] ignoret. Audit & Ethicam, ut quæ Iuris principia aperit, & virum bonum format, qualem quam maximè eſſe oportet Iurisconſultum. Atque hæc inter oracula Academica conſulit, & Profeſſorum lectiones frequentat, ut ſapere diſcat & rerum cognitione abundare. Hac ergo methodo Iuvenis ſtudia formare occœpi, donec ætas, & profectus, aliud ſuaſerint. Vale vir ampliſſime. 14 Iun. 1630.

144.

GREGORIO DOUBLETIO.

EX quo ſemel apud Te depudui, Vir ampliſſime, pergo gnaviter eſſe impudens. hoc eſt, cum mihi perſuaſerim, grata tibi eſſe ea, quæ ſcripturienti huic calamo excidunt, audeo iterum

iterum atque iterum tibi obtrudere malè natos fœtus, quos lambere non vacavit mihi, utpote feſtinos partus amanti. Vocavi aliquando poëſin ſcabiem cum perpetuo pruritu conjunctam. utut enim ſæpius in animum induxerim ſilere poſthac pertinaciter; tamen ad quodvis publicum argumentum prurit mihi mens, & exilio, non aliter ac ad nucum conſpectum loco ſtare neſciunt Cercopitheci, aut ad tympani ſtrepitum hinnit bellator ſonipes. Arbitror poëtis eſſe humores ſeroſos & ſalſos, quibus excitati ſcalpere coguntur, non cuticulam, Gallorum more, verum diviniores illas membranas capitis rationi & ſublimioribus curis deſtinatas. Tu, mi Doubleti, cave ne ex contactu poëtarum malè incaleſcas. Facile enim & hanc tibi ſcabiem affricuero: uti contagioſum eſt genus illud morborum, quos intercutaneos vocant ἰητρῶν παῖδες. [*Medicorum filii.*] Sed redeo ad carmen meum. Quod cave legas alio, quam oportuno tempore, ne conqueratur uxorcula tua, me humani generis commoda remorari. Exemplar unum & alterum, quod ex inſcriptione cognoſces, velim per famulum mitti D. Grotio & aliud D. Weſterbanio. apud te cenſoriam virgulam deprecor: reliquum vulgus non moror, cui etiam ſapiunt, fabrorum prandia, betæ. Vale. Ipſis Cal. Iul. 1630.

145. FOP-

145.

FOPPIO AB AISSEMA.

IAm in animo habebam, Nobiliſſime Aiſſema, Poëmatia hæc poſt tuum à me diſceſſum edita, per filium ad te transmittere. Verum dum ille iter protrahit, & inſtitutum meum moratur, ecce inexpectatus nobis ſupervenis, ut jam compendio ad te veniant Muſæ, nec maris nec terrarum ſpatia emenſæ. Vides argumentum mihi ſuppeditari ab ipſa Fortuna, quam propitiam hoc anno domi foriſque experti ſumus. Nempe, uti Demoſthenem Miltiadis trophæa ſomnum capere prohibebant, etiam mihi veternum excutit bellator populus. Facit tamen ſingularis tua humanitas & in literarum ſtudioſos benevolentia, ut hæc ingenii mei commenta judicio tuo ſubmittere non verear. Qui enim in magnis Principum controverſiis æquus eſſe ſoles rerum arbiter, quidni & de hiſce luſibus æquius judices. Quod ſi poëtas ipſos occultior quædam vis jungit, etiam tibi hoc nomine debebantur, quem etiam meminimus in Parnaſſo obdormiviſſe, & de illorum eſſe numero, quos ſubinde poëtica ἔκστασις [*mentis emotio*] rebus humanis ſubducit. Cum aulæ tædium obrepet, cum faſtidioſa expectatione reſponſa Potentum præſtolaberis, cum à ſalutantium officiis magis eris vacuus, ad pagellas haſce deflecte, & moroſas regnorum curas vatum ſermonibus interſtingue. Argumentum, in quo occupor, grande

de eſt, Veſalia, Sylva-Ducis, Olinda, quarum fama veterem & novum orbem perſonat. Sequor victorem Principem, & dum ille potentiſſimas urbes hoſte eripit, nos illum ab oblivione vindicamus. Pro munere tuo gratias A. T. ago maximas, licet beneficii ſpe demereri te non cupiam. Non eſt invidenda mihi fortuna, ut aſpernari debeam deorum dona. Verum honeſti conſcientia adeò in hoc pectore radices egit, ut nolim famam meam apud bonos periclitari vel Attalicis conditionibus. Idem ſi de me ſtatuas, ignoſcam humanitati tuæ, officioſæ nimis. ac munus tuum, non pro Muſis mercedem, ſed indebitum tui erga me amoris ac ſingularis affectus pignus interpretor. Vale. 1 Iul. 1630.

146.

SIMONI EPISCOPIO.

BEne habet, Vir clariſſime, excuſſiſti veternum Quatuorviris. Diſtributæ iterum in capita operæ, & quisque quam nactus eſt Spartam gnaviter ornare occœpit. Quæ fulmina, qui typhones, & preſteres vos manent? non una vos eget ægis. Meduſam illam ubi conſpexeritis, metuo ne obrigeatis ilicet omnes, & lapideſcatis. Quoties reverendis Patribus occurſo, frontem corrugant, ut veſtra cauſa immites vultus Minoūm excipere cogar. Favere vapulantibus omnes credunt, qui non maledicunt una. Ille, qui rumuſculos venari ſolet, Toxander, nec unquam orationes ſerias ad Deum dirigere poſſe

poſſe putat, niſi in ſingulos dies ſtudioſe inquirat, quid Tyridatem terreat unice, aut quid Rex gelidæ meditetur oræ: facie nubila incedit, atque adeo contracta, ut enemate μαλακτικῷ [*emolliente*] egere videatur, quo emolleſcat non nihil. Mirum, quam etiam in vos deſpumet ſuum πάθος [*affectum*] Imperator ἑβραΐζων. [*Hebraizans.*] Poſt editam à ſe templi Hieroſolymitani deſcriptionem plane ſummi ſacerdotis faciem induit, & velut ex Urim ac Thumim anathemata vobis ſcribit. Sed non eſt, quod hunc edentulum metuatis. Non eſt terribilis, cupit videri. Plures columnas numerat profeſſor, quam auditores. Is eſt, qui emtis nuper Amſtelodami aliquot libellis Anonymi iſtius *de Eccleſiæ concordia*, Hagæ Comitis eos Præſidi Curiæ aliiſque diſtribuit. Pamphilus noſter ſuperiore hebdomade me inviſit, valde conqueſtus de Anti-cenſuræ acerbitate. Reſpondebam etiam inclementer ſatis exceptos eſſe Remonſtrantes ipſorum Cenſura. Nec cum ſeditioſos, mendaces, turbulentos, &c. vocant Remonſtrantes, mellita me vocabula agnoſcere. Vbique, inquiebat, ignorantiam, inſcitiam, (hoc ulcus eſt) nobis objiciunt. Ego Epiſcopium amavi ſemper, cum illo amicitiam quoad hic vixit, colui; miror, illum ita in nos invehi. Addebat: Remonſtrantes nolunt nobiſcum fraternitatem colere, & Socinianos habent pro fratribus. Poſterius hoc, dixi, me legiſſe nullibi, prius à Remonſtrantibus intelligi in ſenſu compoſito

poſito, nempe: non haberi ipſos poſſe pro fratribus, quatenus Manichaica non improbant: deinde quatenus perſecutionum conſilia Magiſtratibus ſuggerere pergunt. Iſtic in fidem, hic in charitatem peccari graviter. Tum ille: ſcio hoc illos excipere. Cumque mirari me dicerem temeraria ipſorum judicia, qui Principi aliisque perſuaſum voluere, te eſſe iſtius libelli autorem, tum ille ſubridens, *hoc ego non feci,* inquit, *ſed Rivetus.* Non valde hoc collegæ ſui σφάλμα [*erratum*] ad animum revocabat. Nam ægre illi eſt, grandius jam uber eſſe collegæ aulico. Sed mittamus hæc. Illa ſuper libello illo excitata tempeſtas jam reſedit, ſolum muſſitant, iisdem te & libellum uti phraſibus ac loquendi modis. Hoc oſtenſurum ſe jactitat ille, qui ad Plevum docuit Theologus, Cleopatræ marito cognominis. Quid ejus rei ſit, neſcio. Nec enim vacat ineptientis exemplo conferre voces. Exolevit & illa jam criminatio, de SS. Trinitate. Verum illam veſtram de dogmatis iſtius neceſſitate ſententiam, ut hæreticam & toti Antiquitati adverſam ſuggillare pergunt. Hoc omnes ex Iuſtini loci ad Tryphonem citatione exſculpere conantur, vos Socinianos habere pro fratribus, ἀπὸ τοῦ ὑμετέρου γένους, [*ex veſtro genere,*] ideoque vos non gravate illos ad cœnam admiſſuros, excluſis Contraremonſtrantibus. Ego, an recte, neſcio, ſtatuo vos argumentari à majori ad minus, hoc modo: ſi Iuſtinus eos qui Chriſtum agnoſcunt ψιλὸν ἄνθρωπον [*nudum hominem*]

habet pro ſui generis hominibus, ergo abſit ut nos ex albo vitæ expungamus male circa hoc dogma ſentientes. Et eſt conſequentiæ iſtius ſpecies, in verbis illis: *Et profectò veterem Eccleſiam*, quæ αὐξηλικὸν [*augmenti*] quid habeant & majus. Ad locum illud excipiunt, Iuſtinum non agnoſcere illos pro fratribus, ſed pro Chriſtianis, profeſſione tenus, prout hi contradiſtinguuntur à Iudæis & paganis. Ideoque dicit illos eſſe *ex ſuo genere*, hoc eſt Chriſtianorum, non re, ſed titulo tenus & appellatione, quomodo quis Pontificios dicat eſſe ex noſtro genere, ſi nobis cum Turcis aut Iudæis ſit diſputatio. Erat enim Iuſtino negocium cum Tryphone Iudæo. Sed videtur Iuſtinus reſpicere iſta ſua phraſi ad illud Scripturæ, non erant *ex nobis*, quod arctiorem fidei communis copulam ſignificare videtur. Vos expendite. Nec illud ferunt, Athanaſiani Symboli autoritatem convelli. Sed à vobis rem ipſam Symbolo contentam agnoſci video, reprehendi ſolummodo, præciſas illas & argutas, ac veluti divino juſſu exactas ſubtiliſſimarum phraſium formulas & paranomaſias. Taxant & hoc, peccatum Adami non imputari poſteris, quaſi eidem reatui obnoxiis, quod Antiquitati quoque contraire clamitant. Quicquid hac de re ſit, nihil analogiæ fidei contrarium dici puto. Agnoſcitur communis miſeria, ſolum quæſtio eſt, an illa in poſteris pœnæ proprie dictæ rationem habeat, an ſolummodo damni. Conſona vobis loqui videtur autor Hi-

ſtoriæ

toriæ Pelagian. pag. 129. Sed veſtrûm eſt hæc accuratius exequi. De neceſſitate dogmatum fidei, locus eſt in Eubulo Teilingii, ubi (ni fallor) recenſitis neceſſariis ad ſalutem, dogma illud de Trinitate in Vnitate, ne attingit quidem. Adſcripſi hic loca quædam, forte vobis uſui futura. Vnum vereor, ne ululas Athenas mittam. Quod ad libellum illum Apologeticum attinet, ſuper verſiculo iſto Ioannis, diu eſt, quod autor illum non viderit, & cum apographum nullum habeat, etiam adverſaria ipſi perierint, prorſus quid tum ſcripſerit, neſcit. Petit itaque obnixe ſibi mitti, ut recenſeat. Forte inſeri quædam poterunt, quæ ſuſpicionem divertant alio. Quare relegere illum deſiderat, mitte, ſed non niſi per fidos, aut tuto. Hæc quoque ſcripta liberius tibi ſoli ſcripta crede. Vale, ipſis Kal. Quinctil. 1630. ſaluta τὸν πρεσβύτην. [*ſenem.*]

147.

FOPPIO AB AISSEMA.

QUia vis, ut judicium meum de capitibus iſtis ad te miſſis exponam, Nobiliſſime ac doctiſſime Aiſſema, morem geram. Nihil enim eſt, quod non tua cauſa & ſuſcipere libenter, & quoad poſſum, conficere cupiam. Arguit ſuſcepti operis προβολή [*argumentum*] autorem in intima Medicinæ ac Philoſophiæ penetraſſe, nec, uti hodiè à multis fit, perfunctoriè artes iſtas addidiciſſe. Quin, me judice, rem aggreditur

graviſſimam, digniſſimam, utiliſſimamque. Graviſſimam dico, tum ob Medicinæ, tum ob Aſtrologiæ Iudiciariæ inſignem incertitudinem, in quibus obſervaſſe axiomata aut certa, aut ſaltem valdè probabilia, magnæ fuerit operæ, ingenii non vulgaris, experientiæ verò maximæ. Digniſſimam autem, quia præſtantiſſimam artem & hoc noſtro ſeculo neglectam, nempe faciendi medicinam ex aſtrorum quotidiana obſervatione, novo paxillo ſuſpendit, ac ex ipſis, ut ajunt, principiis arceſſit. Vtiliſſimam denique, quia harum rerum ignorantia in facienda praxi turpiter ſæpè hallucinantur Medici, ægrumque in diſcrimen non leve adducit, pleniluniorum, dierum Criticorum, anni Climacterici, Caniculæ, &c. neglecta obſervatio. Illud tamen fateor, quædam hic ab autore ſumi tractanda, quæ levibus rationibus ſubnixa puto, uti ſunt illa de erectione Thematum natalitiorum, quæque ex horoſcopis deſumuntur judicia, cum per humanam prudentiam & occultam Dei providentiam res ſecus evenire poſſint & ſoleant, quam indicare videtur talis vel talis aſtrorum aſpectus. Nec enim temerè dictum à Poëta,

Sapiens dominabitur aſtris.

Itaque, quæ ad hanc rem afferri ſolent à ſcriptoribus, mirabilia magis ac ſtupenda ſunt apud credulos, quam vera aut utilia. Illa aurea ſunt, quæ capitibus 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 promittit autor, & totius Iatro-Mathematices cardo & caput. Hic figendus pes. At velim autorem

rem obiter etiam indicare, non ſolum eam Mathematicæ partem, quæ Aſtrologia dicitur, Medico neceſſariam eſſe, ſed & eam, quæ pure Mathematica eſt, Geometriam. cum huic ſubalternari in multis probationibus medicinam in confeſſo ſit. e. g. docet Chirurgus vulnera rotunda difficilius ſanari, oblongis. At hujus rei rationem habet definitio circuli, in quo partes circumferentiæ æqualiter diſtant à centro, quod ſecus ſe habet in aliis Mathematicorum figuris, non exactè circularibus. Quæ capite 1, 2, 3, de libro Sapientiæ & Salomone magnifica allegantur, adducta credet non obtuſus lector, ut auſpicium operis auguſtius ſit ſacrorum oſtentatione: & ad populum phaleras eſſe. Iam olim illud nos docuit Patavinus ſcriptor: Datur hæc venia (inquit) antiquitati, ut miſcendo humana divinis primordia urbium auguſtiora faciat. Amamus, uti origines noſtras, ita & artes diſciplinasque, ac recens reperta ad Deos referre autores. Quare & Chymici & magiæ naturalis ſcriptores, & divinatores Aſtrologi, in medium adducere ſolent, Patriarchas, Moſen, Triſmegiſtum, Salomonem, ne ſine magnis autoribus loqui videantur. Quod tamen ut per occaſionem in ſcripto fiat, non veto, modo iſtiusmodi ampullis non deſtinentur (pace hoc autoris dixerim) integra capita, & ambitio abſit orationi, deorum ac ſacrorum ſcriptorum autoritate ſuffultæ. Quæſtiones capitis quarti & quinti dilutæ nimis ſunt, quam ut operoſius eas exami-

nari neceſſe ſit. Ea quæ capite ſexto proponitur, de liberi arbitrii & influentiarum concordiâ digna eſt doctorum examine. Manilii illud eſt, ni fallor, in Aſtronomicis:

Fata regunt orbem, certâ ſtant omnia lege.

Et de Tiberio teſtatur Suetonius, eum circa Deos negligentiorem fuiſſe, utpote Mathematicæ addictiorem, & plenum perſuaſionis, omnia fato agi. Sed benè habet, quod autori ſanior ſententia placuerit, quæ libertatem adſtruit & agendi indifferentiam, etiam invitis Saturno & Iove, potentiſſimis Dîs. Eccleſiaſtici ſcriptoris libro Sapientiæ cap. 8 vox eſt: *à fine ad finem pertingit fortiter, & omnia diſponit ſuaviter.* De Planetarum, uti & ſignorum in hæc potius, quam illa corporis membra facultate multa diſſeri ſolent, quæ an invictis rationibus nitantur, neſcio. Luna plena non minus hydrocephalis, quam aſcite laborantibus gravis eſt, cum tamen in illis caput, hic ventrem occupent aquæ. Poriſmata, quæ inde ſe deducturum promittit ſcriptor capite 8, quantivis erunt precii, modò poëticis fabulis minus involuta. Caput 9. jucundis nec ineptis ſpeculationibus vacat. Capite 10, 11, 12 contenta placent. Diſtinctiones domiciliorum in cœlo agnoſco, ſed quæ apud alios ſcriptores plena ſunt ineptiarum, ne ſupellectile ſua carere Planetarum domos quis credat. Primam domum vocant vitæ, ſecundam facultatum & ſubſtantiæ, etiam portam inferni, tertiam cadentem, manſionem fratrum, quartam profundum cœli, angu-

angulum terræ, quintam gaudium Veneris (opinor in hac illam cum Marte deprehenſam,) ſextam gaudium Martis &c. ultimam vocant cacodæmona, à quibus, qua eſt prudentia Autor, ſedulo cavebit. Peculiares horum domiciliorum in hominem virtutes quotidiana experientia non minus falſas eſſe evincit, quam veras. Ajunt Solem in Ariete facere communiter homines ſubrufos, ventre exili, amicos habentes plurimos, idque in primis decem gradibus. At à decimo gradu ad viceſimum (diceres Solis veſtigia preſſiſſe) facere nigros, iracundos, ſuſpicioſos, fraudulentos, ſeptos inimicis pluribus, qui hunc venantur (ita loqui amant) ad mortem: à vigeſimo porrò ad trigeſimum rufos, croceo permixtos colore, ſolitarios, meditantes inſidias. Pari modo de ceteris ſignis pronunciant. Et ut exemplum Iatro-Mathematices ipſorum adferam, ajunt: Quibus ſtranguria moleſta eſt frequenter, vel calculus, hi communiter nati ſunt Sole in Ariete, vel Geminis exiſtente. Qui in piſcibus nati ſunt, iis venena metuenda, & torſiones ventris. Saturnus in Cancro genitalium partium dolorem facit. & ſimilia plura, ob quæ rideat Democritus, vel ad ilium rupturam. Quæſtio iſta, An vita hominis poſſit prolongari, mordebit Fati patronos, qui Dei de vita hominum ac morte temporali decretum abſolutum eſſe volunt, omnisque conditionis expers. Memini me cum puer eſſem, præclara multa ſuper hac re legiſſe in opere quodam Theologico Ægidii

Hunnii. Ne prolixior ſim;in argumento nobili, at difficili ac abſtruſo verſabitur prodromi autor. quem, quisquis ſit, virum judico variæ eruditionis, & ἐν κύκλῳ παιδείας [*in toto ſcientiarum ambitu*] verſatiſſimum. Nec dubito, quin eam in hoc opere adhibiturus ſit prudentiam, ne inveniant imperitia ac malevolentia, quod arrodant, aut naſo ſuſpendant. Alias hæc Philoſophiæ pars, niſi ſobriè & religioſe tractetur, obtrectationi obnoxia, ac cavillis oportuna eſt quam maximè. Dixi ſententiam Vir ampliſſime, ſed non ex tripode. Ab ea provocabis, cum voles,vel ad infimos Quiritium. Vale & παῤῥησιαστικῶς [*libere*] ſcribentem apud prodromi autorem excuſa, qua potes. Ipſ. Non. Sextil. 1630.

148.

IACOBO PETITIO.

Reſponſum ad literas tuas diſtuli,Petiti ſuaviſſime,in id tempus,quo in urbem veſtram confluere ſolent convivæ annales,& Bibulorum (illuſtris ea Romanorum familia fuit) plena ſunt omnia. Æquum putabam, ut dum me quoque inter illos deſideras,aliquod mei apud te pignus deponerem, ne prorſus abſens eſſem. Quo minus veniam duo in cauſa ſunt. Odi menſas veſtras ob longos accubitus & ſedentarias moras, quæ meridiem veſperæ, tenebras luci annexere ſolent. Et dum in orbem bibitis, Principumque ſaluti impensè ſtudetis, vereor ne affligam meam. Eſt & aliud: uxori propinquitas partus

adeſt;

adeſt, ut ille apud Plautum loquitur. Iam Lucinam invocat, quo rerum ſtatu nefas fuerit Amphitryonem peregrinari. Vos interim ſodales curas pellite, & natis in uſum lætitiæ ſcyphis fruamini, ac cubito remanete preſſo. Non jam ad portas Hannibal eſt, qui gaudium veſtrum turbet, non jam finibus inſtat vaſtator Cuculus, non caſtrorum metatoribus, non tot ephoris opus eſt, qui caveant, ne quid Reſpublica detrimenti patiatur. Veſtra eſt Amersfortia, in gratiam vobiscum rediit Iſala, alia rerum omnium facies eſt, ex atratis candidi facti eſtis, ex timidis audaces, ex feminis viri. Accinam vobis cum Horatio:

Nunc eſt bibendum, nunc pede libero
Pulſanda tellus, nunc ſaliaribus
Ornare pulvinar Deorum
Tempus erit dapibus, ſodales.
Antehac nefas depromere Cæcubum
Celles avitis, dum Capitolio
Dux ille dementes ruinas,
Funus & imperio parabat.

Scripſit Athenæus libros δειπνο-Sophiſtarum. Vos, ne Sophiſticam agatis, bona fide, hoc eſt, amyſtide bibite. Aliud hoc tempore vobis præceptum non dabo. Nec enim jam Socratici eſtis, aut Nazaræi, ſed Pinarii ac Potitii. Munus tuum jam penè inter dentes periit. Nos datori gratias habemus maximas, eumque hortamur, ut pergat benefaciendo Deos imitari. Viduam, uti juſſiſti, in partem muneris admiſimus. Addam

aliquid è Philoſophia petitum. Dum fervet Sirius, apparet in caſeolis tuis documentum traditionis Ariſtotelicæ, ex putri materia generari animalia. Ex parvis latebris & fiſſuris prodire vidi ingentem exercitum. Dixiſſes locuſtas eſſe, ſed alarum expertes. Ego magnam horum fratrum lacteorum turbam cultello compreſſi, & vivos, ſemianimes, & ſpirantes epulas in viſcera recondidi. Niſi inopinatum quid interveniat, ſtatui vos inviſere, ubi canis latrare deſierit. Vale. 10 Aug. 1630.

149.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

N*Obiliſſime Haeſtrechti*,

Cum non habeam, quod ſcribam, oculis tuis auribusque dignum, hoc unum ſcribam, me benè valere, & memoriam tui noctu ac interdiu animo circumferre. Si nimium dixiſſe putas, crede poëtam ſcribere, cujus generis homines amant hyperbolas, & exaggerationes. Heſterna die, cum pro Curia ambularem, ubi falſa veris miſcere ſolent non jurati teſtes, intellexi Principem Auriacum hac hebdomade Haga diſceſſurum, partim ut Principem uxorem, valetudinariam ex nupero abortu, ad Brabantiæ confinia deducat; partim, ut quæ nova caſtella condere cœperunt Sylvæducenſes, coram luſtret. Obiit hac ſeptimana filiola natu minima, Charlotta, ut jam familiæ ſpem omnem ſuſtentet filius & filia. Quam ego Principibus tantis ſum felicior,

licior, quam diis conjugalibus gratior, cui jam octavam prolem peperit uxor, & quidem ejus ſexus, quem ad ſceptra admittit Britannia. Non habuit plures animas orbis terrarum, quo tempore relliquias humani generis Arca ſervabat. Sed quid jocor? Tempus eſt ordiri gravem ſermonem, regni de rebus. Legatus Regis M. Britanniæ ante paucos dies in conceſſu Ordinum verba fecit, expoſuitque: regem ſuum cum Hiſpaniarum rege pacem feciſſe, nosque hortari ſeriò, uti ipſius exemplo Induciarum conſiliis aures commodemus. Accepi minus gratam fuiſſe hanc orationem noſtrorum plerisque, iis nempe, qui ſagum togæ præferunt. Mantua ſtratagemate à Cæſareanis capta, uti Gallorum animos fregit, ita Venetis neceſſitatem impoſuit, omnem belli vim Veronam Breſciamque convertendi. Gallus ſuperatis Padi fontibus recta ad caſtra Spinolæ properare dicitur. In acie novaculæ res jam poſita videtur, & inclinationem propediem facturus eſt Mavors. Suecus in Pomerania ſucceſſus ſuos urget, ac cedentibus inſtat. Adhuc Hagæ moratur Neoburgicus, profuſæ, ut ajunt, in multos liberalitatis. Fortè proxima hebdomade Ultrajectum excurram. Num te illic videbo? Fac ſciam. Vale. 20 Aug. 1630.

150.

IACOBO VANDER STRATEN.

A*mpliſſime, doctiſſimeque vir,*

Poëmata mea, quæ jam pridem ſparſim edita

edita vidiſti, in faſciculum collecta mitto. Ita Deos imitor, Triptolemum, Cererem, Floram, qui ſparſas fruges herbasque conſervare amant. Acceſſere tamen & quædam hactenus inedita. Libellus mole eſt exiguus, ſed argumento magnus, qui præterquam quod à ſacris ordiatur, juxta illud veterum, Ab Iove principium, etiam patriæ noſtræ triumphos, & celebratas toto orbe victorias exequitur. Illa dum feliciter pugnat, dum fines ſuos ultrà Oceanum promovet, dum Hiſpanicæ potentiæ nervos incidit, ſequor encomiaſtes, totumque Helicona cieo, Muſisque facundiam ſuam extorqueo, ne ſine vate ac virtutum tantarum teſte pugnaſſe Batavos credat poſteritas. Sed quam vellem hoc ſtudiorum genere me expeditum. Videor jam porrò publico debere ſimiles πανηγύρεις, [*laudum celebrationes ſolemnes*,] & qui ſæpius in patriam officioſus fui, obſtrictus quaſi judicor idem factitare in poſterum. Tu, mi Stratene, mecum opta, uti Inducias aliquando celebrare liceat, neglectis claſſicis ac belli furoribus. Eas nos ſperare jubet Legatus Regis Britannorum, cujus orationem in conſeſſu Ordinum ſuper ea re habitam puto jam te vidiſſe. Vrget Rex brevem & categoricam reſponſionem. Dux Neoburgicus Hagæ adhuc moratur. Tranſiit hac Princeps Auriaca Aquisgranum ad fontes Spadanos profectura. Vehitur lectica à mulis Italorum & Hiſpanorum more. Solatia valetudinis à balneis & fontibus ſperat, ne ſæpius abortiat.

ſiat. Tanti intereſt proletarios eſſe Principes, hoc eſt plurium liberorum patres, quo pluribus munimentis (ut Taciti verbis utar) inſiſtant. Domi noſtræ per Dei gratiam omnia ſalva. Vale. 28 Aug. 1630.

151.

IACOBO PETITIO.

A*Mpliſſime, doctiſſimeque vir*,

Cum à vobis diſcederem, commodum Amſtelodamum veni, ut funus reverendi viri D. A. Borrii una proſequerer, quem ingenti pullatorum ſyrmate extulimus. Mirabar ego tantam in illa urbe reperiri hominum ἐπιεικῶν [*æqui bonique amatorum*] frequentiam. Inter primos ego nigrum agmen duxi. Is ſcil. homini, extero honor debebatur. Ponè me ſequebatur facultatis dignitate prior Epiſcopius, aliique ejusdem cum defuncto ordinis. Omnia placidè abſque turbis transacta. Credebam & hoc eſſe aliquod libertatis ejus, quam ſperamus, documentum. Nec enim ante & tuto vivere, & tuto mori licuit Remonſtrantibus. Exempla non deſunt eorum, qui mortui pœnas dederunt, à quorum cadaveribus ferale lucrum reportarunt avidæ Prætorum manus. Gratulamur nos & ſeculo, quod miteſcere jam incipit, & illi, qui jam exceſſit, viro, quem poſt labores jam manet ſuum otium, poſt pericula ſecuritas, poſt exilia cœleſtis patriæ non impedita fruitio. Senem illum compellavi πολλῶν ἀντάξιον ἄλλων. [*unum multis*

multis aliis æquiparandum.] videtur mihi inverſo naturæ ordine à ſenio vires capere, & veluti juveneſcere. Vidi quoque publica Pacificæ gentis delubra, minasque Murorum ingentes, & ſpem ſurgentis Iuli, ut ad Maroneum illud alludam. Faxit Deus ne aliquando ferocientes Danai exclament: convellimus altis Sedibus, impulimusque. Nummos illos triumphales expectat ſibi mitti Overbeecquius. Petit etiam unum ſibi cudi rector Screvelius. Precium tibi reddi curabimus. Quæ mihi humanitatis officia præſtitiſti, cum iſtic eſſem, memori mente circunfero. Rependam, ubi potero. Domino de Haeſtrecht libellum hunc poëmatum meorum velim tradas, ea lege, uti eundem tradat egregiæ virgini Mariæ Schuurmans. Cum apud vos eſſem, ipſe decreveram illi exemplar de manu in manum tradere, ſed quod illi deſtinaveram, ceſſit Nobil. Plooſio. Vale vir chariſſime, cum uxore ac liberis. Fratres Borrios ſaluta, nec non ocreatum meum amicum, quem jam ſernominavi. Forum Valckenburgicum jam fervere incipit equis & equabus non unius generis. 10 Sept. 1630.

152.
CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obiliſſime Myli*,

Quæ res Italis poëtis bilem jam pridem movit, etiam mihi ſtomachum concitavit. Perſtrinxi nebulonem iſtum verſibus Lycambeis, ne

ıe inultum quoque per me ſinerem magnum
?etrarcham. Non potuit moderatæ orationi
ocus eſſe in tam enormi ſcelere. Monachum
ſtum , quà Monachum exagitare nolui , ne ini-
juius in totum ordinem deſtomachatus fuiſſe
ridear , Vnius ob noxam. Si N. T. ita viſum ,
er me licet, uti videant Veneti,etiam apud nos
harum eſſe iſtius poëtæ nomen. Librum iſtum
Monumentorum antehac mihi non viſum evol-
i cum voluptate , qui maximorum mihi viro-
um memoriam , & eximiæ multorum doctri-
ıæ , virtutumque non vulgarium exempla ob
culos poſuit. Quos enim vivos in ſcriptis ve-
ierati ſumus , eorum mortuorum quoque re-
ordatione non leviter afficimur. Monet quo-
jue ſepulchrorum conſpectus , utcunque ma-
narum animarum domicilia claudant urnæ,no-
ninis tamen claritate illas Libitinam effugere.
ıveo ſcire , per quem libellus meus Duci Neo-
urgico exhibitus ſit. Vbi reverſus fuerit , for-
è expediet memoriam refricari. Si Ieſuitarum
ac in parte audit conſilia , nihil eſt quòd ſpe-
em. Sciunt & mihi fœnum eſſe in cornu. Non
ıvent niſi ſuæ religionis hominibus , malo mo-
e , qui literarum ſtudia ex partium ſtudiis æſti-
nat. Vale vir ſumme , cum uxore ac familia
mni. Nos per Dei gratiam valemus rectè.
ugd. Bat. 22 Sept. 1630.

153. THEO-

153.

THEODORO GRAVIO.

C*Hariſſime Gravi*,

Is qui haſce literas tibi tradet, vir eſt non vulgari mihi junctus neceſſitudine, vitæ adhæc famæque illibatæ. Artem Notariatus hic ſuperioribus annis feliciter ſatis exercuit. Poſteà edictorum in cauſa religionis rigor ipſum cum aliis in Sueciam propulit, unde jam ad ſuos reverſus ſedem domiciliumque in urbe veſtra figere ſtatuit, eandemque Notariatus artem ibidem exercere. Verum cum ad hanc rem conſenſu ac ſuffragatione Ampliſs. Conſulum opus ſit, rogo obſecroque uti virum hunc parenti tuo de meliore nota commendare velis, quo voti ſui compos fieri poſſit. Ego hoc in reliquis tuis erga me meritis reponam. Proles nuper mihi nata in ipſo vitæ limine obiit. Ingreſſa eſt theatrum vitæ hujus, ut exiret. Vxor hanc mortalitatis vicem ægerrimè fert, affectu magis ac matrum στοργῇ [*naturali amore*] mota, quam ratione. Ne enim improlis ſit, reliqui ſuperſtites abundè cavent. Frater tuus rectè valet, fringillis capiendis intentiſſimus. Cum nuper Amſtelodami eſſem, cum parente tuo Woerdam conceſſeras. Matris tuæ matronæ honeſtiſſimæ, ac omnium veſtrum ſtudioſiſſimæ, obitum doleo. Tu dole, ſed ita ut Chriſtianæ ſapientiæ locum des. Non periit, uti vulgari errore loqui ſolemus, ſed abiit, tranſiitque in loca lætiora. Hoc

cum cogitas, apud beatos beatam agere, dolori tuo quis locus? Vna & vera cogitatio obverſetur aſſidue, commune hoc mori eſſe, æquè ac illud naſci. Mens quæ ad iſta aſſurgit, ad luctum non demittitur, & ſcit mortem humano generi non tam ſupplicium eſſe, quam tributum. Vale & parentem ſaluta. 28 Sept. 1630.

154.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obiliſſime Myli*,

Catecheſin iſtam Pontificiam propediem videbis verè Catholicam, & orthodoxam. Vbi otii pluſculum nactus fuero, aggrediar metamorphoſin, fortè non inutili labore. Sylvæducenſes operoſis & ad oſtentationem comparatis diſputationibus, qui converti poſſe putant, fruſtrà ſunt. Hoc agendum, ut ipſis conſtet, in multis nos fidei articulis cum ipſis convenire, idem cum ipſis Apoſtolicum Symbolum, eademque trium primorum ſeculorum ſymbola confiteri. Adhæc Eccleſiæ priſcæ ritus quoſdam non inutiles, ordinis ac εὐταξίας [*decori*] ergo, non aſpernari: aliquam quoque Pontificum Romanorum ſupra alios Epiſcopos eſſe dignitatis, jure humano, prærogativam: Veterem Eccleſiam Romanam rectè ſenſiſſe & orthodoxam fuiſſe, at ſparſa eſſe in agro Domini dormientibus paſtoribus zizania: & labentibus cum imperio ſeculis plus ſibi vindicaſſe Pontifices, pronis etiam Eccleſiaſticorum, quæ humana

Z eſt

eſt imbecillitas, in ambitionem & avaritiam animis. His & ſimilibus præparandi, quos ad ſaniorem mentem revocatos cupimus. Calidis illorum conſiliis qui in Pontificem tanquam ipſiſſimum Antichriſtum illis in locis debacchantur, Pontificios omnes à ſpe ſalutis æternæ excluſiſſimos clamant, nihil proficitur. Nec enim iſtiuſmodi via inſtitit Paulus, qui factus eſt omnibus omnia, ut aliquos Chriſto lucri faceret. Sed de his alias latius. Verſiculos D. Hugenii acutos & plenos genii, uti omnia ejus, cum voluptate legi. Videbunt Veneti non infeliciter hic pangi verſus, nec Petrarchæ etiam hic deeſſe ſuos cultores. Cum nuperrime Vltrajecti eſſem, tradidit mihi D. Buchelius I. C. vir antiquitatum & ſecretorum Bataviæ ſcrutator ſtudioſiſſimus hanc ſchedulam, ex qua videbis, quid in mea cauſa apud Principem facto opus ſit. Ea eſt familiæ meæ ratio, ut iſtiusmodi ſolatio quam maximè egeat. Vale vir Nobiliſſime ac præſtantiſſime, ac litterarum cultores ac Academiæ hujus veterem hoſpitem favore tuo proſequi perge. Lugd. Bat. 5 Oct. 1630.

155.

IACOBO VANDER STRATEN.

NEc tu meis, nec ego tuis votis obſecutus ſum, Stratene doctiſſime. Veniam ergo petimus damusque viciſſim. Vbi res meæ ſinent, ſuperveniam inopinanti. Væ agris, væ cuniculis, ubi venator ego pavidis animalibus à tergo

tergo inſtitero. De litteris tuis ne ſis ſollicitus, probe eæ curatæ ſunt. Negligentiæ meæ imputa, quod non reſponderim citius. Iam pudor eſſet non reſcribere, ubi munuſculis tuis me prævenis. Ego bulbos iſtos magnifacio, ob ſuperba nomina Helvetiorum & Coronarum. Facile illi inter reliquos meos flores minorum gentium excellent, & tua liberalitate aliquis quoque. Floræ cultor videbor iis, qui hanc inſaniendi artem magnis ſumtibus profitentur. Quid ſupereſt, niſi ut iis precer propitiam hyemem & minus novercantem terram, penes quam eſt vel ſævire in barbaros hos flores, vel parcere exteris. Memini me aliquando de iis ſcripſiſſe:

— hic lumina paſcit
Tulparum venerandus honos, preciumque coloris
Mirantur tam grande ſui. ſtat margine quædam
Diſcolor, hæc varia folium vibice flagellat.
Sanguineis hæc tincta notis, hæc cærula fundo eſt,
Hæc umbone rubet. fulvumque intermicat illi,
Illi purpureum. totos facundia fontes
Laxat, & hac ipſa Batavus jam cernit in herba
Stultitiæ documenta ſuæ. ſuſpenditur auro
Immitis ſpolium Boreæ, brumæque rigentis
Opprobrium, & levibus pignus violabile cauſis.

Vnum hoc me anxium habet, quibus officiis nomina mea apud te expungam. Verum, ut ut facultas impræſentiarum remunerandi deſit, non deeſt tamen conſtans & perpetua voluntas tibi hoc pectus fide, beneficentia, obſequio probandi. Vale vir ornatiſſime, & literas cum

noſtris ſæpiusculè commuta. Vale. 17 Octob. 1630.

156.

IOHANNI UYTENBOGARDO.

R*Everende Vir*,

Sparſus hic fuit per urbem noſtram rumor, D. Polyandrum nonnullis intimæ admiſſionis (uti putabat) amicis dixiſſe: *Quicquid mollius leniuſque ſcriptum reperitur in ſpecimine, à ſe profectum eſſe, reliqua aſperiora collegarum eſſe.* Hoc an verum, an falſum ſit, non attinet dicere. Illud certum, collegis ejus hoc ipſum innotuiſſe, qui haſce ejus artes acerbius inclementiusque perſtrinxere, quaſi hoc ageret, ut ſcripti iſtius invidiam à ſe in collegas ſuos derivaret, & Remonſtrantium gratiam aucuparetur. Rogavit itaque me obnixe, per D. Voſſium internuncium, vobis uti ſcriberem, ne, ſi forte hæc res ad aures veſtras pervenerit, ejus in reſponſo veſtro meminiſſe velitis, ne collegarum ſuorum invidiæ ac odiis, quorum jam ſemina jacta, miſer objiciatur. *Negat ſe ita dixiſſe.* Nec quid momenti ad cauſam iſtam, quam agitis, adferre poſſint vanæ iſtæ voces, video. Putat D. Voſſius recte vos facturos, ſi hac parte ipſi parcatis. In ceteris nihil præſcribit. Noſtis Pamphi[li] mores indolemque. Videtur miteſcere, & ma[li]gnatum conſiliis nonnihil attendere. Hoc ſcio non bene ipſi cum tetrico ac ferreo profeſſo[ri] convenire. Velim, niſi moleſtum fuerit, *trib.*

te verbis reſcribere, an quid inaudiveris de Polyandrico iſto malagmate, & an metuere debeat, ut ejus mentionem ſitis facturi in reſponſo veſtro. Me judice, digna non ſunt, quæ in ſerio ſcripto locum inveniant. Cum legiſſem Specimen, vix prurientem calamum continere potui, quin margines harum pagellarum his lineis extemporaneis conſpurcarem. Vtinam tutiore loco viverem. Forte & hoc propediem dabitur. En, in ipſo limine ſpeciminis impingunt, quod inauſpicatum. Quam improbe aut imperite detorquent illa verba *hoc Socinianum*, *hoc Pelagianum eſt*, & plura iſtiusmodi. Vale Vir ampliſſ. & doctiſſime. Lugd. Bat. Kal. Decemb. 1630.

Specimen paucis hic placet plures exſibilant & meritò.

157.

EIDEM.

R*Everende vir, & Frater in Ieſu Chriſto obſervande,*

Objecerant inter alia Pamphilo Collegæ ſui, procul dubio futurum, uti à Remonſtrantibus publico ſcripto ipſis exprobrarentur ea ipſa, quæ hic illic, ut lenior videretur, effutiverat. Addiderat tetricus ille, *Tu hoc dixiſti Barlæo, quem ſcis eſſe hoſtem Eccleſiæ, qui illud ipſum ad Uytenbogardum & Epiſcopium perſcripturus eſt.* Quibus vocibus perculſus ille pene ſupplex petiit, uti apud vos intercederem, quanquam ipſi aſſeveraſſem, nihil me ejus rei ad vos ſcripſiſſe. Iam lectis

tuis litteris, per D. Voſſium ipſi hunc metum abſterſi. Tragœdiam hanc ipſi concitavit Ariſtarchi autor, qui Walæo rem omnem aperuerat. *Prodromum tuum avidiſſimis oculis hauſi, ſed autorem, datoremque, licet abſentem, animo arctius complexus fui. Vt ut ætas, nondum effœta eſt in te priſtina dicendi vis, & fluit, uti olim, facundiæ tuæ torrens minime lutulentus. Non facile Septuagenarium te* (in proverbio eſt Sexagenarium) *de ponte dejicient* IIII *viri. Etiam illud proverbio apud Romanos jactari ſolebat: Salva res eſt, ſaltat ſenex. Liceat & nobis dicere: Salva res eſt, ſcribit ſenex.* Ille cujus Theologicum σφάλμα [*erratum*] nuper paxillo ſuſpendiſtis, ἐν χείλεσι δάκνει. [*labia mordet.*] Primo reſponſum ipſe minabatur, poſtea alios ut reſponderent incitavit; jam audio ipſum Satyram velle reponere. Quod ſi fecerit, forte alicui grave erit legere illa Satyrici:

Semper ego auditor tantum, nunquamne reponam,
Vexatus toties rauci Theſeide Codri? &c.

Si ſapiet, ſilentio ſe ulciſcetur. Quia petis, mitto reliqua quæ in margines inter legendum conjeceram. Quid dicam, in illo libello, ut Plauti verbis utar, *Specimen ſpecitur, ignorantiæ, maledicentiæ, verſutiæ, & ægri in Remonſtrantes animi.* Quibus animis prodromum veſtrum exceperint, nondum intelligere potui. Locum illum in Eubulo Teilingii de rebus ad ſalutem ſcitu neceſſariis, velim vos propius conſulere. Vale Vir doctiſſime & chariſſime. 6 Dec. 1630.

158. EI-

158.

EIDEM.

R*Everende vir,*
Profeſſores noſtri lecto Prodromo gratulantur ſibi ſuper rotunda veſtra quoad Trinitatis dogma confeſſione, ſperantque futurum, uti laudabili ac felici ſucceſſu hic litterarius conflictus decurrat. Petitioni quoque veſtræ ſeriæ ac æquiſſimæ obſequi non gravabuntur. Iam ſudant ut neceſſitatem iſtius dogmatis probent. Fabricant arietes, quibus Socinianos de cœlo deturbent. Vnus hic erit: Qui credit in Chriſtum ſalvabitur, qui non credit condemnabitur. *At credere in Chriſtum eſt credere in verum Deum*, *ſecundum vos*, qui Chriſtum verum & coæternum Deum agnoſcitis. Ergo hoc negantes, non ſalvabuntur, quia non credunt. Sed facile ſe expediet Arrianus, qui verum Deum Chriſtum agnoſcit, licet non coæternum. Socinianus forte dicet, Dei vocem varie ſumi. Remonſtrans, eum qui in Chriſtum credit, qui verus Deus eſt, ſalvandum, non autem, eum qui credit in Chriſtum *quatenus* eſt Deus coæternus, coeſſentialis, &c. quaſi neceſſitatis ſalvandi fundamentum ſit in illis reſtrictionibus Deitatis. Alter hic erit: *Maledictus qui confidit in homine.* Sociniani confidunt in homine. Ergo. Sed dicent, eum, qui confidit in Chriſto confidere in Patre, & ſic in Deo terminari fidem. Negabunt etiam Chriſtum eſſe ψιλὸν ἄνθρωπον.

[*nudum hominem.*] Habent enim & ſuos Deitatis modos. Ex his de reliquis judicate. Procul dubio & illum locum adducent Ioh. 17. Hæc eſt vita æterna, &c. reſponſio notiſſima eſt. Deliberant IIII viri an jamjam velint edere hunc Epidromum ſuum, an expectare donec prodierit veſtra reſponſio. Hoc poſterius ſuadet Polyander, in prius inclinant tres reliqui. Valde exagitabunt illud veſtrum de Athanaſiani Symboli autoritate, aut potius ſuperbo ac præfidenti exordio judicium, quod in Apologia habetur. Velim D. Epiſcopium legere præfationem Eraſmi in Hilarium. Exſtat in Volumine Epiſtolarum. Eſt ibi locus de minus neceſſariis circa Trinitatem controverſiis. Velim etiam vos inſpicere reſponſum Walæi ad Ioh. Arnoldi Enchæreſin Molinianæ Anatomes, pagina 308. Illic Pelagianismi crimine infamat verba Confeſſionis Gallicæ. Putat Corvinum citare verba Confeſſionis Belgicæ, at Gallicæ ſunt Confeſſionis. Hunc, in finem hoc moneo, ut perſtringatur petulantia illa & temeritas, qua quicquid minus arridet Pelagianismi aut Socinianismi odioſis vocibus traducunt. Error eſt iſtius Imperatoris Tetrici craſſus. Debebat in veſtro reſponſo poni libri pagina primâ verſâ, ut ſolus nudusque ſplendeat in oculis lectoris, cui ſæpe non vacat omnia perlegere. Advertite non videor hoc fruſtra monere. Vale Vir prudentiſſime & Epiſcopium ſaluta, quem gaudeo tandem incaluiſſe. Qui dierum curas partitur cum Profeſſori-

feſſoribus, diſcat noctes partiri cum conjuge. Illi meis verbis gratulare ſeras Nuptias. Raptim, 19 Dec. 1630.

159.
CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obiliſſime Myli*,

Redit ad te Catechiſmus iſte Catholico-Romanus, jam factus Catholico-Reformatus. Planè alium vultum induit, & voces iſtas dedidicit, quibus loqui amat Curia Romana. Animo meo obſecutus fui, & libens hunc laborem exantlavi. Diu enim me momordit iſta Catecheſis Excalviniſata, cui hoc qualecunque vindictæ genus jure Talionis debui. Sic ars deluditur arte. Ipſi præiverunt. Non exiguo labore mihi ſteterunt iſtæ interpolationes. Addidi, ne ſine ratione poſita mutaſſe videar, loca Scripturæ, Conciliorum, Patrum, quæ eo quo potui judicio ſelegi. Vtinam fructum hinc aliquem percipiant Sylvæducenſes, aliique, quibus placent impenſius decreta aulæ Papalis. Hoc velim primo, libellum hunc ita mutatum attentius perlegere D. Uytenbogardum, cui effœta ætate mens integra vegetaque. ut ſi quid oculos meos effugerit, id annotet corrigatque. Ab acerbis reſponſionibus abſtinui. Largitus fui, quicquid ſalva veritate largiri nos fas fuit. Deinde ſi viro iſti non placeat labor, velim ad Concionatores Sylvæducenſes transmitti, judiciumque illorum rogari ſeriò. Nam niſi his probetur, ſine fructu

foret omne quod agitur. Illud cavendum, ut de autore pauciſſimis conſtet, aut potius nullis, ſaltem non Contra-Remonſtrantibus. Suſpectum enim ipſis eſt, quicquid à noſtri ordinis hominibus proficiſcitur. Principis rogatu hoc negotium Paſtoribus commendari poſſet, aut aliis primoribus ejus urbis. At hoc omne prudentiæ tuæ prorſus committo. Vale Vir nobiliſſ. & mei ſtudioſiſſime, uxorem, filios, filiasque meis verbis ſaluta. 21 Dec. 1630.

Potuiſſent ex mente Remonſtrantium hic illic quædam accuratius dicta fuiſſe. Sed nolui hic agere noſtram cauſam, ſed Reformatorum potius adverſus Pontificios. Non ſine cauſa hoc moneo.

160.

SCHOLARCHIS
Scholæ Amſtelodamenſis.

VT Petrum Poppium A. A. veſtris commendem, rationum momenta operoſè non conquiram. Nec enim aut Dictaturam, aut Faſces, aut Quæſturam appetit, ſed Grammatiſtæ munus minimè invidendum. Ad eam provinciam non ſolum idoneum arbitror, ut meliore loco dignum putem. Jam enim ante Scholarum curriculum emenſus ad Academiam tranſiit, à qua tamen, morte optimi parentis, & acciſis matris rebus, pedem retrò ferre coactus fuit. Modeſtiam & morum ſuavitatem ſpirat vultus. Pietatis ſtudia vel invito extorquebunt Eduardi Poppii patris pia recordatio, à quo viro vel ipſa

pieta

pietas præcepta capere potuit ſeverius vivendi. Sanè è libris ejus poſthumis ſeculum hoc noſtrum exulceratiſſimum diſcit, Deo ac Ieſu Chriſto conſcientiam ac mentem ſine fuco debere. Quare, ut virum hunc promoveatis, à propriis quoque virtutibus inſtructum, rogo. Omnino confido, illum Scholæ veſtræ uſui futurum. Quod Deus ille donet, quo teſte hæc ſcripſi. Valete. Lugd. Bat. 1630.

161.

D. OSDORPIO.

Doctiſſime Vir,

Commendavi amicorum rogatu Ampliſſimis Scholæ veſtræ Curatoribus Petrum Poppium, uti locus aliquis illi inter tuos ὑπηρέτας [*ſubditos tibi præceptores*] eſſe poſſit. Nec gravaberis opinor tu ſuffragatione tua noſtris verbis pondus addere. Collegam habebis moribus facillimis, indole optima, & qui filius τοῦ πατρὸς εὔχεται εἶναι. [*illius patris gloriatur eſſe.*] Scientiæ abunde habet ad Grammaticas lectiones; ætatem quam revereatur pueritia prudentiam, qua moderetur impoſitos diſcipulorum mores. Nec dubito, quin ex eorum ſit futurus ordine, qui officii ſui eſſe ſciunt leges accipere, non ferre. Inaudivi cum malignis iſtic quorundam ingeniis te luctari. Sed hæc ad animum noli revocare. Levius fiet patientia, quicquid indignatione corrigi nequit, aut ſi illa fruſtra ſit, non deërit tibi magiſtratus ſeverius imperium,

perium, quo tumor ille pædagogicus deprimi poſſit. Vale. Prid. Cal. Ian. 1630.

162.

ARNOLDO BUCHELIO.

Librum iſtum Cæſaris Vannini, quo me beaſti, doctiſſime Bucheli, per otium à capite ad calcem perlegi, idque eo avidius, quod magnum aliquid polliceri videretur Inſcriptio, Amphitheatri Divino-magici, Chriſtiano-phyſici, & Aſtrologo-catholici. Quam hæc ſunt ſesquipedalia & veluti torno elaborata nomina. Inde autoris nomen, qui Iulium Cæſarem appellatione refert, magna expectatione animum meum erexit. Rem quod attinet, ita judico, illum felicius cordatiusque philoſophari, quam res ſacras aſſerere. Probanda ſibi ſumit religionis κεφάλαια [*capita*] ſed non iis ſemper argumentis, quibus ea fulciri fas eſt. Frigida probatio, tacitæ improbationi vicinior eſt. Hoc etiam agit, ut paradoxa ſubinde adſtruat, ſed addita ſalutari clauſula, *niſi Eccleſia Romana ſecus ſtatuat.* Hanc toties aggerit, tamque ſollicitè, ut ſuopte judicio videri poſſit heterodoxa adſtruere. Meticuloſæ illæ limitationes & cautelæ animi ſigna ſunt ſibi male conſcii, & ſubdolè prævaricantis. Turpiter paſſim adulatur Loyolitis, quos veneratur, non quod diligat, ſed timeat. Nec deeſt tamen quod in ſcriptore iſto probem, dictionis perſpicuitatem, orationis facilitatem, & rerum Philoſophicarum peritiam non vul-

vulgarem. Ex fide dignis autoribus habeo, illum ipſum Vanninum Tholoſæ miſerè periiſſe & atheiſmi crimine ad flammas damnatum. Summa hæc iſtorum hominum imprudentia eſt, quod tales cum ſint, ſibi ſolis non ſint. Virus enim ſuum diſſeminando nulli utiles eſſe poſſunt, ſibi verò certiſſimam perniciem creant peſtiferam doctrinam propagando. Amſtelodamenſes Scholam illuſtrem erigere jam ſeriò parant, eo conſilio, ut dimiſſos ſcholis ſuis trivialibus juvenes Philoſophiæ literarumque ſtudiis inſtrui curent, nec neceſſe habeant cruda ſtudia & annos conſilii expertes in Academiam protrudere. Meam operam in profitenda Philoſophia efflagitarunt. Nec denegavi. Quid faciam, mi Bucheli, excarnificor hic continuis prælectionibus, exigui lucri ſpe, quo tamen hactenus familiam ſolatus fui. Mores inſuper ſtudioſorum & convictorum uſque adeò in pejus degenerant, ut non ad ſcholas ſed tabernas ac popinas miſſi videantur. Ita, quo fata trahunt non invitus ſequor. Obſequor Deo vocanti. Iuventutem pro modulo virium præceptis inſtitutisque Philoſophiæ ad capeſſendam Iurisprudentiam, Medicinam, Theologiam præformabo. Reliqua Θεȣ̃ ἐν γȣ́νασι [*Dei in arbitrio*] poſita putabo. Vtrum inſtitutum meum ſis probaturus, neſcio. Non improbant, quotquot de rerum mearum ſtatu propius edocti ſunt. Hæc celare te nolui, utpote affectu, conſilio, ope mihi antehac probatum. Vale vir humaniſſime, & qui novus ab integro naſcitur

annus,

annus, tibi, uxori, familiæque omni feliciter decurrat, benedicente Eo, Cujus nativitatis annum celebramus ſupra milleſimum, ſexcenteſimum trigeſimum primum. Raptim, die qui inter naſcentem & denaſcentem annum medius eſt.

163.

CORNELIO VANDER MYLE.

Nobiliſſime Myli,

Satyram iſtam Tiberinam, oppoſitam Satyræ, Dii Veſtram Fidem, filius tuus legendam mihi tradidit. Hui, quantum inter illas diſcrimen. Si ullibi, etiam hîc verum illud proverbium: Aliter ſues, aliter catuli olent. Indigna eſt illa poſterior, in quam quis ſeriò incurrat. Iudicium dixi pauculis verſiculis, quos ſi ita N. T. viſum, Ill. Molino mitte. Iam aliud exponam, majoris momenti. Non ignorat N. T. Senatum Amſtelodamenſem de erigenda Illuſtri ſchola, decreviſſe, quo præſtructi magis, ac Philoſophiæ litterarumque ſtudiis imbuti adoleſcentes, ad Academiam ſe conferant. Operam meam in profitendâ Philoſophiâ ipſi addixi, uti & in prælegendis hiſtoriis D. Voſſius. Mihi adſcriptum futuri laboris præmium, mille quingenti floreni annui, præter domum. D. Voſſio, qui hic ſtipendio gaudet mille ſexcentorum florenorum & inſuper emolumentis ducentorum florenorum, auctum ſtipendium ad bis mille & quingentos florenos, præter domum. Sed metuo, ne D. Voſſio litem moveant ſuper hac vocatione D. D.

Cura-

Curatores, quo titulo neſcio. Sui juris eſt, nec
am luculentum ſtipendium hîc expectare ha-
et. Nec ſine exemplo eſt, profeſſorem ex vici-
o loco aureo hamo invitari. Ingrediemur ur-
em diverſis animorum ſtudiis mirè fluctuan-
em. Sed non ero unguis, ut ajunt, in ulcere. Pla-
ent pacis ac concordiæ ſtudia, nulli ero gravis,
ntra Philoſophiæ cancellos ſtabo, nec irritabo
rabrones. Faxit Deus Opt. Max. ut hæc res
obis, Reip. & Eccleſiæ benè cedat. Cras, Deo
olente, Amſtelodamum cum uxore proficiſcar,
t domum habitationi deſignatam perluſtrem,
everſurus die lunæ proximo. Ibit & una Voſ-
us. Ita quo fata trahunt retrahuntque ſequen-
um. In Calendas Maji migrandum erit, niſi quid
adat inter calicem ſupremaque labra. Scripſit
nihi tribus verbis Ex-Hortenſius ſibi placuiſſe
Catholicum-Reformatum. De filio tuo tecum
eliberabo. Statui enim, ubi quid ocii nactus
uero, Hagam excurrere. Hæc obiter. Vale vir
obiliſſime ac præſtantiſſime, nec me hac fortunâ
a inebriatum puta, ut ſi quod alicunde adjicia-
ur rebus meis Corollarium, illud reſpuendum
redam. Vxori filiis ac filiabus plurimam ſalu-
em denuncio, quos omnes ac Te præſertim vir
mpliſſime hiſce novi anni auſpiciis Deo tute-
ari votis precibusque commodo. Raptim è
Muſæo 9 Ian. 1631.

In Anti-Satyram Tiberinam.

Litigat Adriacis Tiberis contrarius undis,
Et Satyra dignam ſeque ſuosque negat.

Nec

Nec ſolam ſe Roma nocens peccare fatetur.
Crimina non hæc ſunt noſtra, ſed orbis, ait.
Ipſe Theoninum dentem dum exaſperat autor,
Nec ſatis obſcurus, nec ſatis acer, hebet.
Pagina laxa fluit. nec ſat mihi fellis in illa eſt.
Hoc video vati deeſſe, fricare nequit.
Degenerat mala Roma iterum. quæ maſcula diſcit
Crimina, jam Satyras ſcribere dedidicit.

C. B.

164.

IOH. UYTENBOGARDO.

R*Everende vir,*

Omnia in ſchedula placent, tum diſcurſus ille de ſpirantibus & non ſpirantibus, tum libelli colophon. erudite, appoſite, ac non ſine ſale aliquo autori ſuas artes reponis. Quare noli diutius multorum expectationem morari. Profeſſorum libellum legam, otii plus nactus, & quid ſentiam, libere exponam. Excerpta illa Thyſio & Walæo fuiſſe lecta ante & viſa mihi retulit Polyander. Negant σοφιςικῶς [*captioſe*] ſibi viſa, quia non ſingulis. Heri Amſtelodamo reverſus ſum, ubi de commodis mihi ac D. Voſſio ædibus diſpeximus. Statuerat mecum ire Voſſius, ſed poſtero die cum accinctus eſſem itineri, mutavit ſententiam, ac filium natu majorem miſit. Scripſi D. Voſſium operam ſuam addixiſſe Amſtelodamenſibus. Hæc res Profeſſores noſtros, potiſſimum Theologos anxie habet. qui miſſis Hagam Magnifico Rectore & Theologo

ogorum uno Curatores incitarunt, uti cœptum
negotium interturbent. Vocatus Hagam ipſo-
rum mandato Voſſius, per literas à Syndico no-
ſtro juſſu Curatorum exaratas, & quidem im-
perioſe ſatis: ſumma literarum eſt: ne ulterius
ſe niſi conſciis Curatoribus Amſtelodamenſi-
bus obſtringat. Omnem lapidem movebunt, ut
virum iſtum retineant, non quod ipſi bene ve-
lint, oderunt enim, verum ut Amſtelodamenſi-
bus adverſentur, & optima procerum iſtius ur-
bis conſilia eludant. Voſſio firmandus animus
per D. Beaumontium, Reigersbergium, etiam
N. Mylium. Cum ipſis libebat exauctorarunt
virum, Collegio ejectum ignominioſe habue-
runt: convictores uti aleret; privatim, quos vel-
let, inſtitueret, interdixerunt: Synodicorum in-
ſuper rabiei ac tyrannidi objectus linguæ ac ca-
lamo cataſtas injici paſſus eſt. Cur non & illi
integrum erit, rebus ſuis conſulere? præſertim
cum nullis promiſſis ipſis obſtrictus ſit. Animis
opus eſt, & pectore firmo. Hoc agunt & agent,
ut conſilium de Schola iſta Illuſtri prorſus ever-
tant. Metuunt, ne ſi in illam urbem transmigret,
ipſorum opera aliquando utantur Remonſtran-
tes. Neſcio, quæ non Eccleſiæ fulmina ipſi mi-
nentur. At fruſtra, ſi modo ipſe ſibi conſtet, nec
Amſtelodamenſes deſerat. Si fecerit, pœnitebit
ipſum facti. Hæc argumenta, aliaque ipſi obji-
cite. Eſt jam Hagæ. Omnis mora in damno eſt.
Delegati Amſtelodamenſium monendi, ne ani-
mum deſpondeant. Primos impetus ubi fortiter

ſuſtinuerint, languebunt ſequentes. Si quid ad hoc negotium conſilio tuo conferre poſſis, confer. Verſus iſtos in Fr. Iunii Epitaphio notatos ſilentio præteri. nec enim iis quæ ſcripſeram ex aliorum relatu prorſus fido. Editionem enim, quam quæſivi, mihi comparare non poſſum. Immoderatius Catechiſmum Catholicum Reformatum commodaſti viro iſti nobili, & laudes iſtas quas in autorem congeris, verecunde amolitur. Notas tuas probo, excepta prima: Nam non ſolum familiaris eſt illa vox Pontificiis, ſed & Brabantici ſoli propria fere in iſto ſenſu. Et diſtinguunt Pontificii inter dogmata fidei, morum & rituum. Hæc raptim. Vale vir ſumme & nos ama, 15 Ian. 1631.

165.

CORNELIO VANDER MYLE.

Nobiliſſime Myli,

Spirant literæ tuæ eundem erga me affectum, quem in literarum ſtudioſos jam olim prolixe effudiſti. Si naturæ tuæ genium ſpectem, & inſitam erga Muſarum alumnos facilitatem, proprietate quadam tibi regimen illud in hac Academia debetur, quo tam glorioſe tot annis functus es. Sæpius Profeſſores iſti, quos reliquos habemus ex publico naufragio, quoties ad familiare cum illis colloquium devenio, in hæc verba erumpunt: Deſideramus Mylium. Ego inter illos poſtremus non ſum, qui per N. T. precium inveni apud eos, qui literas æſtimar

didi

.idicerunt. Ex eodem illo tuo affectu provenit, quod libelli iſtius cenſuris meis interpolati au-orem immodicis laudibus proſequaris. Nec ratiam, nec gloriam ex iſto opere aucupor. Bene volo Eccleſiæ Reformatæ & doctrinæ tot martyrum, ac Patriæ Patrum ſanguine confir-natæ. Vtinam ex libello illo fructus aliquis edeat ad illos, quos Romanæ Curiæ ſplendor xcœcat. Si ita prudentioribus viſum, per me cet, prodeat in lucem. Sed unice cavendum, e autor publice innoteſcat. Quæ Utenbogar-lus annotavit emendavi,excepta prima cenſura. ationes ob quas retineri malim verba textus Pontificii,ipſi transſcripſi. Quicquid ſit,levicu-a illa ſunt, nec delere gravabor, ſi in ſententia erſtet. Sed an non N. T. conſultum putat,uti bellum illum perluſtrent & examinent Sylvæ-luceniſes Eccleſiaſtæ? Scio naſutulos illos eſſe, & rigidiores in Pontificios, cum in hoc nego-io prudenti ac circumſpecta moderatione opus it. nihil largiri volent, cum tamen largiendum liquid ſit, ne in omnibus diſſentire videamur. ſta enim arte pelliciendi ſunt. & quantum in-lulſerit oportet ille Gentium Doctor, cum in ias adorandæ & ſuſpiciendæ manſuetudinis, & equitatis voces prorumperet,ſe omnibus omnia actum, ut aliquos Chriſto lucrifaceret. Abunde amen à nobis cautum, ne cum Chriſto Belial, um luce tenebræ permixtæ putentur. Quæ porro agenda ſunt prudentiæ Tuæ commito. Ego fœtum expono. Tollat in uſus vel ſuos, vel

publicos,qui volet. Heri Amſtelodamo domum reverſus ſum , ubi mihi ac D. Voſſio de ædibus proſpectum. Theologi noſtri per D. Curatores hoc agunt , ut vocationem Voſſii eludant , non quod tantus ejus ſit amor , ſed ut Amſtelodamenſibus incommodent. Quæſo conſiliis tuis præclara Reip. Amſtelodamenſis cœpta promove. Intereſt ejus,uti viro iſto potiantur. Vale Vir nobiliſſ. & generoſiſſime, & Barlæum tuum amare perge. Lugd. Bat. 15 Ian. 1631.

166.

IOH. UYTENBOGARDO.

R*Everende vir , ac dilecte in Ieſu Chriſto Frater,*

In Concilio Niceno nullos eſſe factos Anathematiſmos verum eſt,ſi Canones ipſos xx authenticos & Græcos ſpectes , quos videre eſt libelli hujus pag. 157. Imo nullibi iſtis Canonibus damnatur Arius. Interim negare non auſim in Confeſſione Synodi Nicenæ, quæ legitur pag. 182 , Ario anathema ſcriptum eſſe , ut etiam patet ex iis quæ pag. 162 leguntur , nec non 160. Reformati itaque Doctores diſtinguunt inter ea , quæ acta ſunt in toto Concilio Niceno , & Canones iſtos xx , politiam Eccleſiaſticam concernentes.In prioribus dicunt damnatum Arium , cum ob hujus dogmata potiſſimum convocata fuerit Synodus. In Canonibus fatentur nullam Arii , aut dogmatum ejus fieri mentionem. Velim tamen ...... ad Epiſtolam illam Conſtantini Imperatoris miſſam ad

Alexan

Alexandrum Epiſcopum Alexandriæ,& Arium, poſt turbatas ibidem & in univerſa Ægypto Arianis controverſiis Eccleſias ; Reperies eam pag, 62. Iudicat in illa Epiſtola Imperator Conſtantinus controverſias, ab Alexandro & Ario motas non eſſe neceſſarias, ſed inanis otii certationes, nec vulgi auribus credi illas debere, vocat quæſtiones argutas & ſubtiles, &c. Et cum miſſa hæc ſit Epiſtola per Oſium Epiſcopum Cordubenſem, magni tum nominis & doctrinæ virum, veriſimile eſt ab ipſo Oſio fuiſſe conceptas. Licet poſtmodum & ipſe & Conſtantinus Arium damnaverint. Affirmat vir clariſſimus amicus noſter Oſium, poſt Concilium Nicenum conceſſiſſe in partes Arianorum, etiam ipſum Conſtantinum. Nec probare poteſt Cyrillum, fuiſſe primum Anathematizatorem in Concilio Epheſino, quod celebratum fuit ante Chalcedonenſe, nam in Concilio Gangrenſi, licet particulari *, quod antevertit Epheſinum & Chalcedonenſe, adeoque Cyrilli ætatem, edita ſunt Anathemata. Vide Canones, cum adjectis anathematiſmis.

De loco Iuſtini mecum ſollicitus eſt. Arbitratur Iuſtinum Ebionitas . . . . , quos tamen vocat ἐξ ἡμετέρου γένους, [*ex noſtro genere*,] quia diſputat contra Tryphonem Iudæum, itaque inter profeſſione tenus Chriſtianos refert. Ebionem autem ejusque ſententiam damnavit Ignatius in epiſtola ad Philadelphios, dicens : *Si quis*

 dicat

* *Gangrenſe anno* 361. *Epheſinum*, 431. *Chalcedonenſe*, 451.

dicat unum eſſe Deum, & confiteatur Ieſum Chriſtum, ſed eum eſſe nudum hominem putet, non autem unigenitum Dei Filium, &c. hujuſmodi ſerpens eſt, fraudem & errorem prædicans in exitium hominum, & eſt ejuſmodi inops ſenſu, cognomento Ebion. Hæc ex Baronio notavi ad Annum Chriſti 73,74,75. Refert etiam Irenæus lib. 3. c. 4. Ioannem Apoſtolum cum in idem cum Ebione balneum veniſſet, dixiſſe: *Feſtinate fratres, egrediamur hinc, ne cadat balneum, & pereamus cum Ebione, qui intus eſt in balneo, propter ipſius impietatem.* Hæc ibidem Baronius. Conſulendi eſſent ipſi autores. Verum an Iuſtinus ibidem Ebionitas intelligat, nulla neceſſitas cogit credere. Antecedentia & conſequentia examinanda forent.

Quod ad Catecheſin Catholico-Reformatam attinet, non valde laboro, ut edatur, per me licet, ut lateat. Si R. T. conſultius putet Sylvæducenſes non videre, non repugno. Sed quid ſi ipſis ſcribatur, ut legant, & lectum libellum Hagam remittant, & quid de eo ſentiant, perſcribant. Poſtea quid facto opus ſit deliberabimus. Alias ſi ipſorum ſuffragiis editio urgeatur, provocabunt ad Profeſſores, aut Deputatos Synodi, aut ipſam Synodum. Quid ſuadeas fieri, candidus imperti.

Amſtelodamenſes non niſi de duobus Profeſſoribus vocandis decrevere. De Iurisconſulto altum adhuc ſilentium. Qui audeant? Voſſius abitu ſuo perculit Leidenſes. Theologi ringuntur. Mota in ipſum tempeſtas jam pene deſæviit.

viit. Reſponſum Profeſſorum (ignoſce) ad prodromum nondum legi. Bis intra paucos dies fui Amſtelodami, ut de ædibus mihi ac D. Voſſio diſpicerem. Prius nobis aſſignatæ à Senatu & viſæ haberi non potuerunt. Iam alias nacti ſumus commodas & amplas, *in de Spinhuys-ſtraet.* Meas inhabitavit Syndicus Pauwius, Voſſii, quæ ampliores ſunt, Iacobus Roelandi. quam diſpares Domini. Legam cras, Deo volente, & monebo ſi quid obſervavero. Vale Vir prudentiſſime. 27 Ian. 1631.

167.

EIDEM.

Reverende Vir, & noſtrorum μέγα ἕρκος Ἀχαιῶν, [*magnum munimentum Græcorum,*] hoc eſt, Remonſtrantium, habes, quæ obiter in libelli hujus foros conjeci. Quisquiliæ ſunt & ſtipulæ præ auro tuo & argento. Accuratiora per temporis anguſtiam meditari non potui, quia videbam reſponſionem tuam carceres mordere. Et præter tria illa argumenta Profeſſorum, nihil eſt dignum ſerio examine in chartulis IIII virorum. Ad locum Iuſtini hæc noto:

1. Remonſtrantes eum allegare, ut probent merito ſe meticuloſiores eſſe in damnandis æternum iis, qui non capiunt aut explicita fide credunt, filium eſſe ab æterno ex eſſentia patris per intellectionem genitum: cum ex Iuſtini dialogo non ſubobſcure colligatur, Eccleſiam cum iſtis communionem coluiſſe, qui Chriſtum ψιλὸν ἄν-

θρωπον [*nudum hominem*] dicebant. Argumentationem dico eſſe à majori ad minus, hoc modo: Si Iuſtinus cum illis communionem coluit, ergo non peccant qui non audent tales ex albo vitæ expungere.

2. Iuſtinum intelligere Ebionitas probandum Profeſſoribus. At illi habebant Chriſtum pro puro homine. Eſto. Quid vetat etiam in Eccleſia Chriſtianorum fuiſſe ejus ſententiæ homines? At Ebionitæ damnati. Agnoſco. Fuerunt enim in aliis pluribus dogmatibus hæretici. Et publica voce Eccleſiæ fuiſſe damnatos tempore Iuſtini, aut ante non legi, Doctorum judiciis fateor.

3. Iuſtinum non intelligere Ebionitas, ſic probo I. quia nullibi in ſuis operibus, (quod ſciam) Ebionitarum meminit. II. quia dicit eum qui Chriſtum non demonſtrat prius exſtitiſſe, & naſci hominem ſuſtinuiſſe, in errorem lapſum eſſe; non autem negare hunc eſſe Chriſtum illum, in quo cardinem Chriſtianiſmi ponit. Ergo vult tales reapſe Chriſtum illum agnoſcere. Quod de Ebionitis non dixerint Profeſſores. III. quia dicit errorem eſſe, non hæreſin, non blaſphemiam; videtur in eo eſſe Iuſtinus, imo in eo eſt, ut elevet momentum iſtius controverſiæ. IV. quia illos dicit eſſe, ex ſuo genere & ordine, quæ verbo arctiorem neceſſitudinem & fidei communionem ſignificant, quam eam quæ eſt nomine tenus, & profeſſione externa Chriſtianiſmi. Et quanquam cum Iudæo diſputet, non propterea ſequitur, per illa verba ex noſtro genere,

genere, intelligi debere titulo Chriſtianos, cum oppoſitio inter Iudæos & vere Chriſtianos major ſit,quam inter Iudæos & titulo Chriſtianos; cum hi reapſe Iudæi & Iudaizantes eſſe poſſint. Quod ſi conjungas, Iuſtinum illos habere pro ſui generis hominibus,& eos Chriſtum illum non negare, re Chriſtianos ipſius judicio deſcribi videas. Pontificios profeſſione, & titulo Chriſtianos eſſe judicant Profeſſores.ſed an dicere iidem auſint, illos Chriſtum non negare? Qui poſſint; cum in Catecheſi Palatina dicantur, Chriſtum reipſa abnegare.

4. Probent Profeſſores apud Iuſtinum ullibi, ἀπὸ ἡμετέρου γένους [*ex noſtro genere*] ſignificare titulo ſolum Chriſtianos. Contra, ubicunque de talibus agit in hoc dialogo; aut illos profeſſione Chriſtianos nominat, ut Marcionitas, Valentinianos, Baſilidianos, Saturninianos, quos à ſuis diſerte ſecernit:aut addit,illos profeſſione Chriſtianos doctrinas ſeductionis ſpirituum docere, impia & blaſphema docere, vid.pag.196. Edit. Commelinianæ.Tantum abeſt,ut tales dicat eſſe ſui generis. Firmiter mihi perſuadeo, Iuſtinum intelligere eos,quos pro vere Chriſtianis habuit, profeſſione Chriſtianos ubique perſtringit ac damnat.

5. Quam durum & crudum,imo impium foret, Iuſtinum quamvis cum Iudæo diſputantem, Ebionitas, quorum præceptor ſcribitur Paulum Apoſtolum calumniis oneraſſe, Petrum mendaciorum inſimulaſſe, ex parte Iudæum, Eſſenum,

Nazaræum, Cherinthianum, Carpocratianum, vocaſſe ſui ordinis homines.

6. Non eſt mirum, Iuſtinum, eos qui Chriſtum habebant pro puro homine, habuiſſe pro Eccleſiæ ſuæ membris, cum & Socratem, & Heraclitum pro Chriſtianis habuerit. Scultetus in Analyſi Defenſionis Chriſtianorum ad Antoninum Pium Imperatorem, (eſt ea Iuſtini) hæc ſcribit:

Hic objectio alia movetur: Chriſtianos igitur tantum eos eſſe, qui intra 150 annos vixerint.

Reſpondet, (Iuſtinus) non ſequitur: quia Chriſtus eſt primogenitus Dei, quicunque ergo cum illo vivunt, Chriſtiani ſunt, ut inter Græcos Socrates, Heraclitus; inter Barbaros, Abram, Elias.

Et in hoc ipſo Dialogo, qui inſcribitur Tryphon, ſic refert Scultetus quæſtione tertia:

3. Vtrum ſalvus futurus eſt is, qui hæc ita ſe habere ſciens, ad fidem tamen in Chriſtum obſervationem iſtorum, (rituum puta & ceremoniarum Moſaicarum, nam de illis proxima egerat quæſtione) adjungat, necne?

Reſpondet: (Iuſtinus) ſuo judicio talem ſervatum iri, modo alios ad Chriſtum ex gentibus converſos in ſuam ſententiam non pertrahat, & opinionem neceſſitatis non fingat.

Hæc ſi toleravit Iuſtinus, quid mirum ſi & prius illud de Chriſto puro homine toleraverit.

Hæc raptim. Vale Vir doctiſſime, & de bonis bene mereri perge. Ipſis Cal. Febr. 1631. ſummo mane.

168. COR-

168.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obiliſſime Myli*,

Inſtat octavus Februarii dies Academiæ ſolennis, quo ſceptra ejus in alium deferri ſolent, ex veteri, uti probè noſti, more. Exhibebuntur Illuſtriſſimo Principi hæc nomina: Franco Burgersdicius, Ottho Heurnius, Ewaldus Screvelius, à Senatu Academico, denominati. Burgersdicius Rectoratu jam defungetur. Eligendus ergo aut D. Heurnius, aut D. Screvelius. Optem ego, & mecum boni complures Rectorem in proximum annum à Principe deſignari D. Heurnium. Commendant illum parentis ſui fama & præclara in Academiam hanc merita, Iohannis inquam, Heurnii, qui Illuſtriſſimo Principi Guielmo, beatæ memoriæ, cum viveret, medicinam ſæpius, idque feliciter, fecit. Accedit, quod profeſſoris munere annos jam triginta functus fuerit, nec alium ante ſe habent tempore priorem. Primarius inſuper eſt Medicæ facultatis & Anatomiæ profeſſor, quam provinciam geminam ſumma cum laude hactenus ſuſtinuit. Nec deſunt viro prudentia, modeſtia, morum facilitas, doctrina, aliæque ad munus illud requiſitæ virtutes. quanquam ſciam non defore, qui toti in eo ſunt, ut virum optimum, mihique multis nominibus charum, ſugillent & deprecient, inter quos non poſtremus eſt vir iſte tibi amiciſſimus D. H. cujus invidia, &

non

non dextris artibus, ne quid durius loquar, opprimitur & calcatur. Vtinam, utinam à N. T. hoc impetrare liceat, uti apud Illuſtriſ. Principem, penes quem eſt, Rectoris eligendi poteſtas, cauſam ejus agas, & commendatione tua, qua poteris, juves. Benè mereberis de Academia, bonis omnibus, & me. Ipſe verò D. Heurnius, cui, neſcio quo fato, hæc dignitas hactenus non obtigit, ſummi hoc ipſum beneficii loco putabit, & peracti operis laudem N. T. ac profuſæ in Muſarum alumnos humanitati debebit. Sunt & aliæ cauſæ, ob quas hunc Rectorem velint mitioris ingenii Profeſſores, quas adſcribere non eſt neceſſe. Vale Vir nobiliſſime & ampliſſime, cum uxore & liberis. Filius rectè valet. Circa finem hujus hebdomadis ſtatui excurrere Hagam. Raptim, è Muſæo noſtro IV Non. Febr. 1631.

169.

IOHANNI UYTENBOGARDO.

R*everende vir*,

Quæ de Conſtantino Imperatore, & Oſio, poſt Concilium Nicenum, Arianismum amplexis, ſcire deſideras, jam habe.

Conſtantinum Imperatorem, extremo vitæ ſuæ tempore baptizatum fuiſſe in ſuburbiis Nicomediæ, refert Euſebius Pamphili lib. 4. c. 61, 62. At præerat illis ſuburbiis, uti & Nicomediæ Euſebius Epiſcopus Nicomedienſis, Arianorum anteſignanus & fautor perpetuus. Vnde colli-

colligunt Patres nonnulli, illum, utpote ab Ariano baptizatum, in Arianorum perfidiam & dogmata conſenſiſſe.

Hieronymus in Chronico ſuo ad ultimum annum Imperii Conſtantini, ita ſcribit: Conſtantinus, extremo vitæ ſuæ tempore ab Euſebio Nicomedienſi Epiſcopo baptizatus, in Arianum dogma declinat, à quo uſque in præſens tempus Eccleſiarum rapinæ, & totius orbis ſecuta eſt diſcordia.

Habet eadem fere Iſidori Chronicon.

Vide etiam Theodoretum lib. 2, cap. 32.

Baronius ipſe conſequens hoc admittit, Conſtantinum in Arianorum perfidia baptizatum, ſiquidem conſtet ipſum ab Arianis baptizatum. Verum antecedens hoc negat, & ad loca ſupra adducta frivole reſpondet. Nempe, propugnat fabulam veterem de Conſtantino à Silveſtro Papa baptiſmate tincto.

Vide plura in Baronio, tomo tertio ad Annum Chriſti 324. Conſtantini 19. nec non locum egregium Luciferi Calaritani Epiſcopi, qui lib. 1. pro ſancto Athanaſio, cauſam exilii Athanaſii, in quod conjectus fuit poſt Concil. Nicenum, à Conſtantino, hanc dicit fuiſſe, quod noluerit eſſe Arianus. Exſtat locus tomo tertio Baronii fol. 445.

De Oſio hæc ſcribit Sulpitius Severus: Oſium quoque ab Hiſpania in eandem perfidiam conſenſiſſe, opinio fuit: quod eo mirum atque incredibile videtur, quia omni fere ætatis ſuæ tem-

tempore conſtantiſſimus noſtrarum partium, & Nicena Synodus illo auctore confecta habebatur: niſi fatiſcente ævo (etenim major centenario fuit, ut S. Hilarius in epiſtolis refert) deliraverit. Hæc Sulpicius. Hinc & Hilarii querela illa in Oſium eſt, quod ſepulcri ſui, nempe corporis, nimium amans fuerit.

Meminit & lapſus Oſii Sœbadius in libro contra Arianos ſcripto, de quo mentio eſt apud S. Hieronymum de Scriptoribus Eccleſiaſticis in Sœbadio. Locus eſt diſertus, ſed prolixior. Vide Baron. tom. 3. fol. 704. aut videatur, ſi libet, ipſe Hieronymus.

Vigilius Martyr contra Eutych. lib. 5. de ejuſdem Oſii lapſu, & cum Valente, & Vrſacio conſpiratione ita ſcribit:

Immenſo ſane luctu, & implacabilibus lamentis proſecuti ſunt ſancti Patres funus præclariſſimi viri, qui cum navem, qua tot tantaque maria navigaret inter Syrtes, ſcopulos, atque piratas, validis undique adverſariis urgentibus ventis, jam ad portum ſalutis magna gloria perduxiſſet incolumem, ibi inſperato naufragium fecit, univerſa Catholica Eccleſia expaveſcente. Ejusmodi Oſii plane miſerabili caſu Catholicus orbis contremuit, concuſſæque ſunt ſolidiſſimæ Petræ, &c.

Socrates lib. 2. cap. 26. Eccl. hiſt. fatetur illum fidei Arianæ conſenſiſſe, ſed vi compulſum, & tormentis.

Idem ſcribit Athanaſius epiſtola ad Solitarios.

Digna

Digna lectu ſunt, quæ ex ſua ſententia ſubjungit Baronius, fol. 704.

Superavit (inquit) mea ſententia lapſus Oſii præteritorum omnium caſum, ſive Origenis, ſive Tertulliani, vel quorumvis aliorum dixeris, &c.

Probat poſtea Baronius fol. 706 & 707. Oſium denuo reſipuiſſe, ſed argumentis ſtramineis prorſus & invalidis.

Ariſtarchus legit reſponſum iſtud Anonymi, dicit ſe non reſponſurum. uti in magnis doloribus fieri ſolet, ſtupet, alii gratulantur vapulanti. Ad componendas controverſias Eccleſiæ Roterodamenſis vocati ſunt Hagam, ut audio, Polyander, Walæus, & de Dieu. D. Vigilantium, ſi Roterodami ſit, velim moneri, uti curet exemplaria aliquot ſcripti Anti-Heynſiani mitti ad I. M. 1631. menſe Februario.

170.
EIDEM.

Reverende vir,

De Actis Concilii Niceni à Gelaſio Ciziceno editis, utrum ea genuina ſint nec ne, nondum ex amico noſtro intelligere potui. propius rem expendet excuſſis ſcriniis. Quæ D. Grotius ſcribit, veriſſima ſunt, ſi ſpectes ipſos viginti Canones Nicenos extra omnem dubitationis aleam poſitos. Nullum enim illi habent anathema. Symbolum vero Nicenum prout ab Athanaſio perſcriptum transmiſſumque eſt ad Iovinianum Imperatorem, nullum

itidem

itidem anathema additum habet. Verum Pontificii ex Scriptoribus Eccleſiaſticis ac Patribus quibusdam plures colligunt Canones Concilii Niceni, necnon Acta alia & Epiſtolas ejuſdem Synodi ad Eccleſiam Alexandrinam,&c.in quibus Anathemata in Arium ingeminantur. Hæc an ſuppoſititia omnia ſint, non eſt meum dijudicare. Nam ex Theodoreto lib. 1. cap. 8. video Epiſtolam Synodi citari ſupradictam, quæ ἀναθεματίζει. [*exſecratur.*] At Theodoretus iſte magnæ eſt fidei & autoritatis. Salmaſii annotationes Plinianæ, ſive Solinianæ, hic proſtant magno ære, 23, ni fallor, florenis. Legi locum, in quo de Anathematis voce diſſerit. ſed prolixior eſt, quam ut deſcribi à me poſſit. Excerpam quædam: hæc ille.

Ἀναθεματίζειν in ſacra Scriptura idem volunt ſignificare, diris nempe defigere ac devovere. quod Patres, *Anathematum vinculis innodare & conſtringere*, ſæpe dicunt. Heſychius: ἀνάθεμα ἐπάρατος, ἀκοινώνητος. [*execrandus, à communione ſegregatus.*] Duas hujus vocis ſignificationes attulit, quarum ultima ſola vera eſt. Qui ἐπάρατον & maledictum hoc nomine intelligi volunt, ἀνάθημα & ἀνάθεμα confundunt, & utrumque pro re dedicata & conſecrata accipiunt, &c. Nusquam autem ἀνάθημα apud Græcos in malam partem accipitur: nec illi unquam ἀνάθεμα dixere pro ἀνάθημα. Vt hinc liqueat aliud eſſe ἀνάθεμα aliud ἀνάθημα, licet contra ſentiant viri doctiſſimi. Re quidem ipſa devotum & ma-

ledictum

ledictum hominem ſignificare poteſt τὸ ἀνάθεμα, ſed verbi notio alia eſt, quæ proprie ſeparatum ac ſemotum deſignat, ut ex his verbis Pauli conſtat Epiſt. ad Roman. cap. 9. ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, id eſt, ſeparatus & alienatus à Chriſto. Recte itaque Heſychius ἀκοινώνητον [*communione ſegregatum*] expoſuit. Et paulo poſt:

Hoc proprie ἀνάθεμα, res nempe ſeparata & ſemota à reliquo corpore & numero, aut ab uſu privati alicujus exempta, ut Deo dicaretur. Nec mirabitur tam diverſæ eſſe ſignificationis ἀνάθημα & ἀνάθεμα, qui ſcribit æque in diverſa notione poni τὸ ἀναθεῖναι, & τὸ ἀναθέσθαι. Et poſt:

Ergo ἀνάθεμα proprie eſt ſeparatio ac ſegregatio ab aliquo corpore, & ſocietate. Quâ voce in hoc ſenſu paſſim uſi ſunt poſt Apoſtolos antiquæ Eccleſiæ Patres. Idem quippe eſt τὸ ἀναθεματίζειν & τὸ ἀφορίζειν, [*ſegregare*,] &c. In plerisque quidem Conciliis ἀναθεματίζεσθαι in ſolis laicis locum habet, qui ab Eccleſia extorres fiunt. Nam Presbyteri propter idem delictum removebantur tantum ab ordine, & in Eccleſia retinebantur. At in Concilio Gangrenſi, tam clericis quam laicis una pœna infligitur, τὸ ἀνάθεμα. Quod tamen commode exponendum eſt. Nam ἀνάθεμα *Presbyteri remotionem*, *&* ἀπολερίωσιν *ab ordine & gradu ſignificat*, Laici *vero* ἀνάθεμα [*abalienationem*] *depulſionem ab Eccleſia.* Et ſane qui ab ordinis ſui cœtu rejicitur

ἀνάθεμα eſt, ἀπὸ τοῦ κλήρου καὶ τῆς τάξεως, [*à clero & ordine,*] quod & μετατίθεσθαι τῆς τάξεως dicitur in Synodo Neocæſarienſi: πρεσβύτερος ἐὰν γήμῃ, τῆς τάξεως αὐτὸν μετατίθεσθαι. [*Presbyter ſi duxerit, ordine ipſe depellendus.*] Idem porro eſt ἀνατίθεσθαι & μετατίθεσθαι, ut ſupra oſtendimus. Nihil aliud igitur ſignificat τὸ ἀνάθεμα, quam τὴν ἀπόβλησιν, ἀλλοτρίωσιν, ἀφορισμὸν [*rejectionem, abalienationem, ſeparationem*] ab Eccleſia, & communione fidelium. Nulla prorſum devotionis, aut conſecrationis in hac voce ſignificatio, ut perſuaſum hactenus fuiſſe video viris doctiſſimis. Quia vero pro magno malo ducitur extorrem fieri, & exulare ab eo corpore & ſocietate, cujus te cupis eſſe participem, ex eo vice imprecationis uſurpatum eſt. Vt enim, qui ſibi credi volunt aliquid affirmantibus ſolent dicere, *ne vivam, pereram, inteſtabilis ſim, niſi hoc ſit*, ita Iudæis & antiquis Chriſtianis ſolennis in jurejurando formula *anathema ſim*, hoc eſt, à Synagoga & Eccleſia excluſus. Vnde & καταναθεματίζειν ſibi tale anathema imprecari. Apud Matth. cap. 26. de Petro Dominum abjurante: τότε ἤρξατο καταναθεματίζειν, καὶ ὀμνύειν. *Anathema ſibi ipſi imprecabatur ſi hominem vidiſſet.* Male vertunt: *tunc cœpit ſeipſum devovere.* Nec melius vulgaris, *tunc cœpit deteſtari.* Nec recte Eraſmus: *execrari.* Sed de eo nos alibi latius. Et paulo poſt.

Pœna autem non fuit alia delinquentibus in Eccleſia Dei propoſita, quam ἀνάθεμα, id eſt, ſepa-

ſeparatio ab Eccleſia, & communione fidelium, &c. Hinc ἀναθεματίζειν pro ligare, & anathematum vinculis conſtringere exponunt, quod extra Eccleſiam pellere ſignificat.

Hæc bona fide ex Plinianis exercitationibus Salmaſii excerpſi. habentur latius & continuata ſerie pag. 1089, 1090, 1091.

Exemplaria adverſus monſtroſum Specimen abunde jam hic proſtant. Iudicant, etiam qui Ariſtarcho amiciſſimi ſunt, illi impoſitam ſilendi neceſſitatem, nec quicquam poſſe ad locum reponi. De replica multi idem judicant. Vt facultati ſapiat nondum reſcire potui. Litem Amſtelodamenſibus movebunt ſuper Schola iſta illuſtri Curatores & Conſules Leidenſes, hiſce Ordinum Comitiis. rem omnem & cœpta tanta everſa volent. Etiam D. Voſſio iterum interdixere, ne ulterius cum Amſtelodamenſibus transigat. Sed quid transigendum ſuperſit, non video. Operam ſuam illis addixit ἁπλῶς. [*ſimpliciter.*] Et perſtat in ſententia. Hierarcha noſter Fabricius in Profeſſores Walæum & Polyandrum aliosque invehitur apud ſuos, quod de negotio Roterodamenſi cum politicis ſententias dixerint. Nihil adhuc de captivis Paſtoribus decretum? aveo ſcire. Raptim, 12 Mart. 1631.

171.

CONSTANTINO HUGENIO.

NE crede, doctiſſime Hugeni, me gruum more dormire, ut qui ἀνὴρ [*vir*] minimè βȣληφόρος [*conſiliarius*] amem ἕυδειν παννύχιον. [*dormire per totam noctem.*] Multo minus eo ſitu dormio, quo Imperatorem mori oportere judicavit Solymæ domitor. Nec enim hanc dormientis poſituram ferat, quæ mihi à latere eſt, cum nec Hectoris Andromache, nec Catonis Portia hanc poſituram amaverint, graves alioquin feminæ. Quæ de tribus iſtis Epigrammatis meis diſertè παρατραγῳδεῖς,[*tragicè exaggerans addis,*] miſſa facio. Digna profectò non ſunt, ob quæ vel Bellerophon eſſe velim, aut μάντις κακός. [*vates malus.*] Titivillitia ſunt, & antiquum Barlæi tui βρεκέκεκεξ. [*eadem cantilena ranarum more.*] Sed quam tu lepidè ab atomis phyſicorum ad atomos deflectis poëticas, eaſque mihi obtrudis, ut Fabium tuum, loquacem ſatis, exerceas. Age, quia ita vis, ſequar. Ad Calendas uſque Maji libet tibi & genio obſequi. Vbi in magna iſta urbe verſari dabitur, grandia me cogitare oportet, inter grandes. Quod ſi habendi ſcabiem, qua laborant iſtic cives, mihi affricuerit Diva Moneta, actum erit de Muſis. Atomorum, quos vocas, libros tibi relinquam, dummodo corpora trinæ dimenſionis aurea & argentea convaſare poſſim. Sed ne audiat hæc fortuna. Ne mihi, uti Micyllo Luciani-

cianico imponat, cui dives illud & aureum ſomnium abrupit galli cantus. Redeo ad atomos tuas, quarum prima eſt:

Adverte Stoa, verſor in tuo ſacro
Quis liber & non liber, & tamen eſt liber?

Reſpondeo cum Horatio,

Quisnam igitur liber? ſapiens, ſibique imperioſus,
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent;
Reſponſare cupidinibus, &c.

Cum ipſa vero Stoa è Paradoxis Ciceronis, μόνος ὁ Σοφὸς ἐλεύθερος, κ πᾶς ἄφρων δοῦλος. [*ſolus ſapiens liber, & omnis inſipiens ſervus.*] Meam ſententiam ſi vis:

Advertat aulæ cultor & decus grande,
Tu liber & non liber & tamen liber.
Liber parente nata libero proles;
Non liber uni mancipatus Heroi.
Equitumque rurſus jure liber, Hugeni.

Vale Vir ſuaviſſime & chariſſime. 12 Mart. 1631.

172.

C. HUGENIO *trium filiorum patri.*

PAucula hæc ad triumviratum tuum & trium liberorum jus luſi, Hugeni paterrime. Tribus liberis videbantur convenire epigrammata tria, quæ quinque diſtichis decurrunt, ut ea vobis quinque inſcripta videri poſſint. Vide, ut rationalis ſim, qui non ſine ratione verſus tibi annumerem. In numero jam ſtas perfectiſſimo,

ternione videlicet, qui primus principium, medium & finem habet; & Diis pariter hominibusque ſacer eſt. Si acquieſcas, auſpicatum fortè erit. Si exceſſeris, non metuam valde, ne ſit inauſpicatum. Si ratione gererentur Aphrodiſia ſacra, næ ex myrto coronam ferres trium natorum ex ordine pater. Iam non magis hoc naturæ eventu ſapis, quam deſipui ego trium natarum ex ordine pater. Sed loquar ſeria. Det Deus, ne iſti in fatum Curiatiorum adoleſcant, ne Triumvirorum ſocietate Reipubl. graves ſint, neve *τρία κάππα κάκιστα* [*tria peſſima κ.*] imitari velint. Quin potius illos ſua virtus certet tergeminis tollere honoribus, aut ſi contemplativum vitæ genus placeat, diſcant ſcribere verſiculos ſimiles ejus, cujus hoc eſt: *Tres ſumus imbelles numero.* Vale Hugeni dilectiſſime, cum uxore, quæ tecum vivere amet, tecum obeat libens. Lugd. Bat. 20 Mart. 1631.

173.

IOHANNI UYTENBOGARDO.

Liber iſte, quem de Magiſtratus in Eccleſiaſticis jure ſcripſit D. Voſſius Roterodami inter chartas D. Grotii in Curia aſſervatur. Dum enim in viri iſtius ædes involatum fuit ab Harpyis, etiam hunc autoris fœtum ibidem repertum tenebris damnavit publicus furor. Fortè, ſi res tanti fuerit, per Conſulum aliquem repeti poſſet. Interim mitto autoris adverſaria, quæ non difficulter impetravi, ut ſi uſui tibi eſ-

ſe queant, iis fruaris ad lubitum. Vltimum illud reſponſum, quo Profeſſoribus reſpondiſtis, Meduſæ caput eſt, ad quod rigent, ceu catoche correpti. Nihil culpant, nihil quiritantur. Silent, & quæ apoplecticorum ſigna ſunt pathognomonica, ſenſus omnis & motus expertes ſunt. Nec video, qua apologia fortem illam apoplexiam & ἀφωνίαν [*vocis defectum*] ſolvant. Mihi adeò arriſit iſta replicatio, ut legerim bis. Reſponſiones ad argumenta illa, quibus malè de SS. Triade ſentientes anathemate percuti volunt, aptæ ſunt & nervoſæ. Non es ex eorum ſcriptorum numero, qui eloquentiam levibus & inanibus ſonis corrumpunt. Res graves tractas graviter; levicula ita, ut gravia videri poſſint. Anna, perenna, ex veteri formula. Non alius idoneus magis antagoniſtes Facultati opponi potuit. δυνάμιν Θεολογικὴν ἀδυνάτον [*facultatem Theologicam omni facultate deſtitutam*] facis & ἀσθενῆ. [*invalidam.*] Decretum illud Ordinum de captivis Paſtoribus non omni ex parte placet. Video quorundam callidis conſiliis moras quæri, usque dum Saturni ac triſtes Dii meridianum noſtrum teneant. Quorſum enim iſta collatio, niſi ut novis declarationibus vexentur miſeri, & in arctum compingantur conſcientiæ eorum, quorum corpora hactenus arctè habitarunt. Vale Vir reverende, & fœcundum concute pectus, 26 Martii, 1631.

174.

EIDEM.

R*Everende vir*,

Heſterno die, cum convivio hic celebriori Doctoris cujuſdam intereſſem, una cum IIII viris, multus mihi fuit variis de rebus cum Walæo ſermo, poſt turbatos, ut fieri ſolet, menſæ ordines. Tandem obnixe à me petiit, uti ad Eccleſias ipſorum redire velim, humaniſſime ſe mecum acturos. Reſpondi ego: Ordines Generales jam Collationem parare inter captivos Paſtores, alioſque Synodicos Gelriæ, ad eam etiam ipſum vocandum; monui & rogavi uti in ea iſtiuſmodi conciliationis viam inirent, quam & ego bona conſcientia ſequi poſſem. Ad hæc verba regeſſit: Non arbitror negotium illud inſtitutæ Collationis ſucceſſurum, Ordines Gelriæ gravantur huc mittere Deputatos ſuos, aut eos qui per litteras Ord. General. ſunt exciti. Non dubito quin ad ipſum hæc è Gelria perſcribantur. Etiam ipſi non uſque adeo videbatur arridere hæc Collatio. Addebat: ſi inſtituenda ſit Collatio, utilius illam inſtitui poſſe cum Remonſtrantium coryphæis ac directoribus. Non ſinent illi, ut dicam quod ſentio, res illas à Synodis ad iſtiuſmodi conventus devolvi, quales damnavit Synodus Schoonhoviana. Vale Vir doctiſſime, 29 Mart. 1631.

175. AR-

175.

ARNOLDO BUCHELIO.

IAm ultimum te affabor, Bucheli doctiſſime, ex illo loco, quem ſtudiis meis facilem primum, mox difficilem expertus fui. Ita eunt res humanæ. Volvimur huc illuc, donec ad terminum illum perveniamus, qui nulli cedit. Ad Calendas Maji hinc abitum paro, Amſtelodamum migraturus, ex quieta in turbulentam & negotioſam urbem. Nihil eſt quod eo me rapiat, præterquam melioris famæ ſolatium, alioqui plura ſunt, quæ me hic detinere poſſint, eruditorum frequentia, Academica ſtudia, loci amœnitas, aſſuetudo, aliaque. Si Ultrajectinis illud fuiſſet inſtitutum, quod jam eſt Amſtelodamenſibus, maluiſſem in veſtra urbe vivere, quam inter Mercuriales & quæſtuoſos homines. Nunc cum impetrari non poſſit, quod maximè libet, libeat, quod poteſt. Ego ſicuti charam tui memoriam hic habui, ita & eandem ſervabo alibi. Quin vicinior vobis futurus, humanitatis officiis & ſtudiorum Societate N. T. jungar arctius. Niſi craſſus & nebuloſus loci aër poëticam vim obtundet, etiam inde interdum expecta otioſæ mentis luſus. Spartam nacti ſumus, hæc ornanda lectionibus, ſcriptis & carminum, ſi qua noſtris debetur, laude. Poëmata mea uno jam opere excudit Elzevirius. Mittam propediem exemplar. Prodiit tandem Sylva-Ducis Heinſii: Sunt qui de obſcuritate conquerantur. Ego

ἐπέχω. [*judicium ſuſpendo.*] Iam vale mi Bucheli, & ubi reſcribes per otium, non ad Rheni ſed Amſtelæ accolam literas mitte. Domus mihi obtigit in vico nobili, quem de *Spinſteegh* vocant, in qualem credo Achillem deflexiſſe, cum caſtris Græcorum ſe ſubduxiſſet. Inter Mænadas & Thaidas habito, loco à Philoſophiæ ſtudiis non alieno, nempe, ut illas ſapientiores, has meliores reddam. Lugd. Bat. 16 April. 1631.

176.

CONSTANTINO HUGENIO.

CVm literæ tuæ mihi traderentur, Hugeni nobiliſſime, jam Leidam reliqueram, vetus Muſarum mearum hoſpitium. Eam diſcedens apud animum meum ſic allocutus fui:

Leida vale, noſtris ſtatio gratiſſima Muſis,
Iam ſtudiis facilis, jam minus æqua meis.
Leida vale, & multos qui ſe tibi credidit annos,
Iam precor augurio proſperiore juva.
Imus in Amſteliam, ſic fatis volvimur, urbem,
Quoque vocant Procerum vota, Deúsque ſequor.
Vivere ſic noſtrum non una ſede morari eſt,
Patria virtuti creditur omne ſolum.

Ipſis Calendis Maji huc appuli, cum uxore & reliquis familiæ meæ conſectariis. aliquot dies in diſponenda ſupellectile periere. quæ cauſa fuit, quod citius non reſponderim à charta & calamo imparatus. Iam

Quæque ſuis ſtant vaſa locis, tabulæque librique,
Et peragunt munus menſ pluteusque ſuum.

Ad

Ad docendum omnia hic adhuc imparata. Nec mora in damno erit, contendentibus inter ſe Leidenſibus & Amſtelodamenſibus de Iure publicè hic docendi. Illi Academiarum hoc proprium eſſe volunt, & ſibi privilegio regio conceſſum. Hi inter Scholam illuſtrem, qualem habet Brema, Steinfurtum, Hardervicum, Daventria, & Academiam ſive Scholam privilegiis à ſuprema poteſtate donatam, diſtinguunt, & jure promovendi, immunitates ac ſpecialis fori gratiam, necnon ſtudiorum Univerſitatem Academiæ τὸ εἶναι [*eſſentiam*] dare contendunt. Alterutra pars judicio CuriæHollandicæ aut ſtabit aut cadet. Ita viſum Principi. Sed ſtipulati ſunt Amſtelodamenſes, uti intra menſem decidatur quæſtio. Intereà mercantum hic vultibus adſueſcam, & Yam Amſtelamque mihi conciliabo, ne his invitis procedant novi hoſpitis ſtudia. Aliquot poſt me diebus venit huc cum familia omni D. Voſſius, eandem mecum fortunam inter Mercuriales experturus. Faxit ille, qui Sapientiæ omnis ac doctrinæ fons eſt & largitor benignus, ut hæc cœpta nobis ac Reip. huic benè feliciterque cedant. Quod de juvene iſto nobili ſcribis, ita habe. Decretum nobis convictores non alere, præterquam eos, quibus jure naturæ alimoniam debemus, quos Ariſtoteles partes noſtri eſſe dicit, Poëtæ parentum lætas propagines & ἐκφύματα [*germina*] vocant. Si tamen me adoleſcentis commendatiſſimi ingenio obſtetricari poſſe putas, non deëro officio meo, &

ſen-

ſentiet commendationis tuæ non leve apud me fuiſſe pondus. Vxor jam per viginti annos culinæ & foco affixa otium divos rogat. Quid, quod planetarius liberorum numerus omnes domus meæ ſtationes occupaverit. Non tam laxis hic tectis habitatur, uti alibi. Ingens hic terræ & artis eſt precium, & quorum cupiditati non ſufficit Univerſum, vix habent, ubi pedes honeſtè tegant, ut cum Hebræis loquar. Leidam meum, hoc eſt Muſarum ſeceſſus, doctorum vultus, ambulacra amœniſſima, & quæ ſunt aliæ urbis iſtius illecebræ, fruſtra hic requiram. Nec tamen ſi cum familia rationes ineam piget ſuſceptæ vocationis. Quicquid hic deſiderabimus, Tu, mi Hugeni, literis, affectu, & honeſta mei recordatione ſupplebis. Vale. 10 Maji, 1631. Amſtelodami.

177.

IOHANNI POLYANDRO.

Mitto, vir clariſſime, quod petiiſti, Epigramma in Nuptias tuas ſecundas, & quidem ejus genii, qui Hymenæo convenire putabatur. Captavi ſenſus feſtivos, quia Epithalamium ſcribendum erat, non moroſi argumenti poëmation. Qui Socraticum ſermonem in nuptiis exigunt, ſapere mihi velle videntur, ubi deſipiendum eſt. Illud audeo dicere, ex benevolo erga te ac ſponſam tuam affectu me hæc ſcripſiſſe & ἄνευ δόλȣ. [*ſincere.*] Arbitrii tui erit, illud aut premere, aut aliorum gratulationibus ſubjungere.

re. Intereà nuptiis tuis fauſta omnia ac felicia comprecor, facilem maritam,& niſi prorſus refrixiſtis,ſobolem tantis parentibus dignam Eam ſi impetraveris,cum Marone cauendum tibi erit

Extremum hunc Catharina mihi concede laborem.

Vale Vir doctiſſime,& ad ſponſum παρρησιαστικῶς [*libere*] ſcribenti ignoſce. 13 Maji, 1631.

178.

FRANCISCO LEEUWIO.

VIderis ambigere,ornatiſſime Leeuwi, utrum Amſtelodamum ſis conceſſurus ad ſtudiorum mercatum, an alio. Inter tot ſuadentium ac diſſuadentium voces, vix audeo ſententiam meam interponere. Nec enim ut Lugdunenſem Academiam depreciem,cauſæ quicquam habeo; nec ut naſcentem hanc ſcholam tibi non commendem. Illa fama, doctorum celebritate, ſtudiorum univerſitate latè inclaruit. Hæc noſtra, Deo laboribus noſtris benedicente, incrementa ſua in ſpe habet. Quid, quod de natalibus ejus nota ſit controverſia, à Curatoribus Academiæ Lugdunenſis, qui jus publicè in Hollandia Zelandiaque docendi ſoli Leidæ deberi contendunt. Expectamus indies reſponſum Curiæ utriusque, ad quas hæc res ſpectat. Interea ex amicorum tuorum conſilio decerne, quid facto opus ſit. Si viſum ipſis ſit huc te mittere, polliceor non defuturas tibi hic optimas proficiendi occaſiones. Nec deëro tibi vel conſilio vel opere, qua publicè, qua privatim. Si Mercurium quæ-

quæris, qui viam monſtret ad ſapientiam, habet illum hæc urbs velut tutelarem Deum. Qui mercantes fallere docet, noſtra opera præſtabit, ne fallere velis, verum ut inoffenſo tramite conſcendas, *Edita doctrina ſapientum templa ſerena.* Vale juvenis doctiſſime, & pietatem cave ab eruditione, modeſtiam à gloriæ ſtudio ſejungas. Amſtelod. 19 Maji, 1631.

179.

PETRO CUNÆO.

V*Ir clariſſime & cognate dilectiſſime,*

Tandem à publico contemptu me vindicarunt Amſtelodamenſes, & qui privatus plures jam annos transegi, ipſorum beneficio in lucem protractus ſum. Migravi felicibus, ut ſpero, auſpiciis in hanc urbem, ubi mercatu compita & fora fervent. Hoc jam agendum nobis, uti Mercurio cum Apolline benè conveniat, & literarum ſplendore magis ſplendeſcat opum fulgor. Ædes nactus ſum commodas ſatis & amplas, loco à turbis & ſtrepitu forenſi remoto. In eas hoc Epigramma luſi:

Thaidas & rabidos inter jam verſor Oreſtas,
Et geminum cingunt nomina tanta latus.
Hîc ſua dediſcunt effrenes auſa puellæ,
Parte alia furiis æſtuat aula ſuis.
Vt magis hæc ſapiat, vivant moderatius illæ,
Non poteram poni commodiore loco.
Quas obeat partes Sapiens hîc invenit. illinc
Proximus inſanis, proximus inde malis.

Ad

Ad docendum omnia hic imparata repperi. Iam operi ſe accingunt architecti. Locus lectionibus deſignatus Academiam veſtram magnitudine æquat. Intereà feriamur nos, dum oraculum Curiæ Hollandicæ expectatur, utrum nempe fas ſit Amſtelodamenſibus Scholam publicam aperire, nec ne. Poſtero quam appuliſſem die, Prætor urbanus Grootenhuyſius, juſſu ac nomine Conſulum, mihi adventum gratulatus fuit, ut & poſt aliquot dies adventanti D. Voſſio. De te plurimus hic inter Senatores ſermo, omnium ferè vocibus deſignaris. Non loquar explicatius. Hoc, quantum in me erit, agam, ut ſive loco moveri poſſis, ſive non, uberior ſaltem Amſtelodamenſium opera ad te rivulus dimanet. Sed pereat hæc periodus inter nos, quam facile apud Te intimæ admiſſionis amicum extorſit benignior affectus. Petiit à me D. Polyander Epithalamium. nec denegavi. mitto, ut legas, ſed ea lege, ne rideas. Vale Vir clariſſime & amicorum candidiſſime. Vbi Amſtelodamum excurrere lubebit, quod ut lubeat, rogo, cave aliud tectum ſubeas, quam hoc meum. puto enim & amicitiæ & cognationis jure hunc honorem mihi deberi. Idem de uxore ac liberis intellectum volo. qui omnes à me ac uxore mea ſalveant. Amſtelodami, 20 Maji 1631.

179. E I-

180.

EIDEM.

V*Ir clariſſime & cognate dilectiſſime*,

Prodeunt denuò Poëmata mea, ſed typis elegantioribus excuſa, fronte picta, cauda, ut vides, privilegiata, ut jam quantivis videri poſſint. Tibi cum nihil hactenus nugarum mearum negaverim, etiam hoc qualecunque χάρισμα [*donum*] offero: non ut poëticæ artis documentum aliquod apud te deponam, verum ne quod amici officium in me deſideres. Addidi exemplar D. Heynſio inſcriptum,. quod velim per occaſionem ipſi exhibeas, aut per filium, ſi mavis, mittas. Nos hic ſupino otio fruimur, uſque adeò, ut inviſa primum deſidia jam placere incipiat. Vobis Academicis hanc felicitatem debemus, qui dum litem movetis Amſtelodamenſibus, nobis minus, ut verum fatear, graves eſtis. Iampridem ſcripſit mihi Nobiliſſimus Mylius, vocatum à DD. Curatoribus Cl. Salmaſium, nec levi id ſe auditione habere: ſed addebat Præſidem Cromhoutium hoc omne ignorare. Id ſi verum eſt, etiam hoc exemplo diſcimus, non Principum ſolummodo, ſed & Doctorum majorem è longinquo reverentiam eſſe. Domeſtica & quæ ad manum ſunt vileſcere ac æſtimari minus. An Vinnius tibi collega obtigit? Ita nuper audivi. Grotii uxor hic aliquot dies commorata cum fratre Reigersbergio quæſtore, jam diſceſſit. At quantis auſis, vir

patriæ

patriæ amantiſſime excidimus. qui Flandriam pene totam ſpe devoravimus. Ita molitiones maximas leviſſimis caſibus eludit fortuna, ludum ſuum inſolentem ludere pertinax. Iam hoc agimus, uti æraria noſtra & hoſtium ingentibus impenſis flagellemus, quo hinc inde exhauſtis Inducias extorqueat potentiſſima imperatrix ἀνάγκη. [*neceſſitas.*] Vale vir doctiſſime & chariſſime, uxorem, ſocrum, liberos, etiam ubi occaſio fert D. Vorſtium plurima ſalute imperti. Amſtel. 23 Iun. 1631.

181.

IOH. ISACIO PONTANO.

IAm nuper præclaro illo tuo opere me beaſti, clariſſime Pontane, in quo magnitudinem rerum geſtarum pari induſtria & labore mihi æquaſſe videris. Dignus & Regum favore, qui regibus digna ſcribis, & luci aſſeris res ab hominum memoria remotiſſimas. Nobis non ea ſcribendi vis eſt, nec animus tantis laboribus exantlandis par. *Mihi ſpiritum Latiæ tenuem Camœnæ, Parca non mendax dedit, & malignum ſpernere vulgus.* Aut cum ſerii ſumus, in Philoſophorum dumeta digredimur, & veteris ævi placita meditamur, quid Peripatus, quid Stoa decreverint. Ita ſuis quisque ſtudiis ducimur, aliique laborioſius, alii amœnius ocium ſectamur. Ego nec poſſum nec volo eſſe clitellarius. Quod ut credas, mitto poëmatum meorum novam συλλογὴν. [*collectionem.*] Non hic à prima origine, à

Frontonibus aut Canutis res Danicas arceſſo, non regnorum Septentrionalium ortus & occaſus gravi oratione enarro, ſed otioſæ mentis commenta vinculis adſtringo non neceſſariis. Tu, qua es humanitate, munuſculum hoc literarium lubens accipe, & communibus ſtudiis fave. Cenſuram tuam non deprecor, ut qui ſcias, poëtis familiare eſſe, dormitare, & ceſpitare, præcipuè ubi per abrupta & ſalebroſa circumducenda eſt oratio. Nos hoc jam agimus, ut naſcentem hanc Scholam adornemus & legum fulcris ſtabiliamus, quem in finem rogo, ut exemplar mihi mittere digneris legum Scholæ veſtræ Harderwicenſis, ut in uſus noſtros transferamus ea, quæ accommoda huic ſcholæ ac reip. videbuntur. Non erit, ut noſtra viciſſim officia aliquando, fruſtra exigas. Vale, 24 Iun. 1631.

182.

LUDOVICO KINSCHOT.

TAntum tibi animi ac fiduciæ eſſe, Ampliſſime Kinſchoti, ut poſt primas nuptias ad ſecundas tranſire audeas, equidem gaudeo. Similis es iis, qui à primo naufragio ſuperſtites, denuò proceloſum mare conſcendunt. Etiam illis, qui equo in acie excuſſi, arrepto alio pugnam reſtaurant. Nec tamen ſine Theologorum exemplo facis, quod facis. Qui tecum quoque huic uni poſſunt ſuccumbere culpæ. Alia fateor mens fuit Veſpaſiano Imperatori, qui ne Tito ac Domitiano filiis novercam ſuperinduceret,

ceret, ſecundas nuptias odiſſe & fugiſſe dicitur. Non deſunt, qui Divum Hieronymum objiciunt, qui multa in ſecundas nuptias, & quidem acriter ſatis, ſuo more, ſcripſit. Verum cum mulieres illa potiſſimum tangat diſputatio, non eſt quod animum tibi expectoret patrum autoritas. Sunt qui ita argutantur: à muliebri ſexu plus caſtitatis & pudoris: à viris plus conſtantiæ & prudentiæ requiri: priorem inſaniam ab ætate eſſe, ab affectu & rerum humanarum imperitia: poſteriorem à conſilio proficiſci, ut affectata videri poſſit, & latam habere culpam. Qui iniquius rigidiusque philoſophantur, ajunt, eos qui ex priore conjugio liberis aucti ad ſecunda vota tranſeunt, manibus ſuis in propriam domum diſſidiorum facem immittere; qui verò lenius, ſecundas nuptias permitti magis, quam probari volunt. Quicquid ſit, Kinſchoti, me judice, nec in divinas nec in humanas leges peccas. Quare cum ſevera Didone agnoſce veteris veſtigia flammæ, quam hominum pectoribus accendit vis ſuperior. Si matrimonii finis eſt liberorum procreatio, ſi voluptates caſtigari honeſta ratione fas eſt; ſi ſolis eſſe, malum; omnia certè hæc non minus ſecundis quam primis nuptiis, haberi poſſunt. Macte nova virtute. Habes philoſophum patronum. Petis, ut nuptias tuas carmine proſequor, & quidem heroïco; quaſi Æneæ in Turnum irruentis furor deſcribendus eſſet, aut commiſſus cum Hectore Achilles. Itane heroï-

cum eſſe putas, συνουσιάζειν? [*coire?*] Puto ego hic ſocco potius incedendum, quam cothurno. Licet in hæc ſua præcepta peccent poëtæ ſæpius, & ego peccaverim non ſemel. Vellem tibi obſequi, ſed in novam urbem tranſlatus, ſentio id poëtis accidere, quod plantis, quæ in aliud ſolum tranſlatæ, aut novi aëris inſolito appulſu, exareſcunt. Et ſane poteris ſine vate te virum præſtare. Non eget claſſico veteranus, aut flantibus à tergo ventis ipſe Æolus. Si qua Aönii liquoris guttula ſupereſt, id omne in illud tempus ſervem oportet, quo victor ad ſuos redibit Fredericus Princeps. Niſi fortè ſuperis ſecus videbitur, ne ſecundis efferamur inſolentius. Non deſinam tamen abſens tibi præcari conjugem facilem, & liberis tuis novercam, ſine Maronis epitheto. Vale ſuaviſſime Kinſchoti, & grande illud Principum monitum à lecto ne alienum puta: σπεῦδε βραδέως. [*feſtina lente.*] proprid. Cal. Iul. 1631. Amſtelod.

183.

HERMANNO CONRINGIO.

ET gaudii pariter & doloris materiam mihi præbuerunt literæ tuæ, Conringi doctiſſime: Gaudebam, cum de honeſta tibi condicione proſpectum intelligerem. At dolebam eò tibi abeundum, ubi & corporibus gravis incubat Mars, & conſcientiis rigor Eccleſiaſticus. Expertus didici, nulla vincula durius premere, quàm quibus generoſiſſima illa animæ vis, qua ſapi-

ſapimus, qua Deo vivimus, invita conſtringitur. Corporis compedes & numellas patienter ferat ſapiens, modo animo ſit ſuus nec alterius juris. Quod ſi contrà quam ſentiat, ſentire ſe ſimulet, Phalaridis ſe tauro includi putat, & intus lentè torqueri. Non ignoras mecum, Confeſſionis Auguſtanæ Theologos (paucis exceptis) rigidiſſimos eſſe dogmatum ſuorum exactores. Et tamen partes ſunt ac membra unius Eccleſiæ Chriſtianæ ac Catholicæ. Et ſicubi judicio vel tuo vel meo hic illic fortè aberrent in non neceſſariis ad ſalutem, tolerandos tamen & pro fratribus agnoſcendos arbitror, nec ſecedendum temerè ob iſtiusmodi errores ab illorum Eccleſiis, qui ſe iis junxerint. Scio alium fidelium, alium docentium publicè rationem eſſe, & ab his plura ſcitu neceſſaria exigi, quam creditu, ut vivere inter tuos poſſis privatus, ſine conſcientiæ labe, licet publicè loqui non ita ſit facile. Sed video ab eorum dogmatibus te minus abhorrere, à quibus hic loci vultum avertit cura publica. Ideoque parum tibi præſidii ſolatiique à neglectis deſertisque hominibus polliceri poſſum. Soli Amſtelodamenſes hac parte æquius mecum egere, & veterem morem novo exemplo comprobavere. In aliis Hollandiæ civitatibus quum boni cum malis, duri cum mitioribus, libertas cum ſervitute, moderatio cum immoderatione luctentur, ſpem ejus fortunæ, quam optas, qui tibi facere audeam? De aliis ad hanc Scholam vocandis Profeſſoribus nihil

 decre-

decretum, nec decernetur propediem, cum etiam ſuper hiſce ipſis præludiis, & Scholæ initiis litem nobis moverint Leydenſes. Tecum delibera, quid facto opus ſit. Si non ferant res tuæ, ut diutius hic ſubſiſtas, omnino ſuaſerim, ut oblatam condicionem accipias, modo ſalva poſſis conſcientia. Ea invita quicquam te aggredi nolim. De cætero Deum Opt. Max. rogo, ut eam tibi porrò mentem inſpiret, quæ Eccleſiæ Chriſtianæ mirum in modum diſcerptæ pergat condolere, & de remediis tantorum malorum audeat cogitare. Horum nullum æquè conveniens, ac illud, quod præ manibus habes de Articulis fidei ad ſalutem neceſſariis. Spartam tibi elegiſti, hanc orna. Ita tibi ac ſtudiis tuis benedicat ille, cujus cauſam illo opere agis. Vale, 3 Iul. 1631.

184.

SIMONI EPISCOPIO.

VIrum iſtum conſularem, clariſſime Epiſcopi, probè novi & probum. Primos pueritiæ annos cum illo transegi, ea in urbe, quæ ad Helium oſtium ſita eſt, cui animi mei culturam omnem debeo, & ſementem ejus, quam nunc refero, meſſis. Schola noſtra lentis paſſibus procedit, tum ob operariorum negligentiam, tum ob litem à Leidenſibus illi motam. Hæc cum Curiæ arbitrio permiſſa ſit, expectamus verbum irrevocabile. Interea ociamur & feriamur, & mercantium vultibus adſueſcimus. Mirum, quanto

to hic faſtu incedant Phryxææ iſtæ oves. Vix meus ſum, quoties Pelopas iſtos adſpecto & Midas, grandesque gradum grandire Lucullos. Non ſola ſcientia inflat. Etiam ſplendidioris luti poſſeſſor quantivis ſe precii putat, prout turgent loculi, turgent iſti terræ filii, & cornua ſumunt. quod noto, ne me temere ſcripſiſſe putes, me mercantium vultibus adſueſcere. Iuvenem, quem mihi commendas, quod attinet, hoc te ſcire volo, nullos me in convictum meum ſtudioſos poſthac recepturum. Vxor convictorum quotidianis moleſtiis Leidæ attrita otium divos rogat. Etiam ædium ea hic eſt ratio, ut pluribus alendis minus idoneæ ſint. Scholæ noſtræ fama jam Suecos aliquot & Polonos nobiles huc excivit. Aderunt & aliunde alii, ubi lectionum fiet initium. Privatim docere occæpi. ſed ex Cathararum genere adſunt pauci. Cavent à nobis, tanquam ab ulcere. Audio denuo à Synodicis nova fulmina in veſtri ordinis homines cudi, quibus in vos arment Ioves ὑψιβρεμέτας, τὰ ὑπέρτατα δώματα ἔχοντας. [*ex alto tonantes, & ſumma tenentes domicilia.*] Ergo ſi tauri eſſetis, evaderetis ſine noxa. Vale. 12 Iul. 1631.

185.

IOH. UYTENBOGARDO.

INgenti me gaudio perfudit, clariſſime Uytenbogarde, allatum ad nos de liberatis captivis nuncium. Bene habet, tandem luci ac libertati priſtinæ reſtitutos lucis ac libertatis Euangeli-

cæ præcones. Quod à Procerum patriæ noſtræ facilitate impetrari non potuit, ab ingenio tandem impetravere. Et hoc recte. Libertatem juris naturalis eſſe perhibent Iurisconſulti. Illi ergo ſtudere fas eſt, quotquot naturam ac ſui amorem non exuere. Exceſſere omnes adytis, aut potius carcere, alteri adhuc incluſi, è quo liberationem tantopere optavere Platonici, tantopere ἀνδρῶν ἁπάντων Σωκράτης σοφώτατος. [*omnium hominum ſapientiſſimus Socrates.*] Ex illo humana induſtria erepti ſunt; ex hoc ſola mors eruet, ubi ſummo liberatori viſum. In illum reverti poſſunt, in alterum illum, ubi ſemel exierint, redire non dabitur, captivitatis puta titulo. Ego liberatis, & aëre nobiscum liberiore fruentibus gratulor, nec futurum ſpero, ut poſthac patria noſtra pergat προδιδόναι. [*prodere.*] Videbaris poſtremis tuis ad me litteris aliquid petere velle, ſi quando tertiam Poëmatum meorum editionem adornarem. Fac ſciam, quid velis. Nihil eſt quod tui cauſa, & non ſuſcipere libenter, & perficere cupiam. Voluiſſem in iis meminiſſe Herois iſtius, cujus ſanguine ferrum irrubuit, necnon tui & aliorum. ſed non licuit, quoad Leidæ mihi vivendum fuit. Optime novi, quid officii mei ſit. ſed alibi metus, alibi muneris ratio prohibent facere, alias facienda. Vale Vir clariſſime & prudentiſſime, cum uxore & familia. Amſtelod. 24 Iul. 1631.

In

In liberationem Captivorum Remonſtrantium.

QVos triſtes tenebræ, formidatique penates,
Ferratæque diu detinuere ſeræ,
Abſolvit nox una viros. Sic, victa dolore,
Ipſa ſibi pietas repperit arte viam.
Et quod non potuit precibus, jam perficit aſtu,
Fortunæ vindex ingenioſa ſuæ.
Claudite Idumæi vaſtâ ſacra funera petrâ,
Et tumulum armiferis cingite militibus.
Claudite vos Chriſto famulantia nomina Belgæ.
Et captos totis cingite fluminibus.
Nil agitis. ceſſere duci cuſtosque, foresque.
Iam famulis, illo vindice, clauſtra patent.

186.

THEODORO SCHREVELIO.

LIteras tuas una cum Poëmate mihi tradidit Martialis quondam editor Lentulus. libet hac periphraſi communem noſtrum amicum deſignare, ut in curandis etiam tuis eum lentum fuiſſe ſcias. Quas enim ad me exaraviſti 30 Iunii, mihi traditæ ſunt 25 Iulii. Ipſius ergo negligentia factum, ut ſuaviſſimis tuis Elegis tam diu caruerim, quorum lectione viſus fui mihi non ſolum juveneſcere, alter veluti Phaon, verum propius tibi jungi, & totus intra pectus tuum recondi. Vis judicium feram de carmine, de autore, de utroque? Illud acrior tuus erga me amor fecundo pectore extudit, expolivit eruditio ſin-

 gula-

gularis, ut non alio ore Veneres omnes,Gratiæque loqui poſſent. Merum ubique mel & ambroſia. nullibi non favos reperio & ſtipatas nectare cellas. Non amicos ſuos cordatius abſens Naſo , non abeuntem Virgilium magis ſollicite Horatius , aut Meſſalam ſuum blandius allocutus fuit Tibullus. Expedit vel hoc nomine abiiſſe me, ut tam rotundum tibi & numeroſum carmen impararet dolor. Magnum aliquid & excellens parturit affectus,ubi cum ingenio & bona mente in gratiam redierit. Felicius parere ſolent matres , cum partus dolores ingraveſcunt. Nec aliter poëtæ,affectu vel amoris vel iræ commotiores, præſtantius enituntur carmen. Accidit & hoc tibi, mi Schreveli, abſentis amici impatientiâ. Elegos iſtos impetu fudiſti, in quibus diſertior es , ubi doles ; erectior , ubi querelas iteras,& vitæ inter nos hactenus ſuaviter & honeſtè actæ imaginem depingis. Et neſcio,an non obductam penè cicatricem refricueris. Sane commoviſti me non parum , & Leidæ novum deſiderium concitavit tragicum illud tuum , & crebris ſingultibus repetitum , vale. Delectas amicum tuum,& luctu imples:præſentem te mihi oſtendis , interim abſens immoderatius laudas,omnium illaudatiſſimum : gratularis meliori ſorte aucto , & juxta à te divulſum doles. quas ipſas ἀντιφάσεις [*contradictiones*] facile conciliabit,idem ille,qui eas dictavit,amor. Sciet poſteritas , ſi forte ad hanc ſeculi favore pervenient noſtra,quanto alter alterum amore dilexerimus,

qua

qua fide, concordia, facilitate una vixerimus, etiam ringentibus iis, quibus ob amicitiam noſtram & quotidianam familiaritatem oculi doluerunt. Expectas, ut per ferias caniculares ad vos excurram. ſed qui audeam, cum hactenus fuerim deſidiæ Profeſſor, nec ullo adhuc merito me Reip. huic probaverim. Glorioſius ad ſuos reverti ſolent Duces, ubi aliquid indole ſua dignum dederint. Etiam me forte tibi gratiorem ſtitero, ubi non nomine ſolum, ſed re Profeſſorem compellabitis. Tu potius feriis vindemialibus, quæ veſtræ ſunt, huc gradum accelera. Præmonitus de adventu occurram venienti ad eum locum, ubi Harlemenſes tui jus dicunt, ubi ſcaphæ terras trajiciunt, & ſaltum faciunt. Vale Vir doctiſſime & amiciſſime, uxorem liberosque plurima imperti ſalute. Etiam D. Profeſſorem Heurnium, Doctorem Delmanhorſtium, D. Altena collegam tuum, aliosque Pomeridianæ ſectæ viros, ſaluta. Amſtelod. 26 Iul. 1631.

187.

IACOBO PETITIO.

DVplex tuum munus, anni primitias, accepi Petiti dilectiſſime; alterum meo, alterum uxoris meæ palato, delitias fecit. Videris annuo aliquo tributo, ac veluti emphyteuſi veterem amicitiam obſignare, ne ejus forte oblivio ſubeat. Lætor autem præſentis tuæ benignitatis cauſam προκαταρκτικὴν [*inchoantem*] fuiſſe felicem uxoris tuæ partum, quæ dum filium effudit;

dit, tu liberale tuum pectus effundis. Sic diſco verum eſſe, quod Scholaſtici ajunt, omne bonum eſſe effuſivum ſui. Filioli tui natalibus ea comprecor, quæ & optare & ſperare fas eſt. Ne verum ſit in illo, quod canit Horatius, *Ætas parentum pejor avis tulit, Progeniem vitioſiorem.* Nec ſinat Deus, ut aliquando tibi extorqueat illum Homeri verſiculum, quem Auguſto extorſit malè adoptatus Agrippa:

Αἴθ' ὄφελον ἄγαμός τε μένειν, ἄγονός τ' ἀπολέσθαι.

O utinam cœlebs vixiſſem orbusque periſſem.

Quin potius in familiæ tuæ, ac parentum ſolatium pariter & ſubſidium adoleſcat. Si parentem refert ea corporis parte, qua mas eſt, uti minus graviter ſcribis, referat aliquando eundem ea quoque parte, qua Philoſophatus olim es, cum Iuſtitiæ cauſam publicè cum laude aſſereres; referat ea parte, quæ probitate, morum candore, facilitate, humanitate, aliisque virtutibus optimorum virorum albo te inſcripſit. Talis ut fiat non ſola dabit natura, quæ ex propagatione ſperari poteſt indoles, verum ad naturæ benignitatem ſi acceſſerit ſollicita educatio, præclarum aliquid & excellens expectare dabitur. Non hæc ſcribo, ut te officii tui commonefaciam, verum ne officio meo non ſatisfaciam. Philoſophi eſt docere tum ea quæ ſcire, tum quæ agere oportet. Puerperam tuam jam afflictam (& hoc à Philoſophia minimè alienum puta monitum) verbis mellitiſſimis & baſiolis ſuaviſſimis ſubinde recrea. Pelias haſta es

mi

mi Petiti, quæ vulnus infligit idemque ſanat. Vale & uxori meo nomine bona verba dicas. 11 Auguſt. 1631.

188.
ABRAHAMO DOMINICI LEEUWARTIO.

LÆtiorem cataſtrophen exſpectaveram iſtius actus, quem coram ſpectavimus. Verum aliter viſum illi, cujus arbitrio res vitæ ac mortis geruntur. Poſt abitum tuum viſus mihi fui triſtes exequias filioli tui, etiam trans mare, proſequi. Adeò me affecit pueruli calamitas. Quam dum cogito, indignor naturæ, quæ ea lege nos naſci voluit, ut exquiſitiſſimis modis cruciaret. Alium tumeſcentes in abdomine aquæ, alium nata in ipſis viſceribus animalia, alium flagrantes febrium faces exſtinguunt. Attamen inter tot moriendi genera, nullum aliud à Deo deprecor ardentius, quam quod à calculo eſt. Cujus doloribus dicendis, quæ par oratio inveniri poteſt? Filiolo tuo bene eſt. Si convaluiſſet, potuiſſet eidem malo denuo implicari. Ita ſpem metumque inter ſenſiſſes longe te citra vota tua ſtare. Brevi epigrammate ejus fatum ploravi. Grandia loqui non potui, quia de puero ſermo erat. Tu boni conſule, & fruere memoria prolis nuper afflictiſſimæ, nunc beatiſſimæ. Vale. 10 Aug. 1631.

189.

SIMONI EPISCOPIO.

ADhuc inexorabiles ſumus uterque, Epiſcopi clariſſime, ego & uxor. Licet meam citius pertinaciam, quam illius expugnaveris. Quod ſi quam maximè vellem convictoribus ædes meas aperire, non niſi duobus locus eſſet. Qui numerus plus diſpendii, quam compendii afferret rebus meis. Alias cauſas jam non repetam, nec arceſſam altius. Quamobrem rogo, ne ulterius facundiam tuam explices, & de arietibus cogites, quibus impetas Capitoli immobile ſaxum. Fortè proximis Calendis Maji, ubi ædes ampliores nacti erimus, cum illis conſilium mutabimus. Interea promovendis ſtudiis juvenis iſtius, quem commendas, non deero, qua publice, qua privatim. A Comitiis Ordd. proximis, Epiſcopi clariſſime, nihil cauſæ communi metuo. Ingens erit malacia, ubi Amſtelodamenſes cordatius loqui in animum inducent. Audio hic decretum eſſe, ne poſthac Edicta illa in Remonſtrantes rata habeantur, aut executioni mandentur. Hæc turbis, odiisque materiam præbere, & facem diſſidiorum motibus novis accendere. Ita futurum ſpero, ut idem ille, qui fluctus hoſce aliquando movit, Neptunus, eosdem tridenti ſuo componat, & Æolios fratres in ordinem cogat. Vale Vir clariſſime & doctiſſime. Vxorem, D. Couwenhovium aliosque amicos & collegas meo nomine ſaluta. Raptim 10 Sept. 1631. Amſtelod.

190.

ANTONIO OETGENS VAN WAVEREN.

A*Mpliſſime vir*,

Gratulor te cum legationis tuæ ſociis incolumem in Stormariorum metropolim appuliſſe, quo Federatorum Ordinum juſſis deſtinabaris. Faxit Deus, ut pericula terræ marisve emenſus talis ad nos redeas, qualis abiviſti. Nec enim iſtiusmodi tibicine Respublica, nec Mecœnate naſcens Schola carere poſſit. Illud miror, adeo te ſtudiorum cura affici, ut etiam extra patriam poſitus, eam nondum deponas, & de iis benè mereri ſtudeas, qui alibi nati apud noſtrates eruditionis incrementa ſperant. Quæ rogatu ampliſs. viri N. Gernertſii Syndici Hamburgenſis petis, æquiſſima ſunt. Profeſſorum Leydenſium nemo eſt, qui ſtudioſos in convictum recipiat. Civium nemo non, & hi plebei ferè omnes, nullo ſalubrioris ſcientiæ ſucco tincti. Quæ de Germaniæ porro rebus ſcribis, non iniquis hic auribus excepimus. Maximis ſucceſſibus bellum gerit Suecus, & ſeculi ſui ſpem ſuperat invictiſſimus Rex, in cujus magnitudine conſtituenda virtus cum fortuna decertare videtur. Nec tamen, qui quorundam mos eſt, triumphum Regi decernere auſim. Aliud eſt prælio ſuperiorem eſſe, aliud bello. Acuit ſæpe fortitudinem deſperatio, & animos reſumunt, quorum infamiæ comes it ruinæ metus. Auſtriacorum conſilia uti lentiora ſunt, ita & certiora.

Nec

Nec nos hic infeliciter pugnavimus, intercepta hoſtium claſſe, quam malis avibus duxit Iohannes Naſſovicus. Illam victoriam verſibus celebravi, quorum exemplar mitto. Vale Vir ampliſſime & humaniſſime. Amſtelod. 20 Octob. 1631.

191.

PETRO CUNÆO.

VAlde me perculit caſus optimi juvenis Thomæ Honerdi, utriusque noſtrûm amici, quem apud Genuates in ſacras manus incidiſſe ſcribis. Monſtrum illud S. Inquiſitionis nocte volat, cœli medio, & quot corpore plumæ, tot vigiles oculi ſubter. Non dubito, quin famuli ſcelere ac perfidia delatus fuerit. Nam qua eſt ætate & prudentia, ignorare non potuit peregrinantibus ἐχεμυθίαν [*ſilentium*] convenire. Evadet tandem, ſed non ſine impenſis & parentum diſpendio. Eandem aliquando ſortem expertus fuit Dominus van Loo, importunè, cum illic eſſet, facundus. Non inconſultum arbitrarer, ſi literas D. Heynſius det ad Holſteinium præfectum Bibliothecæ Vaticanæ, ut ſi forte Romam abducendus ſit, pro Honerdo intercedat. Solent namque iſtiusmodi negotia felicius ſæpe confici privatis interceſſionibus, quam Principum, qui in partibus ſunt. Senſit hoc Realius noſter, cum Viennæ detineretur, cui Ordinum imperioſiores literæ nocuere, profuere verò quam maximè Catholicorum quorundam

rundam Amſtelodamenſium ad patres Ieſuitas familiares literæ. Scripſit mihi Hamburgo ampliſſ. noſter Conſul A. Oetgens, Germaniam univerſam ad nuperam regis Suecorum victoriam contremere, & Erphordiam jam, Thuringiæ metropolim, occupaſſe. Tillius exercitus reliquias colligere dicitur ad Viſurgim. Hamburgenſes, dum incerta belli cogitant, Cæſari magis quam Sueco favent. Regem parva primum, & exigua militum manu molientem contemſit Cæſar; jam majora molientis impetum vix ſuſtinet. Duos iſtos Soles Guſtavum & Ferdinandum non fert Germania. cedendum erit alterutri vel armis vel fato. Vale amiciſſime & tuos ſaluta. 1 Nov. 1631.

192.

EIDEM.

V*Ir ampliſſime, cognate dilectiſſime,*

Vidimus hic maledicum iſtud carmen I. Weſterburchii, Aretalogi Dordraceni, adjectum Theſibus Polyandræis, quo non ſolum in Remonſtrantes, vulgi hactenus fabulam, verum etiam in Rectores hujus urbis impudentius debacchatur. Scio hìc lectum eſſe in Conſeſſu Conſulum noſtrorum. Qui non tam præconis iſtius audaciam mirantur, quam quod ſcripta iſtiusmodi theſibus ſuis ſubjungant Theologi veſtri, quin & valvis Academicis affigi ſinant. Fortè & hoc Perſeverantiæ ſanctorum κριτήριον [*indicium*] eſſe putant, τὰς δόξας βλασφημεῖν.

μεῖν. [*dignitatibus maledicere.*] Non deerunt hic poëtæ, qui carmen iſtud ſimili perfricabunt ſale. Qui ſapiet, abſtinebit à contactu. Grotium noſtrum appuliſſe non ignoras. In illum novis animis inſurrecturi videntur,quibus ægrè eſt hic conſpici hominem,cauſæ innocentia & invidendis virtutibus ſubnixum. Neſcio tamen, an rebus ſuis vir prudentiſſimus benè conſulat, quod Gallia deſerta, in qua maximum eſt ejus precium, hic ſe hoſtium ſuorum furori & invidiæ denuò objiciat. Interim benè ominor, & poſt tempeſtatem ſpero affore alcyonia. Iam in procinctu eſt, uti de Schola noſtra pronunciet Curia. Quanquam ea res me minus ſollicitum habeat, quam collegam meum. Scribit ex Anglia Voſſii filius, illic militem conſcribi Regi Suecorum in ſubſidium. Is pergit ἀριστεύειν, [*bene rem gerere,*] & Epiſcopali mitra ab Herbipolenſibus donatus, ad Auguſti exemplum, Imperatorem ſimul & Pontificem aget. Tempus eſt, uti ſua convaſare incipiat Palatinus, & de repetendo Palatinatu cogitet. Vides quam benè de rebus communibus & ſalute publica ſperem. Affinem tuum Zeiſtium hac veſpera apud me in cœna detinui, nec paſſus fui eum ſine meis ad Te litteris abire. Vale Vir clariſſime & chariſſime. Vxorem, ſocrum, liberos ſalute. Amſtelod. 15 Nov. 1631.

193. IA-

193.

IACOBO NIENDALIO.

D*Octiſſime Niendali*,

Cœpit non leve tui eſſe apud me precium, cum diſticha illa pauca fortè legerem, quæ Itinerario D. Erpenii præfixiſti. Videbantur mihi ſapere erectius ingenium, nec carere acumine ac genio, quem in Poëtis quam pluribus deſideramus. Itaque judicavi jam tum, ſi ſtudium hoc excolere diligentius animus tibi eſſet, præclarum aliquid te ac dignum tua indole ſcripturum. Nec fefellit me mea divinatio. Scaldis tuus devictus fidem facit, nihil de te ſperari poſſe, quod non ſpem ſuperet. Oſtendiſti illo poëmate, nec à poëtica inventione te deſtitui, nec à dictione, nec à gravibus iſtis ſonis, quos Epicum carmen exigit. Perge iſto pede, & ſummorum poëtarum, quos priſca ætas tulit, veſtigiis inſiſte. Illos poſtquam admirari cœpi, ſenti me non parum in iſtis ſtudiis profeciſſe. Ego jam canendo feſſus barbiton ad Palladis ædem ſuſpendi. Tu prodi in theatrum & emerito ſuccede novus vates. Argumentum ſuppeditabit Patria, Princeps, & felicitatis publicæ privatæque donator Deus. Vale Niendali doctiſſime & humaniſſime. Amſt. 20 Nov. 1631.

194.

PETRO CUNÆO.

IAm vidiſſes me, virorum doctiſſime, & cognatorum chariſſime, niſi ex relatu, neſcio

cujus, intellexiſſem, apud vos eſſe Avunculum tuum D. Regemorterum, qui cum venire non ſoleat ſine appendicibus & apparatu, nolui familiæ tuæ numerum hoc tempore augere. Præſertim, cum & hyemis inclementia & uxoris tuæ ac meæ non diſpar condicio idem mihi, quod tibi, ſuaſerint. Verebar inſuper, ne dum apud vos ſum, Curia fortè contra nos pronunciaret, & ſic ludibrium quibusdam veſtrûm deberem. Vt verum fatear, jam me Leidæ deſiderium capit, & tui præſertim, quem inter amicos complures habui non uno nomine primum. Non poterit ſermonibus noſtris deeſſe materies, ſive lætam, ſive non omnino lætam voles. Nec enim prorſus ex voto bonorum eunt res publicæ, nec prorſus præter votum. Senatus noſter Scholaſtica jam ſe lite expedivit. Supereſt alia, quæ longius Syrma trahit, propter illos ἑλκεσιπέπλους, [*longa trahentes pallia,*] ſi Troadum epitheto alludere liceat, ad Calchantes noſtros. Nempe expectamus indies, uti in Presbyterio locum ſibi eligant illi, qui apud nos Moſen repræſentant, quem libri tui titulus, optimo exemplo, Aaroni ſocium facit. Hoc ſi ferrent Eccleſiaſtæ Amſtelodamenſes, poſſet ſine motibus res hæc abire. Quia Aaronis mentionem feci, libet referre quorundam anxiam nimis ſubtilitatem. Quiritantur Moſen in titulo libri tui à ſiniſtris ſtare, Aaronem à dextris, ac ſi huic primæ, illi ſecundæ in populo Dei partes tribuerentur. Sed hæc non ſunt curæ Hippoclidi.

Interim

Interim gaudeo Curiæ utriusque Senatores Amſtelodamenſium inſtitutum probaſſe. Minus invidiæ ac quærimoniis obnoxium eſſe ſolet, quicquid à potentioribus jure geritur. Peripatus noſtra propediem ſuâ formâ ſpectabitur. Erectus eſt ſuggeſtus, expectatur doctor. Lectionum initium fiet, ut opinor, ante Calend. Febr. ſub Conſulum, quos præſente anno habuimus, auſpiciis. Vtinam illud Scholæ huic decus afferre poſſem, quale afferri à Profeſſore par eſt. Annitar pro virili. Nec deerit laboribus meis ſummum Numen. Libros tuos de Republ. Hebræorum, ut omnia tua, exoſculatus ſum. Magnum illorum hic apud non vulgariter doctos precium eſt, tum ob obſervationes Thalmudicas, quas apud ipſos autores legere cujusvis non eſt, tum ob dictionis Romanæ, qua omnibus hujus ſeculi doctis præcellis, puritatem. Ego, quæ Philoſophorum pulpam ſapient, hac æſtate, ſi Deus ſiverit, reponam. Libros meos de Sceptica Philoſophia, oppoſitos libris tribus Pyrrhoniarum Hypotypoſeon Sexti Empirici, magnam partem abſolvi. Si trimeſtre adhuc feriari licuiſſet, potuiſſem abſolvere. Sed nolim hæc alios ſcire, ne videar aliquando, operis minus eruditi expectatione, vos detinuiſſe. Vale Virorum ſumme, & domeſticis omnibus ſalutem imperti. Tua feliciter pariat, nec mea infelicius. Si Imperatores eſſemus, ſat multis munimentis inſiſteremus. Amſtel. 28 Dec. 1631.

195.

EIDEM.

BInas tuas literas accepi, Cognatorum chariſſime, & celeberrime, quarum prioribus adjunxeras pyxidem unguentariam. pro quo munere gratias tibi agit uxor & uxoris maritus, quem non potes non noſſe. Illa jam meliuſculè habet, poſtquam ἀπόστημα [*apoſtema*] aperuit chirurgi novacula. Dolendum profectò facilem iſtum ſexum tam difficili, ac crudeli egere curatione. Quid facias? ex primæ matris transgreſſione, hæc matribus noſtris incumbit calamitas, ut etiam de illis verum ſit dicere, πολλάκι γὰρ ξυμπᾶσα πόλις, &c. [*ſæpe enim tota civitas.*] Infans, Iacobus nomine, athleticè valet, & nocturnis clamoribus ædes meas implet. totum diem ſtertit, ſecurus quid Tiridaten terreat. Diviſum imperium habet cum reliquis mortalibus, qui noctu dormiunt, de die vigilant. Miſi nuperrime tibi per Doctorem Tollium exemplaria orationis meæ incompacta, quod inofficioſum officium rogo boni conſulas. Feſtinabat ad vos amicus iſte, itaque dabam illi, prout ad manum erat, ſine veſte Dianam, oblitus & officii mei & honoris veſtri. Lis Eccleſiaſtica, Senatum inter & Presbyterium hactenus exagitata, ex voto Magiſtratus compoſita eſt, intervenientibus Synodi Delegatis. Transactum his condicionibus: uti ad Calend. Maji proximas συνεδρίαν [*conſeſſum*] differat Senatus: quæ ſuper hac

re

re acrius ex umbone diſceptata fuere ἀμνηςία [*oblivio*] aboleat, præterea ut ſententiam dicant Senatus delegati deliberativam, non deciſivam; denique ne in Eccleſiaſtico ordine quicquam benè poſitum innovetur, & ſic hi motus animorum, atque hæc certamina tanta, pulveris exigui jactu compreſſa quievere. Quam apud vos animoſè pro famulo peroraverit Razivillius, intellexi. Ita Agamemnonem allocutus fuit commotior Achilles. Rectoris tibi munus & dignitatem gratulor. Non alius iſtas magnificentiæ partes obit dignius graviusque. Rectoratum tibi opto facilem, & qui ſine magnis motibus tibi & Academiæ decurrat. Vale Vir clariſſime & dilectiſſime. Vxorem liberosque meo & uxoris nomine ſaluta. Amſtel. 14 Febr. 1632.

196.

EIDEM.

V*Ir clariſſime ac cognatorum dilectiſſime,*

Non ſinunt me diutius elinguem eſſe publica gaudia, quibus luculentam materiem præbuit hæc æſtas, ſub Principe feliciter forti & prudenter audaci. Iam Muſis æger & triſtior valedixeram, abdicaveram à me Phœbum, Gratias omnes, & ſtudia iſta amœniora, quibus impenſius me addictum fuiſſe profiteor. Verum uti Miltiadis trophæa ſomnum adimebant Demoſtheni, ita mihi veternum excutiunt Principis noſtri ſtupendia uſus, ac feliciſſimi ſucceſſus. Malui balbutire & diſſonum epos ſcribere,

 quam

quam obmuteſcere, præſertim cum non deeſſent hic, qui hortabantur, ne grande hoc Reip. noſtræ incrementum indictum ſinerem. Tentavi itaque veterem cantum, qui ſi minus placebit exactis ad omnem elegantiam auribus, officio tamen pietatis, & profuſioris in Patriam & Principem affectus probari fortè poterit. Voluiſſem limatius eſſe, quod ſcripſi, Poëmation, ſed non vacat longius hiſce ſtudiis immorari. Πάρεργα [*operis acceſſiones*] nunc ſunt, quæ olim cum otium abunde ſuppeteret, ἔργα [*opera*] fuere. Quamobrem Areopagitica judicia deprecor, & Minois frontem. Non ſemper tonat Iuppiter, ſed ſubinde murmurare in nubibus contentus eſt, nec fulminat ſemper, ſed & leviuſculè fulgurat. Quæ amicis inſcripſi exemplaria, velim per filium aut ancillam exhiberi, ubi commodum fuerit. Vale Vir clariſſime ac præſtantiſſime. Vxori liberisque, D. Heynſio, Vorſtio aliisque collegis ſalutem plurimam uti dicas rogo. Amſtel. 1 Sept. 1632.

197.

EIDEM.

C*Ognatorum clariſſime & chariſſime*,

Venerunt ad nos filii tui ſalvi & incolumes. Exhilarabar ipſorum conſpectu, & videbar mihi jam aliquatenus te frui poſſe. Gaudebat non minus Caſparus noſter, qui jam animo ad vos cogitabat. Feriæ ſunt trivialium Scholarum, & dies hoſce aliter quam feriando tranſigere

gere nefas puerulis videtur. Itaque non eſt quod operoſè efflagites, ut eum Leidam excurrere patiar, quem miſſurus fuiſſem ultrò, nec invitatum. Veniet, Deo volente, & cum tuis trigam faciet. Gloriabitur, opinor, ſe argenteo calamo donatum à Scholarchis, ob benè ſcribendi peritiam. Princeps noſter hactenus urbes expugnavit; jam provincias deditione accipit: Gratulor & faveo egregiis Patriæ ſucceſſibus. Sed hoc in aurem Tibi dicere auſim: Aut jam debellandus omninò eſt hoſtis, & ad pacis conditiones compellendus, aut exhauſto ærario debellamur ipſi. *Amici*, dicebat veterum aliquis, *ſi ſic iterum vicerimus, periimus*. Excreſcunt in immenſum rationes & nomina publica. Bene mecum actum puto, quod pro illis non ſponderim. Viderint προεστῶτες. [*præpoſiti.*] Noſtrûm eſt animis ac linguis favere. Vale vir clariſſime, & uxorem, ſocrum, liberos & amicos per occaſionem ſaluta. Raptim. Amſtelod. 20 Sept. 1632.

198.
ROCHO HONERDO.

ARionem tuum inter æquoreos Deos canentem legi, ampliſſime Honerde. Ita & Auguſtum àliquando inter Romanos ſuos, Apollinis habitu conſediſſe opinor. Ficto Arioni favit olim mutus piſcis,

Qamvis mutus erat, voci faviſſe putatur
Piſcis, Arionia fabula nota lyra.

At ego cantui tuo faveo, non exemplo muti delphinis, ſed ejus qui carmini tuo poteſt ἐυφημεῖν, ſive linguis favere. Imperii noſtri momenta prudentiæque civilis voces, veſte involvis poëtica. Prima & ſumma rerum noſtrarum exequeris, & Duces laudas, per quos hactenus inconcuſſi ſtetimus. Vtinam hæc intelligere conceſſiſſent æquiores Muſæ Principi, cujus illa laudi deſtinaſti. Meruit inter aſtra referri Delphinus Arionis ſoſpitator. Quamobrem nos majore jure te Principum Encomiaſten Dîs Superis miſcebimus. Arionem citharædum morti ſubduxit piſcis. Tu tenebris & oblivioni longè majora nomina. Videris mihi à ſenecta vires capere, & à canicie dicendi ſcribendique vim. Qua ætate in aliis languet vatum furor, in te gliſcit. Verè Arionii ſunt verſus tui, qui non ſolum doctiſſimos viros D. Cunæum, Voſſiumque affecere, ſed & ipſos caſtrenſes Delphinos demulcere queant. Gratias Tibi ago maximas, quod meis quoque auribus iſtum tuum citharædum indulſeris. Qualis ſopor feſſis in gramine: tale tuum carmen nobis divine poëta. Vale Vir ampliſſime & doctiſſime. Salveat à me uxor, & filius mediis elapſus Achivis, Loyolitis volebam dicere. Amſtel. 16 Octob. 1632.

199. PE-

199.

PETRO CUNÆO.

Cognatorum & doctorum celeberrime ,

Poëma ampliſſimi Senatoris Honerdi Hagam ad autorem remiſi, additis literis , quibus quid de Arione iſto ſentiam , expoſui. Iudicabis mecum & poëtæ ipſum partibus probè defungi , & juxtà viri prudentis. Qui ne ſummorum Principum illuſtris memoria exoleſcat , Patris Auriaci laudes filiorum gloriæ ſociat. Vtinam ſicut inter æquoreos Deos canens Arion ſalvus evaſit , & in terram expoſitus fluctibus ſubductus fuit : etiam Patriæ noſtræ aliquando contingat poſt bellorum tempeſtates in pacis portu reſpirare. Omninò mora opus eſt & belli remiſſione, ut quaſſam Reip. navem reficiamus. Audio Æolos contra flare , nec ferre mitem Favonii aut Zephyrorum auram. Vale vir clariſſime & amicorum amiciſſime. 18 Oct. 1632.

200.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

Nobiliſſime Haeſtrechti ,

Scribit Horatius ad Iulium Florum in hæc verba :

Iuli Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius, Auguſti privignus ſcire laboro.

Ego verò non minus ſcire deſidero , quibus terrarum oris degat Haeſtrechtius meus , vir ad omnia

omnia ſumma natus, & ejus capax fortunæ, cujus nec ipſos heroas pudeat. Scripſiſſem jam pridem. Sed neſcio an Diœceſis te habeat Trajectina, an Brabantia, an Hollandia. Si me ſoſpitem eſſe cupis, fac me certiorem, ubi vivas, quomodo vivas & cum quibus vivas. Te incolumi ſentio mihi quoque vires addi. Cum dubio nuper Marte obſeſſa eſſet Trajectum ad Moſam, familiarius, uti inter amicos fieri ſolet, confabulati ſumus. Iam inclinationem in partes noſtras fecit Mavors, & facta eſt ad Rempublicam noſtram egregia acceſſio iſtius urbis expugnatione. Si dubitas, eximet animo tuo dubitationem omnem hoc meum Poëma, quo Principis noſtri heroïcos auſus executus ſum. Vbi à venatione te recolliges, illud lege. Videbis me non fraudaſſe debitis laudibus illos duces, qui pro rege Hiſpaniarum res præclarè geſſerunt. Didici etiam in hoſte laudandam eſſe virtutem. Quam vellem, ita viſum eſſet ſuperis ac terreſtribus Dîs, uti tandem coëant in pacis, aut induciarum fœdera Belgicæ populi. Quid expediat, judicare non eſt meum. Supra captum poëtarum ſunt regnorum momenta. Illud tamen audeo eloqui, me præferre tutam pacem pertinaci bello. Vale amiciſſime, & fac videam propediem valetudinis tuæ indices literas. 14 Nov. 1632.

201.

VINCENTIO FABRICIO.

Literas tuas, doctiſſime Fabrici, una cum Oratione tua mihi tradidit vir officioſiſſimus Vichevortius. In literis omnia mihi placent, præter ea, ob quæ me tibi placuiſſe ſcribis. Nec enim illa in me agnoſco, quæ mihi affingis, niſi fortè tu ea perſpicere potes, quæ in aliis potius, quam in me reperias. Quare ſuperlativos tuos, quos in me congeris, amolior, ratus tutius mecum agi, ſi inter humiles poſitivos ſtem. Nam comparativis accenſeri non minus odioſum eſſe noſti. Loquar tecum familiarius. Scribis te Hamburgenſem eſſe. Verùm aut ego vehementer fallor, aut nihil Saxonicum vel Hamburgenſe ſapit tua dictio & ſcribendi genus. Germania ſuperior, ſi pleraque ingenia ſpectos, hodie inferior jure dici poſſit. Te aliosque excipio, qui ſoli indole erectiores animos geritis, & inanibus ſonis non contenti orationem componitis ad maſculas periodos, in quibus nec nervos deſideres, nec ſuccum bonæ mentis. Nec eſt quod febres, catharros aliasque ſordes objicias. Optimè à morbis & ſordibus ſibi cavent, qui iſtis mederi poſſunt. Gratulor Leidæ, quæ Encomiaſten nacta eſt etiam inter peregrinos. Debebant lautius haberi, qui tam erudite, tam laute & copioſe de Fame publica verba fecerunt. Audio te operam tuam addixiſſe doctiſſimo, & mihi amiciſſimo viro D. Swaer-

D. Swaerdecronio. Non pœnitebit te hujus inſtituti. Frueris tali viro, quales ſi omnibus Scholis eſſent præfecti, uberiorem doctorum ſementem referrent Batavi. Amicitiam meam, quam expetis, offero tibi doſi quam maxima, etiam ad libras. Valde hoc munerum genere liberalis ſum. Vale Vir amiciſſime, & me ama. 4 Dec. 1632.

202.

PETRO CUNÆO.

QVanquam quod ſcribam non habeam, illud tamen ſcripſiſſe operæ precium fuerit, me per triduum ex oris ulcuſculo laboraſſe. Adeo ut coactus fuerim à lectionibus abſtinere, ut affectæ parti quies eſſet. Sentiebam loquendo exaſperari malum. Convaluit jam per Dei gratiam illa corporis particula, ſine qua nobis non licet eſſe profeſſoribus. Nolui hoc te ignorare, cum indulgens ſibi fama exaggerare ſæpenumero ſoleat aliorum mala. At quantus, mi cognate, bellator, quantus heros occidit, morte quidem illuſtri, ſed luctuoſa Sueciæ & univerſo orbi Chriſtiano. Sic Decii occubuere, ſic ſalvo exercitu & clypeo Epaminondas. Niſi de novo exercitus Duce inter Germanos & Suecos conveniat, recuperabit facile amiſſa Cæſar. Multi Duces Cariam perdiderunt. Vtinam in acie non ſtetiſſet, ſed præliorum periculis exemptus ſummæ rerum ſe reſervaſſet.

At nunc magna Ducis ſub terras ivit imago.

E Gal-

Gallia demum profugit regis frater,novas iras
olligens,ob necem Ducis Montmorancy. Ego
rincipi ad ſuos reduci gratulor. Vale. 10 Dec.
632.

203.

ONSTANTINO HUGENIO.

BEnè habet, Nobiliſſime Hugeni, quod carmen meum Dîs Superis, inferis & terreribus gratum fuiſſem nuncies. Licet quos tu ıferos Deos vocas, apotheoſi donare ſoleat & ıter indigetes referre Romanus antiſtes. Nec ımen repugno inferos dici, qui in inferos imerium exercent,& pallentes animas modo evoant Orco, modo ad triſtia tartara mittunt. Te erò ex eo loco ſubductum gaudeo,ubi vel peſte el armis itur ad generumCereris.Sæpius tui cu- ı animum momordit,atq;hęſit ſub pectore fixa:

Sive quis Antilochum narraſſet ab Hectore victum,
Sive Menœtiaden falſis cecidiſſe ſub armis.

Non quod credam te inter bellatores ſtae, ſed quia caſtrenſi morbo plurimos extingui rumor eſt. Hactenus te ſervavit Apolo, & ut porrò ſervet propitius Deus rogo c precor. D. Broſterhuyſium, quem mihi commendas, totum in animo gero, & ubi pportunum erit, luculenta commendatione tradam iis, penes quos poteſtas eſt diſtribuendi nunia publica. Factum etiam id ante per occaſionem. Sed lentis hîc maxillis, non editur quidem, ſed decernitur. Expectandus alius fabarum jactus. Non loquar explicatius. Mitto

lachry-

lachrymas, quas in amiciſſimi viri obitum fudi. Is Hamburgi fide conjugali egregiæ Virgini obſtrictus ſtatim à ſponſalibus obiit. Vale Vir præſtantiſſime, & Barlæi tui memoriam ſine ſubinde recurſare animo. Amſtel. 14. Decemb. 1632.

204.

ADRIANO PLOOSIO.

FEriæ jam ſunt apud nos, nobiliſſime Plooſi, & ſicuti de rebus Patriæ jam loqui ceſſant Irenarchæ, etiam nos fibulam profeſſoriæ linguæ ad dies aliquot impoſuimus. Quare liberior & expeditior circunſpicere cœpi, quibus mihi ex officio ſcribendum putarem. Inter eos occurriſti inter primos, quem & publica & privata merita arctius mihi junxerunt. Et licet nihil habeam curis tuis dignum ſcribere, tamen libuit, ne non ſcriberem. Intellexi in eorum te eſſe numero, quibus demandatæ partes de induciis deliberandi. Grandis profectò illa provincia eſt, odio non minus quam gratiæ obnoxia. Imus enim & hîc in partes Batavi, dum aliis pacis aliis belli ſtudia placent, aliis lorica, aliis toga, aliis tuba, aliis tibia; his clypeus, his pilea. Audio hic diſcrepantes valde & diſſonas noſtratium ſuper hoc argumento voces. Quibus induciæ diſplicent, his ferè nituntur præſidiis: Illas ab hoſte peti, quia adverſo ſe Marte fractum videt, & terras ſuas excurſionibus noſtrorum patere: pacis artibus uti, ut magis nocendi

cendi oportunitatem captet: frequentius conventionum pacisque ſimulationes credulis, quam arma nocuiſſe: per inducias ſpatium hoſti dari recolligendi vires ſuas, ut acrius in nos inſurgat: futurum forte, ut induciarum tempora nobis currant nec pace læta, nec bellis illuſtria: languere tunc diſciplinam militarem, negligi urbium tutelam, ſegnitiem ſubire belli ducibus, qui Martiis curis expediti turpibus ſe dare ſolent, & luxu effeminari: urgendos eſſe felices belli ſucceſſus, iisque inſtandum: cogitandum quid de non ineunda cum Carthaginenſibus pace ſuaſerit Naſica: vacuam armis Romam civilibus bellis periiſſe: otio gliſcere domeſticas liticulas & ſublato exteri hoſtis metu incrementa capere: à Cæſare fortè & per latus Germaniæ peti nos peti poſſe: Palatinorum Principum habendam rationem: hos alia ratione reſtitui non poſſe, niſi flagrante ubique bello & adactis ad incitas Auſtriacis: conſulendum ſociorum armis Sueco & Gallo, quibus gravis eſt Auſtriacæ domus potentia &c. At quibus olivæ ſapiunt, ita diſſerunt: Bella & juſte ſuſcipienda eſſe & finienda: aliud pietatem, aliud utilitatem publicam ſuadere: prudentiæ eſſe, victoriæ ſuæ modum ponere: nimia bellaturiendi libidine ſæpe parta amitti: fortunam reverenter habendam; ludere eam in bellis, & momento vultum mutare: aliud eſſe urbibus aliquot exuiſſe Hiſpanum, aliud bello ſuperiorem eſſe: fortitudinem in hoſte ſæpe ſumma re-

rum deſperatione acui: acciſa quoque eſſe æraria noſtra: civium loculos plus æquo ſollicitari, & tonderi gregem non ſine multo murmure: bella inter calamitates eſſe, & divinæ iræ flagella: in Germania magis incommodo noſtro, ob impedita commercia, quam commodo pugnari: Gallum facile ſe bello expedire poſſe, nos minus, & quæ ſunt hujus generis plura. Ego, vir ſumme, judicium non interpono. Arcana potentum ſcrutari nec muneris mei eſt, nec virium. Fruor apud me tacitus horum meditatione, nec ultra me fatigo. Patriam ſalvum cuperem ſeu pace ſeu bello. Ad te, Vir ampliſſime, liberius hæc ſcribo, quia ſcis ſine Poëtis hæc negotia confici poſſe. Vtcunque res iſtæ cadent, melioris famæ precium merentur, qui vel cum hoſte tranſigent prudenter, vel ſi ita res exiget, ſtrictum mucronem denuo intentabunt. Scripſi Epigrammata duo, unum pro Induciis, alterum pro Bello, in gratiam diſcrepantis Reipublicæ. Eligant vel hoc vel illud, quibus aut calidus eſt circum præcordia ſanguis, aut detumuerit bilis. Mitto utrumque, ut animum à publicis curis feſſum noſtris luſibus recrees. Vale Vir nobiliſſime. Deus Opt. Max. tua & aliorum patriæ patrum conſilia ſecundet, ut ea decernatis, quæ ex re erunt Fœderatorum. 16 Dec. 1632.

205.

IOH. ISACIO PONTANO.

C*Lariſſime Pontane*,

Nihil eſt, quod non tua cauſa libens & facere & ſuſcipere cupiam. Iunxit nos, præter alia, artium ac diſciplinarum liberalium commune ſtudium. Facile hæ artes, quia liberales audiunt, humanitatis officia à cultoribus ſuis impetrant. Quod petis Nuptiale carmen, mitto. Nolui operoſum poëma ſcribere, tum quod ſciam illud te non expectare, tum quod Poëta & Veneris puer longas moras oderint. Hujus res furore & impetu geruntur. Nec minus Poëtæ præcipites motus amant, & ſuo quoque furore, ſi Platoni fides, aguntur. Quare Epigramma hoc, aut Epigrammati affine carmen benignè interpretare. Tibi vero, filiæ tuæ, ac ſponſo nuptias iſtas gratulor. Faxit ſummus ille conjugiorum proxeneta, uti votis tuis reſpondeat nuptiale hoc fedus. D. Antonio Matthæo genero tuo, viro eruditionis & pietatis fama celebri, me & officia mea omnia, prolixè defer. Theſes tuas Phyſicas legi, in quibus omnia placent, illa theſi excepta, qua ſtatuis elementa eſſe primum rerum materiam, adeoque nulla forma ſubſtantiali eſſe prædita, ſed accidentia & primas qualitates habere pro forma. Quod an Peripatus ferat, valde dubito. Ego ſupra hac re à te diſſentire malo, contendere tecum nolo. Quare rationes contra illam theſin non congeram.

ram. Etenim de nuptiarum forma cogitanti, minus oportunum fuerit de formis elementorum diſceptare. Vale doctiſſime & amiciſſime Pontane. Amſtelod. 10 Ian. 1633.

206.

CONSTANTINO HUGENIO.

Nobiliſſime Hugeni,

Intellexi ex præſtantiſſimo viro Iacobo vander Burch, deſiderari ſcriptorem, qui res ſuperiore anno ab Illuſtriſſimo Principe ad Moſam præclarè geſtas, ſeculo donet. Quod ut fiat neceſſarium prorſus arbitror, ne tantum facinus neſciant ii, quorum bono illud ſuſceptum,confectumque eſt. Me quod attinet,iſtiusmodi Spartam nactus ſum, quæ lectionibus publicis privatisque adeò me fatigat, ut vix in ullum amœnioris ſtudii diverticulum deflectere liceat. Etiam interpellationes amicorum eas mihi horas ſuffurantur, quæ magis ſeriis meditationibus largiri cuperem. Quod ſi Atlantis eſt, humeros prius ſuos explorare, priusquam eos cœlo fulciendo commodet,ſanè ſentio ego, quam ſim iſti oneri impar. Mediocre poëma pangere conceſſum mihi, ſed hiſtorici laudem plane refugio. Prudentia hic opus & ſtylo ad res iſtas idoneo, & hoc cavendum quam maximè, ne poëtam in hiſtoria agamus, quod Floro multis locis accidit. Etiam D. Heynſii exemplo didici, quam difficile ſit res geſtas enarrare gravi oratione, aſſuetis canere. Forte unus hoc diſſi-

diſſimulare poteſt Grotius. Et quis ego, qui illud argumentum tractare audeam, hoc ſeculo, quod vel ob leviter malè ſectum unguem ſtomachatur. Nec eſt cujusvis Iovem effingere, aut Principe noſtra digna loqui. Non hæc mihi vis, aut tantarum rerum capax animus. Loquar cum Horatio: mihi nulla rura, at ſpiritum parvæ tenuem Camœnæ Parca non mendax dedit. Hoc demenſo contentus, ſtatui me meo pede metiri. Non omnibus omnia conceſſere Dii, aliis πολεμικὰ ἔργα, [*bellica facinora,*] aliis κιθαρὴν [*citharam*] inquit Homerus, & ἀοιδὴν. [*cantum.*] Petiit olim ab Horatio Agrippa, uti ſua & Cæſaris bella ſcriberet. ſed excuſavit ſe prudenter Flaccus; illa Oda, cui initium: Scriberis Vario fortis. quanto magis nos, vir magne,

— neque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ ſtomachum cedere neſcii,
Nec curſus duplicis per mare Vlyſſei,
Nec ſævam Pelopis domum
Conamur, tenues grandia. dum pudor
Imbellisque lyræ Muſa potens vetat
Laudes egregii Principis & ducum
Culpa deterere ingeni, &c.

Certè alium vocat iſte labor, cui pectore pleno defluit hiſtoricæ felix opulentia venæ. Non dero meis partibus, ſive belli portas claudent Induciæ, ſive eas claudi non ſinet publica Federati Belgii proſperitas. Vale. 3 Febr. 1633.

 207. ERY-

207.

ERYCIO PUTEANO.

A*Mpliſſime doctiſſimeque Puteane*,

Legi Stateram tuam, qua Pacis & belli momenta rigidè ponderas. In ea neſcio, an pietatem magis tuam, an facundiam, an prudentiam mirari debeam. Pius es, quia pacem ſuades. Doctus, quia ita ſuades, ut dictionem rebus, res dictione acuas. Prudens, dum ex præteritis, & præſente Reipublicæ ſtatu, de futuro ſapienter conjectas. Vtinam ad ſaluberrima tua conſilia attendant veſtrates & noſtrates. Et jam attendunt, affectu hactenus meliore, quam effectu. damus hoc rerum magnitudini. Non facile coaleſcunt partes tam diuturno bello diſtractæ, fortuna ſucceſſibusque diſpares. Conficiet forte mora rem, cujus expectatio moleſta eſt pacis cupidis. Eam ut vos magis deſideretis, quam nos, cauſæ ſunt non leves. Iam paries veſter Lovanienſis, proximus Trajecto ardet. à belli viciniore incendio metuitis vobis Grudii, nec immeritò. abitum parat Apollo, quoties tonat & fulminat propinquus Mavors. Vbi hic æſtuat, frigent ſtudia, rigent Muſæ, congelaſcit Hippocrene. Illud miratus fui, tanta te libertate loqui in Hiſpanorum regno. apud quos vix ſentire licet, quod velis, nedum eloqui, quod ſentias. Scribis quæ vera ſunt, & ſalubria vobis & nobis. Vos ut ab armis abſtineatis cogit neceſſitas, nos de pace cogitare monet pietas. apud

vos

vos plus querimoniarum eſt, apud nos pecuniarum. Vos præſens rerum facies terret. nos futura fortè. De vobis dicitur, diſtrahi animis proceres veſtros, flere æraria, conqueri militem. quæ nobis minus objici poſſunt. Deterior ſors adverſam fortunam deplorantium, quam metuentium. Belligerare generoſum admodum eſt, ſed & cauponari bellum, familiare quoque fuit Romanis. E pace lucrum ſperat, quisquis victus eſt & inferior. Transactione impetrare ſtudet, quæ ab armis ſibi promittere non audet. Sed de his cogitent Irenarchæ. Quanto utilius paciſcemur, tanto erit Federatis gratior pactio, quo tutius, utrisque. Ego vir ſumme tuis votis ſubſcribo, & ſubſcribunt omnes, qui togam tubæ præferunt. Non ſcribo hæc, ut aut vobis exprobrem, aut de rerum noſtrarum ſtatu confidentius præſumam. Sed ut videas Hiſtoriographum & Philoſophum, Conſiliarium & Poëtam, Lovanienſem & Amſtelodamenſem Profeſſorem, eadem credere, eadem vovere, eadem loqui. Vale præſtantiſſime Puteane, & qui pacem fortiter ſuades, æternam mecum ſpera. 4 Mart. 1633.

208.

PETRO CUNÆO.

C*Ognatorum chariſſime & doctorum clariſſime,* Cum nuperrimè libros Ethicorum Ariſtotelis auſpicarer, Oratiunculam habui de conjungenda in Principe Virtute & Prudentia, ad-

verſus Machiavelli maximas, & conſilia iſta minus ſana, quæ Principibus ſuis Florentinis olim ſuggeſſit. Ita eunt res humanæ. verſutia magis in Rerump. rectoribus, quam honeſtas ipſa laudatur. Latè imperare, regni fines promoviſſe, regium creditur, quibus verò id artibus fiat, curamus ſcilicet. Omne punctum tulit, non qui ſanctè & honeſtè, ſed callidè imperat. Putavi ego, non alienum eſſe ab Ethici officio Virtutis & Honeſti cauſam rigidius agere, adverſus illos, qui præter utilitatem, & commoda imperantium nihil crepant. Nec deſinent, opinor, Principes Machiavellίζειν, etiamſi & vivus vapulaverit Machiavellus, & mortuus etiamnum mihi vapulet. Mitto Tibi exemplar ex more & officio. Cui omnia mea hactenus credidi, etiam hoc commentum meum credere audeo, quod ſi non ab ingenio & doctrina, ab honeſti tamen patrocinio veniam facile impetrabit. Vale Vir clariſſime & amicorum humaniſſime. Ita loqui libet, quia hæret animo infixa humanitas illa tua, qua me cum Leidæ eſſem, nimis officioſè excepiſti. Expecto uti etiam meæ erga te humanitatis, & benevolentiæ periculum aliquando facias. Raptim Amſtelod. 9 Aprili 1633. Salveant uxor & familia omnis.

209.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obiliſſime Myli,*

Iam pridem filiæ tuæ nuptias celebraſti,

ti, quod non niſi ſero, & poſt peractas nuptias reſcivi. Nunc filii Tibi chariſſimi exequias celebras. Ita læta triſtibus temperat ſapientiſſimus rerum humanarum moderator, nec adeo ſinceram vult eſſe voluptatem noſtram, quin ſollicitum aliquid illi intervenire patiatur. Ego Tibi ex animo condoleo, ut qui juvenem illum ob eruditionem, modeſtiam & morum gravitatem unice amaverim; etiam ob indolem, quam à parentibus optimam acceperat. Habuit illum jamdudum Gallia, ſed non reddidit. Vidit, ſed patriæ ſuæ, proh dolor, invidit. Libet enim jam pluſculum Lipſianίζειν. Neſcit nimium dolere, quisquis pius, quisquis Chriſtianus eſt. nec poteſt non dolere,quisquis pater eſt. Hoc affectus eſt, illud religionis. Levius fit patientia, quicquid ab homine corrigi nefas. Primum mortalitatis ſolatium eſt, moriendi neceſſitas. Atque ut amandi ſunt liberi, quia naturale; ſic, quia naturale quoque eſt eosdem mori, in hoc, ut in cæteris rebus, cedendum naturæ. At, putas non vivere filium? Certe, non aliam vitam ſapientis eſſe credidit magnus ille Socrates, quam eam, quæ animæ eſt à corpore ſeparatæ. Putas mortuum eſſe? non arbitrantur Philoſophi illos mori,qui vixerunt bene. Pergunt expeditius & ſerenius vivere, qui ſine corporis impedimentis vivunt. Quibus vita per ſcelera & omne flagitiorum genus acta eſt, in vivis mortui ſunt, utcunque illuſtri loco poſiti. Luges natum genitor. at, cum audies ab Anaxagora, te mortalem

genuiſſe, lugebis minus. Diſſerebat inter familiares ſuos Philoſophus ille, de rerum natura, earumque ortu ac obitu. cumque de filii morte nunciaretur, poſtquam paululum tacitus ſubſtitiſſet, converſus ad illos, Sciebam (inquit) me mortalem genuiſſe. Parentis partes ſuſtines, & inter patriæ patres aſſeſſoris. Hujus eſt infracto eſſe animo; illius, moderate affici iis malis, quæ mala eſſe negat gravis & maſcula Stoa. Qui ob filii mortem lugent, ob hoc lugere videntur, quod non lugeant illos filii. Si durum eſt, amiſiſſe bonum; illud juvet, hactenus non habuiſſe malum. Minus enim malum eſt, quod ex parte malum eſt, quam quod omni ex parte. Et ea vitæ humanæ conditio eſt, ut ægrius feramus malorum præſentiam, quam abſentiam boni. Hic ſiquidem ſolo damno, illic ſenſu miſeri ſumus. Si filii adſpectu te frui nolunt Superi, volupe erit, virtutum ejus meminiſſe. Fuit tuum iſtud depoſitum.at magis Dei. Depoſuit apud te educandum,& in patrias artes erudiendum. repetit in ſpem patriæ educatum adoleſcentem is, qui prior dederat. Nec credendus eſt inique repetere,qui ſua, non noſtra repetit. nec credendum eſt, præmaturè repeti, qui ad mortem maturus fuit, ex quo natus fuit. Quo quis citius in portum applicat, eo celerius vota exſolvere debet. Navigantibus ſimiles ſumus, qui dum longius, oborta tempeſtate, navigare prohibentur, in proximos ſinus deflectunt. Flores plurimos videmus, quos in ipſa ἀκμῇ & vigore tolli tempeſtivum

ſtivum eſt. Sed malles domi obiiſſe, inter amplexus tuos & matris, inter fratrum & ſororem voces ac poſtrema officia, inter amicorum circumſtantium fomenta & auxiliatrices manus. At, ſi Mathematicis fides, ſive Bruxellis, ſive Romæ, ſive Hagæ obierit, domi obiit. Si terra punctum eſt, ſi puncti nulla ſunt intervalla, ſane domi moritur, quisquis ullibi. Verum ut gravius quid & exactius loquar, nemo moritur domi, qui ſcit ſe hic in terris cœlo, hoc eſt patria extorrem eſſe. Omnis noſtrum mors, exulum eſt, non indigenarum, hoſpitum, non civium. Nec ignoras, doctiſſime Myli, qua oratione apud Ciceronem Cato & Lælius filiorum deſideria ſolentur, quid animi fuerit Pericli, Xenophonti, Paulo Æmilio in iſtiusmodi caſibus. Noluit ſe miſeram vocari Livia, amiſſo Druſo, noluit major Cornelia, amiſſis filiis. Felices potius ſe dixere, quod tales genuiſſent. Fateor, graviſſime tulit M. Antoninus Imperator, Philoſophus dictus, ſortem ſuam, quod Commodum filium haberet. Et nota ſunt Auguſti carcinomata, qui optaſſe fertur, cœlebs vixiſſe, & ſine natis. Talem ſi amiſiſſes, doluiſſes merito non rediiſſe ad meliorem mentem. Iam, cur pium lugeas? qui inter beatos vivit, & extra vitæ hujus Symphlegadas & ærumnas in tuto eſt. Naturæ beneficium eſt, malam ſobolem abſtuliſſe. ejusdem quoque beneficium eſt, bonam accepiſſe. Gaude, quod habueris reverentem Dei, parentum, præceptorum. Scio qualem formaverim, qualem præce-

ptis

ptis inſtitutisque Philoſophiæ abundantem dimiſerim. Nolles forte tabe periiſſe. At tabidi ſumus, quotquot vivimus. In quibus calor humidum, quo conſtamus & nutrimur, depaſcit, ad tabem omnes eunt; & deſinunt vivere, ſimulac incœperunt vivere. Illud diſcriminis eſt; in quibusdam vitalis flammula extinguitur citius, in quibusdam tardius. Alii ad mortem imus, alii feſtinamus, alii repimus. Nemo non vivendo & moritur, & tabeſcit, & mareſcit. Adhæc ſenes fere uno modo moriuntur, adoleſcentes infinitis. Et parum intereſt, quo genere mortis pereat, qui fato & divina voluntate perit. Non curat, qua porta exeat, qui urbe exire cogitur. Qui tabe pereunt, cauſas mortis ſuæ ſoli Deo & naturæ imputant. Qui naufragio, qui gladio, qui incendio intereunt, cum fortuna & cœcæ ſortis iniquitate imprudentius ligitant. Qui filios habent, jam ſollicitos dies, jam noctes agunt, jam ſpes ſuas futuræ conjugi, jam venturis honoribus donant. Ab his curis ſecuros nos reddit ſola mors. Fles morientem. at non flebas naſcentem, cum idem vitæ & mortis ſit principium. Non eſt quod tuam, aut quod illius ſortem deplores. Ille iter vitæ inter Virtutem & Voluptatem ambiguum ſub pedibus calcat. Tu charo oneri & pignori quod timeas, non habes. Fortunæ minas evaſit, & lenocinantis mundi illecebras ac peſtilens contagium. Qui offenſo pede lapidem loco diſcutit, & theſaurum invenit, modicum dolorem lucro ſolatur. Qui moritur, mor-

mortis ſenſum cœleſtium bonorum luculenta poſſeſſione diſcutit. Nulla mors miſera eſt, quam felicitas iſta animæ excipit. Præoccupavit filius tuus mortem, cujus longior mora æternæ beatitudinis dilatio eſt. E vinculis, è carcere (loquar iterum Socratice) in libertatem abiit, ex angoribus & doloribus ad gaudia. Quid iniquius? quam amici cauſam lugere, ubi is ſe in libertatem ex ergaſtulo vindicaverit. Emenſus eſt ſtadium, in quo currimus & ſudamus etiamnum. Metam prehendit, palmam tenet, coronam victor habet. Parta victoria, nemo Duces, nemo milites miſeratur, ſed publicis potius gratulationibus excipit. Vltimos in ſcena actus majore hilaritate exequuntur Poëtæ. Felix ergo & læta & glorioſa eſt vitæ cataſtrophe, quæ placida, quæ pia hominis Chriſtiani morte finitur. Si pergimus dolere, & plangere, invidentibus propiores habebimur, quam faventibus. Nec enim tam bonis frui deſiit, quam majoribus gaudere cepit. Supereſt Filius alter, manu & conſilio promptus patriam juvare. In hoc vultus tuus & animus conquieſcat, quoties ab illo, quem cœlum tenet, oculos avertes. Animum hactenus, Vir ſumme, firmaviſti conſtantibus exemplis, nec mentem ſolidam concuſſit tibi majorum malorum vis. Non ſuccumbes filii jactura, qui Reip. noſtræ, qui Auriacis conſilia tua commodaviſti, fidem probaviſti. Et jam quoque te patriæ cura totum habet. Illi integrum te ac incolumem ſerva, quæ conſilii tui animique eget.

Cæſa-

Cæſarem reſpice, qui audita filiæ morte in Britannia, tertio die Imperatorem agere perrexit. M. Aurelium intuere, qui poſtquam quinque diebus filium luxiſſet, ad publica munera rediit. Fertur Q. Martius Rex amiſſo unico filio ſpei maximæ, ſtatim à rogo curiam repetiiſſe. Tulere filiorum mortem fortiter Horatius, Pulvillus, Bibulus, Sext. Pompejus, L. Sulla, aliique. Sed quid ad clariſſimorum virorum exempla te voco? cum etiam obſcuri homines ſuorum obitus non modo fortiter ferant, ſed etiam præmatura morte ipſis conſultum putent. Minus ajunt eos peccare, & parcius affligi, qui decedunt ocyus. Sed deſinam, præſtantiſſime Myli, anxie conquirere rationes plures, quibus dolorem tuum caſtigem. Habes hæc omnia in promptu. Tantum repetere volui, & ſerie quadam enarrare, quæ animo tuo altius recondidit prudentia, religio, doctrina. Vt autem videas, me hæc ipſa, quæ ſoluta oratione diſſerui, ad numeros quoque loqui poſſe, en Elegos aliquot, quibus eadem dico, ſed lege vincta. Vale Vir nobiliſſime, & hunc meum erga Te, filium, tuosque affectum exoſculare. Amſtel. E Muſeo noſtro, 6 Non. Maji, 1633.

210.

N. N. C. B A R L Æ V S S. P.

A *Miciſſime N. N.*

Gratias tibi ago maximas, quod doctiſſimi iſtius & acutiſſimi ſcripti lectionem mihi indulſeris. Ego clariſſimi Puteani inſtitutum pium

ɔium & ſaluberrimas voces exoſculor. At ſi
Philippus eſſem, & Hiſpaniarum Rex, putarem
ne parum debere iſti ſcriptori. Quid enim aliud
oto iſto ſcripto agit, quam ut Regis ſui damna,
naleſana conſilia, irrita cœpta, ſuorum ſeditio-
ıes & diſſidia exaggeret, & orbi ob oculos po-
ıat? Hoc eſt argumentum ineundæ pacis ſub-
niniſtrare Brabantis & Regi, non nobis. Certe
i ad incitas redactæ ſunt ipſorum res, ſi præſtat
Bataviam reliquasque inſulas, ut vocat, miſſas
acere, ut reliquis ſalus ſit; judicabimus nos
atius fore, uſque adeo turbatis hoſtium rebus,
etiam alias provincias imperio noſtro attexi.
Magis noſtram cauſam agit, quam Regis ſui, &
ſtoc modo Inducias ſuadere, eſt diſſuadere. Vi-
letur, mihi librorum iſte Cenſor in eodem erro-
e verſari, & probare, quæ minus ex honore ad-
verſæ partis dicta ſunt. Quibus iſta Statera pla-
cet, oſtendunt liquido, aut pereundum eſſe, aut
ab armis abſtinendum. At hoc diſſimulandum
nagis foret Inducias petentibus. Cum lachry-
nante & ſupplicante hoſte tranſigere, fœmina-
rum eſt, non virorum, ne dicam Batavorum. Ita
cenſet, qui tutam pacem bello præfert. 20 Iun.
1633.

211.

ADRIANO PLOSIO.

N*Obiliſſime, præſtantiſſimeque vir,*

Gratias Tibi ago maximas, pro ſcripto,
quod Stateram Pacis & belli inſcripſit autor.
Iam

Iam antè exemplar Antwerpia huc transmiſſum videram. Iudicium meum ſuper ea ad amicum perſcripſi, qui me inſcio apographa ejus aliis Hagæ-Comitis conceſſit, ita ut jam excuſum legatur, licet ſuppreſſo meo nomine. Profectò ægerrime tuli hoc viri iſtius factum. Nec enim debebant, quæ amicis mittuntur familiarius, ſcriptæ literæ divulgari, præſertim inconſulto autore. Scio, probabis mecum & laudabis dictionis Puteanicæ elegantiam, acumina, & qui paſſim eminent, ſententiarum globulos. At illud improbabis, quod ea ſcribat, inter Hiſpanos, quæ noſtram magis cauſam juvant, quam ipſorum. Quam valde Hiſpanorum proceres offenderit iſto ſcripto, puto te jam intellexiſſe. Bruxellas vocatus, bis in Concilio auditus fuit, juſſusque ibidem manere. Sunt tamen, qui viro optimo patrocinentur. nec deſunt qui labrum mordent, & omnia ſequius interpretantur. Ajunt exemplarium diſtractionem prohibitum per Provincias Regias. Miſſum quoque libellum in Hiſpaniam, judiciumque iſtinc magnatum expectari. Non conſilio ſed nimio in pacem affectu inconſideratius quædam ſcripſit. Nos gaudemus, ita de rerum noſtrarum ſtatum Brabantos ſentire. Mitto exemplaria aliquot Poëmatii mei, quod in Ducatum Limburgicum ſcripſi. Impartire ea, quibus voles. Poſteà ſubmittam Berkam captam. ſtatui ſimul victorias omnes Principis Auriaci encomio aliquo proſequi & ſeculo huic donare. Vale Vir ſumme,

&

& Reip. noſtræ bono diu vive. D. Trippium verbis tuis officioſè ſalutavi. Is te pari humanitate reſcribit. Raptim Amſtelod. 21 Iul. 1633.

212.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

AD literas tuas reſpondere diſtuli, partim ut alias elicerem; partim ut prius tuum ſilentium pari ſilentio ulciſcerer. Iam totus ſcripturis & ſingulis hebdomadibus promittis literas, quas ne quidem ſingulis ſemeſtribus impetrare potui. O rerum vices. Sed cave ne me irritis promiſſis lactes. Noli Poëtis illudere. genus eſt irritabile; eminus lædunt & pungunt iambis vel epigrammate, quod ipſis pro telo, & baliſta eſt. Sin promiſſis ſteteris aptabo virtutibus tuis illud Horatianum:

Iuſtum & tenacem propoſiti virum, &c.

Scribis de caſtris, de induciis, ſed paucis. Amarem ego discurſus longiores, niſi tibi breviores ſuggereret timida prudentia. Amiciſſime, ſunt principibus reconditi ſenſus. Supra nos, ſupra rotundum vulgus ſapiunt. De pace loquuntur, ut de bello attentius cogitent, aut ne videantur ſpernere rem per ſe amabilem. Et hæc inter, communi omnis ſeculi vitio, utile honeſto præferunt. Si vera ſunt, quæ nuper in Statera ſua ſcripſit Puteanus, cogitur rex Hiſpaniarum ab armis abſtinere. Laborat Brabantia, nec niſi maximo exercitu ſe tueri poteſt. In Germania Suecus promovet imperium, & cul-

men domus Auſtriacæ pergit labefactare. Ad Viſurgim cæſus exercitus Merodio duce. In Braſilia ultra flumen pedem poſuimus, & occupatis aliquot arcibus latius tutiusque vagamur. Non deeſt partibus ſuis Gallus, qui per Suecos & Federatos Hiſpanum atterit. Minus æquum videtur hoc tempore Auſtriacis numen. Ex Oriente appulere naves ſeptem immanis precii. Octo milionibus æſtimantur. Duæ inſuper in procinctu ſunt. Divinator non ſum; ſed is mihi videtur eſſe aſtrorum aſpectus: niſi pacem nobis largiatur Hiſpanus, carebit intra triennium Braſilia ſua, & ſuaviſſimis cannis. Vale vir maxime, & me ama, qui te nihil habet antiquius, nihil carius. Ipſis Cal. Sept. 1633.

213.

EPISTOLA ad N. N.

V*Ir ampliſſime, & doctiſſime,*

Quam jam ridet Batavus, inter duos ſcriptores, Puteanum, & hunc Anonymum medius. Valde diſſona loquentes audit ejusdem religionis ſocios. De Regis Hiſpaniarum honore & regnorum ejus incolumitate diſceptant, nec conveniunt. Alter Pacem Induciasve orat, alter bellaturit, & veluti Martius pullus enſem intrepide coruſcat. Illum dixeris molliore luto factum, & in ipſo pacis gremio enutritum. Hunc novum Pyrgopolinicen, & jam nuper ex Lipara, vel Lemno in Belgium appuliſſe. Adeo arma, gladios, clypeos, & tela crepat. Mirum,

ſi ac

ſi ad iſtas voces non concidant animi Batavis. Credas te barritum audire elephantorum Pyrrhi, quo Romanos olim nequicquam territavit Epirota. In Puteano plus candoris reperias, ac in patriam ſuosque affectus. In Anonymo plus animi ac ferociæ. Videtur cucullus galeam induiſſe, aut galea cucullum. Ita amice conjurant, & ex eodem ore jam Theologo, jam milite digna audis. Alter de ſuorum viribus modeſtius ſentit, alter præſumtuoſior eſt & adulatori ſimilior. Alter Federatorum potentiam, ordinem, prudentiam ex vero æſtimat. Alter illa flocci facit, nec virtutem ullam in hoſte agnoſcere vult. Prioris Stateræ autor facundus eſt ubique. Poſterioris tunc, cum Batavis maledicit. Illa elegantiis & acute dictis ita indulget, ut quibusdam videri poſſit nimio nitore peccaſſe. Hæc ſordibus ita abundat, ut à barbarie ſibi non caveat. Thomiſtarum & Scotiſtarum linguam alicubi agnoſcas. Et ubi elegans eſſe ſtudet, ita orationem torquet & in arctum cogit, ut fœde ſibilet, ne quid dicam, quod pejus olet, quam ſonat. Illud in Politico Catholico mali ominis, quod ſine nomine loquatur. Cur, ſi Religioni, ſi Regi, ſi patriæ ſuæ conſultum cupit, lucifuga eſſe amat? Hæc res ſuſpicionem præbeat, precio ſubornatum ſcriptorum hunc, ut de Hiſpanorum præfectis bene mereatur. Dictum olim Sibillam φιλιππίζειν. [*Philippizare.*] Hic dicere liceat Scriptorem hunc Hiſpaniζειν. Apertius Puteanus, non diſſimulato nomine, lo-

 quitur,

quitur, ne conſulto peccare voluiſſe credatur
Quod rei caput eſt, in Puteano reprehendit
quod factitat ipſe, & in altero culpam putat
cui ipſe plus quam affinis eſt. Culpat, quod ſi-
ne publica authoritate de rebus ad Regem per
tinentibus ſententiam dixerit. At qua quæſo
authoritate publica inſtructus hic loquitur te
nebrio? Puteanus cum videret Regis ſui man
dato inducias peti, eas probavit, & inſigni fa
cundia earum neceſſitatem aſſeruit. Hic homo
Regis ſui conſiliis non obſtrepit, ſed oblatrat
Bella, bella cupit & præfert, cum Rex inducia
petat, & petat primus, & petierit (verba Ano
nymi ſunt) tot menſibus, nec adhuc petere deſi
nat, relictis etiam Hagæcomitis, in hunc uſqu
diem, ad hanc rem Delegatis. Vter magis in Re
gem peccat? Puteanus inducias à Rege efflagi
tatas impenſius ſuadens, an hic Anonymus eas
dem omnibus diris devovens? Nullam pacen
probat, niſi reſtituta in Batavis Religione Pon
tificia, (ille Catholicam vocat) & exactis hære
ticis. At hoc ipſo Regi ſuo tacite exprobat, u
qui nuper Inducias pepegerit absque iſtis con
ditionibus, & iterum eas offerat, nec de his l
tem moveat. Quinimo impietatis Regem ape
te inſimulat, cum impios clamitat, qui abdica
ta Religionis Catholicæ cura, & in integrum re
ſtitutione, pacem vel inducias volunt. Rex in
ducias offert ſalvo Fœderatorum imperio, ſalv
quam armis pepererunt terrarum ſuarum libe
tate. Hic male feriatus incentor, ut Regi in
contr

contradicat, pacem non cupit, niſi Rex Bata-
vis, veteri jure, imperare permittatur. Malus
inſuper eſt, dum multa innoxie & erudite à
Puteano dicta detorquet, ut cum bellum ille
peſſimum eſſe ait, bella potius quam pacem
amantes, feras ac barbaros vocat, non homi-
nes. quæ omnia & ante Puteanum à ſapientiſſi-
mis dicta ſunt, & vere; ſi quando minus ne-
ceſſaria eſſe bella incipiunt. Illic minus Theo-
logus eſt & pluſculum commotior, cum Bata-
vos atheos vocat, cum ad rebellionem & per-
fidiam natos garrit. Illic ſtupet & elephanti
corio tectus videtur, cum in Principe Auriaco
nec fortitudinem, nec prudentiam agnoſcit, hac
fretus ratione, quia Catholicus non eſt. Audi
verba: Ad. num. 90. *In ſola Eccleſia Catholica
vera eſt fortitudo & prudentia.* Mirum, Ariſtote-
lem, cum fortitudinem & prudentiam veram
definiret, non meminiſſe Catholiciſmi aut Pa-
patus. Liberaliter nugari amat, non dicam
mentiri, ne immodeſtius locutus videar: quo-
ties de vectigalibus, & tributis noſtris nec non
ære alieno pronunciat: cum rationes ærarii
noſtri ſubducit, ad quas non niſi ſomnians for-
te admiſſus eſt: cum Principis Auriaci equos
in Templo Sylvæducenſi ſtabulatos fuiſſe, ju-
venes ad fidem abjurandam compulſos, & plu-
ra hujus farinæ aut furfuris potius, impruden-
ter objicit. Verum quam eſt politicus, cum li-
bertatem ſub Regibus majorem eſſe contendit,
quam ſub plurium imperio, immemor iſtius

Taciti: Ab initio urbem Romam reges habuere, Conſulatum & Libertatem L. Brutus inſtituit. Quam appoſite ſe munit Homerico dicto, εἷς κοίρανος ἔςω, εἷς βασιλεὺς. [*unus Princeps ſit, unus Rex.*] Quum de caſtrorum & belli præfecto Homerum loqui in aperto ſit. Nec minus ridiculus eſt, cum tributis & exactionibus, ſupra quam fas eſt, Batavos premi queritur, qui iſtos cenſus ſe Dominis ſuis debere, & felicitatis ſuæ, ac fortunarum non niſi ſpicilegium eſſe credunt. Inter haſce exactiones, inter hæc onera diteſcimus, Deo benedicente, Batavi. Res clamat. vos Brabanti, Flandri, Lutzenburgenſes, &c. dum publico parum datis, egetis quam maxime, & quia minus datis, minus vos habere præſumendum; & ideo minus habere, quia ob belli incommoda, minus lucramini. Hæccine illa ſub Rege libertas veſtra eſt, quam tanta contentione hic prædicat Politico-Catholicus? Brabanti, aliique, præſertim quibus arces incubant, ajunt ſe ab Hiſpano ſerviliter haberi. Vox populi, vox hæc omnium eſt. Anonymus Hiſpanorum patronus negat. Vtri creditis Quirites? Verum enimvero, quam lepide fatuus eſt hic ſcriptor, cum milites Federatorum *timidos lepores* vocat, cum Batavos *pugnam ſemper declinare* ſcribit: *victorias nobis magis nocuiſſe, quam profuiſſe*, Illane ſcribere non veretur poſt cladem Turnhoutanam & Flandricam? An & tunc Henrici Bergii culpâ terga vertit Hiſpanus? Et quando quæſo Regi Hiſpaniarum ac

ſuis

ſuis perſuadebit, Sylvam Ducis, Veſaliam, Venloam, Ruræmundam, Trajectum ad Moſam, expugnata ad Scaldim & alibi caſtella, victam Bercam nobis nocere; Regem vero ſuo commodo iis carere? quia non ſine magnis impenſis ea vicimus. Dicet propediem, utile eſſe Brabantis exercitus noſtros in ipſo pene Brabantiæ meditullio ſtare, & in hoſtico ali, ut ab equorum multitudine ſtercorati agri uberiorem ſegetem ferant. Iſtas Theſes ſi cordatis probaverit, dignus eſt, cui Suada præmium decernat. Sed illud audiamus à viro ſapientiſſimo, à milite exercitatiſſimo, qua ratione vinci & ſimul debellari poſſint Batavi. Horribile ſecretum eſt, viri. Advertat Philippus, advertat Philippi amita, advertant Brabantorum, Morinorum, Nerviorum, &c. proceres. Confectam rem habent hoc ſuaſore. Hactenus ignota aperit novus conſultor. Dii boni, quanta ingenia in occulto latent. Ignoraſtis hæc Albane, Farneſi, Spinola? O ſtupidi, & rerum tantarum ignari bellatores. Diſcite ſapientiam ab hoc Politico-Catholico. Res eſt hæc. Suadet cingi ingenti claſſe Bataviam & reliquas inſulas, ne navicula ulla, mercator ullus exeat. Credit, opinor, quod per μείωσιν [*diminutionem*] dixit Puteanus, Bataviam *ſpithamam eſſe*, *aut terræ punctulum*, aut portus ejus Demera aut Lea patentiores non eſſe, ut aliquot myoparonibus claudi poſſint. *Vnico ictu*, inquit, *proſterni poſſunt hoſtes,* ſi Rex omnes vires, & potentiam adferat. At hanc afferre regem

hactenus non potuiſſe fatetur idem, quia cum pluribus hoſtibus negotium illi eſt, & fuit. Quare hoc primum agat, & impetret, ne Regi plures ſint hoſtes, quam Batavi. Verum iſta ſpe ſuadere Regi ut bella gerat, eſt Regi illudere. Sed quam grande illud quoque commentum. Decem navibus onerariis impediri poſſe ad Inſulam S. Helenæ navigationem Batavorum in Orientem, quaſi non decem aliis inde pelli poſſint, ut alia taceam incommoda. Et quam illud appoſitum, viginti navibus defendi poſſe Occidentem veteri orbe non minorem. O cerebrum. Debebas, quisquis es, ob hæc acumina fœnum eſſe. Illud ad animum revoca Philippe, nec diu morare conſilium hujus Neptuni. Quindecim triremibus obſtrue Fretum Gaditanum, (ita ſuadet) & quindecim inſuper navibus milite inſtructis. Non habebit qua tranſeat Batavus, qui portum Oſtendanum ingredi, & eodem navibus egredi auſus fuit, fulminante in ipſa ora portus bellicoſiſſimo Spinola: qui ſub ipſa Calpe & Hiſpaniæ littoribus claſſem immanem Duce Heemskerkio merſit: qui claſſem Hiſpanicam, orbis Europæi terrorem, centum & viginti navibus terribilem inter Britanniam & Flandriam disjecit: qui triginta, ni fallor, naves, pugnante Petro Heynio, ſub ipſis S. Salvatoris propugnaculis adortus flammis exuſſit. Nec illud tibi negligendum, ô Rex, ut quadraginta navibus è Flandriæ portibus mercimonia Batavorum infeſtes, qui hoc anno, unica navi, cui à Gallo

Gallo nomen eſt, intra paucos menſes novem Duynkerkanas captas abduxerunt, pluribus fugatis & merſis, indelebili Hiſpanici nominis infamia. Operæ precium profecto fecerit Rex Hiſpaniarum, ſi in hunc ſcriptorem propius inquirat, ne tam ſalubrium conſiliorum autorem debita mercede privet. Optent ſane Batavi Regem hujus conſiliis obſequi, ne & æris inops eſſe deſinat, aut tarde pereat. Si, hoc judice, peccavit Puteanus nimio in pacem vel inducias amore, magis reprehendendus ipſe, qui iſtiusmodi conſilia ſuggerit Regi, quæ Hiſpaniarum Rex (ſi modo legere vacabit) ſtatuet à ſtolido Thraſone, & ventoſa lingua profecta eſſe. Perge talium ingeniorum fertilis eſſe Brabantia, aut ſi qua alia regio hunc ſcriptorem edidiſti. Pergite bellum gerere Hiſpani, uſque dum victi Batavi, Zelandi &c. manus dabunt; hæretici, quos vocatis, expulſi ceſſerint; ſola Romano-Catholica Religio vigeat, & dominetur. Hæc evenient, ait ſcriptor veſter, cum Regi non alii erunt hoſtes, vel aperti, vel clandeſtini, præter Batavos, hoc eſt, ut ego interpretor, cum Hiſpanum ſine fuco amabit Belga, Gallus, Britannus, & Suecus.

214.

EIDEM.

Vir clariſſime,

Exhibitus mihi fuit heri libellus hoc titulo: *Erycii Puteani Belli & Pacis Statera à Iuſti*

 Lipſii

Lipſii manibus in Elyſio adæquata. Video unum Puteanum contra inſurgere omnia *Tela Latinorum.* Hydram renaſci dicas. Vno capite reſecto pullulant alia. Hic tamen adæquator, mitius & modeſtius loquitur, quam Politico-Catholicus. Auſim jurare, illum ſtipendia ſub Marchione de Aytona non mereri, cui ſe plus debere oſtendit belliger Anti-Puteanus. Verum cum Auguſtinum, Ambroſium, Lactantium, & nugaciſſimum Viterbienſem citet, ubi de Induciis & bello agitur, impenſe cavet, ne alius eſſe videatur, quam ex ſacrorum ordine. Illud adverte, benevole lector, quanta contentione & niſu titulum iſtum parturierit. Similis eſt inſcriptio circumforaneorum chartulis, quibus res novas enarrant. Illæ titulo venditant, quod in ipſo opere non præſtant. Iuſti Lipſii nomen mercimonio minus venali pro hedera appendit, cum nihil iſtius viri in toto ſcripto alleget. Locum Danielis 5. *Appenſus es in ſtatera, & inventus es minus habens*, ita interpretor: *Appenſus es in ſtatera cum Puteano tu ſcriptor, & inventus es minus habens elegantiæ, ac doctrinæ.* Reprehendit, quod ſcripſerit, *rebus intempeſtiva legatione turbatis bellum gravius quaſi poſtliminio reductum.* At veriſſima hæc ſunt, quæ tamen ſecurius Batavus dixiſſet, quam Grudius. Nimis rigidus eſt, cum ad ſtateram expendit illa Puteani verba: *arma jure ſumi poſſunt, injuria exerceri.* Nec enim injuriam hanc imputat Puteanus Principi, qui jure arma ſumſit, ſed militibus, qui belli ſe adminiſtros

&

& juſtiſſimi ſæpe præbent iniquiſſimos. Eodem ſenſu dicit; *ſemper in armis aliquid iniqui eſſe, etiam cum iniqua non ſunt.* Sed has eruditas contradictiones non capiunt, qui inter glandes & quercus educantur. Non legerunt hi homines, nuptias innuptias dici, βίον ἄβιον, [*vitam non vitalem,*] hominem homini Deum eſſe, tenebras lucem, circumciſionem præputium. Et tamen alibi probant ἀντίφασιν [*contradictionem*] in adjecto, ut cum Catholicum Romanum, vel ſacrificium incruentum vocant. cum tamen & hic oppoſitum ſit in oppoſito, vel contradictio in adjecto. Quærit acutus diſputator ex Puteano: *Quomodo regis ærarium poſſit dici exhauſtum,* cum, eodem teſte, *fundo careat?* At, bone vir, quærent ex te Scribanii auditores pulverulenti: Quomodo opes dicantur immenſæ, quæ certa conſtant ſumma? quomodo innumeræ ſint oves in Britannia, quarum tamen definitus eſt numerus? quomodo inexhauſti laboris ſcriptor fuerit Varro, Chryſippus, Auguſtinus, quorum tamen labores abrupit fati lex. Conditiones exagitat ab hoſte, ut ait, oblatas. Sed cujus illæ ſint fidei judicet Iſabella & Marchio de Aytona; qui optime norunt, quid diſtent æra lupinis. Vrget, Batavos lege naturali & hæreditatis jure Regi eſſe obnoxios. Sed oblitus eſt, hanc Regis hæreditatem ex legibus quoque dependere. Ait *hoſtem fraude potius & proditione, quam armis & virtute victorem eſſe.* Quaſi proditione capta fuerit Grolla, Sylvaducis, Trajectum ad Moſam,

Per-

Pernambucum, &c. *Rex*, inquit, *genitos ſibi milites conſcribit, non adſcitos.* nempe, vult etiam in Regis Hiſpaniarum territorio genitos fuiſſe iſtos Croatas, quos in Brædanæ obſidionis robur è Germania advocavit Spinola. Et num quas adduxit Pappenheymius copias turbandæ obſidioni Trajectenſi, Regi Hiſpaniarum geniti milites dici poſſunt? Minime. niſi Germaniam univerſam ſuam eſſe velit, & hæreditariæ dotis partem. Concludit, *Regem æquis & honeſtis conditionibus ſubditorum quietem optare.* Optant idem Batavi. Nec ut iniquis conditionibus Rex pacem faciat, vult Puteanus. At quibus limitibus iſta æquitas vel iniquitas definiri debeat, nec capit hic Scriptor, nec determinat Puteanus, nec Monachi fuerit tantas componere lites.

Scriptum in loco, in quo Vrſæ non occidunt, ſed Aquilæ & Vultures.

215.

CASPARO BARLÆO, IOH. BEVEROVICIVS S. D.

QVæſita mea per Epiſtolas, V. C. & prudentum Reſponſa de Vitæ noſtræ termino jam typis expreſſa ad te mitto. Qui fato, aut fortunæ,

(*Stoicus has partes, has Epicurus agit*,)

longinquitatem aut brevitatem ejus adſcripsêre, jampridem merito exploſi ſunt. Æquè enim impium videtur, ſtatuere morbos & mortem fortuito, &, ut cum Hippocrate noſtra dicam,

ὡς

ὡς τύχοι πεπλανημένως [*prout fortuito accidit errabunde*] nobis contingere, atque fatalem adeò eſſe hunc vitæ noſtræ terminum, ut nulla arte, nulla induſtria opus ſit; imò nec à Deo ipſo mutari queat. Apud Homerum, ut noſti, non uno loco dicuntur Dii etiam ſibi amiciſſimos, quando impendit fatalis hora, à morte vindicare non poſſe. Et hæc ſunt ex Odyſſ. III.

Ἀλλ' ἤτοι θάνατον μὲν ὁμοίιον οὐδὲ θεοίπερ
Καὶ φίλῳ ἀνδρὶ δύνανται ἀλαλκέμεν, ὁππότε-
κεν δὴ
Μοῖρ' ὀλοὴ καθέλῃσι τανηλεγέος θανάτοιο.

Verum enimvero mortem omnibus communem neque dii ipſi,
Etiam ab amato viro, poterunt arcere, quandocunque tandem
Fatum pernicioſum corripuerit aſperæ mortis.

An non igitur fruſtra Medicus curat eum, cui Parca non decrevit parcere? Expertus hoc Apollo apud Ovid. II. Metam.

--- *ſeraque ope vincere fata*
Nititur, & medicas exercet inaniter artes.

Quod ſi ipſe repertor opis & artis Medicæ anili Parcarum colo, veluti γυναικοκρατούμενος [*uxorius*] cedere debuerit, quis è Medicorum turba, repugnante immutabili earum decreto, ægrotos ſanare queat?

Quis ſalutari levet arte feſſos
Corporis artus?

Si tamen Medicus lethaliter ægrotanti quid exhibeat ἐν ἀπειρηκότι ἤδη τῷ σώματι [*confecto jam cor-*

corpore,] eumque morbus etymologiæ ſuæ memor (ſic poſt Iul. Scaligerum in Exerc. placet Dureto in Holler.) ad μοῖρον βίου [*fatum vitæ*] perducat, non ſolent vulgo cauſſam mortis in fatum conferre, ſed (lubet apud te τοῦ θαυμασιωτάτου [*ſumme admirandi*] Hippocratis verbis ſæpius loqui) τὸν ἰητρὸν αἰτιῶνται. καὶ τὴν ἀνάγκην τὴν τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζουσαν γίνεσθαι οὐ γινώσκουσιν. ἢν δὲ ὠφελήσῃ, τοῦτο δὲ οὐχ ὁμολῶς ἐπαινέουσι, χρὴν γὰρ πεπονθέναι αὐτὸν δοκέουσι. [*in Medicum culpam rejiciunt, neque talia ex neceſſitate fieri agnoſcunt. Quod ſi proſit, id tamen non perinde laudant, cum id ei contingere oportere exiſtimant*,] objicientes Auſonianum hemiſtichium, *evaſit fati ope, non Medici.* Nullus apud hos ex ſervato ægro arti honos, nulla gratia, ipſiusque Medici ὥσπερ τῶν μεγαρέων οὐδεὶς λόγος. [*ut Megarenſium nulla mentio.*] Hinc tales ſui ſimilibus facile perſuadent, parum neceſſariam, imò inutilem eſſe medendi artem, *quia ſtat terminus nobis* (Senecæ verba agnoſcis ex Epiſt. CII.) *ubi illum inexorabilis fatorum neceſſitas fixit.* Quo trahit Macrobius illud de Deiphobo ex VI Æneidos:

— *Explebo numerum, reddarque tenebris.*

Sed non omnes explere numerum annorum ſuorum eruditi aliquot ſtatuunt. Raymundus Lullius (cujus libros multi Hiſpani venerantur quaſi cœlo delapſos, humanæ ignorantiæ remedia, teſtante lib. xv. de reb. Hiſp. Marianâ) de Secretis Naturæ lib. 1. part. 1. hæc ſcripta reliquit: *Vnicuique terminus vitæ à Deo eſt ſtatutus,*

quem

quem nullo ingenio transgredi poſſumus. Sed & intra ſuum terminum mortem accelerare in promptu eſt omnibus. Ideo à Medicina petendum remedium, quo corpus noſtrum à putrefactione ſervemus, & infirmum curemus, & quod perditum eſt reſtauremus, donec veniat is poſtremus dies à Deo præſtitutus. Ad hunc diem eos ſolum pervenire credunt, qui extrema ſenectute exſiccato paullatim corpore deficiunt. Ita defunctos ἀλίβαντας [*defunctos*,] vocabant Græci, tanquam ζωτικῆς λιβάδος ἀμοίρους ὄντας, [*expertes vitalis humoris*,] & Homerus eodem ſenſu διεροὺς βροτοὺς [*humidos mortales*] dixit de viventibus. Et hæc eſt iis mors fatalis, ſive naturalis. Immatura verò & violenta, quam febrium cohors, δίαιτα φαύλη καὶ φλαῦρα, [*diæta mala & vitioſa,*] naufragium, gladius, laqueus, καὶ πάντα τὰ βίαια [*& omnia violenta*] accerſunt, & ante deſtinatum & fatalem naturæ terminum vim vitæ inferunt. Sic mortuos βιαιοθανάτους [*violenter extinctos*] & ἀώρους [*intempeſtivos*] dixiſſe Græcos egregiè demonſtratum eſt in *Obſervat. Plinianis* ab incomparabili Heroë Claudio Salmaſio; cujus de vitæ termino prolixas literas expecto. Ita Didonem, quæ ſe ipſam gladio transfixerat, non *fato*, ſed *ante diem* periiſſe canit Virgilius: & ejuſdem eſt de Priamo quamvis ſene,

— Nec fata vetabant
Stare, decemque alios Priamum ſupereſſe per annos.

Quid? an non eruditus & expertus Medicus ægri vitam ad decretorium diem deducit, quem imperitus non rarò præter fatum præterque na-

turam

turam adducit? Vidi qui leviter ægrotantes extracto opii *homines quatuor in ſoporem collocavit nudos*, quibus mox

Longa quieſcendi tempora fata dabant.

Alius parum abfuit, *ne nomen commutaret ſuum, & Quintus fieret è Soſia.* Nam ejuſdem Hermocratis conſilio in pertinaci viſcerum obſtructione, poſt aſſumpta manè aperientia, veſperi idem φάρμακον [*medicamentum*] quotidie deglutiverat; idque plusquam trigeſies. Sed hic visâ gelidæ mortis imagine, cavit, ne ludi, quos vivo jam ſibi factos animadvertebat, brevi mortuo fierent, & mutato medico priſtinam ſanitatem recepit. Andragoras alias futurus, de quo lepide Martialis lib. VI. Epigr. LII.

Lotus nobiſcum eſt, hilaris cœnavit, & idem
Inventus mane eſt mortuus Andragoras.
Tam ſubitæ cauſſam mortis Fauſtine requiris?
In ſomnis medicum viderat Hermocratem.

Apud Plutarchum & alios legimus Cleopatram Ægypti Reginam jam certam mori, varia venena in captivis exploraſſe, nullumque inveniſſe lenius, quam *aſpida ſomniferam*, qua ad corpus admota, *morte quaſi ſomno ſoluta eſt*, ait Florus: qui proprius eſt effectus aſpidis. Lucanus:

At tibi Læve miſer fixus præcordia preſſit
Niliaca ſerpente cruor: nulloque dolore
Teſtatus morſus ſubita caligine mortem
Accipis, & Stygias ſomno deſcendis ad umbras.

Si quis nunc vitæ ſatur, adeò delicatus eſt, ut ſine febre mori cupiat, non opus eſt ut aſpidem

ex

ex Ægypto ſibi mitti poſtulet, quod Romanos feciſſe conqueritur poëta, cum compendiaria via edoctus ſit fatum ſibi accerſere à remedio εὐπορίστῳ, [*parabili*,] & quod ſemper ad manus. Vides in Medicina locum habere dictum tantopere à Theologis noſtris exagitatum, *Dies diem docet?* Quid ergo! (ut mittam jocularia) an idem ægroto fatum admovetur, ſive Themiſonem adhibeat, qui innumeros, teſte Iuvenale, occîdit, ſive Podalirium, de quo præclarum hoc Ovidii teſtimonium IV. Triſt. Eleg. VII.

Quem ſemel excepit, nunquam Podalirius ægro
Promiſſam medicæ non tulit artis opem.

Hic enim cum omnia ex arte, & bene ſubducta ratione ageret, atque (ut Galenus laudat) κατὰ τὸν Ἱπποκράτην μηδὲν εἰκῇ ποιῶν, καὶ μηδὲν παρορῶν, [*juxta Hippocratem nihil temere agens, nihil imprudenter,*] quoscunque curandos ſuſcepit, ſanitati reſtituit: ubi alter προπετῶς καὶ ἀπερισκέπτως, [*præcipitanter & inconſiderate,*] & vel ſorte, ut facetè de quodam narrat Poggius, medicamenta exhibens, fortes multorum animas ad Orcum demiſit. τλήμων ἰατρὸς οὔνομ' ἔχων, τἄργα δ' οὔ. [*miſer Medicus nomen habens, opere ipſo deſtitutus.*] Scitum eſt de Alcone Medico hoc Auſonii:

Languenti Marco dixit Diodorus aruſpex,
Ad vitam non plus ſex ſupereſſe dies.
Sed medicus divis fatiſque potentior Alcon,
Falſo convicit illico aruſpicium.
Tractavitque manum victuri, ni tetigiſſet.
Illico nam Marco ſex periere dies.

Qui vitæ terminum neceſſitate fati devinciunt, præter varia S. Scripturæ loca, quibus nituntur, aciem animorum noſtrorum divinæ providentiæ ſplendore perſtringunt. Qui mobilem & mutabilem eſſe malunt, præter quam quod etiam verbi divini authoritatem adducant, majori probabilitate humanam mentem percutere nonnullis videntur. Hinc alii medium ferire voluerunt: Sed dum ad eos potius ſe applicant, qui morborum & mortis tempora fata, planè liberata ſtatuunt, in alias difficultates delabi atque in incertum & ambiguum implicari diſſentientibus exiſtimantur. Nonne verè Euripides (non poſſum non ſubinde apud ſummum Poëtam poëtarum verſibus uti) Andromeda?

Τὸ δαιμόνιον οὐχ ὁρᾷς
Ὅπη μοίρας διεξέρχεται,
Στρέφει δ' ἄλλους
Ἄλλως εἰς ἁμέραν·
Nam quæ fata paret Deus,
Nunc hunc, nunc alium cito
Verſans turbine, non valet
Humani vigor ingenî
Vllis viribus aſſequi,

ut vertit V. C. Hugo Grotius. Totum hoc ζήτημα [*quæſitum*] neminem melius te Theologo, Medico, & Philoſopho literatiſſimo perſolvere poſſe quamvis ſcirem, non auſus tame fui offendere animum graviſſimis indeſinente ſtudiis diſtractum. Nihil tamen mihi gratius eſſ poſſit, quam ſi & tuam ſuper hac difficultat

reli-

reliquis epiſtolis adjungeres : aut ſi id occupationes tuæ, & principum trophæa non permittunt, ſententiam epigrammatio exprimeret :

Nam tu poëta es prorſus ad eam rem unicus.

Quia nemo, quod ſciam, copiosè & ex profeſſo hanc rem explicavit atque excuſſit, non ingratam lectoribus in ea magnorum virorum operam fore mihi perſuadeo : gratiorem utique, ſi undecunque doctiſſimus Barlæus ſymbolam conferret. Vale Vir clariſſime, & ab heroë Beverio Conſularis dignitatis ornamento ſalve. Dordrechti, VI. Octob. 1633.

216.

IOHANNI BEVEROVICIO, CASPAR BARLÆVS S.P.D.

SOllicitas, ampliſſime Beverovici, eruditorum caveam, & in arenam producis viros virtutis ac doctrinæ fama celebres. Ea de vitæ Termino dicunt omnes, quæ minus oſcitabundum poſcant lectorem. Acutè quisque loquitur & graviter & pie. Pugnant rationibus, experientia, authoritate. Eunt permixti veteres recentioribus, Græci Latinis. Eſt, ubi Arabs, ubi Pergamenus Doctor ſententiam dicit. Gentilium pariter oracula audio & Chriſtianorum ; Stoicorum & Peripateticorum ac Medicorum. Diſſident opinionibus. Sed, quo nomine vehementer gaudeo, cavent omnes ſtudiosè, ne Medico culina frigeat. Ferculis noſtris opus eſſe omnes contendunt, tum qui Fato, tum qui culpa etiam

noſtra nos mori pronunciant. Qui vitæ humanæ terminum ex Medicæ artis uſu aliisque prærequiſitis ſuſpendunt, victuros diutius promittunt ægros, ſi à deglutiendis catapotiis non abhorruerint. Quibus verò ex decreto divino vitæ terminum ἁπλῶς [*ſimpliciter*] definire libet, catapotia deglutienda eſſe pari neceſſitate urgent. Alter inquit, moriendum tibi erit, niſi ſaburram expulerit janitor ſphincter. Alter; poſtquam ſtatutum eſt, ut iſta hora moriaris, neceſſum quoque eſt iſtas Thermopylas claudi, & medico exprobrare inefficacem medicinam. Vnius axioma eſt : Si medicè vivas, diutius vives. Alterius, quia diutius te vivere volunt fata, medicè quoque vives. Alteri καθαρτικὰ [*purgantia*] noſtra condicio ſunt, ſub qua vitam longiorem indulgere ſtatuit Creator. Alteri conſequens & medium, quo decretum longioris vitæ exequi vult. Vides, utriusque ſententiæ aſſertores, pro Medico, pro Pharmacopœo, ac fortunis noſtris, ſtare ne minorem fumum videat caminus Machaonis. Salva res eſt, Beverovici. Gallum Æſculapio immolemus. Petis, ut ſymbolam quoque meam conferam ad hoc lectiſſimorum ingeniorum epulum. At, prudentiſſime, quis convivis ſaturis poſt aſellos diaria apponat? Ex illorum numero ſum, qui à gravibus conſiliis imparati aliorum ſuffragiis accedere amant. Infimi ſubſellii judices probant aſſenſu ſuperiorum placita, ut brevior ſit deliberatio. Pedibus eunt in Præſidis aut cordatioris cujusdam collegæ

legæ ſententiam, quibus labor eſt loqui. Malunt non diſſentire, & cum quodam ſupercilio graviter annuere, quam cum facundiæ periculo prolixiores eſſe. Nihil ſe ſcire dicebat Phrygius iſte fabularum ſcriptor, poſtquam ſapientiam omnem artesque profeſſi eſſent ſocii. Quicquid olim à Poëtis, Philoſophis, Medicis, Theologis, ſuper hoc argumento allatum eſt, allegatum id omne eſt. Dicam tamen paucula de Controverſiæ hujus neceſſitate, poſtquam de veritate diſceptatum abundè eſt. Ab illa ſententia, quæ vitæ terminum Fato alligat, aut peremtorio decreto, plus mihi metuerem, niſi experientia didiciſſem, hujus opinionis patronos & hyperaſpiſtas, non ſegnius medicum implorare, quoties ægrotant, quam Hypotheticos Doctores. Etenim dogmati, quod è Scholis hauſere, obſtrepit tacitè ſollicita de ſe, ac ubique ferè conditionalis, natura. Et licet fortè contradictoria loqui videatur Stoa & amor noſtri: tamen non minus avidè medicam manum depoſcit illa, quam hic. Corrigit mens integra ac ſibi relicta ſcholaſticum acumen, & Zenonias voces redarguit timida Salus. Cum ſanus eſt Stoicus & ambulat, pro abſoluto decreto pugnat, tanquam pro aris ac focis. Cum ægrotat, non minus conditiones amat, quam Peripateticus. Et quamvis medicinam conditionem decreti divini eſſe noluit, tamen conditionem ipſus facit, quoties timet medico non uti. Si laboret ὀδονταλγίᾳ, [*dolore dentium*,] ſi immoderatius palpitet ſiniſtra ma-

milla neque tonum ſervet; ſi ſingultiat ſtomachus, ilicet ad medicum advolat. Quare? quia timet, niſi illi opem ferat, brevi ſe cœnaturum apud inferos. Devorat ergo bolos, Rob abſinthii, Loch de pulmone vulpis, trochiſcos de viperis (hæc bellaria noſtra ſunt) non minore valetudinis ſpe, quam mullum Maſſilienſem, aut Dordracenam percam. Nihil tam in medicina eſt terribile, quod non palato ſumendum imperet. Quid? cum nauſeat ad ingratas dapes miſer ventriculus, mordet Stoicus acida, vel pomum œſophagi oſtio imponit, ne iſtam longius vivendi conditionem egerat delicatior gula. Quoties caſtigatum ventoſa ſenna abdomen officium facit, magna attentione numerat naturæ labores, ne conditiones vivendi ulterius neglexiſſe videatur. Quæ dum propius conſidero, nolim valde iraſci iis, qui fatalem terminum propugnant. Si inter partes arbiter eligeretur Palæmon, diceret: *Et vitula tu dignus & hic.* Parum refert, qua mentis agitatione & opinione pharmaca poſcat æger, modo poſcat, modo convaleſcere ſtudeat, nec Machaonis ſui ſollicitas operas debita mercede privet. Illud in tota hac Diſputatione obſervo: Eos, qui Prædeſtinationem abſolutam vitæ mortisque tuentur, etiam vivendi vel moriendi intra definita ſpatia neceſſitatem defendere. Eos verò, qui illam Fidei actionibus reſtringunt, vitam quoque hanc ex officio humano ſuſpendere. Fortè ob hanc rationem: quia priores metuunt, ne ſi conditionale

tionale ſit hoc decretum , conditionale quoque
eſſe poſſit prius illud. Poſteriores verò , ne ſi
hoc Decretum Dei agnoſcant abſolutum , co-
gantur & illud de ſalute & morte æterna tale
eſſe fateri. Ne ergo vel hæc vel illa pars præju-
dicium creet theſibus tantis hactenus animorum
motibus agitatis , amat quæque conſona loqui
ὁμογλωῆ. [*cognata.*] Sic vara vibiam trahit & ſe-
pia percam ſequitur. Inter iſtos medii quidam
incedunt : qui ne planè videantur Stoici,aut pla-
nè Peripatetici , contingentiam & neceſſitatem
præfinito temporis articulo moriendi,modos ro-
to cœlo diverſiſſimos, conciliare ſtudent, ſolius
præſcientiæ intuitu ac reſpectu. Verum, dicam
quod res eſt. Ad populum phaleræ ſunt. Nam
illa , quæ ex præſcientia divina fluit neceſſitas ,
certitudo ſolummodo eſt & infallibilitas , uti
ajunt , quæ propriè dictæ contingentiæ non re-
pugnat. Quicquid enim neceſſariò dicitur fu-
turum , quia Deus præſcit , in ſe & tota ſua in-
dole manet contingens. ἀσύςατα [*quæ ſimul con-
ſiſtere non poſſunt*] non ſunt : Iſta hora morie-
ris, &, Alia hora poteras mori. Quicquid au-
tem aliter evenire poteſt, quam evenit,propriiſ-
ſimè contingens eſt. Quamobrem amicè con-
ſpirant hæ enuntiationes ; Hoc certò fiet , &
tamen contingenter. Tu , doctiſſime Beverovi-
ci,dum quærendo modo hunc,modo illum ado-
riris , maximis ingeniis obſtetricaris , & doctè
quærendo elicis optimos partus. Non puto
controverſiam hanc plenius,ſolidiusque unquam

pertractatam eſſe. Venerem das Apellæam, cui aliquid addi ab indocta manu temeritatis fuerit & præfidentiæ. Suffecerit calculum contuliſſe, & iis ſubſcripſiſſe, qui vitæ mortisque terminum ex divino decreto fatalem immutabilemque eſſe negant. Elenchus meus in quo hactenus acquievi eſt hic: Decretum illud abſolutum de vitæ mortisque termino aut eſt mutabile aut immutabile. Si mutabile, perfectioni conſtantiæque divinæ detrahitur manifeſtè. Si immutabile, corruit conſequentium mediorum neceſſitas. Nam aut illud decretum dependet ab uſu mediorum, ita ut ratum eſſe non poſſit niſi mediis adhibitis: aut non dependet ab uſu mediorum, ratumque eſſe poteſt, etiam citra eorundem uſum. Si prius, ergo deſinit eſſe abſolutum & fit conditionale, nam habet ſuum Niſi. Si poſterius, ergo mediorum nulla eſt neceſſitas. At hoc abſurdum, ergo & ea, ex quibus abſurdum hoc deducitur. Non diffundam latius ſermonem, ne videar poſt ſummos Theologos, Philoſophos, Medicos, exactius quiddam conari voluiſſe.

Si tamen patiaris, me à propoſita quæſtione nonnihil abire, argutabor breviter, cum Seneca & Petrarcha, & poſt ſpinas, frugiferum aliquid loquar, quodque τὸ ἠθικὸν [*morale*] magis ſapiat, quam φυσικόν. [*naturale.*] Nemo antè diem moritur, qui omni die vitam Deo debet. In tempore ſolvit, qui exigente creditore debitum ſolvit. Non repoſcitur præmaturè, quod noſtrum non eſt,

eſt, ſed alterius. Et quis quæſo hominum ante ſuum diem moritur? cum ille ſit ſuus dies, quo moritur; non prior, non poſterior. Non videtur ante tempus mori, qui non poteſt, niſi in tempore, mori. Ab æterno moriatur oportet, qui ante tempus moritur. Et poſt mundi obitum moriendum erit illi, qui ultra tempus vivere præſumet. Mundus ſiquidem & natales ſuos & extremum dies tempori debet, quo cum cœpit eſſe, quo cum deſinet eſſe. Sapiens omnem diem ſibi ultimum credit, omnem horam ſupremam. Quocunque ergo die moritur, ultimo moritur. Et ſi ultimo, nec anticipat terminum ſuum nec amplificat. Et quis ferat querelas morientium citius? cum inſani hominis ſit ægrè ferre, ſe carceribus ac vinculis ocyus expediri. Neque diſcedit citò, cui frontem rugæ arant, manus pedesque præ ſenio tremunt. Longius viventes, longius vexat mortis metus. Cito morientibus, brevis eſt mortis ſenſus. Omnibus moriendum, licet alio mortis genere, diverſisque vitæ ſpatiis. Faces plurimas accende, pro pabuli menſura vivit gliſcitque quælibet. Illud cum deficit, extinguitur & iſta. Naturæ defectus querelarum juſta materies non eſt. Si gula, ſi laceſſitus gladius aut contempti fluctus nos necant, intemperantiæ vel temeritatis pœnas luimus. Extra culpam Deus & natura ſunt. Qui longius vivere volunt, ſtudeant ſapere, & temperanter vivere. Hæc virtus & mentis bonæ cuſtos eſt & ſolidæ valetudinis. Omnes modicè vivimus, ſi vitam

ſpectemus æternam. Qui mori nolunt, æternitatem ſeriò cogitent, in qua ſemper vivitur. Hîc ſi diu vivere amas, diu miſer eſſe cupis. Plus dolorum, morborum, peccatorum numerat, qui plus annorum. At inquies: diutius vivere cupio, ut caſtigatè vivam. Caſtigatè vixiſſe debebas, ex quo vivere & ratione uti cœpiſti. Cum abeundum eſt theatro, cum plaudendum eſt, ordiris prologum. Melioris vitæ telam aggrederis tunc, cum detextam eſſe oportuit. Creditum olim: neminem, qui malus eſt, diu vivere: neminem bonum breviter. Illi quicquid vitæ fuit, periit: hic omne in lucro habet, utpote hæres futurus melioris famæ & vitæ. Nec vita vita eſt, quæ virtuti non impenditur. Quod ſi ferri violentia moriamur, credamus vitæ arcem frangi, non aperiri. Si interficimur ab hoſtibus, cogitemus nos hoſtium manus, carnis inquam, mundi & ſathanæ effugiſſe. Parum refert quo mortis adminiſtro moriatur, cui moriendum eſt. In vulnere majus momentum eſt, in vulnerante minus. Qui flamma perit, cogitet cum Empedocle animam igneam eſſe, nec combuſtilem. Qui Oceano mergitur, cum regina maris ſe cœnaturum glorietur. Qui à beſtiis diſcerpitur, Euripidis ſe fato ſoletur; qui veneno, Lucretii poculo; qui gladio, Pompeji & Ciceronis exemplo. At nolles ignominiosè mori. Aſſentior. Sed ſicuti glorioſam mortem non facit, pompa, præfica, ſtatua, ita nec ignominioſam laqueus, ſecuris, equuleus. Cauſa ſupplicii ſi ho-

neſta

neſta eſt, honeſtum quoque eſt mortis genus. Non qua morte, ſed quo merito moriamur, reputandum. Virtuti nulla mors dedecori eſt. Viliſſimas ſterne tabulas. Gloriosè moritur, quisquis de Republica, de religione benè meritus eſt. Unci, gemoniæ, prunæ, rotæ, craticulæ, illuſtres ſunt, ac ſplendent magis illuſtrium ac ſanctorum Virorum obitu. Fulgent ſupplicia, quæ irradiat innocentia. Sicuti plus fulgent lutoſæ paludes, quarum ſuperficiem Sol pingit. Subtiliter de Vitæ Termino diſputent docti, modo ad eundem vitæ morumque ſimplicitate certent contendere. Si pie, ſi ſancte, ſi juſte in hoc ſeculo vivimus, non nocebit hunc Fato, illum contingentiæ plus tribuiſſe. Schola omnis, ars omnis querula eſt & litigioſa, non minus quam forum. Pietas manſueta, concors, placida lites non amat. In hac dum conveniunt, qui ſententiam de Vitæ Termino dixere, omnibus opto ſalutarem vitæ hujus terminum, qui ad vitam, quæ ſine termino eſt, & illos & nos quoque Bevcrovici doctiſſime, perducat. Ne tamen ſine cantore aut vate hoc Doctorum, quod adornas, epulum decurrat, mitto verſiculos, quos petis, ejuſdem ferè argumenti, cujus eſt epiſtola hæc. Vale Vir clariſſime, & Ampliſſimum virum D. Cornelium van Beveren, Roverium, aliosque mei amantes officiosè ſaluta. Amſtelodami. E Muſeo noſtro, decimo quarto Octob. 1633.

217.
ALBERTO VAN SCHAGEN.

N*Obiliſſime generoſiſſimeque Domine*,

En epithalamium, quod nuptiis Filii tui inſcripſi. Debui hoc tibi, tum ob publica in patriam merita, tum ob ſingularem humanitatem, qua me antehac Rhenoburgi amplexus eſt. Debui filio tuo, ob veteris convictus memoriam. Debui Sponſæ ob gratiſſimum mihi Matheneſiorum nomen, quo aliquando gaviſa fuit Academia Leidenſis. Carmen ſi ſpectes, luſus eſt & commentum poëticum. Loquitur ex parte amor, ex parte poëta, & ita fabulam hanc actores duo abſolvimus. Miſcui feſtiva & lepida, quia hæc ſacra aliter non conſtant. Omnino enim ineptum foret de bello induciiſque graviter loqui, ubi Cupidinis cauſa agitur. Tu, Vir nobiliſſime, hoc leve affectus mei erga N. T. & illuſtriſſimam domum teſtimonium benigne excipe. Ego hanc præcipuam felicitatis civilis partem interpretor, Principibus placuiſſe viris. Nuptiis filii tui bene precor, & ominor. Succedat proles, quæ tuis & ſplendidiſſimæ familiæ virtutibus reſpondeat. Me verò inter eos cenſe, qui nomen tuum ſine fuco colunt & venerantur. Vale Vir ſumme & Dominam van Schagen meis verbis ſaluta. 15. Oct. 1633.

218.

ADOLPHO VORSTIO.

ITa eſt, doctiſſime Vorſti, avidè ſatis arripio occaſiones ſcribendi carminis, præſertim, quod publici ſit argumenti. adeò me lenocinantes Muſæ irretitum tenent, ut neſciam, qua arte me expedire his pellicibus queam. Penè cum Flacco dixerim:

Quæ ſaga, quis me ſolvere Theſſalis
Magus venenis, quis &c.

Quoties ad ſtudia magis ſeria animum applico, vel Auriacus interturbat victrici tuba, vel præfica leſſo, vel amator aliquis importune efflagitat applauſum. quaſi ſine me Sponſæ placere non poſſit; aut ſine carmine refrigeſcere. Ea ſuum facilitate, ut negare neſciam. Si virgo eſſem, minus tutum apud me eſſet virginitatis depoſitum. neſcio negare. Vt te inter amicos meos cenſeam, cui commenta mea inpartiri ſoleo, rationes ſunt graves & plurimæ: optimi maximique Patris memoria, virtus & eruditio tua, ac inſuper cognati mei D. Cunæi reverentia. cujus viri tantum apud me eſt precium, ut non poſſim non amare impenſius, quos ille amat. Condoles ſuper obitu filioli mei. Sed hunc majoribus, quæ hanc vitam manent, malis præceptum gaudeo. multis longisque morbis confectus venuſtiſſimus infantulus, facie exanthematis deformi deceſſit. Nec ob hoc angor. cum in beatæ reſurrectionis die melior illum

vultus

vultus corpusque ſalubrius maneat. Filius natu maximus per Dei gratiam evaſit. Dum frontem genasque ſcalpit, diceres Zopyrum, eſſe aut Deiphobum. cernas ſtillantes ſanguine malas, & tabo fœda ora. Inter hæc Græciam, & ſuum μῆνιν ἄειδε [*iram cane dea*] canit. Credo hæc variolarum mala eſſe à procul jaculante Apolline, licet primum non invadat ὀρῆας καὶ κυνὰς ἀργὺς. [*mulos & canes veloces.*] Virginis iſtius Trajectinæ, cujus virtutes prædicas, habeo ad me miſſum epigramma. Verum, amiciſſime, vellesne tibi conjugem tam doctam, gravem, ſeveram Dî conceſſiſſent? quæ curſum torqueat enthymema atque hiſtorias ſciat omnes. Magis amena iſtiusmodi Sibyllarum oracula, quam baſia. Supereſt ut de Republica pauca ſubjungam & caſtris. Video, quid geratur, aut potius, quid non geratur. Potentum molimina non capio nec ſcrutor. Extera auxilia ex eventu æſtimabimus. Inducias puto averſari τὺς πάνυ. [*qui omnia poſſunt.*] Amſtelodamenſes omnibus votis exoptant, quorum conſilia πρὸς τὸ κέρδος [*ad lucrum*] diriguntur. De Empirico alias. Vale. 16. Nov. Anno 1633.

219.

AXELIO OXENSTEIRN.

Illuſtriſſime Oxenſteirni,

Mitto ad Te Tumulum invictiſſimi ſummique Principum. Maluiſſem laudare vivum, quem vivum dilexit ſua Suecia, horruit Auſtria, ſuſpexit

ſuſpexit quaquaverſum Europæus orbis. Nunc ita volentibus fatis mortuum Encomio proſequor, cujus virtutibus cum minor eſſet orbis, ſpacioſius cœlum recepit grande illud depoſitum. Scio non egere poëtarum laudibus tanta ævi decora. Sed nec faſtidiunt gratæ poſteritatis benevolas voces. Amant in hominum animis vivere, quos publicæ utilitatis & ſecuritatis aſſertores Deus conſtituit. In Guſtavo, auguſtæ memoriæ Rege, duo mecum ſtupuit univerſitas; vitæ innocentiam & fortitudinem militarem. quarum illa inter Reges rariſſima eſt, hæc gentis veſtræ propria. Laudum ejus faſtigia ſolum perſtrinxi. Nec enim in iis ſigillatim enarrandis ſuffecerit nova Ilias. Rerum ab illo geſtarum magnitudinem, nec Hiſtoricorum annales, nec Oratorum ambitioſa oratio, nec Poëtarum grandiloquæ voces adæquare valent. Omnia minora ſunt, quæ cogitamus, loquimur, ſcribimus. Ego, qui poëtices ſtudia impenſius amplexus ſum, inter tot maximo Regi parentantum officia, nolui eſſe Harpocrates. Vocem mihi extorſit tanti Principis illuſtris fama, quæ jam pridem non privatis tantum populi ſui, ſed totius mundi ſuffragiis ſubvecta mortalitatis terminos egreſſa eſt. Vtinam ab iis, quas luctanti Germaniæ commodas curis, tantillum ocii impetrare queas, quod poëmatii hujus lectioni dones. Forte non pœnitebit in compendio perſpexiſſe Regis laudatiſſimi ingentia merita, qui quantum tuis conſiliis vivus tribuit, tantum ſua merita tuis

tuis conjuncta eſſe voluit. Quod ſi benigniore oculo hæc noſtra adſpicies, optem exemplaria aliquot ad eos ire, quos Regis ſui non quæſita laudatione affici judicabis. Vale Heros illuſtriſſime, & crede etiam ita Batavis vivere Gothicæ fortitudinis ſerios æſtimatores. Amſtel. 4 Dec. 1633.

220.

GODEFRIDO DE HAESTRECHT.

ACcipio condicionem, nobiliſſime Haeſtrechti, nempe ut aliquando inviſam Dominum & Dominam de Poelgeeſt. Fiet hoc, ubi Canicula latratu ſuo Profeſſoribus ſilentium impoſuerit. Sed hoc volo, ut te mecum iſtic loci ſiſtas. Te præſente omnes loci iſtius amœnitates erunt amœniores. Te abſente illæ ipſæ amœnitates nubilæ erunt & tempeſtates meræ. Inſidiabimur avibus, piſcibus, feris. Niſi antiquas artes dedidiciſti, volupe erit volantes volucres glande dejicere, ut miracula tua videam, quibus majorem fidem habeo, quam, quæ Hallenſi virgini adſcripſit Lipſius. Ignoſce, ſi à te hic diſſentiam. Arcana Reip. jam non aperiam. Quia fateor me illa ignorare. De Induciarum eventu ne ipſe Apollo Delphicus pronunciaverit. Si res Germaniæ ex voto Cæſaris ſuccedent, decollavit omnis pacis ſpes. Sin Suecus perget rerum potiri, utile fuerit Regem Hiſpaniarum nobis parcere, ne pinguiorem offam ipſius buccis eripiat famelicus Septentrio. Ivit

jam

jam claſſis noſtra in Braſiliam. Ibit & Hiſpanienſis. In novo orbe decertabitur de veteris incolumitate. Trans maria quæruntur bellorum vel pacis cauſæ. Delegati Archiducis Iſabellæ ad Regem profecti, mitiora reſponſa expectant. Nos non videmur abhorrere ab induciis, quia bellis noſtris obicem poſuit iracundior Mavors. Quid ſi majoribus auſis illum obicem rumpamus proximo vere? & cum fatis libeat bellum gerere. Cecinit olim Silius Italicus: Fati modum in ſceptris eſſe, & alius quidam: Sapiens dominabitur aſtris. Dux Feria adhuc hæret inter montes, nec Elſatiam penetravit, obſiſtente Guſtavo Hornio. Dux Viſmarienſis Ratisbonam cepit, viamque ſibi in Bavariæ ac Auſtriæ interiora aperuit. In Pomerania Walſteinius impune graſſatur. Diſcerpitur miſere Germania & præda victoris eſt, nunc Guſtavi, nunc Cæſaris. Quam hic reportat victoriam, de civibus reportat, de quibus triumphare miſerum. Quamdiu Gallus accinet Sueco, difficulter ſe per acuta belli expediet Imperator. Hoc oraculum puto te capere. Vale. 5 Dec. 1633.

121.

CORNELIO VAN BEVEREN.

Magnifice vir,

Mitto ad te Tumulum Sereniſſimi Suecorum Regis. Non debebat iſte heros indictus abire, dignus præcone qualis Achilli obtigit.

Domeſtica hactenus cecini, & quæ propius nos concernunt. Iam libuit in exteri Principis laudes digredi, quem de Republica non ſolum noſtra, ſed & aliis Principibus bene meritum non diffiteberis. Vtique quantum Auſtriacis per ipſum deceſſit, acceſſit vel nobis vel aliis. Maluiſſem vivum laudare, quam mortuum, qui vivus Europæi orbis admiratio fuit. Niſi præveniſſet mors, jam votis majora tenebat, imo Italiam fortè, cui veteres Gotthi graves fuerè. Sed ſolet ſapientiſſimus Deus ruentis ad ſumma fortunæ impetus ſiſtere, ut ſe regibus imperare diſcant, uti illi imperant ſubditis. Addidi quæ in Rheno-bercham luſi. Principi noſtro iraſcitur autumnus. Querulas voces populi audimus. Fruſtra hactenus advocata externa auxilia. Sed ignorat Remi turba, bella occaſionibus geri. pugnare, cum volent, in Principum manu eſt. Sed expugnare, Θεȣ̃ ἐν γȣ́νασι κεῖται. [*Dei in arbitrio ſitum eſt.*] Ita judicant, qui res publicas conſilio metiuntur, non eventu. Vale & me ama, patriæ ac bonorum omnium amantiſſimum. 14 Dec. 1633.

222.
ARNOLDO BUCHELIO.

IAmpridem eſt, quod Antiputeanum, ſcriptum virulentiæ, faſtus Hiſpanici, & ſtoliditatis plenum legi. Iudicio tuo ſubſcribo. Quod ut videas me & ante ſeviſſe, in libellum, qui Puteani habet Stateram, Antiputeanos duos,

quorum

quorum poſterior incipit pag. 185. de Statera Puteani judicium meum leges pag. 175 *, de Antiputeano pag. 195 †. Etiam breviter perſtrinxi ‡ autorem Stateræ Puteani à Lipſii manibus, ut vocant, adæquatæ. Digni non ſunt operoſa & ſeria refutatione craſſiores Brabanti. Iudicium iſtud quod pag. 179 occurrit, Salmaſii eſt. Conquereris de infelici ſumptuoſæ expeditionis ſucceſſu. Nec immeritò. Sed quis, mi Bucheli, in ordinem coget terrarum Deos, quibus agendi regula voluntas eſt. Si me de rebus politicis diſſerentem audire vis, ita ſtatuo: ſatius fore, ſi belli omnis vis transferatur in Novum orbem, in Braſiliam, & illas mundi partes, unde belli pabula Hiſpano ſuppeditantur. Satis fuerit, hic parta tueri. Foris pugnandum eſt, ut domi pax ſit. Quàm autem unicè illam Helenam amet Tagi Rex, ex eo colligere eſt, quod non alia condicione Inducias paciſci velit, niſi reddita Braſilia. Facilis eſt noſtratibus trajectus in iſtas terras. Portus jam aliquot patent. Navibus prævalemus. Incolæ barbari in noſtros proniores ſunt. Verum Societati Indicæ ſubſidia ex publico ſuppeditari debebant. Privatorum opes iſtis bellis pares non ſunt. Omnino ſperandum ut, quemadmodum Orientis inſulis expulimus magnum illum Aſiæ domitorem, etiam Braſilienſium continente exui poſſit. Vale Vir graviſſime & virtutes tuas perge in me explicare, eruditionem, pietatem, pru-

 dentiam

* *Vid. Epiſt.* 210. † *Epiſt.* 213. ‡ *Epiſt.* 214.

dentiam, & qua amicos complecteris, omnis fuci neſciam humanitatem. 21 Dec. 1633.

223.

IACOBO VANDER BURCH.

V*Ir amiciſſime*,

Ex literis tuis ad amicos datis intellexi, te in ea urbe morari, quæ orbi dedit peſſimi Imperatoris matrem. Si tibi adeſſem, magis ſollicitus eſſem de natalibus ac ætate Liberi patris, quam Agrippinæ. Tu feliciſſime, inter tot Rhenenſis Lycei ſuperba pocula, quibus gloriari ſolet iſta urbs, jam mei oblivifceris, ac ſi ex Lethæo amne bibiſſes. Non puto te publicis officiis uſque adeò obrui, uti amicis ſcribendi otium non ſit. Satis opinor facundus eris præco ſucci Baccheraſenſis, ubi ad nos redieris. Iam tacitus paſceris & frueris iſto deorum munere, quod Druſo Vbiorum debellatori tum temporis guſtare non licuit. Ego felicitatem iſtam tibi non invideo, ſed cuperem crepuſculi partem tecum demere de ſolido die, ad inſigne ſuſpenſæ alicubi hederæ. Delacum non eligerem, ſed Moguntiacum, quale ſapit Archiepiſcopis, quorum ego de vini bonitate judicantium ſententiam ſequi malim, quam de fide pronunciantium. Quàm vereor, ne domum reverſus Coloniam ſubinde ſis reſpecturus. Paciſcere cum palato tuo, ne litem tibi moveat, ubi cum Gallico tibi erit redeundum in gratiam. Sed deſinam jocari. Colonienſes quid moliuntur, quid incœ-

incœptant. Dic mihi, quem ex tribus magis amant, Suecumne, an Gallum, an Batavum? quemcunque elegerint male ipſis erit. Si Suecum recipient, diſcent propediem ſervire. Si Batavum non erunt amici Cæſaris. Si Gallum, tuta erit religio, minus tuta libertas. Feliciores fuerint, ſi ſibi ipſi ſuffecerint. Princeps Auriacus non tam hoſtem, quam imbres infeſtos ſibi habet. Auxiliares Finnorum copiæ, nuper advocatæ, dimittuntur cum gratiarum actione. Indignantur, quod pugnæ ipſis copiam non fecerit Imperator noſter. Sed ſatius eſt illos labrum mordere, quam cum famæ noſtræ periculo fortunam belli experiri. Si mori volent, etiam in Germania hoſtem reperient. Vale, & illuſtriſſimos viros Beaumontium & Hugenium Legatos reverenter meo nomine ſaluta. Amſtel. 22 Decemb. 1633.

224.

PETRO CUNÆO.

C*Ognatorum amiciſſime,*

Epicedium iſtud Vincentii Fabricii paullò ante mihi miſerat autor. Neque propterea inofficioſum puto beneficium tuum. An non mecum judicas Poëtam iſtum terſe & nitide loqui. Rara eſt in Germanis iſta ſcribendi ἀκρίβεια. [*accurata ratio.*] Sed ſubriſi, ubi affliɛtiſſimum & atratum Heynſium dicit cogitare,

— blandæ gaudia noctis,

Amplexuſque novos, zonæque ſolutæ Primitias,

 &

& *qualem ſe candida primo intulerat thalamo.* Non vult Ariſtoteles meus urbanitati locum eſſe in funeribus. Ad illud etiam ipſius Heynſii contraxi labrum: mea Ermegardi, lux mea,

Quondam ferocientis domitrix invicta juventæ.

Nam & hoc habet ἐυτϱάπελόν τι. [*venuſti aliquid.*] Nuper variolæ liberos meos afflixere, jam in Collegæ mei familiam repſit malum, & Dionyſium Voſſium acerba parentibus morte exſtinxit. Illi pauculis diſtichis parentavimus. Mitto una Epithalamium, quod in C. Gravii nuptias ſcripſi. Cogor hic in ſcenam prodire, modo læto & nuptiali, modo triſti & pullo habitu. Verum dum amicis obſequor, queritur ſe negligentius haberi Empiricus meus. Cuperem mihi verſibus interdici, ne ad extremum peccem & ridendus ilia ducam. Vale amicorum candidiſſime, & doctorum clariſſime, cujus famæ Nonni Dionyſiaca, Sardi venales, Hebræorum reſp. aliaque æternitatis pignora adblandiuntur. Amſtel. 24 Dec. 1633.

225.

CONSTANTINO HUGENIO.

NIhil habeo, quod ſcribam, clariſſime Hugeni, niſi hoc ſit aliquid ſcribere, de nihilo ſcribere. Nihil habet, quod æſtimet Stoicus, præter ſolam virtutem, quia nihil per ſe bonum, præter hanc ipſam. Nihil in pera ſua invenit Cynicus, præter cicerem fortè aut lentem. Nihil loquitur Pythagoricus, ut poſt trans-

actos ſilentio annos, loquatur ſapienter. Ex nihilo nihil fieri aſſerit Peripateticus, & in nihilum nil poſſe reverti. Nihil dicit moveri Meliſſus. Nihil eſſe verum Pyrrho Protagoras, & Stilpo. Hoc unum ſe ſcire ait Socrates, quod nihil ſciat. Epicureorum improba vox eſt, nihil deos curare, nec rerum noſtrarum ſatagere tranquillas mentes. Nos qui in hoc terræ punctulo belligeramus, litigamus, contendimus, res nihili ſumus. Et cum ob punctulum totis caſtris concurrimus, nihil vincimus, nihil perdimus. Quoties magno conatu magnas nugas agimus, agimus nihil. Quoties vanas ſpes donamus huic ſeculo, lucramur nihil. Silent compita, fora, tonſtrinæ, cum Cæſar & Suecus agunt nihil. Cum Gallus aureos montes promittit, & mittit nihil: cum à Rege pro Brabantis expectat molle pacis reſponſum, & ille reſpondit nihil: cum nos Batavi de induciis loquimur, & hactenus concluſimus nihil: cum fugati ſedibus Epiſcopi, quo ſe ſuſtentent, habeant nihil. Quid ſcribit Vrbanus Pontifex Italorum Poëtarum optimus? nihil. Quid reſpondet Barlæo ad tot literas Zulechemi Dominus? nihil. Quid Vanderburchius abſens reſcribit? nihil. Quid Broſterhuyſius in arenis Velavicis molitur? nihil. Hæc omnia cum dixi, nolite offendi viri docti & graves. Quia dixi nihil. At qui tribus liberis maſculis jam annumeras quartum, Hugeni, plus numeras, quàm nihil. Memento, quid aliquando ſcripſerim: At cum Septemvir fueris,

ris, vel forte decemvir, optabis mecum parcius eſſe pater. De vicariis nihil audis? nihil in illos poſſunt fatorum jura. Niſi vir bonus eſſem, optarem aliquem inter illos Proteſilaum, vel Elpenora. Quod ſi accidat, cuperet ſurrogari nihili ſcriptor. Vale vir amiciſſime. Amſtel. 2 Ian. 1634.

226.

EIDEM.

QVàm cuperem, me de nihilo nihil ſcripſiſſe, nobiliſſime Hugeni. Tam multa erudite & acute & ſalſe reponis, ut quod regeram, habeam nihil. Quare mutabo τὸ ὑποκείμενον, [*ſubjectum,*] & ne nihil mihi porro objicias, loquar aliquid. Exercet hæc vox jejunos Metaphyſicos, exangues Dialecticos & inflatos Grammaticos. Illi quærunt futiliſſima, quæſtione, an Res & aliquid æquipolleant, & placet ſapientioribus pars affirmans. Iſti quærunt, an inter ea, quæ τῶν καθόλου [*univerſalia*] vocantur, aut κατηγορούμενα [*prædicabilia*] referri debeat aliquid. Negant uno ore omnes & individuis vagis annumerant, quaſi dicas mendicantium ordini. Grammatici vero hac voce deſtituti, carent egregio nominum præludio ſive prænomine. Satyricus monet: Aude aliquid brevibus gyaris & carcere dignum, ſi vis eſſe aliquid. Fecit hoc Seianus, ante Seianum Philotas, poſt hos Cæſar Borgia, qui dum audent magnum aliquid, facti ſunt nihil; Proverbio fer-

tur,

tur, aliquid mali propter vicinum malum. Quod verum eſſe credunt Neoburgicus, Colonienſis, Lotharingus & Trevirenſis.

Eſt aliquid nupſiſſe Iovi Iovis eſſe ſororem,

cecinit Naſo. Dicam ego:

Eſt aliquid nupſiſſe Duci, Ducis eſſe maritum,
Eſt formidato principe poſſe frui.

Apud Senecam legi: jam ſolus audes aliquid & claro die. At teſte Belga ſolus Italam quatis Chelyn diſertus. Equo donatus & à principe? aliquid nactus es, quod ad generoſitatem tibi præeat & bellum. Collega meus ducentos florenos ex dono Principis te curante accepit, nec aſpernatur hoc aliquid, ſive τὸ δέ τι. Libuit tibi ſcribere ad Dominum van Hilte. Quare incipiam ſperare aliquid, ſi iſtis terræ filiis accidat humanitus aliquid. Sed audi: accidit hic ſuperiore hebdomade, lepidum aliquid, aut potius illepidum. Dum publica auctione venduntur ædes, mercatores plurimi partim ſpectatores, partim emptores, partim ex eorum numero, qui illices nummos captant, in cloacam quæ ſub pedibus erat inciderunt, alii mento, alii umbilico tenus ſordidi & ſtercorei. Vis dicam carmine?

Dum ſibi magnificas mercator ſplendidus ædes
Quærit, & ex emptis lucra parantur agris:
Corruit emptores quæ ceperat area tantos,
Et nitidos ſorpſit fœda cloaca viros.
Stillabant lento lachrymantia ſerica tabo,
Et facies ſcenæ vociferantis erat.

Tum riſit natura parens & ſordida, dixit,
Quæ petitis cives commoda, ſtercus olent.

Epitaphium iſtud ſcriptum S. M. Menippum iſtum graphicè depingit, qui mortuus hoc ſolum dolet, quod mordere ultra nequeat. Vale. 4 Feb. 1634.

227.

THEODORO SCHREVELIO.

PRo bulbis tuis, mi Schreveli, gratias ago maximas. Iam ſpe erigor, ut primo vere ſuperbos iſtos flores videam, qui magnis & ſtupendis nominibus turgent. Eſt mihi hortulus penſilis è pariete cœlum inter & terras. Si non majores fuerunt Semiramidis, non debebant miraculis adnumerari. Longus eſt pedes 14, latus ſesquipedem. In illo videbis plantas fruticesque varii generis, roſam, juniperum, roſmarinum, laurum, abſynthium, abrotanum, thymum, ſalviam, rutam, anemonem, arcum, frutillariam, narciſſum luteum flore duplici, aliaque permulta. Inter hos terræ alumnos palmam merentur tulpæ verſicolores, quarum partem tuæ, partem aliorum debeo munificentiæ. Non deſunt hic viri egregii & graves, quos hæc plantarum ſpecies transverſum rapit, ut dum in ceteris ſapere videantur, hic prorſus inſaniant. Ignoravit hoc fatuitatis genus Eraſmus, cum Moriam ſcriberet. Adeò novos uſque μόρȣς [*ſtultos*] parit fecundiſſima mater. Sed quid hoc rei eſt, non excurriſſe te ad nos cum Harlemi

eſſes?

eſſes? Iam expectabam indies adventum tuum, hac ſpe, ut cum optimo ſene Wilhelmo Nicolai pranderemus de porcellis marinis. Frater meus hactenus, ut videbatur, μισόγαμος, [*averſus à nuptiis,*] tandem incaluit. Collega D. Voſſius filium Dionyſium luget, variolis exſtinctum. Scripſi illi leſſum, uti & Gravio noſtro nuptiale carmen. Ita hic jam lætis, jam triſtibus vaco, & modo Heracliti, modo Democriti vultum induo. Poëtarum eſt Protea agere poſſe, & cum flentibus flere, ac gaudentibus ridere. Mitto exemplar, ut ſi libeat & oportunum ſit fleas mecum, rideas mecum. Vale. Amſtel. 1634.

228.

IACOBO CATSIO.

A*Mpliſſime vir,*

Quanti poëmata tua ſemper fecerim, norunt illi, qui me familiarius norunt. Vivo in ea urbe, quæ Poëtas Belgicos habet ſublimes & cothurnales, quorum dictio non eſt publici ſaporis. Mirabilia magis & ſtupenda loqui amant, quam utilia. Per nubes gradiuntur, & deſpectui habent aquæ potores. Adverſus hos ſæpe pugnare ſoleo tuo exemplo, qui utile miſces honeſto, ac dulci, & utrumque mira perſpicuitate effers, ut legi ea & intelligi à nemine non poſſint. Quin tale carminibus tuis argumentum eligis, cujus lectione melior hilariorque abit lector. Hoc eſt, Philoſophiam Socratico more è cœlo

&

& aſtris in domos familiasque deducere. Nec aliter locutum puto Herculem Gallicum, qui facundæ vocis cathenulis duxiſſe dicitur populum, quo vellet. Ariſtoteles meus primam dictionis virtutem dicit eſſe *σαφήνειαν.* [*perſpicuitatem.*] Primus quoque poſt tot veteres ſapientiam profeſſus eſt verbis propriis & perſpicuis, cum quotquot ante ipſum Philoſophati fuere, Sapientiæ arcana vel Poëticis fabulis, vel allegoricis commentis, vel Cimmeriis numerorum tenebris involverint. Alia tibi mens eſt. Scribis, ut intelligaris, doces ut proſis in media plebe, in foro, in compitis, in thalamo, in menſis; in quavis ætate invenis, quod probes, quod taxes, quod corrigas. Concionantem te audiunt domi, viri, feminæ, nuptæ innuptæque puellæ. Tantoque gratior es, quanto concionaris ſuavius, mones blandius, reprehendis occultius. Libri tui pro Homiliis ſunt, & pars ſupellectilis precioſiſſima. De aliis non loquar. Illud ſcio, tantum eſſe librorum tuorum in mea domo precium, ut uxor mea, femina ſic ſatis cara & prudens, veſpertinis horis tanta attentione eos legere ſoleat, ut & mariti lecti obliviſcatur. Sæpe ad leges tuas provocat, adverſus quas peccat ſubinde *ἀνώμαλος* [*communem excedens regulam*] cupido. Sententias tuas loquitur, monita tua objectat non ſemel. Quam lætor te ſpem nobis facere novi operis de caſibus conjugiorum memorandis. Petis, ut Latinis verſibus exequar, quæ Belgicis rhythmis donaſti. Verum, qui poſſim à modeſtia mea

mea impetrare, ut meam paginam jungam tuæ. Loquar citra adulationem. Solus nonnihil lateo, uti putrida quercus in tenebris. Tibi junctus exploderer à theatro, & poſitus juxta Solem vix Mercurius eſſem. Qui cum gigantibus ambulant, nani videntur, quamvis mediocris ſint ſtaturæ. Et ea eſt animi mei indoles, languet in præſcripto argumento. impetu quodam deferri amat & liberrimo pede in id, quod tractandum ſumit. Accedit, quod nihil tractem illubentius, quam Amores. Scribo interdum Epithalamium amicis id eſtlagitantibus, quorum preces pro imperiis ſunt. Sed vellem magno iſta officia redimere. Deterret etiam me operis magnitudo, amo diſcurſus breves, nec uni argumento libet diutius inhærere. Quare velim propius ſcire, quæ tua mens. Cuperem tibi obſequi, modo ſine profeſſionis meæ detrimento fieri poſſit. quæ non patitur, ut me laborioſo operi mancipem. Expecto, ut propius aptius inſtitutum. Vale Vir clariſſime. Amſtel. 10 Ian. 1634.

229.

IOHANNI PILIO, *Iuris ſtudioſo.*

GRatias tibi ago maximas, doctiſſime Pili, quod pro pauculis verſibus toto me carminum opere bees. Debebat ille tuus patruus diutius vixiſſe. non carent genio & nervis eruditæ ejus de Ambitione commentationes. Quidam Poëtæ vocum ſuavitate & verborum torrente luxuriant, quæ ſi demas, σκελετὸν [*aridum*] ſunt

ſunt & exangue corpus. Hic argumenti gravitas à dictione, dictio ab argumento precium capit. Habes, quem imiteris, ſive hedera caput cingere voles, & pulſare plectrum; ſive vitæ probitate in ſeculi invidiam vivere. Neutrum faſtidit, cui te dediſti Iurisprudentia. Tanto eris gratior Iurisconſultus, quanto diſces loqui elegantius. tanto eris juſtior legum interpres, quanto magis excelles morum ſanctitate. Ab hac Iuſtitia univerſalis non magis diſcrepat, quam indumentum à veſtimento, via qua itur Leidam Harlemo, & qua itur Harlemo Leidam. Spem facis, uti tuis aliquando ſis futurus honori, patriæ emolumento. Huc te vocant manes Lilii, maximi viri, cujus hic eſt libellus, conſpicua olim virtus, & præceptorum (quos Leidæ habes ſummos) illuſtria exempla. Horum veſtigiis inſiſte & de ignorantia, livore, mortalitate propediem triumphabis. Vale adoleſcens optime, & hac ætate diſce, ut doceas, vive, ut æternum vivas. 11 Ian. 1634.

230.

IANO BODECHERO.

ACcipe, mi Bodechere, triſtia pro triſtibus, leſſum pro leſſo. optimo juveni Dionyſio Voſſio parentavimus, licet tu operoſius. Non una lingua, loqueris in eum, cui pluribus loqui & ſcribere datum fuit. Subduxit Deus invidiæ, quem invidendis virtutibus ornaverat. Patri non ſolatio ſolum fuit, ſed & ſubſidio. Hic ſe

Stoico-

Stoicorum placitis jam tuetur & adverſus domeſticam jacturam pectus munit neceſſitatis lege. It juxta Epithalamium, ut videas ſocio paſſu in terris incedere dolorem & voluptatem. Amicis obſequimur, modo atratis, modo candidis. Ego inter miſerias meas numero, Poëtam eſſe. Scribendum nobis eſt, etiam tunc, cum minime lubet. Tempus eſt, ut cum Muſis divortium faciam, quæ invitum pertrahunt in luſus amantium, quos jam per ætatem dedidici. Tibi aliisque jam illam lampada tradimus, quibus γόνυ [*genu*] eſt χλωρόν. [*viride.*] De amoribus dicendum eſt illis, qui amant aut amare poſſunt. Duo verſus dictant, indignatio & amoris πάθος. [*affectus.*] Hoc in me languet, & cum illo Poëticus furor. Trudit homo hominem, & vates vatem. Morimur per vices, & ſuo quisque ordine. Pariter dum vatum alii rauceſcunt, renaſcuntur alii, quibus guttur cantillat ſuavius. Tibi per ætatem facile, Et calamos inflare leves & dicere verſus. Vale Vir doctiſſime & parentibus tuis plurimam ſalutem nuncia. 11 Ian. 1634.

231.
IACOBO CATSIO.

C*lariſſime vir*,

Traditæ mihi ſunt per tabellarium literæ tuæ, ipſis Cal. Decembris exaratæ. Reſpondiſſem citius, ſed obriguit præ frigore manus & calamus. Vt tardior ſim factus, non meo ſed cœli vitio. Iam cum gleba & glacie reſolvor.

Accepi

Accepi ab amanuenſi tuo apographa tuarum Commentationum in nuptias Cratis & Hipparchiæ, necnon Trypholæ & Iocaſtæ expoſtulationes adverſariæ. Has jam ante legi. Illas cum ſtupore legi. Lecturus iterum atque iterum, ut totius hiſtoriæ ideam præſentiore animo circumferam. Quid dicam? omne punctum in hoc ſcribendi genere refers. Miſces utile dulci, & quæ prima vatis laus eſt, rebus loqueris convenientia. Neſcio, quid illis addi à me poſſit. Ero imitator. Premam præeuntis veſtigia. Et ſi à via deflectere me contingat, revocabit me aliquis è machina Deus. In Cratis hiſtoria excuti debet Cyniſmus, & dogmata baculo ambulantium philoſophorum. In virginum non virginum hiſtoria excutienda erunt aliqua quæ in amore elucent vitia, clementiæ quoque & ſeveritatis certamen. Feriamur jam hebdomadas duas, tresve. Per hoc tempus captabo intervalla Muſis apta. Sum ſcriptor valde deſultorius, nec ovis incubo more gallinarum. Informes partus deſero per biduum aut triduum, ut alacrior poſtea redeam ad deſertam prolem. Interea verſiculos hoſce arrhabonis loco habe, & animi mei candidos obſides. Vltro in magnorum virorum laudes rapior, & injuſſus amo iſtiusmodi argumentum. Si ingenii culpa merita tua detrivi, peccavi inofficioſæ humanitatis titulo. Vale vir ſumme. 1634.

232.

EIDEM.

EA eſt nominis tui apud me reverentia, clariſſime Catſi, ut diutius tergiverſari non audeam. Facile impetrabis à me, quæ ſi voles, imperare tuo jure potes. Qui publicis meritis Remp. ſibi obſtrinxit, inter ſingulos me quoque debendi reum habet. Sum facilis flecti, & jam diu eſt, quod à moribus meis ſecreverim pertinaciam. Videor quoque jam propius percepiſſe mentem tuam & inſtituti rationes. quamobrem eximuto ſententiam & opellam meam, quam exigis, offero liberaliſſime. Libet periculum facere in narratione una aut altera, ut ſi placuerit ſpecimen, ſpes ſit placere poſſe reliqua. Si alias non omnino invitis Muſis luſi, forte & hic aderit vocatus Apollo. Expectabo conjuges tuos ſive tragico, ſive comico eventu celebres. Mirum, furens quid femina poſſit, præſertim cum mollis flamma eſt medullas, &c. Illa in veterum orcheſtra detonuit, primum Græco, mox Latino ore. Illa ſoccum induta populo exhibuit percinctum fecibus os. Illa viris regnisque terribilis fuit, tot bellorum cauſa & incentrix. Quicquid cupit mulier, vehementer cupit. Mediocritatem neſcit, omne extremum amat & præceps. Quod quidem à rationis eſt defectu & affectuum impotentia. In his dum verſaris, ſequar veſtigia tua, ita tamen, ut digredi liceat, & circumferre animum per obvia Pieridum loca.

Libertas cum juris ſit naturæ, Poëtis eripi non debet. Suavius in ſilvis canunt aviculæ, quam ſi carcere includas. Experiar, quid poſſim. Moleſtias, ſi quæ fortè occurrent, diſcutiam argumenti novitate, carminum tuorum ſuavitate, quæ mihi iter monſtrabunt, qua eundum. Facile ſaltat, qui ſaltanti choro pedes aptat. & canit confidentius, qui præcinentem ſequitur. Libris poëmatum tuorum valde recreaſti uxorem & liberos. Illos inter κειμήλια [*monilia*] habent. quoties à domeſticis curis reſpirant, ad illos deflectunt, ut ſe recolligant. Gratias omnes tibi debent, & per me agunt. Vale Vir ampliſſime. 29 Ian. 1634.

233.
JOACHIMO VICOFORTIO.

Vir ampliſſime,

Ex quo à nobis diſceſſiſti, omnia hic frigent, aër, ſtudia, amici. aëris inclementiæ oppono foci luculentioris beneficium. Studiorum inertiam, quam bruma adfert, ſolor poëticis digreſſionibus, quas non ſtudiis, ſed luſibus annumero. Amicitiæ frigus à tua eſt abſentia, qui amicorum plurium hic ſoles eſſe coagulum. At huic incommodo occurrendum litteris, quæ cum abſente te loquantur. Iam Haga te habet, rerum quæ hic & alibi geruntur, proma conda. Illic inter aulicos ambulas, prandes, cœnas. In tanta felicitate mirum ſi vacet mei recordari. Ego iſtos aulæ ſplendores vel hoc

ſolum

ſolum nomine odi, quod ſuaviſſimum conſuetudinis tuæ fructum mihi eripiant. Expecto, ut propediem ad nos redeas, ut in ſinum noſtrum effundas horribilia imperiorum ſecreta. Propius jam Deos contingis, ut ſi rerum publicarum ſatagere libeat, ſcire poſſis, quid Rex Reginæ in aurem dixerit, quid Iuno fabulata ſit cum Iove. Intelligam ex te quantum à Gallo, quantum à Veneto expectandum bellis noſtris præſidium: Hic poſt ridiculum iſtum mercatorum caſum novi accidit nihil. Qui imperant, novos ineunt & anniverſarios magiſtratuum cenſus. Qui parent, antiquum obtinent. alii rem faciunt, alii frangunt, alii Biantis exemplo Viam ambulant, & dum æris egent, Cappadocum ſibi reges videntur. Hiſtoriam de presbytero Planco domi ex tuis intelliges. Piget enim, cucullatos iſtos doctores in ſcenam producere, nec traducere quemquam eſt moris mei, quoad de facinore non plane conſtat. Vale. 4 Feb. 1634.

234.

CORNELIO VANDER MYLE.

Redeunt ad te, Nobiliſſime Myli, chartæ Venetorum. Ille * qui ſyllabum iſtum autorum contexuit, bonam operam præſtitit Philologis & Criticis: Ego malo videre aciem militum diſpoſitam & directam in Hiſpanos, quam aciem & ſeriem librorum. Itali jam libros

* *Leo Allatius.*

bros ſcribunt & illos in alphabeti ordinem redigunt. At veteres Itali, regna, urbes, provincias in ordinem redigebant. Adeo à priſcis moribus degeneravit Itala tellus, ut quæ bellis olim excelluit, jam è libellis quærat gloriam: quæque armis pugnavit pro Romulæ gentis majeſtate, jam chartis eam afferat. Autor * *Aræ maximæ*, hoc omni ſtudio conatur, ut graviter loquatur, quia de re ſacra loquitur, ad Romanæ Eccleſiæ Præſulem. Verum dum nimis eſt in illo carmine prolixus, hic illic diffluit, ut ſolet languere longa ambulatio vel curſus. Horatii monitum eſt:

Vt primo medium, medio non diſcrepet imum.

Carmen illud Matthæi Vayræ eſt laudabile. Convenientia loquitur Quiringo. D. Voſſius adſcriberet judicium ſuum, ſed is ex pedibus laborat. Podagricus eſt, quo morbo nec mulier, nec eunuchus laborat, ſecundum Hippocratem. Legi hiſtoriam Canis Prætorii. Magnus campus panditur Epigrammatum ſcriptoribus. Sed mihi non vacat bonas horas iſtis ineptiis terere. Incidi in hoc alicujus:

Dum miſeros duro vexat ſub Conſule cives,
Et male damnatas ſorbet egenus opes:
Deplorat cineres & mollis fata catelli,
Et pecus inviſum beſtia Prætor amat.

Et hoc alterius:

Excepi fures latratu, mutus amantes,
Sic placui domino, ſic placui dominæ.

Alius

* *Lelius Guidiccionus.*

Alius hoc luſit:

Quis dubitet, quantus ſit relligionis amator,
Qui tanta ſepelit relligione canem.

Etiam hoc legi:

Viderat alma Themis condi ferale cadaver,
Cuſtodemque ſuum juſta parare Cani.
Moxque ait: heu quo noſtra ruis Reſpublica: jura
Quæ fuerant hominum, ſint ea facta canum.

Circumfertur & illud:

Ennius emeruit Calabris in montibus ortus
Contiguus poni Scipio magne tibi,
Tityrus emeruit canibus Leidenſibus ortus,
Contiguus poni prætor iniqùe tibi.

Vale Vir maxime, & dicacium poëtarum hos partus ubi exceperis, neca. Ego rem ludicram tanti non facio. 4 Mart. 1634.

235.

JOACHIMO VICOFORTIO.

A*mpliſſime Vicoforti,*

Traditæ mihi ſunt literæ tuæ media nocte hora duodecima. A qua diem ſuum auſpicantur Ægyptii ſacerdotes. Nec tamen credas velim, me in iſtud tempus traxiſſe ſtudia. Odi lucubrationes, utpote valetudini noxias, nec gratas conjugi quæ mihi pro legata à latere eſt. Exceperat nos ſolenni epulo Nobil. Realius, à quo abire non licuit, niſi intempeſta nocte. Et quanquam pluſculum aſperſus eſſem Lyceo, nolui ire cubitum, niſi lectis tuis literis. Quæ adeò placuerunt, ut pulvinari ſuppoſitis

poſitis indormiverim ſuaviter. Ita tu mihi, loquor tropicè, pro culcitra fuiſti. Feci divortium cum uxore, quæ mihi peperit non gemellos, uti Latona, ſed unum inſtar gemellorum. Non puto robuſtiorem fuiſſe Herculem, cum in cunis vagiret & immiſſos à noverca angues ſtrangularet. Videtur infans cum Gallis bella probare non inducias. Nam clamat & vociferatur, quod proprium eſt bellaturientium. Magnas turbas dat regno noſtro. Adultum auderem iſtis mirmillonibus Barbanzonio, Gramontio, & Borgiis opponere. Audivi inter Gallum & Federatos Ordines jam conveniſſe. Quibuſdam iſtud conſilium placet, quibusdam diſplicet. Ego mi Vicoforti, in rebus fidei acquieſco decretis Eccleſiæ univerſalis, in rebus politicis decretis Ordinum & Principis. Volo enim mihi deberi & hominis Chriſtiani, & boni civis titulum. Vale & Zulechemi Dominum ſaluta, 10 Mart. 1634.

236.

CONSTANTINO HUGENIO.

MAlè mihi ceſſit cenſura mea, aut ſi mavis, candida ruſticitas. Adſcripſi Epigrammatis tuis, Bonum, melius, optimum. Vereor, ne nunc alius adſcribat, Cenſor malus, pejor, peſſimus. Helenam quavis corporis parte fuiſſe pulcherrimam, nunquam credidit Menelaus, nunquam Paris. At optimum iſtum & præſtantiſſimum Senatorem judicare, omnia & ſingula tua

la tua Epigrammata optima eſſe absque comparatione, non miror. Sinite me verum dicere: noliti iraſci heroës. Aulicismos calletis. Ego ab iſtis ſchematibus indole & vitæ conſuetudine alienior ſum. Vos αὔξησιν [*orationem augentem*] noſtis & ὑπερβολὴν, [*fidem excedentem,*] & μείωσιν. [*diminuentem.*] Vobis modo κατὰ τὸ πρᾶγμα [*prout ſe res habet*] modo καὶ ἄνθρωπον [*ad palatum hominum*] loqui familiare eſt. Ego Ethicæ Profeſſor neſcio χαριγλυττεῖν [*gratiam verbis captare,*] aut ὑποκοριστικῶς [*blande*] loqui. Ergo, quia dixi quod res eſt, ob virtutem vapulo, & citor ad Grammaticum tribunal, ubi pro me cauſam dicet ſimplicitas. Mi Hugeni, ſi ſingula quæ ſcribis ſunt gradu optima, neceſſe erit epigrammata tua aut ſubſtantiam eſſe aut quantitatem. Nam hæc duo rerum genera negat Ariſtoteles recipere magis vel minus. Præterea, ſi omnia optima ſunt, non eſt ſpes, ut poſthac videamus epigramma melius iis, quæ ſcripſiſti: ſpes non eſt, ne de te verum ſit dicere illud Socratis ἀεὶ γηράσκω &c. [*ſemper conſeneſco* &c.] Si omnia primæ ſunt notæ, quid opus cenſura? quid opus Criticis & Hypercriticis? Cenſores olim in populo Romano conſtituti, quia Remi turba nec optima erat, nec peſſima. Si carmina tua nulla ſunt bona comparatione, ergo titulos Domitiani admitte: *Optimo, Maximo.* Si poëta es ſemper tibi ſimilis, ergo bonus poëta non es, juxta illud: quandoque bonus dormitat Homerus.

 Si

Si ſemper canis optima, aut verum non eſt illud: Carmina proveniunt animo deducta ſereno: aut ſemper ſerenus ſis oportet. Poſſem plura adferre pro gradibus comparationis, ſed nugarum ſatis eſt. Epigrammata, quæ poſtrema miſiſti, legi & relegi. Sunt optima. Cavebo mihi poſthac à gradibus, ne gradibus dejiciar à ſexagenario Senatore. Clariſſimum Honerdum ſuaviſſimæ inter nos litis autorem ſaluta. Vale. 16 Mart. 1634.

237.

JACOBO PETITIO.

GRatias tibi ago, ampliſſime Petiti, quod anni mihi primitias conſecraveris. Liceat mihi dicere: Quid meruiſtis oves placidum pecus? Si viveret Pythagoras, quam indignaretur tibi, quam mihi. Tibi, qui imbelle animal innocentiæ ſymbolum, tot uſibus celebre, victimam feciſti petacis gulæ. Mihi, quod auſus ſim viſcera in viſcera recondere, & ſanguinem ſanguine paſcere. Lege orationem Pythagoræ apud Ovidium pro animalium cauſa, & Plutarchi de eodem argumento diſcurſum. Fortè diſces ſolis herbis veſci, & beta, malva, lactuca, cichoreo contentus eſſe. Quarum anima non eſt in ſanguine. Me quod attinet, abſolvo te à crimine, & ubi cauſam animalium aliquando dicet redivivus ille Samius, habebis me facti tui patronum. Tempeſtive miſiſti munus iſtud, ut videri poſſis bis dediſſe. Nos armo iſto

ovillo ſacra fecimus Lucinæ, & placavimus difficilem, exemplo veterum Romanorum, qui cæſa jungebunt federa porca. Mitto uxori capſulam cum conditis Cydoniis. Eam optem feliciter peperiſſe, ne ſolus ego aut beatitudine iſta, aut miſeria fruar. Vale amicorum cordatiſſime, & difficillimis mihi temporibus probate. 6. April. 1634.

238.
FREDERICO GUNTHERO.

M*Agnifice vir*,
Feſtivè me alloqueris, poſtquam feſtivam meam de Re Orationem dignatus es legere. Ita fit, ut qui crepundia contrectant, incipiant repueraſcere, & minus eſſe tetrici. Voluiſſem me magis ſeria & digna te dixiſſe. Sed talis ſum, ſine jocis & riſu vivere non poſſum, non magis, quam Gallus ſine ſcabie & Græculus ſine frictione. Quàm benè famæ meæ conſuluit Ariſtoteles, quod inter virtutes, quas non niſi undecim habet, Comitati & Vrbanitati locum fecerit. Nam qui has inter opera carnis numerant, haberet me pro homine minus ſpirituali. Nec ob hoc indignor. Ne tamen me putes ſemper eſſe γελωτοποιὸν [*riſum excitantem*] & nihil crepare ſolidum, en Mercatorem Sapientem, en Bonum Principem, en Amorem Sapientem. Tituli graves quid non pollicentur? Illa de Bono Principe diſſertatio dicitur Romæ Purpuratis placuiſſe, à Machiavelliſmo, uti mecum

credis, valde alienis. Niſi me hæreſi (loquor ex illorum ſententia) imbuiſſet mater, potuiſſem Apoſtolicam benedictionem mereri. Ego Florentini iſtius ſcribendi & loquendi formulas ſemper odi, licet & ſectatores ubique & inſtituti ſui vindices acerrimos inveniat. Quod nuperrimè ſcripſi, quam tibi neglectus jam faſtiditur Achilles, ſcripſi hoc ſenſu, non quod ſaluberrima Homeri præcepta faſtidias, ſed quod qui Reges, Principeſque jam informas, faſtidias de illo autore jam publice verba facere. Eloquar an ſileam doctiſſime Gunthere:

Me ſi fata meis paterentur ducere vitam
Auſpiciis, nullique dies horaſque locare,

juberem plorare ſcholas, cathedras, pulpita, Platonem & Ariſtotelem. Unicam amplecterer meretriculam, non Thaidem, non Laidem, non Phrynen, aut Floram, ſed Poëſin. Quod ſupereſt rogo, ut hanc de tua humanitate conceptam fiduciam & ex fiducia natam παῤῥησίαν [*loquendi libertatem*] boni conſulas. Adeò audaces ſunt humaniores literæ, ut putent eos, quos communia ſtudia junxere, vita, moribus, alloquio arctius jungi debere, & prorſus συγκρητίζειν. [*pari more vivere.*] Tu Vir præſtantiſſime, qui ingenium excellens non per rem & reculas, ſed civilem ſapientiam circumduxiſti, facile hoc à te impetrabis, ut & ſerium amicum ferre poſſis & jocularem. Ubi de Rege tuo & regii heredis nuptiis aliquando erit loquendum, dices,

— *Quan-*

— Quantum mutatus ab illo,
Qui potuit nuper de re jocularia fari.

Vale. 6 April. 1634.

239.

ADRIANO PLOSIO.

NObiliſſime vir,
Gratulor tibi natam filiolam, & puerperam poſt novem menſium faſtidia peperiſſe. Abſolvis me ab officio carminis, quod promiſeram. Cauſam neſcio. Etenim, ſua quoque laus muliebri ſexui debetur. Sine quo miſerrima eſſet viris vita. Canit Serenam & Mariam Claudianus, Stellam & Violantillam Statius, alii alias. Et quanquam nihil ob ætatem dignum geſſerit filiola, tamen bene natam eſſe laudabile arbitror. Ego hæc proli tuæ opto & voveo: ut primos infantiæ dies tranſigat ſine epilepticis convulſionibus: ut dentiat abſque dolore: ut adoleſcentula formam induat, nec appetibilem nimis, nec aſpernabilem, ut nubilis formam ornet modeſtia & pietate: maritum nacta nec imperare velit, nec ſervire: mater facta prolem neque perdite amet, neque negligenter habeat: annis confecta vitæ ſe melioris ſpe, vitæque bene actæ conſcientia ſoletur. Habes voti mei ſummam & compendium. Vbi filiolo te aliquando beabit uxor, liberabo me promiſſo. Caſeus iſte Limburgicus adeò me exhilaravit, ac ſi Limburgi eſſem factus Dux. Non potuiſſes me gratiore tibi munere devinxiſſe. Plinius multa

multa caſeorum genera recenſet. Sed nullum eſt huic par aut ſecundum. Refertur apud Plutarchum in Laconicis, quendam Laconem dixiſſe: Si caſeum haberem, non egerem obſonio. Ego poſtquam Limburgenſem nactus ſum, non obſonio ſolum carere poſſem, ſed & primariis ferculis. Adeò hoc genere caſei delector, ut vel ſolus ejus nidor & graveolentia me afficiat, à qua plurimi vel temperamenti vicio, vel quia iratos habeant Deos abhorrent. Puerperam vegetam & incolumem tibi reſtituat Deus, ut poſtquam huic ἐυχαριςικόν [*gratiarum actionem*] ſolverit, tecum, ſpe filioli, redeat in gratiam. Principum Brabantiæ calamitas documento eſt, capitale Belgarum odium alte inſediſſe Hiſpanorum animis, & de mutanda iſtic Reipub. forma ipſos cogitare. Hoc ut fiat, demetenda ſunt papaverum capita. Sed bonus Arſchotanus ſerò nimis diſcet, fabulam Æſopicam de veſtigiis leonem ſpectantibus, non retrorſum. Verſus Neodalii optimi ſunt. Illos in obitum Adriani Pontificis, non eſſe Romæ ſcriptos auſim affirmare. Cremonæ illa tutius dicuntur, aut in Venetorum ſtagnis, quam ad Tiberim. Vale Vir ſpectatiſſime & me amare perge. 20 April. 1634.

240.

ROCHO HONERDO.

A*Mpliſſime Honerde*,

Non video quid cauſæ ſit, quod tam ſolli-

ollicitè videaris tibi metuere à cenſura mea. Epigrammata tua iſtiusmodi ſunt, ut pro paradigmate aliis eſſe poſſint. Me certè non mediocri affecerunt voluptate, licet illam ipſam voluptatem caſtigaverit memoria calamitatis publicæ, quam deſcribis. Dolui ob duriſſima belli Belgici rudimenta, quæ maximis patriæ noſtræ Proceribus luctuoſa fuerunt, ſub rhododactylo Duce. Verſus tui pondus habent, & nervoſa eſt omnis clauſula. Poſſem quoſdam deſignare, qui antiquis genio non cedunt. Sed nolo iterum delabi ad gradus comparationis. Vtinam ea publici juris facias. Erunt pro hiſtoriæ compendio nepotibus. Verum duo requiri judico. Vnum eſt, ut nummorum imagines ſingulis epigrammatis addantur. Alterum eſt, ut brevis addatur hiſtoriola, quæ inſcriptionis cauſam exponat. Hoc factitatum ab aliis, qui veteres nummos nobis dederunt, Ænea Vico, Occone, Goltzio aliiſque. Et profectò memorabiles res geſſimus, dignaſque poſteritatis memoria. Flebilis primò fuit Reſp. noſtræ ſtatus, exulantibus Auriaco, aliiſque Belgii nobilibus. Mox veluti à morte rediviva lacertos cœpit movere, & amiſſa recuperare. Tandem domeſticos fines egreſſi in Orientem & Occidentem ivimus. uſque adeo, ut quos metus dejecerat, jam metuendi ſint. Inclinationem fecit Mavors, & propriis præſidiis ac munimentis inſtitit de defenſore ſollicita Reſpublica. Hæc libri tui, hæc epigrammatum tuorum materies eſt.

eſt. Deceſſit invidia & factis & dictis. Et quando nomoclaſtem tuum videbimus? tragœdiam exactam & gravem. Redeunt ad te chartæ tuæ & nummi. Addidi meos, ut ſeligas in tuos uſus, quos & quot voles. Vale. 4 Maji, 1634.

241.

CORNELIO VANDER MYLE.

Iterum Hagam repetit vir doctiſſimus Manaſſes Ben Iſraël, pulſaturus denuò fores publicæ benignitatis. Poſſent Illuſtriſſimi Ordines, ſine magno ſtrepitu, ſolari optimi viri itiones & reditiones. Non eſt neceſſe Chriſtianos Proceres reſpicere ad hominem Iudaicæ religionis antiſtitem. Alio titulo ipſi poterit conſuli. Profectò meretur aliquod præmium ipſa eruditio, & linguæ Hebraicæ, quæ in illo eſt, ſumma peritia. In libro ſuo nec Chriſtianam religionem defendit, nec, quod ſciam, oppugnavit. Multa ſcribit Chriſtianis ſcitu utilia, nihil ex diametro Chriſtianiſmo oppoſitum. Profeſſoribus Leydenſibus viris doctiſſimis, & Chriſtianæ religionis aſſertoribus ſeriis ſuum ſit integrum judicium. Si de Adami & Evæ conjunctione ſcripſit minus probabilia, & quæ Chriſtianis omnibus, etiam mihi, videntur paradoxa, dandum hoc Cabalæ, & Thalmudiſtarum ineptiis annumerandum. Et quis, quæſo eſt, vir præſtantiſſime, vel Philoſophorum vel Theologorum, cui non proprium aliquod arrideat placitum? Græci vocant τὰ ἀρέσκοντα τοῖς φιλοσόφοις, placen-

placentia Philoſophis, de quibus eruditiſſimum libellum ſcripſit Plutarchus. Platoni Ideæ, Ariſtoteli intelligentiæ orbium cœleſtium motrices, Epicuro atomi, & ante hos Socrati ſua dubitatio, Pythagoræ animarum de corpore in corpus transmigratio, placuere. Origines quam multa defendit, quæ Chriſtiani omnes improbant. Invenias aliquid in Tertulliano, Hieronymo, Auguſtino, cui non facile ſubſcripſerit quivis noſtrum. Quid mirum ſi Iudæus aliquid aſſerat ἀνώμαλον, [*præter regulam*,] & præter opinionem noſtram. Non defendo Iudaiſmum, à quo abhorreo. Sed hoc contendo, poſſe Chriſtianos etiam ex Iudæorum ſcriptis multa addiſcere, & illa monſtrantibus ſi faveant, nihil facturos contra conſcientiam. Aquila, Ionathas, Septuaginta interpretes Iudæi omnes, Bibliorum nobis dederunt verſiones. Sed non arbitror inhonoratos dimiſſos eſſe 70 iſtos ſenes Iudæos à gentili Imperatore Ptolomæo Philadelpho. Si virtutem laudamus in politico hoſte, quid ni aliquod precium ſit doctrinæ apud diſſentientes, & diſcrepantes fide. Scribo hæc non alia de cauſa, quam quod condoleam viro modeſtiſſimo juxta & eruditiſſimo. Tu, Vir nobiliſſime, qua es prudentia & humanitate virum juva & mecum ama ob candorem, induſtriam, facundiam, eruditionem & ingenium. E Muſæo noſtri Amſtelod. 10 Maji, 1634.

242.

IOHANNI OXENSTERNIO, *in Angliam Legato.*

I*Lluſtriſſime Oxenſterni*,

Non remorabor tua tempora, quæ publico impendis, longo ſermone. Amant Dii Principeſque Orationem brevem. Ex quo mihi amicitiæ tuæ fores recluſiſti, auribus tuis ſubinde literis meis obſtrepui. Nuper Batavos vidiſti Romani imperii fratres & amicos. Iam Britannos vides priſcis valde diſſimiles. Olim in advenas & peregrinos feri erant & crudeles, Horatio teſte:

Viſam Britannos hoſpitibus feros.

Iam mites ſunt & prolixæ in exteros humanitatis. Regem vides, qui pro paradigmate eſſe poſſit optimi Principis, ſive pacis ſtudia, ſive literarum amorem, ſive regiarum quæ in ipſo ſunt virtutum excellentiam, majeſtatemque ſpectes. Ne mirare, me de literarum amore aliquid inſpargere. Nam indignum me non laurea, ſed aurea aliquando donavit. Faxit Deus, ut confectis negotiis publicis ſalvus incolumisque ad tuos redeas, & magno Parenti, qui grandem iſtum concuſſæ Germaniæ Atlantem humeris ſuſtinet, tuos commodes. Illa, te abſente, pergit miſeriæ non unius eſſe flebile theatrum. Affligit & affligitur. Perdit & perit. Ea ſors belli eſt. Luctus ubique pavorque & plurima mortis imago. Inter Gallum & Ordines jam

jam transactum per Dominum de Charnaſſé. Induciarum ſpes decollavit. Hiſpani caſtra movent, ſed nondum promovent. Intra minas ſtant. Nova claſſis in Occidentem abit. Hic jugulandus Hiſpanus, ubi alios jugulandi materiam invenit. Vale illuſtriſſime vir, & ignoſce, ſi ab argumento deſtitutus aliquid nuger pro re nata. 16 Maji, 1634.

243.

CORNELIO VANDER MYLE.

N*Obiliſſime Myle*,

Autor iſtius tabulæ de religione gentilium, arduum opus agreſſus eſt, & plenum periculoſæ aleæ. Arduum voco ob argumenti amplitudinem & difficultatem. Periculoſum, ob dogmata, quæ hic illic inſpargit, quæ Romanæ Eccleſiæ minus arridebunt. Si ſapiet autor, aut premet cœptum opus, aut caſtigabit. Satius eſt perire ſcriptum, quam ſcriptorem. Nec offendendi ſunt ſcribendo, qui proſcribere, ne quid pejus dicam, poſſunt. Annotabo aliquid ad ordinem, aliquid ad rem ipſam. Illud in prima ſubdiviſione diſplicet, quod religionem gentilium, qui Creatorem Deum coluerunt vel ut inviſibilem vel ut viſibilem, diſtinguat à Religione naturali, cum cultus Dei inviſibilis etiam naturalis ſit. Talem quippe agnovit Plato, Ariſtoteles aliique. Ipſe Paulus Rom. 1. diſerte ait, Dei inviſibilia cognoſci ex viſibilibus. Ad rem ipſam hoc obſervo, 1. an conſultum ſit

Chriſtianum orbem ſcire, Catholicam religionem in tam multis ritibus ceremoniiſque convenire cum Ethniciſmo & Gentilium religione. Hæc enim res iis Theologis, qui à Curia Romana ſceceſſerunt cauſam præbet hoc nomine exagitandi Catholiciſmum, quem Ethniciſmum interpolatum vocant. Autor iſte, ſi quo pede cœpit iſta pergit exequi, tandem oſtendet totam hierarchiam Eccleſiaſticam non tam à Petro & Apoſtolis, quam à gentibus fluxiſſe. At hoc prudenter illi eſt cavendum, ſi ſibi & religioni Catholicæ velit conſultum. Deinde ad religionem legalem; quæ privatæ utilitatis cauſa eſt excogitata, refert doctrinam de præmiis & pœnis poſt hanc vitam. At hæc inconſideratius ab autore ſcripta ſunt. Præmia & pœnas manere bonos malosve poſt hanc vitam, dictat naturale, inſitumque omnibu shominibus conſcientiæ dictamen. Vrgent hoc ipſum Plato, Cicero, Epictetus,Seneca in ſuis diſputationibus. Falſum eſt illa conficta eſſe à populis, privatæ utilitatis cauſa, ad terrendos mortales. Qui ex profeſſo religionem omnem oppugnant, ajunt homines metu pœnarum infernalium in officio contineri, & eſſe figmentum hoc politicum, non autem dogma ratione naturali ſubnixum. Atheorum, proh dolor, ſatis habet ubique orbis. Iſti impietati non oportet Chriſtianos frigidam ſuffundere. Dico intrepidè. Sum iſtius ſententiæ hoſtis capitalis. Monendus eſt ſcriptor, ut corrigat & ſaniora ſcribat.

bat. ni fecerit, male merebitur de religione, & ſibi conſulet peſſime. In reliquis laudo diligentiam ipſius, ſtudium & eruditionem. Vale Vir nobiliſſime. 4. Iun. 1634.

244.

CONSTANTINO HUGENIO.

SCripſi tibi nuperrime, Hugeni, de Nihilo, ſcripſi de Aliquo. reſpondiſti ad utrumque, ut jam ſcribendum ſit de Neutro. Etenim inter audacem Stoicum, qualis fuit Zeno, & timidum Scepticum, qualis fuit Pyrrho, neuter eſt Peripateticus. Dicunt Theologi, inter Chriſtianæ religionis partes, Libertinos eſſe neutros. Iuriſconſulti aſſeverant, quædam bona eſſe Titii, quædam Sempronii, quædam eſſe neutra, qualia illa ſunt, quæ primi fiunt occupantis, & per uſucapionem deſinunt eſſe neutra. Medici ſtatum valetudinis noſtræ alium dicunt eſſe ſalubrem, alium inſalubrem, alium neutrum. Politicorum problema eſt, an in publicis diſſenſionibus & bellis civilibus, ſatius ſit neutrum eſſe, quam ſtare à partibus. Grammatici, quorum primum meminiſſe debebam, nomina habent & verba neutra. Inter Europæos ea ſunt morum animique indole Hiſpani & Belgæ, ut neuter alterum diligat. Philoſophorum alii Vniverſalia à rebus prorſus abſtrahunt, alii non niſi voces & conceptus eſſe contendunt, Ariſtoteles neutrum. Cum Critici litigant & diſputant de punctis, commatibus, aſteriſcis,

ſapiens eſt neuter. Quidam mulieri credunt, quidam gremio, Ego, juxta vetus proverbium, neutri. In Germania Suecorum rex odit neutros. odit & Cæſar. Qui in confiniis Gelriæ Brabantiæque habitant, ſtudent eſſe neutri. In litibus componendis magnum eſt momentum neutrorum. tales enim oportet eſſe arbitros & judices. Nuper cum me cum ampliſſimo Honerdo commiſiſſes, tu ſubridebas neuter. Logicus fallacias Sophiſtarum edoctus, ſi rogetur, ut eſt apud Agellium, An deſierit furari nec ne, reſpondebit neutrum. Si me roges, an malim pacem an bellum, reſpondebo, neutrum, quia vellem nec opus eſſe bello, nec poſt bellum pace. Si roges, an libentius edam an bibam, dormiam an vigilem, movear an quieſcam, reſpondebo neutrum. quia vellem eſſe Intelligentia Peripatetica, quæ nec edit nec bibit, Si quæras, an Canonicus eſſe malim, an Vicarius, parum abeſt, quin reſponſurus ſim, neutrum, quia videntur & hujus & illius ordinis homines eſſe immortales. Vale Vir ampliſſime, & licet in amicorum diſſenſionibus te cupiam eſſe neutrum, nolim tamen eſſe tunc, cum de conferendo vicariatu agetur. Amſtel. 6 Iun. 1634.

245.

EIDEM.

NOn evades, nobiliſſime Hugeni, ſacro iſto neutro. Cum enim ſilendi ac loquendi ambiguus, neutrum te facturum ſcribas, ego utrum-

que exigo. nempe ut nec ſileas ſemper, nec reſcribas ſemper. Pertinax tanti amici ſilentium ægerrimè ferrem, & tabeſcerem propediem, tanquam deſtituta rore ſuo cicada. Si, ut ſemper reſcribas, exigam, valde rerum tuarum viderer ignarus. Scio, nec te ſemper ſcribere poſſe, cum maxime vis, nec velle, cum potes. Sed quia utriusque feci mentionem, age utrumque libet conari, ut de utroque ſerium quid in medium afferam & joculare. Vtrumque in multis laudabile eſt, in multis vituperabile. Cum officia noſtra exigunt Domini duo, utrique obedientiam ſuam probare, non eſt Euangelicum. Cum virgines duæ juveni adblandiuntur, utramque amare, utramque eſt odiſſe. Cum venator duos ſectatur lepores, neutrum capit, quia captat utrumque. Cum uterque vitula dignus eſt & Damœtas & Menalcas, facile eſt Palæmoni arbitri partibus fungi. Cum quæritur, an eloquentiæ laudibus excellat Cicero, an prudentiæ, reſpondebo, utriusque: an in Poëtarum ordine primas mereatur Homerus, an Virgilius, dicam, utrumque. Cum religionis Chriſtianæ res agitur inter gentes, peccant, qui utrumque faciunt, hoc eſt, qui circumcidunt & baptizant. Miſera eſt Reip. facies, cum proceres utraque peſtis adflat Ambitio & Avaritia. In ſcholis male adoleſcentibus conſulunt, qui utrumque Ramum & Ariſtotelem conjungi ſuadent. nec enim opus limum bibere & nauteam, cum limpidiſſimi fontes ſuppetunt. Inter mercatores quidam

 utrum-

utrumque faciunt, pecunias locant, & aliunde accipiunt. Illud, ut divites videantur; hoc ut credas non eſſe divites. Illud eximium, cum Princeps eſt utrumque: βασιλεὺς ἀγαθὸς, [*Rex bonus*,] & κρατερὸς ςρατηγὴς. [*fortis bellator*.] Inter ſceleratos, cum uterque alteri crimen imputat, palam eſt utrumque feciſſe, inquit Quintilianus. Inter amicos benè ſe res habet, cum uterque utrique cordi eſt, ait Terentius. At malè ſe res habet in certamine, vel bello, cum Entellus Daretem ſuper utraque quaſſat tempora. Sed ut Socraticum philoſophandi morem repetam. Annon apud Homerum Achilles, & Ulyſſes utramque paginam faciunt? Annon apud eundem Vulcanus utroque pede claudicat? Annon exercitati ſit militis utraque manu pugnare? Novi, inquit ille apud Homerum,

Clypeum dextra lævaque movere:

Annon timidi ſit militis, utroque pede fugere, ut eſt apud Ariſtophanem. & ut de hoſtibus noſtris quæram, Annon Algerios & Duynkerkanos, Afros inquam & Morinos, utroſque in prædonum gente ponis? In culina certè utrumque uſui eſt, & ſorbere & flare: in agris idem lignum utrumque eſt, paſtori pedum, & agricolæ menſura. ἀμφότερον [*utrumque*] inquit Callimachus, κέντρον τε βοῶν καὶ μέτρον ἀρούρης. [*ſtimulus boum & menſura arvi.*] In menſa utrumque malum, & græcari multum, & pergræcari. Vale Hugeni clariſſime. 18 Iun. 1634.

Con-

Conſentire meis ſtudiis ſi crediderim te ;
Fautor utroque tuum laudabo pollice ludum.

246.

ROCHO HONERDO.

A*Mpliſſime vir*,
Scribis tibi placuiſſe Nihil & Aliquid, Neutrum & Vtrumque Epiſtolas. quaſi dicas tibi placuiſſe contradictoria. quæ Philoſophi negant in ſinu Dei reperiri. Verum minus miror has contradictiones tibi probari, qui nuperas meas ἀντιφάσεις [*contradictiones*] ſuper gradibus comparationis, tam benigne & humaniter excepiſti. ut videar, iſta inimicitia amicitiam tuam commeruiſſe. Vnum petis, ut ſi quid ſimile ad communem noſtrum amicum N. Hugenium miſerim, tu particeps eorum fias. At qui poſſim, mi Honerde, aliquid ſcribere ſimile Nihilo. Habet aliquid ſuum ſimile, nempe Soſias Mercurium, ficus ficum. Habent ſimiles labra lactucas. Habet inſuper ſuum ſimile neutrum. quia plures neutri ſunt, plures utraque ſella ſedent. Soli nihilo nihil eſt ſimile. qui enim, quod non eſt, ſimilem ſibi οὐσίαν [*eſſentiam*] habeat? Hoc ſcio, nos modo verſiculis, modo epiſtolis ſcribere & reſpondere ſimilia. ut verum ſit de nobis, αἰεὶ γὰρ τὸν ὅμοιον ἄγει Θεὸς εἰς τὸν ὅμοιον. [*ſemper enim ſimilem Deus deducit ad ſimilem.*] quod uſurpatum ab Homero, cum Melanthius ſubulcus incidiſſet in Eumæum ſubulcum. Quam lætor, nos non eſſe figulos aut fabros, ſic enim ſimilis ſimilem odiſſet.

ſet. Iam Poëtarum nomine cum audiamus uterque, ſimilis gaudet ſimili. Eſt lepidum ſimilium par apud Martialem:

Cum ſitis ſimiles pareſque vita,
Vxor peſſima, peſſimus maritus,
Miror non bene convenire vobis.

Et apud Catullum,

Pulchre ſunt ſimiles mali cinædi.

Pythagoras amicitiam, mundi animam & vinculum dicebat, conſiſtere ἐν ἰσότητι. [*in æqualitate.*] Poëtæ puros jambos concinnant ex pedibus ſimilibus. Anaxagoras corpora ex atomis ſimilibus conſtare docuit, Ariſtoteles ait: ὅμοιον ὁμοίε ἐφίεται, [*ſimile gaudet ſimili,*] lib. moral. 8. quod tamen verum, non eſt in magnetibus, qui ſimilibus ſe polis fugiunt, diſſimilibus amplexantur. Verum res ſimiles eleganter conjunxit Plutarchus in commentario, cui titulus: Quomodo adulator ab amico diſtinguendus. Seni ſimilis lingua jucundiſſima eſt,

Pueroque puer, & femina apta feminæ.
Ægrotus ægro, & miſero quiſquis eſt miſer.

In convivalibus ſermonibus, non vult ſemper in conviviis ſimiles ſimilibus accumbere, non Profeſſorem Profeſſori, non Advocatum Advocato, moroſum moroſo. Interdum vult; ut agricolam agricolæ, aliptam aliptæ, amatorem amatori. Cauſas illic expedit ingenioſiſſimas. Illud ſubtile, quod Empedocles ait, referente Ariſtotele 1. de Anima. Animam conſtare ex quatuor elementis, quia aliquid ſingulis habet ſimile. Inter

ſapien-

ſapientum apophtegmata hoc celebratur: γάμει ἐκ τῶν ὁμοίων. [*ducito tibi ſimilem.*] & ut eſt apud Varronem: *Caſcus caſcam ducit.* Non probo improbum improbo ſimilem, quique amat vulpinari cum vulpibus. Sed mittam illa literatorum commenta. Nos Batavi, quam amamus ſimiles eſſe Gallis veſtitu, Sybaritis luxu, Romanis gloria, Græcis pecuniarum cupiditate. Quam ſimilia jure belli factitant, Marchio de Aytona, & Ordines, quoties aut ſalvi conductus literas alii aliis negant; aut prætores, concionatores, incolas ſedibus controverſis expellunt. Cæſar alibi & Suecus ſimili furore vaſtant agros, urbes expugnant. Quam pergit ſibi ſimilis eſſe Hiſpania, cum Arſchotanum Ducem ad ſe invitat, & venientem carceri includit, ut olim Legatos Belgas. Tu, vir maxime, perge ſimilia prioribus Epigrammata ſcribere. Perge eorum me compotem facere, ut ſi coner ſimile, non reperiar tibi prorſus diſſimilis. Vale Vir ampliſſime, & ſimilem Tui elegantioribus ſtudiis Hugenium, & doctiſſimum Schottum à me ſaluta. Amſtelod. 20 Iun. 1639.

247.

ADRIANO VANDER MYLE.

Nobiliſſime Myli,

Audio uxorem habere Te, hoc eſt, in Sapientiæ caſtra tranſiiſſe. Semper enim ab iis diſſenſi, qui amantes inſanire contendunt, & Cupidini oculatiſſimo oculos faſcia velant, qui-

que puerum eſſe fingunt, ipſo Hercule robuſtiorem Amorem. Tanto nos magis ſapere arbitror, quanto ad honeſtas nuptias adſpiramus ardentius; tanto eſſe ingenioſiores, quanto hanc rem conficimus felicius. Etenim ſine conjuge nonne vagi ſumus & errones? nullius, præterquam univerſalis naturæ, peculium, fortunæ & incertæ ſortis pila ludibriumque? Vxorem nacti, poſſidemur propius, amamur, curamur, fovemur tenerius. Illam gaudii omnis, illam dolorum ſociam habemus. Condolet, medetur, ſubvenit laborantibus; & cum maxime vult blandiri, ſobolem nos ſuam appellat, etiam tunc, cum aut ſobolem ipſi in ſpe habemus, aut in cunis rotamus magni patres. Epictetus Philoſophiam omnem duplici præcepto abſolvit; Suſtine & Abſtine. At hæc à nullo hominum ordine rigidius obſervari, quam à conjugibus, mecum propediem diſces. Græcorum Poëtarum princeps, è quo tanquam fonte perenni:

Poſteritas latices Sophiæ deduxit in hortos,

cum Iovem deſcribere vult Patrem vocat deorum & hominum. At talis ſine conjuge eſſe non potuit. Sagaciſſima natura cum vite maritat ulmum, cum ſtipite fabam vel convolvolum, ne lenta hæc arbuſta deſtituta ſuo tibicine langueant. Nec minus ſapienter ab eadem appoſitus uxori vir, & viro uxor, ne alter ſine alterius fulcro flacceſcat & collabatur. Viderunt hoc olim providi poëtæ. ideoque ne ipſum cœlum cor-

corrueret, Lunam Veneremque interpoſuerunt orbibus, hoc veriti, ne ſine fœminæ adſpectu volvi nollet moroſior Saturnus, imperioſior Iupiter, bellicoſus Mars, vafer Mercurius, & fervidiſſimus Sol. Theognidis & Phocylidis quot numeras verſus, tot prudentiæ moralis audias præcepta. Et inter hæc nonne de ducenda conjuge canunt? Theocritus, quanquam multa appoſite paſtores canentes inducat, nullibi eſt ſuavior, quam ubi ſcribit: *κωμάσδω ποτὶ τὰν Ἀμαρυλλίδα*, &c. *abeo procatum ad Amaryllidem*, &c. Et quis ille eſt, qui apud Maronem dicitur conjugis in gremium lætæ deſcendiſſe? Idem eſt, qui rubente dextera in arces & urbes fulmina jaculatur. Crates Thebanus, homo toto corpore deformis, graviſſimus alioqui rerum divinarum & humanarum Profeſſor, Hipparchiam nobilem fœminam uxorem duxit, ut hac quoque parte Sapiens videretur, quod contemptiſſimo corpori uxorias voluptates impetraſſet. De Socrate hoc jam dicam: illum Sapientiam non è cœlo in domos familiasque, ut Cicero perhibet, ſed è querulæ Xantippes cubili in Scholas introduxiſſe, & Philoſophiæ practicæ objectum, non virtutes, ſed illam ipſam ſuam Xantippen credidiſſe. Poëtæ quoque Græci & Latini nullibi doctius & acutius loquuntur, quam cum ad conjugum officia alludunt. Quod ſi Sapientiæ pars eſt non nimium ſapere, nihil eſt, quod virilis ingenii gravitatem & duritiem magis condiat, quam muliebre ingenium, cui dul-

dulcedinis tantum & gratiæ affudit Deus, ut ob hanc ſolam cauſam, Mœonio Vati Venus dicatur φιλομειδὴς, [*ridere gaudens,*] Syracuſio μάτηρ γελάξασα, [*mater ridens,*] Andino *Olli ſubridens.* Qui vero amores quam maxime oderunt, cum acerbiſſimis illos vocibus inſectantur, oppoſitum apponunt oppoſito, ne rem optimam calumniando ſibi conſtare videantur. Morbum vocant amorem, ſed ſalubrem: dolorem, ſed delectabilem: venenum, at ſapidum: mortem, verum voluntariam: vulnus, ſed gratum: ſupplicium, attamen jucundum. Cum amaritudinem illi exprobrant, γλυκύπικρον [*ſuaviter amarum*] vocant: cum labores ſpontaneos eſſe ajunt, & minus graves; cum curas & ærumnas, has ipſas ſuaviſſimas dicunt. Novi, qui uxorem faſtidiunt, ne in malam incidant. At hi malam metuunt, quia de ſuis ipſi virtutibus deſperant. Nullam ego tam malam arbitror, quam corrigere non poſſit vir bonus & ſapiens. Malas eſſe dixit Menander Comicus, ſed ſine populi ſuffragio. Cautius apud Euripidem Medea loquitur:

Ἀλλ᾽ ἐσμὲν οἷον ἐσμὲν, οὐκ ἐρῶ κακὸν,
γυναῖκες.
Simus quidem, quales ſumus, nos fœminæ,
Malas ſed eſſe non ego auſim dicere.

Si qua mala eſt, vitio mariti mala eſt, quia aut is intempeſtive ſeverus eſt, aut intemperanter remiſſus. Ignes dicunt fugiendos eſſe. Sed non illos, quibus male arſuros ignes reſtinguas. Volupta-

luptates indignas clamitant viro Sapiente. Concedo, cum in porticu aut Stoa philoſophandum eſt. Novit hoc Seneca & docuit non ſemel. nec minus in thalamo quæſivit, ubi Paulina eſſet. Vrgent, cœlibes ſacris vacare liberius, pugnare animoſius, navigare fidentius. Quaſi profana eſſet res oſculari conjugem ſacra fide obſtrictam: aut minus animoſe pugnaſſet Hector, memor Andromaches & Aſtyanactis: aut timuiſſet ex Aulide navigare Proteſilaus, relicta domi Laodamia. Sed uxor, inquiunt, & liberi alendi ſunt, quibus carere poſſis, ut partis fruaris uberius. Vah ſordidas voces. Cur non potius glorioſum putant & regium imperare uxori & liberis? Qui paterfamilias eſt, rex eſt conjugis, liberorum & famulorum. Cælebs nulli imperat, præterquam canibus aut felibus, ſi quos forte domi alit. Homerus Vlyſſem regem vocat Itachæ. Sed ſi regno iſti eximantur Tres imbelles numero, *ſine viribus uxor*, *Laërtesque ſenex*, *Telemachusque puer*, & pauculi ſubulci, valde accideris regni iſtius ſubditos. Sunt, qui in maritalem ordinem adſcribi cuperent, ſed metuunt, ne aut filium gignant, qualis fuit Commodus, aut filiam, qualis fuit Iulia & Meſſalina. At debebant hi homines adeo metuentes futuri, jejuni ire cubitum, & prandio cœnaque abſtinere, ne quem concoquent chylum, pituita fiat moleſtior, aut atra bilis. Cur non potius ſperant futurum, ut ex Veſpaſiano naſcatur Titus, ex Druſo Germanicus, ex Annæo Seneca nepos facun-

facundiſſimus Lucanus,ex Platone nepos Speuſippus avitæ philoſophiæ hæres, aut ex Ennio nepos Pacuvius?

Fuit mihi nuper plurimus ſermo ſuper hac re cum quodam Miſogamo, qui cum magnam in Scholis didiciſſet eſſe Dilemmatum vim, ita diſputabat: operoſa res eſt conjux, laborioſa colonia, fons curarum. Fœcunda cum eſt,oneri eſt: cum ſterilis, dedecori. Si pulchra, κοινὴ; [*communis*;] ſi deformis, ποινὴ. [*pœna.*] ſi dives, ſuperbit illa; ſi paupercula, ille. Logicorum, inquiebam ego,exempla audio & argutias dialecticorum, quibus adoleſcentulos in Scholis fatigare ſolent, & torquere bonas mentes. De meſſis probitate non eſt certus agricola,nec minus tamen ſerit. Et tu uxorem ducere non vis, quia times non fœcundam? tu laborioſam coloniam voces uxorculam? nec horres Rempublicam capeſſere & multorum capitum belluæ imperare? Tune oneri eſſe putas liberos, quos mater Gracchorum omnibus theſauris habuit chariores? Quod ſi ſapis, nullam deformem puta, quam caſtitas modeſtiaque ornant. Formoſam nactus, noli nimis ſollicite cuſtodire, ne te zelotypum animadvertat,& tua culpa peccare audeat. Si opulentior ſuperbiet, tu tolera & mone; vel cave eam offendas, ne opum fiducia tibi maledicat: aut ſuperbiam feminæ contemptu diffla,aut prudens diſſimula. Si pauperculam contemnes tu, cur contemnere ſuſtines animi dotibus te locupletiorem? Illa, quæ te contemnen-

temnentem placide fert, quantivis eſt pretii. Te, qui ob inopiam minus æſtimas honeſtam conjugem, ne teruncio emerim. Tralatitium illud eſt & lippis notum, quod à libertatis periculo ſumitur adverſus conjugii præſtantiam argumentum. In libertatis ſe regno vivere jactitant, quamdiu ſunt ἄγαμοι; [*cælibes*;] ſervituti affines, cum conjugio illigantur. Neſciunt inſani, licentiam eſſe, non libertatem, nulli amores debere: degeneres eſſe mundi incolas, quos poſteritatis cura non tangit: fruſtra ſe viros eſſe, & tales factos: & ut allegorice loquar: errores eſſe maximas planetarum, ab una ecliptica aberrantium: Solis viam eſſe tutiorem certioremque, quia una eſt & ſimplex: Lunæ viam difficilem, & litigioſam, quia cis ultraque eclipticam digreditur. Non gravatè ſubſcribes huic meæ ſententiæ, Nobiliſſime Myli, qui conjugii cauſam exemplo tuo aſſeris. Gratulor inſtituto tuo, gratulor conjugem tibi obtigiſſe, qualem optaſti piis votis, qualem optavere parentes graviſſimi optimique. Merebantur talem domus tua, virtus, doctrina, prudentia. Præcepta connubialia apud te non conquiram. quia non ſum præceptor amandi. Illa, cum vacabit, legere potes apud Plutarchum in nuptiis Polliani & Eurydices. Hoc ſolum addam: non eſſe, quod tibi metuas à mala conjuge. Neſcio enim, qua Dei Opt. Max. clementia incideris in τὸ ἀγαθὸν. [*bonum*.] Agatham ducis, quæ ſe tibi probabit non uno bonorum genere, ſed triplici.
non

non explicabo me. Meminiſti horum, ex quo Moralem aliquando tibi Philoſophiam domi meæ prælegi. Fruere, feliciſſime, Agatha tua, ſive Bona Dea, cui nolo te offerre flores, fruges, ſerta, Romanorum more, ſed unum hoc, quod præceptori Socrati obtuliſſe fertur Æſchynes, hoc eſt, Teipſum. Vale Vir nobiliſſime, & præſtantiſſime, & me tui tuorumque amantiſſimum redama. Amſtel. 28 Iunii, 1634.

PARTIS PRIMÆ

FINIS.

259

0.75

F667
B141e
pt.1